CELLA SERGHI

CANTEMIRIȘTII

EDITURA TINERETULUI

CELLA SERGHI

CANTEMIRIŞTII

CAPITOLUL I
Întoarcerea la şcoală

Ca o dâră lată de argint topit se depăna în faţa lor şoseaua. Casele de munte cu prispă şi cu acoperişuri ca nişte coifuri înalte se răsleţeau, se micşorau din ce în ce. Pe dreapta, poiana cafenie, păstrând încă urme de zăpadă, urca spre pădure şi se întindea cât putea cuprinde privirea. La poalele ei apa venea grăbită, se rostogolea peste pietrele lucioase, sărea, sălta, sclipea în soare.

Pe stânga, negru, şerpuia trenul.

— O fi al nostru, zise Petre Anişor, o fi trenul cu care am venit – şi, urmărind fumul gros care ţâşnea din locomotivă, încetini pasul.

— Ei, al nostru – mârâi Răsvan. Şi întorcând puţin spre dreapta gâtul lui scurt şi gros, arătă cu privirea piezişă o tăbliţă galbenă; Nu vezi ce scrie aici? Din centrul oraşului sunt doi kilometri. Gara e şi mai departe. Nu trebuia să mă iau după tine. Trebuia să aşteptăm maşina şcolii.

Dar Anişor nu luă în seamă îmbufnarea lui Horia. Se uita iar în dreapta şi în stânga, căuta parcă ceva.

— Ţii minte când am fost cu schiurile pe Clăbucet? Uite cum luceşte acolo zăpada!

— Ce te tot opreşti, măi Anişor? îl repezi iar Horia.

Scund pentru cei 14 ani ai lui, Horia Răsvan era prea mic, cel mai mic din toată şcoala, dar îndesat; păşind apăsat, purta mândru uniforma albastră cu vipuşca roşie şi chipiul albastru cu marginea roşie. Pe umerii lui laţi, epoleţii roşii stăteau prinşi frumos cu nasturi aurii, cordonul negru de lac bine strâns pe manta îi subţia talia, altminteri groasă.

Chiar şi Anişor, totdeauna dezordonat şi zăpăcit, c-un epolet strâmb şi altul atârnat, cu un nasture lipsă şi boneta pe ceafă, se înfăţişa acum chipeş în hainele albastre şi mantaua cea nouă.

Pe nesimţite, Horia se încărcă de ciudă: i se părea nedrept ca până şi Anişor să fie mai înalt decât el... Oricum era sigur că din urmă, cât e şoseaua de lungă, toată lumea îi priveşte. De câte ori nu fusese întrebat în tren: – „Ce uniforme sunt astea?” Şi de câte ori nu auzise şoptindu-se cu admiraţie: „Cantemiriştii”.

— Când am venit întâi la şcoală soarele bătea de acolo, de sus, de pe colţii Morarului, dar pajiştea şi şoseaua rămâneau

întunecate până târziu. Eu credeam că aşa e la munte, că soarele răsare altfel ca pe la noi.

— Ce te tot opreşti, măi Anişor? se supără iar Horia, care-şi încetinea şi-şi schimba mereu pasul ca să meargă amândoi în cadență. Şi acum, ce te tot sgâieşti după vagoanele alea? N-ai mai văzut tren cu lemne?

— Mi-ar plăcea să fiu cocoțat colo sus.

Răsvan tăcea. Anişor sporovăia:

— Tare-mi plăcea când aducea bunicul lemne! Bunicul din Razelm... Eu mânam căruța! se înveseli fața albă a lui Petre Anişor.

Ochii lui albaştri aveau puncte aurii, în față un dinte pe jumătate rupt îi dădea o înfățişare hazlie de ştrengar. Altminteri era bălai şi trandafiriu ca o fată.

— Aveți voi păduri în deltă? zâmbi neîncrezător Horia şi, subțiindu-şi buzele, privi pieziş pe sub gene.

Poate nu numai tăietura ochilor, ci şi căutătura lor piezişă, coborând strâns înspre tâmplă, îi făceau privirea parcă mai bănuitoare.

— Avem! făcu mândru Anişor. Avem o pădure veche, veche – şi mişcarea mâinii voia parcă să spună: „de mii de ani”. Dar în clipa aceea, Horia îl prinse de braț şi-l trase deoparte. În față se ivi deodată urcând dinspre pod, gâfâind, greoaie, vânătă, maşina şcolii.

Băieții luară amândoi în aceeaşi clipită poziția de drepți şi, cu palma țeapănă îndreptată spre dunga roşie a chipiului, salutară ca doi ostaşi încercați.

Ai văzut-o pe Chimicuța, l-ai văzut pe Keops? Şi Anişor ar mai fi înşirat şi alte porecle de profesori, dar Horia îşi strângea dinții şi-şi umfla nările de necaz. Era furios că se luase după Anişor.

— Vezi dacă mai aşteptam puțin?... Maşina îi lăsa pe tovarăşii profesori şi se ducea să ne ia din gară. Doar tovarăşul ofițer educator ne-a spus lămurit: „Să aşteptați în gară maşina”.

— Ei, crezi tu că venea cogeamite autobuz pentru noi?

— Venea!... făcu Horia încruntat.

Tare îi părea rău că din pricina lui Anişor nu văzuse pe toți cei din maşină. Fusese poate printre ofițeri şi noul ofițer educator şi poate chiar şi şeful şcolii, iar el, ca să-l tragă de mână pe gură-cască ăsta de Anişor, poate că nici nu salutase destul de corect.

— I-ai văzut pe Alisandrei, pe Crişan?

— Ce-i aia Alisandrei, Crişan? izbucni Horia. Te baţi peste burtă cu tovarăşul locţiitor politic, cu tovarăşul director de studii?

— Mă mir că nu iei poziţie de drepţi şi când le rosteşti numele! se strâmbă Anişor şi cu vârful bocancului izbi o pietricică. Nu degeaba te-au poreclit din prima zi „Premiantul”.

— Deşteptul de Vlad! Lăudărosul ăla!

— Ei, ai ce ai cu Vlad... Dar deodată începu să râdă: Vlad te-a botezat „Strânge-Tot”. Şi luându-l de braţ prieteneşte: Ia spune, măi Horia, ce ai tu în sertar de-l tot încui cu lacătul? Mie poţi să-mi spui.

Horia îşi trase braţul, strânse iar dinţii, buzele i se subţiară. Din pricina lui Anişor, a lui Vlad, a lui Gorovei, Kemeny şi chiar a lui Rădaşa, clasa lor va fi codaşă şi pe pătrarul al treilea. Clasa lui Neculuţ mereu e dată drept exemplu. Niciun corijent într-a I-a B!... Poate doar noul ofiţer educator să-i dea de hac lui de-alde Anişor. Horia îl văzuse o singură dată pe locotenentul Iovan. Venise la spital şi le adusese bomboane din partea şcolii, scrisori din partea colegilor. „Ce-i drept, ştie să joace şah, gândi Horia. Dar om dârz nu se arată, şi la a I-a A nici chiar comandantul de companie, cât e el de iute şi, nu pridideşte.”

Băieţii, în uniforme albastre, coborau la vale, Anişor cu un pas săltat, Horia cu un pas greu, apăsat, mici ca nişte soldaţi de plumb între munţii înalţi.

Fire închisă, aspră, fiu de ţăran sărac de prin valea Mureşului, Horia era un copil între alţi şase crescuţi în nevoi. Pentru el şcoala asta fusese un vis minunat, iar acum, o cetate ce trebuia zi de zi cucerită. Uniforma, o mândrie care trebuia meritată. Horia ştia că altădată numai băieţii grofului puteau ajunge ofiţeri, pe când acum el, feciorul Răsvanului... Da’ nici mult n-a lipsit să fie respins la vizita medicală: „Eşti cam mic”, clătinase doctorul din cap. Băiatul întinsese gâtul cât putuse, ridicase bărbia şi cu privirea piezişă, lucind ca o lacrimă, simţind cum îi tremurau buzele, răspunsese repede: „Tovarăşe doctor, îmi iau angajamentul să cresc”.

Bine că scăpase de amigdale! Bine că se operase! Acum o să crească, era sigur de asta. Băieţii îi spuneau la începutul anului „Pepin cel scurt”. Şi poreclele îl scoteau din sărite. Dar făgăduise să crească şi trebuia să se ţină de cuvânt. De carte nu se temea. Era hotărât să-l întreacă pe Rădaşa la română, pe Ilieş Stan la istorie, pe Bradu la matematici şi chiar pe Vlad la desen... Să nu

mai aibe niciun patru... Iată unde voia să ajungă. Să aibă numai cinci. Trebuie să învețe şi iar să învețe. De-ar ajunge să ia notițe repede, tot aşa de repede cum vorbesc tovarăşii profesori! Să scrie toate frazele exact, aşa cum le aude, pe urmă să le învețe bine pe de rost şi să le repete aidoma. N-au decât să-i spună „tocilarul", „Strânge-tot" şi cum or vrea... El trebuie să fie cel dintâi din clasă, el vrea să ajungă ofițer...

— Erau bune şi amigdalele la ceva, suspină Anişor. Mai stam din când în când în pat la infirmerie şi scăpam de matematică.

— Bravo, te iei după deşteptul de Vlad...

— E prietenul meu...

— S-au întâlnit tusea cu junghiul, strâmbă din nas Răsvan.

— Las' că la început erai şi tu prieten cu el.

— Auzi, să plece la Bucureşti, în loc să vină acum cu noi.

— La urma urmii mâine e duminică. Luni la apel o să fie prezent. Doar şi-a dat cuvântul.

— Are Vlad cuvânt? Şi crezi tu că nu-l înhață? Crezi că n-o să-i ceară nimeni bilet de voie? Doar e militar!

— Ei, ce voiai să facă? Trebuia să vadă „Zoia" – joacă verişoara lui în rolul principal.

— Te iei după Vlad? Nu deschide gura fără să spună o minciună.

— De ce? Nu crezi că tatăl lui a luptat în munții Tatra?

— Vlad nu se poartă ca un fiu de pandur.

— Tatăl lui e director...

Anişor, care n-are tată şi căruia grozav i-ar place să aibă un tată director, socoti că Răsvan nu va mai îndrăzni să spună un cuvânt.

— Şi dacă e director, nu e meritul lui Vlad, nu mă sperie el pe mine!

— Las' că te are şi pe tine în caiet.

— Nu mi-e frică de caietul lui.

— Îi e teamă şi lui Gorovei.

Argumentul era serios, boxerul era temut.

— Fiindcă pe Gorovei l-a prins fumând! Dar pe mine cu ce m-a prins? Şi Răsvan gândi cu inima strânsă: „Vlad îmi făcea la început toate desenele, la fizică, la ştiințele naturii, la geografie. Dacă m-o fi trecut şi pe mine în caiet?..."

— Uite piatra aia, Horia! Poți să sări până acolo? şi ca o veveriță Anişor sări pe piatră.

Răsvan rămase trăsnit, văzând că Anişor se aşează pe piatră. În hainele kaki, hainele de toate zilele, ar mai fi înțeles. Dar în manta şi uniformă albastră! Zi-i Anişor şi taci din gură! Ei, ce să te mai miri? Nu de mult, înainte de a pleca la spital, vrând să sară peste gârlă, care aici se desparte în două, îmbrățişând o insulă, a căzut drept în apă. Altădată, dorind să schimbe natura, adunase bârne, bețe, crăci, apoi cu o lopată săpase pământul dintre cele două şuvoaie de apă şi cu iarba asvârlită peste bârne, cu crăci, cu pământ, încercase să astupe un braț, ca apa să se scurgă pe celălalt. Unii băieți făceau haz, alții se sileau să-l ajute. Zăvoiu era încântat că o să aibe acum unde să pescuiască păstrăvi. Vlad, că o să aibe unde să înoate şi chiar Rădaşa „scriitorul" îi ținuse hangul.

— Ei, Anişor! strigă Horia furios. Ce faci acolo?

Dar băiatul nu-l auzi. Cu spatele spre drum şi fața spre apă mângâia cu privirea muşchiul catifelat al pietrei. Copacii desfrunziți parcă erau desenați cu penița. „Degeaba, nu-i ca în deltă!" gândi Anişor. Îi era dor de salcia despletită, de copacii aceia scunzi de un verde decolorat, cenuşiu, de tufişul des. Nu se gândea că era abia începutul lui Martie, că mai târziu şi la munte iarba creşte înaltă, copacii înverzesc. Gârla trimitea până la ei numai boarea răcoroasă, sgomotul ei sglobiu. Doar mai sus, unde cotea, i se vedeau micile salturi spumoase pe pietrele lustruite şi pietrişul argintiu-alb, adunat într-o micuță plajă.

Supărat fără să ştie de ce, Anişor aruncă o pietricică în apă.

— Ho! ho! se auzi o voce prin tufăriş.

Anişor porni într-acolo.

Un om cu spatele plecat înfigea lopata în pământ şi arunca țărână în car. Cozile boilor se mişcau agale. O femeie îşi striga vițelul: *Codiță*! *Codiță*! Anişor apropiindu-se fu gata să atingă botul animalului. Îi simți răsuflarea caldă. Îi mângâie pielea cărămizie, apoi se ridică şi porni şi el pe şosea. Ar fi vrut să-l ajungă pe Horia, dar în acelaş timp ochii lui căutau să cuprindă toată priveliştea din jur. Parcă o vedea pentru întâia oară.

Ici oglinzile apei, colo pădurea care se înălța tivind poiana însorită şi prelungindu-se sus până la munte, în față drumurile ce porneau spre valea Râşnoavei, în spate linia ferată; pe cerul curat, înclinat ca un cristal albastru, piscul înzăpezit al Bucegilor şi, printre coroanele cele mai înalte ale brazilor, pe neaşteptate, acoperişul de țiglă roşie al şcolii... Da, e frumos şi pe aici... trebui

să recunoască Anişor. Ce curios! Pentru întâia oară i se părea frumos... Atât de nefericit fusese departe de deltă, el, atât de îndrăgostit de apele pe care le cutreerase cu şalupa, cu lotca, cu barca, ba şi cu vaporul de la Sulina unde lucra frate-său, Gheorghe, cel mai bun dintre pescari, până la lacul Razelm unde încărca peşte bunicul, trecând pe la cherhanalele unde surorile lui sărau peştele – atât de nefericit, că se îndârjise să nu deschidă ochii să privească în jur... Îi lipsise mirosul de alge, de peşte, nuferii, lotca şi barca cu pânze. Şi nu voia să înveţe. Nu voia să rămână aici.

Un băiat venea pe drum, trăgând nişte crăci lungi. Anişor îl privi cu jind:

Aşa fusese şi el numai cu câteva luni înainte, un băiat desculţ, cu şapca pe ceafă, un băiat care fluiera şi se juca nepăsător... Dar se luase după Nicuşor al lui Niţuş Pescaru, care venise vara asta acasă înnegrit frumos de soare şi mândru în hainele-i albe militare. Parcă era un amiral. Şi povestise Nicuşor tot felul de minuni despre tabăra şcolii la mare, despre defilarea de la 23 August şi toată lumea se minunase de Nicuşor şi-l lăudase: „E cantemirist!" Sigur că a vrut şi el să fie tot aşa chipeş şi să vină în vacanţă în haine militare albe şi băieţii să se strângă în jurul lui şi el să poată spune: Avem orchestră, eu cânt la xilofon, iarna facem schi, la 23 August am defilat cu armata... Cât despre frate-su, Gheorghe, nimeni n-a mai putut să-i scoată din cap că numaidecât trebuie să iasă Petrică ofiţer, că trebuie să fie trimis la şcoala aceea. Şi iată-l acum departe de deltă! Sculare de dimineaţă la cinci şi jumătate, nu te-ai desmeticit şi hai la înviorare! N-ai apucat să caşti şi fă-ţi patul cât ai clipi din ochi... pătura să fie întinsă ca scândura. Dar adunările... Adunări peste adunări: Drepţi! Pe loc repaus! Pluton întâi, drepţi! Alinierea! Nimeni nu mişcă... Anişor! N-ai ţinuta capului bună, spre dreapta, bărbia trebuie să aibă direcţia epoletului. Anişor! Epoletul tău e strâmb. Iată de ce şi privirea şi mersul, totul e strâmb. Anişor, mergi cocoşat. Ia să-ţi văd spatele! Uite, spatele e frumos, drept, dar parcă ai duce o greutate... Ce te-ai gârbovit aşa? Poate eşti bolnav... Să te vadă doctorul! Eşti bolnav?

Aş, de unde bolnav!

Numai că prea sună toată ziua goarna. Goarna pentru deşteptare, goarna pentru înviorare, goarna pentru adunare, goarna pentru mâncare, goarna pentru culcare... Aşa a şi

răspuns.

O, ce s-a mai mâniat fostul ofițer educator... L-a străpuns cu privirea, a deschis gura de parcă voia să spună ceva şi nu putea. Anişor parcă-l vede, parcă-l aude şi acum: „Răsvane, unde eşti? Îți place goarna, Răsvane?" Iar Horia țeapăn, umflându-şi pieptul: „Îmi place!"

Dacă n-ar fi Răsvan ăsta milităros, cu gâtul țeapăn, ar mai fi cum ar fi... Dar aşa, să auzi toată ziua: „Ia uite la Răsvan, Răsvan treci şi arată-i"...

„Şi acum ce mă aşteaptă?" se întreabă Anişor care ar mai zăbovi înainte de a intra pe poarta şcolii. Ar mai hoinări nițel pe drum, încolo, spre valea Râşnoavei. Dar Răsvan îl aşteaptă pe pod, înțepenit şi îndesat parcă-i sacul cu rumeguş la care se antrenează Gorovei, boxeurul.

De la podul unde aşteaptă Horia Răsvan, drept şi semeț în mantaua lui albastră, abia se vedea ca o fâşie albă drumul care cobora de sus din pădure printre poienele întinse. De departe se auzi un tropot de cal. Răsvan ciuli urechea. Strânse ochii să vadă mai bine. În toată ființa lui se răspândi un fel de turburare dulce. „O să fiu şi eu cavalerist" gândi el mândru. „Ce poate fi mai frumos decât să sbori în goana calului". Era alb calul care venea de departe. El va avea un cal negru cu o pată albă în frunte, un cal care-i va fi prieten, care-l va sălta ca pe arcuri şi va face una cu el, va răsufla odată cu el. O să-l cheme Lîsanca. Aşa se numeşte iapa lui Baurdjian Momîş Ulî, care a apărat şoseaua Volocolamsculuí. Ce carte! Ilieş l-a îndemnat s-o citească. Lui Răsvan nu-i plac romanele decât dacă arată vitejia, curajul... Şi se gândi la „Fiul regimentului". Dar deodată se opri: Şi ce călăreț! Adevărat ofițer de cavalerie! Ia uite cum cască gura Anişor! Dar degeaba, el nu ştie ce-s caii. Lui îi plac păsările, peştii. Lui îi plac bărcile. Ce plăcere o fi să dai din mâini şi să vâsleşti, ce plăcere să pescuieşti cu ochii țintă la apă ceasuri întregi, să prinzi un amărât de peştişor când poți să călăreşti în goană un cal, să sbori pe Lîsanca!

Anişor numără copacii însemnați cu un triunghi alb cu mijlocul roşu. Drumul spre munți.

Răsvan se opri în loc, parcă vrăjit. În fața lui se ivise poarta înaltă şi parcul întins şi fără să vrea şopti: şcoala, şcoala mea!

CAPITOLUL II
Şcoala

Parcă e mai frumoasă, mai mare. Coloanele care sprijină acoperişul sunt parcă mai multe, mai subțiri, mai înalte. Acoperişul de țiglă mai roşu, mai vie parcă dunga cărămizilor care încadrează ferestrele boltite. Mai colorat parcă mozaicul care ornamentează parterul.

Elevii salută sentinela şi pornesc pe aleea pietruită în pas egal, cu privirea mândră. În dreptul popotei apare noul ofițer educator. Horia Răsvan şi Petre Anişor duc mâinile la chipiu, ciocnesc tocurile bocancilor. Locotenentul Iovan observă cu plăcere ținuta lor semeață şi răspunde ca unor adevărați militari. Niciun muşchi al feței nu mişcă, dar numaidecât fața lui roşcovană se însuflețeşte, îi râd parcă dinții.

— Ei, tovarăşi elevi, cum vă simțiți?

Apoi serios, cu sprâncenele mai apropiate:

— Dar Vlad?

Ochii lui Anişor sunt ca două mici rotocoale rupte din cerul senin, fața îngustă, albă, trandafirie. Când zâmbeşte face o gropiță în obrazul stâng şi i se vede dintele rupt care-i dă un aer atât de posnaş.

— II mai sgârie în gât un piculeț. Vine şi el mâine dimineață.

Horia nu se simte în apele lui. Oare dacă tace, nu înseamnă că minte? Dar dacă vorbeşte? Vlad se poate răzbuna căci sigur că-l are trecut şi pe el în caietul cu păcate. Ofițerul priveşte atent fața lată şi gravă, ochii lustruiți cum sunt castanele, privirea piezişă, bănuitoare, a băiatului.

— De unde eşti, elev Răsvan?

— De pe Mureş.

— Tata cu ce se îndeletniceşte?

— Plugar.

— Şi câți copii sunteți?

— Şase.

— Fete, băieți?

— Fete, dădu din cap Răsvan, disprețuitor şi adăugă cu o vădită mândrie: numai eu sunt flăcău.

Iovan îşi stăpâni surâsul.

— Şi ziceați că elevul Vlad?

Se repede Anişor:

— Îl mai doare şi pe el în gât un piculeț... Dar vine luni. Luni la apel cred că e aci, negreşit.

Locotenentul Iovan îl privi pe Anişor drept în ochi. Apoi spuse vesel:

— Hai să vă arăt ceva! Aici printre brazi... un cuib.

— Pitulici! exclamă fericit Anişor, văzând cinci ciocuri galbene, care se deschideau şi se închideau, ca cinci grămăjoare de viață, pleşuve, cu bulbucături de ochi.

Răsvan se gândeşte: „Dacă nu vine luni de dimineață, eu o să spun adevărul".

— „Clar" i-a descoperit? Adică vreau să spun... tovarăşul profesor Brebu a descoperit cuibul?

Horia îi aruncă o privire piezişă.

— Ştiți, tovarăşe locotenent. Profesorul de fizică de la clasele mari, tovarăşul profesor Brebu, după fiecare frază întreabă: „Clar"?

Iovan trecu uşor peste acest amănunt.

Dar Anişor care nu se simțea în apele lui fiindcă se temea să nu fie întrebat iar despre Vlad, sporovăia întruna:

— La, noi în deltă, țigănuşii pe apă îşi fac cuiburile... Parcă sunt nişte farfurii împletite din nuiele, cuiburile lor. Şi să vedeți cum plutesc prin stufăriş... Au ouăle verzi, ca de rață... Când te apropii de cuiburile lor, țigănuşii se ridică în stoluri, dar nu se îndepărtează, doar se înalță şi coboară şi dau din cozi peste capetele oamenilor. Parcă-i amenință.

— Ce tot spui, elev Anişor? Aşa frumos e pe la voi prin deltă?

— Tare frumos! oftează Anişor. Şi avem şi pelicani şi stârci, de toate avem! se mândreşte băiatul.

— Şi cum se face că ai plecat de acolo, dacă e atât de frumos?

Răsvan întinse buzele într-un surâs plin de înțeles: „Ei, acum să te vedem Anişor, ce-o să răspunzi?" De bună seamă că i-a pus întrebarea cu tâlc. O fi ştiind ceva despre „cei cinci".

— Frate-meu Gheorghe m-a trimis. Adică să vedeți. Mie îmi plăcea milităria. Încălecam, când eram mic, pe făcălețul de mămăligă, ziceam că-i cal. Şi purtam un coif de hârtie în cap. Şi frate-meu Gheorghe o ținea una şi bună: „Petrică să fie ofițer..."

— Şi Vlad de ce n-a venit cu voi? întrebă iar locotenentul Iovan, în chip atât de firesc, încât oricine ar fi putut crede că mai înainte n-auzise.

— Vine luni, tovarăşe locotenent. Aşa a spus, că-l mai doare în

gât un piculeț...

În apropierea grădinei de zarzavaturi, lângă şantierul unde se construieşte noua aripă a şcolii, băieții aleargă de pe o stivă de scânduri pe alta. Zăvoiu dintr-a I-a A – „Lunganul" – urcat pe acoperişul unei barăci, înalță un smeu.

„La urma urmii, se gândeşte Zăvoiu, smeul nu este decât un plan înclinat, fixat în mod convenabil. Avioanele şi aero-modelele sboară bazându-se pe aceleaşi principii! Aşa scrie la carte. Degeaba îmi spunea „Fostu" (aşa-l numeau elevii pe fostul ofițer educator): „Eşti lung cât o zi de post şi te joci cu smeul". De ce nu e aici să-i arăt ce scrie la carte... Cu siguranță că cei mai mulți aero-modelişti au făcut experiențe cu planul înclinat, situat într-un curent de aer şi anume atunci când s-au jucat cu smeul. Dacă ar şti că noul ofițer educator mi-a împrumutat o carte despre aero-modelism! Bine că am scăpat de „Fostu"... Toată ziua țipa: „Zăvoiu, iar eşti cu undița în gârlă, planoristule, iar te-ai urcat cu smeul pe acoperiş... iar eşti cu mingea de fotbal în brațe... iar cu undița după păstrăvi..." Ce om de treabă e acest Iovan şi se pricepe şi la planoare... a fost şi el portar în echipa de fotbal".

— Ei, Zăvoiule, am sosit!

Dar până să vadă Zăvoiu cine-l strigă, Anişor dispare. Trecând pe lângă masa de ping-pong, prinde mingea din sbor şi fuge ca să nu-l ajungă Kemeny şi Bergman.

— Ei, uite şi boxeurul! Şi Anişor fericit le aruncă băieților mingea de ping-pong.

Gorovei îi explică tovarăşului Rasu, un ostaş de la aprovizionare, ce înseamnă un opercut.

— Ei, Anişor, ai venit?

Dar Anişor, intrigat că Bradu stă nemişcat, ținând pumnul la ureche, şi Poenaru la fel, de parcă vorbesc la telefon, porneşte într-acolo.

— Pot expedia trenul Nr. 8001 cu 24 osii? răsuna în curtea şcolii vocea hotărâtă, sonoră, a lui Bradu, care se crede acum impiegat la stația Hârtoapele.

— Primesc trenul Nr. 8001 cu 24 osii: semnează Poenaru Ştefan.

Şi „impiegații" care s-au împrietenit cu un an în urmă în Palatul Pionierilor, îşi închipuie acum că au în față macheta care ocupă acolo trei săli, desfăşurând în relief şi culori regiunea

carboniferă Petroşani cu munți şi viaducte, cu poduri, ape şi văi.

— Ce-i asta? întreabă locotenentul Iovan, apropiindu-se.

Anişor, văzându-l pe noul ofițer educator, îşi aminteşte că trebuie să se ducă să-şi schimbe hainele şi face stânga'mprejur.

— Câmpia Bărăganului, răspunde Bradu serios.

— Acolo e Valea Jiului, arată Poenaru, clipind cu ochii lui jucăuşi cu genele răsucite: Prin căderi de ape se pune în mişcare o turbină, care la rândul ei învârte roata unei mori.

— Aici în față avem instalația de centralizare electromecanică, lămureşte Bradu.

Dar Poenaru se amestecă iar şi ochii lui verzui cu puncte cafenii râd vesel:

— Astea sunt cele trei blocuri de comandă, câte unul de fiecare: stația Scrovişte, Hârtoapele, Dealul Ştefanii...

Nimic din toate astea nu se vede în parcul înconjurat de munți. Dar locotenentul Iovan nu se miră ci, dimpotrivă, se uită împrejur atent:

— Şi voi ce faceți aici?

— Noi executăm operațiile de primire şi expediere a trenului, îi explică băieții pe rând. Vedeți, de la o mişcare, de la un buton de comandă, noi, la Palatul Pionierilor, expediam un tren adevărat cu vagoane... un tren aşa de mare... Şi Bradu arată cu mâinile, nişte vagoane de mărimea unor cutii de sardele...

— Îmi place că aveți imaginație, spune prietenos Iovan, depărtându-se.

Băieții rămân o clipă tăcuți, apoi Poenaru îi spune lui Bradu:

— Îți aduci aminte de „Fostu": „Aici nu merge să dai frâu liber imaginației... Aici şi imaginația trebuie să stea în poziție de drepți..."

Şi fiindcă Poenaru îl imită bine pe „Fostu", Bradu se prăpădeşte de râs.

Pe o buturugă lângă seră stau de vorbă Dimescu dintr-a III-a, cu Neculuț dintr-a I-a B şi cu Ilieş Stan dintr-a I-a A.

— Ar trebui să existe legături mai strânse între plutonul vostru şi a I-a A, îi spunea Dimescu lui Neculuț. Nu uita că eşti instructor superior pe toată unitatea... Un ajutor tovărăşesc, nu întreceri burgheze.

— Nici nu ne întrecem cu ei, răspunde Neculuț, lăsând să se înțeleagă: „n-avem ce alege din ei".

Ilieş sare ca un arc:

— Păcat că nu ne întrecem, că atunci ați vedea de ce suntem în stare... Şi lui Ilieş Stan, parcă-i ard ochii căprui roşcați, rotunzi.

Neculuț se ridică şi el. E mai mic decât Ilieş, dar bine legat, fruntea lui energică e armonios rotunjită, ochii lungueți, cenuşii, îl privesc pe Ilieş cu toată liniştea.

— Eu cred că ar fi timpul să arătați ce sunteți în stare...

— Nu ai dreptate, Neculuț, făcu Dimescu, cu autoritatea lui bine cunoscută. Să le propuneți un schimb de experiență, să le arătați metodele voastre de muncă, nu să vă bucurați de fiecare insucces al lor. Iar către Ilieş: În rândul anului întâi, tu eşti ajutorul ofițerului educator. Ai şi tu un rol de educator. Ce măsuri ai luat ca lucrurile să meargă mai bine în clasa ta?

— Ştii bine cât am avut de luptat cu grupul „celor cinci" care voiau să plece din şcoală. Ştii cât am avut de furcă cu Vlad, care ba voia să se facă actor, ba regizor.

— Am auzit că acum vrea să se facă medic, zâmbi cu dispreț Neculuț.

Dar Dimescu serios către Ilieş:

— Discuțiile tale individuale cu Vlad au dus la legături familiare, mă gândesc că noi, cei care dăm două clase anul ăsta, vom pleca din şcoală şi trebuie să lăsăm o organizație de U.T.M. întărită, dar voi trebuie să ne ajutați...

— Dar şi voi ar trebui să participați cu mai multă vigoare la şedințele pionierilor, spuse Neculuț.

Iar Ilieş Stan, sculându-se:

— Mă duc să-l caut pe Rădaşa, să-i cer un articol pentru gazeta de perete.

— Rădaşa! ridică umerii Neculuț. Pe Rădaşa nu-l interesează decât „jurnalul" lui.

Sus la etajul al cincilea – în sala de muzică – şezând pe pervazul ferestrei, cu un caiet pe genunchi, Rădaşa scria în „jurnalul", lui:

„Mă întrebam adeseori ce e Iubirea? Iată, acum cred că asta e: Să vrei să fie „cineva" lângă tine, ca să poți să-i spui: „Uite vrabia aceea, acolo pe creangă, vezi cum îşi întoarce căpşorul în toate părțile?... Vezi cum întinde ciocul spre soare? Cum ciripeşte de bucurie, când simte căldura?... „Dar nu mai vreau să mă gândesc la T. Pentru mine de azi înainte litera T. înseamnă Trecutul..."

„Azi împlinesc 16 ani..."

„E o zi aşa de frumoasă! Aş vrea să descriu peisajul aşa cum îl văd de aici, prin ferestrele acestea largi aproape cât tot peretele. Munţii sunt albi de zăpadă şi totuşi pentru un început de Martie e ciudat izul de primăvară pe care l-am simţit toată ziua."

Şi după ce îşi răsfoi jurnalul, Rădaşa continuă să scrie;

„Îmi dau seama că despre T. n-am scris în „jurnalul" ăsta de la un capăt la altul decât atât: „Am primit un plic; am trimis un plic..." Îi puneam numai iniţialele. Uneori T. alteori S.D.G. Acum când cred că totul s-a sfârşit (fiindcă „Sloi de gheaţă" n-a răspuns niciun cuvânt la ultimele mele şase scrisori) am pentru întâia dată îndrăzneala să-i spun numele întreg: Tudorița!... Am vrut de multe ori să aştern povestea noastră pe hârtie, dar mi-a fost teamă... Dacă pune mâna cineva pe „jurnalul" meu? Mai ales de Vlad mă tem..."

Deodată Rădaşa tresare. Aude paşi pe scară, aude voci:

— Horio, măi Horio! vocea lui Anişor.

Pe coridorul etajului cinci se află dulapurile elevilor. Anişor şi Răsvan şi-au schimbat hainele albastre cu cele de toate zilele, totuşi parcă nu se mai satură să deschidă şi să închidă dulapurile, să intre în clasă şi să iasă, să coboare şi să urce treptele.

Ce mare li se pare acum şcoala! Parcă ferestrele se lărgiseră şi munţii se mai apropiaseră: voiau parcă să intre pe fereastră, cu vârfurile lor stâncoase, cu zăpada albăstruie, cu poienele argintii...

Cuvintele răsunau parcă mai tare în sălile goale, se întetea ecoul, parchetele scârţâiau ciudat sub paşii lor, scările parcă se înmulţiseră.

Deşi în nicio privinţă nu se înţelegeau, Anişor şi Răsvan se despărţeau greu unul de altul. Era destul ca Răsvan să se oprească în faţa fotografiilor reprezentând momente din viaţa cantemiriştilor, fotografii pe care totuşi le cunoştea pe de rost, pentru ca Anişor să se uite şi el cu interes.

— Uite-i pe Kemeny Andriş şi pe Ilieş Stan la ora de pian!

Dar Răsvan, acru, îi tăie vorba:

— Ilieş s-a lăsat de pian!

— Fiindcă-i place mai mult vioara.

— Dar Kemeny?

— S-a apucat de xilofon...

— Dar i s-a interzis să intre în sala de muzică şi să mai pună

mâna pe xilofon. Recunoşti?

— Da, dar numai până şi-o îndrepta nota la română. Cred că până acum şi-o fi îndreptat-o. Deodată Anişor sări de bucurie: Uite-l pe „scriitorul" nostru.

Dar pe Răsvan nu-l interesa orchestra şcolii. El privea încordat fotografia care reprezenta o şedinţă a organizaţiei U.T.M. Inima începu să-i bată mai repede. „Voi fi şi eu utemist". Cartea poştală pe care i-o dăduse taică-său astă toamnă când plecase de acasă, n-o trimisese mici până azi. O păstra ca să-i scrie într-o zi: „Sunt utemist". A şi început să înveţe statutul, în curând o să-l ştie ca pe apă.

Dar Anişor, parcă înadins ca să-i facă necaz, întinse mâna spre fotografia care îl înfăţişa pe stegarul unităţii de pionieri, ajutându-l pe Poenaru în ora de meditaţie.

„Cum o fi având Bradu timp să ajute şi pe alţii? se întrebă iar Răzvan. Scrie regulat articole la ziarul de perete sau pavoazează clasa, şi când îl cauţi e pe terenul de sport, cu mingea de volei, sau de fotbal. Cum de are totuşi note mai bune decât mine?"

Uite-l şi pe marinaru' aici! se bucură Anişor, arătându-i altă fotografie, în care „Elevii Bradu Tudor şi Mircea Bergman urmăresc o experienţă de chimie". Uite-l şi pe Dimescu din anul III, primul la crosul „Să întâmpinăm 1 Mai!".

Mult ar fi dat Răsvan să fie într-o zi ca Dimescu, cel mai bun elev din ultimul an! Mult ar fi dat să fie şi el primul la crosul „Să întâmpinăm 1 Mai!" Să fie şi el fotografiat la 23 August defilând prin faţa tribunei, ca elevii care sunt acum într-a II-a şi a III-a. „Nu, gândi Răsvan, strângând pumnii şi dinţii, aşa cum avea obiceiul de câte ori îşi lua un angajament faţă de el însuşi, eu, Horia al Răsvanului din Orăsia, ţăran care a tânjit toată viaţa după o pereche de boi, o să defilez prin faţa tribunei! Da, am să defilez şi eu prin faţa tribunei..."

— Uite şi boxeurul!

În fotografie, Gorovei dădea o lecţie de box lui Neculuţ şi Bergman..

Anişor îi dădu un pumn lui Răsvan, care, prins de alte gânduri, îşi netezi doar cu mâna dreaptă haina spre umărul stâng:

„Cum face Neculuţ de-i întâiul pe şcoală şi-l întrece chiar pe Dimescu dintr-a III-a, chiar pe Voinicu dintr-a II-a?" se tot întreabă Răsvan. Apoi înviorându-se:

— Uite-mă şi pe mine! şi Răsvan se bucură de parcă vedea

pentru întâia oară fotografia sub care scria: „O grupă de învățământ”. „Elevii sunt asistați de comandantul de companie în timpul studiului”. Şi uite-mă şi aici: „Oră de bilanț în clasa I-a A”.

Lui Anişor îi pare rău că nu e şi el într-una măcar din atâtea fotografii. Curios, pentru întâia oară îi părea rău. Răsvan îi ghici gândul:

— Hai la *Te văd, te văd*, dacă vrei să te vezi...

În holul de jos, într-o vitrină cu ramă roşie de lemn erau expuse tot felul de caricaturi şi articole din ziarele umoristice ale şcolii. Răsvan, ca să-i facă în ciudă lui Anişor, citi cu glas tare:

— *Mica publicitate*! „Caut croitor specialist în cusutul epoleților. A se adresa: Anişor Petre, clasa I-a A”.

„De urgență: Doctor specialist în vindecarea chiulangitei. Caz grav. A se adresa: Vlad Ion, Anişor Petre şi alții”.

Într-un chenar scria: „Caut otravă de şoareci, a se adresa: Vlad Ion, muşcat grav în timpul nopții”.

— Nu l-oi fi muşcat tu? căută să se răsbune Anişor.

— Eu nu mă țiu de prostii de-astea. Eu mă țin de carte. Nu mă bat noaptea cu pernele, ca voi. Uite aici: Te văd, te văd: „Cu ocazia încheierii probei de cros-viteză ce s-a ținut pe scările şcolii, din cauza terenului accidentat (uşi, săli alunecoase, scări abrupte), elevul Anişor a ieşit cu un picior grav avariat!” Şi aici: un elev era arătat luând de guler pe altul căruia îi ieşeau din manşetele tunicii fițuicile. Dedesubt se putea citi: „Elevii clasei a I-a A au demascat pe elevul Poenaru care a copiat la fizică”.

— Dacă nu-l pârai, nu-l prindea, îl repede Anişor.

— Să tac şi să încurajez hoțiile? Sunt pionier! se răsti Răsvan, înălțându-şi bărbia.

Deodată fața lui Anişor se lumină, ochii îi râdeau, genele îi băteau înveselite.

— Uite, mă, uite-te şi pe tine!

Lui Răsvan nu-i veni să-şi creadă ochilor, când îşi văzu numele într-o caricatură pusă – se vede – după plecarea lui la spital. Făcu gura pungă şi citi de două, trei ori ca să se încredințeze că-i vorba de el.

Anişor citi tare:

— *Unul care nu ajută*. „În perioada tezelor, elevul Răsvan Horia din clasa a I-a A nu şi-a ajutat tovarăşii”.

Şi Anişor citi mai departe:

„*Muncind în grupa noastră strâns, teza uşor trece.*

Iar eu rămân în lumea mea, nemuritor şi rece".

— Trebuie să fie o greşeală, spuse Răsvan. Au vrut să scrie despre Rădaşa.

— Uite scrie desluşit: *Răsvan Horia*. Şi pe urmă uite: ăsta care stă cu coatele lăbărțate pe pupitru şi cu mâinile late lipite de urechi, tocilarul ăsta eşti tu leit!

— Ba nu eu! E o greşeală. Lui Rădaşa i se spune: „Nemuritor şi rece". Îi dădură lacrimile lui Răsvan, dar îşi muşcă buza de jos silindu-se să nu plângă.

— Ce faceți aici, băieți?

Anişor şi Răsvan se întoarseră în acelaşi timp. Era Brebu, profesorul de fizică, la clasele mari.

— Ei, ați scăpat de bujiile alea? Sau cum le spuneți voi, amigdale?

— Da, tovarăşe profesor, se repezi Răsvan.

Deşi nu locuia în şcoală, Brebu răsărea ca din pământ, în orice zi, la orice oră, şi când te aşteptai mai puțin. Poate pleca noaptea târziu şi venea dimineața devreme, poate dormea în laborator, căci lumina ardea toată noaptea acolo. Purta totdeauna un halat negru şi era gata să facă băieților o surpriză, o experiență care să-i încânte. Dar el cel dintâi se bucura de bucuria copiilor, pe el cel dintâi îl pasiona experiența, surpriza. Muncea în laborator cu nesațul, plăcerea şi curiozitatea unui copil care se joacă şi nu rabdă să păstreze taina pentru el. De aceea nici nu izbutea să facă o adevărată surpriză. Despre înjghebarea laboratorului de fotografii a aflat toată şcoala de cum i-a venit lui Brebu ideea în legătură cu lecțiile de refracție şi reflexie. Cât de mult îi pizmuiau cei dintr-a I-a pe elevii cei mari pentru acest laborator şi chiar pentru profesorul Brebu... Profesorul lor, Chilian, era cu totul altfel de om. Noroc că pleca deseori la Bucureşti şi-i ținea locul Brebu.

— Veniți să vă arăt, dar să nu ştie nimeni! E o surpriză, şopti profesorul.

În laboratorul de fizică, Anişor şi Răsvan priviră îndelung, uimiți, la harta de electrificare a țării, la becurile mici, la tuburile subțiri, luminoase.

— Nu trebuie să mai ştie nimeni! E o surpriză. Clar? N-am încă toate becurile. Tuburile astea reprezintă vechile linii electrificate. Aici lipseşte – ... şi căutând cuvântul – o bujie, adică un bec... Lipseşte un bec. Clar?

Anişor băgă de seamă că Brebu vorbea numai către Horia Răsvan şi asta îl nemulţumi. Oare o fi ştiind de la Chilian Victor că are doi la fizică?

— Aici sunt noile staţii. Aici, cele la care se lucrează acum. Clar? Ce spui, Răsvane, îţi place? Colea, aşa cum va fi peste cinci ani. E o surpriză pentru ziua mondială a tineretului. Dar ne-am înţeles, băieţi, niciun cuvânt... Clar?

În parc, Anişor şi Răsvan îl întâlniră pe profesorul de rusă, poreclit „*Dalşe*" fiindcă după fiecare frază spunea: „Dalşe, dalşe", adică mai departe, mai departe, şi pe profesoara de rusă de la clasele mari.

Bun ca un adevărat tată, scund, spătos, „Dalşe" ţinea bărbia în piept şi avea buzele ţuguiate ca un copil bosumflat. Iar sub fruntea bombată ca o streaşină clipea o privire mucalită... Era pe cât de bun pe atât de drept, pe cât de liniştit, pe atât de stăruitor. Cum de-i făcea pe elevi să înveţe? Nimeni nu-i dibuise metoda, dar se ştia că la orele lui (preda în clasele mici) până şi elevii dintr-a I-a A luau note bune. Nimănui nu-i era frică de bunul „Dalşe". Dar cum să-l superi? Parcă nu-ţi venea, parcă-ţi era ruşine să nu ştii lecţia. Şi învăţau băieţii şi poezii, ca să-i facă plăcere bunului „Dalşe". Numai Anişor avea doi la rusă. Şi în clipa asta parcă-i părea rău. „Cum seamănă cu bunicul!" Era bătrân bunicul din Razelm, dar avea tot aşa, faţa roşcovană, pătrată, o frunte care pornea înainte, cu care parcă se apăra, o frunte încăpăţânată, părul aspru, tuns ca o perie, şi o vorbă domoală, dar din care nu ieşea nimeni. Şi bunicul tot aşa cu duhul blândeţei te îndrepta încotro voia el. Da, pentru „Dalşe" avea o slăbiciune şi Anişor, şi dacă n-ar fi ţinut cu tot dinadinsul să aibe note proaste ca să fie eliminat, n-ar fi avut „doi" la rusă. Desigur că din pricina asta profesorul nu se uita la el când vorbea, de aceea ţinea mâna pătrată, lată, numai pe umărul lui Horia Răsvan...

Noroc că profesoara de rusă de la clasele mari îl întrebă cu prietenie:

— Cum îţi merge, Anişor? Bine?

Anişor băgă de seamă că profesoara îşi schimbase pieptănătura. Purta acum părul împletit în coade aduse peste urechi, ca sora lui, Tinca. Altfel semăna mai mult cu sora Anica, oacheşă, cu ochii verzui. Şi pe Anişor îl năpădi deodată un dor sfredelitor de ai lui. Avea două surori, avea bunici, dar n-avea mamă, n-avea tată.

Şi deodată se simți singur în parcul ăsta mare, copleşit de munții cei înalți, de umbrele ce începeau să coboare. Anişor simți un nod în gât. Întâia dată după atâtea luni de când venise în şcoala asta, se simțea mic, atât de mic în hainele lui militare. Profesoara parcă nu mai semăna cu sora lui, Tinca, ci mai curând cu mama. Câți ani au trecut de când a murit mama? De ce-i venea deodată în minte chipul ei, limpede, viu? Anişor simți o nevoie dureroasă de a fi între ai săi, de a avea cu cine să vorbească de mama.

— Ei, acum o să creşti repede, Anişor, surâse profesoara, n-o să te mai țină amigdalele în loc.

Mai târziu, în camera pionierilor, Răsvan îl găsi pe Bradu lucrând la gazeta de perete.

— Parcă mai adineaori te jucai de-a trenul cu Poenaru! se miră Răsvan, acru.

Dar Bradu îi întinse mâna vesel:

— Ei noroc! Bine ai venit! Cum a fost la spital?

— Vlad vrea să se facă doctor... A uitat de teatru, de actorie şi de regie...

— Deocamdată să vie aici să-mi facă chenarul, şi Bradu îi arătă gazeta de perete.

— Vine luni! Dac-o veni. Om vedea. Dar pe-aici cum mai merg lucrurile?

— Ieri am avut bilanțul săptămânal. Noul ofițer educator mi-a dat mie sarcina să fac bilanțul. Bineînțeles, raportul meu a avut multe lipsuri, dar locotenentul Iovan l-a completat. Au fost evidențiați Ilieş Stan şi Rădaşa. Au fost mustrați Poenaru, Gorovei...

— Rădaşa, evidențiat? întrebă Răsvan nemulțumit, bănuitor.

— Orice s-ar spune, la română nu-l întrece nimeni. A scris o nuvelă...

— Dar a vrut să plece din şcoală, recunoşti? îl întrerupse Răsvan.

Bradu tăcu încurcat, căci el şi acum voia să plece. Răsvan nu-l cruță.

— Noul ofițer educator ştie de „grupul celor cinci”?

— Nu, dar în ce mă priveşte am să-i spun şi cred că are să mă înțeleagă.

Răsvan îl prețuia pe Bradu fiindcă făcea parte din colectivul unității de pionieri, era stegarul unității şi colabora la gazeta de matematică şi fizică. Dar îl şi pizmuia. Doar „în general” nu învăța

mai bine decât el şi apoi oricât de curios ar părea – chiar de necrezut – Bradu voia să plece din şcoală şi totuşi profesorii şi chiar comandantul de companie la Bradu ţineau mai mult.

— Am primit o scrisoare, şi ochii lui Bradu, însoriţi, zâmbitori, se întristară sub sprâncenele groase, negre, îmbinate. Vezi, la marină au şi început să se pregătească pentru ziua tineretului. Prietenul meu Moţatu are sarcina să organizeze un meci de volei între pionieri şi utemişti. Şi înveselindu-se deodată, începu să cânte:

…Mateloţi, mateloţi! Inimoşi, curajoşi, suntem toţi!

— Ţie tot ce se întâmplă la şcoala de marină ţi se pare grozav, dar degeaba. Orice ai spune tu, eu nu cred că marinarii au şcoală mai frumoasă ca a noastră.

— Mai frumoasă? Parcă de asta e vorba? De câte ori ţi-am explicat că Moţatu e cel mai bun prieten al meu, şi dacă nu vine el aici, mă duc eu acolo. Apoi înviorându-se: Tu ai văzut Dunărea?

— Ei, parcă ai fi Anişor! Mereu îi dă zor cu Dunărea şi cu Delta… Ce-ar fi să mă laud şi eu cu Mureşul nostru?

Bradu, care începuse să deseneze chenarul, pufni în râs. Dar văzând că Răsvan se încruntă:

— Nu râd, mă, de tine. Râd de Moţatu. Prima dată când a văzut Dunărea şi-a tras o palmă peste obraz şi a exclamat: „Ce Dunăre? Că-i Dunăroaică…” Ce-au mai râs matrozii!

Dar văzând că Răsvan nu face haz, că-i tot posomorât, Bradu îi arătă scrisoarea primită.

— Era şi la ei unul tot aşa pierde-vară ca Anişor… şi acum, uite, a intrat în U.T.M.

— Crezi că va merita vreodată Anişor să devină utemist? întrebă cu ironie Răsvan.

— Sigur… Asta depinde de noi… De exemplu Moţatu avea un prieten. Nu prieten adevărat, se corectă, nu aşa cum îi sunt eu, dar oricum tot prieten…

„Eu n-am niciun prieten”, gândi Răsvan amărât, apoi aprins la faţă:

— Cine mi-a făcut caricatura la gazeta de perete?

— Ilieş Stan…

— El? Răsvan deveni stacojiu. Ilieş, fiu de pandur, era singurul elev de care se apropiase după ruptura cu Vlad.

— Trebuie să recunoşti că nu ajuţi pe nimeni, Răsvane. Te-am rugat să-mi scrii un articol pentru gazeta de perete…

— Doar acum am venit, se apără slab Răsvan.

— Bine. Dar înainte de spital? N-ai scris nici un articol de la începutul anului. Pentru orele de club, nu ai făcut niciun referat despre vreo carte.

— Eu n-am timp de „cărți". Sarcina mea e să învăț...

— Asta e o datorie, nu o sarcină.

Şi aşa, din vorbă în vorbă, Răsvan ajunse să se certe şi cu Bradu, un băiat săritor, bun şi blând, un băiat cu ochi de culoarea mierii şi gropițe în obraz, un elev a cărui singură slăbiciune era „şcoala de marină".

CAPITOLUL III
Şeful şcolii

Anişor era vârât cu nasul în cuibul de pitulici. Răsvan se apropiase şi el, când deodată auzi vocea şefului şcolii:

— Seara vom face o singură cursă spre oraş la opt, îi spunea şoferului. La prânz tot aşa numai una, la 12, ca să reducem consumul de benzină. După amiază în loc de ora 3, ca până acum, vei aduce pe tovarăşii profesori la 3.30. Dimineața ca de obicei la 7.10. Niciun minut mai mult. Întârziații vor veni pe jos.

Răsvan şi Anişor îşi îndreptară spatele, umerii. Stăteau nemişcați şi ascultau ordinul şefului şcolii de parcă era pentru ei. Pândeau clipa potrivită să salute. Anişor îşi duse mâna la piept şi îşi pipăi nasturii, căci nu mai purta uniforma albastră ci pe cea kaki de toate zilele. Aici era întotdeauna un epolet strâmb, un nasture lipsă, o gaură la cot. Dar Anişor era mulțumit că-şi ştie toți nasturii la locul lor. În ajunul plecării, ultima dată când ieşise la adunare, prinsese cu o sârmă nasturele de lângă guler, şi aşa rămăsese. „N-o să bage de seamă – gândea el mulțumit – şi diseară îl cos".

— Să trăiți, tovarăşe colonel!

— Tovarăşe elev Anişor, aveți o pată de grăsime pe piept şi văd că o purtați ca pe o decorație.

Privirea şefului şcolii era atât de pătrunzătoare că băiatul simți că ajunge la firul de sârmă de care-şi agățase nasturele.

— O s-o curăț, tovarăşe colonel.

— Ştii cum se curăță petele de grăsime?

— Nu, tovarăşe colonel.

— Când e proaspătă, pui pudră de talc. Dacă e mai veche... te învață profesoara de chimie ce să faci.

„Numai de nu ne-ar întreba de Vlad!" se gândea Anişor.

Iar Răsvan se întreba:

„O fi ştiind?"

— Să stai mult la soare, Anişor, şi să mănânci bine! Văd că ai slăbit. Ai nevoie de regim?

— Nu, tovarăşe colonel.

Băiatului îi plăcea că se ocupa şeful şcolii de el, dar în acelaşi timp se simțea stingherit. I se părea că nu i se cuvine această atenție. „Poate că nu ne cunoaşte pe toți, nu ştie că am note proaste, şi mai ales nu ştie că fac parte din „grupul celor cinci".

— Ai învățat la Sulina, în deltă, nu-i aşa Anişor?

— Da, tovarăşe colonel.

— Şi erai elev bun, cel mai bun, pe câte ştiu.

— Mai erau doi...

— Şi ceilalți cum de n-au venit aici, la noi?

— N-au reuşit la examenul medical, tovarăşe colonel, aveau vederea scurtă.

— Îți pare bine că ai reuşit la examenul medical?

Fața prea albă a băiatului deveni purpurie, ochii deveniră de un albastru tare, cum e floarea de gențiană. O clipă şovăi:

— Nu, tovarăşe colonel.

„E băiat bun", gândi mulțumit colonelul. „Nu minte şi asta e lucru mare... de altminteri pe fața asta se poate citi ca într-o carte deschisă. Nu i-ar folosi la nimic, dac-ar încerca să mintă. Totuşi e bine că nu încearcă".

Lui Răsvan i se tăiase răsuflarea. Auzi, să-i spuie şefului scoții că nu-i pare bine că a venit la şcoală! Cum de-o fi îndrăznit? De ce n-a avut norocul să-i pună lui întrebarea? Ar fi răspuns răspicat, din toată inima: „Da, tovarăşe colonel! Da, tovarăşe colonel! Da, îmi pare bine că sunt aici!"

— Şi de ce nu-ți pare bine, tovarăşe elev Anişor? îl întrebă colonelul cu vocea scăzută, mai blândă şi parcă mai prietenoasă.

Anişor ar fi vrut să spună: „Nu-mi place să-mi fac patu'... Acasă patu' era treaba bunichii. Când mi se rupea un nasture, bunica mi-l cosea, tot bunica îmi aducea ciorapii, eu trăgeam unul pe picior şi căscam, bunica mi-l trăgea pe celălalt. De la şcoală fugeam când voiam, şi hoinăream prin deltă..."

Curajos, cu vocea subțire de fată, Anişor îndrăzni:

— Tovarăşe colonel, eu sunt pescar. Sunt învățat ca pe la noi, prin deltă. Mie mi-ar place... eu am dorit... Eu vreau să fiu căpitan de vapor...

Colonelul îşi reținu zâmbetul, asprindu-şi trăsăturile feței:

— E un vis frumos, tovarăşe elev Anişor, şi poți să-l împlineşti. Dar nu cu unu la matematici, doi la fizică şi doi la geografie. Cu astfel de note nu poți să ajungi căpitan de vapor.

Anişor simți că i-au luat foc obrajii, că-i ard urechile. „Cum de ştie de fiecare ce note are, că doar suntem mulți..."

— Dar nu-i prea târziu, făcu serios colonelul. Mai dă bătălia pe pătrarul al treilea.

Şi îndreptându-şi privirea spre Horia:

— Stați în aceeaşi bancă?

Băiatul întinse gâtul ridicând cât mai sus bărbia ca să-l poată privi drept în ochi pe şeful şcolii.

— Nu, tovarăşe colonel.

— Să stai lângă Anişor şi să-l ajuți să devină căpitan de vapor.

— Am înțeles, tovarăşe colonel.

Cum ar fi putut răspunde altfel! Ordinul superiorului nu se discută în armată. Dar mai ales – şi lui Răsvan i se tăie răsuflarea – ordinul şefului şcolii. Deodată desmeticindu-se simți o povară nesuferită, ca şi cum cineva i l-ar fi pus în cârcă pe Anişor şi i-ar fi poruncit: „Poartă-l în spinare, toată viața".

— Şi Vlad?

Întrebarea fusese pusă parcă prea pe neaşteptate, deşi băieții se gândiseră tot timpul la ea.

Anişor înghiți în sec. Privirea colonelului trecu asupra lui Răsvan şi se opri iar asupra lui Anişor. Băiatul clipi ca şi când l-ar fi supărat soarele, înghiți în sec şi spuse grăbit:

— Nu se simțea chiar aşa de bine ca noi.. Dar vine, tovarăşe colonel... Vine...

Comandantul şcolii era un om uscățiv, înalt, cu tâmple cărunte şi fața palidă, obosită, brăzdată... Dar ochii cafenii îşi păstraseră toată sclipirea tinereții, pasul îi era elastic, gesturile simple, fireşti. Nici nu şi-ar fi putut închipui copiii cât de ispitit era uneori şeful şcolii să dea un şut unei mingi care din întâmplare îi apărea în cale... şi cu câtă plăcere urmărea uneori pe cerul albastru cozile albe ale smeelor. În şcoală colonelul era socotit un om sever, dar drept. Avea fraza scurtă, simplu şi frumos cioplită.

Când începea să vorbească pornea de la un exemplu; comparațiile erau plastice, vii, neașteptate, de neuitat. Soluțiile în împrejurările cele mai complicate, erau atât de fireşti că te întrebai cum de nu te-ai gândit la ele. Nimeni nu bănuia că pierde uneori multe ore din noapte, umblând de-a-lungul şi de-a-latul camerei de lucru, şi fumează țigară după țigară, până în zorii zilei, ca să găsească deslegarea unor probleme...

Profesorii, ofițerii (şi uneori chiar elevii) aveau obiceiul să spună: „Nici şeful şcolii n-a găsit o ieşire”... asta înseamnă: „Noi, ce să ne mai batem capul?”

Şi una din problemele nedeslegate, era clasa I-a A...

Toate încercările de a se închega acolo un colectiv disciplinat, sănătos, au dat greş... În ce priveşte Vlad...

Comandantul şcolii mişcă degetele subțiri, nervoase, pe marginea mesei de lucru. Din scrumiera de sticlă groasă se ridică fâşii şerpuite de fum. Colonelul se scoală şi se îndreaptă spre fereastră. Dar nu vede nici munții cu vârfurile înzăpezite, sclipind în soare, nici umbrele întinse peste poiene, nici norii înspumați pe cerul întunecos.

— Să trăiți, tovarăşe colonel.

Şeful şcolii se întoarse brusc. În fața lui se afla noul ofițer educator, locotenentul Iovan.

— La ordinul dumneavoastră, tovarăşe colonel.

Răspunzând scurt salutului, ochiul priceput al şefului şcolii îl măsură din cap până în picioare pe tânărul ofițer, fără a-i găsi vreun cusur.

— Ia loc, te rog. Vreau să vorbim despre munca dumitale. Va fi o muncă serioasă, grea. Ai clasa cea mai nedisciplinată şi cu cei mai mulți corijenți pe primul şi al doilea pătrar. Pe-al treilea se văd unele îmbunătățiri, dar nu esențiale... 12 elevi au note de corijență; dintre ei patru au note sub medie la şapte materii. Aceşti elevi au fost totuşi fruntaşi în şcolile în care au învățat înainte. Iar la noi, la examenul de admitere au luat unii note foarte bune, alții bunicele, câțiva într-adevăr mai slăbuțe, dar aceştia mai ales orfani de război, copii care n-au avut niciun ajutor din partea familiei.

Pe fața locotenentului nu se ivi nicio întrebare. Privirea îi era concentrată, atentă...

— Cauzele? întrebă colonelul. În privința învățăturii o pregătire inegală. Unii au învățat şapte clase elementare la țară, unde n-

avem deocamdată cadre destul de pregătite, şi au intrat aici într-a I-a medie. Alţii au învăţat patru clase plus alte trei de liceu teoretic. Alţii au urmat un an, doi la o şcoală medie tehnică, unde programul e într-o măsură altfel alcătuit. Şi totuşi în celelalte clase în anul întâi s-a învins acest soi de greutăţi. Profesorii, educatorii şi chiar elevii cei mai buni din organizaţia de U.T.M. au dat o bătălie dârză şi, prin orele de consultaţie şi prin grupele de învăţământ, ei au ridicat pe cei mai slabi. Pe când aici... şi şeful şcolii făcu o pauză privind pe fereastră munţii, apoi iar pe locotenentul Iovan, drept în ochi: E în această clasă o nepăsare pentru învăţătură, o lipsă de disciplină, o dezordine care ne-au dat şi ne dau încă de furcă.

Iovan abia se reţinu să întrebe: Cum se explică?

— Au fost la începutul anului câţiva elevi, care au vrut să plece din şcoală. Probabil că s-au influenţat unul pe altul. În tot cazul, au creat o atmosferă nesănătoasă în plutonul lor. Avem mai ales de furcă cu elevul Vlad. La ultimul consiliu pedagogic mulţi au fost pentru eliminarea lui. Dar desigur e mai uşor să elimini un elev decât să-l integrezi într-un colectiv sănătos.

Şi privindu-l cu prietenie pe noul ofiţer educator:

— Vezi dumneata, nu vreau să te descurajez, sunt şi elevi buni în clasa I-a A: Răsvan, Bergman, Stan, Zăvoiu şi alţii. Dar ceea ce nu s-a putut realiza este un spirit de colectiv. Caută să întăreşti grupa de U.T.M., care şi ea e slabă în clasa I-a A, caută să te foloseşti de organizaţia de pionieri, caută să desvolţi în ei dragostea pentru militărie. Băieţilor de mici le place milităria... Fiecare vrea să fie ofiţer. Le place uniforma. Dar aici dau de greu: disciplină. Şi iar disciplină...

Apoi zâmbind:

— Să ne aducem aminte că nici nouă nu ne-a fost uşor la început, ca să nu mai vorbim de matematică şi chimie...

Colonelul vorbea repede, ca omul care vrea să spună în cât mai puţin timp cât mai multe lucruri.

— Dar noi trebuie să-i facem să înţeleagă frumuseţea disciplinei, farmecul vieţii de militar. Caută să ţii legătura cu părinţii. Iată, Gorovei, cel dintâi la sport pe şcoală. Nu învăţa nimic. Tot timpul se antrena la sacul de rumeguş. Dădea lecţii de box care i se plăteau cu bomboane, cu gogoşi, cu cărţi poştale ilustrate. I-am scris mamei lui. Femeia i-a trimis băiatului într-un plic un articol, fotografia ei tăiată din gazetă, şi fotografiile altor

femei evidențiate la 8 Martie. Am aici scrisoarea.

Şi colonelul deschizând un sertar scoase o hârtie împăturită, parcă anume pregătită şi o întinse locotenentului Iovan: „Îți dai seama, băiatule, ce muncă depunem noi aici? Voi acolo trebuie să faceți la fel. Nu uitați că prin munca noastră de aici, sunteți ținuți acolo, cu îmbrăcăminte frumoasă, cu hrană de cinci ori pe zi, cu învățătură... Spui că ai învățat să cânți la acordeon... Bun şi acordeonul, dar eu am visat să te văd cântând la pian. Ei, dragul mamii, multe puteți învăța voi acolo. Dar oare te gândeşti că învățătura, muzica, sportul, nu-ți pică clin cer. Noi, băiete, muncim din greu ca să le aveți. Nu vă bateți joc de ele, că asta ar însemna să vă bateți joc de noi, de strădania noastră..."

Din scrisoare căzuse o tăietură din gazetă. Iovan emoționat se aplecă şi o ridică. Dedesubtul unui şir de fotografii găsi numele Gorovei. *Maria Gorovei din industria forestieră a depăşit norma cu 180 la sută.*

— Rezultatul a fost, continuă colonelul, că băiatul s-a îndreptat foarte mult. Da, avem băieți buni. Şi o clipă colonelul rămase pe gânduri.

— Uite, Răsvan, să ai grijă de el... Colegii nu-l iubesc, fiindcă de la început şi-a pus lacăt la sertar. E sgârcit! Dar au fost atât de săraci ai lui, atât de supți de grofi şi de chiaburi, că au trebuit să fie foarte socotiți bieții părinți ca să poată să chivernisească o casă cu şase copii. Fireşte lucrurile s-au schimbat şi acasă la ei. Iar aici are totul din belşug, nu are de ce să puie deoparte, de ce să încuie, pentru ce să se apere. Dar nu-i uşor să te desbari de năravuri...

Şeful şcolii zâmbi, fața îi întineri dintr-odată:

— Mi-aduc aminte, la începutul anului, chiar în prima zi. Văd un băiețel scurt şi îndesat, cu o felie groasă de pâine, unsă cu unt, stă şi o priveşte uimit: „Ce de-a pită!" se mira. „Ei, mănânc-o! zic. Ce te uiți la ea?" Dar el de colo: „Fainâ pită, şi ce de-a unt pe ea!" – „Bine, bine, dar de ce n-o mănânci?" „N-o mănânc, mă duc cu ea, că am un briceag, o tai pe din două". Şi cu mâna lui mică şi cu degetele scurte şi boante, făcea un semn care arăta cum o să treacă briceagul prin pâine. „Iau o jumătate de felie şi o ung, una o mănânc şi alta o pun bine, pentru la patru."

Iovan îşi simți sufletul încălzit. Chipul colonelului, aspru, uscat, nu trădase până acum această duioşie, această simțire caldă pentru copii.

În clipa aceea intră elevul Dimescu dintr-a III-a.

— La ordinele dumneavoastră, tovarăşe colonel.

Răspunzând scurt salutului, ochiul priceput al şefului şcolii îl măsură pe elev din cap până în picioare:

„E mândru de tresa de fruntaş care-i sclipeşte pe umăr", gândi colonelul. Apoi: „E bine că-i mândru."

— Iată de ce te-am chemat, şi apropiindu-se de el: Mi se pare c-ai slăbit. De ce ai slăbit?

Băiatul ar fi vrut să protesteze, dar colonelul nu-i dădu răgaz.

— Eu nu mă-nşel, să ştii. Eu văd c-ai slăbit şi ştiu de ce. Uite, Dimescule, te-am chemat ca să te-ntreb dacă ții neapărat să dai şi examenele de clasa IV-a.

— Da, tovarăşe colonel, sclipiră ochii mari, lungi, întunecați, adânci.

— Bine, bine, dar... uite, e munca prea grea. Şi la urma urmii de ce? De ce ții neapărat să dai două clase într-un an?

— Am pierdut un an în timpul războiului, tovarăşe colonel...

— Ei, ai pierdut! Să zicem că te-a dat la şcoală ceva mai târziu.

— Dar... dar... protestează Dimescu, dar, tovarăşe colonel, mi-am dat cuvântul...

Când se înfierbânta, Dimescu se bâlbâia.

— Cum adică ți-ai dat cuvântul? Cui ți l-ai dat?

— Adică... adică... (prestigiul lui Dimescu în şcoală era atât de mare, mai ales de când căpătase gradul de fruntaş şi Iovan de atâtea ori auzise pe cei mici rostindu-i numele în cele câteva zile de când se afla în şcoală, încât nu şi l-ar fi putut închipui pierzându-şi cumpătul, căpătând această înfățişare de copil supărat)... adică să vedeți, tovarăşe colonel, n-am spus pe cuvânt de onoare, dar e tot una când spui despre un lucru: „Am să-l fac!" şi ochii lui negri, cu cozile prelungite pe tâmple, clipeau copilăreşte.

Privirea colonelului îl învăluia părinteşte.

— Ce zici dumneata, tovarăşe locotenent Iovan? Nu-i aşa că face o greşeală? Se va obosi peste măsură, nu va avea vacanță, nu va înota la mare, nu va sta la soare, nu va putea face exerciții de defilare şi deci nu va defila la 23 August, iar la anu' nu va mai fi aici printre noi, să ne ajute! Eu zic să te gândeşti, Dimescule! La anu' ne vei fi de mare ajutor.

Dar băiatul nu renunța.

— Dumneavoastră ați spus odată că dacă iei o hotărâre trebuie

s-o duci la îndeplinire, oricât de greu ar fi.

— Da, dacă e o hotărâre justă. Dar oare e justă hotărârea asta? Uite, eşti în perioada de creştere. Anul trecut abia-mi ajungeai la umăr. Acum eşti aproape cât mine. Nu trebuie să te oboseşti prea mult. Şi aşa ai destulă muncă: şcoala, pionierii, U.T.M.-ul... Ia mai gândeşte-te.

Şi vocea colonelului avea inflexiuni atât de blânde, atât de convingătoare, încât elevul fu nevoit să spună:

— Am înțeles, tovarăşe colonel, am să mă gândesc.

Şi salutând corect făcu stânga'mprejur.

— Am făcut o greşeală, spuse colonelul după plecarea lui Dimescu, aprobând din capul locului unui număr de zece elevi să dea două clase într-un an. Ei au stăruit, unii că au un an mai mult, alții doi ani mai mult decât colegii lor... E drept că sunt cei mai buni din anul III şi sunt în stare de un efort, iar care nu sunt în stare, mi-am zis: o să dea de greu şi o să renunțe singuri. Dar vezi că n-am chibzuit bine. Băieții sunt acum mândri de sarcina pe care şi-au luat-o şi nu vor să dea înapoi... Chiar dacă sforțarea îi depăşeşte. Vezi dumneata, răspunderea noastră e mare. Când le făgăduim un lucru, când le dăm un răspuns, trebuie să ne gândim bine din capul locului. Dar eu tare aş vrea să renunțe câțiva din ei. Mai ales Dimescu, care a crescut prea mult, prea repede şi a slăbit... Caută să stai şi dumneata de vorbă cu el, tovarăşe locotenent. Am auzit că l-ai bătut la şah, asta nu i s-a mai întâmplat lui Dimescu de când e în şcoală. O condiție foarte importantă ca să te asculte elevii, e să te admire. Iar în ceea ce priveşte plutonul, grupa dumitale, sarcina pe care o ai e grea, mai ales fiindcă timpul până la încheierea anului şcolar e scurt...

„Şi totuşi n-am aflat, se gândi Iovan după ce părăsi camera de lucru a şefului şcolii, de ce nepăsarea, dezordinea, lipsa de interes pentru învățătură s-au strâns în clasa I-a A. De ce după două pătrare mai sunt încă aici elevi militari care scâncesc ca nişte mici civili: vreau acasă! E drept că şeful şcolii îi spusese: „Cauza trebuie s-o descoperi dumneata..."

Convorbirea cu şeful secției de învățământ, directorul de studii, fu scurtă:

— Dă bătălia! tovarăşe locotenent Iovan. Suntem la sfârşitul celui de al doilea pătrar.

Deşi de statură mijlocie, directorul de studii avea în portul semeț al capului, sculptat parcă în piatră, în siguranța mişcărilor

ceva din semeția leului. În şcoală şi elevii şi profesorii îi recunoşteau o cultură bogată. Era măsurat la vorbă şi în gesturi. Şi purta uniforma cu vădită mândrie.

„Vreau să fiu şi eu cavalerist, îi spusese deunăzi Răsvan, noului ofițer educator. Apoi ca un argument hotărâtor: Şi tovarăşul director de studii a făcut şcoala de cavalerie!"

Stând drept, nemişcat, în picioare, cu o mână sprijinită pe masa de lucru, căpitanul Crişan îşi arunca din când în când ochii pe o hârtie, ca şi când acolo ar fi avut notate punctele principale pe care acum le desvolta:

— Dumneata trebuie să combați părerea greşită a elevilor, că există materii principale şi secundare. Şi tot rolul dumitale este să atragi luarea aminte a profesorilor care explică prea repede, care nu antrenează în mod egal pe toți elevii sau care dau o notă nedreaptă. Sunt profesori care pun note prea des unor anume elevi, fiindcă le face plăcere să-i asculte, căci sunt tocmai acei care se exprimă mai uşor şi înțeleg mai uşor. Altora le pun în grabă nota la sfârşitul pătrarului: bineînțeles, toate acestea s-au mai discutat în consiliile pedagogice. Noi avem profesori bine pregătiți, dar vin şi ei cu anumite obiceiuri. Dumneata, desigur, trebuie să ai foarte mult tact, foarte multă măsură în discuțiile cu profesorii. Iar cu elevii trebuie să fii sever. Nu uita că timpul pe care îl ai înainte e scurt, deci, tovarăşe locotenent, grăbeşte-te! Şi împăturind foaia i-o întinse: Vei găsi aici câteva caracterizări care poate te vor ajuta. Dumneata vei asista la lecții. Şi într-o zi vei putea completa singur fiecare din aceste caracterizări cu un nume propriu.

În aceeaşi zi noul ofițer educator stătu de vorbă cu locțiitorul politic care îl sfătui să nu se grăbească. Maiorul Alisandrei nu se grăbea nici el. Avea vorba domoală, sfătoasă. Îl pofti pe locotenentul Iovan să ia loc şi-şi aprinse tacticos pipa. Pe fața albă, rotundă, grăsună, nu simțeai nicio nelinişte.

— De copil am fost dat ucenic la un ceasornicar. Ceasornicăria e lucru greu, lucru de migală, rotițe multe, un fir de praf şi dacă nu-l găseşti, nu merge ceasul... Dar când mai târziu am avut pe seama mea oameni, am văzut că e şi mai greu, că-i lucru şi mai subțire. Aici firul de praf e şi mai ascuns şi mai greu de găsit... Mai ales copiii... Nu te grăbi, tovarăşe locotenent, caută să-ți faci prieteni din elevii matale. Fostului ofițer educator i-am spus la fel,

dar nu m-a ascultat. Țipa la ei toată ziua, îi consemna duminica, pentru te miri ce, le dădea servicii peste rând. Şi la ce i-a folosit? Elevii nu-l ascultau, nu-l prețuiau. Ascultă-mă pe mine! Numai după ce îi vei cunoaşte bine, după ce ți-i vei apropia, vei face treabă cu ei.

Şi aprinzându-şi iar pipa:

— Eram odată la Sibiu la şcoala de artilerie, aveam două sute de oameni. Şi oricum disciplina din mediul civil nu-i tot una cu cea din armată. Sarcina comandantului nu e uşoară. Aveam un ostaş care făcea toate năzbâtiile, cum îi treceau prin cap: odată a pus o sârmă la priză şi a lăsat-o pe jos ca să curenteze pe oricine ar trece pe-acolo. Ce să fac cu el, m-am gândit, m-am frământat. Şi iată am avut o inspirație fericită: găsindu-l noaptea de planton, încep să-l laud: „Vezi că poți să faci treabă tot atât de bine ca alții şi chiar mai bine". Altădată la fel. Pentru un lucru de nimic l-am evidențiat în fața frontului. Când a trebuit să dau să se curețe nişte aparate de ochire, telemetre, binocluri, i le-am dat lui în primire. L-am pus şef peste o grupă: „Să ai grijă, i-am şoptit, să le faci lună". Ei, nu ştii cu câtă mândrie mi le-a predat. L-am lăudat iar față de ceilalți; apoi de câte ori se ivea vreun prilej şi întrebam cine vrea să facă o treabă sau alta sărea: „Eu! Fac eu, tovarăşe locotenent!" Încearcă şi dumneata metoda asta... Caută să le arăți şi însuşirile lor bune, fă caz de faptele lor pozitive, exagerează nițel, dacă-i nevoie, nu le tot vârî în ochi cusururile. Dar fă în aşa fel ca să şi le descopere singuri, şi între ei, în şedințele lor săptămânale de analiză a muncii, în cadrul şedințelor U.T.M. Vezi, totul e să ajungă băieții noştri să-şi iubească şcoala, să le fie dragă milităria. Ei da... asta e: să le fie dragă milităria.

CAPITOLUL IV
„Grupul celor cinci"

Mai era un sfert de oră până la deşteptare. Bradu, care era de planton, asculta dus pe gânduri sgomotul pădurii. Oare Dunărea are şi ea acelaşi murmur necontenit? Deapănă şi ea mereu o poveste neînțeleasă, o poveste fără sfârşit? Oare într-adevăr e atât de frumos acolo la şcoala de marină? Poate Moțatu e şi el de planton, poate şi el în clipa asta se uită la ceas şi se pregăteşte să-l scoale pe ofițerul de servici...

— Deşteptarea, măi fraților! strigă ofițerul de servici.

Anişor doarme dus, sforăie uşor, genele aurii lasă umbre lungi pe umerii obrajilor încălziți.

— Pufăie ca o locomotivă, mârâie Horia Răsvan, care îl apucă pe Anişor cu pătură cu tot şi-l trage jos din pat.

— Scoală, bă!

Anişor sare în sus, speriat:

— Visam că sburam... urcam... se bâlbâie el şi se uită împrejur. Urcam cu funicularul peste o prăpastie, voiam să ajung la Postăvarul.

— Ai văzut tu funicular? îşi încrețeşte Răsvan nasul.

— Eu, nu! Dar a văzut Vlad, chiar s-a şi urcat cu funicularul de la Poiana Stalin.

— Să vedem dacă vine azi grozavul de Vlad, şueră Răsvan printre dinți.

Rădaşa țipă înecat:

— Ce-i asta, ai înnebunit?

Gorovei scoate o mână de fulgi din pernă şi o svârle lui Rădaşa drept în față.

Rădaşa scuipă fulgii.

În dormitor năvălesc un grup de elevi pe jumătate îmbrăcați şi cântă:

Haideți toți la înviorare, zor, zor
Mitruț doarme d-an picioare, zor, zor, zor.

Băieților le place să-l cicălească pe Dumitru Rădaşa fiindcă „face pe visătorul" şi fiindcă are aerul să spună: „Eu sunt din alt aluat, sunt „scriitor", fiindcă citeşte şi scrie noaptea până târziu – şi găseşte tot felul de metode să aibe lumină după stingere. Din care pricină dimineața e somnoros şi ar dormi totdeauna câteva minute mai mult. Dar colegii nu-l iartă. Tabără peste el şi cu mijloacele cele mai barbare îl trezesc. Văzându-l acum plin de fulgi pe față, în ochi, în cap, în gură, scuipând furios, băieții continuă în cor:

Dar cu timpul se trezeşte, oh, oh, oh!
Şi cu fulgi cu tot porneşte, oh, oh, oh!

— Vreau să rămân azi neînviorat, căscă Anişor întinzându-se în

pat.

— Hai să dăm paturile la o parte şi să facem exerciţii de F.G.M.A., propune Gorovei, boxeurul.

Rădaşa îi aruncă perna în cap, dar nimereşte fără voie pe Răsvan.

Ilieş Stan declamă din Maiacovschi:

Din copii, ne-am văzut
Infanterie'n coloane
La bonetă cu stea
Şi în mâini arme purtând.

Degeaba încearcă Voinicu dintr-a II-a să facă ordine.

— Hai la înviorare, ce mai aşteptaţi?

Ilieş Stan se aplecă să-şi lege şireturile la pantofii de tenis şi dă de o hârtie pe care începe s-o citească tare:

Voroavă către cititoriu:

Îndemnatu-m-am a scriere de la Gorovei şi până în zilele noastre, când se ivi şi Gorovei la culcare şi tare fu mâhnit şi supărat în cea Noapte Gorovei. Dar viteaz tare. Deci vrând să-şi cerce puterile pusu-a el mâna pe o pernă şi l-au trezit şi pe Anişor şi pe Răsvan şi amarnic luptatu-s-au cu ei... După izbăvirea bătăii s-au pornit pe toate dormitoarele şi pe unde dovedit-au pe unul că nu doarme pus-au mâna pe el şi ruptu-l-au cu bătaia. Dar nici de demult până nu veniră Sfintele Sărbători şi vacanţa nu era el mai harnic. Că bine zice norodul: „Bine ar fi să se pună aprindere câtă o buche de carte la minte". Deci voi cetitorilor ascultaţi-mă şi nu hireţi ca Goroveiul cel ce nu-nvaţă şi se bate cu perine ci ca Răsvanul cel ce din zori munceşte spre binele lui şi al norodului.

Vel Vornic Mare Ochi

— Ăsta-i „romancierul", râde Ilieş.

Apoi către Rădaşa:

— Hai la înviorare, „Mare Ochi"!

Băieţii petrec, râd, glumesc, se înghiontesc. Vocea lui Voinicu care-i tot îndeamnă să iasă la înviorare se pierde în hărmălaia de voci amestecate. Anişor îşi trage pătura peste cap. Cât va dura înviorarea, va mai trage un pui de somn.

Dar Voinicu nu se lasă:

— Cine nu e afară la înviorare în cinci minute face gimnastică supliment.

Ultimii întârziați, Poenaru, (parcă e mai pistruiat, mai cârn, cu fața mai de copil, dimineața când e somnoros), Zăvoiul, parcă mai lung, în fiecare dimineață (peste zi ne mai învățăm cu el, notase Rădaşa în jurnalul lui, dar dimineața tare ni se pare lung), Gorovei, cel cu vocea groasă, (Gorovei, zis şi boxeurul, mârâie ca un leu) se echipară sumar şi ieşiră într-o clipă. Chiar şi Anişor, luat în cârcă de Gorovei, se pomeni la înviorare. Numai Rădaşa se trântise iar pe pat, cu fața în sus, cu ochii în tavan.

Când Kemeny care era de planton intră să deschidă ferestrele. Îl bătu pe Rădaşa pe umăr:

— Ei, Rădaşa, ce-aştepți, vrei să-ți cânt un cântec de leagăn?

Kemeny, un băiat cu fața subtă, cu ochii mari, trişti, cu buze groase avea o voce de privighetoare.

— Nu mă simt bine, Kemeny.

— Atunci hai la infirmerie... Aici nu poți să rămâi. Dar eu zic mai bine la înviorare. E aer mai bun.

— Să pofteşti să-ți mai fac compoziția la română...

— Mi-o faci, nu mi-o faci... eu sunt de planton şi-mi fac datoria.

Rădaşa, fără să răspundă nimic, se duse la înviorare.

Când îl văzu, Răsvan strânse buzele şi coborî colțurile gurii.

— Codaşul la coadă, glumi Anişor, mândru că nu-i el – ca de obicei – cel din urmă.

Rădaşa nu răspunse, îşi înălță doar capul şi printre genele lungi, răsucite, privirea lui verde se strecura rece şi mândră, fața îi rămânea închisă, tainic.

„Iată cu cine o să am mai mult de furcă", gândi noul ofițer educator. Mai târziu, la inspecție, îl găsi fără batistă şi cu bocancii nelustruiți. După ce-şi opri mai lung privirea asupra noroiului uscat de pe bocanci, îi spuse liniştit:

— Poftim batista mea. Cât despre bocanci...

— Voi căuta să-i fac, îl întrerupse Rădaşa, care vorbea uneori tărăgănat, alteori, (acum bunăoară), prea repede.

— Să cauți? Ce să cauți? Crema de ghete, peria? Bine, caută şi dacă nu le găseşti vino la mine să-ți dau eu tot ce-ți trebuie... spuse locotenentul Iovan fără să ridice vocea.

— Am înțeles, să trăiți!

Un salut scurt, o întoarcere reglementară, care nu-i semăna de fel, căci de la o vreme (imitându-l pe Vlad) avea gesturi cam

fandosite, de om care vrea să pară leneş şi distrat, încheie întâlnirea dintre noul educator şi romancierul Dumitru Rădaşa.

Vlad sosi luni la ora prânzului. Prea târziu ca să-şi poată schimba uniforma de oraş. Intră în front, la adunare, în hainele albastre. Privirile băieților se îndreptau severe spre el. Vlad avea ca de obicei ochii zeflemitori şi-şi umezea buzele pe care flutura un zâmbet de dispreț. O atitudine critic-sceptică exprima nedumerirea: „Ce aveți cu mine, cu ce am greşit?”

— Ce-i adevărat din tot ce se spune? îl întrebă Rădaşa curios.

Vlad era mulțumit că „scriitorul” se apropiase de el.

— Mă duc să mă schimb şi apoi îți spun tot...

— Bine, te aştept lângă seră.

S-au întâlnit în dosul stivelor de scânduri şi materialelor de construcție din care se clădea noua aripă a şcolii. Vlad îşi muşcă buza de jos şi se uită peste capul lui Rădaşa.

— Povestea mea e lungă şi complicată, spuse el.

Apoi deodată dându-şi boneta pe spate:

— Tu crezi că poți să te îndrăgosteşti de la vârsta de cinci ani?

Rădaşa încruntă sprâncenele. Privirea lui visătoare deveni tăioasă, ca o lamă... „Să ştii că mi-a citit jurnalul...” gândi el. Instinctiv îşi pipăi buzunarul. Jurnalul era ca de obicei acolo.

— Poate ți se pare caraghios, făcu Vlad văzând că „poetul” tace. Sau poate nu te interesează?

— Ba dimpotrivă...

— Vezi, eu sunt singur la părinți. Dar mama are surori şi toate au copii. Mătuşa Frusina a avut paisprezece.

— Mai mulți decât Vetchin, spuse Ilieş Stan, care răsărise ca din pământ.

— Cine-i Vetchin?

— Nu ştii? N-ai citit *Cartea pentru părinți*, a lui Macarenco? Stepan Denisovici Vetchin avea treisprezece copii. La început nu-i venea nici lui Macarenco să creadă.

— Păi, să mă fi întrebat pe mine. Mătuşa Frusina a avut paisprezece! Marta era cea mai mică. Acum e artistă. Joacă în piesa „Zoia” rolul principal.

Şi către Rădaşa:

— Ce piesă! Ascultă!

Şi Vlad începu să declame:

După fata ce-o iubeşte

Prințul Elizey porneşte.
Pe-un cal alb iute ca vântul...
În galop calul şi gândul...

— Ce frumos, şopti Rădaşa.

— Poem de M. Aligher, lămuri Ilieş Stan.

— E piesa în care joacă verişoara mea, se lăudă Vlad, trecându-şi mâna peste părul scurt ca o perie.

— Grozav aş vrea s-o văd şi eu, spuse visător Rădaşa.

— Da, după ce vezi piesa asta, parcă-ți vine să începi o viață nouă, se însufleți Vlad. Parcă-ți vine aşa... nu ştiu cum... să faci o faptă mare, o faptă eroică!

— Păcat că nu-ți vine să fii prezent când se face apelul dimineața, zâmbi ironic Ilieş.

Vlad îl măsură din cap până-n picioare şi-şi umezi buzele:

— Ce suflet de contabil ai!

Apoi către Rădaşa:

— Credeam că tu ai să mă înțelegi.

— Eu înțeleg că mi-ai deslipit timbrele de pe scrisoare şi nu mi-ai expediat-o.

— Iar eu aş vrea să mai stăm de vorbă, Vlad, spuse Ilieş. Cred că ar trebui să-ți dai mai bine seama de gravitatea faptelor tale... şi să nu mai ții mâinile în buzunare.

Deşi era de o vârstă cu Vlad – cincisprezece ani – prestigiul lui Ilieş supranumit „Ştie tot" şi „Roade cărți" îl depăşea chiar pe al lui Gorovei, campionul de box, ba chiar pe al lui Rădaşa, care avea două romane începute.

Strângând puțin pleoapele, ca miopii, ceea ce nu se potrivea cu fața lui bucălată, Vlad cercetă ironic epoleții lui Ilieş.

— Te pomeneşti că ai vreo steluță... invizibilă. Dimescu dintr-a III-a e fruntaş, şi totuşi...

— Şi totuşi vorbind adineaori cu el, țineai mâinile în buzunare... foarte rău, îl repezi Ilieş.

— Dar Dimescu e mai modest, nu mi-a făcut observație.

După amiază, în timpul orei de somn, pe banca de lângă cuibul de pitulici, printre brazi, Rădaşa scria în caietul deschis pe genunchi:

„Dacă azi nu primesc nicio scrisoare, totul s-a sfârşit între noi!" Absorbit, nu auzi sgomotul paşilor care se apropiau şi se pomeni

deodată cu locotenentul Iovan:

— Uite, Rădaşa, ai primit un pachet...

Şi ofiţerul educator îi întinse un pachet de forma unei cărţi.

Buimăcit, fericit, Rădaşa căută totuşi să se stăpânească, ridicându-se în poziţie de drepţi, apoi luă pachetul. Ar fi vrut să mulţumească, dar parcă-i pierise graiul şi pachetul parcă-l frigea.

Ofiţerul educator se prefăcu a nu-şi da seama de emoţia elevului şi-l întrebă liniştit arătând spre şantier:

— Când a început construcţia?

— În toamnă, când am venit la şcoală se începuseră săpăturile.

— Atunci înseamnă că s-a muncit serios. Iarna nu se construieşte atât de uşor.

— O să avem o sală de gimnastică cu duşuri, săli de fizică, de chimie şi o mulţime de dormitoare...

„Îl credeam tăcut, nepăsător...” gândi Iovan.

— Şi pe cât am auzit, o sală de gimnastică mare.

— De 18 metri pe 6,80... Sălile de clasă vor fi de 7 metri pe 8. Clădirea va fi legată de cea veche printr-un gang cu pergolă...

Deşi era nerăbdător să desfacă pachetul – poate va găsi şi o scrisoare! — totuşi Rădaşa se simţea măgulit că noul comandant sta de vorbă cu el.

— Pe câte ştiu pavilionul de învăţământ va fi legat de sala de gimnastică.

— Da, construcţia a început în toamnă, s-a lucrat toată iarna... Vedeţi acolo? Banda rulantă cară cărămizile tocmai sus, la etaj.

Locotenentul Iovan se bucură că Rădaşa, din grupul „celor cinci”, vorbea cu atâta mândrie de şcoala lui.

— Dar sera unde e?

Rădaşa trebui să recunoască încurcat că nu fusese niciodată în seră. Atât de mult dorise să plece din şcoală, atât de preocupat fusese de a scrie scrisori Tudoriţei şi de-a aştepta răspuns, încât trecuse deseori orb pe lângă seră, care parcă răsărea în depărtare ca o ciupercă din pământ.

— E chiar lângă stivele de scânduri, lângă şantier.

— Îţi mulţumesc, spuse Iovan şi se îndreptă spre seră.

Rămas singur, Rădaşa înfrigurat desfăcu pachetul. Era cartea făgăduită de ziua lui... *Povestiri despre Zoia şi Şura*. Sosise cu două zile mai târziu. Înăuntru, pe prima pagină, scrisul mare, drept al Tudoriţei: „Lui Dumitru Rădaşa, cel mai vechi prieten al meu, cartea care mi-a arătat cât de frumoasă poate să fie viaţa şi

cât de înalte piscurile ei. Pe aceste înălțimi aş vrea într-o zi să ne întâlnim". *Teodora*.

Rădaşa răsfoi iar cartea, privi iar titlul şi reciti turburat dedicația, apoi fericit şi totuşi nemulțumit, căci ar fi dorit o scrisoare, care să fi reamintit de trecutul lor, să fi destăinuit dorul de a se revedea, porni fără țintă, îngândurat.

„Lui Dumitru Rădaşa" de ce nu-mi spune „Mitruț" ca acasă? Sora lui cea mică îi spunea Mitache... Mama îl alinta Micuț.. Iar Tudorița... Mitruț...

— Ieşi din avion! auzi deodată Rădaşa.

— Am înțeles, ies din avion, răspunde o voce mai subțire.

Rădaşa se uită împrejur. Nimeni... Când, zări pe acoperişul serei pe Anişor, drept ca o lumânare, gata să sară.

— Pregăteşte-te! se auzi vocea severă.

— Am înțeles, mă pregătesc!

— Stai! strigă Rădaşa speriat...

Dar Anişor nu-l auzi.

— Tovarăşe locotenent, sunt gata pentru asalt. Permiteți-mi să mă arunc.

— Dă-i drumul!

— Ai să-ți rupi, măi, piciorul! căută Rădaşa totuşi să-l oprească.

Dar Anişor ca hipnotizat trăgea aerul în piept, aşa cum îi explicase Ilieş Stan.

— Am înțeles, îmi dau drumul!

Şi închizând ochii, sări uşor, ca o pisică.

În clipa aceea apăru şi Ilieş de după zidul scund al serei. Ca de obicei ținea o carte în mână.

Cei doi băieți nu se sinchisiră de Rădaşa.

— Am coborât din avion, îl anunță Anişor pe Ilieş. Apoi, cu aceeaşi seriozitate:

— Tovarăşe locotenent major, vă rog să-mi arătați observațiile dumneavoastră.

— Perfect, răspunse scurt Ilieş.

— Păcat că noul nostru ofițer educator e ofițer de infanterie, se amestecă Rădaşa.

— De ce păcat? întrebă Ilieş. Şi tata a fost infanterist. Nici nu există armă mai frumoasă.

— Totuşi văd că faceți antrenament de sbor.

— Fiindcă noul comandant mi-a împrumutat o carte. Dacă vrei,

Rădaşa, ți-o împrumut. E o carte grozava – „Servesc Patria”.

— Vreau să întreb cum să fac să urmez şcoala de aviație.

— Eu cred că se poate, făcu Ilieş înflăcărat. Dar pentru asta nu-i nevoie să pleci din şcoala asta. Dacă citeşti viața lui Cojedub, vezi că orice se poate. Chiar să urmezi două şcoli în acelaşi timp. Bineînțeles, trebuie să te ocupi foarte serios de sport: Uite, citeşte aici: „Analizându-mi ultimele lupte ale mele, m-am convins încă odată de însemnătatea pe care o are forța fizică pentru un aviator.”

— Şi Sania din „*Doi căpitani*” se antrena zilnic. Făcea gimnastică specială ca să devină aviator polar, se însufleți şi Rădaşa. Hai, Ilieş, ce-ar fi să ne antrenăm serios? Tu crezi că m-aş putea înscrie la şcoala de aviație chiar de pe acum?

— Eu cred că da. Cojedub a învățat sborul fără să-şi întrerupă cursurile la şcoala medie la care învața.

Anişor, pe care nu-l atrăgea sborul şi nu lua parte la discuție, îi smulse lui Ilieş cartea şi o sbughi.

Ilieş sări ca ars şi dădu fuga după el.

Locotenentul Iovan nu se miră când îl văzu pe Rădaşa în seră. Iar moş Pavel era totdeauna bucuros de oaspeți, căci tare îi plăcea să vorbească despre florile lui.

În seră răsărise ca prin farmec primăvara. Prin pereții de sticlă pătrundea o lumină albă, plăcută, egală, soarele parcă îşi trimitea toate razele aici, în căsuța asta parfumată de flori.

Iovan se interesă de calorifer, de felul cum se încălzeşte sera.

„Da prost mai sunt! gândi Rădaşa. Credeam că vine de afară căldura...”

Apoi văzând clopoțeii roşii ca nişte picături de sânge atârnate de crenguțele verzi: „Dacă i-aş trimite Tudoriței într-un plic, o crenguță?”

— Sunt cerceluşi, spuse Iovan.

— Dar astea?

— Gura leului... Iar astea-s cale. Li se spune şi floarea miresei.

— Dar frunzele astea?

Niciodată nu mai văzuse Rădaşa frunze atât de mari, catifelate, vişinii, cu pete de argint.

— Asta-i begonia, spuse moş Pavel. Le cunoaşteți. Le-ați văzut astă vară în parc, când ați venit la şcoală.

Rădaşa se întreba: „Cum de nu le-am văzut până acum?” Şi

chiar grădinarul, omul acesta cu obrajii roşii şi părul alb-gălbui, care-şi învăluia florile într-o privire de părinte, parcă acum îl vedea pentru prima dată, parcă nu-i mai auzise graiul până azi. Îl credea ursuz...

— Cactuşii ăştia dau flori ca bujorii, făcu bătrânul.

Rădaşa văzuse ades pe grădinar trebăluind prin curte, dar niciodată nu se apropiase mai mult de el, niciodată nu-l întrebase aşa cum făcea acum locotenentul Iovan.

— De unde eşti, tovarăşe Pavel, câți copii ai?

— Am două fete la casa lor şi o mulțime de nepoțele. Toate au nume de flori: Una e Violeta, alta Brânduşa, a treia Mărgărita şi a mică Tufănica, Tufănel...

„Tufănica... Tufănel"... repetă Rădaşa, înduioşat. Cine ar fi zis că moş Pavel morocănosul, cu privirea bănuitoare sub sprâncenele stufoase, care-şi păzea ultimul firicel de iarbă şi te certa pentru o frunză, are nepoțele cu nume de flori şi i se umezesc ochii când vorbeşte de ele?

Plecând de acolo, alături de locotenentul Iovan, Rădaşa se simți neobişnuit de bine, de mulțumit, de măgulit. Noul educator venise anume să-i aducă pachetul, iar faptul că îi pune acum tot felul de întrebări în legătură cu şcoala înseamnă că-şi dăduse seama că el, Rădaşa, e altfel decât ceilalți elevi. Ar fi vrut acuma să aducă vorba despre cărți, să-i arate cât de mult a citit sau să-i vorbească despre cele două romane pe care începuse să le scrie şi chiar despre „jurnalul" lui. O, dac-ar fi putut să-i vorbească despre T.! Dar pe locotenentul Iovan altele îl preocupau:

— Aveți legături cu trupa? şi arătă spre ostaşul care spăla calul.

— Chiar eu am sarcina să-i ajut la gazeta de perete. Şi la colțul umoristic îi ajutăm. Ostaşii vin la noi la conferințe, jucăm şah împreună, fotbal... Pe Bradu l-a învățat şah tovarăşul Măruntu, de la popotă... Şi acum Bradu e cel mai bun şahist pe companie. Pe Gorovei îl învață tovarăşul Trufaşu să conducă maşina.

Şi Rădaşa se opri în loc.

— Dar asta nu trebuie să ştie nimeni, tovarăşe locotenent!

— De ce? Eu găsesc că e foarte bine să înveți să conduci maşina.

— Da?... se miră Rădaşa, făcând o comparație cu fostul ofițer educator. Şi prinzând curaj:

— Pe Anişor şi pe Răsvan i-a învățat să călărească ostaşul

Rasu, de la aprovizionare. Aveam şi eu un prieten printre ei, tâmplar din satul meu, dar ne-am certat...

— De ce?

— I-am cerut să-mi repare un scaun. Mare lucru! Şi ce tărăboi mi-a făcut! Că nu avem grijă de bunurile obşteşti, că nu ne respectăm şcoala şi câte şi mai câte...

— Şi nu crezi că avea dreptate?... Vezi, Rădaşa, ostaşii noştri se străduiesc să vă asigure aici condiţiile de viaţă de care aveţi nevoie, dar ei trebuie să ştie că voi, care îi veţi învăţa pe feciorii lor carte şi tactica militară, sunteţi oameni de ispravă.

„Vorbeşte şi el ca din carte" gândi Rădaşa desamăgit.

Iovan îşi dădu seama că trebuie să atingă altă coardă.

— Am auzit că scrii poezii? Vrei să mi le arăţi şi mie?

— Nu sunt grozave, făcu modest Rădaşa. Eu de fapt sunt prozator.

Iovan îşi stăpâni zâmbetul. Şi cu coada ochiului îl măsură pe prozatorul de 16 ani.

— Ai vrea să-mi citeşti ceva?

— Vedeţi că abia am schiţat subiectele. Unul e despre viaţa de desfrâu a moşierilor. Altul e despre viaţa mea... De fapt, pentru romanul acesta, strâng materialul sub formă de „Jurnal".

— Asta găsesc că e şi mai interesant. Ai vrea să-mi dai şi mie jurnalul să-l citesc?

Rădaşa se dădu de o parte, oprindu-se pe loc sufocat:

— Dar un „jurnal", e un lucru secret... Se presupune că cineva care ţine un „jurnal", îşi închide acolo toate tainele.

— Da, ai dreptate... Întrucâtva... Dar vezi, eu cred că noi ne sfiim să ne desvăluim sentimentele pentru că ne închipuim că ele nu vor fi înţelese. Eu însă cred că aş putea să înţeleg... Desigur că n-aş putea să înţeleg pe cineva care ar fura, ar minţi, sau, în sfârşit, care n-ar avea sentimentul onoarei sau...

Şi Iovan se opri, dându-şi seama că s-a pripit.

— Ai dreptate, urmă el, „Jurnalul" îl poţi încredinţa numai unui bun prieten. Ai vreun prieten bun în şcoală?

— Nu, trebui să recunoască Rădaşa. Nu m-am legat de nimeni. La început am avut încredere în Vlad... Şi chiar am crezut că o să putem fi prieteni. Dar m-a desamăgit. De fapt, el a fost primul din „grupul celor cinci" care au vrut să plece din şcoală. Ba chiar m-a încurajat şi pe urmă tot el m-a pârât fostului ofiţer educator.

— Ştii, Rădaşa, când am auzit că au fost câţiva elevi care au

vrut să plece şi că ar mai fi încă unii pe care-i bate gândul ăsta, mărturisesc că nu mi-a venit sa cred. Nu, asta n-am înțeles...

Rădaşa se gândea: „Acum ştiu că Tudorița m-ar disprețui dacă aş pleca. Desigur că nici ea n-ar înțelege."

— Ştiți, de fapt, fiecare a avut un motiv... un motiv serios.

— Bunăoară?

— Bradu are un prieten foarte bun la şcoala de marină. Şi ar vrea să fie împreună cu prietenul lui... Pe Vlad îl atrage ba teatrul, ba medicina.

Plimbarea a durat mai bine de un ceas. Locotenentul Iovan şi Rădaşa au vizitat împreună crescătoria de porci, au trecut gârla şi au pornit pe drumul Râşnoavei, au intrat în pădure, au vorbit despre copaci, despre ştiințele naturii...

— Mie, de fapt, nu-mi plac ştiințele... mărturisi Rădaşa. Pe mine mă atrage literatura. Dar în acelaşi timp aş vrea să fiu aviator...

Iovan se gândea: „Ce amestec de copilărie şi seriozitate. Cum să-l dezobişnuiesc de acest „de fapt", care nu înseamnă nimic atunci când nu i se opune lui „de drept." Dar, să mai am răbdare, să ne cunoaştem mai bine...

Uneori genele lui Rădaşa, drepte şi mai lungi spre tâmple, se ridicau şi ochii îi apăreau luminoşi, plini de curiozitate, ochi de copil. Alteori privirea era rece, opacă, ochii lui verzi ca frunza erau întunecați, neîndurători. Dar mai des privirea aluneca trist şi zâmbetul spunea: „Ce ştiți voi despre mine. Am trecut prin multe..."

— Credeți că lucrurile se petrec în viață ca în cărți, tovarăşe locotenent?

Şi fără să aştepte răspunsul:

— Credeți bunăoară că dragostea dintre Covaliov şi Catia din *Epoleții purpurii* sau Sania şi Catia din *Doi căpitani* e tipică? Cu alte cuvinte – şi Rădaşa simți că vocea i se îneacă – adică, de fapt, vreau să întreb dacă doi tineri care încep să țină unul la altul chiar de copii, adică să zicem din clasa întâia elementară, ar putea să rămână împreună toată viața?...

Iovan nu răspunse numaidecât. Rădaşa se simți jignit. „Poate îl plictisesc, poate se gândeşte la altceva." Îi părea rău că vorbise. „De ce am avut atâta încredere? Niciodată n-aş fi putut să vorbesc despre astfel de lucruri fostului ofițer educator."

— Vezi, Rădaşa, dacă mă gândesc bine, cred că se poate! Dar

numai dacă cei doi tineri țin acelaşi pas în calea desvoltării lor în viață... Vreau să spun dacă au aceleaşi năzuinți, dacă sunt în stare de aceleaşi sforțări ca să şi le împlinească. Nu ştiu dacă înțelegi.

„Iar am fost prea didactic, iar am vorbit ca din carte", socoti nemulțumit Iovan.

Dar lui Rădaşa i se lumină fața, fiindcă abia acum înțelese rândurile Tudoriței. Dedicația ei, parcă acest sens îl avea. Şi întinzând locotenentului Iovan cartea primită:

— Mi-a trimis-o de ziua mea o prietenă.

Şi în timp ce Iovan privea coperta:

— Puteți să citiți şi dedicația, spuse Rădaşa emoționat.

Iar Iovan se gândea: „Iată de ce voia să plece din şcoală, de ce făcea parte şi Rădaşa din „grupul celor cinci". Există o Tudoriță... Dar asta nu e grav, cu atât mai mult cu cât, se vede după dedicație că e o fată serioasă. Ar fi vrut să-i pună mâna pe umăr şi să-i spună: „Eşti un băiat bun, Rădaşa, şi cred c-o să facem treabă bună amândoi". Dar îi înapoie cartea:

— E o fată inteligentă prietena dumitale.

— Suntem prieteni din clasa întâia elementară. De când aveam şapte ani. Am învățat împreună la aceeaşi şcoală, şapte ani...

Şi fața lui palidă, verzuie, se încălzi.

— Şi acum unde învață?

— La o şcoală medie de metalurgie, răspunse băiatul cu mândrie.

Ce bine se simțea vorbind despre Tudorița! Cine şi-ar fi închipuit că aşa de curând va avea un prieten, căci simțea că locotenentul Iovan i-ar fi putut fi prieten. „Ce-ar fi să-i dau într-o zi să-mi citească „jurnalul" ?" gândi cutezător...

Noul educator porni a doua zi cu Vlad într-o plimbare pe valea Râşnoavei.

— Vreau să-ți vorbesc deschis, Vlad. Umblă tot felul de svonuri despre dumneata. Dar eu aş vrea să-mi spui singur ce e adevărat şi ce nu.

Elevul nu se aşteptase la o atitudine atât de fățişă. Nimeni nu-i mai vorbise aşa. Căută totuşi să dea un răspuns:

— Vedeți, ofițerii ne-au socotit de la început militari. Mama a vorbit cu şeful şcolii. Bineînțeles, fără ştirea tatei. Tata, bineînțeles, că nu avea aceeaşi părere.

Şi potrivindu-şi boneta:

— Tata a luptat în divizia Tudor Vladimirescu. Cred că ați auzit de tata... Tata e director...

Dar Iovan îl întrerupse:

— Totuşi, voi vă pregătiți aici să deveniți militari.

— Vedeți, mama nu e de aceeaşi părere. A fost aici şi a văzut că disciplina e prea severă. Noi suntem abia elevi, abia ne pregătim pentru şcoala de ofițeri. Mama a vorbit şi cu profesorul Chilian, care i-a făgăduit să mă ocrotească...

— Împotriva cui?

Vlad se fâstâci:

— Băieții, bineînțeles, nu sunt chiar nişte îngeri. Dacă vreți, am să vă arăt caietul.

Iovan aflase de acest faimos caiet, pe care Vlad îl intitulase cu litere frumos înflorite „Păcate", şi în care însemna toate abaterile colegilor, ca să-i aibe în mână. Dar Iovan schimbă vorba:

— Prieteni n-ai în clasă, Vlad?

— Prieteni în şcoala noastră?

Vlad strâmbă gura a dispreț:

— Şi mai ales prieteni cu mine! Bineînțeles că nu! Nu le convine că ştiu tot, cine copiază, cine înjură, cine fumează... cine primeşte anumite scrisori. Pot să vă arăt...

Lui Iovan i se sterpeziră dinții. „Asta e! De aceea nu funcționează critica în clasa I-a A. De frica faimosului caiet cu „Păcate" nimeni n-are curajul să-l critice deschis pe Vlad, să-i arate sănătos, tovărăşeşte, care sunt şi păcatele lui".

— Ți-ai făcut vreodată autocritica, Vlad?

— Eu?

Vlad îşi umflă nările:

— Da, bineînțeles, a fost o chestie cu nişte timbre...

Ar fi vrut să spună „un fleac", „nimica toată", dar se reținu.

— Am recunoscut atunci în fața biroului U.T.M. că am greşit... Dar să vă arăt caietul, să vedeți de ce sunt în stare alții.

Locotenentul Iovan se făcu iar a nu auzi.

— Dumneata, Vlad, trebuie să le arăți colegilor greşelile lor, să le discuți cu ei în spirit tovărăşesc. Doar nu-ți sunt duşmani ca să-i iscodeşti, să-i notezi şi să-i pârăşti.

Vlad strâmbă gura, apoi îşi umezi buzele:

— Bineînțeles, am crezut că vă interesează.

— Mă interesează să creez aici un colectiv sănătos, un colectiv

de buni tovarăşi, care să se ajute cu dragoste, arătându-şi unul altuia cu toată asprimea greşelile, răspicat, în faţă! Dar nu-mi plac vânătorii de greşeli. Dumneata n-ai greşit niciodată? Parcă spuneai de nişte timbre?

— Da, bineînţeles, dădu Vlad din umăr.

Îşi ţinea boneta într-o mână iar mâna cealaltă şi-o trecea din când în când pe capul chilug, cu gestul omului obişnuit să-şi potrivească freza.

— Cred că aţi aflat. Trebuia să expediez nişte scrisori şi... am deslipit timbrele.

— Şi ai oprit scrisorile?

— Da, făcu Vlad, cu nepăsare.

Iar Iovan se gândea: „Mai rămânea să spuie: bineînţeles”.

Vlad se gândi o clipă, apoi răspunse ea un om care se crede interesant:

— Nu pot să vorbesc despre asta acum, e o poveste mai complicată.

— Bine, Vlad, o să-mi spui altădată când vei crede de cuviinţă... când o să ai mai multă încredere în mine.

„Să am încredere în el? I-auzi!” se miră Vlad şi-l privi pe locotenentul Iovan mai atent.

Apoi ca să-i arate că a şi căpătat această încredere:

— Trebuia să expediez o scrisoare şi n-aveam bani de timbre. Pe vremea aceea scriam în fiecare zi câte o scrisoare...

Iovan socoti că era timpul să pună capăt acestei discuţii:

— Dacă se întâmplă vreodată să n-ai timbre pentru scrisori, cere-mi mie, Vlad.

Gorovei, un băiat prea mare şi prea voinic pentru vârsta lui, părea respectat şi mai curând iubit de colegii de clasă, decât temut, deşi în şcoală avea urâta faimă de bătăuş.

După câte băgase de seamă Iovan, Gorovei era un băiat tăcut, care-şi găsea totdeauna de lucru la garaj pe sub camion, pe sub autobuz... atunci când nu dădea lecţii de box.

— E adevărat că vrei să pleci din şcoală? îl întrebă Iovan.

— Am vrut, la început. Acum nu ştiu, am să văd.

— Ai vreo nemulţumire?

— Da. Am auzit c-am să fiu amânat cu examenele pentru la toamnă.

— De ce?

— L-am lovit pe Vlad.

— Un meci de box?

— Nu. M-a văzut fumând şi m-a înscris în caiet. Altădată i-am tras o înjurătură şi iar m-a înscris... Pe urmă a venit să mă amenințe cu „caietul”: „Dacă mă critici la şedința de bilanț – spunea – arăt ce-am scris aci...” Pe toți băieții îi amenință. Am dat cu pumnul în caiet... şi fără să vreau l-am lovit în nas.

— Crezi că-i bine să înjuri, Gorovei?

— Nu. E un obicei mai vechi. Acum încep numai şi mă opresc...

— Crezi că-i bine să fumezi, Gorovei?

— Aproape că m-am lăsat. Fumez rar şi numai în pădure... În şcoală niciodată.

— Eşti un sportiv. Cum se face că ai lovit la schi un coleg?

— Fără să vreau. Prima dată când s-au împărțit schiurile am luat o pereche prea mari. Dar grăbit să ajung pe pantă nu m-am dus să le schimb. Credeam că ştiu să schiez bine. M-am dus pe pante din ce în ce mai mari până s-a făcut seara. Când am vrut să frânez, cristiana n-a reuşit! Schiurile n-au prins în zăpadă. Ca să nu intru în pădure, să nu mă izbesc de un copac, am sărit peste un elev care tocmai urca... L-am lovit cu vârful schiului şi a căzut. Şi atunci m-am întors, mi-am scos vestonul şi cu schiurile i-am făcut o targă... l-am tras până la cabană, acolo i-am dat de mâncare... i-am dat rom – şi ne-am împrietenit. Dar am ajuns târziu la şcoală şi... cam amețit. Am fost consemnat să nu ies două săptămâni. Tocmai atunci a venit şi mama. L-am rugat pe fostul ofițer educator să-mi dea voie s-o aştept la gară... N-a vrut... Atunci m-am hotărât să plec din şcoală.

— Şi cu băiatul pe care l-ai lovit cu o gheată?

— În vacanță, pe strada noastră, văd doi băieți că se bat. Unul cât mine, o namilă. Altul nici cât Anişor, adică să tot fi avut zece ani. Încerc să-i despart şi mă pomenesc cu o lovitură sdravănă în spate. Vlăjganul, după ce m-a izbit, a luat-o la fugă. Eu duceam la cizmar nişte ghete. Arunc o gheată după el, crezând că-l nimeresc în spate, dar prostul s-a întors tocmai atunci spre mine şi gheata l-a pălit drept în gură. A început să țipe, s-a adunat lume, eu am fugit, pe urmă nu ştiu ce s-a mai întâmplat. Acu', Vlad spune că nu voi fi admis la examen, că voi fi amânat. Până acum văd că-i tăcere. Asta parcă e şi mai rău. Nu vreau să fiu amânat, tovarăşe locotenent! Asta ar însemna să nu defilez la 23 August. Şi mama s-ar necăji. Visul mamei... să fiu ofițer...

Şi Gorovei, băiatul roşcovan, cu faţa lată, cu nasul mare, turtit şi ochii cafenii, înguşti, băiatul cu vocea de bas, temutul boxeur, avea acum privirea umezită, faţa rumenită ca a copiilor, gâtul, fruntea asudate.

— Şi de unde ştie Vlad că vei fi amânat cu examenele pentru la toamnă?

— S-a discutat în consiliul pedagogic şi tovarăşul profesor Chilian... Vlad e prieten cu profesorul Chilian...

— Lasă, Gorovei, nu te mai lua după ce spun unii c-au auzit de la alţii. Şi chiar dacă vei primi o pedeapsă, nu-i nimic! Un boxeur de talie trebuie să ştie nu numai să dea, dar să şi încaseze, încheie glumind locotenentul Iovan.

Noul ofiţer educator auzise despre Bradu numai cuvinte de laudă. Bradu era foarte iubit în clasă. Învăţa bine şi îşi ajuta colegii. Avea numeroase sarcini şi pe toate le împlinea conştiincios. Totuşi Bradu avea pe primul pătrar 1 la purtare şi făcea parte din „grupul celor cinci".

— Ia spune, Bradule, e adevărat că vrei să pleci din şcoală? Crezi că e undeva mai bine ca aici, mai frumos?

Bradu ridică spre Iovan nasul lui scurt, uşor adus, ochii galbeni de motan:

— Da, tovarăşe locotenent. La marină.

Apoi cu pasiune:

— Să vedeţi, tovarăşe locotenent, eu am un prieten... şi faţa parcă arsă de soare se lumină. Suntem prieteni de anul trecut, dintr-a VII-a. În organizaţia de pionieri am lucrat împreună. Şcoala n-avea laborator, făceam noi amândoi aparatele pentru lecţii. Am făcut aparate de proiecţie, sonerii, voltmetru pentru demonstrarea fenomenelor magnetice şi chimice şi altele. Moţatu e un băiat şi jumătate. Se pricepe – nu ştiu cum – să facă rost de orice material îi trebuie. La toate se pricepe! oftă uşor Bradu şi urmă înviorat: am făcut împreună şi un aparat de radio cu galenă.

Şi suspinând iar:

— Greutăţile îi leagă pe oameni...

Iovan îl privea, îl asculta cu plăcere crescândă: „Când o să am un băiat, gândi el, aş vrea să-i semene. Să fie oacheş aşa, cu sprâncenele îmbinate, cu fruntea severă, cu ochii de culoarea mierii, eu nasul îndrăzneţ şi zâmbetul dulce. Macarenco avea

dreptate în descrierile lui. Da, fiecare e frumos când ştii să-l priveşti şi când ți-e drag.

— De ce nu s-a înscris şi Moțatu aici, ați fi fost împreună.

— Păi tocmai asta e. Am făcut amândoi cerere la Comisariat ca să intrăm aici la şcoală. Dar el a plecat la țară la bunica lui. În August a venit răspunsul să mă prezint la examenul de admitere. Lui Moțatu nu i-a venit niciun răspuns. Credeam că i s-a respins cererea şi că va intra într-o şcoală tehnică. Sigur că acolo nu l-aş fi urmat. Eu voiam neapărat să fiu ofițer. Ofițer grănicer. Moțatu tot grănicer voia să fie. Chiar el m-a îndemnat să mă prezint aici la examen. Era sigur că lui îi va veni răspunsul mai târziu. Când colo, ce să vezi? A fost repartizat la marină. La început s-a gândit să ceară mutarea aici. Dar pe urmă mi-a scris că mai frumos ca acolo nu-i nicăieri şi să viu şi eu la şcoala lui. Ştiți, ei au tot felul de ambarcațiuni, schifuri, caiace... Grozav aş vrea să mă duc şi eu acolo, tovarăşe locotenent! Noi amândoi, Moțatu şi cu mine, trebuie să rămânem împreună. Orice s-ar întâmpla. Am vorbit despre asta şi cu fostul ofițer educator, care s-a supărat foc. Am vrut să vorbesc şi cu comandantul de companie, dar e tare ocupat... Cu şeful şcolii, cu tovarăşul colonel, până acum n-am îndrăznit.

— Dar de şcoala asta nu te-ai legat, Bradule?

— Ba da, îl cunosc pe Poenaru de la Palatul Pionierilor. Eram în acelaşi cerc de telecomunicații. Anul trecut de Ziua copilului am condus împreună un tren.

Şi cu ochii galbeni însoriți, Bradu îl privi pe ofițerul educator drept în ochi.

— Un tren adevărat. Dar ştiți, nu-i tot una. Nu pot să-l înlocuiesc pe Moțatu cu Poenaru. Un om nu poate să aibă decât un singur prieten bun, nu credeți? Şi prietenul meu trebuie să rămână Moțatu. Am fost făcuți pionieri în aceeaşi zi, şi mai avem încă doi prieteni, Dincă şi Moşoiu, care sunt acum la şcoala medie tehnică de mecanizare a agriculturii. Îmi scriu şi ei.

Bradu scoase din buzunar nişte scrisori răvăşite şi le întinse ofițerului educator.

Iovan îşi trecu privirea peste prima din ele: „Am văzut fotografia ta în „Imagini militare". Mă, da arătos mai eşti! Am tăiat-o cu grijă din revistă şi am făcut o ramă sculptată din lemn de trandafir".

— Asta e de la Dincă. Şi, nerăbdător, Bradu trase din teanc o altă scrisoare şi cu un surâs de protectoare bunătate: asta e de la

Moțatu. Toate care au sus un desen cu marinari, cu o barcă sau cu o cursă de caiace în întrecere, sunt de la Moțatu.

— Pot să le iau, să le citesc, Bradule?

— Sigur, tovarăşe locotenent. Mai ales pe ale lui Moțatu să le citiți cu atenție. Vedeți, noi am hotărât să ou ne despărțim niciodată. Am făcut împreună jurământul acela din *Doi căpitani*, la fel ca Sania şi Petca, şi acum iată, Moțatu la marină, pe când eu...

— Dar ştii că şi Sania şi Petca au fost despărțiți şi totuşi ei au învățat mai departe, au muncit fiecare şi s-au străduit să ajungă folositori patriei, fiecare pe tărâmul lui.

— Da, recunoscu Bradu, dar pe ei i-au despărțit împrejurările, revoluția, s-au pierdut unul de altul, dar eu ştiu unde e Moțatu. Ce mare lucru ar fi să mă duc şi eu acolo? Dacă ați citi scrisorile astea ați vedea ce frumos e la marină.

— Crezi că e mai frumos decât aici?

— Mai, dădu Bradu din cap, convins.

— Dar eşti utemist, Bradule!

— Sunt, răspunse elevul mândru.

— Kemeny e în grupa dumitale. Eşti şef de grupă?

— Da, tovarăşe locotenent.

— Kemeny a luat doi la istorie. Ce ai de spus?

— Da, tovarăşe locotenent, să vedeți, eu nu mai ştiu ce să fac cu el. Aseară am învățat împreună la istorie. Kemeny ştia perfect. Adevărat, se exprimă cam greoi şi foloseşte deseori masculinul în loc de femenin. Mai spune câteodată: o pui, un rață, un fomeia, un țiranca... Vorba e că la istorie ştia, că ştia chiar foarte bine. Dar azi când l-a scos la tablă şi l-a întrebat: „Ce-i cu pălăria lui Gessler" s-a fâstâcit... Şi doar ştia perfect povestea lui Wilhelm Tell, dar uitase că pe tiran îl chema Gessler... Iar Vlad ridica degetele gata să-i scoată ochii. Dacă l-ar fi ascultat din bancă pe Andriş sunt sigur că ar fi ştiut foarte bine. Chiar azi dimineață l-am mai ascultat odată. Dar când iese la tablă totdeauna se fâstâceşte. Aşa e el, timid. Dacă l-ar asculta din bancă ar răspunde perfect, sunt sigur.

— De ce n-ai vorbit cu profesorul de istorie? De ce nu l-ai rugat să-l asculte pe Kemeny din bancă? Vezi, Bradule, te gândeşti să pleci la marină.. Dar aici pe nava asta pe care toți trebuie s-o ducem cu bine până la capăt, cine-ți va lua locul? Te-ai întrebat? Clasa I-a A, clasa din care faci parte, e codaşă. Cum te împaci cu

situația asta şi cum vrei să laşi lucrurile aşa? Sunt sigur că prietenul dumitale Moțatu îşi face datoria acolo unde e. Eu zic să-l întrebi chiar pe el dacă crede că poți lăsa aici o situație atât de grea şi care are atâta nevoie de sprijinul tău şi să pleci... Am şi eu un prieten bun. Am lucrat de copii împreună la strung. Pe urmă el a fost trimis pe un şantier naval. Azi e comandant de unitate de luptă. Ofițer pe un vas de război. Nava lui a ieşit cea dintâi la toate întrecerile. Eu mă bucur de toate succesele lui. Şi caut să învăț din scrisorile lui. Când îmi spune cum caută să-l facă pe tânărul care vine dintr-un sat oarecare sau din mină, să iubească din tot sufletul nava, să simtă că nava este o părticică din patria noastră, eu mă gândesc cum să-i fac şi eu pe elevii mei să-şi iubească şcoala, care este şi ea o verigă din țara noastră... O foarte importantă verigă, înțelegi, Bradule?... Vezi, eu cred că dacă prietenul meu a putut să ajungă din strungar, ofițer pe un vas de război, vei putea şi dumneata să ajungi dintr-o şcoală medie militară, într-o şcoală de ofițeri de marină. Şi chiar la anul, dacă o să vrei, dacă ai să ții tot aşa de mult să treci la marină, eu am să te ajut... Dar acum ajută-mă dumneata.

Bradu îşi simți sufletul încălzit:

— Tovarăşe locotenent, vă rog să-mi spuneți cum pot, cum pot să vă ajut?

— Am să-ți spun, Bradule. Aşteaptă.

În seara aceia, locotenentul Iovan citi scrisorile pe care le primise Bradu de la prietenul său...

„Dragă Fănel, îți răspund chiar de la început, că nu pot pleca de aici şi nici nu vreau. Şcoala noastră e minunată. Mai bine cere tu mutarea. Ce zici, n-ar suna bine: *elev matroz, Bradu Ştefan*! După cum îmi descrii şcoala ta e şi ea frumoasă, dar s-o vezi pe a noastră! O clădire albă, străjuită de două tunuri mari de bronz, de două ancore ruginite, vechi (a căror istorie încă n-am aflat-o) şi de partea cealaltă Dunărea".

Şi descrierea şcoli continua entuziastă şi Iovan găsea toate elementele romantice care puteau să-l atragă atât de mult pe Fănel; „Dunărea se umflă îmbufnată, verzuie... În față e o navă mare, sbaturi... Prin coşul negru, rotocoale de fum cenuşiu... În depărtare, un vas alb ca o lebădă imensă. Cred că e „Republica". Păcat că nu eşti tu aici".

Şi în altă parte:

„Pe străduța înclinată ce duce spre pod, trecem noi, matrozii, în

coloană şi cântăm cu mândrie:

Purtăm în gând Republica ce ne priveşte de pe mal.
Hai, marinari, hai sus cu ancora
Purtăm în gând Republica ce ne priveşte de pe mal.

Pe Iovan îl ajunse somnul, dar nu se îndură să lase foile deoparte.

„Dragă Fănel, ieri, în aşteptarea felului doi, s-a încins o discuţie între mine şi Danciu." „Asta e vreme de excursie", se strâmbă Danciu (Danciu e un băiat căruia i se pare „distins" să nu se entuziasmeze de nimic. Cam aşa cum îl descrii tu pe Vlad sau pe Rădaşa). Iar eu de colo: „Parcă nu putem să intrăm în cabină?" „Atunci care mai e frumuseţea?" a întrebat Danciu plictisit. „N-ai pic de imaginaţie", am spus: „Ce poate fi mai frumos decât să te bată ploaia, furtuna, afară, pe punte!" şi m-am întors spre Răducan: „De unde facem rost de-o hartă, că doar trebuie să ştim şi noi pe unde trecem". „Şi un binoclu ne-ar trebui", spunea Danciu sceptic. „Da', ce, crezi că pe navă nu există un binoclu?" „O fi, dar n-o să mi-l dea chiar mie!" „Ne vom uita pe rând", îl repezii... Tare nu-mi plac oamenii care vorba ta: despre o sticlă pe jumătate plină, spun că e pe jumătate goală.

Noaptea am visat o poveste pe care o s-o scriu şi pe care o să ţi-o dedic ţie. Ea se va numi aşa cum a apărut în visul meu: *Împărăţia apelor*... Dar acum să-ţi vorbesc despre excursie. Cerul senin. Pariasem pe zece clătite c-o să avem vreme frumoasă şi am câştigat zece clătite. Bineînţeles că nu le voi primi deodată, dar nu-i nimic, tot am să le primesc! Vântul adia uşor şi rece. Am păşit pe schela care unea puntea navei cu cheiul şi am salutat pavilionul ce flutura mândru la pupa. Comandantul navei ne-a dat câteva comenzi scurte. Şueratul de plecare s-a împletit cu pufăitul maşinilor care au început să mişte sbaturile mari... Iar comandantul a strigat timonierului: „Cârma afară". Nava s-a depărtat de chei... Urmarea mâine, azi trebuie să-mi revăd o problemă de matematică şi să scriu versuri pentru gazeta umoristică. Uite materialul care mă aşteaptă: Chiulangii. Lupte greco-romane în dormitor, Sportul în dormitor, Epigrame... vezi poate te inspiri şi tu...

Priviţi matrozii din desen, unii fac treabă toată ziua

Ceilalți băieți se odihnesc, având figura cam plouată.
Iată-l pe Nae măturând. Şi Petre freacă puntea,
Mihai şi Tudor stau fumând. Ce gânduri le încruntă fruntea?
Pe chiulangii să-i demascăm...
Şi aşa mai departe...

„Spune, Fănel, există elevi şi la voi care fumează? Ai găsit vreo metodă de-a lupta împotriva unui obicei atât de urât? Dacă da, scrie-mi urgent".

Iovan zâmbi şi întoarse pagina scrisorii:

„Dragă Bradule! Mă bucur că ai început să iei lecții de box. Dacă vrei să vii la marină trebuie să te pregăteşti să devii foarte puternic. Vara trecută, povestesc cei dintr-a II-a, un elev a fost salvat de la înec, numai datorită lui Molnar, despre care ți-am vorbit. În barcă erau zece elevi, plus cel de la cârmă. Şi toți s-ar fi aruncat să-l salveze pe Barbu, care se lăuda că-i bun înotător. Dar nu mai aveau timp să ajungă până la el, căci era departe şi lăudărosul începuse să înghită apă. Atunci Molnar, atletul şcolii, cu o sforțare grozavă, a întors barca pe aceeaşi direcție, unde Barbu dădea semne de disperare, şi pupa s-a apropiat deodată atât de mult încât atunci când i-a aruncat rama, Barbu a putut să se prindă de ea. Acum au rămas cei mai buni prieteni Barbu şi Molnar, ba chiar Barbu care se antrenează la cros îl întrece pe Molnar.

În concluzie:

Să vii neapărat la noi. Vara trebuie să fim împreună la tabără. La Mamaia o să avem tot ce dorim: caiace, schifuri, vele vor fi la dispoziția noastră. Dar de pe acum ne pregătim să fim puternici. Când suntem liberi, sărim capra, alergam... Odată îl aud pe instructorul nostru de sport, un roşcovan simpatic:

„Băieți, hai aşa la repezeală, 3000 de metri! Hai, ce stați şi râdeți! Credeam că ați pornit!"

„Eri, 23 Februarie, ziua Armatei Sovietice. Ne-am luat angajamentul să fim primii la crosul „Să întâmpinăm 1 Mai". Pentru antrenament, am plecat pe ploaie de la şcoală, pe dealuri până la fabrica de cărămidă. Am coborât pe văi, pe malul Dunării. Cea mai grea probă e să sui dealul".

Şi altă scrisoare care începea într-un fel cu totul neaşteptat şi care-l umplu de bucurie pe Iovan:

„Dragă Fănel, avem un elev care vrea numaidecât să plece la

voi, la Dimitrie Cantemir. Are acolo un frate care îi scrie că aveți o şcoală ca-n poveşti. Că faceți excursii cu schiurile în munți... Că aveți o orchestră care într-o zi va fi prima din țară. E adevărat?..."

Iovan puse teancul de scrisori pe noptieră: parcă prin farmec îi trecuse oboseala.

„Fericită copilărie, gândea. Unii acolo la Dunăre, alții aici. Are dreptate elevul care spune că e o şcoală ca în poveşti. Nicio altă grijă decât să învețe, să facă muzică şi sport, să devie culți şi puternici. Ce ştiu ei despre copilăria noastră?" Şi în somnul care se apropia şi căuta să-l prindă, Iovan revedea fragmente din copilăria lui. O magazie cu şobolani... Ucenic la un brutar. Stăpânul îl chema noaptea să-i legene plodul. A fugit de acolo... Zile fără hrană, nopți fără adăpost. Avea un vis: să devină strungar. Dar timp de doi ani n-a reuşit să-şi găsească de lucru. Apoi, la un examen, din 800 au reuşit 30. Era printre ei. Patul ucenicului era un loc pe ciment. Învățătura: unul îl punea să şteargă maşina, altul să ascută cuțitele. Dar printre picături să le vadă de copii, să le spargă lemnele. Odată s-a încumetat: „Vreau să învăț!" Dar meşterul, o coadă de topor a patronului, a scos un ac din haină şi, băgându-l sub maşină, a scos o scamă, i-a arătat-o şi l-a plesnit peste obraz. Pe atunci, o carte, un caiet erau minuni, pe care tinerii, oprindu-se în fața librăriilor, le mângâiau cu privirile. Imagini cenuşii i se perindă prin minte. Iovan zâmbeşte, amintindu-şi fragmente din scrisorile primite de Bradu:

„Am pariat pe zece clătite!"...

El, Tomiță Iovan, la aceeaşi vârstă nu s-ar fi îndurat să parieze nici pe o bucățică de mămăligă rece. Îşi aminteşte cum l-a trimis şeful şcolii, chiar în ziua când a sosit aici, la spital, unde doi elevi fuseseră operați de amigdale: „Să le duci bomboane, bani şi cărți de citit. Să nu se simtă singuri copiii..."

Cum să-i facă pe aceşti copii să prețuiască tot ce patria le dă, să înțeleagă ce înseamnă această patrie care în sfârşit e a ta, careți oferă azi tot ce-ți trebuie ca să fii fericit? Cum să-i facă să înțeleagă prin ce lupte grele s-a obținut această victorie; o copilărie fericită şi şcoli... şcoli... şcoli... Pentru toate vârstele...

Vezi stoluri, ca porumbeii. Copii de trei ani în şorțulețe albe se duc la grădiniță, unde învață după cărți cu poze. Bătrâni de şaptezeci de ani învață şi ei... Dar oare el, Tomiță, mezinul Savetei Iovan, a visat că într-o zi va fi ofițer? Că va avea o misiune atât de măreață – educația unor tineri?... Pe măsuța de lângă patul lui,

fotografia mică a mamei. În lumina slabă a nopții înstelate, nu poate să-i desluşească chipul. Dar ce luminos, şi clar e în mintea şi în sufletul lui chipul mamei! Primul lui articol tipărit l-a trimis mamei. Ce bine şi-o închipuie silabisind: „Educația comunistă a tineretului". Şi lăudându-se pe la vecine: „Feciorul meu e secretar de județeană"... „Feciorul meu e ofițer", se făleşte acum când e întrebată. Iar când nu e, aduce vorba: „E ofițer, băiatul meu... educator la o şcoală. Ofițer educator". Parcă o vede dând din cap, ştergându-se mereu pe mâini, cu şorțul de stambă albastră: „Feciorul meu a citit cărți multe... e învățat tare..." Articolele lui despre tineret, apărute în gazete şi reviste militare, le ține mama legate cu o cordeluță roşie. „Tare-i deştept feciorul meu!" Aşa crede mama... Iar el ar vrea să-i spună în noaptea asta: „Nu sunt deştept mamă. Iată, încă nu ştiu de ce plutonul meu e codaş... E drept am început să dibui câte ceva, dar timpul trece şi eu încă nu ştiu cu ce să încep. Când am venit în şcoală credeam c-o să fie uşor. M-am gândit: Copii... Mi se părea că seamănă între ei, că în mâna asta mare a mea, îi voi cuprinde pe toți şi iată nu e uşor... Am venit umflat ca un curcan şi iată-mă desumflat... Fiecare copil e o problemă care trebuie bine cunoscută ca să poată fi deslegată. Câte perechi de ochi atâtea probleme care trebuesc rezolvate."

Iovan îşi aminteşte prima zi în şcoala Dimitrie Cantemir. Ce frumoasă i s-a părut şcoala între munții înalți! Zăpada strălucea, sub lumina soarelui rece. Dar elevii?

Erau aşa de mulți şi din plutonul lui niciunul. Şi-a căutat plutonul şi nu l-a găsit. Erau toți băieții pe terenul de fotbal.

Fulguiau steluțele apoase, enorme, ca florile de păpădie, şi parcă nu ningea de sus ci fulgii veneau dinspre poalele munților din stânga şi se urcau spre înălțimile pădurii în dreapta. Alții se grăbeau în sens opus şi, tot aşa, urmând un drum în diagonală de la pământ spre cer se urmăreau, se fugăreau într-un dans amețitor.

Dar băieții nu vedeau decât mingea de fotbal.

— Cine a băgat golul? întrebase Iovan.

Iar elevul fără a-şi lua ochii de pe teren îi răspunsese grăbit:

— Bergman dintr-a I-a A.

— Şi în poartă cine e?

— Zăvoiu...

— Ei, vasăzică, sunt sportivi elevii mei! zâmbise Iovan mulțumit. Dar între cine şi cine e meciul?

Atunci mai mulți ochi îl măsuraseră din cap până-n picioare. „Cine o mai fi şi ăsta?” aveau aerul să întrebe. „De unde o fi picat?” Căci trebuia să pici din lună ca să nu ştii că lupta se dă între clasa I-a A şi clasa I-a B. Parcă aude şi acum strigătele: „Gol, gol...!” şi protestele: „, N-a fost gol...!” şi dialogul între elevi:

— E tare Zăvoiu...

— E tare să prindă pernele moi...

— E cel mai bun portar pe şcoală...

— Prinde păstrăvii cu mâna...

— E un portar talentat...

— Să se ție de planoare! Fotbalul cere antrenament serios...

Şi Iovan îşi aminteşte toate amănuntele meciului. Clasa I-a A fusese învinsă cu 3 la 1. Iar el luase chiar atunci hotărârea ca plutonul lui să nu mai fie niciodată învins.

A doua zi la spitalul din oraşul Stalin, juca şah cu Răsvan.

Anişor se dusese să-l caute pe Vlad, dar nu-l găsise. Abia târziu se prezentă un elev, salutând după toate regulile, deşi numai pe jumătate îmbrăcat militar, căci purta pantofi de tenis şi o jachetă groasă de lână albastră, peste o cămaşă albă cu guler resfrânt.

Frumuşel, cam botos, cu trăsături regulate, ochi castanii, năltuț, îşi umezea mereu buzele şi clipea des. Părul, împlântat cu un colț în mijlocul frunții, era crescut scurt ca o perie, dar pieptănat proaspăt, vădind sforțarea băiatului de a-şi alege o cărare...

„Adolescență”, gândise Iovan. Nu fiecare trece uşor prin ea. Era sigur atunci că va şti să găsească soluții la toate problemele... Citise toate cărțile lui Macarenco şi se gândea că va fi destul să se întrebe: „Ce-ar face Alexandru Zaharovici într-o astfel de împrejurare?” ca să găsească deslegarea.

Şi iată mulțimea aceea de ochi de toate culorile care-l privesc nestânjeniți, sau dimpotrivă prea sfioşi: unii prefăcuți, sau ridicând nasul şi punând tot felul de întrebări, doar-doar l-or prinde... nepregătit; alții, prefăcându-se că nu-l văd, râd de fostul ofițer educator:

— Ții minte că a zis sarea lui Bertelot, în loc de sarea lui Berthollet?...

Şi Iovan aprinde lumina de lângă pat, ia una din cărțile elevilor şi o răsfoieşte. „Dracii ăştia nu trebuie să mă prindă că am uitat unele lucruri pe care ei le au în cap calde-călduțe...” Dar printre rânduri îi apare chipul lui Vlad, singurul chip pe care nu l-a putut

descifra. Cum se explică admirația lui nemăsurată pentru profesorul Chilian, prietenia lor? Vlad îl numeşte „profesorul” şi strecoară de câte ori poate „Prietenul meu, „profesorul”...

„Trebuie să stau neapărat de vorbă cu „profesorul” îşi pune-n gând Iovan.

CAPITOLUL V
Profesorii

Ca şi în cancelarie, la popotă, în timp ce luau masa, profesorii vorbeau tot despre elevi. Cel mai sigur de metoda lui era Chilian Victor.

— Scopul este să învețe băiatul, zicea. Cum îi trânteşti un unu, cum învață!... şi surâzând prin ridicarea colțului buzei care-i descoperea un canin de aur îşi potrivi mulțumit ochelarii.

— Ei, nu-i chiar aşa, se amestecă măsurat şi greu, având o voce guturală şi totuşi plăcută, profesorul de geografie, Nicola.

— Dacă învață de frică, îngrămădeşte în cap date pe care nu le leagă – le înregistrează mecanic. Ştie pe de rost atât cât îi trebuie pentru o notă de trecere. Pe urmă uită.

— Ei, lasă, că nici cu dumneata nu mi-e ruşine, îşi vârî mâna prin părul bălai, aspru, bogat, profesorul de istorie.

Purta un pulover albastru, închis la gât, pe care Chilian Victor îl socotea lipsit de gust: „Ce idee să nu se vadă cravata!” În schimb, hainele desăvârşit croite ale profesorului de geografie şi chiar statura lui înaltă, bine legată, le invidia de fiecare dată.

— O fi ştiut cu cine s-a măritat Mathilda! îl ironiza Nicola pe profesorul de istorie, poreclit Keops, căci după spusele elevilor ținea cu deosebire la aceste trei întrebări: „Cu cine s-a măritat Mathilda? Ce-i cu pălăria lui Gessler şi cu Wilhelm Tell şi care sunt piramidele lui Keops, Kefren şi Mikerinos?” Fu ca o explozie de veselie.

Numai profesoara de matematici, tânăra Sanda Milian, de obicei absentă şi tristă, o fată brună, cu fața slabă şi ochii negri nespus de mari nu făcea haz... Dimpotrivă, parcă era gata să plângă. Căsătorită de curând şi foarte îndrăgostită de tânărul ei soț, comandant la o şcoală militară în alt oraş, Sanda Milian se socotea nedreptățită că nu i se aproba să plece acolo „imediat”.

Victor Chilian îşi păstra fața neschimbată, mirat ca de obicei,

din pricina unor sprâncene, prea cocoțate pe frunte. Era supărat că i se luase locul la masă, locul de lângă sobă.

Profesorul de română, Gabriel, şi Ruxandra Zane, căreia elevii îi spuneau „Chimicuța”, râdeau cu poftă de Garoiu, profesorul de ştiințe, om care părea ursuz, dar care era totdeauna gata de o glumă bună.

— Atâta a învățat bietul Zăvoiu la geografie ca să-şi îndrepte nota, încât întrebându-l despre canalul coledoc, mi-a spus că e în Anglia!

Râdeau cu toții afară de Sanda Milian, care cu gândul aiurea nu pricepuse.

— Azi, repetă Garoiu, după ce le-am vorbit băieților despre canalul care face legătura între ficat şi intestin, întrebându-l pe Zăvoiu unde e canalul coledoc, mi-a răspuns că e în Anglia... Atâta tocise săracul la geografie!...

Râdea Nicola gros, cu autoritate, zâmbea acum chiar trista Sanda Milian, numai Chilian Victor stătea cu nasul în farfurie şi se întreba cum pot fi atât de buni prieteni Garoiu şi Nicola, şi totuşi să râdă tot timpul unul pe socoteala celuilalt.

Când intră, şeful şcolii fu mulțumit să găsească atâta voie bună, căci de la începutul anului se tot străduia, împreună cu locțiitorul politic, să stabilească raporturi de prietenie între profesori. Ce aveau de împărțit nimeni n-ar fi putut să spună. Era poate o coincidență, dar de când cu venirea lui Victor Chilian şi a Sandei Milian, se iscau adesea între profesori încordări, nemulțumiri.

Înfățişarea tristă a tinerei profesoare de matematică nu se potrivea cu atmosfera vie, hazlie a popotei... Prinsă de problema ei sentimentală nu lua parte în niciun fel la cele ce se întâmplau în jurul ei. Iar Chilian Victor, care-i fusese profesor la Universitate, căuta cu dinadinsul prilejul de a-i lua apărarea.

Acum bunăoară, când Sanda Milian privea pe fereastră cu melancolie, Nicola îi şopti lui Garoiu aşa ca să audă şi ceilalți:

— Crezi că dacă îi luăm din farfurie vreo două sarmale bagă de seamă?

Dar Chilian Victor, care nu înțelegea de glumă, îl măsură sever pe Nicola, care tocmai se prefăcea a înfige furculița în sarmalele din farfuria profesoarei.

— Nu admit să vă bateți joc...

Abia atunci tânăra profesoară coborî privirea umedă şi dându-

şi seama că era vorba de ea, dar fără a şti ce anume se întâmplase, se ridică de la masă şi jignită părăsi popota.

— Nu se mai poate face o glumă aici! se supără Nicola, ridicându-se şi el. Până anul ăsta ne simțeam foarte bine între noi.

— Poate v-ați simțit prea bine între dumneavoastră, dar iată că s-a simțit nevoia să venim şi noi! zise Chilian Victor scoțându-şi ochelarii, ştergându-i cu grijă şi punându-i iar pe nas.

„Noi" însemna „eu şi profesoara Milian"? sau „noi" profesorul universitar Chilian? Nimeni nu înțelese.

Dar Nicola se ridică, mare, spătos şi cu pasul lui sigur părăsi sala de mese.

În aceeaşi zi, după terminarea orelor, Nicola se duse să stea de vorbă cu şeful şcolii, dar dădu de locțiitorul politic, care, ca de obicei, bătea cu un deget la maşina de scris. Nicola îi povesti întâmplarea de la popotă.

— Ce înseamnă asta, tovarăşe maior, „acum am venit noi"? „Noi" profesori universitari sau „noi" profesori mai bătrâni?

— Eu nu accept noțiunea de profesori bătrâni şi profesori tineri, universitari şi neuniversitari, ci numai profesori cu entuziasm şi profesori fără entuziasm. Profesorul de muzică a trecut de 70 de ani, dar arde de dorința de a transmite elevilor tot ce ştie el şi mai ales entuziasmul. Întinereşte orchestra. Profesorul Garoiu, prietenul dumitale, a trecut şi el de prima tinerețe şi totuşi însufleţeşte clasa pentru o plantă, pentru o broscuță. Tovarăşa Milian are 22 de ani. Predă lecția conştiincios, execută corect programul şi nu i se poate aduce nicio vină, afară de lipsa ei de tinerețe, de lipsa ei de elan. În schimb profesoara de chimie, vrea, nici mai mult nici mai puțin, decât să facă din toți elevii ei nişte chimişti.

— Aveți dreptate, tovarăşe maior, trebui să recunoască Nicola. Dar la masă, ca şi în cancelarie, e de la o vreme o atmosferă neprietenească. După atâtea ore în care îți cauți cuvintele, le cântăreşti, îți măsori fraza, îți supraveghezi atitudinea, urmăreşti ochii copiilor ca să-ți dai seama ce au înțeles şi cât au prins, ce au reținut din câte le-ai explicat, simți nevoia la masă, să mai faci o glumă, un joc de cuvinte, să te mai desmorțeşti, cu o vorbuliță aruncată poate la întâmplare... Şi te pomeneşti cu cineva care-şi potriveşte ochelarii pe nas, îşi ridică sprâncenele şi te judecă.

— Poate că şi gluma ar trebui să aibe o măsură, tovarăşe

Nicola. Eri, profesorului Chilian Victor i-ați întors pălăria pe dos şi când şi-a pus-o pe cap v-ați prăpădit de râs.

Nicola îşi aminti întâmplarea şi-l pufni iar râsul. Fața lui brună, mare, serioasă, se învioră.

— Prea era nouă, tovarăşe maior. Nu ştiu dacă ați văzut-o, nouă-nouță, cu căptuşala de mătase verde ca prazul.

— Bine, bine, dar profesorului nu i s-a părut hazliu. Poate că ar trebui să găsiți nota justă în discuții şi glume şi mai ales bine ar fi dacă ați căuta să colaborați, să schimbați păreri, să vă ajutați. Şcoala, elevii înregistrează ca un seismograf toate neînțelegerile dintre dumneavoastră. Şi dacă învățătura nu merge cum ar trebui, unul din motive este că nu colaborați tovărăşeşte.

— Să colaborez cu Victor Chilian? Imposibil. Parcă-i un arici umflat.

Uşa se deschise deodată şi profesorul Victor Chilian, cu ochii mai bulbucați şi vârful nasului mai roşu ca oricând, năvăli sfârlează:

— Tovarăşe maior, vreau să vorbesc cu şeful, adică pardon, cu tovarăşul şef, cu colonelul, se bâlbâi el agitat... l-am căutat... Nu l-am găsit. Mi-a luat laboratorul, tovarăşe maior! Asta nu se poate! Unde e directorul de studii? Nu-i nimeni aici?

— Stai, tovarăşe Chilian, şezi, linişteşte-te!

Capul rotund şi ras, fața albă grăsună cu o gropiță în bărbie, a locțiitorului politic, pipa lui, liniştea lui, toate îl enervau pe profesorul Chilian, dar mai ales privirea-i cenuşie, care te pătrundea până în adânc, îl stânjeneau ca o rază prea puternică de soare.

— Poftim? Ce-ați spus? Să şed? N-am timp. Trebuie să lămurim situația.

Şi, îndoindu-se de mijloc, căci Victor Chilian era peste măsură de politicos, bătu ghetele milităreşte şi dădu să iasă cu toată demnitatea.

Dar în uşă se lovi de directorul de studii, care tocmai intra.

— Tovarăşe căpitan! Să vedeți...

— Poftim, să nu rămânem chiar în uşă...

Lui Victor Chilian îi plăcea de obicei rigiditatea în ținută a directorului de studii. Şi chiar îl lăuda: iată un om cu o cultură aleasă. Dar acum, fața aceea nemişcată, ca o sculptură în piatră, i se părea că-l ironizează, îl contrazice, îl jigneşte.

— Mi-a luat laboratorul! Brebu mi-a luat laboratorul! E a doua

oară!

Şi scoţând cu gesturi agitate un carneţel din buzunar:

— Aici scrie clar: Poftim – joi de la 12-13 laborator Chilian Victor. Azi e joi, Brebu e în laborator, Chilian Victor, adică eu, sunt aici.

— Veniţi cu mine. Vă veţi lua laboratorul în primire numaidecât.

Şi directorul de studii, dându-se la o parte, făcu loc profesorului.

Brebu îşi începuse experienţa, când intrară în laborator căpitanul Crişan şi Chilian Victor.

Elevii dintr-a II-a, strânşi în jurul lui Brebu, priveau interesaţi sirena acustică.

— Sirena serveşte la determinarea unui sunet, zise Brebu şi dădu drumul sirenei, poate fără a băga de seamă prezenţa celor doi, poate anume.

Urmă un fel de scenă mută, căci din pricina sirenei care şuera, cuvintele directorului de studii nu se auziră, dar Brebu înţelese că trebuie să părăsească laboratorul.

— Mi-a arătat uşa ca unui servitor! se tângui Brebu în cancelarie. M-a dat afară din laborator, din laboratorul meu! Clar?

Brebu sta cu coatele pe pervazul ferestrei, bosumflat ca un copil.

Gabriel, profesorul de română, cel mai bun prieten al lui, aşezat pe un scaun lângă fereastră, cu aerul lui distrat, romantic, răsfoia un album de artă etruscă.

— Dacă era ora de laborator a lui Chilian Victor... făcu el cu vocea cam tărăgănată şi-şi trecu mâna prin părul negru ondulat şi tuns drept pe ceafă.

Băieţii, mai ales Rădaşa, găseau că seamănă cu Eminescu.

— Dar el n-avea nevoie de laborator. Clar? Băieţii dintr-a I-a au câte-o singură notă la fizică. Unii nici atât. Urma să-i asculte toată ora. Deci n-avea nevoie de laborator. E o şicană.

Şi Brebu bătu iar cu pumnul în pervazul ferestrei. Când era supărat îşi strâmba gura şi vorbea pe nas, mai înfundat ca de obicei.

— Clar că-mi pune beţe în roate? A aşteptat să intru. Uite, sta colo, lângă bujia aia, adică lângă cuier. M-a pândit. Cum a văzut că intru, sdup la directorul de studii. Îl ia de mână şi vine cu el. Să mă dea afară! Clar?... Asta n-o pot îngădui.

Şi bătând cu călcâiul în podea, ca un copil furios:

— Nu pot!

Profesorul Gabriel, deşi ținea mult la Brebu, nu socoti că era bine să-i cânte în strună. Prea se tânguia, prea se răsfăța pentru te miri ce.

— În tot cazul, nu văd vina căpitanului Crişan. De unde voiai să ştie că Chilian Victor n-are nevoie de laborator? El s-a uitat pe program.

— De ce să aplice programul mecanic?

— Bine, dar trebuie să-i explici, să-i arăți starea de fapt, şi la nevoie să vorbeşti cu colonelul.

— De prisos, şi colonelul e influențat de Chilian. Pretinde că am creat mitul laboratorului, că fac vedetism. Nu, în asemenea condiții, nu înțeleg să rămân. Plec la Bucureşti. Acolo am laboratorul meu. Făcut cu mâinile mele. Dar ce, parcă laboratorul de-aici nu l-am făcut tot eu, cu mâinile mele?... E drept, m-au ajutat băieții, băieții mei din anul II şi III... Stam cu ei uneori toată noaptea.

— Şi acum ce păzeşti ca un dulău: „laboratorul meu". Ca un câine: „osul meu". Măi, omule, când o să fie gata aripa cea nouă a şcolii o să ai un laborator cum nici n-ai visat. Ai puțintică răbdare.

Brebu îl măsură pe Gabriel din cap până-n picioare, ochii îi scăpărau de furie. Îşi muşca mustața. Vasăzică şi Gabriel, coleg de şcoală, Gabriel la care ținea ca la un frate, a trecut – se vede bine – de partea lui Chilian.

Brebu se simți deodată singur ca un copil, care, trezit din somn, nu găseşte pe nimeni în jurul lui. Şi mânios, fără a se mai gândi la ceva, se îndreptă spre odaia de lucru a şefului şcolii. Îi va spune tot, tot şi-şi va da demisia.

Colonelul nu era singur. La o măsuță, dactilografa bătea la maşină. În fața lui şedeau doi ofițeri şi locțiitorul politic. Pe masa de lucru, un plan.

— Aici o să fie spălătoria... Aici...

Colonelul îi făcu semn lui Brebu să ia loc.

— O clipă, te rog!

Şi continuă urmărind planul cu vârful creionului:

— Până va fi gata clădirea cea nouă, trebuie să ne restrângem.

— Aici o să fie corpul de gardă, aici lingeria, acolo uscătoria...

— Uscătoria n-ar fi mai bine dincoace? propuse unul dintre

ofițeri.

— Nu, trebuie să profităm de camera cu sobă...

„Soba pe care am făcut-o eu", gândi Brebu. „Soba mea". Am făcut-o cu băieții mei, cu mâinile noastre. E drept, au ajutat şi câțiva prichindei dintr-a I-a. Unii au cărat cărămizile, alții au lipit-o, boxeurul a căptuşit-o... Dar ce mândru a fost Dimescu cu uşița de fier, ce frumos a lucrat-o fierarul, prietenul lui de la trupă.

— Deci, aici uscătoria, arătă colonelul pe plan, aici corpul de gardă, aici rămâne cantina. Putem pune cantina în locul armăturii. Mutăm fizica, laboratorul...

„Iar ne mută", îşi trase Brebu mustața. Totuşi din dialogul care urmă, Brebu îşi dădu seama că şeful şcolii are multe, multe pe cap – şi asta îl mai îmbună. Acum îi părea rău că venise. Dorise să stea de vorbă cu colonelul între patru ochii – şi acum iată!...

— Când va fi gata aripa cea nouă, adică la toamnă, nu va mai fi atâta înghesuială, mai zise colonelul...

„Dar atunci, socoti Brebu, nu voi mai fi aici..." Gândul ăsta îl întristă o clipă. Îi treceau prin fața ochilor elevii la care ținea atât. Voinicu din anul II... Ce băiat minunat! Când te priveşte drept, cu ochii lui ca măslinele, când îți arată dinții albi, simți urcându-se în suflet un val de dragoste... Dar Dimescu! Cât ajutor îi dă la laborator! Şi sunt şi cei mici dintr-a I-a care se țin după el. Mai ales de când a făcut pentru cei mari laboratorul fotografic. La consultații pe cine tabără cu întrebările „prichindeii"? Nu-i va fi uşor să se despartă de băieți... Dar nici peste întâmplarea cu laboratorul nu putea trece, nu!

Cei doi ofițeri se ridicară, salutară respectuos şi ieşiră. Dactilografa vru să înmâneze şefului hârtiile scrise.

— Nu, te duci, te rog, la tovarăşul director de studii şi i le dai! Apoi către locțiitorul politic: arătându-i cuveta pătată de cerneală:

— Priveşte! Şi-a umplut cineva aici stiloul. Pentru asta desigur mai întâi l-a spălat şi bine a făcut. Dar, n-a spălat după aceea cuveta şi rău a făcut. Noi pedepsim elevii că nu păstrează curățenia în clasă, în dormitoare, în şcoală... Şi iată exemplul pe care-l dăm noi... Şi ca şi cum s-ar fi plâns unui prieten:

— Profesorul de fizică – Brebu tresări – a ocupat laboratorul când nu era ora lui. Nu şi-a dat seama că asta e o neexecutare de ordin, că sapă deci autoritatea şefului şcolii? Şi că e un exemplu rău pentru elevi?

La asta nu se aşteptase Brebu. Se simțea ca un comandant de

oşti care fiind gata de atac ar fi fost surprins o clipă mai devreme de atacul inamicului. Nu se aşteptase să înceapă colonelul cu învinuirile, să pună problema în acest fel.

— Tovarăşe colonel, tovarăşe maior...

Dar locţiitorul politic îl întrerupse:

— Dacă noi nu suntem capabili să facem ordine în familia noastră asta mică, dacă nu ne înţelegem noi între noi, ce pildă putem noi da elevilor?

— Nu trebuia să se discute în faţa elevilor... începu Brebu adresându-se colonelului.

— Ba da, elevii trebuiau să vadă – căci noi creştem aici viitori ofiţeri – că ordinea e respectată. Eu trebuie să procedez în aşa fel ca să întăresc disciplina şcolii, zise colonelul.

Brebu deschise gura, dar nu fu chip să-l întrerupă.

— În laborator sunt totdeauna hârtii pe jos. Dumneavoastră nu trebuie să începeţi lecţia în astfel de condiţii. Nu trebuie să vorbiţi despre sirena acustică atâta vreme cât un singur elev are bocancii murdari. Atâta vreme cât un singur elev are unghiile netăiate sau mâinile nespălate. Noi pedepsim elevii fiindcă se mai înjură şi uneori se mai şi bat. Dar care e exemplul pe care-l daţi dumneavoastră, profesorii, când nu colaboraţi tovărăşeşte, când nu vă înţelegeţi, când vă insultaţi? Iată de ce v-am chemat, tovarăşe profesor...

Îl chemase colonelul? Brebu nu ştia nimic. Se încrucişase poate pe drum cu ofiţerul sau elevul de serviciu însărcinat să-l cheme şi iată-l acum în faţa şefului şcolii în chip de acuzat, el care venise să acuze, să-şi dea demisia.

— Dumneata trebuia să te înţelegi înainte de oră cu colegul dumitale Chilian şi numai în măsura în care ar fi primit să-şi cedeze laboratorul ai fi putut să intri dumneata. Dar dumneata n-ai aşteptat să vezi ce face profesorul de fizică de la clasele I-a...

— Dimpotrivă!... profesorul Chilian m-a aşteptat, m-a pândit de după cuier şi numai după ce a văzut că am intrat...

— Dacă e aşa, cu atât mai rău, interveni cu liniştea lui obişnuită locţiitorul politic. Asta înseamnă colaborare tovărăşească? Aşa educăm noi viitorii ofiţeri? Mai important decât fizica, decât chimia, decât matematica, tovarăşe profesor Brebu, este să sădim în sufletele copiilor acest sentiment al colaborării tovărăşeşti. Al solidarităţii. Al acestei solidarităţi şi înţelegeri, pe care va trebui să se sprijine mâine patria noastră. Pentru ca

elevul mai bine dotat, mai bine pregătit să-şi ajute tovarăşii, trebuie să vadă că şi profesorii se ajută între ei. Să vadă că profesorul Brebu îl ajută pe profesorul Chilian.

„Să-l ajute pe profesorul Chilian”? Brebu îşi pierdu cumpătul şi, ca un şofer care nu-şi mai stăpâneşte volanul, dădu drumul unor fraze care nu se mai legau.

— N-am ştiut că m-aţi chemat... Nu am vrut... eu am venit... am venit singur... Aici oricât ai munci... Am venit să vă spun. Am muncit zi şi noapte... Mai întâi mi-am pregătit laboratorul în fundul curţii, în clădirea cea nouă... Cu mâinile mele... cu ajutorul băieţilor... cu băieţii mei... Cu mâinile noastre am făcut soba. O sobă de zid. Era mândria noastră. Ne-aţi luat laboratorul pe motiv că aveţi nevoie de o cameră cu sobă. Dar soba o făcusem eu cu mâinile mele, cu elevii mei... Clar? Aici oricât ai munci... Tovarăşe colonel, eu vreau să-mi dau demisia. Clar?

Şeful şcolii zâmbi:

— Îţi aminteşti, tovarăşe profesor, ce am discutat şi ce angajamente ţi-ai luat la ultima noastră şedinţă? Uite, le-am notat aici. Şi scoţând din buzunar un carneţel: „îmbunătăţirea zi de zi a muncii profesionale. Profesorii comunişti să-şi înzecească eforturile şi să ajute pe tovarăşii noi veniţi în muncă”. Profesorul Chilian Victor e nou venit, la începutul anului dumneata ai avut şi clasele I-a. Tovarăşa Sanda Milian a venit cam în acelaşi timp. În munca aceasta de întărire a profesorilor am discutat că ar fi nimerit să fie antrenaţi şi profesorii vârstnici. Victor Chilian e un om mai în vârstă. A fost profesor la universitate şi-i lipseşte experienţa pedagogică pentru o şcoală medie. Profesoara de matematică e prea tânără. Nu are destulă experienţă. Care e exemplul pe care îl dăm noi, ca membri de partid?

— Nu lipsesc de la nicio consultaţie. Împreună cu profesorul Gabriel, cu profesoara de chimie şi cu profesorul Nicola, am izbutit să-i antrenăm şi pe ceilalţi, care găseau mereu motive să nu vină. Îi îndrumăm pe elevii cei buni, care meditează pe cei slabi...

— E un început bun. Dar dumneata te-ai mai angajat să ţii legături mai strânse cu ofiţerii educatori. Locotenentul Iovan are o sarcină grea. A venit de curând şi are plutonul cel mai greu de mânuit din şcoală. Care e ajutorul pe care dumneata i l-ai dat, tovarăşe Brebu? Mai urma să stai de vorbă cu profesorii tineri... Care e sprijinul pe care l-ai dat tovarăşei Sanda Milian, care se

poate gândi să părăsească şcoala la mijlocul anului din motive familiale. Oare profesorii comunişti au înțeles că trebuie să ducă o muncă plină de tact pentru lămurirea colegilor lor?

Şi şeful şcolii tăcu brusc. Iar Brebu, care venise cu sacul plin de învinuiri, gata să-şi dea demisia, nu mai ştiu ce să spună. Fusese atât de sigur că avea dreptatea de partea lui... Şi iată...

— Nu e nimic, făcu locțiitorul politic ca şi când Brebu ar fi vorbit, ca şi când şi-ar fi recunoscut vreo vină. Dacă primeşti critica aşa cum trebuie, înseamnă c-o să faci treabă bună.

CAPITOLUL VI
Noul ofițer educator

Trecuse o lună de când locotenentul Iovan venise la şcoală. Intrând într-o seară în dormitorul elevilor îi întrebă cine are ceas.

— Eu, eu, eu, săriră mai mulți.

Dar Vlad întinse o mână parcă mai lungă decât a celorlalți.

— Al meu are fosfor. Se vede şi pe întuneric.

— Bine, făcu Iovan, cronometrează-mă.

Apoi vesel către toți ceilalți:

— Uitați-vă cum îmi scot hainele. Ia să vedem cine poate să le strângă tot atât de repede şi de bine ca mine?

Ici, colo se auzea: „Nu-i mare lucru!" Şi băieții se luau la întrecere. A doua zi dimineață se duse cu ei la spălător şi, după ce-şi spălă dinții odată cu ei, spuse glumeț:

— „Când un băiat are dinți curați, frumoşi, parcă altfel îi stă uniforma!"

La înviorare unii se mai codiră. Dar Iovan nu se lăsă până nu-i scoase pe toți în parc.

— Ia uitați-vă cum am crescut eu, asta se datorează înviorărilor. O să vă măsor în fiecare lună; dacă ieşiți dimineața la înviorare, creşteți văzând cu ochii.

Rădaşa căscă. Iovan se făcu că nu bagă de seamă. Căuta parcă printre elevi pe cineva... Apoi deodată:

— Rădaşa, parcă dumneata vrei să devii aviator! Îți aminteşti câtă voință avea Sania din *Doi căpitani*? Cum făcea zilnic exerciții de gimnastică?

Şi către Anişor:

— Dumneata, care vrei să devii căpitan de vapor, crezi că aşa se

ridică mâinile de parcă te predai inamicului? Ia fă cu mine odată mişcarea asta. Ridică braţele bine sus, aşa ca să simţi că te întinzi din vârful degetelor mâinii până la vârful degetelor de la picioare.

Apoi când intrară iar în dormitor, i se adresă lui Vlad:

— Te rog uită-te la ceas şi cronometrează-mă. Eu am să fac patul şi voi să vă uitaţi. Şi Iovan ridică salteaua:

— Se bate bine aşa ca paiele să se împartă egal. Pijamaua se vâră frumos sub pătură. Una din pături trebuie să fie îndoită în două peste cearceaf, a doua deasupra, aşa ca pe marginea patului să rămână cearceaful alb.

Vorbea repede, dar limpede, şi gesturile în aparenţă fără grabă aveau un spor uimitor.

— Eu pot şi mai repede, făcu Zăvoiu.

Abilitatea, agilitatea lui de scamator erau bine cunoscute.

— Hai şi noi, se auziră alte voci.

În băieţi se iscă ambiţia să se ia la întrecere şi chiar să-l întreacă pe ofiţerul educator.

Când să pornească la inspecţie, Iovan îi întrebă:

— Aveţi fiecare batiste? Cine n-are, să spună. Anişor, ia să-ţi văd batista. Asta-i batistă? Eu cred că ţi-ai lustruit bocancii cu ea. Uite, ia batista mea, ţi-o împrumut şi, când vei avea una curată, mi-o dai înapoi.

Şi, scoţând din buzunar o batistă albă ca zăpada, o întinse lui Anişor.

— Vlad, rândul trecut purtai flanelă, o mai porţi?

— Poartă, că aşa l-a învăţat mămica, râse gros Gorovei.

— De ce râzi, Gorovei? În copilărie, Vlad a avut o bronşită, era mic şi mama lui l-a îngrijit aşa cum trebuie. Dar de-atunci e mult. Nu-i aşa, Vlad? Acum nu mai ai nevoie de flanelă.

Băieţii se mirau de toate câte ştie ofiţerul educator despre fiecare din ei.

În clasă, înainte de intrarea profesorului, Iovan trecu pe lângă fiecare elev şi-i controlă ţinuta.

— Zăvoiu, dacă stai cu picioarele întinse ajungi cu ele până la catedră. Rădaşa, ia numără câte caiete ai pe masă şi câte cărţi. Ia să vedem ce-ţi trebuie pentru ora asta... De carte n-ai nevoie, fiindcă ai învăţat, şi caiete, îţi ajung două, nu-i aşa? Cel pe care ai scris lecţia şi caietul de notiţe.

Băieţii se porniră pe râs.

Ilieş se sculă în picioare şi cu toată seriozitatea explică:

— Expoziția de tipărituri şi manuscrise…

În ziua aceea apăru o caricatură: De sub un maldăr de cărți, se ivea fruntea cu părul implântat drept, cu pleoapele grele, cu gene lungi drepte, sprâncenele drepte şi mult lungite spre tâmple. În sfârşit oricine îl putea recunoaşte pe „romancierul”.

Iar a doua zi Rădaşa găsi peste cărțile lui de pe masă un carton mare pe care scria: Expoziția de tipărituri şi manuscrise.

— Ei, exagerați, azi nu mai am atâtea cărți… Şi Rădaşa zâmbi mulțumit că i se dă importanță.

— Dar una pe genunchi nu-ți lipseşte, făcu Iovan serios. Ia caută să-ți închipui, Rădaşa, că profesorul, în loc să explice lecția la tablă, în loc să vă asculte, s-ar aşeza, ar ține un roman deschis pe genunchi şi toată ora ar citi.

Elevii făcură haz, închipuindu-şi scena, dar fiecare înțelese că locotenentul Iovan avea dreptate.

— Sau, cum ar fi dacă profesorul de română s-ar ocupa toată ora să-şi ascute creioanele.

Bergman, cunoscutul half-centru al echipei de fotbal, cu oarecare faimă şi dincolo de şcoală, roşi ca o fată căci înțelese că e vorba de el şi, deschizând sertarul, îşi băgă înăuntru toate creioanele şi ascuțitoarele.

— Sau, ce-ar fi, dacă profesorul de fizică, în loc să deseneze la tablă maşina cu vapori, continuă Iovan, în loc să vă explice locomotiva, ar bate cu creionul în marginea mesei, ca într-un xilofon.

Elevii se întoarseră cu toții cu fața spre Kemeny, care se ridică bosumflat cum era de obicei:

— Tovarăşe locotenent, de o săptămână nu mi se dă voie să intru în sala de muzică.

— De ce?

— Fiindcă într-o zi n-am ştiut la gramatică…

— Gramatica e tare grea, se ridică în picioare şi Anişor, smiorcăindu-se.

— Învață-te să te foloseşti de batistă, elev Anişor. Batista nu e o podoabă.

Roşu până în vârful urechilor, dar înfipt, Anişor scoase batista şi-şi suflă nasul.

— E adevărat că bunicul dumitale e pescar? întrebă Iovan. Parcă aşa am auzit.

— Bunicul din Razelm, da! Şi ochii băiatului sclipiră ca

mărgelele albastre.

— Gramatica e grea, parcă aşa ai spus? întrebă Iovan liniştit. Dar ia spune, Anişor, să încarci peştele zi şi noapte, să scoți plasele grele din apă, să înfrunți marea când se umflă şi parcă ar vrea să te înghită – să lupți cu frigul şi vântul, aşa ca bunicul din Razelm – e uşor? Poate că şi bunicul tot aşa gândeşte când în toiul nopții trebuie să se trezească să descarce peştele... „Grea e munca asta a noastră! Dar nici gramatica, nici matematica n-o fi uşoară, şi totuşi Petrică le învață. Ne facem şi noi datoria, eu aici la cherhanaua mea, nepotul meu acolo la şcoala lui”... Sunt sigur că aşa gândeşte bunicu'.

— Da, tovarăşe locotenent, de unde ştiți? Că chiar aşa vorbeşte bunicu' cu pescarii... Mi-a scris frate-meu Gheorghe...

Elevii ascultau cu luare aminte.

— Şi dumneata Kemeny ? Parcă ai spus că tata e miner?

— Miner, tovarăşe locotenent! şi băiatul îşi ridică bărbia cu vădită mândrie.

— Şi e uşor să smulgi cărbunele din pământ, Kemeny? Crezi că e mai uşor decât să înveți gramatica?

— Nu, tovarăşe locotenent, e mult mai greu, se înviorară ochii, de obicei trişti, ai lui Kemeny.

Ilieş Stan se ridică:

— Tovarăşe locotenent, țin să vă aduc la cunoştință că elevul Kemeny Andrei aproape că nici nu ştia să vorbească româneşte când a venit la şcoală şi sunt numai câteva luni de atunci.

— În câteva luni la Petrila, de acolo de unde a venit Kemeny, au ieşit ca din pământ blocuri cu apartamente minunate, cu terase însorite pentru muncitori. Nu-i aşa, Kemeny?

— Da, şopti băiatul, făcând ochii mari de uimire. Ați fost acolo, ați văzut? Şi fără a aştepta răspunsul: Astă vară, când plecam, se făceau săpăturile. Acum în vacanța de iarnă mă uitam zăpăcit şi nu mai ştiam unde e casa noastră... Când odată aud: Andriş, Andriş! Erau surorile mele şi mama pe terasa unui bloc nou-nouț. Şi mă strigau de zor.

— Ai văzut tovarăşe elev Stan, dumneata care spui: „numai câteva luni”. Ai văzut, ce putem face noi, azi, în câteva luni? Dumneata ştii că numai în câteva luni va fi sfârşitul acestui an şcolar. Cum s-ar putea duce Kemeny acasă, în casa cea nouă, să spună surorilor lui: „Sunt corijent!” sau poate şi mai rău?...

În clasă domnea o tăcere grea. Kemeny avea note sub medie la

trei materii. Cuvântul repetent nu fusese rostit şi totuşi apăsa greu pe buzele băieţilor.

— Dar asta nu se va întâmpla, făcu voios locotenentul Iovan. Eu sunt sigur...

A doua zi, în timpul programului de dimineaţă, băieţii intrară în laborator. În urma lor rămaseră cărţile deschise, hârtii pe jos, hârtii pe mese, tabla murdară, un scaun trântit, un creion rupt pe jos. Iovan singur în clasă, încuie uşa, apoi deschise fereastra; mătură, adună hârtiile, şterse praful, şterse bine tabla, închise fereastra, iar când totul fu gata descuie uşa. În clipa aceea, băieţii se întorceau sgomotoşi.

— Staţi, îi opri în uşă ofiţerul educator, când îi văzu dând năvală. Rămâneţi afară, să intre numai Bradu, conducătorul detaşamentului, Stan, şeful clasei şi utemiştii...

Trecură apoi la rând, intrigaţi, Zăvoiu, Gorovei, Poenaru, Vlad... Ceilalţi mureau de curiozitate.

— Ei, acum intraţi în clasă şi spuneţi-mi dacă vă place.

Băieţii nu-şi recunoscură clasa.

— Da, tovarăşe locotenent, răsunară vocile, toate deodată, puternic.

Numai Vlad avea un zâmbet pe buze care însemna: „Mare scofală!"

— Aşa cum arată clasa voastră acum trebuie să arate totdeauna când plecaţi, fie spre laborator, fie spre terenul de sport, fie în sala de muzică, sau oriunde. Bineînţeles, dacă vă place cum e acum...

Cei de afară nu mai aveau astâmpăr. Când li se dădu drumu' înăuntru, rămaseră uluiţi, tăcuţi. Parcă nu era clasa lor.

— Vă place? întrebă iar vesel Iovan.

— Da! strigară toţi. În cor.

— Aşa aţi lăsat-o când aţi plecat?

— Nu...

— Vreţi să arate clasa voastră de-acum înainte totdeauna aşa?

— Vrem...

— Ce-ar fi să numim acum pentru curăţenie un responsabil de clasă?

— Avem! strigară băieţii.

— Nu-i vorba de un responsabil-fantomă...

Poenaru lăsă ochii în jos, ruşinat. Băieţii toţi râdeau.

— Ci de unul adevărat. Dar în lipsa voastră mi-am dat şi eu

seama că pentru un singur elev toată treaba asta ar fi grea, fiindcă şi pentru mine a fost grea. Uite, eu zic aşa: Unul din voi să aibe în seamă strângerea hârtiilor de pe jos. Cine vrea să strângă hârtiile?

— Eu! făcu Răsvan solemn.

— Cine vrea să şteargă tabla?

— Eu! se auzi vocea dogită a lui Gorovei.

— Cine deschide fereastra pentru aerisire şi apoi să aibe grijă s-o închidă la loc?

— Eu! strigă Bradu.

— Cine orânduieşte cărţile pe masă, frumos?

— Eu! se ridică Stan.

CAPITOLUL VII
Comandantul de companie

Locotenentul major Şoimu, era un omuleţ mărunt şi îndesat, ca un căluţ de munte. În copilărie trebuie să fi semănat cu Răsvan. Doar că nu avea faţa lată, dimpotrivă, şi nici nu privea cu coada ochiului bănuitor, ci drept în faţă cu ochi vii, rotunzi de şoricel. Iute în mişcări şi cumpătat la vorbă, apărea când se aşteptau elevii mai puţin şi pe unde se credeau mai la adăpost de ochii lui mici, ne- gri, sfredelitori. Cum putea fi în acelaşi timp la etajul patru, în sala de muzică şi la spălătorie în subsol, la crescătoria de porci, departe în spatele şcolii, în curtea batalionului, tocmai în partea cealaltă, în pădure şi la gârla Râşnoavei... în căutarea elevilor, nimeni n-ar fi ştiut să spună. Dar tocmai când ţi-era lumea mai dragă, dădea peste tine comandantul de companie...

Adunaţi pe terenul de sport în aşteptarea lui Bergman care se dusese să aducă mingea de fotbal, băieţii stăteau de vorbă.

— Odată mă aflam în vârful unui copac, povesteşte Zăvoiu. Mi se agăţase smeul şi mă căzneam să-l desfac. Şi când colo pe cine să vezi?

— Pe locotenentul major?

— Exact.

— Ce căuta în vârful copacului? întreabă curios Anişor.

— Mă căuta pe mine! răspunde Zăvoiu.

Băieţii râd de se prăpădesc.

— Odată eram la spălătorie, istoriseşte Poenaru, aburi de nu

vedeai la un pas. O rugasem pe tovarăşa Frusina să-mi spele la repezeală o batistă pe care o pătasem cu cerneală de stilou. Credeam că vorbesc cu ea şi... cine credeţi că se iveşte într-un nor gros de aburi? Parcă ieşea dintr-un cazan de rufe...

Băieţii, toţi în cor:

— Locotenentul major!

— Ce căuta acolo? mai întreabă Anişor.

— Mă căuta pe mine! răspunde Poenaru.

Băieţii râd iar şi mai tare.

Răsvan sare ca ars:

— E prea bun, ăsta e păcatul tovarăşului locotenent major. Nu-l meritäm noi.

— Bun de pus la rană! răspunde Poenaru.

— Bun şi drept, îi ia apărarea şi Bradu.

— Şi are nişte bicepşi... îl laudă Gorovei. A fost campion în categoria muscă şi pe urmă la cocoş. Păcat că s-a lăsat de box.

— Dar a ajuns ofiţer, zice Răsvan cu mândrie.

În clipa aceea apare într-adevăr ca din pământ comandantul de companie. Faţa îi e învineţită, nările desfăcute. O ghiată îi e udă leoarcă, e stropit cu apă tot, şchioapătă.

— Cine a lăsat ligheanul în capul scării? întreabă înăbuşind-şi mânia.

— Eu, recunoaşte Anişor.

— Ce-ai căutat acolo cu ligheanul cu apă?

— Am făcut experienţe, tovarăşe locotenent major.

— Ce experienţe? îl sfredelesc pe Anişor ochii mici ai comandantului de companie.

— Am vrut să văd dacă pluteşte vaporul. Dacă pluteşte exact după principiul lui Arhimede...

— Să vii „exact” peste o oră la mine, să stăm de vorbă.

Cu paşi mărunţi, dar grăbiţi, comandantul de companie se îndepărtează. Trebuie să stea neapărat de vorbă cu ofiţerul educator să-l întrebe: Ce faci dumneata? Cu ce te ocupi? Unde o să ajungem cu această clasă I-a A?

Copil sărac, din ţara Moţilor, Şoimu Ion, al zecelea, dintr-o casă în care niciunul nu ţinea minte să fi fost vreodată sătul, a trecut prin multe greutăţi şi nu s-a speriat de ele, le-a înfruntat, le-a depăşit. Şi iată-l acum împotmolit în această clasă, clasa I-a A, fără a izbuti s-o scoată la capăt. Azi a nimerit într-un lighean cu apă, ieri s-a pomenit cu o mătură în cap. Un geam s-a spart,

Rădaşa a răspuns obraznic profesoarei de chimie, Gorovei a fost văzut cu ţigara în gură, Poenaru a deschis un pachet al unui alt elev ca să guste din halva, toate în clasa I-a A... Ce folos că are elevi buni ca Răsvan, Ilieş, Stan, Bergman... şi chiar Bradu (dacă nu s-ar tot gândi la marină), ca să nu mai vorbim de Neculuţ şi alţi mulţi din toate celelalte clase ale anului întâi. Compania lui ar putea fi întâia pe şcoală, dacă lucrurile n-ar merge atât de prost în aceasta clasă I-a A.

Până şi profesorul de geografie, care ţine lecţii atât de frumoase că se duc ceilalţi profesori şi ascultă ca la teatru, până şi Nicola, luându-şi catalogul azi din cancelarie şi fiind întrebat în ce clasă intră, a răspuns plictisit: „În I-a A!" Iar Garoiu, mucalit, a strigat: „Aoleu!" Şi toată cancelaria a izbucnit în râs. Iar el, Şoimu, a roşit de ciudă. Ce-a făcut acest Iovan de când a venit, cu ce se ocupă dumnealui? Se plimbă ba cu unul, ba cu altul, stă de vorbă cu ei pe rând, parcă nu-s toţi la fel?

Locotenentul Iovan rămânea seara cu elevii în dormitor după stingere până trecea ora critică a bătăilor cu perne, care ajunse odată la bătălii între plutoane, ba chiar pe companii. Ca să treacă această oră, dar mai ales ca să-i cunoască mai bine, îi lăsa să glumească, să râdă, să pălăvrăgească în voie.

— Mă, tu eşti de unde se priponeşte dovleacul ca să nu cadă în vale.

— La voi când s-a făcut calea ferată a ieşit o femeie cu fân înaintea trenului şi l-a poftit să intre în grajd.

— Las' că la voi... Mă, tu ăi fi ăla care când ai văzut porcul râmând l-ai tras de coadă şi ai ţipat: „Mamă, sari că intră porcu'n pământ!"

— Taci, Moţule, pe tine o să te însoare la târgul de pe muntele Găina.

— Eu nu sunt moţ, se apără Răsvan care nu ştia de glumă. Eu sunt de pe Mureş.

— Ei iacă, eu aş vrea să pun o întrebare, se amestecă Iovan. Dacă ar năvăli duşmanul, noi n-am sări deopotrivă să apărăm Valea Jiului, Ţara Moţilor? Nu-i peste tot patria noastră? Pentru ce suntem noi aici? Nu ca să devenim ofiţeri, adică să ne pregătim să ne apărăm patria? Dumneata, Ilieş, de unde eşti?

— De pe Tisa, făcu băiatul cu mândrie.

— Tatăl lui a fost pandur, se amestecă Anişor.

— Şi tatăl meu! sări Vlad. Dar eu sunt din Bucureşti, adăugă semeț.

— Şi dumneata, Zăvoiu?

— La noi prin fața casei trece Teleajenul.

„Că tare-i lung!" gândi Iovan cu-n zâmbet. „Pantalonii, mânecile hainei, îi rămân mereu scurte. Şi are zile când e pistruiat, şi altele când îi dispar pistruii, după cum e însorită ziua sau înnourată. Se caţără în copaci ca maimuțele, prinde păstrăvii cu mâna. La volei stă lângă fileu, liniştit, cu aerul lui somnoros şi respinge mingea numai cu vârful degetelor. Iar la fotbal, orice ar spune comandantul de companie, care se topeşte de dragul elevilor dintr-a I-a B, nu mai e în şcoală alt portar ca Zăvoiu.

— Ta-mare, aşa-i spunem bunicului, e plugar.

— Povesteşte cum ai ajuns pescar, îl îmbie Anişor.

Şi Zăvoiu nu se lasă rugat:

— Odată ne-am dus să facem baie şi vedem că apa face ochiuri. Eu zic: „Hai să prindem peşti!" Dar n-aveam nici undiță, nici plasă, nimic! Atunci îmi vine o ideie. Scoatem cămaşa şi facem plasă. O luăm unul de o mânecă, altul de alta şi o aruncăm în apă. Simțim că se îngreuiază. Ce fericire pe noi! Ne şi gândeam: „O fi vreun crap doldora de icre!" Când acolo, ce să vezi? O piatră şi o broască!...

Anişor râde ca un cal care nechează.

— Părinții ne aşteptau în poartă, supărați foc. Parcă-l văd pe frate-meu ieşindu-ne înainte călare. „Calul" lui, făcăleţul de mămăligă. Cu ăsta m-a bătut tata, şi frate-meu plângea: că de ce-i bate calul.

— Spune şi povestea cu Tăurel, stăruie Anişor.

— Cu o condiție, făcu Iovan, către Zăvoiu: să vorbeşti ceva mai rar, ceva mai desluşit. Gândeşte-te că o să fii comandant într-o şcoală militară. Ai să vorbeşti soldaților. Va trebui să le răspunzi la întrebări. Cum crezi că au să te înțeleagă?

Iar Anişor, nerăbdător să mai audă odată povestea cu Tăurel, îi dă zor:

— Hai, Zăvoiu, dar n-o porni chiar cu o sută optzeci pe oră.

— A doua zi, începe Zăvoiu străduindu-se să nu încalece cuvintele, trebuia să mă duc la şcoală. Întâia zi de şcoală. Mama trăgea de mine să mă scoale: „Uite opinci noi, îmi zice. E darul bunicului!" Am pipăit eu pielea şi m-am bucurat... Dar mama de colo: „Uite, opinci din Tăurel..." Tăurel? Am luat opincile în brațe

şi m-am pornit pe un plâns... Tăurel era viţelul nostru şi tare-mi fusese drag. „Era sburdalnic şi rău", căuta mama să mă liniştească. Degeaba! N-am vrut nici mort să mă încalţ cu pielea lui Tăurel. Mă gândeam că nici eu nu eram mai cuminte decât el şi nu voiam să facă şi din mine opinci.

Băieţii râdeau cu poftă. Iovan băgă de seamă că Răsvan se ţine de o parte. Într-adevăr Răsvan se gândea:

„Iacă, mie nu mi s-ar deslega limba. Dacă ar fi să istorisesc ceva din viaţa lui Gheorghe Doja, a lui Tudor Vladimirescu, ar fi altceva... Dar din viaţa mea, ce să spun? Tata e plugar sărac, curge Mureşul aproape de-l vezi..." Şi lui Răsvan i se păru curios că el n-avea nicio amintire. Atât numai că luase obiceiul să fure cuiburi cu ouă, dar numai cu ouă de păsări stricătoare... Vindereaua e o pasăre care seamănă cu bufniţa. Mănâncă pui de găină şi ouăle îi sunt pestriţe... Vindereaua îşi face cuibul în plopi, dar de cele mai multe ori îşi pune ouăle în cuibul altor păsări, ba asvârle puii buni, ca să-şi pună ouăle ei. „Ce-aş putea eu să povestesc? Mă căţăram peste tot ca să fur cuiburi... dar numai cuiburi de păsări stricătoare. Ba odată am furat nişte morcovi, îşi aminti Horia. I-am luat de la un vecin. Omul m-a spus învăţătorului şi învăţătorul m-a bătut. Atât mi-a fost de ruşine că am pornit înot pe Mureş şi am dat din mâini şi din picioare până s-a înnoptat... Eram obosit tare şi-mi spuneam: „Acu', mă înec! Bine că scap de necazuri". Dar am auzit un tropot de cai. Treceau călăreţi pe malul Mureşului şi m-am gândit: De ce să mor pentru nişte morcovi? Şi dacă am fost pedepsit, am fost pedepsit pe bună dreptate. Dar pot ajunge să am şi eu odată un cal! Un cal adevărat! Un cal alb... Sau unul negru... Numai cu o pată albă pe frunte, un cal înalt! Când o să fiu pe cal n-o să se vadă că sunt mic... O să călăresc bine şi o să fiu voinic. Şi surorile mele o să se mândrească: „Avem un frate ofiţer de cavalerie!"

Trezit ca din vis, Răsvan îl auzi pe Anişor povestind:

— Pescarii aprind fitiluri, aşteaptă să se ude la un capăt şi le aruncă în apă. Trotilul explodează în apă. Peştii ameţiţi ies la suprafaţă, plutind cu burta în sus. Pescarii îi adună în coş şi-i duc la mal. Odată am pus mâna pe un fitil dintr-ăsta şi noroc că a răsărit ca din pământ frate-meu Gheorghe, mi-a scos din mână focosul şi m-a svârlit de o parte ca pe o minge. Focosul a explodat şi a pârjolit toată faţa lui Gheorghe, Aşa am scăpat cu viaţă.

Locotenentul Iovan băgase de seamă, din prima zi, că Anişor nu

pierde niciun prilej să pomenească de frate-său Gheorghe. Şi-i dete în gând: „Iată cine mă va ajuta: Fratele Gheorghe! Am să-i scriu neapărat”.

— Frate-meu Gheorghe de-atunci a rămas ciupit ca de vărsat. Dar nu-i urât. E roşcovan şi nu se prea vede. Toate fetele îl plac.

Ultimele cuvinte stârniră iar veselia băieților. Încurajat, Anişor povesti mai departe:

— Altădată am rătăcit prin stufăriş. Venise noaptea, îmi era tare frig şi frică!... Se strânseseră în jurul meu ţigănuşii, pelicanii şi mă goneau şi mă amenințau, iar eu nu mai aveam putere să vâslesc. Abia mă țineam să nu plâng. Şi atunci iar a răsărit ca din fundul apelor frate-meu Gheorghe, care m-a luat în lotca lui. M-a scăpat şi de la înec odată. Frate-meu Gheorghe a trecut şi Dunărea înot şi e cel mai bun vânător, cel mai priceput pescar... făcu Anişor cu mândrie şi căldură. Aţi auzit de „Octombrie Roşu”, fabrica plutitoare?

— Cum „fabrică plutitoare”?

— Foarte bine! lămuri locotenentul Iovan. Un vapor în care peştele care se prinde în larg e numaidecât preschimbat în conserve. Ehei, pescarii nu mai sunt acum în voia soartei, ca altădată. Dacă-i apucă furtuna în larg, au în apropiere vaporul care-i ocroteşte.

Întrebările se porniră nesăţioase. Iovan de-abia pridideа să răspundă. „Au suflet copiii ăştia”, iată încheierea la care ajungea de câte ori sta de vorbă cu ei. Şi deşi socotea mereu câți corijenți mai sunt şi câte zile au mai rămas până la examen, totuşi voia să ştie de ce are Kemeny ochii trişti, de ce Răsvan nu ia parte la veselia clasei, de ce Rădaşa aşteaptă o scrisoare care nu mai vine.

Poveştile urmară astfel până târziu. Luna părea un glob alb prins pe cer cu un fir nevăzut, un glob pe care umbrele luau forma unor oceane, a unor continente de fum.

— În ţinuturile polare trebuie să fie zi şi noapte o lumină ca asta, şopti Rădaşa.

Apoi ca şi cum ar fi citit dintr-o carte:

— „Mă atrage nordul, mă atrage aviația polară, fiindcă această îndeletnicire cere răbdare, bărbăție şi dragoste pentru patria mea, pentru menirea mea”.

— Asta ai luat-o din *Doi căpitani*, sări Ilieş Stan.

— Orice îndeletnicire cere răbdare, bărbăție şi dragoste pentru patrie, pentru menirea ta, zise limpede locotenentul Iovan. Şi,

apropiindu-se de Rădaşa:

— Ia închipuieşte-ţi că te-ai afla acum într-o pădure... E întuneric şi nu poţi aprinde chibritul să te uiţi pe busolă, ca să te orientezi. Nu poţi, fiindcă te-ar vedea inamicul. Ia spune, cum te orientezi?

— Mă orientez după Steaua Polară. Caut pe cer Carul Mare, prelungesc de cinci ori osia care trece prin roţile din urmă ale Carului Mare şi întâlnesc Steaua Polară care se află în capul osiei Carului Mic... Steaua Polară ne arată nordul şi astfel ne putem orienta.

— Dar dacă e cerul acoperit de nori şi nu vezi Steaua Polară? clipi Ilieş cu viclenie.

Rădaşa rămase pe gânduri.

— Atunci ne orientăm după muşchiul copacilor, care creşte întotdeauna pe partea de miază-noapte, se auzi vocea puţin răguşită a lui Răsvan.

— Şi dacă nu eşti în pădure, nu sunt copaci, căută Anişor să-l înfunde pe Răsvan.

— Ei, Anişor, ia să vedem, spune dumneata, ce faci dacă eşti pe câmp şi nu sunt copaci? se amestecă locotenentul Iovan.

— Atunci ne orientăm după muşuroaiele de cârtiţe, care au deschiderea spre miază-zi...

— Bravo, Anişor! făcu bucuros ofiţerul educator, care nu mai înţelegea de ce s-or fi plângând toţi de Anişor, copil sincer, vioi. Dar dacă e ziua şi nu sunt nici stele şi nici muşuroaie, după ce te orientezi?

— După ceas, sări Poenaru. Duminica trecută, când a fost tata aici, m-a învăţat să întorc ceasul cu limba cea mică spre soare. Bisectricea pe care o face cu cifra 12 limba cea mică arată sudul.

— Şi când n-ai ceas? întrebă Anişor.

— După localităţi, se auzi vocea ca ieşită din butoi a lui Gorovei. După turlele bisericilor, care au totdeauna altarul spre răsărit.

— Bine, văd că ştiţi să vă orientaţi, zise mulţumit ofiţerul educator. Acum să vedem dacă ştiţi să şi dormiţi. Să şi visaţi...

— Să visăm?

— Da, să visaţi că sunteţi clasă fruntaşă pe şcoală.

Băieţii isbucniră în râs. Dar nu toţi râdeau... Răsvan gândi: „Ce frumos ar fi!" Ilieş strâmbă din nas: „Mare lucru! Dac-am vrea..."

În clipa aceea, se auzi o voce limpede, pătrunzătoare, ca de

privighetoare, vocea de soprană, gravă totuşi ca un dangăt de clopot. Cânta Andrei Kemeny:

Trupul lui John Brown se leagănă în vânt...
Pentru el nu-i loc nici în mormânt.

Într-un avânt solidar se adunară toate vocile: contralt, alt, bas:

Trupul lui John Brown se leagănă în vânt...

Numai Horia Răsvan rămăsese de o parte. Iovan îi şopti:
— De ce nu cânți?
— Nu am voce.
— Nu-i nimic, îl încurajă Iovan, nici eu n-am voce...
— N-am cântat niciodată, mai încercă să se apere Răsvan.
Dar buzele lui întredeschise şopteau:

Negrul n-are loc sub soare
Moare în spânzurătoare...

Undeva departe, peste crestele albastre ale munților, peste spumele albe ale mărilor, oameni negri, frații lui John Brown, sunt batjocoriți, umiliți, chinuiți. Dar nu se lasă înfrânți, luptă neobosiți, ştiu că au prieteni în toată lumea.

Dormi, John Brown, în pace, n-ai căzut în van,
Vom doborî curând orice duşman...

Vocea lui Răsvan se întăreşte, cuvintele lui nu sunt numai cântate, ci rostite cu ură, pumnii lui mici dar puternici se strâng.

Trupul lui John Brown se leagănă în vânt...

Din şcoala de pe valea Râşnoavei, dintre zidurile Bucegilor, revolta unor suflete de copii străbate întunericul nopții.

Λ doua zi locotenentul major Şoimu îl luă iar la rost pe Iovan.
— Prea stai cu ei de poveşti, tovarăşe locotenent, vremea trece...
Pe comandantul de companie nu-l descumpănea înălțimea locotenentului Iovan. El ştia că poartă pe umăr o steluță mai mult

decât ofițerul educator şi asta depăşea statura, iar experiența lui cu elevii, cu „puştii”, cântărea mai mult decât făptura acestui copil mare, care a venit aici să se joace de-a-şcoala (nici măcar de-a-milităria!), gândea Şoimu supărat foc.

— I-auzi! Să stai cu ei de poveşti! Păi, la sporovăială îs tari dumnealor... Numai să aibe cine să li se uite în gură!

— Caut, vreau să câştig încrederea elevilor, a fiecăruia, tovarăşe locotenent major. Țin să aflu la ce se gândeşte fiecare, ce-l doare, la ce visează, cum se desvoltă sentimentul de prietenie între ei... Ați văzut... în şcoala Suvorov...

Dar Şoimu sări:

— Tovarăşe locotenent, noi avem treabă până peste cap... Suntem în al treilea pătrar. Clasa dumitale e codaşă şi nouă de aia ne stă mâța în coadă să ştim ce visează elevii? Auzi dumneata! Să stăm să le desvoltăm sentimentul de prietenie! Eu nu mai ştiu cum să risipesc gaşca: Anişor şi Zăvoiu care prind păstrăvi sau lansează planoare de pe acoperişul şcolii, Poenaru şi Bradu care expediază trenuri... Rădaşa şi Vlad văd că s-au împăcat şi-şi şoptesc secrete la urechi. Băieții noştri țin „jurnale” ca fetele... Ce-ar fi să le mai încurajăm prietenia? Aşa spunea şi „şeful” la începutul anului: Să le respectăm personalitatea...

Şi împiedicându-se de o mătură, locotenentul major Şoimu îşi ieşi cu totul din sărite:

— Uite unde lasă mătura? Să nu-l consemnez pe cinci duminici pe cel de a lăsat-o aici? Ei, ia spune şi dumneata? Ne potrivim noi cu şcoala Suvorov?

— Sunt copii şi acolo şi aici, făcu locotenentul Iovan. Şi acolo un elev promite în schimbul unei praştii treizeci de gogoşi. Ca să-şi procure atâtea gogoşi făcea schimb, dădea gustarea de la ora 10, iar el slăbea văzând cu ochii.

— I-auzi! făcu mirat comandantul de companie.

Apoi aducându-şi parcă aminte de ceva se încruntă:

— Asta-i floare la ureche. Ai noştri îşi vând plantonul...

— Cum adică îşi vând plantonul?

— Păi, dumneata nu ştii de ce sunt în stare? Dumnealor au interes sa fie planton de zi ca să scape de lecții, şi atunci plantonul de noapte, care nici de orele de studii nu scapă şi nici nu doarme „mititelul”, schimbă cu cel de zi, dar bineînțeles nu degeaba!

— Da? zâmbi locotenentul Iovan. Au imaginație...

— Asta numeşti dumneata imaginație?... Numai la năzbâtii le e capul!

— Cred că aici stă toată greutatea, tovarăşe locotenent major. Noi trebuie să găsim sămânța bună în fiecare suflet de copil şi s-o creştem.

— Ba să găsim buruiana rea şi s-o smulgem! sări comandantul de companie. Las' c-o să-i cunoşti dumneata... Parcă nu-s băieți, parcă nu-s militari... Scriu scrisori, aşteaptă scrisori. Am spus de cum am venit aici: Nu miroase de loc a cazarmă şcoala asta... Parcă-i pension!

Şi grăbit, cum era totdeauna, Şoimu dădu să plece. Dar Iovan îl opri:

— Tovarăşe locotenent major, aş vrea să vă pun o întrebare:

— Bine, bine, dar repede, am o şedință.

— Cum vă explicați dumneavoastră că la unele ore, chiar şi în clasa I-a A e linişte, chiar şi aici elevii sunt atenți şi învață. La geografie niciun corijent; la română un singur elev, Kemeny, ba şi la chimie afară de Rădaşa...

Şoimu îl măsură pe Iovan din cap până în picioare. De indignare parcă-i pierise graiul. Ar fi vrut să strige: „De asta îți arde? Ai venit aici să faci psihologie, filosofie?" Şi încheie scurt:

— Noi suntem în al treilea pătrar, tovarăşe Iovan, şi nu ne mai putem îngădui să pierdem vremea. Pe noi nu ne interesează de ce învață elevii, pe noi ne interesează de ce nu învață şi trebuie să-i facem să învețe.

Şi ridicând ochii spre Iovan:

— Să învețe toți! Toți! Nu ici-colo câte unul, că d-aia sunt ei aici şi altă treabă n-au. Şi noi tot d-aia suntem aici.

Şi cu aceste cuvinte răspicate se depărtă cu pas grăbit, apăsat.

CAPITOLUL VIII
Metodă de lucru

Şi totuşi noul ofițer educator ținea să ştie de ce la ora lui Gabriel, profesorul de română, e atent chiar şi Anişor, chiar şi Gorovei, boxeurul, chiar şi Zăvoiu, „marele constructor de planoare", de ce „romancierul" Rădaşa nu ține deschis un roman pe genunchi, Vlad nu desenează, Kemeny nu bate cu creionul în pupitru ca într-un xilofon... De ce la cercul de fizică, pe care-l

conduce profesorul Chilian Victor băieții nu se îngrămădesc, pe când cel condus de profesorul Brebu sbârnâie de curiozitatea şi hărnicia elevilor. De altminteri, chiar azi a stat de vorbă cu profesorul Chilian, rugându-l să țină seama de faptul că elevul Kemeny îşi găseşte cuvintele mai anevoie. Iovan căutase să fie cât mai politicos deşi era peste măsură de indignat: Auzi, un profesor să spună unui elev ridicând vocea: „Hai, hai, răspunde mai repede până când nu-ți dau doi." Bineînțeles că elevul Kemeny n-a mai putut scoate un cuvânt şi a luat doi.

Iovan desface din buzunar hârtia pe care directorul de studii i-o înmânase când au stat de vorbă întâia oară. „Sunt aici unele caracterizări", îi spusese. „Fii atent la lecții şi completează-le dumneata cu numele profesorului respectiv."

Lui Iovan i s-a părut un fel de rebus când a citit: „Sunt profesori care țin lecții ca la universitate. Prelegeri care mănâncă toată ora. Abia când sună clopoțelul îşi aduc aminte că au rămas elevi neascultați şi-i ascultă în recreație".

„Cine să fie?" s-a întrebat, atunci, Iovan. „E cu putință? Mai există azi asemenea profesori?" Şi iată-l acum scriind liniştit în dreptul caracterizării: „Chilian Victor"...

...„Sunt profesori care nu expun lecția destul de rar, aşa încât elevii să poată lua notițe".

Iovan stătuse de vorbă în această privință şi cu profesorul de istorie şi cu Sanda Milian, căci despre ea era vorba.

...„Sunt profesori care ştiu să creeze elevilor emoții, să dinamizeze lecția, s-o actualizeze".

Iovan zâmbi cu recunoştință şi scrise alături: „Nicola"...

...„Alții, tot aşa de buni, care selecționează perfect materia, predau clar şi plastic, folosesc un material didactic bogat, planşe, fotografii, dar nu vin niciodată la consultații, nu îndrumează pe elevii cei buni în ajutorul pe care îl dau celor slabi, țin la distanță elevii: „Profesorul de ştiințe", făcu Iovan, şi scrise alături: „Garoiu"...

...„Sunt profesori care folosesc metoda socratică a conversațiilor cu elevii. Întrebările şi răspunsurile care se succed vioi, intim, le stimulează gândirea". Iovan îl recunoscu pe profesorul de română.

Deunăzi, în cancelarie, îl auzise spunând lui Garoiu:

— Să ştii că am obținut rezultate foarte bune luându-i în câte o excursie sau într-o plimbare mai lungă, pe sus prin pădure, sau chiar invitându-i la mine acasă. Nu ştii câte întrebări îmi pun şi

din ce domenii diferite. Îi interesează şi viaţa ţiparilor, şi arta etruscă, şi avioanele cu reacţie, muzica, şi pictura. Ar trebui ca fiecare profesor să-şi apropie elevii, să stea cu ei de vorbă...

Şi cu vocea lui tărăgănată, Gabriel urmă:

— Dumneata eşti un alpinist pasionat. În fiecare duminică urci munţii, dar singur, singur cuc!

— Mai bine cuc, decât cangur cu puii în traistă, se burzuluise în glumă Garoiu.

Profesorul de ştiinţe, Garoiu, era un om între două vârste, adus din spate. Hainele lui negre erau tot atât de lustruite ca şi ghetele, ca şi lavaliera. Ţinea în buzunar o bucată de catifea roşie cu care îşi lustruia ghetele când punea piciorul pe ultima treaptă a şcolii. Deşi colţurile gurii aveau o linie amăruie, de parcă cineva i le-ar fi tras în jos, în ochi îi juca o licărire veselă. Era gata să facă o glumă oricând cu oricine. Numai cu notele nu glumea. Era grozav de exigent; dar nimeni nu bănuia cât de mult cântărea mijloacele de a atrage pe elevi, de a-i face atenţi la lecţie, cât de mult socotea ceea ce le putea fi folositor sau ceea ce dimpotrivă le-ar încărca memoria azi, ca mâine să fie uitat. Garoiu pregătea lecţiile ore întregi, cu o răbdare şi o hărnicie de albină. Dar la consultaţii nu venea.

Hotărât să stea de vorbă mai pe îndelete cu profesorul Garoiu, bineînţeles fără a pomeni de consultaţii, Iovan se duse să-l viziteze acasă.

Era o casă care pe afară nu avea nimic deosebit, dar înăuntru totul părea ireal. Pereţii plini de rafturi cu cărţi, de ghivece de flori, de ciuperci, de plante, de crăci de brad, pe care sburau sticleţi, piţigoi şi canari liberi ca într-un colţ de pădure, îţi lua ochii şi nu vedeai că odaia e mobilată ca o sufragerie... Masa de lemn negru, ars, stătea lipită de fereastră şi era toată acoperită cu fişe, hârtii, dosare.

Aplecat deasupra unor maldăre de hârtii, caiete şi planşe, Garoiu îi arăta locotenentului Iovan dosarul cu tot ce-i putea folosi la predarea unei lecţii.

— După mine, zise el, pregătirea unei lecţii nu începe cu o zi înainte de predare, ci cu săptămâni, luni, uneori chiar cu ani. Vezi, când mă duc la o conferinţă iau notiţe de care poate n-am prilejul să mă folosesc decât peste un an, doi sau trei. Totuşi în clipa în care am nevoie să-mi îmbogăţesc lecţia cu un exemplu, cu

un amănunt folositor, ştiu de unde să le iau. La fel cu tăieturile din ziare, din reviste, cu rândurile subliniate în diferite cărți. Nimeni n-are voie aici să şteargă praful afară de mine! Şi ochii lui Garoiu sclipiră veseli. Nu cumva să mi se rătăcească vreo hârtiuță! Vezi, de aia nu m-am însurat, făcu el cu mare taină; de grijă să nu-mi umble cineva prin hârțoagele astea, să nu-mi rătăcească vreo însemnare. Nu zic că-i bine, dar ce să-i faci? Sunt un bătrân maniac.

— Elevii dumneavoastră sunt de altă părere, se împotrivi Iovan. Spun că nimeni nu urcă munții mai bine ca dumneavoastră.

— Dar de unde ştiu ei? se încruntă Garoiu.

Apoi prefăcut, morocănos (simțeai că-i pare bine):

— Aoleu, aşa-i, că într-o zi s-a luat după mine lunganul de Zăvoiu... Ce folos că urcă uşor ca o capră! Că se tot opreşte, ba după o ciupercuță, ba după o crenguță, ba stă să numere circumferințele unui copac să vadă câți ani are! Gabriel mă îndeamnă mereu să-i iau cu mine în excursie. Asta-i bună! Ar fi o adevărată nenorocire! Nu zic, Zăvoiu cu picioarele lui lungi te ajunge din urmă. Dar ăi mai scurticei?... N-am vorbit trei zile cu bunul meu prieten Nicola, care le-a spus că am un acuarium aşa şi pe dincolo şi o bibliotecă...

— Frumoasă, făcu locotenentul Iovan, măsurând zidul în care erau săpate rafturi din tavan şi până în duşumea.

De altminteri pe toate scaunele, pe marginea divanului, erau numai cărți.

— Părerea că un profesor cu vechime, cu experiență, nu mai are nevoie să citească, să se pregătească, e foarte greşită! zise tare Garoiu, căutând să elibereze un scaun şi poftindu-l pe Iovan să şadă. Rutina omoară lecția! Dar ia loc, tovarăşe locotenent.

Şi, aşezându-se la rândul lui pe brațul unui fotoliu năpădit de cărți, avu aerul să-l întrebe: „La urma urmii, cu ce îți pot fi de folos?”

— Tovarăşe profesor, iată ce m-a întrebat un elev: „Când înghițim o cantitate de oxid de carbon ce se întâmplă în organismul nostru?” Şi scoțându-şi o notiță din buzunar:

— Iată exact ce vrea să ştie: Ce se petrece în organism cu carbooxiglobina care s-a format şi care s-ar mai descompune? Adică elevul ar vrea să ştie în ce măsură transportul de oxigen este frânat acum de imobilizarea unei părți de hemoglobină?

— I-auzi, bre! făcu mirat Garoiu, ridicându-se în picioare. Pun

băieții noştri astfel de întrebări? Care e istețul?

— Bradu!

— Bun băiat, Bradu... Da' de ce nu m-a întrebat pe mine?

Iovan se sfii să spună: „Fiindcă dumneavoastră nu veniți la consultații şi acolo sunt ei mai porniți pe întrebări".

— Vedeți, tovarăşe profesor, mi-aş pierde sigur prestigiul în plutonul meu, dacă la orele de consultații, la orele de meditații, n-aş şti să le răspund, de aceea aş mai vrea să învăț câte ceva.

— Ei drăcie... rămase pe gânduri Garoiu. Acum înțeleg de ce profesoara de chimie îmi cere mereu să-i împrumut cărți, şi-mi pune tot felul de întrebări de specialitate.

Şi aşezându-se iar pe brațul fotoliului, dădu din cap.

— Ei, să ştii că ea se duce mititica la consultații în locul meu!

Apoi, încercând să se scuze:

— Dar dacă eu stau aici, stau acasă şi citesc, nu tot pentru ei o fac? Pentru băieți! Pentru cine stau eu şi pregătesc lecțiile?

— Da, tovarăşe profesor, îndrăzni de data asta Iovan, totuşi ştiți, orele de consultații sunt un bun prilej de apropiere între profesori şi elevi. Şi chiar excursiile. Când plecați în excursie, dacă ați lua cu dumneavoastră, nu mulți, doi-trei elevi de fiecare dată!...

— Ce să fac cu ei? mormăi Garoiu. Eu d-aia nu m-am însurat, urmă tot atât de morocănos, ca să fiu duminica liniştit, şi dumneata vrei să-mi iau copiii pe cap şi duminica...

Ofițerul educator zâmbi. Dar nu era omul care renunță uşor, mai ales când era vorba de elevii lui.

— Trebuie să vă gândiți, tovarăşe profesor, că ei stau aproape tot anul departe de familia lor. Profesorul de română a ajuns la rezultate foarte bune, luând în fiecare săptămână câțiva elevi într-o plimbare, sau poftindu-i la el acasă.

— El le spune poezii, snoave, dar eu ce să le spun?

— Dumneavoastră să-i faceți să înțeleagă poezia broscuțelor, a ferigilor...

Garoiu îl privi pe Iovan cu interes:

— Îmi pare rău că ai nimerit într-o clasă nedisciplinată. Nu vor să învețe, asta e! Clasă codaşă, I-a A. Cine o scoate la capăt cu ea?

— Tocmai de aceea am venit la dumneavoastră, tovarăşe profesor, să vă rog, să mă ajutați. Eu vreau să fac din clasa I-a A o clasă fruntaşă.

— Nici mai mult nici mai puțin! zâmbi profesorul Garoiu. Şi ia spune: cu ce vrei să începi? urmă privindu-l atent.

— Cu ştiințele naturii, zâmbi locotenentul Iovan. Sunt câțiva elevi cu note proaste... şi e o materie aşa de frumoasă! Vedeți, eu pe cât pot învăț, ca să le explic.

— Dar de ce? întrebă Garoiu parcă jignit. De ce să le explici dumneata? Eu unde sunt? Bine, bine, făcu amintindu-şi de orele de consultații. Uite n-am să mai lipsesc după amiază. Şi am să-i iau şi în excursie... Dar numai câte doi în fiecare duminică şi numai pe cei cu note bune. Auzi, aşa să le spui... Numai pe cei cu note bune!

În clipa aceea Iovan auzi un clopoțel şi întorcând capul văzu în adâncitura ferestrei un minunat acuarium cu un bec aprins pe deasupra sub un mic abajur.

— Ai văzut cum sună când li se face foame?

— Cine sună?

— Peştişorii.

Rădaşa scria în „jurnalul" lui:

„*Luni*: Eri dimineața am făcut o excursie minunată cu profesorul Garoiu. M-am dus să-l iau de acasă împreună cu Ilieş Stan. Aproape că nu ne-am îndurat să plecăm, atât de mult ne-a interesat acuariumul. Peştişorii îl cunosc bine pe profesorul Garoiu. Când le bate în geam sosesc toți bucuroşi. Ce interesante lucruri ne-a povestit despre viața lor. Tare îmi pare rău că abia acum m-am dus pentru prima dată acolo. Are trei acuariumuri mari de tot. Când te uiți prin pereții de sticlă parcă ai fi un scafandru care vede fundurile mării. Plante de apă care cresc fără rădăcini – le zice sagitaria – şi alte multe. Dar peştişorii? Argintii cu dungi negre, nici n-au formă de peşti, parcă sunt mici stele de mare. În timpul somnului, pigmentația – adică dungile negre — dispare. Ne-a spus profesorul că lumina măreşte forța pigmentației. Totul mi s-a părut acolo ca într-un film colorat. Unii peştişori sunt negri de tot cu răsfrângeri albastre. Parcă sunt de catifea. Şi sub gât au câte o dungă albă ca un plastron. Le zice *molinizia*...

— „Băgați de seamă, ne-a zis profesorul Garoiu „molinizia", toată lumea le zice molinezia – după Polinezia – voi să nu greşiți... Îi vedeți! Aceştia cu guleraş sunt femele, masculii sunt cei roşii cu negru".

Frumoşi erau şi unii roşiatici de parcă ar fi luminați pe dinăuntru. Îi cheamă *schwertträger* – purtători de spadă.

— Codița e neagră şi ascuțită. Dar alții pestriți, aurii, cu joc de contraste negru şi aur, albastru şi argintiu, ca paietele, sunt o minune.

— „Ştiți cine face curățenie în acuarium? ne-a întrebat profesorul Garoiu. Uitați-vă, aici vedeți melcişorii care mănâncă deşeurile…"

Ei, dar acum, e acum! Cum stăteam de vorbă cu profesorul Garoiu, care ne dăduse nişte prăjiturele din albuş de ouă, sfărâmicioase, (din care face şi mama şi-mi plac grozav) sună un clopoțel. Întorc capul şi văd un bec, cu abajur frumos pictat, aprins, peste acuarium şi peştişorii sărind speriați la suprafața apei. „Vedeți, ne spune profesorul, cer şi ei de mâncare… Nu-i frumos din partea noastră să mâncăm şi lor să nu le dăm. Atunci ei cer… Ați văzut cum cer?"

— „Cum, tovarăşe profesor? Cine a sunat, cine a aprins becul? Eram prăpădiți de curiozitate şi mirare.

— „Dumnealor, chiar dumnealor personal", face profesorul calm. La început n-am crezut, dar Garoiu ne-a asigurat că ei au aprins becul, ei au tras clopoțelul şi că asta înseamnă: „Vrem să ne dai de mâncare…"

Ilieş se uita la mine cu ochii lui rotunzi de iepure, eu mă uitam la el.

— „Foarte simplu, făcu profesorul Garoiu. Iată ce se întâmplă. Clopoțelul, după cum vedeți e legat de un mic bec, deasupra acuariumului şi de o linguriță în forma unui beţişor cu un jgheab, care stă în acuarium la o distanță oarecare de suprafața apei. Pe această linguriță lungă pun nişte crustacei: *dafnii*. Când li se face foame, dumnealor sar, izbesc marginea linguriței, care se răstoarnă şi în mişcare lovesc uşor clopoțelul care aprinde lumina. Ei, acum, zice profesorul Garoiu, hai să vedeți banchetul".

Şi într-adevăr s-au adunat cu toții la masă, căci profesorul le-a aruncat sumedenie de crustacei.

„Bineînțeles că a fost o muncă migăloasă să-i învăț pe aceşti „elevi" să facă legătura între săritură şi bunătățile pe care imediat le primesc, ne-a spus Garoiu.

Ilieş şi cu mine nu ne mai înduram să plecăm.

Totuşi, am pornit în excursie. Profesorul Garoiu părea bine

dispus când deodată se opreşte şi mă întreabă:

„Cum te cheamă?”

Ei, asta-i bună! Ştiam că e glumeț, dar prea se uita acum încurcat.

„Rădaşa Dumitru, spusei la rândul meu pe jumătate în glumă”.

Dar profesorul nu glumea:

„Păi, atunci ce cauți aici? Doar am vorbit clar cu ofițerul educator: „Să-mi trimiți doi elevi cu note bune! Vreau să fac cu ei o excursie!”. Cu Ilieş a nimerit-o, dar dumneata? Cred că n-a fost atent tovarăşul ofițer educator când te-a ales, rău a făcut că n-a fost mai atent”.

O clipă am şovăit, n-am ştiut ce să spun. Mă simțeam jignit şi eram indignat. Dar Ilieş Stan a intervenit:

„Tovarăşe profesor, îmi iau angajamentul ca Rădaşa să merite această excursie”.

„Ce zici, Rădaşa? mă întrebă zâmbind prietenos profesorul Garoiu. Greu angajament şi-a luat Ilieş. Aşa-i?”

„Am să fac aşa ca să nu-i fie prea greu, am răspuns. A fost o întâmplare că am luat o notă proastă rândul trecut. Am avut mult de învățat la chimie, fiindcă de fapt eu nu pot să sufăr chimia şi nici nu ştiu la ce foloseşte”.

„Cum, la ce foloseşte? se supără profesorul Garoiu. Uite-te, bunăoară: o sare care se găseşte în natură: fosfatul tricalcic, care nu-i asimilabil, nu-i solubil. Ca să-l faci bun pentru îngrăşământ e nevoie de un proces chimic, prin care îl transformi în fosfați uşor solubili, care, puşi în pământ odată cu apa, îl absorb şi e tocmai hrana care îi trebuie pământului. Ce-ți sunt părinții, Rădaşa?”

„Agricultori, lucrează într-o gospodărie colectivă”.

„Ei, bine, întreabă-ți părinții ce înseamnă acest îngrăşământ în munca şi viața lor”.

Apoi aflând că mama lui Ilieş e țesătoare:

„Păi, ia gândiți-vă, băieți, țesăturile ca să fie bine imprimate şi frumoase, ca să ne placă, n-avem nevoie de coloranți şi de mordanți? Ce credeți voi, că toate astea sunt de natură divină? Aşa spunea o teorie retrogradă, vitalistă. Ei bine, noi ştim astăzi că toate substanțele sintetizate în organism sunt reproduse pe cale artificială. Nu-i pasionant?”

La rândul său, Ilieş a povestit cât de mult s-a bucurat mama lui, când în vacanța de iarnă i-a dăruit o cratiță de sticlă. „Un vas

de sticlă care rezistă la foc?" Mama nu voia să creadă.

„Dar sticlele de laborator? întrebă profesorul Garoiu. Credeți că au crescut în copaci? Şi atâtea alte lucruri care folosesc la bunăstarea noastră? Te-ai gândit, Rădaşa, că toate câte le avem, le datorăm curiozității ştiințifice şi muncii pasionante a unor oameni de ştiință, a unor chimişti..."

Scumpul meu jurnal! Îmi dau seama cât de mult greşesc când împart materiile în importante şi neimportante. Şi cât m-am înşelat în privința profesorului Garoiu pe care îl credeam un om ursuz. T. avea dreptate când spunea: „Te pripeşti atunci când judeci oamenii şi asta nu e bine".

CAPITOLUL IX
Elevul Rădaşa

Dar a doua zi Rădaşa avea să scrie în „jurnal": şi totuşi nu pot să sufăr chimia, poate fiindcă azi am avut iar un conflict cu profesoara. Noi îi spunem Chimicuța sau numai Chimi. Deschisesem pe pupitru *Cartea pentru părinți*. N-am simțit-o când s-a apropiat. Când am ridicat ochii, aveam asupra mea fruntea ei prea mare şi prea boltită, ochii ei prea negri şi prea înfundați în obrazul lat, bucălat.

„Ce sunt oxizii, Rădaşa?"

M-am uitat la ea buimac. Zâmbea cu gura mare deschisă. Are buze prea groase, dar nu-i stă rău, nu le vopseşte. Parcă o văd înălțându-se în vârful picioarelor ca să aleagă din toată clasa un elev care să răspundă în locul meu. I-a făcut semn lui Vlad. Chimicuța parcă se amuză când pune o întrebare. Aşteaptă răspunsul cu un fel de plăcere şireată. Parcă ar spune: „Ia să te vedem, te-am prins?"

— Oxizii sunt corpuri în a căror compoziție nu intră decât un element oarecare de oxigen, a răspuns Vlad cu aerul lui răsfățat făcând, cum spun băieții, „efecte de umeri".

— Cum arată oxidul de mercur, Rădaşa? întreabă profesoara cu privirea spre mine.

Apoi, pe neaşteptate, coborî ochii pe cartea de pe pupitru şi citi tare:

„Exactitatea, concentrarea, consecvența severă, temeinicia şi cugetarea unei fapte omeneşti conțin mai multă frumusețe şi

poezie decât orice dezordine poetică". Auzi, Rădaşa? „Dezordinea poetică" de pe pupitrul şi din capul dumitale nu valorează cât o clipă de concentrare şi atenție la ora de chimie. Aşa spune Macarenco.

Căutam un răspuns tare. Dar tot ea mi-a luat-o înainte:

— Îmi pare rău că marele dumitale talent nu te poate scuti de chimie.

— Nu aveți dreptul să mă ironizați, zisei atât de mânios că-mi auzii vocea înecată.

— Dar nici dumneata nu ai dreptul să disprețuieşti munca mea şi efortul colectivului de a ridica nivelul clasei la învățătură şi disciplină.

Apoi către Răsvan:

Ia să vedem, ce sunt valențele?

— Numărul de atomi de hidrogen capabili să se unească cu un atom din alt element.

Dar Anişor, poznaş:

— Şi dacă n-ar fi hidrogen, n-ar exista valențe?

Toată clasa a râs, numai mie mi-a rămas un gust amar în suflet; nu pot să sufăr aerul ei de om totdeauna încântat de sine şi m-a scos din sărite când mi-a asvârlit la sfârşitul orei:

„Ei, Dante Aligheri! Ia să vedem ce ştii despre tabloul lui Mendeleev?"

În recreație am întrebat pe locotenentul Iovan:

— Oare toți scriitorii, toți poeții au fost zeflemisiți până în ziua în care a apărut primul volum cu numele lor în vitrină? Nu e aceasta o atitudine mic burgheză? Sunt sigur că şi Eminescu a fost zeflemisit. Sunt sigur că nici lui nu-i plăcea chimia. Fata asta nu e în stare să judece un om decât după nota pe care o are la chimie. Pentru ea, baza vieții e carbonul. Dincolo de oxizi şi de tabloul lui Mendeleev, nu vede şi nu o interesează nimic...

— Te înşeli, Rădaşa, o interesează o mulțime de lucruri. Mai ales muzica. Dar şi literatura. Vezi, dumneata vrei să scrii romane, dar întâia condiție e să cunoşti oamenii, să te apropii de ei cu simpatie. Să nu-i judeci părtinitor, să nu-i schematizezi.

Am rămas o clipă pe gânduri. Mi se părea iar că simt venind de undeva, de dincolo de vârfurile argintate ale munților, un iz de timpurie primăvară. Şi m-am gândit la T.

— Şi totuşi chimia nu-mi place, tovarăşe locotenent, am răspuns. Nu se potriveşte cu firea mea. De fapt, dumneavoastră

nu mă cunoaşteți, tovarăşe locotenent... Am să vă dau „jurnalul” meu şi atunci o să mă înțelegeți mai bine.

Locotenentul Iovan mi-a mulțumit, dar mi-a atras atenția că repet prea des unele expresii care nu sunt necesare, cum ar fi „de fapt”. În ce priveşte chimia mi-a spus că o să mai stăm de vorbă.

Azi la ora de meditație, discuție aprinsă în jurul logaritmilor. Vlad agitase chestiunea:

— De ce să studiem atâția logaritmi care în viață nu folosesc la nimic?

— Nimic nu vei şti să faci în viață, dacă nu vei şti să judeci, replică Bradu.

— Cum, fără logaritm nu poți să judeci? se vârî şi Anişor.

— Ia spune, elev Anişor, întrebă atunci locotenentul Iovan, dumneata vrei să devii ofițer, nu? Spune atunci cum vei calcula bătaia unui tun, parabola unui proiectil? Doar eşti militar... Închipuieşte-ți că trebuie să vezi ce se află în spatele unui zid. Ai arma în mână, e ziua şi e soare. Umbra lăsată de armă pe pământ e de un metru şi zece şi vrei să afli înălțimea zidului din față. Ia treci la tablă, să vedem cum te descurci!

Anişor rămase multă vreme cu creta în mână. Comandantul mă scoase pe mine să-l ajut. Dar mie îmi era gândul la altceva. Aşteptasem toată ziua o scrisoare şi hotărâsem iar (pentru a câta oară?) că dacă n-o primesc până seara, renunț la T. Îmi dădeam seama ca problema e simplă, dar nu mă puteam concentra. Atunci a ridicat Răsvan degetul, solemn ca la examen.

— Treci Răsvan.

Dar eu în seara asta sunt de părerea lui Vlad. Logaritmii nu folosesc la nimic, de vreme ce nu poți cu ajutorul lor să deslegi enigma: De ce nu răspunde T. la scrisorile mele? Oare din „jurnalul” meu va înțelege locotenentul Iovan ce înseamnă pentru mine T? Oare va putea să-mi explice de ce nu răspunde la scrisorile mele? E drept că la ultima ei scrisoare i-am răspuns trei cuvinte: „Sloi de ghiață!”

Răsfoiesc „jurnalul” meu şi mereu găsesc alte goluri. Bunăoară n-am scris nicăieri, cum am cunoscut-o. Şi totuşi ce bine îmi amintesc ziua aceea. „Vezi, grăbeşte-te, mi-a strigat mama din poartă: să nu te prindă furtuna”. Abia am făcut câțiva paşi şi cerul s-a întunecat. Îl străpungeau fulgerele ca nişte cuțite de argint. Se sguduia pământul de bubuituri, se despleteau copacii sgâlțâiți de furtună. În apropierea şcolii, începuse să toarne cu

găleata. Când am intrat în clasă, grindina bătea în geamuri.

În prima clipă, clasa mi s-a părut goală. Apoi, după capacul deschis al pupitrului din fund, a apărut un moț ca un fluture albastru. Nişte ochi speriați, mari, negri parcă-mi cereau ajutor.

— „Am venit mai devreme, că sunt de serviciu, mi-a explicat Tudorița. Ți-e frică de fulgere? Mie nu, s-a grăbit să adauge.

— „Nici mie. Eu am venit mai devreme ca să-mi fac lecțiile la aritmetică. Aseară n-am avut gaz în lampă.

— Noi avem întotdeauna gazornița plină, făcu Tudorița care prinsese curaj.

Şapte ani am învățat împreună. Îmi plăcea s-o trag de coade şi, uneori, îi dăruiam câte un desen sau câte o poezie. Odată, ne-am certat tare, fiindcă am vărsat o sticlă de cerneală peste caietul ei de compunere. Dar cearta noastră cea mare s-a iscat anul trecut.

Eram în clasa VII-a când detaşamentul nostru de pionieri s-a despărțit în detaşamente de băieți şi fete. În capul celor care au cerut despărțirea am fost eu. Tudorița s-a făcut foc. Am căutat s-o fac să înțeleagă: „Detaşamentul nostru e fruntaş şi al vostru e codaş, am spus. Am dus cu voi destulă muncă de lămurire, ne-am săturat să tot fim codaşi din pricina voastră."

— „Eşti un îngâmfat, mi-a trântit. Nu uita că ai fost dat la şedință pe şcoală fiindcă ai citit pe Eminescu în ora de matematici".

— „Bine, dar ce s-a întâmplat la voi a întrecut orice măsură!"

Tudorița, cu ochii aprinşi fiindcă nu mai avea ce să răspundă, mi-a întors spatele şi a fugit... De fapt iată ce se întâmplase. În detaşamentul fetelor, o pionieră scrisese cu mâna ei un afiş pe care-l pusese pe perete:

„Tovarăşi pionieri şi pioniere! Eu, tovarăşa profesoară de sport, vă comunic să veniți mâine dimineață la ora 8 pentru Cercul Sportiv..." Şi pioniera, imitând scrisul profesoarei, trăsese iscălitura.

Noi avem cursuri după amiază, dar văzând această comunicare ne-am înființat dimineața la opt, toți în păr... Şi am aşteptat şi am tot aşteptat... Bineînțeles că lecțiile pentru după amiază n-am avut când să le facem, iar profesoara, care habar n-avea de afiş, n-a venit nici ea. Pe la 11 tovarăşul director ne-a întrebat ce aşteptăm? I-am arătat afişul. Ne-a trimis acasă, urmând să cerceteze cazul. A doua zi, vinovata a mărturisit c-a vrut să ne păcălească... Bineînțeles că a primit o pedeapsă. Dar noi băieții

ne-am răsvrătit.

Ne săturasem să tot fim codaşi din cauza fetelor... Şi am cerut morţiş despărţirea.

Iată de ce Tudorița nu mi-a vorbit până la vacanță. Iată de ce nu i-am vorbit de cererea mea de a fi primit la şcoala Dimitrie Cantemir.

Habar n-aveam că mi-e dragă. Când am primit răspuns la cererea mea m-am lăudat: „Plec, voi urma o şcoală militară. Apoi o şcoală de aviație".

Mi-a răspuns înfiptă:

— „Eu, la o şcoală medie de metalurgie. Vreau să fiu strungar... şi poate inginer".

N-am luat-o în serios. Am tras-o de moț, i-au căzut coadele strânse în vârful capului. S-a roşit de furie... I-am spus că strungul nu e pentru fete.

— „Ai idei înapoiate..." mi-a răspuns.

„Eu am să fiu aviator, i-am repetat, ofițer de aviație, înțelegi ce-nseamnă asta?"

Dar Tudorița mi-a trântit cu ironie: „întotdeauna ai fost cu capul în nori".

Două săptămâni mai târziu, când am primit răspuns să mă prezint aci la examenul de admitere, am fugit la ea într-un suflet: „Plec, Tudorițo, înțelegi..." Aş fi vrut să-i spun: n-o să ne mai vedem, o să-mi fie greu... Dar m-am lăudat, e o şcoală minunată. Am să fiu ofițer".

Tudorița m-a privit atentă: „Tu te aprinzi repede, dar şi repede îți trece. Nu eşti stăruitor, nu eşti cu picioarele pe pământ. O şcoală militară e un lucru serios, ai să vezi!"

În clipa aceea am simțit c-aş avea multe lucruri să-i spun. Dar n-am avut curaj... Sau poate simțămintele mele nu erau destul de limpezi, căci până n-a plecat trenul din gară n-am ştiut c-o iubesc.

Abia aici, în prima noapte de şcoală, când am privit pe fereastră munții neclintiți mi-am dat seama de tot ce s-a întâmplat. Munții mi s-au părut deodată prea negri şi prea înalți, adevărați duşmani în calea mea. N-am dormit deloc în noaptea aceea. Pe geamul aburit de răsuflarea mea i-am scris numele...

Şi apoi o scrisoare...

În fiecare zi i-am scris. Dar de la ea n-am primit decât o scrisoare, abia acum înainte de vacanța de iarnă. Am transcris-o

aici în „jurnal”... şi tare aş vrea să-mi spună locotenentul Iovan ce părere are despre această fată.

„Dragă Mitruț, scrisorile tale parc-ar fi nişte fulgi de păpădie, care se împrăştie de îndată ce le atingi. Sau ca baloane colorate, pe care le țin copiii pe sfoară şi care la cea mai mică înțepătură se sdrențuiesc. Nu te supăra. Dar eu eram nerăbdătoare să-mi descrii şcoala, să-mi vorbeşti despre colegii tăi, despre educatorii şi profesorii tăi, despre activitatea voastră de utemişti. Mi-ar fi plăcut să vă cunosc programul, să ştiu ce învățați la matematici, unde ați ajuns la fizică. Şi când colo, tu îmi spui că munții te apasă, că-i priveşti ca pe nişte duşmani, că băieții sunt gălăgioşi, că te zeflemisesc. Are dreptate Ilieş Stan... Eu îți spun la fel cu el: „Coboară în jos luceafăr blând, alunecând pe-o rază...” „Şi tot aşa te poftesc să cobori pe pământ”.

Iată cum îmi scria T. Aş vrea să citească locotenentul Iovan această scrisoare şi să-mi spună dacă am avut dreptate să răspund prin trei cuvinte: „Sloi de ghiață”. Căci iată continuarea epistolei:

„Când am venit la atelier ne-a dat o bucată de fier, groasă de 3 milimetri şi lată cam de 5 centimetri şi-am şlefuit-o cu o pilă fină şi cu şmirghel... Prima probă a fost uşoară. Unghiurile trebuiau făcute cu echerul ca să fie drepte. Note nu ni s-au pus. A doua oară ni s-a dat să facem un hexagon. Ne-a învățat cum să însemnăm cu cretă unghiul, unde să punem compasul. Raza cercului mai mare am tăiat-o cu frezorul. Cele mici cu pila şi cu ferăstrăul.

Dar poate că pe tine nu te interesează toate astea... Totuşi aş vrea să înțelegi cât de ocupată sunt. Şi de ce nu răspund la toate scrisorile tale. În afara orelor de curs şi de atelier, ne-am luat angajamentul să facem un parc. Am şi început să curățăm terenul. Împrejurul şcolii erau resturi de materiale, fier vechi, oțel de la turnătorie, cărămizi de la cuptorul de topit rămase de la secția care s-a mutat. Am stivat cărămizile, ca să pavăm în fața cantinei şi a secretariatului. Cred că-ți dai seama, dragă Mitruț, câtă treabă avem şi de ce nu pot primi propunerea ta ca să ne scriem de două ori pe săptămână. Fireşte ar fi uşor să-ți făgăduiesc (tu promiți aşa de uşor!), dar mai greu e să mă țin de cuvânt. Tu ştii că nimic nu-i mai urât decât să nu te ții de cuvânt."

O lună mai târziu, altă scrisoare:

„În viața mea s-a făcut o cotitură hotărâtoare, dragă Mitruț. Nu pot să ți-o împărtășesc fără emoții. Am intrat în U.T.M. Cum să te fac să înțelegi ce forțe, ce aripi îmi dă carnetul roşu! Vezi, ninge afară cu fulgi mari şi eu simt primăvara în mine. Am început, urmându-ți sfatul să țiu şi eu un „jurnal". Aş vrea, ca într-o zi, peste patru ani, să facem schimbul caietelor noastre, eu să ți-l citesc pe al tău şi tu pe al meu. Vreau ca mai târziu, când tu vei intra la şcoala de ofițeri, iar eu la Politehnică (fiindcă eu sunt sigură că voi fi mereu cea dintâi şi că voi fi trimisă să învăț mai departe), să ne cunoaştem toate frământările, toate greutățile prin care am trecut şi toate victoriile. Aş vrea să venim atunci unul spre altul cu mâinile întinse, să ne uităm unul în ochii celuilalt, deschis, fără să ne spunem cuvinte mari. Vezi, ție îți plac cuvintele mari. Mie îmi plac faptele mari. Eu nu pot să uit că la vârsta noastră alți tineri au făcut isprăvi care au rămas în istorie. Tu ştii că mie nu-mi prea plac romanele. Cât m-ai ironizat că n-am citit *Doi căpitani*. Dar uite o carte de care nu mă despart (o țin noaptea sub pernă), e *Zoia şi Şura*... Am luat-o din biblioteca noastră, pe urmă am cumpărat un volum ca să ți-l trimit de ziua ta. Voiam să-ți fac o surpriză. Totuşi fiindcă te plângi că nu mă gândesc la tine... Uite dovada că n-ai dreptate. Ți-am cumpărat o carte. O vei avea de ziua ta..."

De ziua mea am notat aceste rânduri:

„Cartea n-a sosit... şi nici măcar un cuvânt. Sunt hotărât s-o uit... Dacă primesc cartea azi până la 12 noaptea," revin asupra hotărârii mele... Îi răspund... „îți mulțumesc, te port mai departe în sufletul meu..." altfel înseamnă că totul între noi s-a sfârşit. Pentru mine litera T. va însemna TRECUTUL!"

După cum ştii, scumpul meu jurnal, cartea am primit-o cu o dedicație (rece). Scrisoarea a sosit a doua zi. La fel de rece. Eu am răspuns iar prin trei cuvinte: *„Sloi de gheață!"*

„Jurnalul" meu...

Bradu a propus aseară la meditație ca toate greşelile făcute de un elev să fie sancționate de colectiv, adică de toată clasa.

— „Dar greşelile făcute de profesori?" am întrebat. Bradu s-a încruntat, cât e el în stare să se încrunte, căci de obicei e senin, bun şi răbdător.

— I-auzi, dar ce greşeli fac profesorii?

Locotenentul Iovan părea şi el nemulțumit de întrebarea mea.

— Găsesc că propunerea elevului Bradu e justă. Cred că într-adevăr clasa trebuie să ia atitudine împotriva elevului Rădaşa pentru nota proastă la română.

Furios şi desamăgit (credeam că locotenentul Iovan mi-e prieten) am întrebat:

„Găsiți că e just să iau 3 la română? Eu 3 la română? E de râs...”

— Găseşti că ai fost pregătit, Rădaşa, şi că totuşi ai luat o notă mică? m-a întrebat, ridicând o sprânceană cum are obiceiul când e nemulțumit de ceva.

— Nu, dar chiar dacă odată nu sunt pregătit, profesorul de română ştie care e calibrul meu, ca să zic aşa.

— Eu cred că tocmai fiindcă îşi cunoaşte bine elevii, tocmai fiindcă ține în seamă capacitatea de muncă, bagajul de cunoştințe al fiecăruia, ți-a pus această notă.

— La urma urmii eu nu sunt vinovat. Aseară la meditație a fost o gălăgie că n-am putut să învăț.

— Aici ai dreptate. Clasa toată e vinovată de nota proastă a lui Rădaşa.

— Ba nu, Vlad e vinovat, protestă Ilieş Stan, el a pornit discuția.

Vlad dădu să spună ceva, dar eu îl oprii:

— Eu aş vrea să ştiu dacă faptul că n-am ştiut că Boliac a luat parte la răsturnarea domnitorului Alexandru Ghica în 1840, are vreo importanță? Eu cred că asta e o întrebare de istorie şi nu de română.

— Dar n-ai ştiut că Boliac s-a înscris în 1843 în societatea „Frăția”! mă repezi Ilieş.

— Dacă mă asculta despre „Carnavalul” o spuneam toată pe dinafară.

„Începe carnavalul şi’n sălile bogate...”

— Anişor a subliniat foarte bine antiteza între viața uşoară a boierilor şi cerşetorul „bătrân şi fără suc” pe care-l striveşte sania bogătaşului, spuse Bradu, şi apoi ai mai fost întrebat cum foloseşte Boliac gerunziul.

— Mare lucru, „copilă răzândă”...

— Da, dar atunci n-ai ştiut acest amănunt.

— Mă întreb – am continuat furios – pentru ce s-a luat obiceiul

să ni se spună nota cu vocea tare, dacă... Ilieş Stan m-a întrerupt: „Tocmai ca să judece clasa, tocmai ca să vadă tovarăşul ofițer educator dacă profesorul a fost drept sau nu”.

— Bine! am spus. Dacă sunteți de părere că Anişor e mai tare la română decât mine, nu mai am nimic de adăugat.

Sgomotul în clasă a continuat, unii fiind de partea mea, alții împotriva mea, dar pe mine nu mă mai interesa; îmi părea rău că nu sunt înțeles, că şi Ilieş Stan şi Bradu sunt împotriva mea, dar mai ales îmi părea rău că şi profesorul de română mă persecută.

Începusem să țin la el, îmi plăcea grozav ora lui... Trebuie să recunosc că ştie să antreneze clasa la lecție, tot aşa de grozav ca profesorul de geografie, că întrebările şi răspunsurile la orele lor se succed ca răpăitul unei mitraliere, dar mai ales țineam la profesorul Gabriel fiindcă-mi împrumuta cărți şi fiindcă într-o zi luându-mă într-o excursie mi-a recitat din Eminescu poezii pe care nu le ştiam. Profesorul Gabriel seamănă foarte mult cu marele poet. Nu are fruntea înaltă, şi fața e mai prelungă, mai slabă, dar acelaşi profil, acelaşi păr bogat, ondulat, aceiaşi ochi adânci. Dar acum, între noi e o prăpastie şi voi încerca să mi-l scot din suflet. Pe Anişor totdeauna l-a protejat. Asta a observat toată clasa. Se pare că i-a fost elev la Sulina cu câțiva ani în urmă. Treaba lor. De altminteri şi băieții mă persecută. Şi chiar şi locotenentul Iovan. Ce morală mi-au făcut toți pentru acest 3 la română! Nimeni nu se gândeşte că eu învăț singur, ba îl mai ajut la română şi pe Kemeny!... Pe când Anişor... Unul asudă pentru el la matematică, altul la fizică şi până la urmă ia un doi la purtare, fiindcă nu e zi să nu spună o obrăznicie. În rezumat, mă simt singur, neînțeles, trist...

Scumpul meu „jurnal”...

Cu ce să încep? Am atâtea lucruri să-ți povestesc. Vlad are dreptate când spune: „viața are loviturile ei de teatru”. Îți aduci aminte că la începutul anului, când am vrut să plec, tovarăşul locțiitor politic mi-a spus:

„Să vezi, Rădaşa, nicio zi n-o să semene cu alta. Viața e bogată şi plină de întâmplări minunate, chiar aici în şcoală, unde spui că te plictiseşti. Nici munții nu sunt la fel dacă ştii să-i priveşti. Şcoala nu e o insulă izolată, nu-i o cetate închisă. Porțile ei sunt toate deschise”.

Nu l-am crezut. Pe atunci paginile „jurnalului” meu începeau

aşa: „Încă o zi... Bine că a trecut şi asta. Au trecut 11 zile, mai am 89 şi voi lua vacanța de iarnă". Şi chiar în prima zi după vacanță am socotit, câte zile mai sunt până la vacanța de primăvară. Acum nu mai ştiu câte au rămas. Abia pridídesc să trec toate întâmplările în jurnal, abia reuşesc să prind zilele, să fixez ceva din ele în aceste foi de caiet. Bunăoară, ieri, un grup de băieți se pregăteau să plece în munți, până la cabană.

— Orientează-ne, dacă vrei să devii aviator polar, şi Gorovei râdea gros ha, ha, ha... Mi-a arătat harta unde vor să ajungă.

— „Foarte simplu", am spus. Am luat punctul de plecare şcoala şi am trasat o linie pe care am unit-o cu punctul unde se află cabana. Am pus pe hartă busola şi m-am întors până când acul busolei a arătat nordul. Am aranjat aşa ca nordul hârtiei să coincidă cu nordul geografic... Am unit punctul de plecare cu punctul unde trebuia să ajungă şi direcția față de nord, am citit-o cu raportorul şi am văzut unghiul de 45 grade...

— Iată unghiul azimutal, am spus, şi am băgat harta în buzunar, ținând busola orientată... adică pornind pe direcția care arăta 45 grade față de nord. Şi aşa am pornit peste poiene căutând să mă țin pe aceeaşi direcție...

— Dacă avem timp, mergem să-l vedem şi pe Gioni, propuse Gorovei. Căruța de la cabană e trasă de un măgăruş pe care-l cheamă Gioni.

— Mergem cu o condiție, spuse Bradu. Să nu-i mai dai bere.

Aşa am aflat că duminica trecută băieții fuseră la cabană, că boxeurul i-a dat bere şi l-a îmbătat pe Gioni.

— Filofteia a spus că dacă mai bea îl lasă, clipeşte poznaş Anişor. Şi îmi explică: Filofteia e măgăruşul unei cabane învecinate.

— Pe Gorovei îl lasă Filofteia? întrebă Poenaru.

— Nu, pe Gioni, răspunse Anişor serios, iar ceilalți se prăpădeau de râs...

— L-au găsit sub masă, sforăia beat mort.

— Cine sforăia? Gorovei? întrebă şi Bradu.

— Nu, Gioni! răspunse iar Anişor.

O bună bucată de drum am mers aşa, râzând de toate nimicurile. Cum m-am pierdut de ceilalți n-aş şti să spun. Țiu minte că m-am oprit, fiindcă pe creanga unui copac am văzut un pițigoi; am întins mâna şi am luat pasărea aşa cum ai lua o floare. Eram sigur că fusese bolnavă şi de aceea nu sburase. Am vrut să

mă duc să-i dau apă. Se auzea pe aproape sgomotul gârlei. Am pornit într-acolo. Şi într-adevăr, iată gârla. Am lăsat-o să bea, apoi i-am dat drumul... Pasărea a zburat...

Mă întrebam pe ce cărare s-o apuc, să găsesc băieţii, când deodată auzii o voce. O fetiţă cocoţată pe o ulucă mă întreba:

— Veniţi la noi? Şi fără să aştepte răspunsul meu, zise:

— Unchiul trebuie să vină dintr-un minut într-altul. Intraţi pe aici... îmi arătă portiţa. A lăsat vorbă că dacă vine un elev, să-l aştepte.

Eu rămăsei pe loc, dar ea, crezând că vreau s-o urmez, trecu înainte.

O urmai aproape fără să-mi dau seama. În curte guiţa porcul în coteţul lui, cotcodăceau găinile, cânta un cocoş de parcă acum se trezise şi o puzderie de boboci de raţă, abia ieşiţi din găoace, se mişcau pufoşi şi graţioşi ca nişte balerine.

Fetiţa urcă pe o scară dreaptă ca de vapor.

— Mă iertaţi că nu vă deschid prin faţă, zise, aici se trece prin bucătărie!

Şi urcă treptele sprintenă ca un marinar. Avea picioare grosuţe, dar lungi. Am întrebat-o de vârstă: Coadele lucioase ca mătasea de porumb săltau cumineţi pe umeri, legate în panglici cafenii. Şi mai purta un moţ în vârful capului. De aceeaşi culoare cafenie era şi fusta care se desfăcea în cute, iar flanela ca şi părul, ca şi faţa ei, aveau nuanţa nisipului. „E un copil", mi-am spus, şi nu ştiu de ce m-am gândit la Tudoriţa (care în vară era cât mine de înaltă şi cine ştie cât o mai fi crescut).

În bucătărie, o grămadă de pisicuţe, alb cu negru, negru cu alb, albe de tot şi negre de tot, roşcovane, tigrate şi cenuşii. Unele cu boticul în farfuria cu lapte, altele cu mustăţile pline de lapte, unele se jucau cu un ghem de lână, altele miorlăiau disperate fiindcă nu puteau să iasă de sub un maldăr de lemne. Fetiţa se vârî sub sobă şi scoase doi pisoi tigraţi care mă priveau cu ochii rotunzi, albaştri şi parcă întrebau: „Cine eşti şi ce cauţi aici?"

Pe pereţii proaspăt spoiţi sclipeau vasele de aramă şi nişte cutii smălţuite, pe care scria: piper, sare, făină... Un miros de scorţişoară şi vanilie îmi amintea mirosul casei noastre în zilele de sărbătoare. Unde mă aflam, ce căutam în casa aceea? Fetiţa deschise o uşă, spre o săliţă pătrată, care dădea într-un fel de geamlâc plin cu ghivece de flori, de cactuşi.

Văzând că o pornesc într-acolo mă opri!

— „Nu, pe aici e intrarea din față”.

Şi puse mâna pe clanța altei uşi.

— Intrați şi aşteptați o clipă. O să vie îndată.

Mă uitam în jurul meu şi credeam că visez. Pe pereți tot felul de mici sculpturi, capete de bărbați şi femei, atât de vii de parcă vorbeau. Şi parcă toți îmi erau cunoscuți.

— Sunt eroii din Caragiale, îi recunoşti? Uite-o pe Coana Joița... Unchiul meu are mult talent la sculptură, nu-i aşa? Astea sunt făcute din pâine, dar juri că sunt de pământ ars.

Pe fereastră vedeam şoseaua, auzeam toate sgomotele ei, clacsoanele maşinilor, roțile căruțelor, tropotul cailor. Deodată văzui capul unui cal şi al călărețului tăind parcă văzduhul, sburând. Se auzea departe şueratul trenului, pufăitul unei locomotive. Şi pe dâmbul înalt, din față, apăru greoaie, gâfâind, locomotiva neagră, trăgând după ea trenul lung, şerpuit, înecat într-o perdea de fum. Apoi fumul se risipi şi apăru pajiştea parcă proaspăt spălată de ploaie şi un brad drept ca lumânarea cu vârful pierdut în cerul cețos... În fund, ca prin negură, vârfurile ascuțite, liniile frânte, contururile dantelate ale copacilor, păreau nişte catedrale gotice. Iar când vălurile cețoase se subțiară, apărură din nou brazii şi munții care se apropiau. Se auzea un sgomot rostogolit, îndepărtat de apă, acoperit parcă de o maşină care tăia lemne, şuerături ascuțite de tren se apropiau de noi. Pufnituri grele, răguşite, şi iar o locomotivă, cu un lung şir de vagoane, cu ferestruici luminate.

Fetița dispăruse.

Unde mă aflam? Mă uitam pe uşă să plec, să fug... dar în clipa aceea uşa se deschise şi buimăcit mă pomenii în fața profesorului nostru de română.

Fetița bălaie, cu ochii negri, înguşti, de chinezoaică, ținea în brațe cele două pisici tigrate şi părea încântată că izbutise să-l aducă pe unchiul ei...

— Ce faci, Rădaşa? se lumină fața profesorului, care îmi întinse mâna prieteneşte. Mă bucur că ai venit...

Eu luai poziție de drepți şi la rândul meu, fără a mă urni din loc, întinsei mâna. Nu ştiam ce să spun, pentru ce venisem, ce căutam acolo, dar profesorul îmi arătă o ciupercă şi o bucată de coajă de lemn pe care o ținea în mână, învelită într-o frunză de castan.

— Le-am cules pentru profesorul Garoiu, cred că are să-i facă

plăcere. Vin din pădure, zise zâmbind. Din iasca asta se făcea altădată culoarea cea roşcată, un fel de sepia-maro... Asta e coajă de lemn de gutui. Se scoate din ea o culoare violacee, din care se fac vopsele pentru covoare, vopsele foarte frumoase care nu se decolorează. Că mie în liceu, urmă el ca o mărturisire, mi-a plăcut grozav chimia şi mai cu seamă coloranții...

Profesorul de română Gabriel purta un trening, ca al elevilor şcolii sportive şi părea un băiețandru.

— Ai cunoscut-o pe Catinca, nepoata mea? mă întrebă cu un fel de mândrie. Învață aici la şcoala elementară, e în clasa şaptea. Anul ăsta termină. Vrea să învețe mai departe şi să devie inginer electrician...

Eu mă gândeam că va trebui totuşi să spun ceva la rândul meu şi să-i explic de ce am venit, cum am ajuns în casa asta.

Gabriel mă privea voios, se vedea că se bucura de venirea mea.

— Mă întrebam care din elevi va veni azi pe la mine. Ia să vedem, Rădaşa, cunoşti personajile astea?

Şi, îndreptându-mă înspre peretele din spatele biroului:

— Sunt mici sculpturi din pâine... Ia să vedem, pe dumnealui îl recunoşti? Dacă nu, înseamnă că nu l-am izbutit şi e vina mea.

Îl recunoşteam şi nu-l recunoşteam, sau mai bine zis, parcă-l mai văzusem cândva de mult, dar mi-era capul buimac, nu puteam desluşi nimic şi parcă nu puteam rosti primul cuvânt. Capul din fața mea semăna bine cu al profesorului Gabriel, dar fruntea înaltă, fața mai plină...

— Eminescu... şoptesc aproape fără să vreau.

— Exact, se bucură Catinca.

— Dar ăsta?

Mi se pare că sunt la un examen ceea ce mă zăpăcea şi mi mult.

— Nu ți-am spus adineaori? coana Joițica! făcu veselă Catinca.

— Uite-l pe Trahanache! exclamă profesorul, amintind familiar de personajul lui Caragiale.

Apoi îl recunoscui pe Dimescu dintr-a III-a... Dar n-apucai să-i rostesc numele, că profesorul începu să declame vesel:

Sunt paşă neam de beduin
Şi de la Babel-Mandeb vin
Să-l vând pe El Zorab...

N-aş fi crezut că profesorul ştie că Dimescu e poreclit Beduinul.

— Dar pe dumnealui îl recunoşti? Profesorul care vă mănâncă recreaţia! Ia să vedem cine e?

— Sunteţi chiar dumneavoastră, făcui.

— Ar trebui să sune sirena ca la fabrică, vorbi şi fetiţa. Avem şi noi o profesoară, care ne mănâncă recreaţia.

— Nu uita că-şi mănâncă şi recreaţia ei... zâmbi Gabriel.

Dar Catinca nu se lăsă, ridică nasul în vânt:

— E totuşi o chestie de disciplină!

Şi, ca un om care şi-a spus ultimul cuvânt, ieşi pe uşă cu o pisicuţă în braţe şi alta pe umăr.

— E orfană, căută parcă s-o scuze profesorul. Şezi, Rădaşa, zise, arătându-mi scaunul din faţa mesei de lucru. E fetiţa fratelui meu, urmă. Tatăl ei a murit în război, mama ei a fost ucisă de suflul unei bombe. Exact cazul lui Anişor. Vezi, copiii ăştia n-au cunoscut dragostea părinţilor, căldura unui cămin... N-au avut cine să-i înveţe ce-i bine, ce-i rău...

Voia pe semne să-mi explice de ce i-a pus o notă mai mare decât mie. Aş fi voit să-i spun că îmi trecuse, că nu mai eram supărat. Mă simţeam bine aici, în camera asta, în care trenurile parcă intrau pe fereastră, în care capetele sculptate parcă-mi vorbeau. Deodată îmi amintii de băieţii cu care plecasem. Busola era la mine, eu trebuia să-i conduc. Numai de nu s-or fi rătăcit...

— În ’47, începu profesorul Gabriel, predam româna într-un orfelinat, la Sulina. Oraşul fusese greu încercat de război. Nivelul la învăţătură era foarte scăzut. Nu ştiam cum să-i fac pe copii să înveţe. Băieţii fugeau din cămin şi plecau la pescuit, făceau negoţ de peşte, croşetau ciorapi la ora de română...

— Băieţii croşetau?

Parcă nu-mi venea să cred...

— Da, unul mi-a şi spus: „Lucrez pentru o cucoană care-mi plăteşte”. Altul: „împletesc pentru soră-mea care a născut şi vreau să-i dăruiesc scufiţa asta plodului”. Acest elev era atât de nepăsător, că-mi venea să-mi iau lumea în cap. Intra în clasă la jumătatea orei şi când îl întrebam unde a fost, îmi răspundea liniştit: „M-am dus să-mi vând gustarea!” şi ca să mă convingă îmi arăta banii. Ştii cum îl chema...

Am tresărit, fiindcă eram distrat, fiindcă în timp ce profesorul îmi vorbea, eu îmi treceam ochii peste micile sculpturi din perete.

— Îl chema Petre Anişor...

— Anişor al nostru? întrebai fără să vreau.

— Da, Anişor, cum bine zici: al nostru... Odată l-am pândit şi am stat de vorbă cu el. Mi-am dat seama că nu era copil rău, dar era nevoie de multă răbdare cu el, să ştii să-i ațâți interesul, curiozitatea. Am scos din buzunar o scrisoare pe care o primisem de la un fost elev al meu, care învăța la o şcoală din Constanța. Uite, îmi amintesc foarte bine versurile:

Un vaporaş prin coşuri varsă fum,
Şi strigă în sirenă: plec la drum!
Iar căpitanu'n bluza ca de nea
Stă zâmbitor şi trage din lulea![1]

Şi atunci mă pomenesc cu Anişor care strigă:

— „Şi bunicul trage din lulea". Băieții începură să râdă. Eu m-am făcut că nu bag de seamă întreruperea şi citii mai departe:

O macara vuind asurzitor
Se-ndreaptă nesătulă spre vapor
Mecanicul conduce brațul ei
Şi tot zâmbind se şterge de ulei...

— Dar nu cumva te plictisesc, Rădaşa? întrebă deodată profesorul.

Oh, cum aş fi vrut să înțeleagă cât de recunoscător îi eram.

— Dimpotrivă! protestai stingherit de toată această atenție pe care mi-o arăta.

— Poezia continua aşa:

Alți lucrători mecanici, marinari,
Pornesc la muncă-acum cu brațe tari.
Şi doi copii privesc departe, în zări:
Vor fi şi ei cândva pe'ntinse mări...

— Frumos, făcui deodată fără să vreau.

— Da, şi lui Anişor îi plăcuse. Şi chiar ceilalți băieți începură a asculta cu luare aminte. L-am scos pe Anişor la tablă şi am început să-i dictez. A făcut fireşte multe greşeli. Eu n-am spus

[1] versurile aparțin elevului Aramă de la o şcoală medie de marină

nimic. El s-a uitat îndelung la tablă, s-a gândit, apoi a şters. Pentru întâia oară îl vedeam că se gândeşte, că se interesa de ceva şi că era concentrat. Şi nu pot să-ți spun cât am fost de fericit. I-am dictat încă odată limpede, rar. I-am arătat unde greşise.

— Pentru întâia oară îmi dau seama, tovarăşe profesor, cât de grea e munca dumneavoastră.

— Da, Rădaşa, nu-i uşoară. Vezi, aşa cum fierul nu se lasă mlădiat de bună voie, se împotriveşte, la fel cu piatra, care trebuie cioplită, tot aşa-i de greu să trezeşti la unii elevi interesul pentru ceea ce e folositor şi frumos, să le mlădiezi sufletul şi mintea. Da, uneori e neînchipuit de greu!

Profesorul Gabriel se plimba prin cameră cu paşi mari.

— Anişor, era distrat, nepăsător, urmă el. Avea o singură patimă: pescuitul. Mereu trebuia să-i ațât, să-i țin trează curiozitatea pentru învățătură. Şi nu numai lui. Toată clasa era cam la fel. Şi atunci am hotărât să văd ce-i interesează pe copii. Le citeam poveşti şi poezii, ca să ajung acolo unde voiam eu, adică să-i fac să învețe carte.

— Aşa ați făcut şi la noi, la începutul anului, tovarăşe profesor, zisei emoționat. M-am mirat că într-o zi ne-ați întrebat cui îi plac poveştile, cui poeziile...

— Da, Rădaşa, îți aduci aminte? Ce-ați mai râs, când Gorovei a spus cu vocea lui groasă: „Poezii!" Lui Anişor îi plăceau poveştile, ceea ce dealtminteri ştiam, dar eu făceam ce făceam şi după o jumătate de oră de poveşti şi poezii, treceam la dictare ca să vă învăț unde să puneți aliniat, unde punctul sau virgula, care sunt cuvintele care se scriu cu litere mari şi aşa am putut să pipăi exact nivelul fiecăruia, ce pregătire avea...

— Da, tovarăşe profesor, acum îmi dau seama că tot citindu-ne versuri şi poveşti, ne-ați făcut să prindem drag de limba română, de literatură...

— Aşa am făcut şi atunci la Sulina. Le citeam băieților o pagină din Creangă, pe urmă ajungeam să-i întreb care e intriga, expozitivul, punctul culminant. Mai greu a mers cu gramatica. Şi aici la fel. Vezi, Kemeny, sub motiv că a urmat la şcoli ungureşti nu vrea să învețe nici acum gramatica. Nu vine la consultații. Alerg după el să-l caut... Urc patru-cinci etaje până în sala de muzică. De Gorovei dau în garaj, sub maşină, de Poenaru în seră, stând de snoave cu grădinarul...

Eram mişcat de toată această strădanie pe care n-o bănuisem.

— Tovarăşe profesor, îl voi ajuta eu pe Kemeny Andriş. Îi e greu să ia notițe. O să-i arăt cum să le ia, cum să urmărească ideea principală.

— Îți mulțumesc, Rădaşa.

— Tovarăşe profesor, eu vă mulțumesc...

Căutam cuvinte care să exprime mai bine recunoştința mea, dar negăsindu-le repetam:

— Eu vă mulțumesc... N-am ştiut... Eu vă mulțumesc...

În clipa aceea intră pe uşă o femeie foarte tânără. Crezusem la început că e o fetişcană. Îi fluturau pletele negre pe umeri.

— Ai văzut Ionică? Nu arde lumina! Ce s-o fi întâmplat?

— Noi aici ne-am luat cu vorba şi n-am apucat s-o aprindem.

Îmi părea bine că profesorul vorbea la plural. Mi se părea că încrederea pe care mi-o arătase tot timpul, prietenia cu care îmi vorbise devenea şi mai concretă acum când îi simțeam mâna pe umăr şi spunea: „Noi". Îmi părea grozav de bine că nu arde lumina. Mai putea prelungi o clipă amurgul acela fumuriu, în care munții parcă se apropiau şi locomotivele apăreau cu ochii lor luminoşi – cu vagoanele pe care le duceau departe. Dar cine putea fi tânăra persoană? Eram foarte curios.

— Nu v-ați cunoscut? întrebă deodată profesorul Gabriel.

— Elevul meu Rădaşa – Soția mea. Mi-a fost elevă, surâse profesorul, înțelegând parcă uimirea mea.

— Vrei să spui că ai fost în comisia de bacalaureat.

— Exact! Şi a vorbit candidata cu atâta înflăcărare despre Bălcescu, încât am hotărât să mă însor cu ea!... îmi destăinui profesorul ca unui bărbat.

De departe se auzeau scâncete de copil.

— Răduț al nostru nu suferă întunericul! zise soția profesorului. Dar Catinca spunea că repară ea priza, că se pricepe...

— Adică ştie s-o strice... zâmbi profesorul Gabriel.

Voiam să-mi iau rămas bun şi nu găseam cuvintele cele mai potrivite.

— Avem învoire numai până la şapte, îngăimai, salutând întâi pe soția profesorului.

— Îmi pare rău! Tocmai voiam să vă pregătesc un ceai. Dar s-a stricat priza. Ceea ce înseamnă că trebuie să mai veniți pe la noi, să luăm un ceai împreună.

— Fireşte, întări profesorul. Trebuie să mai vii, neapărat! îşi

deschizându-mi uşa mă duse prin geamlâcul plin de ghivece de flori, de unde, pe câteva trepte de lemn, cobori în curte.

Eram singur acum. Respiram aerul înăsprit al serii. Căutam să ghicesc legătura dintre şosea, drumul obişnuit care ducea spre şcoală de-a-lungul liniei ferate şi pădurea prin care pornisem cu băieții, poienele pe unde coborâsem spre gârlă, căutam să înțeleg cum de-am ajuns aici în casa profesorului de română... Unde erau pisicuțele, unde era scara ca de vapor, pe care urcase fetița bălaie? Mă întrebam dacă fusese aevea odaia cu pisici şi sclupturi în perete, fereastra prin care parcă năvălea trenul. O clipă rămăsei locului ca să-mi întipăresc bine în minte această casă ca din poveşti şi nu-mi venea să cred că văzută din afară era o casă obişnuită, o casă albă, cu prispa roşie proaspăt vopsită, cu acoperişul roşu, înalt, țuguiat...

Şi cum priveam aşa nedumerit, țâşni ca din pământ Catinca...

— Vreau să-ți spun ceva, îmi şopti: ştii de ce nu arde lumina la noi? Eu am stricat-o! Am vrut să fac o experiență. Şi acum nu mai ştiu cum s-o repar... De aceea am venit! Nu vă pricepeți cumva dumneavoastră?

— Depinde cum ai stricat-o, făcui încruntat, căutând în acelaşi timp să-mi amintesc ceva despre electricitate.

— Uite cum s-a întâmplat, urmă ea.

Mergeam acum alături şi băgam de seamă că nu era chiar atât de mică. Îmi ajungea la umeri. Nici Tudorița nu era mai înaltă.

— Eri la lecția de fizică, profesoara ne-a adus în clasă o scândură pătrată pe care era instalată o sonerie. O baterie, un clopoțel şi fire de sârmă... Ştiți? Ne-a explicat una din proprietățile electricității. Polul pozitiv şi polul negativ...

Gândul meu era să nu întârzii şi apoi nici n-aş fi voit să mă vadă cineva de la şcoală cu fetița asta care din când în când sălta într-un picior.

— O sârmă porneşte de la polul pozitiv al bateriei, alta de la polul negativ. Sârmele trebuie să se întâlnească în clopotul soneriei. Acolo se face contactul, zise ea cu un aer misterios.

Eu nu ştiam cum s-o fac să se înapoieze acasă. Şi mă întrebam dacă nu trebuia cumva să-i destăinuiesc a doua zi profesorului de română că nepoata lui se luase după mine, că eu n-aveam nicio vină.

— Când mi-am făcut lecțiile azi după amiază, nu m-am gândit decât la electricitate, urmă cu aerul ei tainic... Îmi părea rău că n-

aveam şi eu o scândură la fel, să continui experiența. Dar mi-am adus aminte că acasă avem şi noi electricitate, că lampa de birou se pune la priză...

Oprindu-se deodată, Catinca ridică bărbia şi mă privi drept în față:

— Ştiți, eu vreau să mă fac inginer... Şi să construiesc o hidrocentrală...

— Eu cred că trebuie să te înapoiezi acasă, făcui de-a-dreptul.

Ne apropiam de pod şi şcoala se zărea printre brazi.

— Nu prea îmi vine, răspunse fata. Acasă e întuneric şi boroboața am făcut-o eu... Trebuie să calce mătuşa nişte rufe pentru Răduț şi maşina electrică n-o să meargă. Unchiul are teze de corectat şi fără lumină o să fie jale, Răduț o să țipe cât o să-l ție gura: „*Mina... mina!...*" adică „lumina".

— Şi nu-ți pare rău că ai făcut toate astea?

— Ba da! Dar şi mai rău îmi pare că nu înțeleg cum de s-a stricat lumina?

Apoi vorbind repede, pe nerăsuflate, sacadat:

— Am scos lampa din priză binişor. Am pus-o la loc cu grijă. Am apăsat de buton să aprind. Am scos fără s-o sting, adică fără să mai apăs pe buton. Când am scos ştecherul din priză lampa s-a stins. Când l-am pus la loc, lampa s-a aprins. Totul mergea strună. Eram fericită... Dar ştiți, voiam sa văd ştecherul mai deaproape şi m-am uitat bine. Are două capete, un fel de picioruş. Am înțeles că sunt capetele celor două sârme şi am vrut să ştiu ce se-ntâmplă dacă bag în priză numai un singur picioruş, adică numai o sârmă. Dar picioruşul celălalt împiedica operația. Am luat un briceag, am desfăcut şuruburile ştecherului şi sârmele lui au ieşit la iveală. Eram grozav de turburată.

Turburarea Catincăi mi se transmise şi mie. Mergeam acum încet şi ascultam cu interes. Mă gândeam la nepăsarea mea de la orele de fizică, la ceea ce Tudorița numea „lipsa ta de curiozitate ştiințifică", şi parcă îmi era ruşine.

Catinca sporovăia întruna:

— Încet, încet, am vârât un capăt al sârmei într-una din găurile prizei. Lampa nu se aprindea. Am vârât atunci celălalt capăt. Nimic! Abia atunci m-am încredințat că profesoara avea dreptate când spunea că amândoi polii trebuie să intre în funcțiune. Aşa că am vârât amândouă sârmele în priză – şi lampa s-a aprins! O, dacă ați şti cum am tresărit de bucurie. Dar în aceeaşi clipă, o

scânteie, drept în ochi... Noroc că am mişcat capul şi mi-a atins numai sprânceana... Aici!

Şi, înălţându-se pe vârfuri, fata ridică spre mine faţa ei lată cu ochii înguşti şi mă sili să-i văd sprânceana cu pricina. Era într-adevăr arsă şi aşa de caraghioasă că-mi veni să râd...

— Înţelegi ce s-a întâmplat? Capetele celor două sârme s-au atins şi au dat scânteie. Am tremurat toată! Lampa n-a mai ars. S-au ars siguranţele, fireşte. E greu de reparat?

— Nu, nu-i greu, zisei, gândindu-mă însă ce rău e să nu înveţi un lucru temeinic, şi dacă aş fi silit acum să repar siguranţa ce m-aş face?

— Dacă n-ar fi târziu, m-aş întoarce eu şi aş repara siguranţa... minţii, făcând pe grozavul.

— O, ce bine ar fi! Dar măcar învaţă-mă cum să fac? Poate că izbutesc s-o repar eu.

— Da... bine, sigur... Dar din păcate uite am ajuns... şi e târziu... Noi suntem militari şi n-avem voie să întârziem, făcui cu importanţă. Regulamentul nostru e strict. Nu ţi-e urât să te întorci singură?

Fata ridică sprânceana pe jumătate arsă şi înălţându-se pe vârfurile picioarelor:

— Nu mi-e frică niciodată. Toţi câinii sunt prietenii mei.

— Şi toate pisicile, zâmbii. Şi luându-mi rămas bun:

— Te sfătuiesc să spui acasă tot adevărul.

— Nu ştiu. O să mă gândesc pe drum, clipi Catinca.

Apoi, pe neaşteptate:

— Spunea unchiul că ai talent şi o să fii scriitor, e adevărat? Am şi eu un album. O să ţi-l dau să-mi scrii o poezie. Vrei?

— Da, răspunsei şovăind, dar nespus de mulţumit că profesorul Gabriel vorbise de mine, că avea încredere în mine.

Şi cu toată căldura pe care o aveam în clipa aceea în suflet, cu amândouă mâinile strânsei tare mâinile fetei.

Am ajuns la şcoală cu douăzeci de minute mai târziu. Locotenentul major Şoimu m-a întrebat de ce am întârziat. Ar fi fost prea greu să-i explic. Am tăcut şi am ascultat o aspră morală. De fapt comandantul de companie e nesuferit.

M-am dus la ofiţerul educator şi i-am povestit tot. I-am vorbit despre Catinca.

— Dumneavoastră ştiţi cum se repară lumina când se produce un scurt circuit?

— Sigur, mi-a răspuns el vioi, căci locotenentul Iovan are totdeauna timp să-ți răspundă, să-ți explice, să-ți arate ceva, ba e şi bucuros că vii la el să-l întrebi. Diseară după stingere, zise el, mergem împreună şi-ți arăt.

— Tovarăşe locotenent, dumneavoastră găsiți atât de gravă o întârziere de douăzeci de minute?

— Da, foarte gravă. În război, ține mai puțin de un minut ca să atace inamicul în loc să ataci tu. Dar să-ți dau un exemplu mai simplu. Să spunem că azi s-a dat vacanța de primăvară şi trebuie să iei acceleratul la ora 16.43 minute. Acceleratul opreşte în Predeal numai cinci minute... Ai întârziat? Aştepți trei ore până vine un tren personal. Dar personalul parcurge acelaşi drum cu trei ore mai mult. O prietenă te aşteaptă. Şase ore e mult. Nu poate aştepta. Poate că trebuie să se înapoieze cu un tren sau un autobuz. N-o mai găseşti. Ea se supără şi iată vacanța stricată, iată atâtea vise risipite şi toate astea de ce? Pentru o întârziere de cinci minute...

Sigur că locotenentul Iovan avea dreptate. M-am gândit la Tudorița.

— Apoi, tovarăşe locotenent, niciun elev nu va întârzia când vom lua vacanță... O să ne vedeți! Ne ducem la gară cu trei-patru ore înainte!

Dar ofițerul educator nu făcu niciun haz.

— Eu aştept mai mult de la dumneata, Rădaşa. Lipsa de punctualitate e un lucru foarte urât; nu numai un militar, dar orice om bine crescut trebuie în primul rând să fie punctual.

Şi totuşi mă înşel în privința oamenilor. Mă cam pripesc când îi judec, când „le pun note", când îi adopt sau îi desmoştenesc şi rămân cum spun băieții: „nemuritor şi rece".

Iată comandantul de companie: Credeam că e un om sec şi că nu-l interesează altceva decât învățătura şi disciplina. „Nu uitați că sunteți viitoarele cadre ale armatei", are obiceiul să repete. Ei bine, locotenentul major Şoimu ştie să-ți întindă o mână la necaz. Iată cazul lui Gorovei, care la început voia să plece din şcoală şi acum se teme că nu va rămâne în şcoală sau că nu va fi reprimit la anul. E vorba de întâmplarea cu băiatul pe care l-a lovit... „O pedeapsă vei primi, dar vei rămâne în şcoală, nu te mai amărî"... Gorovei era fericit. „Nu ştiam că iubesc atât de mult şcoala asta", a spus. „La început îmi părea mai rău de mama care ar fi suferit, adică ce mai, i-ar fi crăpat obrazul de ruşine dacă aş fi fost

eliminat. Acum mi-ar părea rău şi mie, de colegi, de profesori, de şcoală. Mă simt aici acasă la mine".

Gorovei destăinui locotenentului major că ar dori să facă un dar mamei de ziua ei. Acesta l-a sfătuit să-i trimită o scrisoare şi o fotografie. Locotenentul major Şoimu a împrumutat un aparat fotografic de la profesorul Brebu, l-a fotografiat pe Gorovei, a developat fotografia şi a scos două copii frumoase pe hârtie lucioasă.

— Uite, trimite-i mamei, să arate tovarăşelor de la uzină ce băiat are. Eşti arătos în uniforma asta de cantemirist! Ce-o să se mai bucure mama!

Gorovei fu atât de mişcat că-i dădură lacrimile.

CAPITOLUL X
Conflict

Horia Răsvan avea şi el un prieten. La începutul anului până nu primise uniforma se pomenise cu un soldat care ținea de căpăstru un cal şi care l-a întrebat:

— Mă, tu de unde eşti? De unde te ştiu?

— De acasă, făcuse Răsvan cu gâtul lui scurt, înțepenit.

— Eşti dintr-un sat cu mine, din Orăsia?

— Sunt – luase băiatul poziția de drepți aşa cum văzuse că fac cei care poartă uniforma atunci când vorbesc cu superiorii lor.

Răsvan socotea că atâta vreme cât e civil orice om în uniformă, chiar un simplu soldat, îi e superior.

— Eşti al lui Vasile Răsvan?

— Sunt – îşi îndreptase umerii Horia Răsvan.

— Te-am cunoscut după ochi. Semeni cu taică-tău la ochi, zâmbise soldatul cu fața lui smolită şi dinții mari. Dar pe mine mă ştii?

— Nea Gheorghe al lui nea Ghiță Rasu.

— Aşa-i. Numai că aici să-mi spui tovarăşu' Gheorghe Rasu.

— Tovarăşu' Gheorghe Rasu, repetă cuminte Răsvan.

— Şi nu rămâi aici în şcoală?

— Tare aş rămâne, făcu băiatul într-un oftat.

Şi soldatul abia îşi reținuse râsul, căci recunoscuse în felul în care băiatul strângea gura a neîncredere pe bătrâna Sevastița, bunica lui Horia Răsvan.

— Şi matale? îndrăznise Horia.

— Eu sunt cu aprovizionarea, răspunse Gheorghe Rasu înțelegând întrebarea.

De unde o fi venit atunci tovarăşul Gheorghe Rasu, Răsvan n-ar şti să spuie. Destul că ținea de căpăstru un cal cu picioarele albe de la genunchi în jos. Şi poate de aceea l-a îndrăgit deodată pe tovarăşul Gheorghe, fiindcă avea un cal.

Şi atâta a stat Răsvan şi s-a uitat la cal, încât ostaşul i-a spus:

— Te-aş urca pe cal dar e cu zapor la luătură.

Şi văzând că băiatul nu pricepe, urmă:

— Adică dă înapoi, n-o ia din loc, se trânteşte, se culcă la pământ, e năzuros. Şi are zabnă, uite aici, rană făcută de şea pe spinare. Dar dacă vrei, te urc.

— Vreau, a răspuns Răsvan.

N-o să uite niciodată ziua aceea. La început tovarăşul Gheorghe a ținut calul de dârlogi, i-a potrivit botnița căpăstrului.

Şi văzând că Răsvan nu pricepe:

— Iată, fornăie, adică scapătă din genunchi când merge, apoi i-a dat drumul.

Răsvan a strâns atunci ochii de teamă, apoi i-a deschis mari. Se învârtea parcul ca un cerc. Se mişcau munții în jurul parcului. Iar el se simțea săltat pe nişte arcuri gata să fie asvârlit sus spre munți, peste munți. Nu va uita niciodată ziua aceea şi toată viața se va ține de tovarăşul Gheorghe.

De multe ori după cină se duce să mai stea de vorbă amândoi. Mai ales poveştile cu cai îi plac grozav lui Răsvan.

Dar şi ostaşului îi e drag să vadă cum ascultă băiatul, curios şi în acelaşi timp bănuitor.

— Lupul, țeapăn cum e, întoarce cu greu gâtul. Calul e mai vioi, mai iute la mişcări şi poate să svârle din copite, să se apere de lup. Atunci lupul se preface întâi că e mort, după ce are grijă să mănânce pământ.

— De ce să mănânce pământ? încrețeşte nasul Horia Răsvan.

— Ca să fie mai greu.

— De ce să fie mai greu?

— Calul când vede un animal întins se duce şi-l miroase. Calul se apleacă să-l adulmece pe lup, şi lupul cu colții îl apucă de bot. Atunci calul se învârteşte şi se tot învârteşte şi caută să-l svârle din bot. Dar lupul se ține bine fiindcă a mâncat pământ şi e greu.

— Şi atunci? întreabă Răsvan ținându-şi răsuflarea.

— Atunci lupul îl sfâşie.

Răsvan se întunecă de ciudă şi parcă nu-i vine să creadă. Or fi adevărate poveştile lui nea Gheorghe, căci în gândul lui tot aşa îi spune: Nea Gheorghe a lui Ghiță Rasu. Acasă, auzea multe despre Gheorghe al Rasului...

— Dar cum îl prinde uliul pe iepure ştii, tovarăşe elev?

Îi place grozav lui Răsvan ca nea Gheorghe să-i spuie „tovarăşe elev". Se gândeşte la ziua când va avea şi el o tresă de fruntaş, ca Dimescu, ba şi mai departe îi sboară închipuirea, la ziua când va fi ofițer. Nea Gheorghe nu va mai fi în armată, dar o să fie alți ostaşi care o să-i spuie „tovarăşe sublocotenent", „tovarăşe locotenent" şi lui o să-i fie dragi soldații aşa cum îi e drag nea Gheorghe, dar o să fie mai îndârjit. Cu dreptate o să umble, dar fără îngăduială, aşa ca tovarăşul colonel... Ba nu, cu tovarăşul director de studii Crişan, ar vrea să aducă, ba nu şi mai straşnic o să fie. Băieții spun că e milităros; dacă asta înseamnă că-i place disciplina, străşnicia militară, atunci aşa-i... îi place...

— Dar uliul pe iepure cum îl prinde? întreabă Răsvan după o tăcere.

— Iepurele fuge pe câmp, uliul după el. Îl urmăreşte cu umbra lui... uite aşa încoace şi încolo, până îl zăpăceşte, şi-l face să creadă că sunt mai mulți ulii care-l urmăresc. Şi atunci îşi pierde cumpătul. Să nu te laşi niciodată păcălit de duşman, să nu-ți pierzi niciodată cumpătul, tovarăşe elev!

— N-am să mi-l pierd, îşi umflă pieptul Răsvan. Şi aduce iar vorba de cai.

— A venit azi la noi un ostaş cu un cal galben-spălăcit şi coada mai închisă decât părul.

— La ăştia galbeni le zice porumbac. Ba nu, şarg le zice la ăştia.

— Porumbacul e calul cu părul sur-roşiatic, face Răsvan atotştiutor, în ale cailor. Eu aş vrea să am un cal negru cu o pată albă în frunte.

— Un cal breaz, râde ostaşul.

— Când e cu pata lunguiață în frunte, îi zice breaz, dar când pata e mică, albă şi rotundă, îi zice țintat, eu aşa îl vreau negru țintat. Un cârlan.

— Aşa a trecut ieri unu' pe aici, dar era un cincar.

— Al meu vreau să fie cârlan şi să-l cresc eu, spune serios Răsvan.

Câinii nu-i plac lui Răsvan. Nea Gheorghe are un dulău

ciobănesc. Îi zice Hoțoaica şi Anişor se joacă cu el. Lui Răsvan nu-i place că Anişor se ține şi el după nea Gheorghe.

Iată-l vârându-se în vorbă:

— Ocleiul, îl ştii cum e, tovarăşe Rasu.

Hai, acum să se priceapă şi la peşti nea Gheorghe că altă treabă n-are...

Dar, spre mirarea lui Răsvan, ostaşul se pricepe şi la peşti.

— Păi nu ştii zicala, tovarăşe elev: cine n-a mâncat oclei proaspăt nu ştie ce-i bun pe lume. Şi mai e unul care seamănă cu ocleiul de-i zice Mațe Negre.

Râde Anişor de se prăpădeşte şi se dă la Răsvan;

— O să-ți zic Mațe Negre.

Râde şi Gheorghe Rasu.

Se înfurie Răsvan. Tare nu-i plac poreclele şi apoi ce se tot ține Anişor după el? Ce tot caută să intre în vorbă cu nea Gheorghe?

Nu îndrăzneşte Răsvan să spună: „Nea Gheorghe e al meu", dar cam aşa simte, că ar fi al lui, că doar din satul lui este, din Orăsia. Şi el l-a văzut mai întâi atunci când ținea calul de căpăstru.

— Frate-meu, Gheorghe, că pe frate-meu tot Gheorghe îl cheamă, se lăuda Anişor, vânează moruni. Îi vânează cu cârmacele şi cu lăptaciul. Ştii, tovarăşe Rasu, avem la noi la Sulina o navă din care s-a făcut acum o fabrică de conserve. Peştele se prinde şi aşa proaspăt e făcut pe loc conserve. Altădată când se duceau oamenii la pescuit şi venea furtuna era vai de ei. Frații mamei amândoi au murit într-o furtună. Acum avem vaporul aproape, nici capul nu ne doare... Şi mai e ceva...

Şi Anişor începe să explice însuflețit cum se face acolo pe loc din ficat de morun untură de peşte. Deodată, amintindu-şi parcă de ceva important, bagă mâna în buzunar, scotoceşte în alt buzunar şi fața-i râde. Răsvan se întreabă înciudat: „Ce-o fi având acolo?"

— Uite! Şi Anişor cu ochii scăpărători arată triumfător o hârtie sdrențuită: E banderola unei cutii de conserve. Ostaşul surâde părinteşte. Răsvan nu pricepe nimic.

— Vaporul, arată Anişor netezind fâşia de hârtie.

Pe un fond albastru deschis între cer şi mare apare impunător în culorile lui de oțel vânăt, cu prova şi pupa purpurie, cu steagul care fâlfâie roşu pe catarg, vaporul „Octombrie Roşu."

— Aici, repetă Anişor emoționat... Aici, frate-meu Gheorghe

aduce morunul.

Şi văzând că Răsvan nu face mare haz:

— Numai când ficatul e proaspăt se poate face untura de peşte, explică Anişor. Altădată se aducea de departe, tocmai din Suedia. Acum o facem noi.

— „Facem”! îl ironizează Răsvan înciudat. Parcă tu-l faci.

— Îl face frate-meu, Gheorghe, îi răspunde Anişor cu mândrie.

— Îl facem noi aici în patria noastră, îi ține parte lui Anişor tovarăşul Rasu.

Iată de ce seara la meditație Răsvan nu-l ajută din toată inima pe Anişor. E drept că-i arată lecția, dar dacă vede că nu-i atent, îşi spune: „Treaba lui” şi de fiecare dată se întreabă cu ciudă: De ce l-o fi pus şeful şcolii tocmai pe el să-şi bată capul cu gură-cască ăsta? După ce nu-nvață, tot el e mai cu moț, tot el născoceşte porecle. „Am învățat destul, Tecalemitule” şi râd băieții de Răsvan şi-i spun acum „Tecalemitul”. Răsvan nici nu ştie ce înseamnă asta.

Dar nu degeaba Ilieş Stan e supranumit „Ştie-Tot”:

— „Tecalemitul” e un aparat cu care se vâră unsoarea în maşină.

Iar Anişor de colo înfipt:

— „Tecalemitul” e un aparat cu care se umple cârnații"... şi băieții râd, şi Răsvan l-ar strânge de gât pe Anişor.

Neînțelegerea între ei era veche. Din întâia zi de şcoală se-nfruntaseră.

— Tare-i frumos! se minunase Răsvan. Dar lui Anişor nu-i plăceau munții.

— Ce frumos? făcu el mofturos. Să vezi la noi în deltă!

— Şi la noi în Orăsia e bine, dar aici e altcum. Aici o să învățăm carte, o să intrăm în şcoala de ofițeri... de-om termina...

— Eu vreau să fiu căpitan de vapor, se lăuda Anişor. Sau dacă nu, pescar... Să ridic ancora... Tu ştii ce-i hula? Dar tangajul? Tu ştii cum sunt lotcile? Sunt aşa lungi ca nişte felii de pepeni, dar negre. Şi cu plăşile, ştii, nu-i treabă uşoară.

„Ce mai flecar”, strânsese gura Răsvan şi socotise de datoria lui să-i arate că nu-i nimic mai frumos decât să fii ofițer, mai ales ofițer de cavalerie.

Dar el, Anişor, da zor cu ale lui: cu fabrica de conserve de la Sulina, cu frate-su, Gheorghe, cu bunicul din Razelm.

— I se spune Barba Manoli, poartă o haină de muşama, şi nu

ştie ce-i frica... Ehei, marea e rea acolo unde se întâlneşte cu Dunărea. Se sbate mereu, uite aşa! Numai bunicu' poate să-i ţină piept, aşa clocote mânia în ea când sporeşte vântul.

„Un lăudăros", se încredinţase Răsvan, hotărând să-şi caute alt prieten. Dar nu-i uşor să-ţi găseşti un prieten. Iar Anişor îi tot da târcoale: – Uite o omidă! Uite ce frumoasă e! Răsvan încreţise nasul: – Ce frumoasă! Face pagubă şi atâta tot. Strică frunzele. Dar Anişor nu se lăsase: – Ia uite ce culori! Parcă-i un şir de mărgele albastre înşirate una după alta şi uite pe de margini, vezi, adevărate mărgeluşe albe şi cafenii. Nu era urâtă, trebui să recunoască Răsvan: – O iau pentru insectarul meu. Dar Anişor se codise; – De ce s-o înţepi, de ce s-o omori? Am s-o cresc eu într-o cutiuţă. Mai am şi o broască ţestoasă. Vino s-o vezi ce mică e. O cheamă Zaharache. — Zaharache, se strâmbase Răsvan. Avem noi un chiabur Zaharache Gafton...

Câteva zile mai târziu se pomenise cu Anişor, roşu ca sfecla:

— Tu mi l-ai luat! Să mi-l dai înapoi!

— Ce, pe cine să-ţi dau?

— Pe Zaharache!

— Eu nu iau ce nu-i al meu, făcu Răsvan jignit.

— Atunci hai să-l căutăm.

— Eu n-am timp de d-astea...

— N-ai timp, fiindcă ştii unde e.

— Ba, fiindcă am de învăţat.

— Eşti un tocilar!

— Şi tu, un pierde-vară! Adică un pierde-broaşte.

Anişor se supărase atunci foc; dar pe el nu-l ţine mult supărarea. Când a văzut că face parte din acelaşi pluton cu Răsvan s-a bucurat.

— Vrei să stai cu mine în bancă?

Şi Răsvan a primit.

Dar mai târziu, când Anişor i-a spus că vrea să plece din şcoală, Răsvan nici n-a mai vrut să ştie de el. Ba s-a şi mutat în altă bancă, până la întâmplarea care-i făcuse să plece la spital împreună, să se înapoieze împreună.

Atunci Răsvan a căpătat de la şeful şcolii sarcina să stea în aceeaşi bancă şi să-l ajute:

„Ai numai cinci, îi spusese şeful şcolii, poţi şi trebuie să-l ajuţi pe Anişor să devie căpitan de vapor..."

Iată de ce trebuie să-l ţină acum de scurt cu lecţiile, să-i bage

învățătura în cap. Iar Anişor, în loc să-i mulțumească, râde de el şi-l porecleşte: „Tecalemitule!”

Răsvan nu e obişnuit să fie luat în râs. Acasă are cinci surori mai mici şi toate îi ştiu de frică. Ce s-ar alege de autoritatea lui – că doar nu le bate – atât că e cel mai mare, e băiat şi învață bine. Cum l-ar mai asculta fetele fără să crâcnească, dacă ar şti că aici în şcoală cineva râde de el, îl porecleşte...

El de-abia aşteaptă să le scrie fetelor: „Sunt întâiul din clasă şi pe al treilea pătrar.” Dar ce curios i se pare că băieții nu fac mare caz de notele lui. Totuşi el munceşte mai mult decât alții. Unii învață mai uşor, alții ştiu mai multe de-acasă. Dar el a hotărât să-i întreacă şi i-a întrecut. Şi o să-i întreacă... De câte ori îi vede pe băieți sărind capra, jucând ping-pong sau fotbal, el se gândeşte: „Mai bine învăț”. Iată de ce nu pricepe când clasa face caz de Gorovei numai fiindcă l-a făcut cnocaut pe Dimescu dintr-a III-a. Şi se mai laudă băieții cu Zăvoiu care a construit un planor. Şi cu Rădaşa căruia i s-a publicat o povestire, şi cu Bradu care a bătut la şah pe Neculuț dintr-a I-a B. Şi chiar cu Anişor care a prins cu mâna un păstrăv şi l-a prăjit în pădure şi l-a mâncat cu Gorovei, şi chiar cu Vlad care face caricaturi, care e neîntrecut la desen...

Parcă ei pentru d-astea au venit aici, şi nu ca să învețe... Cum se face totuşi, se întreabă Răsvan, că i-au luat-o înainte Bradu şi Ilieş Stan, dar tot el îşi răspunde: Voi fi întâiul în clasă – şi chiar pe şcoală voi fi întâiul! Nervos, Răsvan îşi vârî nasul în carte. Dar e sgomot... Poftim! Ilieş Stan care ar trebui să țină ordinea discută cu Rădaşa despre o carte... Răsvan le atrage atenția să facă linişte că nu poate să învețe. Se duce şi stă de vorbă cu ei şi caută să-i lămurească, dar întorcându-se în bancă îl vede pe Anişor meşterind nişte lemnuşoare cu briceagul lui.

— De unde l-ai luat? i se tăie răsuflarea.

— Din sertarul tău.

— Ce căutai în sertarul meu?

— Eram curios să ştiu de ce tot încui. Zic, dacă ai ajuns tu să pui şi lacăt, trebuie să fie înăuntru nişte lucruri grozave.

— Treaba mea, sunt lucrurile mele şi nimeni nu mă opreşte să le încui. Dă-mi briceagul, zise cu ciudă. De ce mi-ai luat briceagul? E briceagul meu?

— Nu ți l-am luat, l-am împrumutat. Vreau să instalez o hidrocentrală. Am fost cu tovarăşul Rasu şi am găsit locul. La crescătoria de porci, unde vine apa, facem o hidrocentrală

grozavă!

Nepăsător, Anişor meşterea mai departe cu briceagul lopățele din care pregătea elicea. Dar lui Răsvan îi crescuse furia în aşa măsură încât fără a mai vedea limpede în fața ochilor, îi apucă mâna, i-o răsuci. Anişor de durere dădu drumul briceagului, dar auzind vocea lui Vlad, care-l stârnea: „nu te lăsa", ridică din nou briceagul, apucându-l de data asta de tăiş. Răsvan căută să i-l smucească. Anişor scoase un țipăt. Sângele porni să curgă. Băieții se adunară toți, dar era prea târziu. Pierise culoarea din fața lui Răsvan. Bradu scoase batista să-i lege mâna lui Anişor, Ilieş Stan îl apucă de braț să-l ducă la infirmerie, când se ivi în uşă locotenentul major Şoimu.

— Ce s-a întâmplat?

— Nu-i nimic, încercă să spună Anişor, m-am tăiat un piculeț.

Fața lui Răsvan era acum roşie, vânătă, crispată. În jurul nasului o paloare verzuie, nările umflate. Comandantul de companie îl străpungea cu o privire ascuțită de pumnal.

— N-am vrut... n-am vrut... repeta Răsvan cu vocea gâtuită. I l-am cerut înapoi, n-a vrut să mi-l dea şi am încercat să i-l iau... E briceagul meu, dar n-am vrut...

Comandantul de companie îl trimise la arest.

— Eu sunt de vină, tovarăşe locotenent major, eu... repetă Anişor, turburat.

Ochii îi luceau ca mărgelele albastre lustruite.

— E briceagul lui, i l-am luat din sertar.

Iar Răsvan părăsind clasa se gândea îngrozit: „Dacă în fişa mea de control va fi trecut că am stat la arest, dacă nu voi fi primit în U.T.M.?" Era sigur că acest vis s-a sbulberat, că toată cariera lui de militar era însemnată cu fierul roşu din clipa asta, că visul lui de a fi utemist, că visul lui de a avea cândva un cal negru țintat, pe care să-l cheme „Lâsanca", se spulbera şi că vinovat era Anişor, numai el!

În aceeaşi seară, în dormitor, elevii s-au pomenit cu comandantul de companie. Locotenentul major Şoimu, trecându-şi privirea peste capetele lor, se îndreptă spre Anişor. Băieții erau siguri că voia să-i mai ceară amănunte despre întâmplarea cu briceagul care dusese la pedepsirea lui Răsvan - la care comandantul de companie ținea ca la ochii lui din cap! - când iată că-i vorbeşte prietenos lui Anişor:

— Anişor, trebuie să te pregăteşti de plecare. Mâine dimineață

ai un tren spre Bucureşti.

Elevii ascultau cu inima strânsă. O fi îndrugat Răsvan verzi şi uscate şi acum îl elimină pe Anişor. Lui Anişor parcă i se opriseră bătăile inimii: „Mă elimină", se gândi, nenorocit. Tocmai acum când se hotărâse să rămână în şcoală! Tocmai acum când voia să facă o hidrocentrală cu tovarăşul Rasu! Tocmai acum când îşi luase angajamentul faţă de tovarăşul Rasu că o să înveţe, iar ostaşul i-a făgăduit un cătel din cei doi ai Hoţoaicii!

— Mâine dimineaţă ai un tren spre Bucureşti. Fratele dumitale e acolo şi vrea să te vadă.

Vlad gândea: „Ce noroc pe capul lui!"

— Acum te duci la magazie şi te schimbi, zise comandantul de companie cu o voce scăzută, duioasă.

Băieţii răsuflară fericiţi. Fără să-şi dea seama, fiecare ţinea la Anişor, mai mult decât îşi închipuia.

— Prost să fii, noroc să ai, îi suflă Vlad lui Rădaşa. Ce n-aş da să plec şi eu pentru o zi. Se joacă iar „Zoia".

— Păi, păi... se bâlbâi Anişor, eu nu am rufe la magazie. Nu am haine civile.

Îi pierise tot sângele din obraji căci el tot aşa înţelegea: că trebuie să plece de tot. Altfel cum, de ce nu venea Gheorghe aici, să vadă şi şcoala. Băgau de seamă şi băieţii că Anişor care se tot lăuda că-i bine să umbli hai-hui prin deltă, şi voia cu orice preţ să scape de şcoală, acum nu se bucura deloc.

— Nu, n-ai nevoie de haine civile, zâmbi cald comandantul de companie. Iei hainele albastre şi o manta de oraş. Ai un tren mâine dimineaţă, dar e bine să-ţi pregăteşti lucrurile de pe acum.

— Ce mare ştab o mai fi acest Gheorghe, se întrebă Vlad, intrigat, ca să-l lase pe Anişor să plece, aşa...

Dar băieţii erau acum veseli toţi. Două zile i-ar fi plăcut oricui să aibă vacanţă şi să se plimbe prin Bucureşti. Poate doar Răsvan n-ar fi plecat: „Parcă-i lipit de şcoală, un minut nu se îndură să-şi scoată nasul din carte", spusese Anişor despre el, cândva.

— O să-i dau o scrisoare să o ducă verişoarei mele, actriţa, îi şopti Vlad lui Rădaşa.

Faţa lui Anişor se înviorase, totuşi în privire păstrase tristeţea dinainte.

N-apucă bine Anişor să iasă din clasă şi comandantul de companie le vorbi elevilor pe un ton scăzut:

— Voi ştiţi să păstraţi un secret?

— Da, tovarăşe locotenent major, răspunseră băieții în cor.

— În viața colegului vostru se întâmplă un lucru deosebit de trist. Aici comandantul de companie făcu o mică pauză. Fratele lui Anişor e grav bolnav. O schijă, care i-a rămas înfiptă în plămâni încă din timpul războiului, i-a prăpădit sănătatea. Poate că ați aflat de el. La vârsta voastră, Gheorghe Anişor a făcut fapte de vitejie pe front şi a fost citat cu ordin de zi pe armată. Anişor îl iubeşte mult, el nu ştie inimic şi nici nu trebuie să-i spuneți. Sora lui îl va aştepta în gară şi îl va duce la spital. Va fi o încercare grea pentru el, dacă nu-l va mai găsi pe fratele lui în viață, dacă-l va pierde... Dar acum pot să fiu sigur că nu veți vorbi?

Cu o singură suflare, clasa răspunse:

— Da!

Seara în dormitor, pentru întâia oară, fu o linişte desăvârşită înaintea stingerii. Nu i-ar fi trecut nimănui prin cap să arunce o pernă, să înnoade mânecile a două cămăşi, să pună coji de nuci în pat. Nimeni nu îndrăznea să spună un cuvânt de parcă fiecăruia i-ar fi fost frică de sunetul vocii lui. Numai Anişor avea chef de vorbă.

— Gheorghe o fi având iar vreun necaz cu schija lui. Altfel nu-şi lasă el treaba să plece la Bucureşti.

Şi fiindcă nimeni nu sufla un cuvânt:

— Frate-meu Gheorghe a rămas cu o schijă în plămâni de mult...

Şi arătând cu mâna:

— Hă, hă, tocmai de când i-a izgonit pe hitlerişti.

Anişor vorbea ca şi când fratele lui singur ar fi izgonit pe hitlerişti. Altădată s-ar fi găsit cineva să-i spună: „Lăudărosule!" şi să puie lucrurile la punct. Dar acum tăceau cu toții şi linişte asta care creştea, parcă-l îndemna şi mai mult pe Anişor să vorbească.

— Noi eram la bunicul din Razelm şi odată mă pomenesc, nu se luminase bine de zi, cu Gheorghe cu desaga în spinare: „Mă duc la sora Anica" zice. Şi dus a fost. Că aşa e Gheorghe, nimeni nu poate să-l țină când îşi pune ceva în cap. Ce bătaie mi-a tras bunicul că de ce nu-l l-am trezit, că de ce n-am țipat, că de ce l-am lăsat pe Gheorghe să plece. Multă vreme n-am aflat nimic de soarta lui Gheorghe. Oho, abia târziu, târziu, după vreo trei luni s-a înapoiat slab şi lung de nu l-am mai recunoscut.

Băieții stăteau sprijiniți unii în coate, alții în genunchi, cu mâinile pe tăblia patului, le scăpărau ochii de curiozitate în întuneric.

— Ei, de fapt, unde a fost? întrebă Rădaşa, care în acelaşi timp îşi aminti că-l foloseşte pe „de fapt" fără rost.

— La spital.

— De ce la spital? îşi rotunji ochii curios Ilieş Stan.

— Ei, istorie lungă. Mai întâi a ajuns la Bucureşti, la soră-mea Anica. Avea cumnatu' nostru radio cu galenă şi Gheorghe a stat cu casca la ureche toată noaptea. Şi aşa a aflat că am întors armele împotriva hitleriştilor, că trupele sovietice vin să ne elibereze şi n-a mai avut răbdare... A pornit iar în zori. Era în apropiere o unitate militară de a noastră. Acolo s-a dus şi s-a rugat să-l primească. Dar comandantul când a văzut actele s-a făcut foc:

— „Ai numai 15 ani! Ce cauți aici? Du-te repede acasă", l-a ocărât.

Dar Gheorghe nu s-a lăsat. A rămas prin apropiere şi a ajutat soldaților să încarce armamentul în camioane. Dar asta nu l-a mulțumit. Ținea morțiş să se bată cu hitleriştii. Unitățile noastre luptau împotriva lor în pădure la Otopeni. Gheorghe, care în timpul încărcăturii ascunsese nişte grenade, a pornit cu ele în pădure. Iar în apropierea unui post de observație, a fost primit cu împuşcături. Atunci a încercat un şiretlic: Postul se găsea pe marginea unui lan de grâu, de la care începea pădurea. Duşmanii aveau acolo posturile lor de observație. Gheorghe a început să svârle cu grenade. Se apropia binişor în zig-zag şi asvârlea câte o grenadă, iar se adăpostea, iar asvârlea o grenadă, iar se adăpostea, şi aşa mereu în linie frântă, aşa ca să-i facă pe duşmani să creadă că sunt mulți. Tocmai aşa cum face uliul când vrea să-l prindă pe iepure.

Şi Anişor, amintindu-şi de poveştile ostaşului Rasu despre şiretenia uliului, îşi îndreptă privirea spre patul lui Răsvan... Patul era gol. Tare îi părea rău acum de întâmplarea cu briceagul.

Dar băieții aşteptau nerăbdători urmarea:

— Ei, Anişor, mai departe...

— Staţi! Unde am rămas?... Da! În vremea asta o patrulă de-a noastră, trei inşi, auzind împuşcături au venit în direcția lui Gheorghe, care era încolțit şi nu mai avea decât o grenadă. Hitleriştii îndreptaseră puştile spre el când armele automate ale

ostaşilor noştri au început să tragă şi i-au silit pe nemți să se predea.

Băieții ascultau cu sufletul la gură, deşi unii mai bănuitori, cum era Ilieş Stan sau Poenaru, aveau îndoieli. Dacă se laudă Anişor?

— Şi pe urmă? întrebă Rădaşa.

— Gheorghe şi cei trei ostaşi români i-au dus pe cei doi prizonieri la comandamentul militar român. Comandantul unității, acelaşi care îi ceruse actele şi-l trimisese acasă, furios, i-a strâns mâna ca unui ostaş adevărat.

Şi fiindcă Anişor făcu iar o pauză, se auziră iar voci nerăbdătoare:

— Şi?... Pe urmă?...

A doua zi când echipajul tancului se pregătea de plecare, comandantul nici să n-audă de el.

— Destul, du-te acasă şi să mai creşti!

Dar nici Gheorghe nu s-a lăsat. S-a urcat pe coada tancului şi a ajuns până la vizor. Cei dinăuntru s-au înduplecat şi l-au luat cu ei. N-a trecut mult, tancul lor s-a întâlnit cu un tanc inamic...

— Şi?...

— Aici nu ştiu exact cum s-a întâmplat cu tancul: s-au încurcat în aşa chip încât au început să se învârtească pe loc.

Băieții ascultau unii pasionați, alții sceptici, neîncrezători. Şi unora şi altora le părea rău că nu e de față locotenentul Iovan să controleze dacă aceste lucruri se pot întâmpla chiar aşa...

— Atunci Gheorghe, care se afla în turelă, a sărit din tanc şi cu o grenadă şi o sticlă incendiară a izbit în tancul german şi l-a scos din uz.

— Bravo! se auzi vocea groasă a lui Gorovei.

Bradu nu voia să piardă nici un amănunt ca să-i poată reda totul lui Moțatu, într-o scrisoare.

Ilieş se gândea: „O să iau de la bibliotecă: „*Artileria în luptă cu tancurile*" şi am să controlez".

Vlad, care îi scria verişoarei lui o scrisoare, îi svârli:

— Fugi, mă!...

— Pe cuvânt de onoare, făcu Anişor. Păi, chiar atunci l-a lovit un glonț care i-a ciuruit lui Gheorghe boneta. După vacanța de primăvară o să vă aduc boneta s-o vedeți.

Rădaşa asculta pasionat. Ilieş era nerăbdător...

— Pe urmă Gheorghe a simțit o durere ascuțită în coastă şi n-a

mai înțeles nimic, nu mai ştia unde se află... Se afla într-un şanț. Şi ce-l durea mai rău era gândul că nu ştia unde sunt tovarăşii de luptă, sau că-l vor găsi nemții şi-l vor lua prizonier. Atunci şi-a strâns puterile şi s-a târât până la lanul de porumb.

— Şi pe urmă?

— Gheorghe nu mai ştie ce s-a întâmplat pe urmă. S-a trezit într-un spital. De o parte un soldat sovietic rănit, de alta un ostaş român.

— Câți ani zici că avea Gheorghe? întrebă Vlad, lipind cu importanță plicul în care vârâse scrisoarea.

— 15 ani, spuse Anişor.

— Şi la 15 ani a fost pe front...

— Dar tu n-ai povestit la spital că ai luat parte la luptele de la Debrețin?...

— Am spus că tata a luat parte...

— La urma urmii, se amestecă Ilieş, Vania din *Fiul regimentului* avea 12-13 ani când a luptat pe front.

— A luat parte la lupte chiar pe front? întrebă Rădaşa turburat.

— Oho, şi încă ce lupte!

Abia acum înțelegea Rădaşa de ce Tudorița îi scrisese odată: „La vârsta noastră alți tineri au făcut fapte eroice... Iar tu te vaiți că trebuie să-ți faci singur patul...”

Când locotenentul Iovan se apropie de dormitor îl izbi tăcerea neobişnuită. Dar când deschise uşa îi văzu pe toți, ba cu coatele proptite pe tăbliile paturilor, ba şezând pe marginea paturilor cu picioarele atârnate, ba în genunchi pe perne ca nişte mici statui. Fețele lor încordate se îndreptară spre uşă şi privirile parcă nu-l recunoşteau. Se întorceau parcă prea brusc după o absență a gândurilor.

Ce se întâmplase?

Treptat înfățişarea lor începu a-şi pierde asprimea.

— Mă fac tanchist! hotărî Kemeny.

— La tancuri mă duc! se lauzi şi vocea groasă a lui Gorovei.

Privirea lui Rădaşa se îndreptă spre crestele muntelui, urmărind un nor care semăna cu o pasăre uriaşă cu aripile întinse:

— Eu voi sbura deasupra norilor şi de-acolo în picaj voi tăbărî peste tancurile duşmanilor!

— Pe urmă? Spune, Anişor, pe urmă ce s-a întâmplat? întrebă curios Ilieş, şi o bună parte din privirile pe care Iovan le cunoştea

atât de bine, unele de culoarea sinelei, altele ca măslina, ca frunza, ca roşcova, întrebau la fel: „Pe urmă?”

— Pe urmă Gheorghe s-a întors la noi la Sulina şi s-a apucat de pescuit. E cel mai curajos pescar, să ştiți! Şi ce agitator! Când a auzit de „Octombrie Roşu” vasul plutitor, i-a mobilizat pe pescari, pe toți.

— De ce nu s-a făcut ofițer? întrebă Vlad.

— N-o duce bine cu plămânii, i-a rămas acolo schija. Până acum a fost de două ori în spital la Bucureşti.

Băieții nu se mai săturau ascultând.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă, adică anul trecut, a luat Medalia Muncii, spuse Anişor mândru. Dar acum nu ştiu de ce s-o fi dus la Bucureşti.

Băieții ştiau şi tăceau stingheriți.

— Anişor trebuie să doarmă bine, ca să plece dimineața la drum, zise ofițerul educator.

— Păcat că n-ați auzit, tovarăşe locotenent, povestea lui Gheorghe Anişor, şi băieții începură să repete crâmpeie din cele auzite.

După ce a ieşit din arest, Horia Răsvan s-a dus la corpul de gardă să-şi ia şireturile, cureaua de la pantaloni şi portofelul în care îşi avea briceagul, o carte poştală îndoită, o rămăşiță de creion chimic, o bilă de sticlă de limonadă şi o praştie.

Toate astea le predase înainte de a intra la arest. Dacă vor afla surorile lui că a fost la arest? Dar tata? Lui Răsvan îi veni în minte chipul tatălui, ochii lui iuți, cu mustața cum e tutunul, stufoasă şi răvăşită, cu colțurile căzute în jos deoparte şi de alta a bărbiei. Ce greu îi venise să-l lase să plece: „No, păi nu vrei să meri îmbrăcat cu sumanu’ şi cuşma, că nu stai numa’ până’n sară”. Şi tata pusese pe cal o pătură în patru. O desagă de merinde în spinarea calului, aşa cum punea altădată bunicul desaga pe spatele măgarului turmei. „Las’că te-oi petrece până colea”, şi porniseră amândoi. Şi descălecaseră la umbra unui paltin. „Ia să’mbucăm ceva”, şi tata, scosese din desagă bucăți de pâine caldă, nişte slănină afumată şi ceapă. Parcă-l aude, poruncitor ca un şef: „Meri de adă apă.”

Iar el, Horia, adusese cana cu capul micuț şi dăduse întâi tatei să bea, apoi apropiind gura, sorbise cu putere; apa, deşi încălzită la soare, parcă îl răcorise. — „Nu-i bai să-ți pierzi vremea să-mi

scrii toate nimicurile, că doar îi avea destule bătăi de cap pân' şcolile cele. Doar aşa, dacă s-o ivi vreun bucluc să ştim şi noi". Şi-i întinsese o carte poştală: „Iacă şi plaivazul" zise, scoţând din buzunar creionul chimic, apoi ştergând briceagul, cu care tăia slănina, îl privise lung pe fecior, lung şi briceagul: „Iacă, ţi-l dăruiesc."

Toate astea îi trec prin minte lui Răsvan într-o frântură de clipă, în care nu vede figura ostaşului ci chipul uscăţiv al tatălui, chipul morocănos cu mustăţile arse de soare, decolorate ca firele de tutun. Ochii tatălui îl prind parcă într-un cleşte: „Dacă ai vreun bucluc, să ne scrii". Şi iată buclucul. Dar n-o să-i scrie. Tata nu trebuie să ştie. Nu trebuie să umble prin sat ruşinat şi să tragă de mustaţă cum are obiceiul când e supărat.

— Ei, Horio!

„Cine-l strigă? Ce caută Anişor la ora asta în curtea şcolii? Unde se duce?"

— Mă duc la magazie. Mă duc să-mi iau hainele albastre, mantaua. Plec la Bucureşti.

„Să ştii că vrea să fugă din şcoală", se gândeşte Răsvan cu inima repezită. „Te pomeneşti că grupul celor cinci au început să-şi pună planul în aplicare". În minte îi încolţesc două porniri: una, să meargă să-i spună ofiţerului de servici; alta: dac-ar pleca Anişor, dac-am scăpa de el, altfel ar arăta plutonul. „Din pricina lui am stat o noapte la arest".

— Îmi pare rău că ai fost pedepsit din cauza mea, se apropie Anişor cu sfială şi ochii lui albaştri, rupţi parcă din cerul dimineţii curate, se umezesc.

Îi pare bine că o să-l vadă pe frate-său Gheorghe, dar încă ce bine-i pare! Gheorghe e pentru el şi tată şi mamă. Surorile, fiecare cu plozii lor. Pe când Gheorghe! şi Anişor îşi simte inima săgetată de dor.

— O să-l văd pe frate-meu Gheorghe, e acum la Bucureşti. Dar de ce stă de vorbă cu Răsvan, când ar fi trebuit să sboare? De ce stă pe loc? De ce simte parcă un piculeţ aşa că-i vine greu să se despartă de şcoală, ba chiar şi de înţepatul ăsta de Răsvan?

— Nu mai sunt supărat pe tine, dar între noi fie vorba mi-ai sucit mâna rău.

Şi ochii-i râd.

— Uite, mă doare aici, şi-i arată degetul gros. Mi-ai betegit mâna. Când mi-o strânge Gheorghe mâna, mi-o rupe din loc, nu

alta.

Şi Anişor se simte în clipa aceea mândru că Gheorghe e voinic şi dorul îi dă brânci, îl grăbeşte şi bucuria îl face în dimineaţa asta să iubească lumea întreagă şi chiar şi pe Răsvan.

— Noroc, Răsvane, şi să nu fii supărat că ai stat la arest. A stat odată şi Dimescu dintr-a III-a la arest. Poate că o fi stat şi tovarăşul colonel la arest când a fost ca noi. Las' că-ţi aduc de la Bucureşti... Spune tu ce vrei să-ţi aduc...

Şi Anişor îi întinse mâna, dar văzând că Răsvan rămâne cu mâinile atârnate, parcă înţepenite, îi luă boneta din cap, i-o aruncă în aer şi fugi mâncând pământul.

Băieţii nu i-au împărtăşit lui Răsvan pricina plecării lui Anişor.

În această clipă de încercare grea pentru Anişor, ei se simt şi mai neîngăduitori cu Răsvan. Gorovei mormăie cu vocea lui de dulău:

— Un tocilar, un vânător de note. Eu zic să-i scoatem afară banca şi masa. Nu mai are ce căuta printre noi.

Şi cu mâinile lui mari, puternice, apucă pupitrul. Alţi doi-trei sar să-l ajute, deşi Ilieş Stan şi Bradu socoteau că măsura nu-i justă.

Răsvan nu înţelegea prea bine tot ce se întâmpla în jurul lui. Dar să nu-şi mai găsească locul în clasă, pupitrul cu sertarul încuiat cu lacăt i se părea prea de tot. El ştie una şi bună: „Că-şi face datoria, că are cele mai bune note". Cine şi-a îngăduit să se atingă de pupitrul lui? Dar cui să i se plângă? În comandantul de companie nu mai are încredere, l-a nedreptăţit. Dar nu-i nimic, o să şi-l scoată din suflet. O să vorbească cu ofiţerul educator. Dar locotenentul Iovan a fost totdeauna de partea lui Anişor. Să fie adevărat că însuşi şeful şcolii cere veşti prin telefon de sănătatea lui Gheorghe Anişor? Băieţii se duc unul după altul şi dau târcoale telefonului. Şi Gorovei s-a dus în timpul plantonului noaptea la trei să-l roage pe ostaşul de la telefon să ceară spitalul să întrebe cum îi merge lui Gheorghe Anişor. Chiar şi Rădaşa, de obicei nepăsător la ce se întâmplă în jur, s-a dus la locţiitorul politic să ceară veşti. El, Răsvan, n-ar fi îndrăznit. Cât despre Vlad, a chemat la telefon din oraş spitalul din Bucureşti.

„-auzi, să dai bani pe asemenea lucruri! Dacă nu cumva o fi minţit Vlad!" Dar şi mai greu înţelege Răsvan că locotenentul Iovan îşi pune mintea cu elevii. Că se duce şi se interesează la

tovarăşul colonel şi vine mereu cu veşti, ba chiar şi profesorii cer veşti. N-au decât! El ştie una şi bună, să i se pună banca înapoi, masa lui de lucru cu sertar şi cu lacăt. Va merge până la tovarăşul colonel. Iar colegilor nu le va ierta niciodată.

Din „jurnalul" lui Rădaşa:

În seara asta după ora de meditaţie locotenentul Iovan ne-a adus trista veste a morţii lui Gheorghe Anişor. „E o lovitură grea pentru prietenul vostru. Voi ştiţi cât de mult şi-a iubit fratele. Acum mai mult ca oricând, Anişor trebuie să găsească aici o adevărată familie, dragostea şi căldura unui cămin".

Fără să vrem ne-am îndreptat din nou privirea spre Răsvan. Stătea singur şi privea spre tablă fără să-i poţi citi vreun gând.

De altminteri, de două zile în clasă e o linişte încordată, iar la meditaţii se învaţă ca pentru examen.

— „Am să-i dau lui Anişor ferăstrăul meu" – mi-a spus Zăvoiu.

Parcă nu-mi venea să cred ştiind ce fericit a fost Zăvoiu când a primit din partea unui ostaş de la batalion acest mic ferăstrău. Chiar îmi spusese atunci: „Vezi, Rădaşa, eu nu înţelegeam ce sunt „bijuteriile". Acum înţeleg şi întinzând ferăstrăul la soare: Ia uită-te cum străluceşte, asta e o adevărată bijuterie." Şi acum să renunţe la bijuteria asta?

La sfârşitul orelor de meditaţie, Ilieş Stan l-a rugat pe locotenentul Iovan să ne lase să mergem mâine la gară să-l primim pe Anişor. Dar locotenentul Iovan a ales un grup de zece dintre cei care terminaseră toate lecţiile şi nu aveau nicio sarcină de împlinit pe a doua zi. Mi-a părut foarte rău că n-am făcut parte din grupul lor. Dar aveam de scris un articol pentru gazeta de perete, fiindcă acum eu sunt redactorul-şef. Şi apoi voiam să caut în pupitrul meu ceva ca să-i fac plăcere lui Anişor. Negăsind nimic mai de seamă, am hotărât să-i dăruiesc un carnet cu scoarţe de piele roşie de care atârnă de un şnur subţire un creionaş albastru. L-am cumpărat după un lung şir de economii ca să-l duc Tudoriţei în vacanţa de primăvară. Dar până atunci mai e timp destul. Totuşi, numărând zilele, văd că nu mai e aşa de mult! Curios! În loc să mă bucur, mă îngrozesc. Am nota doi la chimie, la purtare doi, fiindcă am refuzat să mă tund. Va înţelege oare Tudoriţa că din pricina ei am luat acest doi? Mă gândeam că până la vacanţă mi-aş putea face o cărare într-o parte... De fapt ideea a fost a lui Vlad, care se tot uita într-un ciob de oglindă şi

încerca, în părul scurt ca o perie, să-şi aleagă o cărare. Totuşi eu socotesc că nu meritam doi la purtare şi sunt furios că directorul de studii mi-a spus: „Nu poți să fii cochet cu un doi la chimie!”

În concluzie:

Am de gând să iau chimia de la început, căci nu aş vrea să se confunde faptul că nu-mi place chimia cu acela că nu sunt în stare să învăț. Eu sunt în stare de orice şi asta trebuie să se ştie...

CAPITOLUL XI
O întâmplare la schi

Când Răsvan vede cum băieții se pregătesc să-l primească pe Anişor, strânge pumnii de ciudă. Îşi aminteşte că la începutul anului, Ilieş Stan i-a dat o carte cu jocuri pionierești. Venise Ilieş în şcoală cu o adevărată bibliotecă. Şi ținea Ilieş la cărțile lui ca la ochii din cap. Cum i-o fi venit să-i dea o carte lui Anişor? Şi ce carte! Jocuri pionierești! Şi cui? Lui Anişor, care voia să plece din şcoală.

Poate că din pricina acestei cărți s-au împrietenit Bradu, Zăvoiu şi alți elevi buni din clasă cu Anişor. Oare e just ca în loc să-l fi îndemnat la învățătură, să-l tot fi îmbiat la jocuri? El, Răsvan, n-a vrut să se bage între ei. Odată i-a văzut meşterind nişte inele de sârmă, apoi aşezând nişte scaune unul peste altul cu picioarele în sus. Bradu şi Bergman formau o echipă; Zăvoiu şi Anişor alta. Răsvan îi urmărise din apropiere. Şi-i auzise: „cinci paşi distanță”... urma să câştige aruncătorul care izbutea să vâre inelul într-unul din picioarele scaunului, din cât mai puține aruncături. A câştigat echipa lui Anişor. Mare lucru! Dar el ce se mai lăuda: „Am câştigat cinci puncte”. Zăvoiu nimerise din patru aruncături cele patru picioare ale scaunului. Mare scofală! Zăvoiu are brațe atât de lungi, că doar le-a întins şi a şi îmbrăcat picioarele scaunului cu inelele de sârmă. Dar vorba e că-şi puneau mintea cu Anişor, Bradu, stegarul unității de pionieri, cel mai tare la matematică, Bergman, cel mai bun centru înaintaş în echipa de fotbal şi cel mai bun elev la chimie, Zăvoiu, premiat la un concurs de planoare, cel mai bun fizician şi portar de nădejde în echipa de fotbal...

Ba mai pe urmă, când Gorovei s-a împrietenit şi el cu ceilalți se duceau cu toții în pădure, aprindeau focul şi prăjeau peşte prins

de Zăvoiu şi Anişor.

Ba odată au fript o rață, adusă de Hoțoaica – de aceea a şi fost poreclită aşa cățeaua tovarăşului Rasu. Iar de când cu jocul „zona periculoasă”, i s-a urcat de tot la cap lui Anişor!

Când îl întreba:

— Ți-ai făcut problema la matematică?

Anişor îi răspundea:

— Trebuie să aleg un loc pentru grupa noastră, pentru statul nostru major! şi-i arăta un steguleț. Mă duc să-l înfig într-un stâlp. Sau se lăuda: Crezi că e uşor să te strecori la statul major al duşmanului? Ehei, trebuie să treci prin pădure, peste tot felul de obstacole, trebuie să ai o ureche grozavă, să auzi orice foşnet,. Să prinzi de veste când se strecoară patrula, sau dacă tu eşti patrulă, trebuie să-ți ții răsuflarea, să calci uşor ca o vrabie... Măi, Horio, degeaba, tu n-ai putea, eşti greoi ca un urs!

— Şi tu eşti un zăpăcit! Vezi că ți-ai pus boneta ca Napoleon.

— Aşa-i jocul. Asta e un semn de recunoaştere.

Altădată îl întâlnise cu falca legată.

— Te dor măselele? Faci pe bolnavul ca să stai la infirmerie?

Dar Anişor punând degetul la gură:

— Taci!

Atunci apăruse Zăvoiu care purta o coroniță pe cap. Îi venea şi acum lui Răsvan să râdă, când îşi amintea cum îi stătea lui Zăvoiu, lung cum e el şi pistruiat, coronița pe cap. Şi acum ce i-o fi venit tovarăşului Rasu să-i dăruiască lui Anişor puiul Hoțoaicei? Şi de ce l-o fi botezat „Prințul” şi de ce fac haz băieții de toate năzdrăvăniile lui Anişor?

Primăvara, care-şi arătase de mult mugurii, încă de pe la mijlocul lunii Martie, fu alungată într-o noapte de Aprilie de o puzderie de steluțe albe, care picau de sus de pe crestele munților şi se aşezau una lângă alta, una peste alta. Până dimineața covorul de zăpadă era gata aşternut. Băieții îşi frecau ochii, clipeau fericiți:

— Ninge! Ninge! se auzea din toate clasele, din toate colțurile parcului. Ninge! Mergem la schi, schi... schi... schi...

Săreau saltelele, sburau creioanele, bonetele şi cărțile. Uite zăpadă... zăpadă... zăpadă...

— N-o să prindă.

— Ba o să fie numai bună!

— O fi naftalină, zise Anişor.

— O fi zahăr, îşi linse buzele Vlad, arătând cu mâna întinsă peste capul lui Bradu. Uite, acolo, la cabana vânătorilor, vezi poeniţa? Parcă-i un tort acoperit cu frişcă!

— Mâncăule! îi trânti Gorovei, cu vocea lui ca din butoi. Vezi să nu-ţi mănânci schiurile.

Rădaşa îl urmărea pe Anişor. Părea necăjit. Avea ochii uscaţi, faţa împietrită.

— La ce te gândeşti, Anişor?

— Îmi aduc aminte, în vacanţa de iarnă, când îi povesteam lui frate-meu Gheorghe...

— Dacă ar mai fi zăpadă odată, eu mi-aş da drumul de colo de sus, de pe colţul Morarului, se lăuda Vlad. Uite aici ce săritură!

Şi le arătă băieţilor o carte, pe care scria: „Învăţarea mersului pe schi".

— Tu eşti ăsta? întrebă Anişor, arătând spre poza sportivului de pe copertă. Când te-ai fotografiat?

Băieţii făcură haz, încântaţi că Anişor e iar în stare să glumească.

Numai Răsvan, acru, ca de obicei, îşi amintea că el n-a fost în stare să înveţe cristiana la exerciţiile de schi pe care le făcuseră înainte de vacanţa de iarnă. Afară de asta, grozav nădăjduise ca Anişor să nu se înapoieze. Prezenţa lui îl scotea din sărite, mai ales acum va avea şi mai mult de furcă cu el, va trebui să-l înveţe şi lecţiile rămase în urmă.

Şi mai era ceva. Clasa se adunase cu vădită duioşie în jurul lui Anişor, după moartea fratelui său. Mai ales povestea lui Gheorghe, faptele lui de curaj din timpul războiului, treceau parcă o parte din faima lor asupra lui Petre Anişor. Iar Răzvan era mai sigur că dacă ar scăpa de Anişor, plutonul ar arăta altfel. Nu s-ar mai râde atât, nu s-ar mai face haz de toate nimicurile".

— Răsvane!

Răsvan tresări. Parcă l-a strigat cineva, dar oare de ce s-o fi speriat aşa? S-a speriat de parcă ar fi fost cu mâna în buzunarul cuiva.

Îl striga Bradu.

— Răsvane!...

Din grupul băieţilor adunaţi lângă calorifer la fereastră, ochii de chihlimbar, luminoşi ca nişte mici faruri, ochii lui Bradu sunt aţintiţi asupra lui.

„Ce-am făcut?” ar fi vrut să se apere Răsvan, dar ochii aurii de sub sprâncenele groase îmbinate zâmbesc ca de obicei prietenoşi.

— Ți-am dat nişte unsoare de schiuri, mai ții minte? Vrei să mi-o dai?

Dar Vlad era sceptic:

— Crezi că ne scoate la schi?

— Ne scoate!

— Mai ții minte când am fost cu schiurile, Anişor, înainte de vacanță, căută şi Ilieş să intre în vorbă cu Anişor. Dar băiatul e dus pe gânduri.

— Eu îmi dau drumul de colo de sus! şi Vlad, cu brațul întins, arată iar spre cer colții Morarului.

— Te lauzi! îl domoli Ilieş.

„Nici Dimescu nu coboară de acolo, nici Voinicu”, se gândeşte Răsvan.

El, Răsvan, n-ar dori altceva decât să-l ajungă pe Neculuț dintr-a I-a B şi să-l întreacă... Dar ce e uşor?

— Ce, credeți c-o să ne lase de capul nostru? face Kemeny, trist. Parcă-l aud pe tovarăşul Sboru: „Întoarcerea la vale! Alinierea! Drepți! Scoateți schiurile!”

— Să mă văd cu ele în picioare, că nu le mai scot niciodată! răsună ca din butoi vocea lui Gorovei.

Rădaşa îşi aminteşte de singura excursie pe care au făcut-o pe creasta Cocoşului, după vacanța de iarnă.

— Înălțimile albe parcă erau nişte magneți imenşi...

— De ce magneți? întreabă Ilieş.

— Fiindcă te atrăgeau... Pe urmă coborârea de acolo, de sus, luminişurile dintre brazii cu crengile apropiate... Parcă era un baldachin de săbii cu vârfurile apropiate...

Vlad căuta să reție florile de stil ale lui Rădaşa şi să le folosească în scrisorile către verişoara lui.

— Eu m-aplecasem complet pe genunchi, spuse Zăvoiu.

— Păi dacă eşti lung ca o zi de post, zâmbeşte Ilieş.

— Parcă treceam printr-un tunel alb, luminos, şopteşte Rădaşa.

„Şi ce plăcut scârțâia zăpada sub picioare”, ar spune şi Răsvan, dar el n-are cu cine să vorbească, parcă-i sunt toți duşmani.

— Ce frumoasă părea poiana albă în soare, urmă Rădaşa.

Iar Gorovei către Anişor, îngroşându-şi dinadins vocea, ca să-l înveselească:

— Unu şi cinci kilometri cu viteză de un kilometru, atunci când

am făcut antrenament pe teren accidentat? Îți aduci aminte?

Iar Ilieş:

— Parcă-l aud pe tovarăşul Sboru: „Prezență de spirit, atenție, viteză, viteză, viteză!...”

Şi alte amintiri legate de cele câteva lecții de schi se deapănă şi băieții se uită mereu pe fereastră.

— Să trăiți, tovarăşe colonel!

În odaia de lucru a şefului şcolii, locotenentul Sboru salută cu toată gravitatea ostaşului în ajunul unei bătălii.

Colonelul îl măsoară cum are obiceiul într-o secundă din cap până-n picioare şi nu răspunde la salut decât atunci când vede că ținuta e desăvârşită.

— Ninge, tovarăşe colonel, raportează instructorul de sport.

— Am băgat de seamă, zâmbeşte colonelul, arătând cu privirea spre fereastră. De dimineață se bat băieții cu bulgări de zăpadă... Au spart un geam la popotă, dumneata unde erai? zise serios.

— Tovarăşe colonel, am pregătit echipamentul, schiurile, mănuşile, acum totul e gata. Pornesc cu cei mari.

— Porneşte cu cei mici, decide liniştit colonelul.

— Cei mari nu mai au astâmpăr, tovarăşe colonel, ştiți, ei sunt schiori...

— Şi cei mici ce cusur iau? Uite, au spart lăzi şi au improvizat săniuțe. Ia uite cum îşi dau drumul de pe povârniş. Alții şi-au şi fabricat schiuri din doage de butoi. Asta înseamnă că vor să devină schiori.

Locotenentul Sboru încearcă să spună ceva, dar colonelul continuă:

— Totuşi înțeleg, nu poți să-i iei pe toți. Şi nici chiar toate clasele a I-a. Vor mai pleca şi Şoimu şi Iovan. Dumneata să iei a I-a A.

— Vedeți, i-aş lua pe cei mari, mai încearcă Sboru, care se gândeşte la Voinicu, La Dimescu şi la toți schiorii cărora le făgăduise o excursie serioasă.

— Ba nu, cei mari ştiu să schieze de anul trecut, de acum doi ani. Cei mici trebuie să învețe şi până acum n-au avut zăpadă, sau prea puțină. Împarte-i în două serii şi ia şi pe Dimescu şi pe Voinicu să te ajute. Caută să le dai impresia că sunt independenți... Nu-i ține strânşi chiar ca pe un teren de patinaj. Foloseşte zăpada asta ca să-i înveți ce înseamnă curajul, dar şi

ajutorul tovărăşesc, prietenia...

— Să trăiți, am înțeles! zise Sboru, bosumflat.

Pe sală îl întâlni pe profesorul Brebu. Era tare vesel.

— Ei ce zici? Zăpadă la 1 Aprilie...

— O fi păcăleală de 1 Aprilie.

— Ce păcăleală? Când zic eu că natura îşi are şi ea bujiile ei...

Dar lui Sboru nu-i ardea de glume.

— Mă aşteaptă cei mari. Le făgăduisem o excursie pe Piatra Arsă şi acum plec cu puştii... Ordin!

— Mie dacă-mi dai ordin, plec cu cei mari...

— Bun, tovarăşe profesor, dar vă rog să folosiți zăpada ca să le mai faceți niţică educaţie...

— Clar... loialitate, spirit de sacrificiu... şi alte bujii, zâmbi Brebu.

— Clar, tovarăşe profesor?

— Clar, tovarăşe locotenent!

Elevii dintr-a I-a, care luaseră câteva lecții înainte şi după vacanța de iarnă, descopereau acum fericiți că la comanda instructorului: „puneți schiurile, alinierea, drepți, întoarceți la stânga, la dreapta" executau mişcările cu o siguranță pe care n-o avuseseră înainte. Dar locotenentul Sboru nu-i niciodată mulțumit.

— Lasă greutatea corpului pe piciorul stâng, Răsvane! Lunecă mai mult pe piciorul drept... Anişor! Corpul uşor înclinat înainte, Rădaşa! Lungeşte pasul, Vlad; fii mai atent!

„E frumos şi la munte", trebuie să recunoască Anişor în gândul lui. Grozav i-ar plăcea să fie acolo sus, să-şi dea drumul cu tot curajul... De ce se gândeşte azi aşa de mult la frate-său Gheorghe? Ia să-l vadă fratele Gheorghe cum îşi dă drumul de colo! Dar nu, n-o să-l vadă. Fratele Gheorghe nu mai poate să-l vadă...

— Ei, Anişor, o viață ai! Cum de găseşti timpul să mai şi caşti? strigă locotenentul Sboru.

— E prea grea ranița, Kemeny?

Băieții râd. Lui Răsvan îi e ciudă că instructorul se ocupă de Anişor. Răsvan e sigur că Anişor n-o să ştie niciodată să frâneze cu cristiană, dacă nu izbuteşte el, care s-a ocupat cu toată seriozitatea.

Rădaşa arde să-i răspundă Tudoriței. A primit ieri o scrisoare,

în care nu-i vorbeşte decât despre colegi şi profesori... şi despre „universal” care are o coroană de dinți transversali, despre bulonul care se infiltrează nu ştiu cum... despre cum se prind lonjoanele de capetele de tampoane şi cum se mişcă pârghia... „Am să-i scriu chiar azi şi am s-o întreb: Dar sufletul, sufletul tău nu se mişcă, domnişoară „Sloi de ghiață”! Ba nu, n-am s-o întreb, dar o să-i descriu şi eu pe patru pagini cum se ung schiurile, cum se țin bețele, cum venind dinspre Cioplea într-o coborâre directă, etc., etc... Ce înseamnă o coborâre directă şi câte feluri de coborâri sunt, cum m-am oprit într-o cristiană, şi ce înseamnă o cristiană, un plug, sau un telemarc...”

În curtea şcolii se aud cântece: „Au pornit ale lumii popoare, pentru pace să lupte îndârjit”. Şi băieții tot mai aveau grijă să n-audă comanda: „Întoarcerea la bază, alinierea, drepți. Scoateți schiurile!” aşa cum se întâmplase după primele exerciții cu două luni în urmă.

Dar nu, iată-i trecând pe lângă sentinelă, iată-i pe sub poarta boltită, alunecând pe panta scurtă şi lină care duce spre pod. Elevii aplică o uşoară întoarcere, cotesc pe nesimțite spre drum.

— Stați! se aude vocea instructorului.

Elevii sunt cu sufletul la gură. Acum au să audă: „la bază”. Unii îşi fac planul la repezeală cum să rămână în urmă, să se pitească, apoi să urce mai departe.

Dar instructorul glumise.

— La dreapta, spre Clăbucet!

Şi cuvântul se repetă de zeci de ori, svâcneşte bucuria în fiecare suflet. Din pădure vin ecouri sglobii: „Clăbucet, Clăbucet, Clăbucet..."

— Corpul uşor înclinat înainte, Răsvan! Nu sta înțepenit ca un sac de făină!

Clipesc de plăcere ochii lui Anişor, rupți parcă din albastrul acestei luminoase dimineți de primăvară albă, de primăvara ninsă. Brazii, în câteva tonuri de verde, amestecați cu cărămiziul, roşcatul, fumuriul fagilor... sunt proaspăt pudrați de zăpadă şi printre fulgii mari ca nişte ghiocei zburători, zăpăciți, coloritul pădurii e şi mai neaşteptat şi mai viu.

— Brațele se mişcă înainte şi înapoi, Răsvane! Lungeşte pasul, Răsvan! Uite Anişor ce frumos merge şi doar nu-i un fost campion!

Țuguie buzele Răsvan a necaz:

„Anişor şi iar Anişor, eu cum fac nu-i bine...”

— Zăvoiu, ce faci cu brațele? Exerciții pentru înot? Vrei să te îneci?

Bradu se amuză grozav.

De departe vin trei băieți cu schiurile. Unul e mai în urmă, şchioapătă, parcă e un urs într-un picior. Vine pe un singur schi, celălalt alunecă singur la vale.

— Uite, trei vedete rapide! Cine or fi?

Băieții râd.

— Gorovei! Ia uitați: Gorovei vine pe trotinetă, clipeşte ironic instructorul.

Şi iar hohote...

Auzind că vor fi trimişi la schi numai cei mari, Gorovei apucase să plece cu alți doi băieți. Dar legătura unuia din schiuri fusese proastă, se desfăcuse şi acum schiul venea singur la vale. Iar Gorovei, liniştit, cobora nepăsător, într-un picior, parcă patina.

„Pe cât e de mare, pe atât e de mlădios boxeurul nostru”, observă cu mândrie Rădaşa. „Parcă n-ar avea nicio greutate”.

Gorovei ridică piciorul drept şi, ca un mare acrobat, porni lunecând pe stângul până-şi ajunse schiul şi din mers îşi băgă piciorul în legătură. Dar vrând să frâneze brusc în fața ofițerului, cozile schiurilor se încălecară şi boxeurul fu gata să cadă în nas, tocmai când trecea un grup de fete de la şcoala elementară. Catinca îi făcu semn lui Rădaşa. Gorovei văzu o căciuliță albă care luneca pe spate şi un moț cafeniu, apoi nişte ochi care-i zâmbeau.

— N-ai să schiezi niciodată corect dacă n-ai să te supui disciplinei! răsună aspră vocea lui Sboru. Fiecare din ei, zise, arătând spre ceilalți elevi, va căpăta un stil, o siguranță perfectă, iar dumneata vei schia, aşa cum cântă unii, după ureche.

Fata cu moț cafeniu râdea.

— Mă mir de dumneata, Gorovei, doar ai învățat la box ce înseamnă disciplina sportivă, urmă cu imputare instructorul.

Gorovei murea de ciudă că tocmai acum primea observații. Fetele erau destul de aproape, ar fi putut să audă... Ce curios i se părea că-i zâmbeşte nepoata profesorului de română. O ştia de mult din vedere, dar ea nu se uitase niciodată până acum la el. Ar fi vrut s-o asigure că va deveni cel mai bun schior pe companie şi că pentru surâsul acela larg, generos, care dovedea încredere în

el, se va supune celei mai severe discipline.

Abia după ce grupul de fete dispăru, boxeurul se întunecă. Era totuşi cel mai bun sportiv din pluton. De ce să înghită tocmai el observaţii în faţa unei fete? O fi auzit oare şi cuvintele instructorului: „Tocmai dumneata, Gorovei, care ai învăţat la box ce înseamnă disciplina sportivă”! Bucuros şi cu o turburare pe care nu o mai cunoscuse, boxeurul cu ceilalţi elevi urcară poienele albe, încremenite între ziduri de brazi. Era un iz de zăpadă proaspătă, amestecat cu o mireasmă de sevă vegetală, care-l făcea pe Gorovei să adulmece totuşi primăvara în ziua aceea de iarnă, picată capricios, neaşteptat, din cer, o zi de iarnă sglobie ca o fată tânără, cu o perucă albă.

Voioşi, băieţii urcau pe spatele lat al muntelui, urcau în trepte sau pieptiş, bătând cozile schiurilor, alunecând, căzând şi ridicându-se cu iuţeală de scamatori.

— Bateţi zăpada mai hotărât, mai scurt, cu schiul drept, cu schiul stâng, alternativ, puternic! Sau urcaţi în trepte, lăsând greutatea pe muchea schiului dinainte. Deşteptarea, Rădaşa! Ai adormit, sau faci vreo poezie? La coborâre mişcările libere, line, ritmice! Nu încordaţi muşchii! Porniţi cu curaj... şi nimeni să nu se depărteze de copăcelul de sus. Aplecaţi trunchiul înainte, îndoiţi picioarele din genunchi. Aşa! Acuma aruncaţi beţele, câteva coborâri fără beţe, apoi ocoliri printre beţe.

Dimineaţa a trecut pe nesimţite. Cu ajutorul lui Dimescu, Voinicu, Gorovei, Neculuţ şi Zăvoiu cele trei plutoane au putut fi bine îndrumate şi supravegheate. Până aproape de ora prânzului nu s-a întâmplat nimic deosebit. Mai căzeau ici, colo băieţii, dar cu atâta iuţeală se ridicau, încât ofiţerul nici nu prindea de veste. Se pomenea doar că fundurile pantalonilor devin albe ca farfuriile de porţelan, genele şi sprâncenele ca ale lui moş Gerilă.

Îmbătaţi de aerul şi de plăcerea de a coborî în viteză pe o pantă cât mai lungă, băieţii mai treceau şi dincolo de copăcelul care parcă păzea poiana şi unde pădurea începe să fie deasă. Anişor urca mereu. Aerul era atât de tare că nu-şi putea da seama dacă-i îngheaţă sau îi frige obrazul. Deodată se pomeni singur printre brazii încărcaţi de zăpadă.

În vale vocile elevilor abia se mai auzeau. Anişor trecuse de copăcelul de unde urcuşul continua spre cabană, când deodată în vale îi apăru şcoala. Ce mică părea! Văzută de aici, de sus, ai fi zis că o poţi ridica cu amândouă mâinile. „Parcă era un palat de

zahăr, imagine dintr-o carte de basme. Uite şi drumul spre Râşnov şi gârla! De aici nu se mai aude sgomotul ei sglobiu".

Anişor trage cu nesaţ aerul cu miros de brad şi zăpadă. E frumos şi pe aici! Nu se mai gândeşte să plece de la şcoala de colo. „Nu mai plec", şopti el. „Rămân aici! O să învăţ şi o să trec clasa, i-am făgăduit ofiţerului educator. S-a purtat cu mine tare frumos! M-a condus la gară şi mi-a dat un pachet cu biscuiţi şi o carte. Atunci, la plecare. Iar acum a venit şi m-a luat de la gară. Au venit şi băieţii şi câte daruri mi-au dat!... Un ferăstrău, un căţel, două mingi de ping-pong şi o carte despre păsări... Dar tare-i greu!" se întunecă Anişor. „Corijent la cinci materii nu-i de glumă şi apoi tare mi-e greu că nu mai eşti, Gheorghe! Cum ţi-o fi rămas schija aia afurisită în plămâni, cum arăta duşmanul care te-a lovit atunci? Dacă odată o să-l văd în faţă... dacă odată o să-mi pice în mâini... O să fiu atunci mare, o să fiu ofiţer... Vreau să fiu cel dintâi la pregătirea militară!"

— La o parte! Păzea!

Răsvan venea de sus, din pădure, în viteză. Dar încordat, greoi, aplecat în faţă de parcă dădea să cadă în nas, cu mâinile depărtate de trup, cu beţele crescute parcă din mâini, strigând:

— La o parte! Păzea!

Dar Anişor nu mai avu timp să se ferească. Izbit în umăr, nu-şi mai putu controla mişcările, nu-şi regăsi echilibrul şi alunecă cu vârfurile schiurilor împleticite. Căută să frâneze, dar în zadar. Nici să se trântească nu mai avu timp, căci se pomeni cu un brad uriaş în faţă. Apoi văzu ca o roată nesfârşită, albastră, cerul care se învârtea peste capul lui, împreună cu piscurile munţilor, cu pământul întreg. Ar fi vrut să strige, dar ca într-un vis urât cuvintele n-aveau răsunet, iar gura parcă i se umpluse de o apă năclăită.

Târziu, când începură ocolirile printre beţe, se băgă de seamă lipsa lui Anişor. Răsvan nu se gândise că Anişor s-ar fi putut izbi cu faţa de un copac, dimpotrivă îi era necaz. „Cum de-mi iese mereu în cale? Parcă face dinadins! Ce caută să caşte gura?" E drept că bănuiala îl cam rodea. „Nu cumva l-am trântit, când l-am atins?" Dar tot el: „Dacă l-am trântit, n-avea decât să se ridice..." Mai vinovat se simţea că depăşise consemnul, că trecuse de copăcel... „Ce fel de militar eşti dacă nu respecţi ordinul superiorului?" Dar tot Anişor era vinovat. Căci îl zărise, mai de dimineaţă, venind tocmai de sus în viteză şi-l auzise lăudându-se:

„Ai văzut până unde am fost? Acum mă duc şi mai sus, să vedeți...” E drept că se făcuse a nu-l băga de seamă, ba chiar se gândise: „Mare ispravă! Pot şi eu dacă vreau să ajung colo sus!” Dar mai târziu, nemaivăzându-l, îl apucase grija: „Unde e nărodul de Anişor?” Şi începu să urce un dâmb, şi iar unul. Apoi îl prinse şi pe el curiozitatea de a vedea şcoala, căci îl auzise pe Gorovei cu vocea lui groasă: „Să vedeți de sus, şcoala... Şi steagul de pe clădirea nouă...” Dar când îşi dete seama că depăşise consemnul: „Nimeni n-are voie să treacă de copăcel!” se avântă speriat dintr-un loc unde panta era destul de aplecată. Atunci îi ieşise înainte Anişor. Se temuse la început că va da peste el, dar simțind că-i atinsese numai uşor umărul şi bucuros că el însuşi nu căzuse, nu se mai opri să vadă ce face nărodul... Abia acum începe să-l roadă îndoiala. „Ce i s-o fi întâmplat de nu vine? Dacă l-am trântit? Dacă a căzut? Dacă vine şi spune, cum e el gură mare: „M-a izbit „dinadins”. Nu, nu dinadins, doar l-am izbit cu umărul”, protestă Răsvan în gând.

Locotenentul Sboru îi făcea lui Gorovei aspre observații.

— N-a fost vorba să nu treacă nimeni de copăcelul de sus?!

Dar Gorovei nu ştia nici el ce are azi. Era împrăştiat, privirea lui de obicei liniştită, atentă, se destrăma acum în zâmbete nelămurite.

— Ce-i, Gorovei, faci poezii? Pluteşti în nori ca Rădaşa...

— Tovarăşe locotenent, începu Răsvan, eu l-am văzut acolo...

Şi arată în sus cu mâna întinsă spre pădure.

— Cum l-ai văzut? Ce făcea?

— Stătea aşa în drumul meu...

„Şi căsca gura”, ar fi vrut să adauge Răsvan.

— Şi nu l-ai întrebat nimic? Mi se pare cam curios.

— Nu, că veneam repede, doar l-am atins cu umărul.

Ochii băieților, ca nişte săgeți, se îndreptară spre Răsvan.

— Eu veneam de sus, în viteză, căuta să se apere Răsvan. Am strigat: „Păzea!” şi am trecut pe lângă el. Credeam că vine şi el după mine...

— „Credeai”, Răsvane, te-ai mulțumit să „crezi”?

Vocea locotenentului Sboru parcă îi spărgea timpanul. Privirea îi fulgera de ironie usturătoare:

— Dar să te opreşti şi să-ți ajuți tovarăşul, măcar o privire să fi aruncat în urmă, asta n-ai „crezut” că trebuie să faci? Ia uitați-vă la el! Ia uitați-vă cum arată un bun tovarăş!

Răsvan era mulțumit că nu-i cere socoteală că depăşise copăcelul. Totuşi îi svâcneau tâmplele, îi ardeau urechile de ruşine, de ciudă! Din pricina lui Anişor! Anişor şi iar Anişor! S-a săturat!

— Dimescu, rămâi cu elevii! Înfige bețele şi fă eu ei ocoliri şi opriri. Răsvan n-o fi ştiut să oprească şi d-aia nu s-a oprit...

„Ba ştiu să opresc, ar fi vrut să strige, dar de ce îmi tot iese în cale?"

— Hai să ne arăți unde l-ai văzut, îi vorbi Sboru cu toată asprimea.

Iar Răsvan se gândea: „Acu-i, acu, o să vadă cât de mult am trecut dincolo de copăcel".

Răsvan urcă greu, alunecă. Se ridică greu... Cade iar... Cum să te ții de tovarăşul Sboru, de Voinicu dintr-a II-a! Dar ordinul e ordin. Doar odată nu l-a executat şi vezi ce necaz a pățit... Măcar de l-ar găsi pe gură-cască ăla de Anişor. Ce i s-o fi putut întâmpla? De ce o fi rămas acolo? Dacă a răcit? Dacă se îmbolnăveşte? Dacă i-a ieşit în cale vreun lup? Că tovarăşul profesor Chilian mereu povesteşte de lupi. Ca un cui i se răsucesc întrebările în minte, răsună dureroase în toată ființa lui. Ce-o să mai spună tovarăşul colonel? Parcă-l vede pe şeful şcolii în ziua în care s-a întors din spital; parcă-l aude: „Stați în aceeaşi bancă?"... „Nu"... „Să stați în aceeaşi bancă... Tovarăşe elev Răsvan, ai numai 5 la toate materiile. Anişor vrea să ajungă căpitan de vapor. Poți şi trebuie să-l ajuți să ajungă căpitan de vapor..." „Da, tovarăşe colonel..." „Te-ai ținut de cuvânt?" „Nu, tovarăşe colonel, nu m-am ținut de cuvânt... Nu l-am ajutat, nu m-am oprit să văd dacă a căzut, dacă nu cumva s-a lovit. Poate a răcit. Poate e... Nu, nu, nu!" ar vrea să strige Răsvan, şi-şi trece mâna pe fruntea asudată.

În față urca instructorul, în urmă Voinicu... Ei urcau pieptiş, lovind puternic cu vârfurile, apăsând hotărât pe cozile schiurilor. Au spor la drum, au picioare lungi. Pe când Răsvan alunecă mereu, încercând să urce în scări, asudă, îi curge apa pe frunte şi totuşi fruntea şi-o simte rece. Acolo s-au strâns parcă toate grijile, toate întrebările... În tâmplă, acolo, parcă-l loveşte cineva cu ciocanul şi un gând îi trece prin cap: „Dacă s-o fi ivit vreun lup? Să fie adevărate poveştile profesorului Chilian cu lupii?" Grija, nerăbdarea îi dă puteri să urce, până ajunge şi el să izbească din

vârfurile, din cozile schiurilor şi să urce lesne ca un vechi sportiv.

— Răsvane! Ei, recunoşti locul? Eşti sigur? Aici l-ai lăsat?

Nu, Răsvan nu-i sigur, dar spune:

— Da.

Şi apoi tot el:

— Poate mai sus un piculeț...

Dar se surprinde vorbind ca Anişor „un pic... un piculeț" şi îi e necaz.

În vale, după câteva ocoliri printre bețe, elevii dau semne de nerăbdare.

— Auzi, să facă ei exerciții în timp ce Anişor rătăceşte...

— Să pornim în ajutorul lui, îi şopteşte Ilieş lui Bradu.

— Eu zic să-i cerem voie lui Dimescu.

— N-o să ne dea voie, doar a primit ordin să rămânem aici şi să facem ocoliri. Ordinul e ordin! Bine, o întoarce Ilieş. Noi tot ocoliri vom face, dar printre brazi... Adică aplicare practică.

Bradu se codeşte. Ilieş se supără.

— Dacă prietenul tău Moțatu s-ar rătăci, n-ai sta la gânduri. Dar aşa, de Anişor ce-ți pasă... Hai Rădaşa... Kemeny, hai...

— Unde o fi Gorovei?...

— Uite-l, se bucură Ilieş.

Boxeurul, care-şi reparase legătura schiului, trecea acuma printre bețe ca un dansator, lăsându-şi greutatea când pe un schiu, când pe celălalt.

— Uite-l, parcă patinează!

— Parcă dansează!

Vlad, văzând că băieții şoptesc între ei, se apropie:

— Mergi cu noi? îi propuse Rădaşa.

— Unde?

— Nicăieri, îi făcu semn Ilieş Stan lui Rădaşa.

— Să nu credeți că nu înțeleg limbajul vostru „pythic", făcu Vlad. (Vocabularul lui semăna din zi în zi mai mult cu al profesorului Chilian). Dar nu mă interesează, şi la fel cu „profesorul" lovi cerul gurii cu limba.

Pe Ilieş Stan nu-l avea încă la mână „dar îi vine rândul".

Unul câte unul dispărură Ilieş Stan, Rădaşa, Bradu, Kemeny, Zăvoiu, Bergman şi Gorovei în fruntea lor.

Vlad era bucuros: am să-i trec pe toți în caiet...

Ce mult seamănă la munte drumurile între ele, se miră Răsvan. Ar jura că aici era trunchiul acela gros, de care i-a fost teamă să nu se izbească, de care s-a ferit printr-o minune. Dar te pomeneşti totuşi că e un alt trunchi de copac. Poate altă pantă? Totuşi parcă aici s-a ivit Anişor în calea lui? Şi Răsvan strânge dinţii, strânge mânios beţele schiurilor: „Ce căuta în calea mea? Şi de ce nu se iveşte acum? Acum când îl caut?"

— Anişor! începe Răsvan să strige din toată puterea.

Munţii răspund: Anişor!!! Răsvan urcă şi iar urcă, deşi îşi spune că prima dată nu urcase chiar atât de departe. Ce apăsătoare e îngrijorarea care-l cuprinde! Ce singur se simte! Oare ecoul repetă: *Anişor! Anişor!* Că el nu mai strigă şi totuşi aude: *Anişor, Anişor!...* Poate strigă Voinicu? Poate tovarăşul instructor? Ce singur se simte! Ce întortochiate, fără luminiş, fără capăt i se par acum drumurile, care ba urcă, ba coboară. Pe care să apuce? Răsvan se opreşte şi caută să-şi amintească locul unde l-a întâlnit pe Anişor. Locul acolo era deschis; un singur brad, drept în faţă. Cum au ieşit din pământ toţi aceşti brazi? De ce i se pare că toţi strigă pe rând şi deodată: *Anişor!* De ce repetă munţii întruna: *Anişor... Anişor...*

De unde să ştie el că vocile pe care le aude sunt ale băieţilor din echipa condusă de Gorovei, care pornise în căutarea lui Anişor. Răsvan n-are de unde să ştie! Urechile lui pândesc şi ascultă, se simte singur şi munţii parcă-l ameninţă. Nu mai ştie, să coboare? să urce? Locotenentul Sboru a luat-o la dreapta, Voinicu la stânga. El, drept înainte.

„Aşa avem mai multe şanse", spusese instructorul. Dar tare e rău să fii singur. Întâia oară îşi dă seama cât e de rău...

Deasupra cerul ca o sticlă albă, mată, un acoperiş fără sfârşit. Fără margine e şi pătura albă, moale sub picioarele lui. De ce e singur? De ce nu e şi el în poiana din vale cu ceilalţi elevi din compania lui? Au rămas toţi acolo, fac ocoliri între beţe, fac glume, vorbesc, râd. Ba nu... nu râd, nu vorbesc, nu glumesc... sunt îngrijoraţi. Sigur că nu-l vor ierta! Îşi aminteşte cum i-au scos atunci pupitrul şi i l-au pus în faţa uşii pe coridor. Dacă n-ar fi fost ofiţerul educator, n-ar fi găsit niciun locşor în clasa lui unde să stea, pe ce să-şi pună caietul! Atunci, l-au iertat, dar acum? Dacă i se întâmplă ceva lui Anişor, nu-l vor ierta niciodată! Nimeni! Nici comandantul de companie nu-l va ierta, nici locotenentul Iovan, nici şeful şcolii...

— *Anişor!... Anişor!*

Vocile s-au apropiat, s-au înmulțit. Ecoul s-a întărit. Cad fulgi mari de zăpadă...

— Anişor! strigă Răsvan fără voie şi atât de puternic că nu-şi recunoscu glasul. Parcă altcineva strigase... În fața lui, Gorovei:

— L-ai găsit?

— Nu! Ba da... uite-l! Ba nu, nu-i Anişor. E Ilieş Stan.

— L-ai găsit? întrebă şi Ilieş Stan.

Şi Bradu:

— L-ai găsit?

Coboară pe rând, de parcă până atunci ar fi stat ascunşi printre brazi, Kemeny, Zăvoiu, Bergman, Rădaşa... şi fiecare îl întreabă ceva, îi cere socoteală, iar el stă în fata lor zăpăcit.

„Cred că alta era panta... Nu era aşa departe... Nu mă urcasem atât de sus..."

„Iată-l şi pe locotenentul Sboru. Dacă nici tovarăşul instructor nu l-a găsit, cine să-l găsească?" îl cuprinde deznădejdea pe Răsvan. Şi simte că poartă în spinare o povară grea cât muntele din față.

Dar nu... E Voinicu... Iată-l şi pe locotenentul Sboru, singur... Ba nu, nu-i singur. În urma lui, aşa ca prin minune, apare de după un dâmb un omuleț de zăpadă, care parcă trage o sanie după el sau nişte crengi de copac.

Se apropie omulețul.

— Anişor! strigă băieții cu toți fericiți, recunoscându-l.

Anişor trage schiurile după el... Cu ce le-o fi legat? De ce le trage ca pe o sanie?

Părul pudrat de ninsoare, hainele tăvălite în zăpadă, genele - albe, ca ale moşnegilor, fața. Albă, ba chiar şi mustața. O mustață albă ca de vată, lipită. Ce-o mai fi şi asta?

— Ce-i, Anişor? Ce s-a întâmplat? întreabă cu îngrijorare fiecare şi toți împreună. Ce-ai la gură? Un pansament?

Prin bucățica de tifon lipită de gură răzbise o picătură de sânge. Iar ochii albaştri, parcă decolorați şi ei, zâmbesc nepăsători. Cu un deget îşi ține pansamentul ea să le poată vorbi:

— N-am ştiut să ocolesc şi am intrat cu nasul drept în copac.

— N-ai auzit când te-am strigat? îl întreabă ba unul, ba altul.

— Oho!... încă cum! Dar n-am putut să mă ridic, nici să strig, până n-a venit...

Şi-l arată pe locotenentul Sboru.

— Te doare? întreabă Bradu.

— Un pic.

Şi arătând buza:

— Doar m-am sgâriat, un piculeț...

— Şi de ce tragi schiurile după tine?

— Mă ține aici! şi arată spatele. Am căzut într-un ciot de copac...

— Şi buza? mai întreabă cineva.

— M-am izbit de-un brad...

— Ei, ce tot îl întrebați? se supără instructorul. Şi scoțând trusa de medicamente: stai, să-ți schimb pansamentul. Voi n-ați înțeles? Nu aici îl doare! Noada-i cu bucluc! D-aia n-a putut să se ridice. S-a lovit unde-i mai rău! Vezi dac-ai pornit singur, dac-ai urcat până aici? Cum a fost ordinul? Până la copăcel şi atât! Şi măcar dacă trecea cineva pe lângă tine!

Şi Sboru îşi pironeşte privirea asupra lui Răsvan.

Furios, Gorovei strânge pumnii, şi Răsvan îi vede pumnii aceia mari, parcă sunt umflați, parcă vorbesc. Dar Gorovei îşi desface degetele şi la rândul lui, parc-ar spune: „N-avea grijă, nu sunt un bătăuş! Nu-mi pun mintea cu tine! Altfel o să te judecăm noi”.

— Nouă să ne spui exact cum s-a întâmplat! cere Rădaşa.

Ce verzi i se par lui Răsvan ochii lui Rădaşa. Ce tăioasă e privirea lui Rădaşa, ce îmbinate sprâncenele lui.

— Să nu cocoloşim lucrurile, se încruntă Ilieş.

— Aveai viteză?

— Da!

— N-ai putut frâna?

— Veneam în plug...

— Atunci viteza nu era chiar mare...

— Să vedeți, el n-a vrut. Venea repede, cu viteză... Eu eram în calea lui – îl apără Anişor.

— Stăteai pe loc? întrebă locotenentul Sboru.

— Pe loc!

— Răsvan te-ar fi ocolit, dacă ar fi ştiut să ocolească. Dar aşa te-a lovit.

— Cu bună ştiință, făcu Bradu, amintindu-şi şi de întâmplarea cu briceagul.

— Nu, se împotrivi Anişor.

„Şi Bradu zicea că mi-e prieten... gândeşte Răsvan. Ce mai prieten”!

— Vezi, Răsvane, dacă n-ai venit să vezi filmul, sâmbătă seara? Noi am văzut un film care se cheamă: *Cinste de sportiv*. Păcat că nu l-ai văzut, făcu Ilieş.

— El a rămas să tocească la istorie, zise şi Poenaru. Şi uite că nu ți-a folosit la nimic să ştii faraonii pe dinafară...

— Dar nici ție nu ți-ar strica să-i ştii, izbucni Răsvan. Nu e rău că-nveți, făcu deodată scurt, convins, mândru.

— Dacă ai fi slab la carte te-am ajuta, răspunde Bergman. Tu ştii una şi bună: „învăț" dar altceva, nimic. Eşti un tovarăş bun, îți ajuți colegii? Ai cinci surori, care e exemplul pe care îl dai?

Răsvan îşi ține cu greu lacrimile. Dar nu spune nimic; cu buzele strânse, cu dinții strânşi, nu recunoaşte nimic din câte i se impută. Degeaba caută Dimescu din a III-a să-l facă să înțeleagă unde stă vina lui. Răsvan nu recunoaşte. El ştie atât: că învață bine, că are note bune, cele mai bune note, că-şi face datoria. Cine-şi face mai bine datoria ca el? Nici Ilieş Stan, Bergman şi Bradu nu-l întrec... încolo, niciunul nu-l ajunge. Unii au întârzieri la adunări, alții nu ies la înviorare, la masă vorbesc tare şi câte altele. Pe când la el niciun nasture rupt, doar odată a avut batista murdară. Atât! Îşi îndeplineşte serviciul în clasă, în dormitor, la bucătărie, la sufragerie, cu toată conştiinciozitatea. El nu face mofturi că nu-i place compotul de prune, nu lasă macaroanele ca să mănânce numai friptura, ca alții... Nu face cocoloşi de pâine.

Răsvan tace. Bradu parcă-i citeşte gândurile.

— Te crezi fără cusur?

— Nu...

Răsvan nu se crede fără cusur, dar aici nu-i vorba de asta.

— Dacă eşti perfect, asta înseamnă că nu mai ai nimic de învățat. Dar să-ți dau un exemplu...

Şi, ca de obicei, Bradu începe cu şcoala de marină...

Altădată elevii râdeau fiindcă toate exemplele lui Bradu sunt de la şcoala de marină. De fiecare dată, Bradu începe la fel: „La şcoala de marină..." Dar acum în decorul alb al munților toți simt solemnitatea clipei. Bradu face un pas înainte ca să ajungă în fața lui Răsvan:

— La şcoala de marină, matrozii au avut o întrecere la cros cu elevii şcolii sportive şi cu liceul de băieți. Unul dintre matrozi, un bun alergător, a obosit şi a rămas în urmă. Atunci, patru tovarăşi care i-o luaseră înainte şi-au încetinit pasul, l-au aşteptat ca să-l îmbărbăteze, să-i dea curaj. Auzi, Răsvane? Iar elevul care a

rămas în urmă, când a văzut că se apropie de ceilalți patru, când a înțeles gestul lor de prietenie, a prins iar forțe şi a alergat cu viteză sporită. Şi aşa, toți cei cinci matrozi au ajuns la start în acelaşi timp. Cine a învins? Şerban, Dan, Molnar, Moțatu? Nu! A învins şcoala medie de marină! Un colectiv de matrozi a învins. Asta înseamnă prietenie...

Răsvan asculta atent. În sufletul lui se luptau vechile năravuri: individualism, egoism, dorința de a ieşi numai el la iveală în orice împrejurare, fără să-i pese de alții, cu sentimentele noi, generoase, calde, pe care le-a stârpit povestirea lui Bradu.

Locotenentul Sboru era mulțumit de lecția pe care o primise Răsvan. Dar chiar şi el primise o lecție. Avea obiceiul să-i numească „puştii" pe cei dintr-a I-a A... Nu-i lua prea mult în seamă. Îşi făcea programul cu ei şi atât. Nu-i cunoştea. Dar iată că-i vede acum cu alți ochi. Copiii aceştia, prin solidaritatea lor, prin frumusețea exemplului pe care-l aduceau despre prietenie, se măsurau cu munții, cu brazii înalți. Sigur că altfel va lucra cu ei de aici înainte.

— Elevi, eu propun să discutați cazul în adunarea detaşamentului de pionieri. Primul punct care va trebui discutat e încălcarea ordinului superiorului. Nu uitați că sunteți militari... Ordinul era: nu treceți de copăcel! Şi din acest punct de vedere Anişor e la fel de vinovat. Dar acum, hai Anişor, trebuie să porneşti pe schiuri.

— Nu pot să mă aplec.

— Nici nu e nevoie să te apleci. Ia spune, Răsvane, cum trebuie să pui schiurile când te afli în pantă?

— Paralel cu panta, spuse Răsvan cu vocea înecată de o lacrimă.

Anişor încearcă să pornească, dar simte o durere ascuțită în spate.

— Nu pot.

— Nu pot, nu-i vorbă de militar... zise instructorul. Au fost soldați, ofițeri, care s-au târât prin noroaie, s-au târât în coate...

„Aşa s-a târât şi Gheorghe", gândeşte Anişor şi făcând o sforțare, fără să se aplece, cu mişcările picioarelor îşi potriveşte schiurile paralel cu panta.

— Aşa, bun. Acum o coborâre în poziția întâi în picioare. Unde spui că te doare? Şi Iovan zâmbeşte.

— Ei, lasă? Ştim noi că doare acolo. Dar nu-i nevoie să te

apleci. O să fii nevoit să faci o coborâre corectă, tocmai ca să nu te doară.

Şi fiindcă Anişor se mai codea:

— Uite, aşa ca Zăvoiu. Drept ca o lumânare. Rădaşa drept, Gorovei, tot aşa... Bradu „ca bradu...” glumeşte instructorul. Vezi, Anişor, nu eşti singur, pornim cu toţii deodată, altfel ţine prea mult şi trebuie să fim la timp la adunare... Dar nu te apleci deloc. Ne-am înţeles? Nimeni nu se apleacă. Doar mişcăm din umeri, aşa ca să ne găsim echilibrul, să avem greutatea corpului în faţă, atât ca să nu cădem în spate. Iar jos, în vale, toată lumea se opreşte deodată, frânează într-o cristiană desăvârşită... Vezi, Anişor? Aşa! Te uiţi doar nitel peste umărul stâng şi smuceşti un pic din genunchi ca schiurile să facă o mişcare spre stânga şi atunci oprirea îţi reuşeşte sigur.

Panta e largă, deschisă şi fulgii de zăpadă cad liniştiţi, mari, parcă-s văzuţi prin lupă.

Anişor îşi aminteşte când a fost prima dată cu frate-su în şalupa cu motor. Atunci a mai trăit această bucurie a vitezei. Dar nu era chiar aşa. Atunci îl ducea şalupa.

Acum sbura parcă el cu aripile lui, tăia din plin aerul rece şi totodată fierbinte, fulgii reci i se topeau pe nas. El, care înălţase atâtea smeie, se simţea el însuşi un smeu care despica văzduhul şi, deşi aluneca în pantă, avea simţământul că urcă şi iar urcă... Pierise parcă şi apăsarea aceea dureroasă, pe care o simţea în piept, de la moartea fratelui Gheorghe, îl părăsea parcă şi această ultimă greutate în timp ce viteza creştea. Numai în gură avea un gust neplăcut. Dac-ar fi putut s-ar fi oprit să scuipe. Să nu-şi mai simtă gura băloasă. Dar cum să te opreşti când scârţâie zăpada sub schiuri, când toţi munţii parcă te cheamă? Iată că i-a luat-o înainte tovarăşul Sboru. De-ar putea să-l ajungă acum şi pe Voinicu. Dimescu e în dreapta lui. Gorovei în stânga. De Răsvan uitase de tot. Creştea în Anişor odată cu bucuria vitezei simţământul că stăpâneşte natura, că se măsoară cu ea. Pentru întâia oară Anişor nu-şi mai privea vârfurile schiurilor şi nu mai vedea covorul de zăpadă pe care-l tăia, ci doar piscurile stâncoase, cu glugile lor albe şi pelerinele lor uriaşe, cafenii, verzi, fumurii, tăiate de dâre argintii, cu insule de zăpadă ici, colo...

„Repede! Mai repede!” îi sufla o voce la ureche. Viteza creştea nebuneşte. Anişor parcă nu mai avea greutate, ci aripi. Dar unde se va opri? Nu îndrăznea să coboare privirea. Auzea vâjâitul

trecerii lui prin văzduh, scârțâitul depărtat al zăpezii, vedea peste munți un fel de apă nesfârşită, albastră, şi norii parcă erau corăbii albăstrii cu pânze cețoase. Şi deodată auzi larmă de voci. Ca nişte piese de şah înfipte într-o cutie albă, apăreau la depărtare mare elevii. Panta se domolise, dar viteza nu descreştea, dimpotrivă. Creşteau piesele de şah, căpătau forme omeneşti. Ce mari erau acum cantemiriştii... Va trebui să se oprească.

— Frâna!

— Cristiană! îi strigă băieții.

Da, trebuia neapărat să frâneze; dintr-o astfel de viteză nu te poți opri decât într-o cristiană... Îi trec prin minte într-o strălucire cuvintele lui Sboru: „Priveşti peste umăr, adică apropii schiurile bine, o svâcnire scurtă din genunchi, o privire peste umăr". Şi Anişor se răsuci o singură dată ca un tirbuşon. Zăpada scrâşni, se pulverizează, ca un praf de apă. În clipa aceea scurtă, răsucindu-se din călcâi până-n creştet o singură dată, brusc, izbuti să înfrângă viteza. Băieții aplaudară voioşi ca la teatru.

— Bravo, Anişor!

Colegii făceau zid viu în jurul lui Anişor. Bucuria că nu i se întâmplase nimic rău era crescută acum de admirație. „Ce oprire! Ce cristiană! Grozavă! De pe buzele lui Anişor sburase pansamentul dar elevii nici nu se sinchiseau de tăietura însângerată.

— Bravo, Anişor! Ce cristiană! Aşa cristiană, mai zic!

Răsvan la început simțise o uşurare, parcă i se luase o piatră de pe inimă... Bine că n-a pățit nimic „gură-cască". Dar în curând începu ciuda să-l roadă. Şi vechile răfuieli parcă se înmulțeau, se adunau. Buzele îi erau strânse, fruntea încrețită, privirea piezişă...

În după amiaza aceleeaşi zile, Anişor plecă cu autobuzul şcolii la Azuga, unde buza îi fu cusută şi unde trebuia să rămână câteva zile ca să i se scoată copcile.

Colonelul se informa mereu la telefon de starea elevului. Băieții cereau mereu veşti.

— Tăietura nu e adâncă, totuşi s-ar putea să-i rămâie un semn foarte subțire.

— Ar fi bine să nu rămâie niciun semn, îşi îngroşă glasul Gorovei, privind spre Răsvan.

CAPITOLUL XII
Scrisoare Tudoriței

„Dragă Tudorița. De trei zile ninge întruna. Grădinarul nostru este tare necăjit. Auzi, primăvara să ningă! După ce au ieşit brânduşele, ghioceii, după ce au înflorit merii! Cine a mai văzut? „Ia te uită florile", se văita. „Parcă a aruncat cineva apă fiartă peste ele"!

Dar noi suntem veseli că am făcut schi trei zile în şir, apoi o plimbare cu autobuzul la Azuga, la spital, ca să-l luăm pe Anişor acasă. Poznaşul de Anişor şi-a rupt buza, nimerind într-un copac. Despre întâmplarea asta am scris mai pe larg în „jurnalul" meu, şi ai s-o citeşti acolo cu toate amănuntele. Pot să-ți spun, însă, de pe acum, că vina e a lui Răsvan, care l-a izbit – e drept fără să vrea. El spune aşa: „Anişor nu trebuia să-mi stea în cale". Dar noi suntem de părere că dacă totuşi l-a lovit – chiar fără voință – trebuia să se oprească, să vadă ce s-a întâmplat şi la nevoie să-l ajute. Doar nu eram la un concurs de întreceri... Şi chiar şi atunci, poate că tot ar fi trebuit să arunce o privire în urmă. Mai ales că Răsvan nu e la prima lui vină gravă față de Anişor... Azi a fost judecat în fața unității de pionieri. I s-a interzis intrarea în camera pionierilor. Va rămâne izolat în timpul mesei. Va lua masa singur. Îți dai seama ce înseamnă să mănânci singur cuc la o masă? Şi un amănunt destul de trist este că tocmai azi a fost a treia aniversare de când a fost făcut pionier. Şi dorința lui cea mai mare era ca să intre în U.T.M. chiar azi. Fireşte, se credea mai bine pregătit ca oricine şi a părut surprins de întrebarea lui Dimescu:

— Cum se pregăteşte elevul Răsvan să intre în U.T.M.?

— Învăț statutul, a răspuns scurt, înălțând capul cu semeție.

— Elevul Răsvan nu a studiat statutul, ci a tocit statutul fără o orientare practică, a spus Dimescu. Elevul Răsvan să se considere U.T.M.-ist şi să răspundă care sunt îndatoririle unui membru!

— De a fi fruntaş la învățătură şi disciplinat, a răspuns Răsvan înțepat. De a fi agitator neobosit al ştiinței marxist-leniniste...

— Şi cum ți-ai îndeplinit această îndatorire, dumneata care de fiecare dată te scuturi: „Nu pot, sunt ocupat, am de învățat".

Răsvan s-a întunecat:

— „Eu nu trebuie să-i ajut. Nu sunt U.T.M.-ist, sunt un simplu pionier”.

Am fost toți indignați. Auzi: „un simplu pionier” adică cum vine asta, dar ce, e puțin lucru să fii pionier?

În sfârşit, concluzia noastră a fost, că şi fără întâmplarea de la schi, Răsvan nu era pregătit să intre în U.T.M. În ce priveşte neexecutarea ordinului superiorului au fost socotiți vinovați deopotrivă Anişor şi Răsvan. Amândoi vor pleca în vacanța de primăvară cu două zile mai târziu...

În ce priveşte Anişor, medicul-şef ne-a asigurat că n-o să-i rămână niciun semn. Poate doar o sgârietură cât un fir de ață.

Un accident mai serios i s-a întâmplat profesorului de fizică de la clasele mari. Credeam chiar că am scăpat de ora de fizică, deoarece Chilian Victor e plecat la Bucureşti – asta se întâmplă des – când colo tocmai când discutam de accident, ne pomenim cu Brebu în clasă.

— A făcut o săritură mai ceva decât Sboru, îmi şoptea Zăvoiu.

— Face sărituri Brebu? Parcă nu-mi venea să cred.

— Oho, uite aşa, ca o pasăre a venit, mă asigură Gorovei. Admirația noastră pentru profesorul Brebu e în creştere. Tare ne pare rău că nu e el profesorul nostru, Chilian Victor e tare înfumurat. Frazele lui sunt pompoase, cuvintele atât de neobişnuite, că atunci când recitim notițele avem nevoie de un dicționar. Vlad, dimpotrivă, topit de admirație, îşi notează anumite cuvinte şi fraze pe care apoi le foloseşte cu sau fără rost. Bunăoară... sculele minții, sens pithyc, ultra sens, fixativul fugitivelor, imagini... Şi nu uită niciodată să strecoare: „sunt învățat să am de a face cu studenții... Sunt un vechi „universitar!”

Dar să revin la Brebu:

Am început să-i cercetăm cu toată atenția vânătaia de sub ochi şi să şoptim între noi. Nu ştiam cum să facem să aducem vorba despre schi şi despre accident... Dar Brebu foarte liniştit trecea absențele în catalog şi părea să nu bage de seamă sgomotul din clasă. Apoi privi prin clasă atent... Ne şi întrebam: „Pe care din noi o să-l asculte? O să ne puie note sau nu?” Ne pomenim că întreabă:

— Voi ştiți care e greutatea mea?

— Nu, răspunse clasa în cor.

— Am 66 kilograme. Clar?

— Clar, tovarăşe profesor.

— Ştiți care e coeficientul de alunecare al lemnului pe ghiață?

Şi, îndreptându-se spre tablă, luă creta şi scrise 0,003.

— Ştiți ce înclinare are panta de schi la Clăbucet?

Băieții se înviorară deodată.

— 60 grade în punctul cel mai înclinat!... Ia să vedem, Rădaşa, cu ce seamănă panta?

— Cu un plan înclinat.

— Clar!... Această pantă a fost parcursă în patru secunde... Să se afle forța cu care am căzut...

Şi trăgându-şi mustața, Brebu privi clasa cu toată seriozitatea.

Băieții aveau chef de glumă, dar în acelaşi timp îşi dădeau seama că era vorba de o problemă şi că oricine putea fi scos la tablă s-o rezolve.

Profesorul Brebu zâmbea şiret:

— Ia să vedem, romancierule! Ia treci la tablă, Rădaşa. Cu ce e egală forța?

— Cu masa înmulțită cu accelerația.

— Deci?

— F = m x a, am spus.

Şi Brebu luând din mâna mea creta a desenat un triunghi pe care l-a însemnat cu literele ABC.

— Deci AB, adică panta, este egal cu 500 m şi deoarece într-un triunghi dreptunghi avem relația BC=AB cos 60°, putem scrie:

$$AB = \frac{BC}{\cos 60^\circ} = \frac{BC}{1/2} = 2\ BC$$

Considerăm că forța de apăsare F este egală cu greutatea mea, adică cu 66 kg.

Şi dându-mi creta în mână, continuă:

— Putem spune că forța de frecare F_f este egală cu forța de apăsare înmulțită cu coeficientul de frecare (0,003)

Deci $F_f = F_a$ x 0,003 = 66 x 0,003 = 0,198 Kg.

Înseamnă că în relația ce ne va da forța de cădere, nu vom mai avea forța de apăsare inițială de 66 kg, ci o forță mai mică cu 0,198 kg, adică 65,802 kg. Pentru a afla forța de cădere, avem relația:

F_c = m x a, adică masa x accelerația.

Acum să aflăm accelerația.
Știm că în mișcarea uniform accelerată, spațiul e dat de relația:

S = $\frac{1}{2}$ at^2, considerând că nu avem nici viteză și nici spațiu inițial.

Știind că spațiul este egal cu lungimea pantei, deci cu 500 m și că el este parcurs în timp de 4 secunde, vom avea:

500= $\frac{1}{2}$ a x 16

Deci: 500 = 8 x a, de unde:
a = 500 / 8 = 62,5 m/s^2

Deci, accelerația este egală cu 62,5 m/s^2

Rămâne de aflat masa. Știm că între ea și greutatea G există relația: m =$\frac{G}{9,81}$, în care 9,81 este accelerația gravitației.
Deci, masa corespunzătoare greutății de 65,802 kg este
$\frac{65,802}{9,81}$ = 6,7 kg masă

Forța de cădere F_c = m x a = 6,7 x 62,5 = 418,75 kg

F_c = 418,75 kg.

Ei, acum știți și voi forța cu care am căzut, zâmbi Brebu și deodată cu fața serioasă: deci nu mai e nevoie să vă luați după svonuri și să șoptiți în bănci...
Ți-am redat toate acestea mai întâi fiindcă îmi scrii că te interesează viața noastră, apoi ca să vezi că și mie au început să-mi placă științele exacte. Dar mai ales ca să înțelegi mai bine de ce ne e drag Brebu. De abia aștept să fiu în anul II și să-l am profesor. Cred că atunci – deși totuși nu-mi plac științele exacte cât îți plac ție – voi fi cel mai bun elev la fizică. Mă întreb uneori dacă desfășurarea întregii vieți nu e influențată de faptul că odată un profesor a știut să se facă iubit. Tu ce crezi? Răspunde-mi...

CAPITOLUL XIII
Brigadă

În biroul directorului de studii discuția în jurul clasei a I-a era în toi. Ofițerul educator stătea drept ca un plop şi urechile îi ardeau de parcă el ar fi luat o notă proastă la fizică, şi nu Poenaru, de parcă el ar fi luat doi la purtare şi nu Rădaşa, de parcă el ar fi fost prins fumând şi nu Gorovei, de parcă el ar fi copiat la matematică şi nu Vlad... „De altminteri, gândea locotenentul Iovan, în privința lui Vlad nu sunt de acord. Sau i se pune doi la purtare şi i se anulează teza cu dreptul de a o mai da încă odată, sau i se pune doi la teză dar nu i se mai pune doi la purtare.

— Recunosc totuşi, coborî glasul directorul de studii, că în ceea ce priveşte învățătura, clasa în întregul ei a făcut un salt; dar sunt încă prea multe „cazuri”.

Aci făcu o pauză, apoi cu totul nemulțumit.

— Clasa întâia a devenit o clasă paraşutistă.

Pe fața lipsită de zâmbet a directorului de studii locotenentul Iovan căuta să înțeleagă despre ce e vorba.

— Auzi! „Prelată”. Acum i-a apucat prelata! Țin câte o pătură de capetele şi de marginile ei şi un elev e aruncat în aer ca o minge. Întreb ce-i asta şi mi se răspunde: „Antrenament pentru paraşută!”

Locțiitorul politic, care până acum bătuse la maşină cu un singur deget, părând cu totul absorbit de literele care se înşirau negre pe hârtie, se întoarse cu fața spre biroul la care stătea în picioare directorul de studii.

— Ilieş Stan şi Rădaşa au venit să mă întrebe dacă pot să urmeze în vacanță o şcoală de paraşutişti! Dumneata ştii ceva despre asta? întreba supărat căpitanul Crişan...

— Da, făcu locotenentul Iovan. Argumentul lor este că şi Cojedub a învățat sborul fără a-şi stânjeni cursurile de la şcoala tehnică. Elevii au citit aproape toți *Servesc Patria*. Caut prin toate mijloacele să le stârnesc interesul şi dragostea pentru militărie, tovarăşe căpitan.

— Caută prin toate mijloacele să le stârneşti dragostea pentru învățătură, tovarăşe locotenent.

— *Servesc Patria* e o carte straşnică, dădu din cap locţiitorul politic, ridicându-se. Toţi elevii ar trebui s-o citească.

— Sunt de aceeaşi părere. Totuşi iată-ne la sfârşitul celui de al treilea pătrar şi clasa I-a A continuă să păstreze faima de clasă codaşă. Chiar şi Răsvan, cel mai bun elev din clasă, are acum doi la purtare, din pricina întâmplării cu briceagul...

Locotenentul Iovan nu era de acord cu această ploaie de note proaste la purtare, faţă de care elevii ajunseseră destul de nepăsători. Oricum, era tare mâhnit. „Ce-am realizat timp de mai bine de o lună de când mi s-a dat plutonul pe mână? Am crezut că va fi uşor şi iată că e tare greu. Al dracului de greu! Când unele merg bine, altele merg prost. Aşa păţea mama cu foaia de plăcintă pe care o întindea de sărbători, şi care mereu se rupea în alt loc".

— În privinţa lui Rădaşa de care dumneata spui că învaţă bine şi că s-a îndreptat în toate privinţele – urmă cu severitate directorul de studii – ai văzut, a mers cu indisciplina până la refuzul de a se tunde.

— Eu, tovarăşe căpitan, interveni locţiitorul politic, cu felul lui domol, am în privinţa lui Rădaşa şi chiar a celorlalţi cu totul altă părere. La începutul anului, Rădaşa a venit la mine şi mi-a spus fără ocoluri: „Tovarăşe maior, eu vreau să plec acasă". — „Ia zi, frate, îl întreb – ce nu ţi-o fi plăcând aici?" – „Munţii!" mi-a răspuns cu toată seriozitatea. Mi s-a părut că n-aud bine. Dar el îmi arăta munţii şi ofta: „Mereu aceiaşi munţi! De dimineaţă şi până seara mereu aceiaşi munţi! Acelaşi peisagiu!"

„Mie n-ar fi îndrăznit să-mi spuie una ca asta!" gândi directorul de studii, apoi zâmbi ironic:

— Şi dumneata ce i-ai spus, tovarăşe maior?

— L-am sfătuit să descrie în fiecare zi într-o pagină munţii, aşa cum îi vede: cerul, brazii, acoperişul caselor, aşa cum îi apar în clipa aceea. Şi după o lună să vină să-mi arate ce a scris. Bineînţeles, l-am măgulit: „Ştiu că ai talent şi că vrei să scrii un roman din viaţa şcolii noastre, peisagiul îţi va fi de mare folos". Ei bine, după o lună a venit la mine: „Tovarăşe maior, v-am ascultat. Am aici caietul în care am descris în fiecare zi peisagiul. Abia acum înţeleg de ce mi-aţi cerut aceste descrieri. Niciuna nu seamănă cu cealaltă. Totul se schimbă nu numai de la zi la zi, dar chiar de la oră la oră. M-am gândit bine, nu vreau să mai plec din şcoală". Îmi venea să-i spun: „Nici tu, Rădaşa, nu semeni cu băiatul care ai fost acum o lună. Şi tu te schimbi nu numai din zi

în zi, dar chiar din oră în oră”.

„Câtă dreptate are”, gândi locotenentul Iovan. „Chiar de când am venit eu şi Rădaşa e parcă altul. Are o privire mai umană, mai atentă”.

Dar directorul de studii, cu glas de învinuire:

— Cum se face, tovarăşe locotenent Iovan, că Poenaru a luat iar doi la fizică?

— Tocmai despre asta voiam să vă vorbesc. Tovarăşul profesor Chilian vine uneori nervos şi atunci face notări pripite, neprincipiale.

— Adică, în concret, interveni locţiitorul politic.

— În ziua aceea, după ce a sunat de intrare, Poenaru şi-a adus aminte că uitase caietul de notiţe în noptieră. Şi s-a repezit să-l ia. Dar când să iasă, profesorul Chilian dădea să intre. S-a făcut foc: „Fiindcă tot nu eşti în bancă, treci la tablă, i-a spus”.

Până a trecut absenţele, l-a lăsat să aştepte în picioare la tablă. Bineînţeles că elevul enervat la rândul lui s-a fâstâcit atunci când a trebuit să răspundă la întrebările legate de lecţie. Adică la prima întrebare. Căci după prima întrebare i-a pus doi, ba a mai şi adăugat: „Cu sculele minţii dumitale n-ai să desfereci niciodată porţile fizicii...” Eu cred, că asta din punct de vedere pedagogic nu e just, spuse Iovan.

— Fireşte că nu e just, aprobă locţiitorul politic. Am asistat şi eu la un caz aproape identic, de aceea am pus chestiunea în adunarea organizaţiei noastre de bază. Să se stea de vorbă cu profesorii. Mai cu deosebire cu profesorul Chilian... Brebu, vă amintiţi, şi-a luat angajamente. E şi cel mai nimerit, dat fiind că predau aceeaşi materie.

În clipa aceea năvăli pe uşă profesorul Chilian Victor. Era mai agitat ca oricând:

— Am venit să vă aduc la cunoştinţă că s-au suprapus orele de fizică cu cele de chimie. La chimie se face o nemaipomenită murdărie cu acid sulfuric şi cu altele.

Vorbea pe nerăsuflate, de parcă se temea să nu fie întrerupt şi să-şi piardă şirul.

— Profesoara de chimie lucrează cu lămpi care se sparg, fiindcă pune flacăra de spirt lângă sticla de lampă, adaugă cu desgust Chilian Victor, şi apoi hidrogenul sulfurat miroase a ouă clocite.

Potrivindu-şi ochelarii, privi pe fiecare în parte, ca pe nişte elevi pe care vrei să-i întrebi dacă au înţeles.

— Cu bioxidul de carbon, aerul devine greu. Domnia sa lucrează în dezordine, în miros urât şi murdărie. Mie îmi este ultra neplăcut, vă mărturisesc, să predau în dezordine, miros urât şi murdărie.

Directorul de studii ar fi voit să-l întrebe: „Când vi s-au întâmplat toate nenorocirile astea? Că aţi tot lipsit, că aţi tot fost plecat la Bucureşti...”

Dar locţiitorul politic, liniştit ca de obicei, zise cu o îngăduitoare ironie:

— O adevărată nenorocire chimia asta! Chiar şi elevii se plâng de ea...

— Să vedeţi, tovarăşe maior, îşi luă un aer ofensat Chilian Victor, apoi dându-şi parcă seama că singurul care ar putea înţelege ar fi directorul de studii... Îmi fac experienţele pe masa arsă de acizi, nu ştiu dacă domnia-voastră înţelegeţi.

— E uşor de înţeles: vreţi să aveţi un laborator separat. Dar dumneavoastră ştiţi prea bine că în clădirea cea nouă veţi avea...

Chilian Victor îl întrerupse:

— Bine, bine! Clădirea cea nouă! Dar până atunci... Aşa nu se mai poate. Eu sunt obişnuit cu laboratorul universităţii. Nu ştiu dacă îl cunoaşteţi.

— Şi ce propuneţi?

— Să se mute domnia-sa.

— Chimia?

— Bineînţeles, adică reflectam la tovarăşa profesoară de chimie.

— Voi studia chestiunea, spuse calm directorul de studii.

Iar Chilian Victor, înclinându-se ceremonios, părăsi biroul.

— Nu va fi lucru uşor, făcu directorul de studii. Eu tocmai mă străduiesc să stabilesc funcţiile laboratorului, orele de laborator să le organizez în aşa fel ca ele să fie în aceeaşi zi. Asta ar simplifica munca laborantului, s-ar fixa mai uşor atribuţia lui. Mă gândeam tocmai la o colaborare, în aceeaşi zi şi în acelaşi loc, între profesorul de fizică şi cel de chimie, adică să se hotărască în colectiv aparatul, metoda pentru profesorii de fizică, aparatul, metoda pentru cel de chimie.

Locţiitorul politic îşi aprinse pipa cu vădită plăcere.

— Şi asta se va realiza cu timpul. Mai important e ca Brebu să aibe prilejul de a arăta lui Chilian Victor metodele lui de a interoga elevii, de a le pune note... de-ai face să le placă fizica.

Apoi către Iovan:

— Vezi, unii se mai împiedică de obiceiurile pedagogiei vechi şi chiar de firea lor. Profesorul Chilian nu poate uita că a predat la universitate. Felul lui de a vorbi e aşa: „Să ne adunăm, să facem un plan şi să vă arătăm noi cum trebuie să lucrăm. Noi înseamnă „Eu". Sunt marți aici. Veniți şi dumneavoastră, vă învăț eu". Parcă n-ar vorbi cu profesori, cu colegi, ci cu elevii lui. Ei, bine, în afară de forma care e cu prisosință politicoasă, nici tonul, nici metoda nu pot fi acceptate. Brebu e altfel. Deşi ca om nu-i lipsit de cusururi, nestăpânit, pripit, totuşi pune foarte mult suflet în munca de învățământ şi ştie să se facă iubit de copii, fiindcă-i iubeşte din toată inima. Sufla vântul în laborator până a venit el... A muncit mult ca să-l pună pe picioare şi asta nu-i tot. Mai merituos e că a creat într-a II-a şi a III-a colective admirabile de elevi dintre cei care, ajutându-l, s-au prins cu însuflețire în muncă. Bunăoară colectivul condus de Dimescu dintr-a III-a, de Voinicu dintr-a II-a, şi alții. Dar nu numai atât: Profesorii de aceeaşi specialitate, trebuie să lucreze în colectiv, să-şi pregătească împreună lecția, să găsească împreună cea mai bună metodă. Şi tare le e greu unora să înțeleagă acest lucru. Cred că propunerea profesorului de geografie de a se ține lecții deschise e bună.

— Aş avea şi eu o propunere, spuse locotenentul Iovan. Aş dori ca împreună cu grupa de U.T.M. din clasa I-a A sa mutăm laboratorul de chimie, la sfârşitul săptămânii, într-o singură zi.

Directorul de studii întoarse gâtul lui țeapăn către locțiitorul politic şi cu fața roşie de parcă deodată ar fi început gulerul să-l strângă prea tare:

— Crezi dumneata că o să mai rămână o eprubetă întreagă, dacă o să încapă laboratorul pe mâna elevilor din clasa I-a A?

— Eu zic să le dăm elevilor noştri dintr-a I-a A prilejul de a ne arăta că merită această încredere.

— Bine. Azi e vineri. Până luni totul trebuie să fie gata, spuse scurt directorul de studii.

Apoi desfăcând pe birou hârtiile pe care le ținuse tot timpul în mână:

— Să facem planificarea muncii ofițerilor educatori, pe zile, pe ore. Să stabilim atribuțiile fiecăruia. Sarcina dumitale este deosebit de grea. Ne apropiem de sfârşitul celui de al treilea pătrar.

În laborator, munca începu prin scoaterea meselor pe care se făceau experiențele de chimie. Şase băieți se împărțiră în trei grupe: Kemeny şi Bergman ridicau mesele şi le dădeau lui Rădaşa şi Bradu care stăteau la uşă şi le scoteau afară, unde Vlad şi Ilieş Stan începeau să le frece.

Dar Ilieş îl trimise pe Vlad să ceară o căldare cu împrumut de la una din fetele de servici.

— Vezi că le găseşti la popotă. Am văzut că spală acolo pe jos. Adu şi găleți. Fă-le să vadă că le ajunge şi una.

Vlad porni într-acolo, dar pe drum îl întâlni pe Anişor. Avea în mână o găleată.

— De unde vii?

— Am fost la gârlă. Vezi, clipi serios Anişor, eu tot cred că dacă astupăm un braț, putem mai încolo, când s-o desgheța pe sus, când s-o umfla gârla, să facem un bazin de înot. Apa o să fie până aici – şi Anişor arătă până la umăr. Tu ce crezi...

— Am să studiez chestiunea, spuse cu importanță Vlad. Am să mă consult cu „profesorul". Dar uite ce te rog. Du găleata asta acolo, la laborator. Spune că ți-am dat-o eu.

Nu trecură nici zece minute şi echipa care lucra la laborator se pomeni cu Anişor.

— M-a trimis Vlad cu găleata.

— Bun. Dar el unde e?... întrebă Ilieş. Treci în locul lui până vine. Uite, apucă-te de curățăt masa de colo...

Anişor nu pricepea nimic. El şterpelise găleata de la tovarăşul Rasu, din grajd. Se gândea s-o ducă la gârlă, să mai treacă apa dintr-un braț în altul, să facă o experiență în mic pe care s-o repete mai târziu când vremea se va încălzi. Dar luat repede, nu mai spuse nimic şi se apucă să curețe masa.

Gorovei se întorcea triumfător cu sacul de cârpe. Băieții se năpustiră şi începură să tragă de el.

Cum şi-a procurat şi un bon de ceară, nimeni n-a aflat.

— Zece cutii am adus!... Să avem şi pentru altădată, râdeau ochii boxeurului.

Nimeni din şcoală nu şi-ar fi închipuit – afară de locotenentul Iovan – că băieții dintr-a I-a A sunt în stare de atâta energie, de atâta voință şi solidaritate în muncă.

Dar Iovan nu se mira. În plutonul lui erau băieți de ispravă, de asta era sigur. Îi erau dragi, avea încredere în ei. „Păcat că timpul e scurt, îşi spunea mereu, până la sfârşitul anului şcolar. Dar nu-

i nimic! Voi izbuti!”

Şi urmărindu-i cum trebăluiau de zor, unii la spălatul şi curățatul meselor, alții la spălatul geamurilor, la frecatul parchetelor, unul cu peria muiată în benzină, altul cu cârpa ştergând benzina, unii spălând eprubetele şi alții punându-le la uscat, sprijinite de perete toate, pe dungă sau pe stative, ca să se scurgă, să se usuce, ofițerului educator îi creştea inima de mulțumire.

În aceeaşi seară străluceau ferestrele, parchetele, scaunele, mesele, dulapurile, eprubetele... Şi echipa, obosită, dar fericită, ca după o excursie grea, porni să se spele şi să se îmbrace curat, ca să poată apărea cum se cuvenea la adunare.

— Anişor, hai şi tu să te speli, îl grăbi Bradu.

— Mai am câteva eprubete.

— Lasă-le pe mâine. Adunarea nu aşteaptă...

— Am făgăduit – pfu! pfu!... sufla în eprubete... — ca totul să fie gata azi.

Apoi, ca să lucească, vârî hârtie înăuntru cu un beţişor.

— Uite-s gata!

— Hai, Anişor! îl îndemnă şi Rădaşa.

— Hai, că-s gata! Dar cine rămâne de pază până vine Poenaru?

Poenaru era plecat după o cheie pentru uşa noului laborator.

Nu puteau să lase laboratorul aşa, vraişte, să intre cineva în sala care strălucea de curățenie şi ordine, şi în care ei puseseră atâta muncă, atâta suflet.

Iată de ce la adunare, Anişor, care n-avusese timp să se spele şi să-şi pună bocancii, a apărut, aşa cum era, în pantofii de tenis.

— Ieşi afară Anişor! strigă furios locotenentul major Şoimu. În halul ăsta te prezinți ia adunare? Ce ținută e asta? De ce eşti cel din urmă?

— Cineva trebuie să fie cel din urmă, răspunse Anişor care-şi trăgea în sus pantalonii fiindcă n-avusese timp să-şi strângă cureaua.

Băieții râdeau, alții erau furioşi că plutonul va fi iar prost notat. Răsvan înveninat se gândea: „Ia uite cine a avut cinstea să facă parte din brigadă! Şi nici măcar nu-i utemist... Pe când eu... Eu tot din pricina lui nu sunt utemist...”

Dar echipa ştia bine că nimeni nu muncise cu atâta râvnă la mutarea laboratorului şi în sufletul lor Anişor îşi cucerise un loc prețios.

În seara aceea Iovan îşi propti obrazul de perna rece, încredințat că va adormi numaidecât. Dar o bucurie mare te împiedică uneori să-ți găseşti liniştea şi el îşi simțea sufletul plin, atât de plin, încât dacă nu ar fi fost oboseala şi îndatorirea de a se culca devreme, ar fi luat-o în noaptea asta hai-hui, razna prin munți.

„Am copii buni!" gândea privind prin fereastră noaptea luminată de lună. „Viața e aşa de frumoasă când ai copii mulți şi toți buni."

Dacă ar fi auzit comandantul de companie, directorul de studii şi cei mai mulți dintre profesori că-i socoate buni pe elevii dintr-a I-a A, l-ar fi socotit nebun. Cât despre profesoara care vine cu pionierele la film, în fiecare sâmbătă, parcă o vede cu zulufi pe frunte şi ochi zeflemitori:

„Am auzit că-i clasa cea mai poznaşă - îi merge vestea."

Deşi era mică, îl privea de sus. „Poznaşă, ca să nu spun codaşă", adăugase sglobie.

„Voi face din ea clasă fruntaşă..."

Râsul ei se porni săltăreț ca apa Râşnoavei... Zulufii întunecați sburau pe frunte, parcă râdeau şi ei.

„Îi voi dovedi că n-are dreptate, voi avea o clasă fruntaşă..."

Iovan îşi luă carnetul de pe măsuța de noapte şi îşi notă planul de muncă pe a doua zi.

„Mâine 15 Aprilie, o lună şi jumătate de când am venit..."

„Voi regrupa clasa, voi sta de vorbă cu şefii de grupă. Voi face o listă de corigenți pe materii, atâția la matematică, atâția la română, atâția la fizică...".

Şi Iovan îşi simți pleoapele grele ea nişte obloane. Abia îşi mai putu vârî carnețelul sub pernă şi aşa cu mâna îndoită sub pernă, cu nasul turtit în pernă, o amețeală dulce îl cuprinse.

„Dragul mamii, ce mândru eşti, îi şoptea cineva... Arăt poza ta la toți vecinii..." Vocea mamei, zâmbetul mamei, fața mică, îngustă, mototolită ca o hârtie, şi dragă, atât de dragă, fața mamei...

Printre nori Caraimanul, Colții Morarului. Munții fierb parcă într-un imens cazan de aburi, fumul alb se ridică pe cerul albastru, sgomot de apă, gârla Râşnoavei, vaporaşe şi bărci de hârtie construite de Anişor plutesc ca nişte boboci de rață pe gârlă.

Podul, acoperişul şcolii în depărtare, sentinela, ofițerul de servici, uniforme... Uniforme, soldați mici, parcă sunt de plumb când îi vezi de departe, dar de aproape oameni, oameni adevărați, şi când iau poziția de drepți, când fac stânga împrejur, adevărați militari!

Acum îi cunoaşte, parcă sunt fraţii lui, în ochii lor se oglindeşte copilăria lui. Singurul care-şi fereşte privirea e Vlad. Trebuie să-l urmărească mai de aproape pe Vlad... Pentru comandantul de companie inamicul nr. 1 e Anişor. Iovan zâmbeşte. În visul care se înfiripă apare Anişor pe acoperişul şcolii, înalță un smeu şi sboară, sboară cu smeul odată. Răsvan vine de departe cu un cerc imens: „Fac exerciții de aruncare cu discul!" îi explică. Se învârteşte cercul, se învârteşte bolta înstelată. Rădaşa îi arată „Steaua Polară": „Vreau să fiu aviator polar, ca Sania din *Doi Căpitani*. Un zâmbet rătăceşte pe buzele lui Rădaşa, un zâmbet joacă pe buzele lui Iovan; şi iar apare ca printr-o ceață deasă chipul fetei cu zulufi pe frunte şi somnul adânc îl prinde.

CAPITOLUL XIV
Începe cursa

A doua zi, după ora de meditație, locotenentul Iovan vorbi elevilor:

— Tovarăşi elevi, e o lună de când am venit aici şi cred că e bine să vă împărtăşesc rezultatele muncii mele. Am să vă vorbesc deschis. În primele zile am observat clasa. Am vrut să văd lipsurile ei, să-i pipăi pulsul, ca să zic aşa. Mă uitam în parte la fiecare din voi şi îmi spuneam: „Iată colaboratorii mei. Cu ei trebuie să pornesc la drum, ei trebuie să mă ajute". Dar nu vă cunoşteam şi nu cunoşteam şcoala. Cu unul am vizitat sera, cu altul spălătoria, cu unul cismăria, cu altul crescătoria de porci. Împreună ne-am cocoțat pe schele în aripa cea nouă a şcolii, împreună am stat de vorbă cu ostaşii care-şi fac aici serviciul militar şi care ajută cu munca lor la bunul mers al şcolii şi al plutonului pe care-l conduc. Fiecare din voi mi-a vorbit despre viața lui, despre necazurile şi aspirațiile lui. Iată de ce acum, când rostesc un nume, când văd un chip, el nu mai este pentru mine desprins de viață, ci legat de o realitate. Când am în fața mea un elev, eu îi cunosc în acelaşi timp fraţii şi surorile de care mi-a

vorbit, părinții de care îi e dor, casa din sat, şcoala din care a plecat ca să vie aici, prietenii de care s-a despărțit, dar de care a rămas legat sufleteşte.

Tovarăşi elevi, acum ştiu cu cine pornesc la drum şi vă mărturisesc că am curaj, am încredere că o să izbutim, c-o să facem treabă bună împreună. Situația la învățătură a clasei o cunoaşteți. Din 25 elevi, şapte n-au nota de trecere la una sau două materii, dintre ei doi n-au notă de trecere la mai multe materii.

„Unde vrea să ajungă?" se întreba Vlad care din când în când mai trăgea câte o linie în carnetul deschis pe pupitru. Dar tăcerea de-o clipă şi privirea ofițerului educator îl făcură să lase din mână creionul.

— Noi am văzut aseară un film, îşi reluă firul locotenentul Iovan. „Bătălia Stalingradului." Ați văzut, situația părea pierdută, dar oamenii sovietici cu încrederea lor de fier în partidul care-i conduce, cu dragostea lor fierbinte de patrie au spus: „Trebuie să învingem" şi au învins.

Rădaşa se gândea: „Dac-aş vrea aş lua 5 la chimie. Ce-ar fi?"

— Tovarăşi, oamenii pot mai mult decât cred ei înşişi că pot. Dar e bine ca oamenii să fie conştienți de forța, lor, să creadă că pot foarte mult. Eu vreau să vă întreb, oare credeți voi că n-am putea să devenim clasă fruntaşă pe şcoală, dacă am dori aceasta cu toate forțele noastre, dacă am lupta îndârjit pentru acest țel?

În clasă se auziră murmure. De uimire, de neîncredere sau de încredere? Iovan n-ar fi ştiut să spună. Dar ochii lui de vultur se fixară într-o clipă pe fiecare elev în parte.

— E cineva care nu crede în posibilitatea acestei victorii? Să se ridice în picioare, să-l vedem şi noi! Să ştim şi noi cum arată acela care nu crede în forțele noastre, în forțele lui... Nimeni nu se ridică? Eram sigur, spuse înseninat. Atunci să trecem la treabă.

„Nu trebuia să mă pripesc, să-mi fac din primele zile o părere despre ofițerul nostru educator, gândi Răsvan. Am greşit crezându-l nepăsător, lipsit de autoritate".

Iovan scoase din buzunar un teanc de hârtii rupte din carnet şi le puse pe catedră, apoi luând fiecare foaie în parte:

— Aici sunt notați corijenții la matematică, la fizică, la rusă, aici... Şi locotenentul Iovan se întrerupse, oprindu-şi privire asupra lui Răsvan.

— Cum se face, tovarăşe elev Răsvan, că în grupa dumitale,

elevii au note atât de slabe? Anişor, Poenaru, Kemeny.

La asta Răsvan nu se aşteptase.

— Tovarăşe locotenent, am trei elevi în grupă pentru care răspund la toate materiile şi în fiecare zi avem şase materii. Asta înseamnă că repet cu ei optsprezece lecţii.

Iovan se gândise de mult la o regrupare a clasei şi la o altfel de împărţire a răspunderii în grupe, dar nu voia să pară ca venind de la el ci din partea elevilor, nevoia unei noi metode de lucru, voia să găsească împreună cu clasa noile posibilităţi de îmbunătăţire a muncii.

— Da, să repeţi zilnic optsprezece lecţii, e cam mult.

Apoi, mirat:

— Dar de ce singur?

— Fiindcă sunt şi şef de grupă, făcu Răsvan cu mândrie.

— Asta nu înseamnă că toată grupa e slabă la toate materiile... Ia să vedem, Anişor la ce e tare?

Câţiva elevi pufniră în râs, dar alţii răspundeau de-a-valma.

— La română, la geografie, la ştiinţele naturii, la mototehnică.

— Şi la pregătire militară, sări Rădaşa.

— Foarte bine, îl iei pe Anişor ajutor la geografie, să zicem.

Răsvan strânse gura pungă, parcă nu-i venea să-şi creadă urechilor. Anişor să-l ajute pe el!...

— Cine e slab la geografie în grupa dumitale, Răsvan?

— Kemeny.

— Ei bine, Anişor îl va ajuta pe Kemeny la geografie.

— Anişor? se miră iar Răsvan.

— Da, Anişor. Ce crezi, Anişor, eşti în stare?

— Sunt, tovarăşe locotenent, răspunse Anişor scurt, milităreşte, îndreptându-şi umerii şi imitându-l fără să vrea pe Răsvan.

— Şi Kemeny la ce se pricepe mai bine?

— La fizică, sări clasa în cor.

Locotenentul Iovan surprinse pentru întâia dată un zâmbet pe faţa serioasă a acestui copil de miner.

— Şi cine e slab la fizică?

— Anişor! făcu Răsvan cu ironie, cu aerul cuiva care ar gândi „Mai e vorbă?!"

— Deci Kemeny îl va ajuta pe Anişor la fizică... Nu-i aşa că poţi, Kemeny?

— Oho, şi încă cum!

— Cine a mai rămas în grupă?

— Eu! şi se ridică Zăvoiu, şi se tot ridică, şi băieții râd ca de obicei când se ridică Zăvoiu. Li se părea că pe zi ce trecea era mai lung. „Paratrăsnet” îl porecliseră, dar Iovan făcându-se a nu băga de seamă veselia clasei:

— La ce e tare tovarăşul elev Zăvoiu?

— La planoare, răspunde clasa.

— Bine, asta ştiu.

— Prinde pernele cu măestrie.

— Şi asta ştiu.

— E cel mai bun portar la fotbal.

Dar Iovan retezând scurt:

— Eu vreau să ştiu la învățătură, la ce se pricepe mai bine elevul Zăvoiu Ioan.

Se făcu linişte în clasă. Cineva zise într-o doară:

— La toate.

— Aşa e! recunoscură cu toții şi liniştea se prelungi.

Băieții îşi dădeau seama pentru întâia oară că Zăvoiu era un elev bun. Până acum nimeni nu-l luase în serios, pentru ei Zăvoiu era un fel de Anişor mult mai lung, dar preocupat tot de pescuit (specialitate păstrăvi), constructor de planoare (fază superioară smeilor la care meşterea Anişor), bun portar în echipa de fotbal pe când Anişor prindea cu măestrie doar pernele.

— Asta înseamnă că şi Zăvoiu poate să dea o mână de ajutor în grupă, spuse Iovan.

— Sigur că poate! răspunse clasa în cor. Iovan simți că avea clasa în mână, că era momentul să treacă chiar cu ajutorul ei la reorganizare, şi era pe cât de turburat pe atât de concentrat.

— Dacă grupele ar fi de şase elevi în loc de patru, fiecare ar putea să ajute pe celălalt la o materie şi la rândul lui ar putea fi ajutat la o materie.

— Aşa-i, se auzi vocea de bas a lui Gorovei.

Pe când Răsvan şueră printre dinți, cu îngâmfare:

— N-au toți nevoie.

— Nu strică nimănui să ceară un sfat şi să fie controlat.

— Nu-i strică, spuse Ilieş.

— Şi pentru şeful de grupă va fi mai uşor, îşi dădu cu părerea Bergman, ridicându-se respectuos. Eu aveam până acum de controlat zilnic trei elevi la şase materii.

— Era prea multă muncă, recunoscu cu toată gravitatea

Iovan... Apoi întrebă cu nevinovăție:

— Câți utemişti sunt în plutonul nostru?

— Cinci... se auziră mai multe voci deodată.

— Ce fel de elev e Neculuț? întrebă nepăsător Iovan. Aşa de grozav cum se spune?

— Învață bine, se auzi o voce din fund.

— E adevărat că cea mai bună gazetă de perete pe şcoală e a clasei a I-a B?

— Am putea să-i întrecem... făcu Răsvan, pe care gloria lui Neculuț nu-l lăsa să doarmă.

Rădaşa se gândea: „Articolele mele sunt mai bune decât ale lui Neculuț. Nici nu se compară. Numai că el le scrie regulat".

— Poate că are talent la desen? întrebă naiv Iovan. Titlurile, chenarele, vignetele gazetei lor de perete sunt mai colorate, mai vii.

— Dac-ar vrea Vlad, făcu Anişor... Oho, n-ar avea ce alege.

— Şi Poenaru, spuse Bradu, care nu pierdea niciun prilej să-i sublinieze meritele. Dacă Poenaru şi-ar da osteneala.

— Cât despre Rădaşa care poate să scrie romane, cred că nu-i e greu să scrie un articol de fond, spuse Iovan.

— Oho, repetă Anişor.

Dar Gorovei, cu vocea lui groasă:

— Eu îl cunosc pe Neculuț, suntem din acelaşi târg. Nu vorbesc cu el de când i-a scris mamei că vreau să plec din şcoală dar pot să vă spun că e tare.

— Cum tare? întrebă cu interes prefăcut Iovan.

— Şi-a luat angajamentul să nu aibă niciun corigent în clasă şi n-are.

— Mare lucru! se ridică Ilieş Stan. Tovarăşe locotenent, vă rog să mă credeți, nu-s mai grozavi cei dintr-a I-a B. E adevărat că sunt disciplinați şi foarte legați între ei, atâta tot. Aici la noi unul trage hăis, altul cea. Dar dacă noi ne-am planifica munca am deveni o forță, încheie el cu autoritate.

Iar Rădaşa se şi vedea scriindu-i Tudoriței: „Am dat bătălia pe ultimul pătrar şi nu mai avem niciun corigent. Gazeta noastră de perete e întâia pe şcoală". Ridicându-se, zise cu însuflețire:

— În ce priveşte gazeta de perete, eu îmi iau angajamentul...

„Acum e momentul", gândi Iovan şi simți aceeaşi emoție ca în ziua în care pusese pentru prima dată o piesă la strung.

— Cine face parte din colectivul gazetei de perete?

Vlad, care aproape tot timpul desenase vrând să arate cu tot dinadinsul că el nu ia parte decât „tangențial” la frământarea clasei, zise, depărtându-şi carnetul cu brațul întins şi micşorându-şi ochii ca să-şi admire mai bine „opera”.

— Eu…

— Vorbă să fie! făcu Bradu.

— Nu lucrează efectiv, spuse Ilieş Stan.

— Cred că ar fi bine să găsim pe cineva care să lucreze efectiv… Nu sunteți de părere? întrebă Iovan.

— Ba da, sigur, să lucreze efectiv! izbucniră voci diferite ca nişte clape apăsate de un deget nevăzut.

— Şi cine ar vrea să lucreze efectiv?

— Eu, sări Ilieş Stan.

— Şi eu, se auzi vocea lui Bradu.

— Şi eu, se aprinse la față Rădaşa.

— Şi eu, se încumetă Răsvan care n-avea talent nici la desen, nici la compoziție, dar se simțea înfierbântat de dorința de a dovedi că Neculuț nu e cu stea în frunte.

— Şi eu, se auzi vocea groasă a lui Gorovei, urmată de cea subțire a lui Anişor.

— Să fim operativi! Să facem lista noului comitet de redacție, propuse Ilieş.

— Şi ce propuneți pentru articolul de fond? întrebă Iovan.

Aici se poticniră. Răsvan propuse un subiect în legătură cu cea mai bună planificare a temelor. Mai urmară şi alte propuneri. Iovan tăcea. Elevii nu erau mulțumiți. Simțeau şi ei nevoia unui titlu mobilizator. Şi atunci Iovan luând cartea deschisă de pe pupitrul lui Rădaşa citi titlul:

— *Servesc Patria*. Ce părere aveți, tovarăşi elevi? N-ar fi un titlu mobilizator *Servesc Patria*?

— Bine, foarte bine, bun, minunat, mobilizator, avântat, cum de nu ne-am gândit? se întreba fiecare.

„O să-i placă şi şefului şcolii”, şi Răsvan parcă-l vedea trecând prin fața jurnalului de perete, apoi întorcându-se spre clasă şi ridicând mulțumit din sprânceană: „E un pas înainte, elevi, va spune. Sigur că mai sunt slăbiciuni, dar e un început bun”.

Dar după prima clipă de elan începură nedumeririle, îngrijorările.

— *Servesc Patria*, frumos titlu, dar ce scriem?

— Ia s-o luăm binişor, începu Iovan. Fiecare să răspundă la o

întrebare. Ilieş Stan, cum şi-a servit patria Cojedub?

— Luptând ca aviator.

— Kemeny, cum îşi serveşte patria tatăl dumitale?

— Scoțând cât mai mult cărbune din mină, la Petrila.

— Bergman, ai o soră fruntaşă în producție, cum îşi serveşte patria?

— Dând cât mai multă pânză şi de calitate cât mai bună.

— Şi?

— Şi cât mai puține rebuturi.

— Poenaru?

— Tata e mecanic de locomotivă.

— Ştiu, e mecanic cincisutist, de priceperea şi dârzenia sa ține ca locomotiva să n-aibă niciun minut întârziere, nicio nevoie de reparare în cursa cea mare... Ei, ia să vedem, noi aici în şcoală, cum putem să ne servim patria? Cine ştie să răspundă?

Răsvan se ridică, mic şi îndesat, înălță bărbia şi vocea-i tună:

— Servesc patria învățând bine la toate materiile.

— Deci iată primul articol.

— Avem rebuturi în munca noastră?

— Oho, şi încă cum!...

— Atunci al doilea articol cum s-ar putea numi?

— Cât mai puține rebuturi, spuse Anişor.

Dar Iovan, nemulțumit:

— Eu propun fără rebuturi, adică fără niciun corijent – şi trecând privirea lui de vultur peste clasă.

— Ce credeți, se poate?

— Credem că se poate.

— Iată titlul celui de al doilea articol, spuse Iovan scurt ca o poruncă: „Nici un corijent pe ultimul pătrar".

— Vă luați angajamentul? sună puternic pentru întâia dată vocea lui Iovan.

— Ne luăm angajamentul, răspunse clasa într-un glas.

— Iată şi al treilea titlu: „Ne luăm angajamentul".

— Dar conținutul? întrebă sfios Răsvan.

— Foarte simplu, ştiți ce am hotărât la început, fiecare-şi ajută un tovarăş din grupă şi este la rândul lui ajutat. Deci articolul e gata scris. Sub titlul: „Îmi iau angajamentul", urmează prima frază: „Îmi ajut un tovarăş". Şi aci arătați cum vă ajutați tovarăşul.

Apoi către Răsvan:

— Cum faci dumneata ca să ai timp să-ți pregăteşti lecțiile la toate materiile pentru a doua zi?

— Mai întâi iau notițe bune şi sunt atent la explicația profesorului...

Răsvan vru să urmeze, dar Iovan îl întrerupse:

— Iată al patrulea articol: „Metoda mea de lucru". Şi scrii simplu dedesubt care ți-e metoda de lucru. S-a înțeles, tovarăşe elev Răsvan?

— Înțeles, tovarăşe locotenent: metoda mea de lucru...

CAPITOLUL XV
E greu să fii băiat de treabă

Din „jurnalul" lui Rădaşa:

„Azi am terminat de lucrat la gazeta de perete a clasei. Aş vrea să ştie şi T. că eu sunt acum responsabilul gazetei de perete. Cred că va ieşi întâia pe şcoală. Lupta se dădea până acum între a I-a B, a II-a C, a III-a D care au fruntaşi ca Neculuț, Voinicu şi Dimescu. Noi nici nu existam. Ei, de aci înainte suntem hotărâți să devenim şi noi o forță.

As vrea totuşi să ştiu din ce e făcută faima lui Dimescu (supranumit „Beduinul"). Bineînțeles gradul de fruntaş i-a mărit prestigiul. Dar nici până acum nu se asemuia nimeni cu Dimescu. E atât de politicos şi atât de firească e politețea lui. Vorbeşte la fel de cuviincios cu grădinarul, cu mine şi cu şeful şcolii. E în acelaşi timp reținut, sobru şi te ascultă cu un interes aprins. Are totdeauna timp să te asculte şi să te ajute. Toată şcoala îl admiră, îl respectă. Şi doar învață bine şi alții (oare când învață Dimescu?) E săritor în orice împrejurare, munceşte mult pe linie de U.T.M. şi ia parte activă la adunările pionierilor şi la competițiile sportive. Eri, la ora de club Dimescu ne-a citit din *Epoleții purpurii*. Iar eu am notat o frază care i se potriveşte ca o mănuşă (şi într-o bună măsură şi lui Neculuț, lui Voinicu, iar la noi lui Ilieş Stan, lui Bradu, lui Bergman): „A învăța foarte bine, a învinge în toate întrecerile tineretului, a da în oraş semnul respectului față de cei mari, a-i forma pe cei mici, a mări gloria şcolii şi a scrie în istoria ei pagini de care să fie mândri cei ce vor veni în urma lor, devenise o chestiune de onoare a colectivului". M-am gândit mult la aceste cuvinte şi amărât am ajuns la concluzia că mie nu mi s-ar potrivi

şi deodată am înțeles de ce lui Dimescu, Tudorița i-ar răspunde la toate scrisorile. Iată de ce uneori îl pizmuiesc şi când îmi vorbeşte îi răspund sec, îmbufnat, deşi deseori mă surprind imitându-l în felul de a umbla, de a vorbi şi undeva în ascuns tare doresc să-l ajung.

Recitesc ultimele rânduri scrise ieri şi sunt deprimat. E greu să-l ajung pe Dimescu! Sau cum spunea mama: „E greu să fii băiat de treabă". Bunăoară azi. Azi la bilanțul pe companie locotenentul major m-a citat printre elevii mediocri. Parcă m-a pălmuit cuvântul mediocru.

— Puteai să fii un ajutor comandanților şi văd că mai mult le dai de lucru.

Parcă nu-mi venea să-mi cred urechilor. Mărturisesc că nu ştiam ce are cu mine, dar deodată mi-am amintit că trebuie să fie în legătură cu profesoara de desen. Ora trecută, profesoara împărțea planşele, iar eu stăteam cu spatele şi-mi ascuțeam creionul.

— Întoarce-te! am auzit vocea răguşită a profesoarei de desen.

M-am întors în silă. Dar n-aveam niciun fel de tragere de inimă şi atunci am spus:

— N-am hârtie.

— Du-te şi cere de la direcția de studii.

Pe sală l-am întâlnit pe Vlad care venea de la infirmerie.

— Unde te duci? m-a întrebat.

— Să mă plimb, am spus ca să-mi dau aere.

— N-avem desen?

— Ce-are a face? am făcut eu pe grozavul.

Vlad s-a uitat la mine nedumerit, apoi a zis:

— Ai dreptate, tare e plicticos desenul şi afară e aşa de frumos. Hai că am în dulap un carton cu prăjituri. Şi vreau să-ți mai arăt ceva.

Mi-a arătat o cravată.

— Mi-a dăruit-o „profesorul"!

— Care profesor?

— Ei care, Chilian... Mi-a arătat vreo sută de cravate...

— O sută... Ce face cu ele?...

— Le schimbă mereu. N-ai văzut?...

— Dar tu... Ție pentru ce-ți trebuie...

— Vreau să mă îmbrac într-o zi civil şi să-mi pun cravata asta.

— Vrei să te duci la un bal costumat?... am râs.

Vlad s-a îmbufnat.

M-am întors în clasă spre sfârşitul orei. Am spus că n-am găsit hârtie. Nu ştiam că în lipsa mea băieţii mă trădaseră. „Are hârtie!" şi mi-au deschis pupitrul. Aveam acolo pregătite trei hârtii şi o planşă. Profesoara mi le-a arătat, aprinsă la faţă.

— Ce, s-o stric pe desen! am făcut liniştit şi obraznic.

Mi-a părut rău numaidecât de purtarea mea. După o oră am simţit nevoia să mă duc să-i cer iertare, fiindcă în primul rând era profesoară şi nu trebuia s-o jignesc, iar în al doilea rând avea părul alb deşi este tânără la faţă. Aşa e şi mama... Dar n-am fost în stare să-mi depăşesc mândria. Iar noaptea n-am putut dormi, mi-am făcut un examen serios al conştiinţei şi am fost nemulţumit de mine. De la o vreme înţeleg răceala Tudoriţei fiindcă îmi dau seama cât de departe sunt de năzuinţele ei. Îmi amintesc cât mă judeca de aspru când n-o ajutam pe mama în gospodărie sau când îi răspundeam mamei plictisit sau răstit. Sigur c-aş vrea să mă schimb. Dar ce greu îmi vine. Am încă zile când munţii ăştia pe care fagii îi colorează în fumuriu roşcat şi brazii, care aruncă pete verzi peste poieni, mă apasă, mi se pare că-mi sunt duşmani. Şi am zile când mi-e tare dor de mama. Şi totuşi mă simt din zi în zi mai legat de şcoală, de toate câte se întâmplă aici. Am fost fericit când clasa i-o oferit lui Anişor pluta pe care au construit-o Zăvoiu şi Bradu. Eu aveam o carte despre „Păsările ţării noastre", şi i-am dat-o lui Anişor fără nicio părere de rău. Tovarăşul Gheorghe Rasu de la aprovizionare i-a dăruit un căţel, unul din cei doi pe care i-a fătat Hoţoaica. Are un haz nemaipomenit „Prinţul". E alb totul şi cu o pată neagră pe un ochi, parcă poartă un monoclu. Cele două labe din faţă sunt negre de parcă ar purta pantofi de lac.

Azi, înaintea orei de fizică, un elev dintr-a I-a B a vârât capul pe uşă.

— Dacă vreţi să nu vă asculte, aduceţi vorba despre măgăruşul de la cabană.

— Am auzit că-i de vânzare un măgăruş, spuse Poenaru, ce-ar fi să-l cumpărăm noi, cu toţii împreună.

— Bună idee, îşi frecă palmele Anişor. Apoi începu să discute cu Zăvoiu despre posibilitatea de a cumpăra un măgăruş.

— Chiar copilul Filofteii – spuse Poenaru. Am auzit că-i de

vânzare.

De aci s-a încins o discuție despre posibilitățile de a cumpăra un măgăruş şi de a-l creşte în şcoală. Discuțiile s-au prelungit şi după intrarea profesorului.

Deşi ocupat cu trecerea absențelor în catalog, Chilian Victor ținu morțiş să ştie despre ce vorbim.

— Despre un măgăruş pe care l-au mâncat lupii.

— Da, da, infortunatul, făcu profesorul, trist.

— Tovarăşe profesor, pe unde credeți că au venit lupii? întrebă Anişor serios.

Vlad îi făcu semn lui Anişor să renunțe. Vedea că vrem să râdem de „profesorul", idolul lui şi era furios.

— Au venit prin fund, prin grădina de zarzavaturi, spuse Chilian cu vocea scăzută şi împărtăşindu-ne parcă o taină: pe la scăpătatul zilei s-au apropiat încet, încet, până la garaj. Se văd şi urmele.

— Şi au mâncat măgăruşul? întrebă Vlad, care credea tot ce spunea profesorul

— Da, da, infortunatul! L-au tăiat felii, felii. Lupii sunt adevărați barbari.

— Mănâncă şi oameni? întrebă Poenaru, căutând să prelungească discuția ca să mai treacă ora.

— Sigur.

— Mănâncă şi căței? întrebă Anişor, gândindu-se îngrijorat la „Prințu".

Profesorul îşi scoase batista din buzunarul din dreapta şi-şi şterse ochelarii.

— Da, mănâncă şi căței. Aseară au venit aici în curte, adică au venit până la garaj. Hoțoaica s-a speriat şi a fugit urlând să caute pe ostaşul, să vie să-i apere puii. Fiarele mai întâi s-au jucat ca să-i păcălească, pe urmă i-au sfâşiat. Da, făcu serios Chilian Victor, unuia i-au tăiat pântecele, altuia i-au mâncat urechea.

— „Prințu?" şopti Anişor galben la față şi fu gata s-o sbughiască pe uşă.

— Stai, nu fii prost! Şi elevilor dintr-a I-a B le-a spus poveşti cu lupii. Tot ei l-au provocat ca să mai treacă ora.

— Poate că ăştia sunt lupii care au mâncat iarna asta o duzină de schiori, spuse Gorovei. Ştiți, tovarăşe profesor, unul dintre schiori s-a urcat în copac de frică, dar lupul s-a urcat după el.

— Trebuie să fi fost urs, făcu grav Chilian Victor. Da, da, dacă

s-a urcat în copac trebuie să fi fost urs.

Şi discuţiile au continuat încă o bucată de vreme până ce profesorul, dându-şi seama că aproape trecuse ora, şi-a potrivit ochelarii pe nas şi supărat a întrebat:

— Cine n-are notă?

— Ursuleţul călăreţ! se auzi vocea lui Anişor, căruia Ilieş îi dăruise o cărticică de poveşti cu acest titlu.

Băieţii râdeau înfundat, dar profesorul nu auzi căci cerceta cu toată atenţia catalogul. Apoi deodată:

— Anişor, dă un exemplu de rotaţie.

— Pământul! făcu Anişor, înfipt.

— Ai văzut pământul învârtindu-se?

— .. Nu, mărturisi Anişor.

— Dar ce-ai văzut?

— Coada smeului.

Băieţii izbucniră în râs.

— Coada smeului nu se învârteşte, îşi potrivi profesorul ochelarii pe nas. Nu-i elice de avion.

— Roata bicicletei.

— Da, foarte bine. Ia să vedem cele trei caractere ale rotaţiei.

— Cele trei caractere ale rotaţiei... începu Anişor serios, suflând pe nas şi trăgând de tunică. Unu: Punctele se deplasează în acelaşi sens. Doi: Punctele se deplasează pe acelaşi cerc concentric. Trei: Punctele figurii iniţiale transformate prin rotaţie păstrează între ele unghiul la centrul constant.

Faţa lui Bergman strălucea de mulţumire căci el îşi bătuse capul să prepare lecţia cu Anişor.

Chilian Victor îşi scoase de două ori ochelarii, îi şterse şi îi puse pe nas privind când pe deasupra lor, când pe dedesubt. Parcă nu-i venea să creadă că Anişor răspunsese atât de bine. Şi a mai pus şi alte întrebări, doar, doar, l-o prinde... Dar Anişor nu s-a lăsat. Şi a luat nota patru.

Totuşi la ora de chimie, Anişor şi-a dat în petec. Profesoara intrase ca de obicei, veselă, cu aerul ei de încântare şi vrând să facă legătura cu lecţia trecută întrebă:

— Ai văzut oxizi de calciu, Anişor?

— Am văzut.

— Când ai văzut oxizi de calciu?

— Când s-au vărsat.

Clasa râse cu poftă, dar Chimicuţa se prefăcu a nu băga de

seamă şi lecția decurse liniştită câtăva vreme. Apoi deodată căutând cu privirea mioapă prin clasă:

— Rădaşa, ia treci la tablă şi scrie Bioxidul de azot.

— NO_2.

— Cum arată?

— Roşie brună...

— Păcat că e gaz... se auzi vocea groasă a lui Gorovei.

Râsete iar.

Chimicuța se supără de data asta:

— Ce vă face să râdeți?

— Protoxidul de azot, spusei, care e un gaz ilariant, adăugai senin.

CAPITOLUL XVI
În căutarea „Prințului”

Bergman, de obicei atât de respectuos față de profesori, şi-a ieşit şi el din fire. Dacă Anişor a luat o notă proastă la chimie vinovat e Chilian Victor. „De ce tot povesteşte că vin lupii? Doar sunt destui ostaşi, avem destule arme aci. Şi chiar noi care am fost de planton, n-am fi sărit toți? N-am fi auzit larmă?... Şi apoi de ce ne mănâncă recreația? Dacă Anişor ar fi avut timp între ora de fizică şi cea de chimie, s-ar fi dus să vadă dacă „Prințul” trăieşte, s-ar fi încredințat că e acolo la locul lui, s-ar fi liniştit, şi la ora de chimie s-ar fi putut concentra. Eu l-am ascultat în ajun. Ştia foarte bine. Dar dacă în loc să se gândească la oxizii de calciu se gândeşte că lupii i-au mâncat cățelul... Şi Vlad care pune sare pe rană şi întreabă:

— L-a văzut azi cineva?

— Nu, azi nu l-a văzut nimeni pe „Prințu”.

— S-a dus, să nu mai vorbim de el...”

Din „jurnalul” lui Rădaşa.

În şcoală mare zarvă. A dispărut „Prințu”. Vlad e încântat.

— Ați văzut, „profesorul” a avut dreptate. Au fost lupii...

— Ce lupi? protestează Bradu, doar bate la uşă primăvara. Cățelul s-a mai rătăcit şi altădată. Şi maică-sa l-a adus înapoi.

Anişor era tras la față şi ofta.

— Nu-l mai găsim...

— Îl găsim! se auzi vocea adâncă, groasă, tunătoare a lui Gorovei.

Iar Ilieş Stan ca de obicei operativ:

— Să formăm o echipă de alpinişti şi să plecăm în căutarea lui. Cine se-nscrie?

— Eu! se auzi glasul piţigăiat a lui Anişor.

— Eu! vocea ca din butoi a lui Gorovei.

— Şi eu! am spus fără să vreau…

— Ei, dacă merge şi poetul, glumi Ilieş, îl găsim sigur. Ai putea chiar să scrii un roman: „În căutarea „Prinţului”, adăugă cu o ironie care nu mă mai supăra.

— Aş merge şi eu dar sunt invitat, făcu Vlad cu îngâmfare, m-a invitat „profesorul”.

Îmi amintii că şi eu îi făgăduisem Catincăi să trec duminică pe acolo, dar acum nu mai puteam da înapoi.

— Luăm şi frânghii, se entuziasmă Ilieş. Poate trebuie să urcăm pe stânci abrupte.

Nu-mi puteam da seama dacă vorbeşte serios sau glumeşte.

— Batem pitoni şi urcăm cu frânghiile. A apărut în biblioteca noastră un roman despre alpinism: „Drumul îndrăznemților”…

— Şi vrei să aşteptăm să citeşti cartea? întrebă nerăbdător Anişor.

— Dacă-i cu frânghii, mă-nscriu şi eu! spuse Zăvoiu.

Am băgat de seamă că Răsvan se prefăcea doar că citeşte, dar ciulea urechea la tot ce vorbim; desigur că nu se simţea bine singur într-o bancă, izolat de toate frământările clasei, dar e prea orgolios ca să se apropie de cineva.

— O să vă rupeţi gâtul! spuse Vlad, iar eu mă şi vedeam povestindu-i Tudoriţei cum am pornit în căutarea „Prinţului”.

— Luăm şi arme, cartuşe, ca pentru o zi de luptă! propuse Gorovei.

— Hrană rece şi o sticluţă cu spirt! îl completă Ilieş.

— Farfurie… mârâi Gorovei.

— De ce farfurie? întrebai.

— Când eşti nevoit să dormi în zăpadă faci o groapă, pui picioarele în zăpadă, te aşezi pe schiuri şi te acoperi cu o foaie de cort, dar mai întâi scoţi farfuria cu spirt, o pui alături şi dai foc, ca să te încălzeşti.

Niciodată nu rostise Gorovei o frază atât de lungă.

— Bine, luăm şi o farfurie, se bucură Bradu frecându-şi

mâinile, iar nouă ni se părea că ne şi aflăm în munți, în zăpadă şi ne încălzim la foc.

— Trebuie să facem rost şi de o pereche de rachete, care se pun în picioare în caz că se rup schiurile şi de o panglică, spune Gorovei, atotştiutor în ale sporturilor.

— Panglică, ce fel de panglică? Pentru ce ne trebuie panglică? clipeau, curioşi, ochii lui Anişor.

— Când vine o avalanşă şi te acoperă, panglica rămâne afară în zăpadă...

— O avalanşă? Trebuie să fie grozav de frumoasă! spuse Bradu.

— Vezi, cei de la şcoala de marină nu vor şti niciodată ce e o avalanşă, îl necăji Ilieş.

— Tata ar vrea să mă vadă vânător de munte – vorbi repede şi împleticit Zăvoiu.

— Şi tata tot vânător de munte a fost, spuse cu modestie Ilieş, al cărui tată, pandur, căzuse pe front!

— Ehei, băiete, să fii vânător de munte nu e uşor. Eu ştiu... Tata a fost vânător de munte, se lăudă Vlad.

— Păcat că nu-i semeni, îl repezi Gorovei.

— Eu? Eu m-am antrenat toată vara. Uite aici muşchi! La picioare, la brațe... Într-o seară, am ieşit cu schiurile pe clar de lună...

— Vara, schi? întrebă Anişor.

— Somnambul! făcu Gorovei.

Vlad îmbufnat căută la rândul lui să-l înfunde.

— Ia spune, ştii din ce e alcătuită o echipă de alpinişti?

— Trei inşi: Alpinistul 1, 2, 3...

Anişor, înviorat, începu să pună întrebări. Dar Gorovei era prea greoi ca să explice.

— Uite, ca să înțelegeți mai bine...

Şi Ilieş se îndreptă spre tablă şi puse mâna pe cretă.

— Bunăoară, Zăvoiu e echipierul nr. 1; trebuie să ştiți că echipierul 1 e cel mai sprinten, cel mai vioi.

Zăvoiu făcu o plecăciune.

— Echipierul 2 trebuie să fie cel mai voinic.

Gorovei se bătu cu mâna-n piept:

— Eu...

— Să vedeți de ce! şi Ilieş începu să însemne pe tablă. Pleacă întâi nr. 1. Dacă panta e dulce se foloseşte alpenstock-ul; dacă e mai verticală înfigi o pană, i se spune şi piton. Bați pana cu

ciocanul în peretele stâncii. Legi frânghiile de pană, care are bineînțeles un ochi prin care bagi frânghia – şi Ilieş trase nişte linii pe tablă. Uite, echipierul 1 sapă un loc în piatră unde-şi pune piciorul, trage frânghia ca să-şi țină mijlocul şi bate a doua pană...

Ascultam cu toții cu sufletul la gură. Fără să vreau mă uitam pe fereastră la munții abrupți, scăldați într-un fum albăstrui... În clipa asta sunt acolo tineri curajoşi, care bat pene în stâncă şi urcă cu frânghiile. Tare aş fi vrut să fiu unul din ei.

— Deci la unul din capete se leagă echipierul nr. 1, la mijloc echipierul nr. 2, la capăt nr. 3.

— Eu vreau să fiu nr. 3! sări Anişor.

Răsvan urmărea cu coada ochiului toi ce se însemna pe tablă.

— Când s-a bătut a doua pană, desfacem frânghia de la nr. 1 şi o legăm numărului 2, spunea Ilieş.

— Adică mie! se bătu iar în piept Gorovei.

— Atunci nr. 1 iar face un loc pentru picior şi se cațără, până într-un loc unde, fie că poate să stea pe burtă, fie că îşi înfige bine piciorul, adică până unde se poate prinde mai solid. Acolo îl trage pe nr. 2.

— Adică pe mine? Ha ha ha! râse Gorovei. Cu alte cuvinte e în stare Zăvoiu să mă tragă pe mine?

— Da, Zăvoiu va fi prins solid şi se va folosi chiar de penele bătute de tine ca să ajungă la înălțimea ta. Aici tu te fixezi bine în locul lui, îi dai lui penele şi el se urcă mai departe. În timpul ăsta tu, adică echipierul 2, îl tragi pe 3 adică pe Anişor, care urcând scoate penele lui 1. Atunci 2 îl trage pe 3...

— Un fleac! făcu Gorovei, luându-l pe Anişor de ceafă şi prefăcându-se a-l ridica.

— 3 ocupă locul lui 2.

De data asta, Anişor emoționat se uită la Gorovei.

— Iată de ce echipierul 2 trebuie să fie cel mai solid. El trebuie să-l urce şi pe 3 şi pe 1, în cazul când ar cădea.

— S-ar putea să cadă? întrebă Anişor, cu ochi atât de speriați şi de albaştri, că băieții pufniră în râs.

— Fii fără grijă viteazule... Nu te las, îl linişti Gorovei.

Râsetele urmară, dar Ilieş vorbi serios:

— Doar atârni în aer legat sdravăn de o frânghie, N-ai văzut la cinematograf? Adu-ți aminte. Şi caută să-ți imaginezi... că tu ajungi în locul lui Gorovei şi îi predai penele scoase, iar el se urcă

în locul lui Zăvoiu, şi te trage pe tine. S-a înțeles?

— Da! făcu îngrijat Anişor.

— Totul e să rețineți că echipierul nr. 1 trebuie să aibă tact, curaj, ochi buni, atenție şi perspicacitate. Credeți ca Zăvoiu e potrivit?

— Da, răspunseră Anişor şi Gorovei în acelaşi timp.

— Şi toate astea ca să găsiți un cățel, căută Vlad să ne taie elanul.

— Şi ca să ne antrenăm.

— O astfel de echipă are de scop, spuse Ilieş însuflețit, să surprindă inamicul, sau să ocupe un loc de observație unde nimeni nu se aşteaptă. Sunt şi echipe de şoc care primesc misiuni speciale... Oricum, cred că se înțelege că o astfel de echipă trebuie să aibă eroism, devotament, vigilență, căci urcuşul e periculos şi greu... „oamenii în luptă cu natura". Uite, Rădaşa, alt gen de nuvelă. Să arăți cum un număr mic de ostaşi curajoşi poate să atace un inamic, în număr mult mai mare, dar care din cauza surprizei îşi pierde moralul.

— Bine, bine, asta-i literatură, dar voi pe cine vreți să atacați? întrebă Vlad ironic.

— Secret militar, răspunse ca de obicei, eliptic, Gorovei...

Ieri, duminică după amiază am pornit în căutarea „Prințului". Deşi nu ningea şi zăpada se topise, iar ciripitul păsărilor anunța primăvara, totuşi am luat cu noi chiar şi farfuria cu sticla de spirt, chiar şi o panglică pentru cazul că ne-ar acoperi zăpada şi pentru orice împrejurare o frânghie. Mergeam prin poiene cu miros de pământ reavăn şi făceam planuri de vacanță când deodată auzim:

— Rața! Omoară rața! Uite colo, colo ia... rața mea...

Pe malul celălalt se ivi o bătrână gheboasă, care amenința cu un toiag şi bodogănea cu o voce fonfă. Apoi apăru o fetiță bălaie, care sporovăia cu un băiat de vârsta noastră. Parcă spuneau şi ei ceva, dar baba țipa aşa de tare că nu se auzea nimic. Am trecut podişca de bârne să văd ce se întâmplă. Când m-am apropiat, am auzit că e vorba de un dulău şi de o rață.

— Uite dulăul, uite!... strigă baba. Rața mea, colo ia. Şi arăta spre gârlă cu bățul întins... Colo ia... rața mea!

Într-adevăr, spre locul spre care se îndrepta brațul ei slăbănog, un câine alerga atât de repede după un cârd de rațe încât nu i se mai vedea decât coada înfoiată.

— Nu mănâncă rațe, tuşico, strigă fetița, numai se joacă aşa, să vezi, n-o să-i facă nimic, nu-i vinovat.

Purta o scufiță roşie cu pompon şi avea ochi mari, rotunzi, negri. Şi nu puteai să n-o crezi când spunea: „Nu-i vinovat”.

Dar bătrâna nu se lăsa:

— Uite na, colo ia... rața mea! şi arăta cu toiagul.

Parcă era o vrăjitoare. Pielea încrețită parcă nu se lipea pe față. Un ochi mic, altul mare, unul mai jos, altul mai sus. Nasul, ca o linie scobită, aproape că nu se vedea, doar nările, ca nişte prăpăstii, parcă voiau să te înghită.

— Uite rața e acolo, n-are nimic, căuta s-o îmbuneze fetița.

În clipa aceea, ca un răspuns năprasnic dulăul sări în apă şi, spintecând apa, înaintă spre cârdul de rațe care pluteau albe nevinovate.. Păsările o luară la goană înotând de parcă erau motorizate, iar noi încremeniți o recunoscurăm pe Hoțoaica.

— Hoțoaica! strigarăm cu toții deodată, tocmai în clipa în care, ca un bolid pe care nimic şi nimeni nu-l mai putea opri, câinele înşfăcă o rață şi, dintr-o figură de jiu-jitsu, o aruncă pe malul pe care ne aflam.

Bătrâna se repezi şi luă pasărea în brațe.

— Ți-am spus să-i dăm cățelul! o mustră băiatul pe fetiță. Altfel nu scăpăm de el. Şi numai pozne face. A rupt gardul.

Hoțoaica sărea acum pe noi, înnebunită de bucurie, voind parcă să spună ceva, să se facă înțeleasă prin lătrăturile ei.

— E al vostru? întrebă baba furioasă şi fonfă, văzând că dulăul sare de la unul la altul şi ne pune labele pe umeri.

— Al nostru! făcu mândru Anişor.

— Să-mi plătiți rața, dacă-i al vostru. Ia colo... Rața mea, colea ia... A vătămat-o, na!

Şi către copii:

— Am să vă rup urechile. Ce-ați căutat să-mi aduceți javra aia mică... că d-aia tot vine... bombănea baba. Mi-a rupt gardul.

— Nu-l dau, tuşico, bătu fetița cu piciorul în pământ.

Iar noi, fericiți, pricepurăm că javra de care vorbeau, era „Prințul”, în carne şi oase.

E al meu! se repezi Anişor. Îl iau... Îl luăm numaidecât... „Prințu” e al nostru!

— „Prințu”... Ce „Prinț!” O potaie! Mie să-mi dregeți gardul... a spart şi un geam şi să-mi plătiți rața.

— De ce s-o plătim? ne împotrivirăm.

— E vătămată, bombăni baba. Jumulită... Ia colea, şi arătă gâtul raţei. E vătămată, trage să moară.

— O plătim, spuse Gorovei cu autoritatea lui binecunoscută.

— Venim duminica viitoare cu banii, se repezi Anişor. Dar pe „Prinţu" îl luăm chiar acum.

Cei doi copii făcură ochii mari.

— E un căţel atât, spuse băiatul, arătând cât e de mic. Noi îi zicem Grivei.

— Dar e al nostru şi-l cheamă „Prinţu", îl repezi Anişor.

Abia atunci văzui că băiatul e un cârn pistruiat, leit Poenaru...

— Hei, auzi colea, se strâmbă baba, şi dacă se prăpădeşte şi n-o plătiţi?

— Ne dăm cuvântul, spuse Ilieş.

Bătrâna ne tot măsura şi parcă nu pricepea:

— Ce-ai zis că daţi?

— Sunt cantemirişti, tuşico, încercă s-o lămurească băiatul. Elevi la şcoala unde am vrut să merg şi eu.

— Tu să-ţi ţii gura cu şcoala, şi tot bodogănind ne întoarse spatele şi plecă.

Noi toţi după ea. Anişor stăruia:

— „Prinţu" e al nostru. E al meu personal. Şi nu-l las...

Hoţoaica tot dispărea şi se întorcea lătrând răguşit.

— Eu vi-l dau, oftă fata.

Scufiţa roşie îi căzuse în drum şi parcă era un mac care anunţa primăvara. Anişor o ridică şi i-o întinse.

— Mulţumesc. Mă numesc Florica.

— Pe mine mă cheamă Petre Anişor. Şi prezentându-mă:

— Rădaşa Dumitru, e scriitor. Apoi cu sufletul la gură întrebă despre căţel:

— Unde l-aţi găsit? Cum a ajuns la dumneavoastră căţelul?

— L-a găsit Ionuţ, şi către băiat... Tocmai la vale, lângă gârlă, nu-i aşa Ionuţ?

— Acolo e crescătoria noastră de porci, spusei.

Iar Anişor:

— Noi am crezut că l-au mâncat lupii.

— Lupi acum? Doar miroase a primăvară, şi Florica ridică braţul cu graţie de dansatoare ca să ne arate primăvara.

— Nu coboară lupii de vale, spuse băiatul. Şi oftând: Tare am vrut să învăţ şi eu la şcoala militară!

Bătrâna o luase înainte, gârbovită, dar sprintenă.

— Eu vreau să fiu campioană de sărituri, şi Florica sări ca să ne arate măestria ei.

— Eu vreau să fiu ofițer, făcu băiatul, dar tuşica nu m-a lăsat în vară să dau examen la şcoala voastră...

— Nici pe mine, să merg la şcoala sportivă. Tuşica spune că pentru o fată patru clase sunt prea destul.

— O fată? ridică Ilieş glasul. Dar o fată poate să conducă şi o locomotivă.

— Numai căpitan de vapor nu poate să fie! adaugă Anişor competent.

— Ba poate! se-mpotrivi fata. Eu aş putea să fiu şi căpitan de vapor, dacă m-ar lăsa tuşica să-nvăț.

Îmi amintii atunci că parcă mi-a pomenit Catinca despre o bătrână cabanieră, care nu voia să-şi dea nepoții la şcoală.

— Las' pe noi! făcu Gorovei. Îi găsim ac de cojoc!

Cei doi copii se opriră în loc şi-l priviră mirați de parcă-l întrebau: „Cine eşti?"

Apoi către noi, căutând să ne facă să înțelegem:

— Tuşica are idei grozav de înapoiate!

— Adevărat? O lămurim noi, făcu Ilieş.

Iar Gorovei cu vocea lui de bas:

— Da!

Şi când Gorovei spunea *da*, parcă toată pădurea repeta şi toată lumea simțea că nu poate fi altfel decât aşa.

Drumul până la cabana cea mică, mai aproape decât cabana vânătorilor, dar pe un drumeag ascuns, lateral, era fără luminişuri, parcă neumblat, dar neînchipuit de frumos. Se cățărau amândoi copiii pe cioturi de copaci, pe bârne, pe pietre, uşori ca nişte cerbi. Fetița cu scufița roşie sărea de pe o piatră pe alta şi uneori într-adevăr mersul ei părea un dans. Iar când îşi ridica cu grație marginile fustei verzi, lungi şi crețe, parcă era un fluture. Dansa în jurul ei şi Hoțoaica, apărând şi dispărând, sărind uneori peste capetele noastre, ca peste nişte obstacole fără importanță. Era veselă de parcă ştia precis încotro mergem, care ne e țelul... Ba se închegă o ciudată prietenie între fetiță şi câine, săltau, săreau şi dispăreau împreună, într-un fel de vârtej amețitor. Iar când trecurăm peste un podeț şi ne apropiarăm de cabana cea mică, în adâncul pădurii, amândoi făcură un salt peste gardul scund, iar noi, nerăbdători, dar mai puțin dibaci, îi urmarăm.

Bătrâna era bucuroasă să scape de cățel şi mai ales de dulăul care dădea târcoale cabanei şi făcea pagube, dar acum când avea de la cine să ceară despăgubiri, o ținea una şi bună:

— Dacă mi se prăpădeşte orătănia? Dulăul mi-a spart gardul, mi-a stricat uşa, mi-a răsturnat cazanul cu rufe...

— Plătim tot! se lăuda Anişor. Dar nu acum, că nu avem la noi. O să aducem banii duminica viitoare.

— Ne dăm cuvântul, spuse Ilieş.

— Ne dăm! repetă Gorovei.

Apoi, luându-ne de o parte, se sfătui cu noi:

— Ce-ar fi să luăm rața, dacă tot o plătim... O ducem în pădure, facem un foc şi o frigem...

— Sărbătorim întoarcerea fiului rătăcitor! glumi Ilieş, care-l luase în brațe pe „Prințu".

Iar Gorovei către Ilieş, cu o voce atât de groasă, încât baba şi copii se speriară:

— Ai bani?

— N-am, răspunse Ilieş imitându-l.

— Acum n-avem bani, explică Zăvoiu. Dar duminica viitoare... Ne-am dat cuvântul... Îl întrebăm pe tovarăşul bucătar cât costă o rață.

— Până atunci luăm rața şi lăsăm câinii amândoi zălog, propuse Gorovei.

Dar Anişor nu pricepu că boxeurul o pune la încercare pe tuşa Safta, căreia nici prin gând nu-i trecea să mai rămână cu câinii pe cap.

— Ba să-i luați. Să nu-l mai văd pe aici. Luați-i pe toți şi să veniți fără ei!

Şi, îmbunată, arătând rața pe care o ținea în brațe:

— Poate s-o însdrăveni... Numai gardul... Şi colo un ochi... geamu' colo... şi rața, dacă s-o prăpădi!

Ne-am dat cuvântul că venim şi reparăm toate stricăciunile.

Florica şi Ionuț ne-au condus până aproape de şcoală şi ne-au povestit viața lor necăjită. Bătrâna era o soră a bunicului. Bunicu' murise în vară acu'. Altă rudă n-aveau. Tuşa Safta n-a vrut să-i mai lase la şcoală, că cine s-o ajute la treabă? Dar ei tare ar voi să învețe...

De departe se auzea sgomotul şcolii, gălăgia elevilor... Goarna...

CAPITOLUL XVII
Lecția deschisă

Pe scările largi ale peronului şcolii, Sanda Milian aştepta sprijinită de unul din stâlpii de piatră. Chilian Victor, încărcat cu o servietă nou-nouță de piele de porc şi atât de plină de cărți că rămăsese căscată, atât de grea, că o ținea pe brațe, sprijinită de piept, urca gâfâind. Chilian Victor credea că pe el îl aşteaptă profesoara de matematică şi era tare bucuros să intre împreună în sala în care trebuia să aibe loc lecția deschisă. Îi plăcea să se creadă că tânăra profesoară se află sub aripa lui ocrotitoare. Dar Sanda Milian nici nu-l văzu, preocupată să vorbească locotenentului major Şoimu, care tocmai se desprinsese dintr-un grup de elevi.

— Aş vrea să stăm câteva minute de vorbă.

— E urgent? Fiindcă vedeți, sunt grăbit.

— De ce eşti grăbit? îl întrebă profesoara liniştit, cu vocea ei stinsă, dar plăcută, cu aerul ei totdeauna distrat, de parcă plutea.

La o astfel de întrebare nu se aştepta comandantul de companie. Scund cum era îşi înălță privirea mirată spre Sanda Milian ca spre un vârf de copac.

— Păi cum, avem doar acum lecția deschisă...

— Ştiu, dar de-o jumătate de oră umblu după dumneata.

— Sunt ocupat, vedeți...

— Cu ce eşti ocupat? îl întrerupse din nou Sanda Milian, atât de liniştită că-l descumpăni.

„Ia uite, ce întrebare îmi pune lungana asta!" şi ochii rotunzi de şoricel al comandantului de companie clipiră înciudați.

— Problemele companiei!

— Păi, tocmai despre compania dumitale vreau să-ți vorbesc, urmă profesoara. Şi pentru asta trebuie să ai timp, tovarăşe locotenent major.

— Despre compania mea? şi în gândul lui: „Ce are dumneaei cu compania mea?"

— Răsvan nu-i din compania dumitale?

— Răsvan, dintr-a I-a A? Da... este... Ce-a mai făcut? Şi Şoimu gândi că iar s-o fi încăierat cu Anişor.

— Pentru copilul ăsta aş fi intrat în foc! spuse profesoara.

„Ia uite ce puțin cunoaştem oamenii! se miră Şoimu. Cine ar fi crezut că fata asta care priveşte nepăsătoare peste capetele

oamenilor, care se uită prin tine ca prin sticlă, ar fi în stare să intre în foc pentru un elev sau măcar s-o spuie."

— Iată ce s-a întâmplat, urmă profesoara. L-am chemat pe Răsvan să trec în catalog notele de la lucrarea scrisă la fizică. Una din lucrări e neiscălită, şi foarte slabă, îi pusesem doi. Mărturisesc că nu mă gândeam că ar putea fi al lui Răsvan... Dar observând că lucrarea lui lipseşte, l-am întrebat dacă a dat sau nu lucrarea de control.

— „Eu am lipsit"... a spus pe un ton ciudat. „Am fost la infirmerie, bolnav..."

— Sunt sigură că nu-i adevărat. Am fost la infirmerie şi mi s-a spus că n-a fost bolnav... Aş vrea să cercetezi dumneata... cu toate că eşti atât de ocupat, sublinie ironic.

— Să vedeți...

— Ce surprize ne fac copiii ăştia, îl întrerupse profesoara, cu o voce atât de mâhnită că Şoimu la rândul lui îi vorbi cu încredere:

— De câtva timp îl urmăresc pe Răsvan. Tare mi-a intrat în suflet. Ştiam că-i egoist, ambițios, că-i lipseşte cu totul spiritul de colectiv, dar mi-am zis: are atâtea calități, e muncitor, ordonat, perseverent, disciplinat, iubeşte şcoala, va fi un bun militar. Şi totuşi nu va fi nimic din toate astea, dacă nu vom învinge în el egoismul, individualismul, carierismul, căci mă tem că este un carierist...

— Nici aşa, tovarăşe locotenent major... simți nevoia profesoara să-l apere pe Răsvan.

— Ba mă tem că-i aşa. Şi vina e a noastră. N-am ştiut să trezim în el dragostea de învățătură, ci numai dragostea de note. Ca să aibă o notă mare e în stare să mintă, ca să n-aibă o notă proastă e în stare de o mârşăvie. Nu v-ați uitat în catalog, are absență în ziua aceea?

— Nu, nu m-am uitat. Dar pe câte ştiu, Răsvan n-a lipsit niciodată...

În sala laboratorului de fizică, Ruxandra Zane ținuse cu elevii clasei a III-a o lecție la care luaseră parte conducerea şcolii şi toți profesorii. La sfârşitul orei, băieții plecară, şi acum profesorii, care se înscriseseră la cuvânt, îşi expuneau criticile.

Chilian Victor avea dinainte un maldăr de cărți şi vorbea solemn şi sever:

— Nu a făcut legătura cu lecția precedentă. Nu a făcut legătura

cu legea periodicității a lui Mendeleev.

Sanda Milian ținea în mână teancul de caiete cu tezele elevilor dintr-a I-a A şi auzea numai frânturi din câte se spuneau în jurul ei. „E oare cu putință – se întrebă iar şi iar – ca Răsvan, elevul ei preferat, să mintă?"

— Tovarăşa Zane trebuie să fie ajutată, adică să fie atrasă să participe la orele profesorilor mai cu experiență, zise Chilian Victor tuşind şi-şi potrivi ochelarii, ținându-i delicat cu două degete – pe când celelalte rămâneau resfirate în aer. Privi satisfăcut către masa unde în dreapta şefului şcolii stătea „acuzata", iar la stânga directorul de studii şi locțiitorul politic.

Profesorii de abia se puteau stăpâni să nu protesteze. Iar Nicola către Garoiu:

— Dacă nici Chimicuța nu asistă la ore...

— Am aici documente, am texte, continuă Chilian Victor, făcând cu privirea înconjurul sălii, dar adresându-se în cele din urmă şefului şcolii. Tovarăşa Zane nu a vorbit nimic despre „L'eau lourde", apa grea descoperită de Harold Ulrey în 1933, apa care are proprietatea de a fierbe la 102,5 grade.

— I-auzi, bre! şopti Garoiu.

Iar Brebu, neputându-se stăpâni, zise tare:

— Dar ce, e vorba aici de o lecție universitară?...

Colonelul îi făcu semn cu mâna.

— Nu aveți cuvântul...

Sanda Milian gândea: „Poate că şi Victor Chilian a fost un elev bun, un premiant ca şi Răsvan. Şi asta nu-l împiedică să fie un pedant, un maniac şi poate chiar un om de rea credință". Înțelegea acum de ce locțiitorul politic îi tot spunea: „Caută să-ți cunoşti mai bine elevii"...

Chilian Victor vorbea ca din carte:

— „Apa grea" este, ca şi uraniumul, una din materiile energiei atomice, şi ar fi fost pasionant pentru elevii noştri dintr-a III-a, să li se vorbească despre romanul acestei „L'eau lourde", despre bătălia dată în timpul războiului şi intrigile țesute în jurul acestui lichid misterios „fiul zăpezii şi al electricității!"

Declama ca un actor de modă veche, se înfoia şi-şi potrivea mereu ochelarii.

— Are de gând să ne spuie tot ce scrie în cărțile acelea, mârâi cu vocea lui de dulău Nicola.

Iar Garoiu:

— Le-a adus azi cu camionul de la Academie...

Cu degetul la tâmplă, apoi către profesoara de chimie, Chilian Victor acuza:

— N-a arătat greutățile care s-au ivit la cercetarea numărului atomilor dintr-o moleculă. Neavând posibilitatea de-a găsi numărul de atomi în molecula apei, Dalton a admis formula HO. Tovarăşa Zane n-a arătat că după Lomonosov teoria atomică a fost studiată de Dalton.

Şi Chilian Victor vru să înceapă o nouă frază, dar directorul de studii îl opri:

— Aţi vorbit 35 de minute, tovarăşe profesor. Are cuvântul...

Chilian Victor se înroşi ca racul, îşi potrivi de trei ori ochelarii ca omul care nu vede bine. Parcă nu-i venea să creadă că i se luase dreptul de a mai vorbi.

Se ridică profesoara de rusă. Vocea ei nesigură cu un tremur uşor, încălzi parcă sala.

— Eu socot că lecţia ţinută de tovarăşa Zane şi-a atins scopul. Ea a dat elevilor noştri din clasa a III-a noţiunea despre radioactivitate în limitele prevăzute de programa lor şi pentru vârsta lor şi a arătat în mod cât se poate de convingător care vor fi foloasele energiei atomice atunci când ea va fi pusă în slujba păcii. Lecţia a avut şi unele lipsuri. Bunăoară, tovarăşa în general n-a folosit destul tabla, n-a scris planul lecţiei pe tablă, dar să ţinem seama că a fost emoţionată. Eu când am ţinut lecţia deschisă nu-mi recunoşteam vocea.

Şi profesoara de rusă roşi până la rădăcina coadelor, răsucite ca o diademă în jurul capului. Apoi, înghiţind în sec ca o şcolăriţă:

— Vreau să subliniez că lecţia pe care am ascultat-o azi a fost bine pregătită şi mai ales plină de elan tineresc.

„Elan tineresc! Elan tineresc! repetă Sanda Milian, iată ce-mi lipseşte mie!" Şi ochii ei coborâră iar pe lucrarea de control neiscălită.

„Dacă Răsvan minte, în cine mai poate să aibe încredere? Iată ce-nseamnă să fie mereu cu gândul la plecarea din şcoală! Nu-i vina ei? De ce nu s-a apropiat mai mult de elevi? Trebuie să lămurească neapărat cazul Răsvan...

Sala aştepta cu nerăbdare ca Brebu să ia cuvântul.

— Eu aş dori să-l întreb pe tovarăşul Chilian Victor dacă ştie care trebuie să fie cunoştinţele unui elev de clasa a III-a, dacă s-a

uitat prin manualul elevilor, sau numai prin cursurile după care a predat la universitate. Mai departe eu socot că meritul tovarăşei Zane este că a cuprins în puține cuvinte miezul problemei. Adică în loc de a fi înşirat o serie de cunoştințe seci, aşa cum ar fi fost ispitit s-o facă un profesor de modă veche, adică în loc să facă tapaj de cunoştințe, ca să zic aşa, tovarăşa Zane a indicat elevilor o serie întreagă de surse, de unde ar putea să-şi satisfacă cerințele reale de cunoaştere, setea de cunoştință fiind caracteristică vârstei lor. Iar în al doilea rând, această lecție, care ar fi fost aridă, rece, dacă ar fi fost predată după o concepție veche, care ar fi trebuit după părerea tovarăşului Chilian să cuprindă de la un capăt la altul cunoştințe despre studiul razelor alfa, beta şi gama, a învățat pe elevi să cunoască şi să admire pe adevărații savanți, care muncesc şi creează pentru oameni şi în folosul oamenilor, i-a învățat să urască pe cei care folosesc descoperirile ştiințifice împotriva păcii, adică împotriva vieții...

În liniştea încordată care vădea mulțumirea ascultătorilor, nimeni nu băgă de seamă că locotenentul Iovan se sculase să ia cuvântul.

Sanda Milian oftă uşor, gândindu-se la soțul ei: „Radu al meu e mai înalt şi mai frumos. Am să-i scriu chiar în seara asta şi am să-i spun cât de mult am învățat azi la lecția Ruxandrei Zane. Am învățat că orice lecție trebuie să fie legată de viață prin toate firele ei şi mi-am dat seama cât suflet pun profesorii ca lecția să deschidă elevilor gustul pentru problemele legate de ea".

— Profesorul Chilian, începu de-a-dreptul locotenentul Iovan merge pe linia greşită a introducerii în şcoala medie a unor amănunte savante, care pot să-i minuneze pe elevi, fără a le îmbogăți însă cunoştințele, pentru că ele nu pot fi arătate temeinic în cadrul celor 45 de minute.

— Bine pusă chestiunea, şopti iar Garoiu.

Ruxandra Zane îl asculta pe Iovan cu interes... Venise în cancelarie cu o zi înainte, chipurile s-o întrebe unele lucruri din cartea despre energia atomică, dar câte sfaturi bune îi dase pe nesimțite!

Locțiitorul politic era şi el mulțumit.

„Cresc oamenii noştri!"

Greoi şi sigur de el se ridică în picioare profesorul de geografie:

— Eu am apreciat faptul că tovarăşa Zane nu i-a ascultat pe elevii cei mai buni. Nu s-a lăsat furată de plăcerea personală şi

uşor de înțeles de a sta de vorbă cu elevii cei mai răsăriți, ci a urmărit să câştige acea bătălie grea în care îți dai seama că ai urnit din loc un elev slab, că l-ai făcut în sfârşit să priceapă! Să ne gândim ce înseamnă pentru un copil descurajat şi amărât că nu pricepe, clipa când el prinde firul problemei, desleagă misterul ei, şi ce-nseamnă pentru dascăl bucuria de a vindeca un copil de ideea greşită că ar fi mai puțin capabil decât alții. Noi, când facem pe un copil să priceapă miezul unei probleme, îl vindecăm de cea mai grea boală, a neîncrederii în el însuşi.

Sanda Milian era numai urechi. Ce mult mai avea şi ea de învățat! Ea care nu văzuse până acum rostul acestor lecții... Îşi dădea în sfârşit seama, ca şi la consultații, acolo unde ea nu se duce decât foarte rar, că profesorii pot sta de vorbă între ei, se pot ajuta. Cu cine a stat ea vreodată de vorbă despre greutățile din clasă? Unde sunt elevii care nu au înțeles unele probleme şi pe care totuşi i-a lămurit, i-a urnit din loc? Oare n-are şi ea preferații ei? N-a ocolit şi ea greul? Nu s-a gândit: „Am fost o studentă eminentă, deci sunt o profesoară foarte bună, îmi fac datoria, pun la timp nota elevilor şi am o singură dorință, să fiu mutată acolo unde-i soțul meu. Ce bine a pus Nicola degetul pe rană!" Sanda Milian îşi trecu mâna pe frunte şi prin păr, gest pe care îl făcea totdeauna când era nemulțumită de sine. La toate astea se va mai gândi. Trebuia să se apropie mai mult de elevi, să-i îndrumeze mai de aproape, să le pregătească probleme care să le stârnească interesul, curiozitatea. Da, elanul în muncă, prospețimea lecției. La toate astea se va gândi. Acum trebuie să fie atentă.

Luase cuvântul şeful şcolii.

— Vreau să vorbesc la rândul meu despre elanul tineresc de care a dat dovadă profesoara Zane în lecția pe care a ținut-o şi care, după mine, înseamnă a vorbi elevilor cu căldură şi dragoste, ca unor frați mai mici. Dar am băgat de seamă, la comentariul acestei lecții, relațiile dintre profesori. Sunt aceste relații juste între oameni sau relații cu iz de alte vremuri?

— Bine pune problema, îi şopti Garoiu lui Nicola.

— S-a stricat autobuzul şcolii, care ne aduce la şcoală pe noi toți şi de la şcoală acasă. Şcoala Sportivă s-a oferit din propria ei inițiativă să ne împrumute maşina lor. Asta înseamnă că au început să existe relații socialiste între instituții.

...S-a vorbit aici de legea de conservare a materiei. Dar legea de conservare a sentimentelor tovărăşeşti unde e? Eu n-am văzut-o.

Ce exemplu ar fi luat de aici elevii noştri în ce priveşte sentimentele tovărăşeşti, dacă ei ar fi rămas aci după sfârşitul lecţiei, dacă ar fi asistat la critica profesorului Chilian Victor?... A desvolta aceste sentimente, tovarăşi, a le desvolta între elevi e mai important decât să-i facem să cunoască contribuţia lui Becquerel.

Oricât de mult o interesa pe Sanda Milian spusele şefului şcolii, în mintea ei se depăna mereu aceeaşi întrebare: „Oare Răsvan, care pretinde că lucrarea de control nu-i al lui, ar fi în stare să mă lase să trec nota doi unui alt elev? Astea sunt sentimentele tovărăşeşti pe care le-am sădit noi în elevi?"

— Odată, pe când eram la şcoala de ofiţeri, trebuia să facem noaptea exerciţii de orientare, urmă şeful şcolii, şi atunci noi ne-am închipuit că e tot una dacă le facem ziua, numai să ne legăm bine la ochi. Aşa şi aici. Noi vrem să ne legăm la ochi şi să ţinem lecţia fără să ne pese de ceea ce avem în faţă şi pe cine avem în faţă, care e vârsta ascultătorilor noştri, ce pregătire au... Ba mai aducem şi toată biblioteca Academiei şi citǎm din ea. Noi doar ne cunoaştem elevii, noi ştim că sunt aşa cum sunt, nu copii minune, copii obişnuiţi. Unii muncesc mai mult, alţii mai puţin. A-i face să muncească în fiecare zi mai mult, mai bine, înseamnă că ne-am îndeplinit datoria.

Sanda Milian îşi amintea de ceea ce îi spusese odată profesorul Gabriel când se plânsese că Rădaşa scrie poezii în ora de matematică. „Trebuie să-i faci pe poeţii din clasă să le placă şi matematica, aşa cum eu îi fac pe matematicieni să le placă poezia". „Da, am să stau de vorbă şi cu Garoiu şi cu Nicola şi cu Ruxandra Zane. Mă uit în catalog şi văd cum cresc elevii la alte ore. La ştiinţele naturii s-au îndreptat toate notele. Elevii altor profesori urcă. Ai mei coboară. Chiar cei mai buni. Răsvan, bunăoară..."

— Tovarăşi, încheie şeful şcolii, socotesc că lecţia a fost folositoare nu numai elevilor, ci şi profesorilor, care au învăţat şi din părţile pozitive ale lecţiei şi din lipsurile ei. Dar recomand ca înaintea fiecărei lecţii, profesorii să se consulte cu toţi ceilalţi colegi de specialitate şi să se ajute între ei în mod cinstit şi din toată inima.

CAPITOLUL XVIII
Sentimentul onoarei

Din „jurnalul” lui Rădaşa:

Azi ne pomenim că locotenentul Iovan intră în clasă şi ne spune:

„Un elev a dat neiscălită lucrarea de control la matematică. Elevul a luat nota 2. Îl rog pe acela care nu şi-a iscălit lucrarea să se ridice şi să spună. Sau, după ce împart celelalte lucrări, să vie să şi-o ia.”

Tăcere de mormânt!

— Cine a lipsit în ziua aceea?

— Eu, spuse Răsvan roşind, lăsând ochii în jos.

— De ce ai lipsit?

— Am fost la infirmerie...

Nu ştiu de ce ni s-a părut tuturor că Răsvan minte.

— A cui e lucrarea asta neiscălită?

— Nu ştiu, făcu Răsvan, şi buza de jos îi tremura.

— Nu ştie nimeni?

Nimeni nu ştia...

Ne uitam cu toţii atenţi la Răsvan. Oare minte Răsvan? Eu aşteptam să protesteze cu mai multă tărie. Îmi venea să strig în locul lui: de ce mă bănuiţi?

— Se vede în catalog că am lipsit, spuse Răsvan fără a ridica ochii din pământ.

— Da, dar poate s-a trecut greşit absenţa altuia. La infirmerie n-ai fost şi există o lucrare neiscălită.

— Tovarăşi, am minţit, n-am fost la infirmerie în ziua aceea. Am fost la arest. Asta e tot! Mi-a venit greu să spun că am fost la arest. Dar făgăduiesc să nu mai dau prilej de-a fi la arest în toată viaţa mea de militar şi să nu mai mint.

Aş fi vrut să-i strâng mâna lui Răsvan, să-i ofer prietenia mea. Anişor mi-a făcut semn. Ochii îi râdeau: „Vezi, spuneau ochii lui Anişor, vezi că Răsvan e băiat bun?”

— Dar dumneata, Vlad, ce ai de spus?

— Vedeţi, tovarăşe locotenent, eu bineînţeles, sunt tare la matematică, atunci a fost o întâmplare. Primisem tocmai veşti de acasă, necazuri familiare – şi lovind limba cu cerul gurii – n-aş putea să vorbesc aici despre unele lucruri. Primisem o scrisoare de la părinţii mei, eram deprimat. N-am putut să învăţ. A doua zi s-a nimerit să dăm lucrarea de control. Bineînţeles, am uitat să iscălesc foaia.

Băieții pufniră în râs din pricina acelui „bineînțeles”, pe care Vlad folosindu-l fandosit, fără măsură şi fără rost, se întorcea deseori împotriva lui.

— Dar îmi iau angajamentul...

— „Bineînțeles” se auzi o voce groasă.

Iar râsete.

— Îmi iau angajamentul, aici vocea lui scăzută, şi cu un tremur uşor, se stinse aproape de tot...

— Bine, Vlad, lasă angajamentul – o să-l iei într-o zi când o să fii mai liniştit. Iar către mine, aspru:

— Spune, Rădaşa, „de fapt” de ce râzi?

Scumpul meu „jurnal”:

Azi am primit, cu totul pe neaşteptate, o scrisoare de la Catinca. O voi transcrie întocmai:

„Prietene Rădaşa! Îmi dai voie să-ți spun prietene? De fapt cel mai greu este să găseşti un titlu potrivit...”

Iată că şi Catinca spunea „de fapt”, dar nu era oare asta proasta mea înrâurire...

„Credeam că o să vii duminică pe la noi şi atunci ți-aş fi povestit cu multe amănunte tot ce mi s-a întâmplat. Aşa în scris, o să-mi fie mai greu. Nu sunt tare la compoziție. Mie îmi plac matematicile, chimia şi fizica.

(E curios, dar şi Tudoriță tot aşa mi-a scris odată: „Eu nu sunt tare la compoziție. Mie îmi plac ştiințele exacte”). Adică vorbe puține, reduse la cifre, la formule, la acțiuni simple cu efecte mari. „Amintiți-vă de pățania mea cu electricitatea. Totuşi simt nevoia să vă scriu căci prea mi-e sufletul plin. Sunt pionieră! Dar prin ce emoții am trecut.

Avusesem un conflict cu profesoara, tot din pricina experiențelor mele cu electricitatea, căci după boroboața pe care am făcut-o acasă, am continuat experiența la şcoală. Găsisem pe un coridor întunecos o priză şi acolo înfipsesem nişte ace ca să văd ce se va întâmpla. Ei bine, a țâşnit o scânteie... şi gata! Lumina în seara aceea nu s-a mai aprins. Dar în seara aceea aveam cursuri şi am pierdut o oră din cauza luminii, adică din cauza mea”.

— „Îți dai seama, m-a întrebat atunci profesoara, ce ar însemna dacă într-o fabrică ar trebui să stea muncitorii o oră cu brațele încrucişate?”

…„Am făcut această lungă paranteză ca să înțelegi mai bine cât de vinovată mă simțeam şi prin câte emoții am trecut. De atâta timp mă pregăteam să intru în rândurile pionierilor. Sora mea e mai mică şi e pionieră de mult. Iată de ce m-am pregătit temeinic, am învățat bine, mi-am ajutat colegele. Am avut grijă să apară la timp şi îngrijit gazeta de perete. Ba, de curând, împreună cu alte fete din clasa mea am început să dăm lecții (ca că nu-şi piardă anul) fetiței, a cărei mătuşă bătrână, urâtă, rea şi cu idei înapoiate nu vrea, s-o lase să meargă la şcoală şi de care mi se pare că ți-am mai vorbit…

…Şi acum, iată pocinogul cu siguranțele arse, iată că nu sunt propusă de către tovarăşa dirigintă să deviu pionieră. Dar m-a propus clasa. Colegele mele toate au fost de părere că sunt o elevă muncitoare, cuminte şi cu simțul colectivului dezvoltat. „La baza faptei ei a fost o curiozitate ştiințifică, imboldul a fost pozitiv, chiar dacă a alunecat pe o pantă greşită”, au spus colegile mele.

Şi acum sunt pionieră. Niciodată nu mi s-a părut mai minunat „Imnul Republicii” ca atunci când l-am auzit la deschiderea solemnității. Eu am declamat poezia „Cravata roşie”, apoi au urmat cântece şi poezii. Ionela, prietena mea, a declamat o poezie de Coşbuc, ca o adevărată actriță. Când a venit instructorul şi a spus: „Acum se împart cravatele”!, am crezut că-mi sare inima din piept. Au venit şi gorniste de la alte şcoli, au sunat goarne, au bătut tobe… Ni s-a înmânat steagul unității. Pe urmă am format careu şi a urmat iar un cântec pionieresc.”

„Elev Rădaşa, sunt fericită că atunci când ne vom mai vedea nu voi mai fi o fetiță nechibzuită cum am fost. Nu mă voi mai juca atât de mult cu pisicile (Tigruța s-a urcat pe marginea maşinei de gătit şi de acolo a căzut în căzănelul care era plin cu apă, căci tot eu l-am lăsat descoperit şi Tigruța s-a înecat). Şi nu se vor mai arde siguranțele din pricina experiențelor mele. Voi fi demnă de încrederea ce mi s-a acordat odată cu cravata roşie.

Dumitru Rădaşa, am o mare rugăminte la dumneata. Trebuie să facem o lucrare cu tema: Sentimentul onoarei. Aş vrea să ştiu ce-ai scrie dumneata despre sentimentul onoarei? Într-o şcoală militară cred că trebuie să existe multe întâmplări în care acest sentiment să joace un rol însemnat. Şi apoi dumneata eşti scriitor. Şi eu n-am primit niciodată o scrisoare din partea unui scriitor… Iată de ce mi-ar face mare plăcere să-mi scrii.

Salut voios de pionieră

Ce ciudat au picat ultimele rânduri din scrisoarea Catincăi! Am roşit când le-am citit. Ce desamăgită ar fi dacă ar afla, dacă ar şti, bunăoară, că am vrut să plec din şcoală, că din pricina asta nu învățam, luam note proaste, eram necuviincios, nepăsător... Sau dacă ar şti că azi noapte, adică în zori, fiind de planton am adormit în post. Visam că e război şi că sunt de sentinelă, că se luminează de zi şi că treptat orizontul se aprinde. Zăpada din vârful munților devenea liliachie, soarele apăruse ca o geană de foc şi se ridica treptat ca un glob de jăratec. Deodată, o bubuitură grozavă. Se apropiase inamicul şi aruncase o grenadă. Speriat, m-am trezit. Anişor, pe podea, se freca la ochi. Era atât de adormit că abia am izbutit să-l ridic şi să-l bag în aşternut. Răsvan era desvelit şi tuşea. A răcit din pricina mea. Dar mie îmi părea bine că nu m-a surprins nimeni ca planton adormit. Oare n-ar fi fost mai cinstit să spun adevărul? Să-i raportez schimbului meu cele ce s-au întâmplat? Să-i arăt că nu mi-am îndeplinit conştiincios datoria? Am de gând să-i mărturisesc totul locotenentului Iovan şi să-i cer sfatul spre a răspunde Catincăi, spre a-i vorbi despre sentimentul onoarei. Dar Tudorița ce-ar spune dacă ar şti că fiind de planton am adormit în post? Oare o fată poate să înțeleagă gravitatea acestui lucru? Dar eu am înțeles oare până acum?

Recitesc emoționat aceste rânduri: „Într-o şcoală militară trebuie să existe multe întâmplări în care sentimentul onoarei să joace un rol însemnat". Da, Catinca, aşa e. Eu mă simt umilit de încrederea ta, mi-e ruşine de mine... Când eram mic şi-mi răsfoiam caietul dezordonat, plin de ştersături şi de pete, luam hotărârea ca de luni să încep un caiet nou şi o viață nouă. Acum simt mai mult ca oricând nevoia să încep de luni o viață nouă...

CAPITOLUL XIX
În aşteptarea oaspeților

Degeaba aşteptase locotenentul Iovan ca Răsvan să facă primul pas. În zadar căutară băieții să se apropie de el. Răspundea ca un om nedreptățit, jignit. Era strâns în el ca un ghem şi gata de apărare ca un arici. Locotenentul Iovan încercase de mai multe ori să-i vorbească, dar Răsvan ştia una şi bună: „Eu am venit aici să

învăț. Eu îmi fac datoria, mie nu-mi trebuesc prieteni, eu n-am timp, eu îmi văd de carte".

Ca de obicei, când avea greutăți mari, Iovan se sfătui şi acum cu locțiitorul politic.

— Eu cred că s-a greşit cu copilul ăsta, spuse maiorul Alisandrei. Dacă aş avea un băiat aş vrea să semene cu Răsvan. Sigur e închis. Dar trebuie să existe o cheie cu care să intri în sufletul lui. Şi ăsta e rolul nostru, să găsim cheia.

Şi chiar în ziua aceea, locțiitorul politic îi ieşi în cale lui Răsvan, chipurile din întâmplare.

— Ei, frate, ia să vedem, ce greutăți mai ai?

— N-am greutăți, tovarăşe maior...

Dar maiorul Alisandrei, cu aerul acela blajin, cu vorba muiată, unsă parcă cu miere, cu fața albă, grăsună, cu capul ras, suflându-şi mereu în pipă, curățindu-şi-o şi aprinzând-o cu răbdare, de-ai fi zis că nu-i pasă de ceea ce se întâmplă împrejur, te ținea pe loc, cu ochii lui verzui şi nu te lăsa până nu-i spuneai ce ai pe suflet.

— Ei, nu e vorba numai de greutăți personale, dar în pluton toate merg chiar aşa de bine?

„Ei, atât de bine..." gândi Răsvan. Dar cu ce să înceapă? Ce să spună?

— Tovarăşe maior, văd printre elevi un fel de nepăsare pentru militărie. Un fel de lipsă de interes.

Maiorului nu-i plăceau generalitățile. Îl opri scurt:

— În concret...

— Băieții îşi spun de ce să învețe atâta matematică şi chimie, de ce atâta pregătire militară, disciplină...

— Şi ce le-ai răspuns dumneata?

— Eu acum nu mă mai bag. (Nu-i venea să-i spuie: „Ei nu mă bagă în seamă"). La început le tot spuneam că noi ne pregătim aici în cele mai bune condiții ca să devenim cadre superioare ale armatei, comandanți de unități... Dar ei o țin una şi bună: „de ce atâta năcaz, atâtea adunări, atâta disciplină? Nu-i bai..."

— Ehei, făcu maiorul. Ia să intre ei măcar odată pe poarta unei curți militare. Să puie mâna pe un tanc, să intre în el, să cotrobăiască pe acolo...

— Sau să încalece pe un cal... suspină Răsvan fără să vrea.

— Firește, spuse cu toată seriozitatea locțiitorul politic. Şi cu calul poți să-ți aperi patria şi cu mitraliera şi cu priceperea şi cu

munca ta... Cu mâinile şi cu mintea ta.

Şi se mai plimbară prin parc ei amândoi, iar până la urmă, maiorul spuse:

— Bun, bun, las'că rezolvăm noi problema!

Ca fulgerul s-a răspândit în şcoală vestea. Sosesc oaspeţii! La ora de meditaţie, în seara asta numai despre acest eveniment se şopteşte.

— Vor veni şi de la aviaţie?

— Dar de la infanterie?

— Tancuri? întrebă Gorovei.

„Dar de la cavalerie vin?" ar fi întrebat Răsvan.

Dar pe cine să întrebe? La masă singur, la orele de meditaţie nimeni nu-i mai cerea sfatul, ajutorul. Să intre în camera pionierilor îi era interzis. Ce curios, altădată îi plăcea să fie lăsat în pace. Să-şi vadă el singur de treburile lui. Şi iată că nu-i chiar aşa. Pe nesimţite, băieţii s-au împrietenit, ba au şi secrete între ei. Pleacă după masă şi se duc în pădure, cică există undeva o bătrână rea care nu vrea să-şi dea nepoţii la şcoală, şi un grup de elevi şi-au luat sarcina s-o lămurească. Astea le-a aflat de la tovarăşul Rasu. Mai ales acum de când cu sosirea oaspeţilor au discuţii aprinse: „Care-i arma cea mai importantă pentru care-ţi trebuie mai multă ştiinţă sau mai mult curaj?" „Pentru cavalerie îţi trebuie cel mai mult curaj", fu gata să spuie Răsvan, dar îşi dădu seama că toţi stau cu spatele la el... Numai Vlad îi dă târcoale. Ba azi i-a adus câteva prăjituri. La început n-a primit. De ce să facă prietenie tocmai cu Vlad? Dar Vlad l-a îndemnat:

— Ce te codeşti? Doar nu trebuie să le plăteşti. Nici eu nu le plătesc. Iau de la cofetăria lui madam Finachi tot ce vreau.

— Cum se poate? l-a privit pieziş Răsvan.

— Sunt prieten cu „profesorul"...

Profesorul era Chilian Victor şi Vlad se lăuda: „duminicile nu-mi aparţin, sunt ale „profesorului".

Dar oare asta explică pachetele de prăjituri pe care Vlad le poate lua de la cofetărie gratuit? Lui Răsvan toate astea îi par ciudate. Oricum, nu-i place că Vlad îi dă târcoale. Şi oricât de singur s-ar simţi, nu-i vine să se apropie de Vlad. Îşi dă seama că Vlad e părăsit de colegi printr-un fel de înţelegere negrăită, nescrisă... Că şi Vlad a rămas fără prieteni şi că nu se simte nici el în toate apele lui. Această asemănare între starea lui şi a lui

Vlad, acel aer de complicitate cu care Vlad se apropia de el, îl supăra grozav. Da, Răsvan începe să-şi dea seama că a ajuns să pândească un cuvânt, o privire care se îndreaptă spre el, să tânjească să-şi audă numele. Mai de mult, toată ziua, bună ziua auzea: „Răsvan! Răsvane!..." Ba unii îi spuneau ca acasă: „Horio! Măi Horio! Horică!..." Acum nimic. Oare nu vor băga de seamă tovarăşii ofiţeri, oaspeţii care vor veni, că el e singur la masă, singur în bancă? Nu vor afla că n-are voie să intre în camera pionierilor? Dacă s-ar duce să vorbească cu ofiţerul educator: „M-am gândit şi mi-am dat seama că am greşit şi atunci cu briceagul şi atunci la schi..." Dar ce, e uşor să spui: „Am greşit!" El nu era obişnuit să recunoască. „Am greşit". Acasă, numai fetele, surorile lui greşeau. Ce-ar fi spus cele cinci surori dacă el ar fi mărturisit în faţa lor: „Am greşit!"? Ce-ar fi devenit autoritatea lui? Dar oare dacă acum ar spune: „Am greşit", s-ar schimba ceva din purtarea clasei faţă de el? Oare nu ar fi mai bine să stea de vorbă cu Neculuţ, cu Voinicu, cu Dimescu? Răsvan căută să alunge unele gânduri. Are în faţă o carte, dar nu se poate aduna.

Îşi aminteşte cum l-au chemat atunci băieţii în faţa biroului, şi cât au stat de vorbă cu el, şi cum au căutat să-l facă să înţeleagă unde stă vina lui. Dar el o ţinea una şi bună: „Nu-s vinovat!" Ba a mai stăruit să se prezinte şi la şedinţa de intrare în U.T.M. Şi s-a făcut foc când toţi trei au spus: „Vei fi respins, Răsvane! Pentru moment nu eşti destul de pregătit. Noi nu te sfătuim". Şi acum să se ducă la ei! Ce rost ar avea? Oare nu degeaba i-a vorbit comandantului de companie? Şi lui Răsvan îi dau lacrimile când îşi aduce aminte cum ţinea la el tovarăşul locotenent major Şoimu, la început! Cum s-a apropiat de el într-una din primele zile şi, punându-i mâinile pe umeri, i s-a uitat drept în faţă:

— Ia să te văd. Am auzit că ţi-ai luat angajamentul să creşti! şi a râs. Bine ai făcut. Nici eu nu eram mai mare. Şi uite încoa: nu-s voinic. Şi râdea...

Acum nu-l bagă în seamă.

Anişor parcă simte ce se petrece în sufletul lui Răsvan şi se apropie de el. Dar Răsvan e ca un arici în apărare:

„La urma urmei din cauza lui mi s-au întâmplat atâtea necazuri".

— Am auzit că vin şi de la cavalerie, începe Anişor.

Răsvan tace.

— Eu aş zice să mai frecăm odată parchetele. Nu crezi,

Răsvane?

— Eu zic să te mai pregăteşti la fizică, mormăie Răsvan. Şi, privindu-l pieziş:

— Ia să vedem, ce ştii despre variația volumului corpurilor solide?

— La fizică mă ascultă Kemeny, căută să scape Anişor. E răspunderea lui.

— Dacă vin oaspeții ofițeri şi te întreabă ceva şi nu ştii, noi toți răspundem. Tot plutonul, spune înfipt Răsvan.

„Are dreptate", se gândeşte Anişor, care e mulțumit că a intrat în vorbă cu Răsvan. Totuşi nu e plăcut să fii ascultat. Caută să mai amâne. Întreabă în şoaptă:

— Ia ascultă, Răsvane! De ce tot pleacă profesorul Chilian la Bucureşti?

— Asta nu ne priveşte pe noi.

— Ba ne priveşte! Dacă ar rămâne acolo de tot şi „Clar" ar fi profesorul nostru? Brebu ne-ar duce şi pe noi în camera obscură, ne-ar învăța să facem fotografii. Bine ar mai fi!... Nu?

— Camera obscură e legată cu materia din anul II, cu reflexia şi refracția.

— Eu n-am răbdare până atunci. Eu am şi intrat în camera obscură ieri, cu cei dintr-a II-a. M-am strecurat şi eu înăuntru. Nu m-a văzut nimeni... Dar când m-am apropiat să mă uit şi eu la fotografia care se developa, mă pomenesc că Brebu mă întreabă: „Tu care eşti?"

— Şi ce-ai răspuns?

— Am făcut o voce groasă ca a lui Gorovei şi am spus: „Eu"!

— Care „eu"?

— „Voinicu", zic...

Voinicu era şi el acolo, dar a tăcut... Şi am rămas şi am văzut cum se fotografiază. Când o să ajung ofițer, întâi şi întâi am să-mi cumpăr un aparat fotografic.

— N-ai nevoie să aştepți până atunci.

— Păi cum?

— Dacă ai să fi cel dintâi pe şcoală, ai să-l primeşti în dar la serbarea de sfârşit de an. Dimescu a primit anul trecut un aparat fotografic.

— Unu-i Dimescu!

— Oricine poate să fie premiant, se umflă Răsvan, dacă învață... Ia spune-mi, ai învățat la fizică?

— Oho! Corpurile solide se împart în două categorii...

— Şi mai departe...

— Din prima fac parte corpurile solide cunoscute, din categoria a doua câteva excepții... fonta, parafina... Apa prin solidificare îşi măreşte volumul exercitând asupra vaselor o forță enormă. Măi, Horio (urmând, fără nicio trecere), eu am lăsat o sticlă de apă să înghețe. Hai să vedem dacă s-a spart.

Intră şi Vlad în vorbă:

— Mie nu-mi vine să cred că apa care înghiață poate să spargă chiar îşi radiatoarele de fier.

— Cum nu-ți vine să crezi? făcu Răsvan. Doar ne-a spus profesorul Brebu.

— De ce nu ne-a dovedit-o?...

— Aoleu! făcu Anişor. Ştiți ce-a spus „şefu”?

Răsvan era sufocat. Auzi! Să-i spună tovarăşului colonel „şefu”. Dar Anişor repetă cuvintele colonelului:

— „Dacă nu mutați difuzorul mai sus ca să se închidă bine fereastra, înghiață apa şi plesneşte caloriferul”. N-a spus „şefu” aşa?

— Hai să mutăm difuzorul şi să închidem bine fereastra, făcu Răsvan.

Vlad îi privi pe amândoi printre gene, ironic.

— N-aveți curiozitate ştiințifică.

— Ba eu am, clipi isteț Anişor.

— Atunci, hai cu mine...

Din „jurnalul” lui Rădaşa:

Abia azi vreau să-i răspund Catincăi, căci în ultima vreme am muncit foarte serios. Suntem hotărâți să ajungem clasa I-a B şi chiar s-o întrecem, dar asta nu e tocmai uşor. Vlad, mai ales, nu crede că e posibil. A vorbit cu profesorul Chilian, care i-a arătat cu creionul pe hârtie că nu se poate...

Dar şi eu la rândul meu am vorbit cu profesorul Garoiu care mi-a spus: „Păi, mă mir că mai întrebi... Doar asta depinde numai de voi! E în mâna voastră! La început la fotbal vă bătea clasa I-a B de vă stingea. Acum am auzit că i-ați făcut praf...” Şi eu cred că profesorul Garoiu are dreptate. Dealtminteri, toți profesorii la consultații ne ajută foarte mult şi ne îndrumează cum trebuie să-i medităm pe cei mai slabi dintre noi. Dar ce folos, aproape în fiecare zi cineva face o boroboață şi dacă unul capătă o notă bună

la lecție, altul capătă una proastă la purtare...

Eri, bunăoară, după ora de stingere, nişte curioşi ştiinţifici – şi tocmai despre asta vreau să-i scriu Catincăi – au stricat caloriferul. Cum? Foarte simplu: au deschis larg fereastra, care nici altfel nu se închidea bine. Şi azi... Caloriferul spart, clasa rece ca ghiața, iar pe parchet apa se scursese din calorifer şi puteai să faci patinaj.

Cine a făcut isprava, nu se ştia. Ba Vlad era de părere să întrerupem cursurile, că nu putem să stăm atâtea ore în frig. Iar profesorul Chilian a refuzat să ție lecția. „Eu în peştera asta nu pot să stau", a spus şi a părăsit clasa. Locotenentul Iovan fără a mişca niciun muşchi al feții şi pentru întâia dată palid – el de obicei atât de roşu la față – a spus doar atât:

„Tovarăşii oaspeți vor sosi în una din aceste zile. Nu se ştie exact în care zi... Poate chiar mâine dimineață. În clasa dumneavoastră va fi frig. Tovarăşii profesori vor sta cu hainele pe umeri şi 25 de elevi vor strănuta, vor tuşi, fiindcă un elev, doi sau trei nu au avut conştiință, nu au avut respect pentru munca noastră, pentru bunurile obşteşti.

E o ruşine care cred că nu trebuie să planeze asupra clasei întregi. Vinovatul sau vinovații să iasă".

S-a făcut linişte în clasă. O linişte de mormânt. Liniştea se prelungea. Nimeni nu ieşea. Eu mă gândeam: „Toți suntem vinovați. Şeful şcolii ne-a spus să mutăm mai sus difuzorul că nu se închide bine fereastra iar noi, neglijenți..."

„Degeaba priviți spre fereastră", spuse locotenentul Iovan. Nu e aici vorba de o întâmplare. E vorba de-o faptă urâtă, şi cine a făcut-o trebuie să-şi ia răspunderea. Ei, ce mai aşteptați? Nu iese nimeni?"

Fără să mă gândesc prea mult, văzând că vinovatul e laş, am ieşit eu...

— Eu sunt vinovat, am spus.

Bradu mă urmă.

Toți se uitau mirați la mine, la Bradu...

Răsvan îi aruncă lui Anişor o privire încruntată. El o fi „curiosul ştiinţific, m-am gândit, dar văzându-l ieşind din bancă cu un aer hazliu, smiorcăindu-se şi trăgând de tunică, aşa cum îi e obiceiul, am avut îndoieli... Cu pas greoi îl urmă Gorovei, apoi Ilieş Stan, Poenaru... Bergman, Kemeny şi alți băieți din clasă.

— Ajunge, se auzi vocea ofițerului educator, tocmai în clipa în

care Vlad schița parcă şi el o mişcare.

— Nu ştiu dacă vinovatul e printre voi, sau în bancă, spuse locotenentul Iovan, dar ar fi bine ca mâine caloriferul să funcționeze.

— De ce n-ai ieşit de la început? îl întrebă Răsvan pe Anişor. Eu ştiu că tu şi cu Vlad ați plecat împreună după orele de meditație.

— Eu? întrebă Anişor nevinovat. Unde ne-am dus?... Apoi, fâstâcindu-se:

— Ei, acum ce mai tura-vura, trebuie să-l reparăm şi gata.

Iar Vlad cu un interes pe care nu-l avea niciodată pentru ceea ce se întâmplă în clasă:

— Eu am să-l întreb pe „profesorul" şi am să vă ajut...

— Ba, mai bine ne ducem la „Clar", făcu Anişor. Ne-arată el cum să reparăm „bujia"...

Cu toții împărtăşirăm ideea lui Anişor, era mai plăcut şi mai uşor să te apropii de Brebu. Şi iată că pe când îl aşteptam în grup compact să iasă din cancelarie, auzim pe cineva în spatele nostru:

— Ei, ce-i cu voi? Ați blocat intrarea?

Era chiar profesorul Brebu.

Anişor sări în sus de bucurie:

— Taman pe dumneavoastră vă aşteptăm, tovarăşe profesor...

— „Taman" pe mine? Şi ce doriți mă rog „taman" cu mine?

— Tovarăşe profesor...

— Tovarăşe...

— Să vedeți...

— Ei, stați pe rând, şi am să văd...

I-am explicat despre ce e vorba.

— Şi mă rog, cine a făcut boroboața? Cine a stricat „bujia"... Mă rog, şi de ce?...

— Din curiozitate ştiințifică, a spus Vlad, care spre mirarea noastră se alăturase grupului.

— Clar, făcu Anişor în surdină.

— Ei, dacă şi Vlad a început să aibă curiozități ştiințifice, îl măsură Brebu, trăgându-şi mustața, are dreptate cine spune că s-a schimbat ceva în clasa I-a A. Ei, hai în clasă să vedem.

— Vasăzică s-a stricat un element. Parcă aşa am înțeles.

— Clar! spuse Anişor, cu toată seriozitatea.

— Ei bine, caloriferul va funcționa foarte bine şi fără acest element. Clar?

— Clar, tovarăşe profesor! am strigat înveseliți...

Dar Vlad, neîncrezător ca de obicei:

— O să putem repara chiar noi?

— Chiar voi, numai fără gălăgie şi imediat la treabă.

Profesorului Brebu îi place să aibă cu elevii complicități, să deslege mistere, în legătură cu fizica, bineînțeles.

— Dar scule aveți?

— Avem – se auzi vocea lui Gorovei, în surdină, imitându-l pe Chilian – „sculele minții".

Mă pufni râsul.

Apoi, tot Gorovei, luându-mă de braț:

— Hai la mecanic. Hai după scule...

— Să vedeți, odată, la şcoala de marină... începu Bradu.

Iar Anişor ca să râdă de el, urmă:

— „Prietenul meu Moțatu..."

Bradu îşi ieşi din fire.

— După ce ai stricat caloriferul tocmai acum când vin oaspeții...

— Eu? se miră Anişor. De ce tocmai eu?

— Hai, Anişor, spune adevărul, făcui. Eu am ieşit primul, văzând că vinovatul tace, că-i laş.

— Şi eu tot aşa, spuse Bradu.

— Şi eu, făcu Anişor.

— Cum adică, nu tu ai stricat caloriferul? îl întrebă serios Gorovei.

— Sigur că nu l-am stricat eu.

— Lăsați pe mine, strânse pumnii Gorovei. Dau eu de el... Acu' să facem treabă.

Dar cu mecanicul nostru nu-i prea uşor. E cel mai bun prieten, până-i ceri o unealtă... A trebuit să-l luăm pe departe. I-am povestit cu amănunte de roman toată întâmplarea.

— Înțelegi dumneata ce ar fi dacă oaspeții ar găsi clasa în frig, caloriferul stricat? Avem doar atâtea întrebări să le punem. Şi cum? O să stea ei în frig să ne răspundă?... Dacă am avea unelte, am repara caloriferul. Totul depinde de asta.

În sfârşit l-am înduplecat şi am plecat cu tot ce ne trebuia şi... sub comanda lui Brebu, ne-am pus pe treabă cu înfrigurare. Doi din echipă am desfăcut mufele, ceilalți, cu toate puterile, au tras... Colegii noştri erau la ora de muzică. Mereu venea câte unul să ne cheme:

— Ei, ce-aveți de gând: „Toba mare, Toba mică... Unde e

xilofonul?

Bătrânul Iepure e furios, umblă de colo până colo şi strigă „toba mică... xilofonule, unde eşti xilofonule”?...

Da’ noi îi opream pe toți solii şi îi puneam la treabă. Caloriferul nostru e format din douăzeci de elemente, al treilea era spart. Trebuia să deşurubăm primele două dinainte şi apoi pe cel avariat. Cele două elemente le-am înşurubat direct la al patrulea şi caloriferul a rămas cu nouăsprezece elemente în loc de douăzeci („şi de aia nu-i bai”! spunea Kemeny). Numai că înşurubarea asta se face cu multă gălăgie şi fiecare ținea câte o sculă cu care-i încurca pe ceilalți.

Profesorul Brebu, după primele indicații, plecase având oră de curs. În plină hărmălaie, ne pomenim cu comandantul de companie, căruia nu-i scapă niciodată nimic, apare când nu te aştepți şi are proprietatea de a fi în aceeaşi clipă în zeci de locuri diferite.

Înghețasem.

— Ce-i, Rădaşa? m-a întrebat.

Ca omul nevinovat mi-a fost mai uşor să mint, deşi nu-mi place.

— Tovarăşe locotenent major, a înghețat caloriferul. S-a spart un element, noi îl punem în funcțiune.

— Vedeți ce urmări are neglijența voastră? Am auzit când tovarăşul colonel v-a atras atenția că fereastra nu se închide din cauza difuzorului şi că trebuie să puneți difuzorul mai sus. Uite, chiar acum să bateți acolo un cui, că ciocane văd că aveți destule.

Cât ai clipi din ochi, s-a mutat difuzorul. După fețele strălucitoare ale băieților vedeam că treaba merge şi cu montarea caloriferului. Se auzea de altfel susurul apei. După zece minute caloriferul începu a se încălzi. Ceilalți elevi, însufleți ți de admirație pentru „instalatori”, veniră cu mătura, cârpe şi alte „bujii” şi când clopoțelul sună, totul fu în ordine.

Numai Ilieş Stan, şeful clasei, o cam scrânti când să dea raportul:

„Tovarăşe profesor, clasa I-a A cu un efectiv-control de atâția elevi, toți prezenți şi niciun absent, sunt gata şi aşteaptă calori... adică ordinul dumneavoastră.”

Ce râs a fost în clasă! Numai Răsvan rămase cu nasul în carte îmbufnat. Iar Anişor vesel îmi suflă în ureche:

— Crede că eu am făcut pozna!

— Dar de fapt pe cine bănuieşti?

— Pe Vlad „bineînțeles”.

După cum vezi, scumpul meu „jurnal”, nicio zi nu seamănă cu alta şi toate sunt pline de peripeții şi trec repede şi eu sunt nerăbdător să vie vacanța, s-o văd pe T. Voi avea atâtea să-i povestesc! Sunt o sută şaptezeci şi trei de zile de când nu ne-am văzut, au mai rămas treizeci şi nouă.

În vederea oaspeților care s-au anunțat, elevii clasei I-a A caută să-şi îndrepte notele.

— Credeți că o să se uite în catalog? întreabă Vlad cu ironie. Eu am auzit că nici n-o să vie... E numai un truc, ca să învățăm.

— Ba vor veni! face Anişor.

Şi, scoțându-şi creionul din gură şi vârându-l iar în gură, caută să rezolve o problemă, dar se gândeşte la oaspeți şi repetă „vor veni”. E mândru că profesoara de matematică i-a dat aseară la consultație o problemă, spunându-i:

— Problema asta am făcut-o anume pentru dumneata, Anişor. Dacă oaspeții vor asista la ora de matematică, eu îți voi da o problemă asemănătoare, vezi să nu mă faci de râs...

— Cine n-a citit *Artileria în luptă cu tancurile*? Cine vrea s-o citească? întreabă Ilieş Stan, ridicând o carte în aer.

— Eu! se auzi vocea de bas a lui Gorovei.

Dar nimeni nu mai râde. Nu e timp de glume, şi apoi dacă şi Gorovei vrea să citească o carte, asta înseamnă că şi el se pregăteşte serios pentru primirea oaspeților.

Totuşi Bradu propune să citim cartea la ora de club.

Dar băieții n-aveau răbdare.

— Hai, Ilieş, nu te lua după marinari...

— Marinarilor le recomand: *Elevii marinari de pe insula Valsam şi Valica de pe torpilorul 093*.

Bradu deschide ochii mari:

— Dă-o încoa, dă-mi mie cartea... măcar s-o văd...

O copertă atrăgătoare înfățişa doi copii cu mantale militare, unul mai mic, legat la cap, semănând leit cu Anişor, altul mai înalt cu nasul ascuțit ca al lui Zăvoiu (şi chiar cu buzele lui subțiri), care purta o beretă de marinar trasă pe ochi...

Dar Ilieş ca să le ațâțe băieților curiozitatea le citea de ici de colo:

„Cu strigăte, țipete şi fluerături, nişte drăcuşori mici săriră pe umerii şi peste capetele paraşutiştilor germani”.

— Cum, cum s-a întâmplat? Hai, povesteşte-ne în două cuvinte! stărui Anişor.

Dar lui Ilieş tocmai că nu-i plăcea să povestească şi mai ales să rezume în două cuvinte. Lui îi plăcea să desprindă fraze, fragmente, ca la cinematograf când se prezintă spectatorilor scene din filmul viitor.

„Zăpăciți de grenade, uluiți de surpriză şi încurcați de distanța mică încercară să iasă afară, dar băieții îi trăgeau înapoi".

— Care băieți?

— Uite, aici pe copertă... Vitea Staşuc de la şcoala de marină şi Capca Botârev de la şcoala de meserii:

„Mic de statură, mantaua îi ajungea până la călcâie, citea Ilieş, dar toți ştiau că Botârev Capca e un băiat minunat, priceput la muncă, îndrăcit la vorbă şi aspru de fire".

— Şi ce ispravă a făcut Capca? sări Anişor curios.

— Ce i s-a întâmplat? întrebă şi Răsvan fără voia lui. De ce era legat la cap?

— Uite ce, interveni locotenentul Iovan. Eu propun ca după masă, la ora de club, să citim toată povestea. În întregime. E scurtă.

— Dar acum, tovarăşe locotenent, aşa în două cuvinte... un piculeț. Ca să ştim şi noi... nu mai avea astâmpăr Anişor.

— Ei, fie... „un piculeț".

Atunci Ilieş, sărind ici, colo ce i se părea de prisos – pentru înțelesul povestirii – aşa încât nici nu ştiai dacă citeşte sau istoriseşte, începu:

„În marinari trăgea o mitralieră dintr-un blindaj... Să te apropii era periculos. Vitea Staşuc îşi aminti că la capătul şanțului elevii marinari începuseră în timpul exercițiilor practice să sape un tunel de legătură, dar el era prea lat în umeri ca să intre. Atunci s-a vârât Capca... Mitralierul german n-avea cum să ştie că pericolul e acolo sub pământ. El vedea venind marinarii sovietici cu grenade în mâini şi când să tragă o salvă, se simți tras de pulpă. Vârât până-n brâu în pământ..."

Elevii ascultau cu sufletul la gură. Toți aveau ochii ieşiți din cap ca cepşoarele.

„Mitraliera căzu mitraliorului în cap şi-l ameți".

— Bravo, făcu Gorovei.

Băieții se înveseliră.

— Şi Capca? întrebă Bradu serios.

„Era plin de lut – îi intrase pământ şi în urechi şi în nas... Pe frunte îi sângera o rană adâncă. Era urma călcâiului paraşutistului, care reuşise să-l lovească pe Capca”.

— Dar paraşutistul? întrebă Zăvoiu.

— A fost făcut prizonier de Capca şi de Staşuc.

— Câți ani avea Capca?

— Vreo doisprezece ani...

— Dar Staşuc?

— Era de vârsta noastră...

— De vârsta noastră? se miră Anişor.

— Da, băieți de vârsta noastră şi-au apărat patria cu arma în mână. Iar noi nu suntem în stare să luăm o notă bună la matematică?! făcu Ilieş, privindu-l aspru pe Anişor.

— Ba suntem în stare! răspunse încredințat Anişor.

Din „jurnalul” lui Rădaşa:

Iată ce am hotărât aseară la ora de club: n-aş şti să spun al cui a fost imboldul, dar ofițerul educator l-a sprijinit. Să organizăm într-un timp record, un simpozion la care să participe pionierele de la celelalte şcoli din oraş. Noi să facem fiecare un scurt referat al uneia din *Povestiri despre eroii tineri*. Sunt opt povestiri foarte scurte, dar atât de minunate că mie, bunăoară, mi-a fost greu să aleg. Vom fi opt referenți. Anişor e tare agitat. Grozav ar vrea şi el să facă un referat despre istorioara: „În luntre”.

— Şi de ce să nu-l faci? întreb.

— Au fost aleşi elevii cei mai buni. Eu sunt corigent la trei materii.

— Sper că n-ai de gând să rămâi în situația asta...

Dar Anişor cu ochii aproape înlăcrămați:

— Nu uita că am fost corigent la 7 materii.

— Şi asta numai fiindcă voiai să pleci din şcoală... Şi eu la fel... Ce proşti am fost!

— „Bineînțeles”, glumi Anişor, imitându-l pe Vlad.

Apoi serios:

— Rădaşa, am să, te rog ceva. Dar spune „da” dinainte. Uite, fă tu referatul despre povestea cu luntraşul. Mai bine ca tine nu-l face nimeni!

★

Scumpul meu „jurnal”

Am citi *În luntre* de trei ori şi parcă de fiecare dată m-a

impresionat şi mai mult curajul, forța morală a copilului, care – în plin război – ducea o luntre încărcată cu femei muncitoare de la un mal al râului la celălalt, ziua şi noaptea, pe ploaie, pe furtună, prin grindină de schije.

Ce frumos e pasajul unde băiatul fiind întrebat dacă nu se teme – căci în acelaşi post fusese ucis tatăl său – răspunde: „Bineînțeles că mi s-ar putea întâmpla şi mie. Totul se poate întâmpla. Dar atunci sora mea va lua vâslele…"

— Crezi că o fată are atâta putere? întrebă neîncrezător Kemeny.

— Sigur, îl repede Anişor. Sigur că are putere! Nu vezi că atunci când Motia pleacă la masă, Manca îi duce pe pasageri cu luntrea?…

Parcă nu-mi venea să cred că Anişor ştia pe dinafară pasagii întregi dintr-o carte…

— Totuşi, pe mine mă ispiteşte să scriu despre „noaptea de anul nou".

— De ce? întrebă Anişor, curios. Hai, istoriseşte-ne subiectul.

— Un ofițer trimis într-o misiune, în noaptea de anul nou, e singur într-un oraş străin. Atunci îşi aminteşte de-o scrisoare pe care i-o scriseseră elevii şcolii Suvorov şi în care-l întrebau dacă în divizia lui a luptat Smirnov.

— Şi cine era Smirnov? clipeşte Anişor.

— „Taman" asta nu ştia nici Ozerov, eroul povestirii.

— Dar până la urmă cred c-a ştiut.

— De fapt… adică tocmai ăsta-i miezul povestirii: întâlnirea cu Smirnov.

— Şi cum a fost întâlnirea? Hai, spune, Rădaşa. Ai luat obiceiurile lui Ilieş… Îți place să faci pe „ştie tot"…

— Smirnov era Leova… Un băiat de vârsta noastră…

— Şi?…

Deodată, închipuindu-mi că simpozionul a început şi că toată lumea aşteaptă să afle cine e Leova, am repetat pe dinafară – după sistemul lui Ilieş – unele fraze din carte pe care mi le aminteam, completându-le ici-colo cu cuvintele mele:

„… Compania căpitanului Ozerov se uni cu partizanii şi trebuia să execute un atac prin surprindere asupra unui orăşel, să ocupe şoseaua şi să păzească posturile până la trecerea forțelor de bază".

„Era anul nou" – spusei, închipuindu-mi că sunt în sala de

festivități şi că în spatele lui Anişor şi Kemeny publicul mă ascultă. Soldații au ales un copac din poiană, i-au tăiat ramurile, au atârnat becuri luminate verzui şi pesmeți. Atunci a apărut sentinela cu un băiat de vreo doisprezece ani, care s-a oprit fermecat în fața bradului."

„Unde-i comandantul?" întrebă copilul. „Eu sunt comandantul", răspunse Ozerov. „Vin nemții", îi şopti băiatul.

Aici, făcui o pauză.

— Şi pe urmă?...

— Ei, Anişor... pe urmă să faci bine să citeşti.. Uite, îți împrumut cartea.

— Bine, am să citesc neapărat, dar acum spune tu.

— Ozerov fu rănit de o salvă de automat...

— Şi băiatul?

— Ozerov îi strigă:

— „Leova, de ce ai rămas? Strecoară-te în vale! Fugi, Leoşa..."

Şi Leoşa fugi, dar se întoarse cu o brancardă, aşezată pe o sanie.

„O salvă lovi în brad şi deodată toate ramurile fură cuprinse de flăcări. Leoşa stinse focul cu mâinile, fără să se ferească de gloanțele care sburau".

— Şi pe urmă?

— Lasă, Anişor, o să vezi...

— Vasăzică nu vrei să vorbeşti despre „luntraşul meu"?

— Ba da, despre „luntraş", fiindcă ți-am făgăduit.

Dar Kemeny interveni sfios.

— Lasă-l pe Rădaşa să povestească despre Leoşa. Nu vezi ce mult îi place? Şi despre „luntraş" aş putea să fac eu un referat.

Fața smeadă a lui Kemeny se îmbujoră; ochii lui adânci, trişti, parcă-l rugau pe Anişor să-i dea voie.

— Bine, dar crezi că tu ai să poți povesti tot aşa de frumos ca şi el?

Aici Kemeny rămase pe gânduri:

— Nu ştiu dacă am să pot. Eu... eu n-am talent.

Dar Anişor se încruntă:

— I-auzi! Dar „luntraşul" cum putea să ducă luntrea încărcată printre gloanțe, o luntre încărcată cu atâtea femei... Iar Leova?... Cum a putut să salveze viața colonelului Ozerov?

— Anişor are dreptate, am spus. Am să te ajut eu, Kemeny... Nu eşti la română elevul meu? Iată un prilej să vadă profesorul

Gabriel ce progrese ai făcut.”

★

Un singur lucru mai frământa clasa I-a A: să sosească oaspeții la timp.

— Dacă vin duminică?

— Ba nu, vin sâmbătă după amiază. Seara le facem „surpriza”.

— Vor sta mai multe zile?

— Câte zile vor sta?

— E adevărat că le vom întoarce şi noi vizita?

— Vom merita să ne invite?

— Sigur că vom merita. Doar asta ține de noi, făcu Ilieş, adânc încredințat.

Singurul care nu lua parte la entuziasmul clasei era Vlad.

Stătea tot timpul cu nasul vârât în carnet, desena, scria, străin de tot ce se petrecea în jur.

Răsvan, dimpotrivă, fără să se amestece în discuție, urmărea pe fiecare cu coada ochiului... Singur în bancă, părea tare amărât şi tare apăsat de singurătatea în care trăia.

★

Clasa I-a B nu se lăsa nici ea mai prejos. Luase inițiativa unui meci de fotbal în cinstea oaspeților. Dar locotenentul Sboru se împotrivea.

— N-avem timp să ne antrenăm, nu putem să ne facem de râs...

— Păi, de ce să ne facem de râs? se ascuți vocea locotenentului major Şoimu.

— Păi, ne punem noi cu Şcoala Sportivă? Dumnealor ce treabă au... Să bată mingea cu piciorul cât e ziua de mare... Ai noştri, când îi prinzi, sunt cu nasul în carte.

— Nu-i chiar aşa. Lasă că şi „sportivii” învață carte, iar ai noştri bat toată ziua mingea. Ora de somn, aşa zisa oră moartă, a devenit cea mai vie dintre ore...

— Tovarăşe locotenent major, Şcoala Sportivă e tare, căuta Sboru să-l convingă. E bine să ne cunoaştem adversarul.

— Da, dar nu-i bine să cădem într-o admirație care să ne demobilizeze. Ştiu, e adevărat, ei sunt sportivi de meserie, cum spui dumneata. Dar noi suntem militari. Asta e mai ceva şi trebuie s-o dovedim.

Furios, Sboru se duse la colonel:

— Tovarăşe colonel, avem portari buni într-a III-a. La acest meci o să asiste tot oraşul. Oaspeții...

— Da, dar Zăvoiu e foarte talentat. Uite am primit o scrisoare de la colegii lui, au iscălit toți. Priveşte şi dumneata concluzia: „Zăvoiu e imbatabil...” „Prinde mingile cele mai «imparabile»”.

— Prinde pernele, tovarăşe colonel! Nu-i tot una!

— De, îți aminteşti de filmul acela sportiv „Portarul”? Un flăcău de la țară, stând în picioare, într-o căruță, prindea nişte pepeni, care i se aruncau de departe. Dar straşnic îi prindea, zise colonelul cu fața înveselită. Echipa de fotbal a unei uzine căuta un „portar”. Parcă aşa începea filmul. Şi când l-au văzut pe flăcău prinzând pepenii, au înțeles că-i tocmai omul care le trebuie!

— La cinema e uşor... tovarăşe colonel.

— Cinematograful oglindeşte viața!... tovarăşe locotenent.

Răsvan dădea târcoale camerei pionierilor.

Dulapul cel nou de cărți nu fusese încă instalat la locul lui. Era pe coridor aproape de uşă.

„Dacă cineva dă de mine pe aici, pot să spun: vreau să văd dulapul”... „Frumos”, trebui să recunoască, deşi era bun şi cel dinainte. „Mai mic, e drept, dar încăpeau şi acolo destule cărți”. Şi-apoi, se obişnuise cu el... De atâtea ori suflase în geamurile uşii, le frecase să fie strălucitoare, curate. Când or fi pus la cale să-l schimbe? Îi părea rău de orice schimbare la care nu luase parte şi el... Parcă nu-i venea să creadă că el, care la începutul anului era cel mai bun elev din clasă, adică cel mai ordonat, cel mai disciplinat şi cu notele cele mai bune – nu avea dreptul să intre în camera pionierilor. Ce ar spune surorile lui dacă ar şti? Fireşte, nu vor afla niciodată. „Doar n’oi fi prost să le spun”... Sigur că uşor n-o să-i fie în vacanță. O să-l tot iscodească: „Cum de n-ai intrat în U.T.M.?” Şi au să-l tot întrebe multe şi de toate. Aşa-s fetele! Mai ales surorile lui. Cine nu le cunoaşte? Şi nu-i una, nu-s două, sunt cinci... Şi toate sprâncenate şi cu ochii ca veverițele!... D’apoi tata! Cât e el de tăcut şi odată te pomeneşti că te încolțeşte. Trage de mustața cea gălbenită şi nu-ți dă pace până nu spui adevărul curat: „Ia mai zi, măi flăcăule! Ia mai zi de pe acolo... De ce stai aşa de rău cu purtarea? La altele, văd că ai note arătoase. Da’ ce-i mai de folos ca purtarea? Totul e să fii om”. Iar mama...

Ca un ecou. Ciudat – de parcă cineva ascuns în dulap l-ar fi

îngânat – auzi desluşit: „Mama”!

Răsvan se dădu deoparte, trecu în umbră, în spatele dulapului de cărți. Vocea lui Bradu:

Mi-a spus bătrânul nostru general:
„— De mama-mi-aminteşte-al luptei val
Bătrână este ea, ehei,
Dar flacăra din inimă-mi e-a ei...”

Răsvan repetă în gând:

„Dar flacăra din inimă-mi e-a ei...”

Şi simți că i se umezesc ochii.

Un foşnet de hârtie, apoi vocea lui Poenaru:

— Şi tu crezi că a tradus-o Moțatu?

— Păi, nu vezi? Îmi scrie clar: „Eu am tradus versurile lui Ostrov”.

— Poate se laudă?

— Moțatu? Nu-l cunoşti. La el, vorba e vorbă. Ia ascultă:

„Aproape de Orza spunea un ostaş,
— Cât voi fi în viață nu voi fi codaş.
Mă ocroteşte dârz în lupta grea,
Cu binecuvântare, mama mea”

...Ce zici, o să-i placă?

— Mai încape vorbă?... Numai că programul e făcut gata. De ce nu i-ai vorbit până acum?

— N-am găsit momentul potrivit. Are atâtea pe cap... Şi ştie ce ne-a învățat ofițerul educator? Când vrei să vorbeşti cuiva, e mare lucru să prinzi momentul potrivit.

Şi amândoi băieții dispărură, intrând în camera pionierilor.

Răsvan făcu doi paşi înainte şi se opri în fața uşii rămasă întredeschisă.

„Obiceiul lui Poenaru, să nu închidă uşa! Eu în locul lui Bradu aş fi băgat de seamă numaidecât că nu-i bine închisă. Iată, oricine ar putea să vadă ce se petrece înăuntru şi chiar să audă, deşi deschizătura nu-i mai largă decât o lamă de cuțit”. Răsvan respiră pripit. Parcă niciodată camera pionierilor nu i se păruse atât de luminoasă, de vie, de solemnă... Camera pionierilor!... O privea cu drag şi mândrie, dar şi stingherit, de parcă n-ar mai fi fost un drept al lui, de parcă n-ar mai fi fost a lui. La masa

acoperită cu pânză roşie profesorul de română; cu spatele la uşă, elevii...

Răsvan îi recunoaşte pe fiecare după umeri, după cum ține capul, după fiecare mişcare... Privirea îi trece peste pereții pavoazați, peste fotografiile pe care le cunoaşte atât de bine, peste literele tăiate frumos din carton roşu: *Trăiască Partidul Muncitoresc Român, inițiatorul organizației de pionieri din R.P.R.* Dedesubt, ziarul de perete. Nu vede titlurile, dar le ştie pe de rost. Colo în stânga angajamentul: *În fața tovarăşilor mei, făgăduiesc să trăiesc şi să mă port astfel încât să devin cetățean demn al scumpei mele patrii.* Iată şi coperta, cu o fetiță şi un băiat citind o carte. Bradu a renunțat la coperta unei reviste, ca să împodobească pereții. El ar fi renunțat? Iată şi măsuța octogonală, în care sunt înfipte cele cinci steaguri... toba, trompeta...

Răsvan desluşeşte vocea profesorului de română.

— Ei, Bradule, hai!

Răsvan îşi duce mâna pâlnie la ureche:

„La Stalingrad, spunea un aviator:
— „Văzui şi moartea în sinistru-i sbor.
Dar încotro în sbor m-am avântat,
Mama zările adânci mi-a luminat!”

Lui Răsvan îi alunecă pe obraz o lacrimă. Profesorul Gabriel îl întrerupse pe Bradu:

— Mai tare! Mai frumos!

Iar Bradu, de astă dată, cu vocea bărbătească, tunătoare:

„La Königsberg văzui un marinar
— „E prea grea calea noaptea fără far
Dar când ne'ncăeram în luptă grea
Venea lumina mamii'n fața mea..."

— Horio! Măi, Horio!

Cine-l strigă? Răsvan rămâne înțepenit, ca de piatră, îşi simte lacrima pe obraz. „Nu trebuie să mă vadă nimeni aşa! Nu trebuie să mă ştie nimeni!” Şi Răsvan, fără a întoarce capul, fuge ca un hoț prins asupra faptului. Da, se întâmpla şi acasă uneori să mai aibe câte o slăbiciune. Şi tot aşa fugea, se ascundea, să nu-l vadă surorile. Cum i-ar mai fi ştiut fetele de frică, dacă, l-ar fi prins

bocind?...

— Ei, Răsvane, stai! Ce te-a apucat? Unde fugi?

Cine putea să fie? Lui Răsvan îi vâjâiau urechile.

Parcă erau astupate cu vată, parcă lacrimile intraseră în urechi şi gâlgâiau acolo.

— Horio, măi...

Paşii se apropiau. Răsvan recunoscu vocea lui Anişor. Asta mai lipsea: „Să mă vadă Anişor”.

Răsvan îşi iuți pasul, coborând scările, dar Anişor încălecând pe rampa de marmoră, lunecă într-o clipită şi-i ieşi în față.

— E strict interzis să te dai pe rampă! se încruntă Răsvan. Ți-ai luat angajamentul să nu mai ai nicio abatere până la încheierea pătrarului.

Nădăjduia că de va fi mai aspru şi mai încruntat, i se vor vedea mai puțin ochii roşii. Scoase o batistă şi-şi şterse fața, ca un om asudat.

Dar şi Anişor era turburat.

— Ce-i mă, ce-ai pățit?

— Am tăiat ceapă şi mi s-au înroşit ochii... Dar asta mă priveşte... Ce, mă urmăreşti?

— Nu te urmăresc. Adică, da...

— Da sau nu? întreba Răsvan cu toată asprimea de care era în stare.

— Da... adică nu... Să vezi! De când fug după tine... voiam să te întreb...

— Întreabă!

— O fi scumpă o rață?

— Ce ştiu eu... Eu nu sunt cu aprovizionarea.

— Hai să-l întrebăm pe tovarăşul Rasu.

— Nu cumva ai de gând să cumperi o rață?

— Nu... Adică da. Am făgăduit s-o ducem babei Safta. Ştii, unde a fost „Prințu”.

Răsvan nu-şi amintea şi i se părea că Anişor aiurează.

— Au venit Ionuț şi Florica. Hai să stai de vorbă cu ei. Nu ştii unde e boxeurul? Nici pe Rădaşa nu l-am găsit... Nici pe „paratrăznet”.

„Sunt în camera pionierilor”, ar fi vrut să spună Răsvan, dar înghiți în sec.

— Mai lasă poreclele...

Acum privindu-l mai bine, Anişor se încredință că Răsvan

plânsese. Să plângă Răsvan? Parcă nu-i venea să-şi creadă ochilor.

— Ai primit vreo veste rea?

— Mă priveşte!

Anişor tăcu o clipă, apoi cu prietenie:

— Hai, Răsvane, dă-mi o mână de ajutor! Spune cum să facem să-i aducem şi pe ei, pe Scufiţa roşie şi pe frate-su.

— Scufiţa roşie?

— Ionuţ şi Florica sunt pionieri...

— Atunci să vină cu instructorii lor, cu profesorii.

— Tocmai asta e... nu merg la şcoală...

— Ce mai pionieri! făcu acru Răsvan.

— Nu sunt ei de vină. A murit bunicul tocmai când trebuia Ionuţ să dea examen aici... Şi Scufiţa – adică Florica – urma să se înscrie la Şcoala Sportivă. Dar baba Safta s-a împotrivit. Zice că pentru o fată patru clase ajunge...

Răsvan îşi aminti de taică-său:

„Fetele n-au lipsă d'atâta carte, nu-i aşa, Horio"? Iar el îi cântă în strună...

— I-am făgăduit că, dacă moare rața, îi aducem banii. Înțelegi? Muma pădurii a crezut... Altfel rămânea „Prinţu" zălog.

Răsvan nu pricepea nimic.

— Mă, tu ai fierbinţeli. Hai la infirmerie să-ţi puie termometrul...

— Nu mă, Horio, să vezi cum s-a întâmplat:

Şi, luându-l de braţ, îl îndreptă pe Răsvan spre poartă şi-i istorisi încurcat, cum l-au găsit pe „Prinţu", cum i-au cunoscut pe Ionuţ şi Florica şi cât de urâtă şi rea era tuşa Safta.

— Bine i-a zis Gorovei „Muma pădurii". Ionuţ a terminat şapte clase, a fost stegarul unităţii...

— Şi acu' ce face?

— Dă de mâncare la raţe, ajută la bucătărie, serveşte pe turişti. Iar Scufiţa roşie, adică Florica... plânge toată ziua.

— Toate fetele plâng, făcu Răsvan cu dispreţ.

— Dar Florica nu-i ca orice fată. Uite, atâta sare! şi Anişor ridică braţul şi-l întinse cât putu, ba se mai ridică şi pe vârfuri. Vrea să devină campioană de sărituri.

Răsvan strânse buzele neîncrezător, ridică şi coborî privirea, măsurând distanţa arătată de Anişor.

— O fată, să sară atât? Eu am cinci surori şi niciuna...

— Dacă-ți spun eu... îl întrerupse Anişor cu neclintită încredere. S-a mirat şi boxeurul. Şi deodată, zărindu-l:

— Uite-l, hai să-l întrebi...

— Gorovei!

Boxeurul venea spre ei cu două oale enorme de pământ ca nişte amfore.

— Flori, spuse prescurtând. Pentru simpozion.

— Da' ce, n-avem destule ghivece?

— Mai bine să prisosească...

— Dar flori atât de mari avem?

— Avem, făcu Gorovei, cu glasul atât de îngroşat că Răsvan zâmbi şi el.

Dar Anişor de data asta nu făcu haz, ci grav, şi întinzând gâtul atât de mult că buzele ramaseră întredeschise, îl privi pe Gorovei drept în ochi:

— Numai tu poți să mă ajuți...

— Dă-i drumu'!

— Florica vrea să vină la simpozion. Tare ar vrea să vină...

— Scufița roşie? Să vie! zise Gorovei ca şi când ajungea să dea el deslegarea.

Dar Răsvan, împotrivindu-se:

— Cum să vie? Au fost poftite numai pionierele de la Şcoala Elementară şi Şcoala Sportivă...

— Dar ce-i vina ei că nu merge la şcoală? sări Anişor. Apoi către Gorovei:

— Tu ştii cum stau lucrurile. Chiar tu ți-ai luat angajamentul. Ai spus: „Las' pe mine, că la anu', „muma pădurii" o să-i dea la şcoală pe amândoi". Recunoşti?

— La anu', făcu Gorovei, lăsând să se înțeleagă „până atunci curge apă destulă pe gârla Râşnoavei".

— Bine, da' ce facem acu'? Uite, ne aşteaptă colo la pod...

— N-au voie să intre în curtea şcolii, se împotrivi Răsvan.

Dar nici Anişor nu se lăsa:

— Trebuie să găsim un mijloc. Trebuie să audă şi Florica *Povestirile despre eroii tineri*.

— Şi să danseze cu tine, zâmbi boxeurul ironic.

Iar Răsvan încruntă sprâncenele:

— Mă duc să-l anunț pe ofițerul de servici.

— Stai! îl opri Gorovei.

Şi punând jos oalele de pământ:

— Duceți-le în sala de festivități...

— Şi pe urmă?

Anişor aştepta răspunsul lui Gorovei ca pe un oracol. Ştia că boxeurul, dacă vrea, găseşte el mijlocul de a aduce pe Scufița roşie la simpozion. Totu-i să vrea...

— Las' pe mine! repeta Gorovei, pornind cu pasul lui de urs spre poartă.

Răsvan nu ştia ce să facă. Să raporteze ofițerului de servici? Dar ce să-i raporteze? Gorovei nu spusese decât: „Las' pe mine!"...

Locotenentul Iovan era aproape tot atât de turburat ca şi elevii săi. Îşi dădea seama că acest simpozion va fi nu numai un prilej de a se valorifica forța clasei a I-a A, dar şi un mijloc de a da fiecăruia dintre elevi încredere în posibilitățile lui, stimă față de colegi şi de a stârni în fiecare din ei şi în toți laolaltă mândria de a face parte din acest pluton.

Încercând să se stăpânească, îşi trecu încăodată privirea peste referatele elevilor.

„Cel mai bun e al lui Rădaşa", îi spusese profesorul de română. „Băiatul are talent".

Iovan se bucură:

E bine ca şi armata să aibe condeiele ei. Cine va şti să transmită mai bine faptele de arme, frumusețea vieții de militar dacă nu ostaşul care se pricepe să mânuiască tot aşa de bine condeiul ca şi arma?... Dar Kemeny ?

Referatul lui Kemeny aproape că nu are greşeli. „Să nu uităm că la început acest elev nici nu ştia să vorbească bine româneşte", îi spusese odată Ilieş Stan. Iar profesorul Gabriel: „Îl pun mereu să-mi povestească ceva întâmplări din copilăria lui, din viața lui de la şcoală, de acasă, ca să învețe să vorbească". Şi Gabriel îi arătase lista elevilor cu vocabular sărac.

Răsvan bunăoară e înfricoşat de vocabularul lui sărac şi nota e pentru el o amenințare. Dar în recreație e ceva mai vorbăreț. Gabriel vine deseori, anume la şcoală, după amiază, ca să stea de vorbă cu Kemeny, cu Gorovei şi-i lasă să sporovăiască după voia inimii despre un film, despre un meci, despre năzbâtiile lor... Şi iată roadele! Elevii au învățat să istorisească. Nu-i mai intimidează nici hârtia, nici tocul, scriu vioi, cald şi sincer, aşa cum vorbesc.

Mulțumit, răsucindu-şi nasturele tunicii deasupra centironului.

Iovan citea referatele elevilor. Apoi surprinzându-şi gestul: „Trebuie să mă desobişnuiesc. Bradu de la o vreme îşi răsuceşte şi el nasturele... Oare Bradu va renunța la marină? se întreabă Iovan.

„Oricine îşi putea da seama că Bradu s-a legat mult de şcoală – dar la marină nu va renunța – gândi Iovan. Bradu nu-i dintre aceia care renunță...” Lui Iovan i se păru că aude o bătaie în uşă şi ciuli urechile atent. Iar două bătăi uşoare.

— Intră!

În doi paşi fu la uşă, deschise.

Era Răsvan. Gâtul întins, bărbia în vânt, salută privind drept în ochii ofițerului. Pupilele mărite, fixe, sticleau. Salutul fu corect. Iovan răspunse la fel, apoi zâmbind cald:

— Ei, Răsvane, ai venit să-mi vezi odaia?

Elevul nu se aştepta să fie primit atât de firesc, atât de prietenos; îşi închipuia că ofițerul o să-l întrebe sever sau speriat: „Ce s-a întâmplat?” Sau mirat: „Cum de nu te-ai culcat?” Ce cauți aici la ora asta?...”

— Tovarăşe locotenent, am venit...

— Bine ai făcut că ai venit, îl întrerupse Iovan şi arătându-i un scaun: Ia loc...

Apoi fiindcă băiatul şovăia:

— Te uiți la fotografia cea mică? E mama! Ce zici: îi semăn? întrebă zâmbind cu mândrie.

— Mda! se codi Răsvan.

— Ba semăn... Uite bine. Are părul pe frunte la fel ca mine, vezi cu un colț. Şi la ochi semăn. Numai că eu am nasul mai mare şi mai grosolan.

Răsvan nu ştie ce să spună. Să-ți contrazici superiorul nu-i frumos, dar nici nu poți să taci când comandantul spune ceva rău despre sine însuşi.

— E doar un pic mai mare nasul!

Iovan râse. Parcă Anişor avea obiceiul să spună: „Un pic, un piculeț”...

— Ia şezi colea, Răsvane!

Iovan, bine dispus, se aşeză pe marginea patului. Răsvan înghiți în sec. „Acu-i acu’! Va trebui să spun de ce am venit!” Dar Iovan vorbea cu el ca şi când seara asta nu s-ar fi deosebit cu nimic de celelalte.

— Ce zici despre echipa noastră de fotbal?

— Zăvoiu în poartă? se strâmbă Răsvan. Nu face față.

— De ce?

— Şcoala Sportivă are un portar, l-am văzut ieri, înalt, voinic, aşa ca dumneavoastră, ba chiar un piculeț mai înalt...

— Dar ce, asta are importanță? Zăvoiu creşte mereu, nu vezi cum îi rămân hainele scurte... şi apoi are o vioiciune şi e repede în mişcări şi pune suflet.

— Dar nu e atent, tovarăşe locotenent. Nu e destul de serios, nu se antrenează.

— L-am văzut azi la antrenament, nu e rău.

— Dar meciul e foarte important, tovarăşe locotenent. E faima şcolii în joc.

— Să ne ținem de capul lui. Tocmai asta trebuie să înțeleagă el. Că-i faima şcolii în joc. Trebuie să-şi dea seama ce cinste e pentru plutonul lui să apere poarta şcolii.

— Dacă batem Şcoala Sportivă... încreți gura Răsvan vrând parcă să spună: „Atunci da... e o cinste".

— Trebuie „musai"! glumi Iovan. Doar meciul o să aibe loc în fața oaspeților.

— Tocmai pentru asta am venit.

Şi Răsvan, fără să vrea se ridică în picioare.

„Parcă a mai crescut", gândi Iovan, măsurându-l cu drag. Băiatul îşi îndreptă umerii, nările îi fremătau. Parcă dădea un raport:

— Tovarăşe locotenent! Mai am cinci zile ca să termin pedeapsa. Ştiți, stau singur la masă. Aş cere, dacă se poate... fiindcă vin oaspeții...

— Am înțeles, Răsvane, dar şezi... Sigur nu e plăcut pentru niciunul din noi ca oaspeții să vadă un elev pedepsit...

Răsvan se ridică din nou.

— Mai am cinci zile, tovarăşe locotenent, am să le fac după aceea.

— Da, făcu moale Iovan, înțeleg. Şi nici nu e important câte zile stai singur la masă, ci cum te simți în timpul ăsta.

— Bine, făcu țeapăn Răsvan, mă simt bine.

— Ei, atunci, zise Iovan, ridicându-se la rândul lui, dacă te simți bine, nu mai are niciun rost să stai singur la masă.

Lui Răsvan nu-i plăcu lipsa de rezistență pe care o întâmpina. Îl jignea această nepăsare din partea locotenentului Iovan. Deşi de atâtea zile se tot frământa şi tot socotea, cum să facă să nu-l

găsească oaspeții singur la masă pedepsit, deşi atât de greu se hotărâse sa vie sa-i ceară ofițerului educator această îngăduință, ridicarea pedepsei măcar pentru câteva zile, iată-l acum nemulțumit.

— Fireşte, spuse Iovan cu aceeaşi moliciune în glas. Am să supun chestiunea comandantului unității de pionieri. Şi cred că băieții au să înțeleagă.

— Tovarăşe locotenent, nu v-am spus chiar adevărul. Bine de tot nu mă simt singur la masă. Am vrut doar să spun că nu m-am ştiut vinovat.

— Adică vrei să spui că m-ai ajutat în sarcina mea, care n-a fost şi nici nu este tocmai uşoară... Crezi că l-ai ajutat pe şeful şcolii?

— Tovarăşul colonel mi-a cerut să stau lângă Anişor şi să-l ajut la învățătură. Nu să alerg după el în pădure, la gârlă, pe acoperişul şcolii...

— Da, ai dreptate, cu Anişor nu-i treabă uşoară, oftă Iovan. E tare copilăros. Şeful şcolii ți-a cerut un lucru greu. Desigur prea greu...

— Eu nu mă tem de greutăți, înălță Răsvan capul cu mândrie.

— De, Răsvane, dacă ne gândim bine, e totuşi mai uşor să iei cu forța din mâna cuiva, bunăoară, un creion, sau un briceag... decât să-l convingi cu vorba frumoasă.

Răsvan se înroşi.

— Şi e mai uşor dacă loveşti pe cineva la schi, dacă-l îmbrânceşti chiar fără voie, să treci mai departe, voios, decât să te opreşti şi să-i dai o mână de ajutor.

Răsvan tăcea cu ochii în pământ. Îşi simțea fruntea asudată. Locotenentul Iovan avea dreptate.

— Ți s-a cerut să-l ajuți pe Anişor la învățătură. Fireşte, dacă ți se arăta şi metoda îți venea mai uşor. Dar tocmai asta e greu, să găseşti mijloacele potrivite. Nu fiecăruia i se potriveşte aceeaşi cale. Da, tovarăşul colonel a crezut c-ai să găseşti singur metoda. Cred că ți s-a cerut un lucru prea greu.

— Am încercat în fel şi chip, se mai apără slab Răsvan.

— Dar cel mai greu „fel" e să te apropii sufleteşte, cu prietenie, să cucereşti cu răbdare încrederea cuiva.

Răsvan tăcea, drept, înşurubat parcă acolo în podea. Tăcea şi Iovan.

— Anişor învață de la o vreme mai bine la matematică, la rusă.

A luat note bune, spuse în cele din urmă Iovan.

— Mai e corijent la două materii, făcu acru Răsvan.

— Tocmai, noi nu putem să lăsăm lucrurile aşa. Dar e bine că nu se mai gândeşte să părăsească şcoala.

— Ce folos, izbucni Răsvan. A stricat caloriferul...

— Nu el l-a stricat.

— Tovarăşe locotenent, daţi-mi voie. Eu ştiu. Eu l-am văzut... Eram la meditaţie. Vlad a spus: „N-aveţi curiozitate ştiinţifică”... şi s-au dus împreună...

— Da, dar s-au despărţit după câţiva paşi. Elevul de servici l-a chemat pe Anişor să-i dea o scrisoare. Dealtminteri Vlad a mărturisit.

— Şi atunci, de ce a luat Anişor vina asupra lui?

— Fiindcă Rădaşa, văzând că vinovatul n-are curaj, că e laş, a vrut să salveze onoarea clasei. Ceilalţi l-au urmat unul după altul.

Lui Răsvan îi pierise sângele din obraz, era palid.

— Sunteţi sigur, tovarăşe locotenent?

— Da, băieţii au luat vina asupra lor. Într-o adunare de U.T.M. l-au încolţit cu întrebările şi nu s-au lăsat după aceea, până nu au aflat, până nu l-au silit pe Vlad să mărturisească. Mă mir că n-ai ştiut nimic despre toate astea.

— Atâta ştiu, că într-o noapte cineva l-a smângălit pe Vlad pe faţă cu cremă de ghete...

— Rău a făcut. Ce-o fi zis tovarăşa Frusina când a văzut o faţă de pernă mânjită cu cremă de ghete!

— Am văzut că nu-i mai vorbesc băieţii, dar n-am ştiut de ce.

— Fiindcă a fost laş... a lăsat ca alţii să ia vina lui asupra lor.

Răsvan fu adânc turburat. Mai cu seamă faptul că la fel cu Rădaşa, Bradu, Gorovei, a fost în stare şi Anişor să ia asupra lui vina altuia, îl nedumerea şi-l răscolea.

— Tovarăşe locotenent, îmi dau seama... aş vrea... dar vedeţi, acum mi-e tare greu... acum nu mai ştiu...

Vocea i se înecă şi fără să vrea îşi puse mâinile una într-alta, şi le frecă, aşa cum făcea acasă, aşa cum făceau mama şi bunica la necaz. Ochii-i priveau sticloşi spre tavan, plini de lacrimi.

— Nu e prea târziu, Răsvan, şi singur nu eşti şi nicio clipă n-ai fost singur. Totul e să-ţi dai seama că nu numai alţii au cusururi, dar că nici tu nu duci lipsă. Şi acum, ia şezi jos. De ce stai în picioare? Aşa, acum spune-mi. Mama ce zice despre dumneata?

— Că sunt încăpăţânat ca un catâr.

— Dar surorile?

— Cea mare, Ilaria, zice că sunt umflat ca un curcan, şi Răsvan, înghiţindu-şi lacrimile, începu să zâmbească. Dar mai am încă patru, tovarăşe locotenent...

— Ia să le vedem pe rând.

Răsvan se codea.

— Fete!... Nu ştiţi cum sunt fetele, tovarăşe locotenent? Gata să-ţi sară în cap.

— Totuşi, părerea lor ne interesează chiar mai mult decât a băieţilor, spuse Iovan glumeţ.

Răsvan se înveseli:

— O fi... Dar n-au dreptate. Miruţa spune că sunt sgârcit. De unde, sunt numai chibzuit, tovarăşe locotenent... Asta e, nu-mi place risipa.

— Da, dar din ceea ce chibzuieşti şi strângi, îţi place să dai şi altora?

— Nu, recunoscu Răsvan, privind pieziş.

— Şi a treia?

— Suzana zice că... dar lăsaţi, tovarăşe locotenent! E mică, are zece ani...

— Totuşi are şi ea părerile ei!

Răsvan îşi mută greutatea de pe un picior pe altul.

— Zice că nu sunt progresist!

— Ei, cum asta? întrebă Iovan cu gravitate.

— Am spus odată că fetele nu sunt bune la nimic.

— Poate ai aruncat aşa o vorbă la supărare.

Răsvan îşi muşcă buza de jos şi îşi frecă mâinile iar.

— Tovarăşe locotenent, orice s-ar spune, omu-i om... şi fata-i fată!

Iovan se încruntă de-a-binelea.

— De, Răsvane, de! Ia gândeşte-te bine. Cum aşa? Ia uite aici, zise arătându-i fotografia mică în rama brodată cu arnici negru şi roşu. Mama singură, văduvă, cu două mâini ale ei a crescut cinci băieţi. E puţin? Şi uite, numai atât e de mititică, iar noi atât cât vezi...

Răsvan se gândea: „O hi... dar...”

— O să zici: „asta e menirea ei din totdeauna, să fie mamă! Dar pe lângă asta să vedem, Răsvane, ce nu-i în stare să facă o femeie? Doctorul care te-a operat de amigdale nu era o femeie?

— Era!

— Şi aci, la clădirea cea nouă, arhitectul? Ai văzut, e o femeie şi mai sunt câțiva tehnicieni, femei.

Răsvan îşi tot strângea gura şi tot repeta în gând: „O hi, dar…”

— O fi tovarăşe locotenent, dar nu poate să fie ofițer de cavalerie, izbucni deodată.

— De ce nu? În război au fost ofițeri de aviație, ofițeri de tancuri... Eu am cunoscut un colonel de tancuri sovietic, o femeie…

— Adevărat, tovarăşe locotenent? — şi lui Răsvan i se opri răsuflarea de admirație. — Adevărat?

— Da, era la o serbare, la 8 Martie! O femeie tânără cânta la pian. Tare frumos cânta. Am întrebat cine este şi mi s-a răspuns: „Colonel de tancuri”.

Cum de ajunseseră să stea atât de prieteneşte de vorbă, Răsvan n-ar fi putut să spună. Şi când o fi apărut maşinuța aceea de spirt dintr-o cutie de aluminiu cu tot dichisul pentru fiertul ceaiului? Răsvan se uita pasionat, ca un copil mirat, la toate piesele din care era alcătuită maşina: strecurătoarea, ibricul, paharele, tot de aluminiu, vârâte toate ca nişte manşoane unul într-altul…

— Uite şi spirtul, spuse Iovan, aprinzând cuburi mici, albe, ca nişte bucățele de zahăr.

— Şi a patra surioară ce spune?

— Avea numai doi ani când s-a mâniat întâia oară pe mine: şi mi-a svârlit în obraz: „Posacule”!

Râdea Iovan cu gura mare, râdea acum şi Răsvan.

— Doar cu a cincea, mă am bine, cu Rozica… Are un an şi jumătate şi tare îi place uniforma mea. Pentru Rozica tot ce fac e de minune.

— Să n-o desamăgeşti, Răsvane!

— E tare mică, ce ştie?

— Fetele cresc repede…

Au băut câte trei-patru ceaiuri, au mâncat pesmeți uscați şi zaharați, cu gust de anason, care-i plăceau atât de mult lui Răsvan. Totuşi Iovan ar fi voit să-i spună că era târziu şi că trebuia să plece la culcare. Şi ar mai fi vrut să-l întrebe, cum de se strecurase din pat, cum de ajunsese până aici, dar mai bine să închidă ochii. Era desigur întâia indisciplină a elevului Răsvan.

— Tovarăşe locotenent, mă duc să schimb plantonul! vesti deodată Răsvan, sculându-se în picioare şi îndreptându-şi umerii

militărește.

— Mâine ai să fii somnoros.

— Dar nu posac, zâmbi Răsvan!

Din „jurnalul” lui Rădaşa:

Oaspeții nu au sosit. Simpozionul nostru e fixat pentru sâmbătă după amiază. Desigur că va fi foarte reuşit. Bradu nu mai are vocea când prea stinsă, când prea tare. A găsit în sfârşit nota justă şi declamă cu o emoție stăpânită.

Vlad i-a arătat cum să-şi dozeze emoția, cum să se folosească de „fixativul fugitivelor imagini” şi măsurându-l cu ochi de regizor „la bătaia ceasului de împlinire ca rod” (aşa spunea profesorul Chilian, în loc de „sfârşitul anului”) – am să-ți dau un rol într-o piesă de teatru.

Locotenentul Iovan îmi vorbise tocmai de o piesă de teatru pentru serbarea de sfârşit de an. (De bună seamă că mai înainte stătuse de vorbă cu Vlad): „Ce-ar fi s-o scrieți voi şi s-o jucați voi cei dintr-a I-a A? Vezi, stai de vorbă cu Vlad. E priceput. În ce priveşte frazele lui pompoase, nu le băgați în seamă, şi-o să-i treacă.

— Dar subiectul? Pentru noi care suntem aici în şcoală, interni e mai greu...

Ofițerul educator nu e totuşi de aceeaşi părere: „Nu-ți dai seama, Rădaşa, ce bogată-i viața aici în şcoală! Caută printre întâmplările zilnice. Răsfoieşte-ți „jurnalul”. Pentru regie consultă-te cu Vlad”.

Dar Vlad e inegal. Azi face treabă, mâine nu. „Viața mea e dramatică”, mi-a spus. „Am primit o scrisoare de acasă... Părinții mei vor să se despartă”. I-am mărturisit că îmi pare tare curios, dar Vlad cu aerul lui de superioritate mi-a răspuns: „Şi Ana Carenina s-a despărțit de soțul ei”. La început n-am putut răspunde, dar Ilieş, care se apropiase, a fost de părere că asemenea drame se petreceau mai des pe vremuri când nu din dragoste se încheiau căsătoriile, ci din anumite interese. Apoi au mai luat şi alții parte la discuție. Ce curios ni se pare şi ce mai râdem când vorbim despre căsătoriile cu zestre... Şi alte bujii – cum ar spune profesorul Brebu...

Înainte de culcare țin să notez un eveniment important:

Elevii au acceptat – şi chiar cu bucurie – suspendarea pedepsei lui Răsvan. Altminteri ar fi fost tare neplăcut ca oaspeții să-l vadă

singur la masă. În fața colectivului de conducere, Răsvan a fost lăsat să vorbească, şi a vorbit singur, neîntrerupt de nimeni, o oră. Şi-a recunoscut toate greşelile. Un uşor tremur în glas şi o privire mai dreaptă, mai caldă, îl făceau mai uman, mai simpatic. Ne-a spus cu câtă răbdare aşteptase adunarea de primire în U.T.M. şi cât de puțin era pregătit. Abia acum ştie cum trebuie să se pregătească. „În viața mea, ziua asta înseamnă o cotitură, ne-a spus. Credeam că important e să ştiu pe de rost statutul. Abia acum am înțeles..."

Şi noi ne-am dat cu toți seama că într-adevăr Răsvan a înțeles.

Locotenentul Iovan urmărea de aproape frământarea plutonului în aşteptarea simpozionului, în aşteptarea oaspeților. Dar elevii habar n-aveau că educatorul lor trecea printr-un moment deosebit de greu. Directorul de studii nu fusese de acord ca simpozionul să fie al clasei a I-a A. De ce să nu fie o manifestare a şcolii şi mai ales a elevilor mari? Comandantul de companie era şi el nemulțumit. De ce să nu ia parte şi celelalte clase ale anului I? De ce să declame Bradu, care-i tot dă zor cu şcoala de marină şi nu Neculuț care pentru şcoala asta la nevoie şi-ar da viața?

Dar locotenentul Iovan se arătă mai dârz decât s-ar fi aşteptat cineva.

— Inițiativa simpozionului a fost a elevilor din clasa I-a A. Plutonul ținea să-şi arate forțele. Mai puteau avea loc în cursul anului şi alte simpozioane.

— Da, dar acesta avea loc în fața oaspeților, răspunse comandantul de companie.

— Oaspeții vor fi primiți cu toată cinstea, replică Iovan.

— De ce tocmai de clasa a I-a A, care e cea mai slabă? întrebă Şoimu.

— Fiindcă trebuie să ținem seama de progresele zilnice pe care le fac elevii mei... Elevii mei, pledă Iovan, înfierbântat, sunt în plină cursă. Cursa se va termina odată cu terminarea examenului de fine de an. În această cursă ei câştigă în fiecare zi puncte însemnate... Drepturile lor sunt la fel de mari ca ale celorlalți alergători.

Lucrurile au ajuns până la şeful şcolii, care ascultând toate părerile, a spus:

— Pentru clasa a I-a A, cursa în care e angajată e foarte grea. Să-i dăm toate posibilitățile de a o câştiga.

Locotenentul Iovan luă parte clipă cu clipă la închegarea simpozionului, cu atenția încordată a unui dirijor în fața orchestrei. De aceea nu-i fu deloc greu să audă nota falsă, punctul slab, al orchestrei: Vlad. Însărcinat cu conducerea colectivului de pavoazare, Vlad dispărea şi apărea. Ba îi lipseau vopsele, ba anume pensule, ba un carton, pânză sau o hârtie specială.

— Se pricepe mai bine ca oricine, spuneau unii cu admirație.

— Nu te poți bizui pe vorba lui, replica Ilieş Stan.

— E lăudăros, se încrunta Bradu.

— O să izbutim şi fără el, fu de părere Răsvan, care deşi nu avea un rol activ în executarea programului, dădea o mână de ajutor unde era nevoie.

Iovan ştia că deşi lui Vlad nu i se putea aduce de la o vreme nicio vină, îşi făcea în general datoria, îşi pregătea lecțiile, lua note mulțumitoare, totuşi purta pe buze acelaşi dispreț şi în mişcarea umerilor aceeaşi nepăsare care-l izbiseră neplăcut de la început. Apoi participarea lui sporadică, lipsită de sinceritate şi elan la pregătirea simpozionului nu vesteau nimic bun.

Întrebat de ce nu termină afişele începute, Vlad îi răspunse ofițerului educator:

— Ați văzut caricatura? Vă rog s-o vedeți şi-o să înțelegeți...

În gazeta humoristică *Te văd, te văd!* apăruse caricatura lui Vlad cu obrajii umflați ca o minge în fața unei farfurii imense pline de prăjituri şi dedesubt acest text: *Cea mai mare ambiție a elevului Vlad, cel mai mare scor – douăzeci de prăjituri.* Şi un mic dialog dedesubt:

Elevul Vlad: *Sunt la a şaisprezecea prăjitură...*

Elevul Stan: *Şi câte poți mânca?*

Elevul Vlad: *Douăzeci!*

— Sigur, orice caricatură e o exagerare, zise Iovan. Dar miezul de adevăr rămâne valabil. Dumneata ai făcut destule caricaturi. De ce nu suferi ca şi alții să te prindă în vârful peniței? De ce nu suferi critica, Vlad?

— Bineînțeles aici nu-i vorbă de critică, ci de invidie. Băieților le pare rău că sunt prieten cu „profesorul" şi că am credit deschis la cofetărie.

— Cine îți face acest credit?

— „Profesorul"... Bineînțeles, „profesorul" ştie că dacă nu

primesc banii la timp pot mânca prăjituri în contul domniei-sale...

„Trebuie să limpezesc această situație", gândi Iovan, iritat de felul din zi în zi mai exagerat, pretențios şi fals în care se exprima elevul. Dar spuse liniştit:

— Arată colegilor că nu au dreptate, că prăjiturile nu sunt singura „domniei-tale" ambiție şi ar fi bine să vadă şi oaspeții acest lucru... Ce zici, Vlad?

— Am înțeles, tovarăşe locotenent.

— Şi gândeşte-te ce piesă am putea juca la sfârşitul anului.

Urcând pe drumul care ducea la cofetăria Finachi, Iovan căuta să-şi imagineze convorbirea cu profesorul Chilian. Ce curios! Pe cât de uşor pornise altădată spre casa lui Garoiu, a lui Nicola, a profesorului Gabriel, pe atât de greu se hotărâse să stea de vorbă cu Chilian Victor.

De departe se vedea pe peretele galben o firmă mare pe care scria „Cofetărie", iar când te apropiai, mai dădeai de o firmuliță lucioasă albastru cobalt, pe care cu litere aurii era caligrafiat în franțuzeşte: *Caffée*... După ce-şi mutase în diferite locuri vestita cofetărie, Madam Finachi ajunsese să şi-o instaleze în camerele din propria ei vilă. „E departe de şosea", se văita. „O mai ținem aşa, că ne-am obişnuit să muncim. Şi noi la ce ne pricepem? La prăjituri... Altminteri nu rentează... E prea retras, prea departe de centru... Cine mai ajunge până aici?" În realitate ajungeau acolo destui turişti, care urcau spre munți, care coborau...

Intrând în curte, Iovan se opri, şovăitor. Se intră prin cofetărie? Sau pe uşa îngustă din dos, pe unde bănuia că ar nimeri de-a-dreptul în camera profesorului!

— A, bine ați sosit! V-am ieşit cu plin... îşi roti ochii de bufniță madam Finachi, străbătând curtea cu o tavă de cozonaci. Şi ați sosit la timp, zise, întinzând tava, ca să-i facă poftă cu mirosul de vanilie. Am bucătăria tocmai în fundul curții, se tângui ea. Şi vedeți ce greu e! Lucrez singură! N-am ajutor decât pe soțul meu, pe soră-mea şi pe-o fină...

— Dar intrarea spre locuința profesorului? întrebă Iovan, tăindu-i vorba.

— A, la dumnealui ați venit?

Şi cofetăreasa tuşi:

— Să văd dacă e acasă. Vă rog, aşteptați.

— „De ce să aştept?" ar fi vrut să întrebe Iovan, dar cât ai clipi,

femeia dispăru cu tava în cofetărie.

Iovan dădu s-o urmeze, dar i se păru că aude paşi în spatele lui şi deodată se întoarse: Vlad se afla acolo, la doi paşi, cu un pachet în mână, legat neglijent, gata să se deschidă.

Elevul încercă un salut, apoi o explicație:

— Sunt învoit... Am fost învoit ca să-mi iau pachetul... Am fost anunțat că mi-a sosit la gară un pachet... Am căpătat o oră învoire să merg la gară.

— Aici e gara? întrebă repede Iovan.

— Nu. Dar am învoire o oră. Am calculat. Am să ajung exact. Am trecut pe la „prof”... pe la tovarăşul „profesor”...

— Pachetul ți-a sosit aşa, desfăcut?

— Nu, bineînțeles, l-am desfăcut aici, ca să-i arăt. Să-i dau câteva prăjituri făcute de mama... Am să vă dau şi dumneavoastră, tovarăşe locotenent. Mama le face mai bine decât...

— Mulțumesc. Dar deocamdată treci înăuntru în cofetărie, leagă-ți bine pachetul, scutură-ți firimiturile de pe bărbie, de pe tunică, încheie-ți nasturii şi apoi porneşte spre şcoală.

— Să trăiți, am înțeles!

În clipa aceea se auzi vocea ascuțită a lui madam Finachi:

— Nu-i acasă, am bătut şi nu...

Dar Iovan fără să mai asculte, intră liniştit pe uşa pe care ieşise Vlad.

★

Chilian Victor îl primi cu neaşteptată bunăvoință. Purta un halat negru de mătase groasă, mată, cu revere lucioase. Îşi freca mâinile de parcă i-ar fi fost frig deşi în cameră era înăbuşitor de cald. Camera părea mică, poate fiindcă erau prea multe mobile şi desperechiate. Un pat dublu, galben, învelit cu o cuvertură brodată şi dantelată, o pianină plină de bibelouri, iar pe pereți multe fotografii. Singurul lucru frumos era vederea spre munți; munții parcă se legănau în ceață.

— E mare strâmtoare, zise profesorul. Dar ce să-i faci? E provizoriu... Casa mea e la Bucureşti, sper să fiu cât de curând la mine acasă. Anul acesta n-am putut să refuz. Ministerul m-a rugat, mi-a arătat importanța acestei şcoli, mi-a cerut să-i întăresc cadrele.

Iovan zări pe pianină o fotografie. Profesorul, purtând monoclu în loc de ochelari. Dar Chilian îi arătă atârnat în perete o copie a

Giocondei:

— Nu-i minunată? Ce surâs! Ce surâs încărcat de indescriptibile sensuri! Dar originalul... Nu l-ați văzut? Păcat! Ce focar de culori, ce şipot de muzicalitate!... Nu ştiu dacă ştiți că Leonardo îşi înconjura modelul cu harpe şi viole ca să-i smulgă exact surâsul pe care-l visa.

Apoi, arătându-i un desen în culori:

— Ei, ce spuneți, nu seamănă cu mine? Elevul Vlad m-a desenat... E un copil talentat. Dar luați loc, tovarăşe locotenent. Cu ce vă pot fi de folos?

Iovan se aşează pe singurul scaun din fața mesei rotunde. Profesorul Chilian, pe scaunul rotund din fața pianinei.

— E vorba de Vlad, începu Iovan, cu greutate neobişnuită. Ştiu că are mare admirație pentru dumneavoastră... Şi atunci m-am gândit că ați putea să mă ajutați...

— Bineînțeles, dar în ce sens? Profesorul îşi potrivi ochelarii.

— Aş vrea să-l înțeleg mai bine. Să ştiu care sunt preocupările lui, năzuințele lui... După cum ştiți, n-am venit de la începutul anului...

— Da, făcu profesorul Chilian măgulit, imprimând scaunului rotund, o mişcare de rotație, ba spre stânga, ba spre dreapta. E un copil deosebit... original... La începutul anului, la un extemporal, în loc să-mi deseneze maşina cu vapori, m-a desenat pe mine. Acesta e desenul, bogat de făgăduințele talentului socot! Am stat de vorbă cu el chiar atunci şi mi-a spus că nu învață fiindcă vrea să fie eliminat. Voia să fie civil şi să urmeze o şcoală de dramaturgie... E ceea ce dorea de la început, dar tatăl lui e aspru şi pe planul sensibilității nu-l înțelege. La şcoală, copilul a venit ca să scape de asprimea tatălui şi să-i facă mamei pe plac. Îşi adoră mama. Şi uniforma îl atrăgea, bineînțeles. Dar în şcoală a găsit o disciplină mult prea severă. Bineînțeles că i-am făgăduit să stau de vorbă cu tatăl lui şi m-am ținut de cuvânt. E un om cu o situație deosebit de însemnată în cadrele învățământului.

Aici Chilian Victor tuşi iar şi-şi potrivi ochelarii.

— Am stat de vorbă şi cu doamna, care m-a rugat să am grijă de fiul domniei-sale. Asta-i tot!

Şi, ridicându-se, Chilian Victor îl pofti parcă şi pe Iovan să se ridice.

— Numai un lucru aş mai dori să ştiu, tovarăşe profesor: Vlad face o oarecare risipă de bani. Îi trimite tatăl lui?

— Oh, dimpotrivă! îl întrerupse Chilian, bietul copil, infortunatul! N-are nici bani de timbre. De aceea a şi pătit-o odată cu nişte timbre. Îl ajut eu! O, nu mare lucru. I-am făcut aici credit, să mănânce dulciuri... Un fleac! Părinții desigur că-mi vor fi recunoscători. Copilul nu se simte singur aici.

Iovan era într-un fel lămurit, totuşi nu se putu opri să nu spună:

— Nici nu poate fi singur. Şcoala, ea însăşi, e un prilej de a se lega prietenii. Sigur că noi trebuie să-l îndrumăm să-şi găsească prietenii cei mai potriviți.

— Da, pedagogia e un lucru dificil!

Şi profesorul, potrivindu-şi batista albă în buzunarul halatului negru, îl conduse ceremonios până la uşă.

Ofițerul educator, în aceeaşi seară, vru să stea de vorbă cu Vlad. Îl găsi nelinişitit, arțăgos, în apărare. Crezând că Iovan aflase „unele lucruri" sau că „ştie tot" şi vine să-i ceară socoteală, se pripi să destăinuiască mai multe decât i se cerea.

— „Profesorul" m-a apărat în consiliul pedagogic... Ceilalți m-au criticat, au cerut eliminarea mea.

— De unde ştii?

— Mi-a spus „profesorul"...

— Şi dumneata în schimb ce i-ai spus?

— Cine-l înjură în clasă.

— Elevii noştri înjură?

— Mă rog, vorba vine, râd de domnia-sa, îl imită cum deschide clanța cu cotul... cum răsfoieşte catalogul cu o linie ca să se apere de microbi, cum îşi scoate şi-şi pune ochelarii: Eu găsesc că are stil. Îmi place cum vorbeşte! Băieții râd fiindcă nu-l înțeleg. Anişor a şi spus odată: „de-am scăpa de el".

— Şi i-ai repetat profesorului Chilian?

— Da, fiindcă şi domnia-sa mi-a spus („domnia-sa" e formula de politeță pe care o foloseşte Chilian! băgă de seamă Iovan), că profesorul Gabriel ca să-l apere pe Anişor, ca să-l scoată basma curată pe Rădaşa, a pus vina pe mine. A pretins că eu i-am îndemnat să nu învețe, ca să fie eliminați.

— Şi nu-i adevărat?

— Bineînțeles. Eu le-am arătat punctul meu de vedere. Le-am demonstrat că viața de aici nu se potriveşte cu firea mea de artist...

— Şi le-ai recomandat soluția.

— Bineînțeles, adică să vedeți, am spus doar atât: că aici în şcoală nu rămân decât elevii care învață foarte bine. Cei care au trei note sub medie sunt eliminați. Ştiți, tatăl meu care e în cadrele învățământului superior...

Dar Iovan îl întrerupse:

— Şi atunci elevii n-au învățat anume, ca să fie eliminați...

— Eu doream să fac un servici lui Rădaşa şi lui Anişor. Atât. Bradu nici n-a vrut să audă. Cum o să intre el la marină, dacă o să aibă note proaste aici. Gorovei dimpotrivă voia să plece ca să devină boxeur... Pe urmă s-au răsgândit, unul după altul, şi mi-au întors spatele. Bineînțeles, singurul meu prieten a rămas „profesorul".

Şeful şcolii, după ce ascultă pe locotenentul Iovan care înfățişa în amănunt situația plutonului şi rolul nefast al profesorului Chilian, răspunse doar atât:

— Profesorul Chilian a făcut nenumărate petiții pentru a fi transferat la Bucureşti. De la Bucureşti ni s-au cerut relații asupra felului în care-şi face aici datoria. Dumneata ştii cum şi-a făcut datoria... Acum ştiu şi cei pe care profesorul i-a tot plictisit cu petiții. A tot cerut transferarea. Ei bine, va fi transferat! Dar unde?... Asta o să vadă domnia-sa, surâse colonelul... Sunt oameni care nu înțeleg nimic din viața noastră de azi şi nici din şcoala noastră cea nouă. Îşi ascultă propria lor voce, se îmbată de propriile lor fraze şi-şi închipuie că fără ei nu se poate trăi. Cu timpul îşi vor da seama că se poate!

Din „jurnalul" lui Rădaşa:

„Azi, după repetiția generală a simpozionului, încurajat de profesorul de română, am luat inițiativa, împreună cu Ilieş Stan, Bradu şi Gorovei, să ducem o acțiune de lămurire a tuşei Safta şi să-l ajutăm pe Ionuț să se poată prezenta la toamnă la examen ca să intre în şcoala noastră.

— Prima acțiune, zise Ilieş, va fi aceea de a-i repara gardul stricat de Hoțoaica.

Anişor bătu din palme:

— Bine le-a făcut... I-am spus şi lui Ionuț, ce-ați căutat să-l luați pe „Prințu" şi să-l țineți închis. Hoțoaica a vrut să-şi salveze puiul... Chiar dacă ar fi trebuit să dărâme cetatea.

— Bine, dar rața? întrebă Gorovei.

— Trebuie s-o plătim.

— Da' ce, am mâncat-o?

— Lasă gluma, Gorovei, se supără Ilieş. Ne-am dat cuvântul să plătim rața...

— Dar ce, a răposat? întrebă Zăvoiu.

— Nu, dar după figura de jiu-jitsu a lui „Prinţu" rața arăta ca o curcă plouată, zise Anişor. Deci trebuie s-o plătim.

— Just, făcu Ilieş. Ne-am dat cuvântul că venim duminică şi dacă nu s-o însdrăveni, s-o plătim. Mâine e duminică... Dar la şase avem simpozionul.

— Oho, până la şase avem timp, iar dacă s-a însdrăvenit rața, s-o ducem în pădure, să facem un foc, spuse Gorovei.

— ... Şi să frigem nişte păstrăvi, glumi Zăvoiu.

Era un vis vechi al lui Gorovei „să facem un foc în pădure, să frigem o pasăre", dar de fiecare dată frigeam păstrăvii prinşi cu mâna de Zăvoiu care, în ce priveşte „vinuleţul" lui Gorovei, decretase că „băutura cea mai bună este apa de izvor".

— Nu uitaţi că mâine vin şi oaspeţii! spusei emoţionat.

Dar ceilalţi erau de părere că trebuie neapărat să dăm o fugă până la cabană „să vadă „Muma pădurii" (şi chiar Scufiţa roşie şi Ionuţ) că suntem cantemirişti, deci ne ţinem de cuvânt".

CAPITOLUL XX
Oaspeţii

De pe ţiglele lucioase ale acoperişului şcolii, Anişor privea cu ochianul peste culmile brazilor, să prindă o clipă mai devreme sosirea oaspeţilor. În ferestre luceau ca nişte licurici ochii nerăbdători ai elevilor. Pe terase mişunau zeci de uniforme. Vlad îşi căuta ochianul şi nu-l găsea. Trecuse până atunci din mână-n mână, din clasă-n clasă... şi acum ia-l de unde nu-i! Şi zidurile se însufleţiseră în această duminică, aşa cum se întâmplă în basme, şi păreau şi ele înfiorate de aşteptare, iar în geamuri razele jucăuşe ale soarelui pândeau parcă şi ele poarta şi luminau calea până departe spre linia ferată...

Dar cine era mai emoţionat ca Anişor? Îndată ce s-ar fi zărit sau s-ar fi auzit că sosesc musafirii el trebuia să telefoneze la cabană să anunţe „brigada". Gorovei, Bradu, Rădaşa plecaseră de dimineaţă, urmând să se înapoieze în 25 minute după primirea

telefonului. Şi Anişor se tot uita cu ochianul de pe acoperişul şcolii, dorind pe de-o-parte din toată inima, să-i vadă pe oaspeţi sosind, pe de alta, oftând:

— De-ar mai întârzia...

— Ei, uite-i! exclamă deodată.

Dar nu fiindcă zărise vreo maşină, ci fiindcă prinsese în lentilele ochianului terenul de fotbal unde se antrena echipa şcolii pentru meciul cu Şcoala Sportivă. Şi Anişor, singurul spectator de pe foarte înalta tribună care era acoperişul şcolii, începu să strige:

— Nu te lăsa, Voinicule! Nu ieşi din poartă, Zăvoiule! Paseaz-o, Bergman, lui Neculuţ!

La cabana babei Safta lucrul era în toi. Se căraseră bârne şi crăci, se întărise gardul, se împletise pe unde era stricat. Gorovei găsise pe drum nişte bucăţi de ţevi şi întrebat la ce-i vor folosi răspunse doar atât: „Picioare!". Pe aceste picioare proptise acum o bârnă şi arăta băieţilor mândru: „Ce ziceţi? Odată bancă! Să tot stea tuşa Safta şi să privească în vale spre şcoală..."

— O să venim să curăţăm şi coşu', făcu Bradu.

— Ei, dacă n-o mai scoate nici maşina fum, tuşica o să-l dea sigur pe Ionuţ la şcoala voastră, râse Florica.

Deodată, zbârnâi telefonul. Băieţii se repeziră la aparat...

— Au venit? se auziră de departe mai multe glasuri deodată. Au venit oaspeţii?

— Nu! răspunse Anişor. Nu, dar vin, pe cuvânt de onoare că vin... Am pus patrule de cercetare pe acoperiş. Eu, nu. Eu am urmărit meciul. Zăvoiu e tare!

— Ce-au a face oaspeţii cu meciul? Nouă să ne spui dacă se văd maşinile...

— Se văd, dar departe de tot. Or fi altele... Voi daţi-i drumu'! Hai, direcţia şcoală!

— Am înţeles, direcţia şcoală!

Căutând să-şi păstreze calmul, elevii îşi luară rămas bun. Gorovei scoase din buzunar un pachet:

— Bomboane!

Bradu îşi aminti că are şi el în rucksack nişte prune!

— Să-i spuneţi tuşei Safta că-s de la mine, să facă compot. Uite şi scorţişoară...

Bradu era de la o vreme mai prietenos, mai vesel, mai apropiat. Se angrenase ca o rotiţă din cele mai însemnate în toate acţiunile plutonului şi chiar îi dădea sfaturi lui Moţatu prin scrisori: „Uite

ce metodă am folosit noi”. Sau: „La noi la şcoală…”.

Rădaşa îşi aminti că are şi el un pachet în rucksackul lui Bradu; îl scoase şi-l întinse Floricăi:

— Tot pentru tuşa Safta, dar de la Anişor…

Băieţii porniră de vale, alergând, sărind peste pietre, peste trunchiuri de copaci, la marea iuţeală.

Când elevii se apropiară de şcoală, văzură prin parcul întins, dincolo de pod şi chiar pe lângă valea Râşnoavei, pâlcuri de bonete strânse în jurul unor ofiţeri. Inima le bătea de curiozitate şi teamă. Le părea rău că au pierdut clipa cea mai de seamă – sosirea oaspeţilor – şi că poate se băgase de seamă lipsa lor…

Dar iată că Ionuţ le iese în cale, gâfâind:

— Am tăiat drumul şi-am ajuns exact în faţa batalionului. Când v-am văzut, am venit repede să vă spun… În curtea batalionului s-au adunat artileriştii… Dincolo de pod sunt aviatorii… Şi fără să mai dea alte lămuriri, o sbughi.

Răsvan şi Anişor nimeriseră în grupul numeros care se oprise în curtea batalionului, la tunuri. Mirosea, aşa cum îi plăcea lui Răsvan, a pământ amestecat cu băligar de cai, a cai asudaţi şi-a iarbă.

— Asta ce-i? Dar asta la ce foloseşte?

Ofiţerul de la artilerie le arăta cum se pun tunurile în baterie.

— Şi asta?

Elevii se îmbulzeau să privească prin lunetă. Mai erau acolo şi mici „civili”, nişte prichindei care se apropiaseră şi ei sfioşi.

— Sunt de la colonie, caută parcă să-i scuze Anişor.

— Noi suntem de la colonie…

— Vreţi să fiţi şi voi într-o zi cantemirişti?

— Oho! făcu Anişor.

Iar copiii, în cor, tare de răsună codrul.

— Vrem!

— Vrem! se mai auzi un glas întârziat, înecat de emoţie.

— La anul o să înveţe şi el la şcoala noastră, se amestecă iar în vorbă Anişor, cu o mână pe umărul lui Ionuţ. Aşa eram şi noi când am venit aici…

„Aşa” însemna: Nişte „civili”…

Şi Anişor îşi dă seama dintr-odată că trecuse multă vreme de când fusese şi el „aşa”, că azi era cu totul altul.

Dar şi Răsvan gândeşte: „Anişor seamănă cu Ionuţ, tot aşa purta şapca pe ceafă şi ciuful netuns pe frunte şi trăgea mereu de pantaloni să nu-i cadă. Şi acum uite ce înfipt întreabă: „Ce sunt proectilele instantanee?”

Parcă trecuseră ani de când Răsvan îi măsura cu pismuitoare admiraţie pe elevii în uniformă, adunaţi în careu la adunări. Da, tare îi socotise norocoşi şi tare îi pismuise, tare ar fi vrut să se vadă atunci în uniformă şi să se audă strigat: „Elev Răsvan”!

Îşi aminteşte cum tresărise fericit întâia oară când auzise: „Elev Răsvan!”

Un cal se apropie de Răsvan şi-i întinde gâtul. Răsvan scoate pe furiş din buzunar o bomboană şi i-o dă, aşa ca să nu vadă nimeni. Dar ofiţerului de artilerie nu-i scapă mişcarea băiatului:

— Sunteţi prieteni?

Şi Răsvan luând poziţie de drepţi:

— Da, tovarăşe locotenent major.

— Vrea să fie cavalerist, făcu Anişor, cu oarecare mândrie.

Răsvan vrea să întrebe: care e rolul cavaleriei în timp de război? Dar se codeşte. Poate că printre oaspeţi o fi cineva chiar de la cavalerie...

Oaspeţii nu se aşteptau să găsească în şcoală o curiozitate atât de aprinsă pentru fiecare armă, pentru tehnica militară. Directorul de studii le spusese că ar exista printre elevi o oarecare nepăsare faţă de viitoarea lor carieră militară. Iar comandantul companiei I-a era alarmat că băieţii voiau să devină poeţi, actori, pictori, doctori, şi că mereu îl întreabă: „La ce e bună atâta matematică, atâta fizică, atâta disciplină?...” Şi iată, băieţii discută acum cu seriozitate, ba chiar cu patimă şi pricepere, despre avioanele cu reacţie, despre zborurile razante.

Ilieş Stan, Rădaşa, Gorovei, Bradu se alăturară grupului aviatorilor tocmai când Zăvoiu vorbea cu pricepere despre Cojedub.

— Zăvoi se face constructor de planoare! spun cu mândrie colegii lui. A luat parte la un concurs de planoare...

— Când? întrebă cu viu interes căpitanul de aviaţie, un tânăr bălai, cu părul zbârlit, cu ochi albaştri ca ai lui Anişor.

— De mult, răspunse cu modestie Zăvoiu.

Ofiţerul îl măsoară cu drag pe băiatul pistruiat, cu ochii mici, cu vorba repezită, împleticită, dar cu mişcările expresive şi mintea

ascuțită, vie. Ce poate însemna „de mult” pentru un constructor de avioane, care are astăzi 14-15 ani?

— A fost un concurs pe țară în 1950. Eu lucram la cercul de aero-modeliști de la Palatul Pionierilor. Au fost premiate atunci trei aeromodele trimise de pionieri...

— Unul era al lui... zise Poenaru, clipind, în vreme ce Zăvoiu tăcu modest.

— Bravo, te felicit! îl bate pe umăr ofițerul. Zăvoiu schimbă repede vorba:

— Care-i momentul când trebuie să deschizi paraşuta, tovarăşe căpitan?

— Nu imediat.

— De ce? întreabă Kemeny, făcând ochi mari.

— Cazi prea încet, nu ai destul oxigen şi e frig. Iar dacă avionul ia foc, nu deschizi paraşuta până ce nu te îndepărtezi de epavă.

— „Când ia foc avionul!” oftă Poenaru. Dar trebuie să ai mult curaj...

— Orice militar trebuie să fie curajos, zâmbi ofițerul.

— Cu ce viteză cazi? întreabă Zăvoiu, clipind şi el repede.

— Numai cu 83 de metri pe secundă.

— Numai? se auzi vocea groasă a lui Gorovei.

— Dacă ți-e frică, glumeşte ofițerul, te ții de păr, închizi ochii şi-ți dai drumul.

Băieții râd cu poftă. Veselia îi prinde pe toți.

Rădaşa întreabă serios:

— În ce constă un zbor de noapte?

— Iată: se face o adunare cu echipajul care pleacă, i se vorbeşte despre caracteristicile generale, se citeşte buletinul meteorologic care vesteşte condițiile atmosferice pe traectul de zbor. Mecanicul face toaleta avionului, îl alimentează, verifică instalațiile de radio, piloții se urcă la posturile lor şi încearcă motoarele, adică turația motoarelor cu ajutorul tachimetrului.

— Ce e tachimetrul, tovarăşe căpitan? vrea să ştie Kemeny.

— Ia spune, Zăvoiule!

Elevii din clasa I-a A sunt mândri că ofițerul a reținut numele unui coleg de-al lor.

— Un aparat care arată turațiile elicei pe minut.

— Exact. Apoi se fac semne servanților să ia calele de la roți.

— Cale? întreabă o voce de bas.

— Nişte saboți-piedici, care frânează să nu pornească avionul,

lămureşte Zăvoiu, iar ofițerul îl completează:

— Pilotul împinge manşa spre tabloul de bord, manevrând progresiv spre maneta de gaze în plin. Pe măsură ce avionul îşi desprinde coada de pe pământ aduce manşa în poziție normală, avionul rulează numai pe roțile de sub motoare, viteza e mult crescută: 120 pe oră... Şi la o mică manevră, când pilotul trage manşa spre el, avionul se desprinde şi noi începem a pluti...

Elevii ascultă cu nesaț, parcă le-au crescut aripi, parcă plutesc şi ei. Bradu se gândeşte: „E frumoasă şi aviația!"

— Ca să poți să iei panta de urcare – şi căpitanul de aviație schițează o mişcare cu mâna pe care toți ochii o urmăresc – se face palierul... adică zborul la orizontală, în care turația motoarelor devine optimă pentru efortul care urmează. Pilotul trage şi mai mult manşa spre el, avionul îşi urcă botul spre orizont, înălțimea începe să crească şi creşte... creşte...

— Cât?... se aude iar ca din butoi vocea lui Gorovei.

— ... atâta cât trebuie! zâmbeşte ofițerul.

Rădaşa e emoționat.

— Ce ați simțit când ați zburat întâi, tovarăşe căpitan? Când ați pilotat singur?

— Când am zburat întâia oară singur... Da... eram la o înălțime de 2000 de metri, când văd în fața mea un nor care se apropie cu o viteză grozavă... Era vară şi foarte cald. În mintea mea de pilot neexperimentat încolți ideea că trebuie să fie dedesubt o furtună sau un ciclon... Altfel, cum putea să vie atât de repede norul spre mine? Am făcut un viraj scurt, la cuțit, dar în clipa aceea văd alt nor repezindu-se spre mine, fac iar un viraj, mă uit în urmă să văd dacă nu mă urmăreşte primul nor... Şi când colo... se depărta cu aceeaşi viteză!... Se depărta mâncând pământul.

Lui Rădaşa îi plăcuse tare mult povestea. Totuşi îi era necaz că nu găsea singur explicația.

— De fapt ce-a fost?

— În aer, când nu ai alt punct de reper în afară de pământul care se află la o distanță foarte mare, nu ai senzația vitezei. Oricât ar fi de mare, ți se pare că pluteşti... Dar când apare un punct fix sau aproape fix, cum fusese norul de la aceeaşi înălțime, ochiul înregistrează această viteză vijelioasă. *Eu* mergeam spre nor, dar mi se părea că el vine în viteză spre mine.

Poenaru râdea subțire: „Hi, hi, hi!" Gorovei râdea gros: „Ha, ha, ha!" Rădaşa, Zăvoiu nu conteneau cu întrebările. Bradu se

gândea. „Ce-o să mai râdă Moțatu când am să-i povestesc!”

Grupul „aviatorilor” se opri la stivele de scânduri, aproape de şantierul unde se ridica aripa cea nouă a şcolii. Elevii ascultau nesățioşi. Rădaşa se şi pregătea să scrie Tudoriței:

„Cel mai simpatic dintre oaspeți este fireşte ofițerul de la aviație”.

Când iată-i coborând din pădure pe „infanterişti”.

În aceeaşi seară Rădaşa scria în „jurnal”:

„Trebuie să recunosc, oricât de mult mă atrage aviația, că ofițerul de la unitatea de infanterie, colonelul Panciu, este cel mai interesant om pe care l-am cunoscut în viața mea. Mic de statură, slab, negricios, la început nici nu l-am văzut în grupul elevilor care coborau din pădure.

Dar de cum l-am auzit vorbind, am fost cucerit. Are vorba înflăcărată şi vioaie, trece de la una la alta fără a-şi pierde totuşi şirul şi aceste salturi sunt neînchipuit de atrăgătoare, iar ideea, ce se încheagă pe nesimțite, e aceeaşi: Infanteria, iată arma cea mai frumoasă!

— Infanteria e arma în stare să lupte pe orice teren, pe orice timp, prin mijloacele cele mai variate, de la pistolet şi grenadă până la aruncătoarele grele şi tunurile cele mai perfecționate...

— Totuşi în războiul modern tancurile sunt totul, îl întrerupse Vlad, cu aerul lui superior şi atotştiutor.

— Aşa credea şi Hitler, replică scurt ofițerul de infanterie.

O clipă se făcu tăcere. Răspunsul oaspetelui, destul de tare, desvăluia şi prostia pe care o rostise Vlad şi de care ne simțeam parcă toți vinovați.

Cu aceeaşi vioiciune şi bunăvoință, colonelul căută să ne facă să înțelegem însemnătatea infanteriei:

— Când au atacat nemții la Kursk în Iulie 1943, Hitler a vârât în luptă, pe un front de numai doi kilometri, cincisute de tancuri. Dar armata sovietică nu s-a speriat de hoardele blindate. Au fost distruse toate de infanteria şi artileria sovietică. Hitler a crezut că războiul se câştigă numai cu tancurile. A crezut că tancurile lui vor trece ca pe un bulevard peste minunatele câmpii sovietice... şi a pierdut războiul. Fiindcă războiul se câştigă numai atunci când toate armele luptă ca un colectiv bine închegat, când fiecare e încredințat că războiul pe care îl duce e moral, e drept, şi că de sacrificiul lui, de eroismul lui, pe front sau în spatele frontului,

ține până la urmă biruința, când soldatul deci e bine lămurit, înțelege de ce luptă, când comandantul e un om cultivat.

Şi, făcând o scurtă pauză, privindu-ne pe fiecare în parte, urmă:

— Mai cu seamă comandantul de infanterie, el trebuie să fie neobişnuit de cultivat...

— De ce „mai cu seamă?" întrebă Vlad într-un fel care suna cam semeț.

Dar colonelul bine dispus:

— Iată de ce: o divizie trebuie să atace. I se dă artilerie, tancuri, trupe de geniu, de transmisiuni, chimişti. Şi pe toate trebuie să le conducă un comandant de infanterie. Fiindcă infanteria este arma de bază. Toate celelalte lucrează în sprijinul ei. Ca să poată să coordoneze aceste trupe, comandantul infanterist trebuie să posede toate cunoştințele caracteristice celorlalte arme. Când colaborează mai multe arme, la comandantul de infanterie vin toți ceilalți şi întreabă: „Tovarăşe comandant, cum să vă sprijin cu artileria? Când să încep manevra?" Şi la fel, ceilalți, aviatorii, tanchiştii. Comandantul de infanterie face planul luptei în comun, el îi conduce la succes pe toți – de la micile unități până la unitățile cele mari... Berlinul n-a fost eliberat până n-a fost cucerită casă cu casă de către infanterie în legătură cu celelalte arme. Lupta a durat două zile şi cred că ştiți că cel care a înălțat drapelul victorios pe Reichstag a fost un infanterist – infanteristul Cantaria. Vă dați seama cât de încărcat de glorie e infanteristul care, pornit de la Stalingrad, a ajuns la Berlin... Primele flori pe care le aduceau copiii, infanteriştii le primeau, încheie colonelul Panciu Ion.

— Eu cred, îmi şopti Ilieş, că el e eroul luptelor din Ardeal. Întreabă-l tu!

Dar cine ar fi îndrăznit să întrerupă tăcerea.

— Şi credeți că eu nu ştiu cum vă închipuiți voi infanteria? zâmbi colonelul Panciu, cu privirea asupra fiecăruia dintre noi: „Stai tot timpul în tranşee sau umbli şi iar umbli"... Cam aşa ca pe vremea pedestraşilor lui Ştefan cel Mare... — surâse iar, arătându-şi un şir lung de dinți mărunți. De, nu-i chiar aşa. S-au schimbat multe de atunci! Infanteristul trebuie să ştie să întindă punți de asalt şi să ştie să distrugă baraje... În câmpia Oradiei – de la Oradia la Debrețin – alternau case de zid cu case de piatră, de lemn şi construcții metalice... Infanteristul trebuia să aibă

cunoştinţe despre rezistenţa materialelor, spre a fi în stare să distrugă sau să transforme fortificaţiile. Infanteristul care înfruntă tancul de la doi-trei metri, trebuie să ştie cum să distrugă şenila, adică să ştie să mânuiască aruncătoarele de branduri, minele anti-tanc... să ştie să tragă fire în dreptul şenilei tancului, să lege un fir de sârmă de doi copaci sau de doi stâlpi, având la capăt mina, pentru ca tancul să izbească sârma, să tragă mina, care explodând să spulbere şenila şi astfel tancul să fie scos din luptă.

— Dar mina-praştie? întrebă Anişor.

Noi făcurăm ochi mari.

— Tocmai ce am spus, lămuri colonelul Panciu. Se leagă un fir de sârmă de frunzişul copacilor. Sârma izbită de tanc se întinde. Prin întinderea ei produce căderea minei.

— Asta înseamnă că o mare unitate de infanterie trebuie să aibă şi tancuri şi arme anti-tanc...

— Fireşte.

— Dar cavaleria? se încumetă Răsvan.

— Cavaleria e un mijloc de deplasare rapidă de care ofiţerul de infanterie trebuie să se folosească în multe împrejurări. Ai nevoie să trimiţi o patrulă de cercetare? Iei calul şi porneşti...

— Calul... se auzi o voce gâtuită de emoţie.

— Nu-i mai rapidă motocicleta? întrebă Anişor.

Când or fi apărut Anişor, Răsvan? Când s-or fi adunat toată acea puzderie de bonete, toţi acei ochi curioşi în jurul colonelului?

— Ba da. Dar calul poate alerga pe orice teren; motocicleta, nu.

— Numai marina nu are infanterie... şopti Bradu cu un oftat.

Dar ofiţerul prinse şoapta din zbor. Privirea lui ageră se opri asupra lui Bradu.

— Cum, dumneata n-ai auzit de infanteria marină?

— Infanteria marină?

Lui Bradu i se opri respiraţia...

— Cum, voi nu cunoaşteţi acţiunea infanteriei marine sovietice, care a eliberat Sevastopolul? ne întreabă mirat colonelul. Dar infanteria a desfăşurat atunci o celebră acţiune-surpriză, debarcând din sud şi luptând apoi cu tovarăşii lor din celelalte arme până la victorie. Dar despre acţiunile infanteriei aeropurtate şi ale paraşutiştilor aţi auzit? Cu aviaţia am transportat tanchetele de la nord de Arad la sud...

— Seamănă cu cineva, îmi şopti Ilieş... Am citit odată într-o revistă. O am acasă. Îmi amintesc fotografia.

— Infanteriştii trebuie să ştie cum să monteze aparate de radio, cum să scoată din servici o uzină fără s-o distrugă... Sau, dimpotrivă, cum s-o pună în funcțiune. Un ofițer de infanterie trebuie să fie un tehnician multilateral, după cum trebuie să fie un polisportiv.

— Sportiv? se auzi o voce de bas.

— Da, un sportiv! repetă ofițerul, privind spre Gorovei. Adică să fie antrenat la mers, la alergări, la călărie, să fie un ochitor desăvârşit, şi să ştie să se urce în copaci.

— Zăvoiu!... se auzi vocea lui Anişor.

Şi fiindcă oaspetele nu pricepea:

— ... specialistul nostru la cățărat în copaci! făcu Anişor, arătând spre Zăvoiu.

— Dar toți trebuie să ştiți să vă urcați în copaci şi să păşiți pe bârne, pe trunchiuri, să înotați, să schiați, să vă cățărați pe munții înalți cu frânghiile, să mânuiți armele tehnice şi armele chimice...

— Arme chimice? întrebai uimit... Mi se părea că n-auzisem bine.

— Sigur! Ai găsit la inamic o substanță. Trebuie să ştii s-o foloseşti împotriva lui. Nu trebuie să uitați că infanteria e întâia armă care se izbeşte de gaze, ea trebuie deci să cunoască varietățile de gaze ca să ştie să le combată.

— Cred că ăsta-i rolul doctorilor! zise Vlad, ridicând nasul.

— Doctoraşul nostru, căută Anişor în două cuvinte să explice colonelului.

— Crezi dumneata că în războiul din Coreea, pe care imperialiştii l-au transformat într-un război chimic şi bacteriologic, ar fi fost de ajuns contra-ofensiva medicilor? Nu, tovarăşe elev! Ofițerul de infanterie a instruit oamenii să lupte împotriva agenților patogeni, împotriva napalmului. Infanteristul de astăzi, pe lângă toate acestea, trebuie să fie isteț, ingenios, să aibă o judecată fulgerătoare, să dea dovadă nu numai de pricepere militară, dar şi de viclenie militară... V-am mai spus: infanteriştii de azi nu mai sunt infanteriştii de la Neajlov sau de la Grivița!

Dar despre toate câte a mai istorisit colonelul de la infanterie voi continua să scriu la noapte sau poate mâine.

CAPITOLUL XXI
O serată la şcoală

În sala de festivități, parchetele proaspăt ceruite păreau imense, galbene oglinzi. Lumina de soare a becurilor puternice, ramele de bronz ale portretelor, draperia de catifea purpurie cu ciucuri aurii, strânsă de o parte şi alta a scenei, uniformele ofițerilor oaspeți şi ale celor din şcoală, fețele voioase ale elevilor, băieți şi fete, totul strălucea a sărbătoare. Se dansa pentru întâia oară în sala de festivități. Între perechile care căutau să-şi potrivească pasul în ritmul notelor de pian, locotenentul Iovan, turburat de succesul simpozionului, îi căuta pe cei mai mici, pe ai lui. Dar nu-i vedea.

Referatele despre *Eroii tineri* stârniseră admirație prin simplitatea, căldura, emoția lor concentrată, prin puterea exemplelor. Kemeny vorbise atât de cald despre *„luntraşul”*, că lui Anişor i se rostogoliră două lacrimi mari pe obraji, iar când Bradu declamă *Mama*, în sală nimeni nu mai sufla. Cât despre Rădaşa...

— Nu dansezi?

Iovan întoarse capul.

La câțiva paşi un moț cafeniu. Despre acest moț îl întrebase elevul Gorovei: „Credeți că dacă o s-o invit la dans, o să primească?” „Sigur”, îl încurajase Iovan. Dar pe semne că boxeurul nu îndrăznise, iar acum Catinca îl invita pe Rădaşa...

— Nu, eu nu dansez... făcu poetul cu demnitate.

— De ce n-ai mai venit pe la noi?

— Am fost foarte ocupat...

— Eu ți-am trimis o scrisoare... şi aşteptam, credeam c-ai să-mi răspunzi...

— Am răspuns, dar nu am expediat scrisoarea... Sunt distrat. Scriu cu plăcere scrisori, dar uit să le expediez...

— Uiți? întrebă cu uimire şi tristețe fetița.

Apoi, ca să schimbe vorba:

— Mi-a spus unchiul meu că ați luat lecții de dans...

— Au luat cei dintr-a II-a şi a III-a.

— Totuşi văd că dansează şi mulți din anul I.

— Am prins câte ceva şi noi.

— Am aflat că ați dat paturile afară din dormitor şi că ați urmat un curs seral, că până şi plantoanele au mers toată săptămâna în pas de vals.

Râdea sglobiu, poate prea tare, ca să nu se vadă că e

emoționată.

— La începutul săptămânii da, dar pe urmă Vlad ne-a făcut nişte caricaturi de ne-a trecut cheful...

— Eu nu socotesc că e just – se ridică şi mai în vânt nasul Catincăi. Caricatura trebuie să exagereze greşelile, ca să ți le îndrepți, bunăoară să combată suflatul la lecție... copiatul... fumatul... Într-o zi am văzut coborând din pădure un elev, în uniforma şcolii voastre, care fuma. Mi s-a părut tare urât! Dar să dansezi nu-i de loc urât... Cine cântă la pian?

— Dimescu dintr-a III-a.

— Am auzit că e un băiat foarte cultivat. Dar acela care dansează cu profesoara de chimie?

— Voinicu dintr-a II-a.

„Ce curios!" gândi Rădaşa. Chimicuța, care păşea de obicei bărbăteşte, părea acum un fulg...

În clipa aceea, Gorovei se înclină în fața Catincăi:

— Dansați?

Dar ea, neobişnuită cu vocea lui de bas, încruntă sprâncenele şi îl măsură atentă. Recunoscu pe elevul în uniformă, care coborâse fumând aleea din pădure. Se şi gândise atunci: „Strică aerul ăsta bun cu țigările lui!" Şi-i mai ieşise şi alteori în cale, când ea şi-ar fi dorit să-l întâlnească pe Rădaşa. Şi acum, tot el! Dar de atâta vreme căuta prilejul să stea de vorbă cu „scriitorul". În fiecare duminică îl aşteptase. Şi seara asta a visat-o în atâtea chipuri. Şi acum iată cine o invită la dans! E prea voinic băiatul ăsta, prea înalt, lângă el o să pară prea mică! „Scriitorul" n-o s-o mai bage în seamă. Degeaba şi-a făcut rochia asta nouă, ba i-a mai dat şi drumul la tiv în ascuns ca să pară mai lungă.

Gorovei aştepta roşu la față.

— N-ai coborât dumneata din pădure odată fumând? întrebă Catinca pentru a câştiga timp. Apoi înfiptă, ca să nu-şi trădeze secretul: nu dansez cu elevii care fumează.

— Gorovei n-o să mai fumeze, căută Rădaşa să-i vină în ajutor boxeurului. A făgăduit.

— Bine, dacă se va ține de cuvânt atunci la serbarea de sfârşit de an vom dansa împreună, spuse râzând ca să nu se înțeleagă dacă glumeşte sau nu.

„Nesuferită fată", gândi furios Rădaşa.

Iar Catinca lui Gorovei:

— Nu te supăra, dar tocmai voiam să-l învăț pasul de vals! Şi

către Rădaşa:

— E foarte simplu!

— Nu cred că e simplu, vorbi tăios Rădaşa.

Îi părea tare rău de Gorovei. Băiatul ăsta mare, puternic, campionul de box al şcolii, prietenul lui să fie umilit de o fetiță cu moț cafeniu?

— Totul e să simți muzica... ritmul... stărui Catinca.

— Nu-i asta totul, replică Rădaşa țepos ca un arici.

Catinca era palidă, cu lacrimi în ochi... Gorovei nu mai avea decât o singură dorință, s-o ajute. Dar înțelegea că nu poate. Pentru prima dată cineva, având nevoie de ajutorul lui, de forța lui îl găsea nepriceput, nedibaci. În clipa aceea de naufragiu pentru Catinca, apăru Bradu care ceremonios o pofti la dans.

— Te-ai purtat urât, spuse încruntat Gorovei, după ce Bradu şi Catinca se îndepărtaseră dansând.

— Eu? se miră Rădaşa. Ea s-a purtat urât cu tine. Pe tine te-a refuzat... şi acum dansează cu Bradu. Totuşi tu ai invitat-o înainte.

Gorovei îşi puse mâna lui mare, grea pe umărul lui Rădaşa. Ochii lui cafenii, în care pluteau mici pete negre ca de cerneală, nu fuseseră niciodată atât de umezi, de blânzi.

— Nu trebuia, Rădaşa!... Nu trebuia s-o jigneşti!...

Iovan, atent la discuția dintre Rădaşa şi Gorovei, se pomeni cu Anişor, care numai că nu-l trăgea de mânecă, atât era de agitat, de repezit, de gâfâit.

— Tov'şe locot... vă rog, dacă o fa... fată are în mână o jachetă şi un bă... băiat vrea s-o invite la dans un piculeț, ce face?

— Foarte simplu! Ia jacheta şi o dă unui coleg care nu dansează sau o pune „un piculeț" colea, pe marginea pianului.

— Bine, nu... mulțumesc! şi Anişor dispăru.

Aproape în aceeaşi clipă se ivi pe marginea pianului o jachetă albastră, iar locotenentul Iovan îl văzu pe Anişor dansând cu o fetiță la fel de înaltă ca el. Purta o tichiuță roşie, croşetată, de care pe un fir de lână atârna un pompon...

— Ei, iată Scufița roşie! se bucură locotenentul Iovan. Cum de ajunsese aci? Îi mai văzuse pe cei doi copii de la cabană prin preajma şcolii, dar atunci i se păruse fetița mai năltuță. Să fi crescut Anişor?

— Tovarăşe locot...

În fața lui, Rădaşa.

— Aş vrea să ştiu ce părere aveți? Dacă într-o împrejurare...

Şi-i povesti întâmplarea cu Catinca.

— Da. Am fost aici, fără să vreau am auzit... spuse locotenentul Iovan... Ai jignit-o.

— Fiindcă s-a purtat urât cu Gorovei, care e prietenul meu! E tocmai ce aş vrea să înțelegeți... El a invitat-o la dans mai întâi... Şi-apoi, eu nu ştiu să dansez!

— Ei, câțiva paşi după ritmul muzicii n-ar fi dat loc la toată încurcătura. Nu trebuie să jigneşti o fată.

Grozav ar fi vrut Rădaşa să-i vorbească locotenentului Iovan despre Tudorița! Să-i spuie adevărul: „N-am dansat fiindcă nici mie nu mi-ar plăcea ca ea să danseze cu altcineva...”

— Cred că ar trebui să stai de vorbă cu Catinca, îi spuse locotenentul Iovan. Eşti gazdă, ea e musafir, nu trebuie să uiți asta! Şi-apoi, eşti mult mai în vârstă. Ea este un copil, nu trebuie s-o desamăgeşti.

— Tovarăşe locotenent, ați văzut, cred, în romane câte neînțelegeri se ivesc din cauză că oamenii nu-şi pot spune tot ce gândesc.

— Iată de ce e mai bine ca oamenii să-şi spună tot. Doar nu sunt urâte lucrurile pe care le purtăm în suflet, pe care le gândim.

Pe când Iovan stătea de vorbă cu Rădaşa, se opriră în fața lor profesoara şcolii elementare şi profesorul Gabriel.

— Când să trec podul, spunea profesoara, dându-şi deoparte zulufii de pe frunte, mă pomenesc cu un elev, băiatul acela mare care e la bufet, oare ridică acum o farfurie peste capetele celorlalți. Are o voce de om în toată firea...

— Gorovei!

— Da, aşa îl cheamă? M-a rugat s-o aduc la simpozion pe o fostă elevă a mea. La început n-am înțeles nimic. Repeta cu voce tare groasă: „Florica...” Fireşte i-am făcut pe plac, dar văd că n-a dansat deloc cu ea.

Locotenentului Iovan îi bătea inima ca unui elev.

La primele acorduri ale pianului, o pofti la dans pe tânăra profesoară. Iar profesorul Gabriel rămase să schimbe câteva cuvinte cu Rădaşa.

— Te felicit din toată inima! Referatul dumitale a fost deosebit de frumos, convingător.

— Dar „elevul meu”, Kemeny, ați văzut ce progrese a făcut?... întrebă Rădaşa.

— Mari progrese, îți mulțumesc, Rădaşa. M-ai ajutat mult. Dar spune de ce e Kemeny atât de trist, de retras?

— A avut o copilărie foarte grea, şi aici, până ne-am apropiat cu încredere unul de altul...

— Da, Rădaşa, nu-i deloc uşor să ne cunoaştem. Bunăoară, Gorovei. Desigur, voi credeți că nu are decât brațe vânjoase şi o voce ca din butoi. Dar să ştii că-i un băiat foarte bun. La nevoie nu te lasă şi dacă-ți făgăduieşte ceva, se ține de cuvânt. Îmi istorisea profesoara de la şcoala elementară cum a venit s-o roage s-o aducă împreună cu celelalte fete pe fetița aceea... Uite-o colo, dansează cu Anişor, poartă o tichie roşie...

— Ştiu. Tocmai vreau să vă rog, tovarăşe profesor, să mă iertați că nu m-am purtat frumos cu nepoata dumneavoastră.

— Vai, şi dac-ai şti cât s-a pregătit pentru serata asta. Nu vezi? A trebuit să-i facem o rochie nouă. Şi a ținut să fie mai lungă, să pară mai „domnişoară".

— Da, îmi pare rău. Dar dacă o să vă spună că am jignit-o, am făcut-o numai din prietenie pentru Gorovei.

Profesorul Gabriel ar fi vrut să ceară lămuriri, dar se simți prins deodată într-o horă veselă, săltăreață. Rădaşa rămase o clipă. În afara ei, stingher. Dar deodată lanțul se rupse din nou şi „romancierul" fu luat în roata care se strângea şi se întindea ca o armonică.

Lângă umărul lui Anişor sălta pomponul Scufiței roşii. Între Bradu şi Gorovei care țopăia mare şi greoi ca un urs, sălta moțul cafeniu al Catincăi.

La bufet, în jurul colonelului Panciu, se refăcu zidul viu al elevilor.

Lui Ilieş îi bătea inima mai grăbită ca de obicei. Tare ar fi vrut să-l întrebe dacă l-a cunoscut pe tatăl lui.

Colonelul de infanterie istorisea despre luptele din Ardeal:

— În luptele din Ardeal, a căzut tata, îi şoptea Ilieş lui Rădaşa, dar nu ştiu unde.

— Înainte de a intra în Apahida, se afla un pod peste Someş. Era ceață deasă, nu se vedea la doi paşi. Unitatea mea avea misiunea de a face o sondă, de a vedea care e situația. Nemții stăpâneau Apahida. Am verificat dacă podul e minat. Făcusem şcoala de pionieri, de vânători de tancuri, cunoşteam tragerile de artilerie şi lucrasem şi la centrul de instrucție a cavaleriei. Cunoscând pionieria, am verificat podul.

Apoi către Vlad:

— Iată de ce un infanterist trebuie să cunoască şi pionieria. Podul nu era mimat. Am trecut podul şi m-am întors peste pârâiaş... Nu era just să fac asta. Comandantul trebuie să fie în frunte numai în cazuri excepţionale. Aţi văzut filmul Ceapaev?

— Da, tovarăşe colonel, răspunseră toţi în cor.

— Dar eu mi-am spus: „E un caz excepţional". Trebuia să trec peste podul ăsta şi cele trei tunuri, cu care eram întăriţi, şi restul armamentului. Dar cum să le trecem toate? Zării în dreapta nişte pâlcuri de puieţi. Ordonai să se facă fascine şi să se umple gropile, să uşurăm trecerea. Vedeţi cât de bine mi-a prins pionieria? Mai făcusem şi o şcoală specială pentru distingerea sgomotelor. Ştiam la ce distanţă se aude tusea, vorba, ţăcănitul închizătorului şi aşa am prins de veste că începuseră să se încălzească motoarele în Apahida. Se luminase de zi. Ceaţă, ploaie... Ne despărţea un pârâiaş de Apahida. Deci: în faţă Apahida, în colţ podeţul peste pârâiaş, în spate Someşul, în stânga şi în dreapta dealurile într-un arc care se încheia dincolo de localitate. După cum v-am spus la început trebuia neapărat să văd ce se întâmplă în Apahida şi s-o cuceresc, să deschid drumul trupelor care veneau în urmă. Tovarăşii sovietici erau înainte, noi formam intrândul. Mi-am dat seama că nimeni nu trebuia să treacă podul. Era de lemn şi tropăitul bocancilor s-ar fi auzit... Am spus: „Trecem prin pârâu!" Dincolo de pod am lăsat o puşcă mitralieră, să-l bareze dacă ar fi încercat inamicii să treacă. Am revăzut legătura cu ofiţerul de la tunurile de asalt şi de la bateria de artilerie care trebuiau să mă sprijine. Astea erau măsurile preventive. Am arătat într-un raport situaţia. Concluzia mea era că nu pot ataca. Trebuia să fiu întărit cu tunuri anti-tanc. Să mi se trimită zece oameni cu Faust-patrone...

— Faust-patrone? întrebă Gorovei.

— Un proectil special, un fel de mic obuz, armă nouă scoasă de germani la sfârşitul războiului, cu care se trăgea de aproape asupra tancului... Avea un efect de rupere şi distrugere într-adevăr foarte mare.

— Şi de ce le zicea aşa? întrebă Anişor curios.

— Faust e pumn, iar patrone înseamnă cartuş. Deci trăgeai cartuşul din pumn. Adică distrugeai tancul cu pumnul. Despre Faustrecht aţi auzit?

— Da, sări Ilieş: Dreptul pumnului. Pe el se baza justiţia

germanilor în evul mediu.

— Exact. Justiția lui Hitler reînviase evul mediu.

Lui Răsvan îi era necaz că Anişor pune mereu întrebări.

Dar colonelul îşi regăsea uşor firul:

— Deci concluzia mea era că nu pot ataca.

— Şi? întrebă Ilieş, fără să vrea.

— Şi atunci interveni neprevăzutul. Un obuz trecu prin fața mea. Suflul obuzului îmi luă capela. Văzui flacăra şi fumul pe dinaintea ochilor. Oamenii se lăsară toți în apă. Înțelesei că tunul inamicului era pe mal. Auzii forfotă de picioare şi în curând începură pârâituri de arme automate. Înainte de a da comanda, un soldat deschise focul. Compania începu şi ea să tragă, şi, spre a stăpâni situația, strigai hotărât: „La asalt înainte, ura!" Pe stânga şi pe dreapta şoselei, printre case, pornirăm cu băgare de seamă. Şoseaua putea fi minată. Lupta prin curți şi case favorizează infanteria. Şi într-adevăr, hitleriştii surprinşi o rupseră la fugă. Se ridicase ceața. Tancurile lor cu motoarele încălzite nu mai avură timp să se concentreze şi să intre în luptă. O parte din hitlerişti fură împuşcați, patru tancuri fură surprinse. Altele fugiră pe şoseaua pietruită şi se îndreptară către podul de pe Someş. Am ajuns şi noi la Someş, dar fără să-l vedem. Lângă apă se afla o biserică. Trimisei o echipă de cercetare. În biserică nu era nimeni. Organizai acolo un cuib de rezistență. Cum duşmanii n-au putut trece Someşul căci podul era distrus, s-au predat.

Anişor apropie palmele, gata să aplaude.

Buzele lui Gorovei erau cât pe-aci să tune: Bravo!

Dar colonelul urmă într-un ritm care nu îngădui băieților nici să respire.

— Noi trebuia să mergem mai departe. Trebuia să trecem Someşul. Ordinul nu venise. Dar ştiam că infanteristul nu trebuie să-l scape pe inamic şi elanul trupelor trebuia folosit. Podul se lasă în apă din două părți. Fusese lovit şi distrus la mijloc. Dar trebuia neapărat să trecem... Ordonai să se aducă nişte uşi, căci erau destule case părăsite, şi uşile legate clanță de clanță alcătuiră un fel de plute. Oamenii trecură pe aceste plute cu o iuțeală fulgerătoare, ca din pricina greutății, ele să nu se scufunde cu totul. Şi aşa am putut urmări inamicul în retragere.

Ilieş Stan nu se mai putu stăpâni:

— Tovarăşe colonel! Am citit şi eu într-o revistă despre luptele

din Ardeal. Eram mic, abia ştiam să citesc, prin ’45... Dar păstrez şi acum revista. Era acolo şi fotografia dumneavoastră.

— Semăna poate cu mine... zâmbi colonelul.

— Nu, tovarăşe colonel! Eraţi chiar dumneavoastră! Era vorba despre Ferma Archid... şi titlul articolului parcă-l văd: Un erou al luptelor din Ardeal. Dumneavoastră sunteţi... sunteţi eroul!...

— Au fost mulţi eroi, îl întrerupse colonelul blajin. Ferma Archid era o poziţie cheie pe direcţia de înaintare a unei mari unităţi spre Carei. Terenul era accidentat. Nu putea să lupte decât infanteria şi nu era posibilă o desfăşurare de forţe mari. Eram în poarta unui defileu, care pe urmă se lărgea. Hitleriştii întăriseră serios poziţia. Noi trebuia s-o rupem, ca să deschidem drumul diviziei. A tras artileria, a bombardat aviaţia, în cele din urmă poziţia de la ferma Archid a fost ruptă de-o companie de infanterie întărită cu aruncătoare. Compania mea, făcu mândru colonelul. A trebuit să fac o manevră fără nicio pierdere de oameni. În timpul ce se lăsa amurgul, infanteriştii noştri se strecurară nesimţiţi de duşman până la o clădire a fermei. Clădirea era mult în interiorul fermei, către spatele ei. O parte din oamenii mei înaintară până acolo, dar hitleriştii prinseră sgomotele prin tufişuri şi începură să arunce grenade automate, branduri, aruncătoare de flăcări... Deci, începuse atacul. Noi ţineam clădirea, adică o parte din noi, căci alţii ne grupasem în preajma unor şire de paie. Duşmanii atacau din spate, din stânga şi dreapta... Apoi şi din faţă. Rămaserăm izolaţi, fără nicio legătură cu marea unitate. Un proectil inamic aprinse şirele de paie. Clădirea începu şi ea să ardă. Eram ameninţaţi toţi cu pârjolul. Lichidul incendiar făcea să ardă şi pământul. Atunci dădui ordin: „Trecem prin flăcări... dar în viteză!” strigai. „Numai în viteză putem scăpa!”... Şi într-adevăr, în viteză trecurăm, aruncând grenade din fugă, trăgând cu puşca mitralieră... Şi astfel le-am căzut hitleriştilor în spate, le-am tăiat calea de retragere. Unii s-au predat, alţii au fugit. A doua zi, trimisei o patrulă de cercetare către satul Archid şi aflai că se retrăsese şi ultimul soldat inamic şi ultimul tun... Şi aşa am deschis drum diviziei pe o distanţă de 60 de kilometri.

CAPITOLUL XXII
A doua zi printre oaspeţi

Mare emoție în şcoală. Elevii se treziră mai devreme ca de obicei şi li se tot părea că întârzie goarna. La înviorare nu lipsi nimeni, la inspecție fiecare se prezentă fără cusur. Numai la micul dejun, când Anişor auzi că va asista şi ofițerul de la infanterie la ora de istorie scăpă din mână castronul cu cafeaua cu lapte. O clipă toți rămaseră năuciți. Cei dintr-a I-a B râdeau cu poftă: „Ha! ha! ha!...” Anişor, cu mâinile depărtate, stătea înțepenit şi privea dezastrul. Deodată, vocea de bas a lui Gorovei îi mai dădu curaj:

— La ce să mai plângem laptele vărsat?...

Şi, aplecându-se liniştit, boxeurul luă castronul de aluminiu cu două degete, ca pe un fulg şi porni spre bucătărie. Cât ai clipi din ochi, Bradu sosi cu cârpele şi Gorovei cu castronul din care ieşeau aburi cu parfum de cicoare şi lapte.

— A întrebat nea Mitică: „Cine a făcut boroboața?” Zic: – „Anişor!” Dar el de colo: „Biata Scufiță roşie, ce mai gospodar o să ia!”

Băieții se înveseliră grozav, lui Anişor parcă-i luară foc obrajii. De unde ştia bucătarul...? Pentru întâia oară nu găsi un răspuns potrivit. Dar Bradu îi sări în ajutor, schimbând vorba:

— Prietenul meu Moțatu e în stare să vie de la bucătărie cu castronul de lapte pe cap şi să nu-l răstoarne. Am să-i cer rețeta. L-a învățat un marinar, fost ospătar pe un vapor.

— Ei, asta îmi place! Am să încerc şi eu! făcu Zăvoiu.

Şi întinse mâinile către castron.

Dar Anişor, care servea cu polonicul cafeaua cu lapte în ceşti, îl opri:

— Tu să faci bine să nu scapi după masă nicio minge. Nu uita. Uite îți mai dau o cafea cu lapte supliment şi porția mea de bomboane pe o lună, dacă ieşim învingători la meci.

Răsvan fu gata să-i ofere şi el nişte bomboane, dar din timiditate tăcu.

— Tovarăşul bucătar ne face un tort de ciocolată, pe care o să scrie cu frişcă „Clasa I-a A!” Bineînțeles, dacă batem pe „sportivi”.

— Trebuie să ieşim învingători! făcu Ilieş.

— Şcoala Sportivă e tare! zise Răsvan.

Dar Bradu, cu mândrie:

— Noi suntem militari, deci şi sportivi şi tari. Să ne gândim la ce ne-a povestit colonelul Panciu.

Ilieş îl luă de o parte pe Rădaşa:

— Ce rău îmi pare că nu l-am întrebat dacă l-a cunoscut pe

tata. N-am ştiut niciodată cum s-a întâmplat. Cum a murit tata.

— Dar poți să-l întrebi azi!

Anişor era nefericit. Auzi! Să vie tocmai „la istorie!" Şi tocmai azi, când era nepregătit.

— La urma urmii, la ce ne foloseşte istoria? întrebă deodată plictisit.

— Fără istorie nu poți cunoaşte trecutul, nu poți înțelege prezentul, şi nu poți privi în viitor, zise Ilieş ca din carte.

— Afară de asta, interveni Rădaşa, noi trebuie să fim nişte oameni culți.

— Eu nu ştiam, bunăoară, se amestecă şi Kemeny, că lui Dimitrie Cantemir îi plăcea muzica...

— Şi acum de unde ştii? întrebă Anişor.

— De la Niculaie Costin, care a scris: „Ştiind bine din tambur îl chemau hagiii la ospețe pentru zicători..."

— Şi de unde mai ştii? întrebă într-o doară Anişor, care se gândea cu groază: „Dacă mă ascultă tocmai pe mine, în fața oaspetelui? Am făcut-o fiartă!"

— Eu mi-l închipui pe Dimitrie Cantemir ca pe colonelul Panciu, zise Rădaşa visător.

— Adică? ridică Vlad o sprânceană.

— „Slăbuț, cu ochi pătrunzători, trădând o inteligență sclipitoare, neîncrezător în toate, întemeindu-se pe experiență, judecând sănătos, calculând dinainte ce avea de făcut, dar nemaiîntorcându-se înapoi, odată hotărârea luată".

— Şi de ce ți-l închipui aşa? se miră Anişor.

— Fiindcă aşa îl arată un portret care se află la Rouen.

— Ai fost tu acolo?

— Nu, dar am fost atent la ora de istorie şi am luat notițe.

— Dă-mi-le şi mie, Rădaşa! Te rog!

— Ți le dau eu! făcu Răsvan spre mirarea tuturor.

În clasă linişte neobişnuită. Razele soarelui intră pieziş prin ferestrele largi şi cad pe caietul lui Anişor: „Dimitrie Cantemir s-a născut la 20 Octombrie 1674. Maică-sa Ana Bartaş Cantemir..."

— Unde ai fost aseară, la ora de meditație? îl întreabă Răsvan.

— Pe terenul de fotbal. Auzisem că-i desfundat. Tu-ți dai seama că azi după masă e meciul?

— Da, dar acum e ora de istorie.

— Atunci de ce nu mă laşi să citesc? „De la Istambul, Dimitrie

Cantemir primeşte o scrisoare în care i se cere peşcheşul obişnuit de domnie. I se porunceşte să pună podurile în stare cu cea mai mare grăbire, să procure lui Carol al XII-lea adăposturile pentru iarnă, iar în primăvară să se găsească în persoană la Bender, pentru a-i ajuta pe Turci în războiul pe care aceştia îl pregăteau împotriva Ruşilor…"

Toate acestea i se par lui Anişor nespus de grele – dacă e vorba să le îndeşi aşa deodată în cap – dar şi nespus de atrăgătoare.

Răsvan, râzând, îi trânteşte lui Anişor:

— „Tecalemitule"! Uite aşa se îndeasă cârnaţii!

Ce-o fi păţit Răsvan de e aşa de vesel de la o vreme?

— Crezi că poţi să-ţi îndeşi cunoştinţele în cap, Anişor, aşa dintr-odată, cu „tecalemitul", aşa cum se îndeasă cârnaţii? Vezi, dacă ţi-ai planifica timpul…

— Acum n-am timp de morală… Ce stai pe capul meu?

Dar în gândul lui: „Am să-l planific!" şi Anişor citi mai departe. „Cantemir lepădă legătura cu turcii şi crezu mai de cuviinţă să meargă alături de ruşi decât a spera la bogăţiile cele înşelătoare ale Porţii. Şi astfel în cel mai strict secret, prin intermediul vistiernicului, încheie la Lust un tratat de alianţă cu Rusia la 1711".

Şi ridicând capul pe tavan, repetă:

— 1711… 1711… 1711…

Dacă ar fi ştiut toate astea aseară, bine ar fi fost… Dar cui să-i dea prin minte că pe nişte fete le interesează Dimitrie Cantemir. Scufiţa roşie îl ameţise cu întrebările. La urma urmii, îşi dădea seama Anişor, e mai greu să născoceşti de toate despre Dimitrie Cantemir şi să cauţi tot felul de mijloace ca să ieşi din încurcătură, decât să înveţi. Răsvan, cât e el de ursuz, şi ce înfipt părea el aseară şi cine era mai meşter la răspunsuri ca el.

— Am auzit că ai ambiţia să fii întâiul în clasă, îl necăjise Scufiţa roşie.

— Am ambiţia să port cu cinste titlul de cantemirist, îi răspunsese Răsvan. Fiecare din noi avem ambiţia asta, adăugase.

„Şi totuşi s-a purtat frumos", trebui să recunoască Anişor, căci Răsvan ar fi putut să trântească „Păcat că n-au toţi ambiţia asta" să privească spre el cu înţeles şi să-l facă de râs. Ba chiar să-i spună pe nume: „Păcat că n-are şi Anişor ambiţia asta…" „Ba am!" zise Anişor cu hotărâre şi citi mai departe: „Moldovei, prin acest tratat, i se asigură integritatea teritoriului şi nu i se cere

niciun tribut. Căci scris este: „bir să nu plătească țara niciun ban”.

Apoi, către Răsvan:

— Tu ai fost la Iaşi?

— Nu, dar tare mi-ar place să văd biserica Trei Ierarhi, pragul pe care l-a trecut Petru cel Mare. Pricepi tu? Pentru țara noastră mică trebuie să fi fost o mare cinste ca țarul tuturor ruşilor să vie la noi, la Iaşi. Ia vezi colo, ce spune Neculce?

Şi, răsfoindu-şi caietul, citi:

„Frumos lucru şi cu minuni era tuturor a privi atunci împărat creştin aici la noi şi Petru cel Mare fără mândrie grăi cu toți. Mers-au atunci mai întâi la Mitropolie, de-au văzut biserica şi casele, şi au şezut câtva de-o vorbit cu Mitropolitul chir Ghedeon, apoi o mers la toate bisericile şi trăgeau clopotele de pe toate mânăstirile...”

— Frumos, oftă Anişor şi privi spre uşă.

„De-ar mai întârzia! gândi el. Auzi, să vie „Infanteristul” tocmai la noi şi taman prima oră!

Iar Răsvan, citind mai departe:

„La ospățul care a avut loc, Petru cel Mare îl aşează pe Dimitrie Cantemir în capul mesei, şi față de boierii comeseni se arătă tot atât de prietenos, dându-le cu mâna sa un pahar de vin”.

Lui Vlad îi veni o ideie: să scrie verişoarei lui că la ora de istorie, în fața oaspetelui, ofițerul de la infanterie, numai el a fost ascultat despre Dimitrie Cantemir... Ba ar putea spune că la simpozionul care avusese loc cu o seară înainte, ținuse o conferință despre Dimitrie Cantemir.

Când profesorul de istorie intră în clasă, însoțit de colonelul Panciu şi locotenentul Iovan, crezu că greşise uşa. Se opri o clipă, încruntat: „E clasa I-a A?” Apoi făcu ochii mari; prea strălucea tabla neagră ca abanosul pe fondul alb al pereților, prea era perfectă alinierea pupitrelor pe a căror suprafețe galbene un singur caiet, pe dreapta sus, îmbrăcat în hârtie albastră, contrasta deosebit de plăcut.

Elevii, deşi în uniformele de toate zilele, aveau în privirea lor dreaptă, în ținuta lor ordonată şi mândră, un prestigiu care le schimba cu totul înfățişarea.

Locotenentul Iovan era mulțumit. Colonelul Panciu se afla acum în fața unor militari, care toți deodată, ca la un semn nevăzut, strigară:

— Să trăiți!

Bradu dădu raportul:

— Clasa I-a A, cu un efectiv de... Niciun absent.

— Stați jos!

Colonelul-oaspete se aşează alături de profesorul de istorie; locotenentul Iovan trecu într-una din băncile din fund.

„Aş vrea să mă întrebe despre rolul prieteniei în viața şi opera lui Dimitrie Cantemir", gândi Bradu.

Lui Zăvoiu îi zburau mereu prin fața ochilor mingile pe care trebuia să le apere în după amiaza aceea, o singură minge, dar care putea să năvălească în zeci de chipuri. Ce încredere au avut băieții în el şi ce-au mai stăruit! Portarul echipei, Zăvoiu! S-a zis! Locotenentul Iovan, şeful şcolii au avut încredere. Şoimu, dimpotrivă. Dar nu trebuie să se gândească acum la toate astea. Acum trebuie să aibă atenția încordată în clasă, la fel ca după masă la meci... Căci dacă nu va răspunde bine, ofițerii oaspeți vor spune după amiază: „Păcat că e slab la istorie..."

„Slab la istorie? Ba deloc! Am învățat! Totul e să fiu atent, atent, atent..."

Rădaşa se gândea să răspundă în graiul cronicarilor, dacă ar fi fost întrebat.

Numai în capul lui Anişor totul era amestecat. „E ultima dată că viu nepregătit... ultima dată... De altminteri am vorbit cu Dimescu. Vreau să devin utemist..."

Ora de istorie s-a depănat la început ca într-o zi obişnuită, şi totuşi fiecare cuvânt, fiecare gest avea parcă solemnitatea lui deosebită. Au fost ascultați unul după altul: Gorovei, Poenaru, Rădaşa, Kemeny, Bradu, Răsvan, Zăvoiu. Pe Anişor l-au trecut sudorile, când şi-a auzit numele... Noroc că l-a întrebat „taman" despre ce citise din notițele lui Răsvan. S-a încurcat doar „un piculeț..." Şi totuşi nimeni n-a suflat. Dar toată clasa lua parte cu încordare, simțindu-se răspunzătoare pentru fiecare răspuns. „Tratatul de la Lust: 1711", îşi aminti Anişor, triumfător.

În banca din fund, locotenentul Iovan era mulțumit nu numai de felul cum se exprimau elevii, în fraze limpezi, bine închegate, dar de legătura pe care o simțea pentru întâia dată în clasă. Când se produsese această schimbare? Altădată credeau că se ajută suflându-şi un cuvânt, un nume, o dată... Acum fiecare era ajutat numai de întrebarea profesorului şi de încrederea clasei, care se simțea ca o prezență vie. Trecuse o jumătate de oră, când deodată

oaspetele întrebă:

— Sunt fii de panduri printre voi?

— Da, răspunseră toți într-un glas.

— Care?

Vlad se ridică în picioare, umflându-şi pieptul şi îndreptându-şi umerii:

— Vlad Ion...

Ilieş Stan, care de obicei vorbea tare, avu o voce atât de scăzută, încât Anişor se gândi: „O fi bolnav".

— Ei, vasăzică dumneata eşti feciorul lui Vlad. Ei bine! Mă bucur. Tatăl dumitale mi-a arătat o poză acu' de curând, dar mi-a spus cam supărat: „Numai uniforma e de el!" Dar eu nu l-am luat în serios. Îl ştiu glumeț şi modest. Am luptat împreună în munții Tatra.

Anişor îi şopti lui Răsvan:

— Vezi că n-a mințit...

Iar Răsvan gândi: „Auzi! Fiu de pandur, şi el vrea să plece din şcoală, să fie artist, ba doctor..."

— Şi dumneata cum ai spus că te cheamă? îşi îndreptă colonelul privirea spre Ilieş.

— Stan... Pe tata îl chema Gheorghe.

— Stan?

— Da, tovarăşe colonel.

O clipă de tăcere în care parcă ascultau şi munții apropiați din jur.

— Nu, nu-mi amintesc...

— Era vânător de munte, a căzut în munții Tatra.

— Stan Gheorghe. Privirea colonelului deveni mai concentrată, mai grea... Nu... îl chema Stan... Oacheşu Stan... Oacheşu era numele lui de familie. Dar noi Stan îi ziceam.

Îmi aduc aminte că am primit atunci misiunea de a trimite o patrulă de cercetare. După circa cincisute metri de marş, compania din stânga fu primită cu focuri de artilerie şi nevoită după cum raporta agentul de legătură să ia formație de apropiere, în linia de grupă, prin flanc câte unul. Eu comandam grupa mea. Făcui atenți oamenii de legătură să-mi raporteze de îndată orice mişcare ar observa. După circa cinci kilometri de marş, compania din dreapta fu primită cu focuri de mitralieră şi forțată să se răspândească în trăgători, continuându-şi înaintarea. După vreo două sute de metri aceeaşi mişcare şi la compania din stânga.

Răspândii şi aici grupa de trăgători şi continuai înaintarea. Nu ştiu dacă înțelegeți, am să vă arăt pe tablă; şi rămânând cu fața spre clasă trase câteva linii. După zece minute de înaintare grupa de legătură fu primită cu focuri de arme. Cercetaşul din dreapta fu rănit. Era cel mai bun prieten al meu. Dădui ordin să fie înlocuit. Nu se putea pierde nicio secundă. Inamicul deschise un foc puternic de arme automate pe toată linia celor două companii. Ambele companii înaintau foarte greu, om cu om.

Şi arătând spre ferestrele largi:

— Trebuie să vă închipuiți munții mai abrupți decât cei care ne înconjoară aici.

Toate privirile se îndreptară o clipă spre munți.

— După circa douăsute de metri de înaintare, compania din dreapta fu complet oprită de focurile de mitralieră instalate pe un pisc de stâncă, chiar pe direcția de înaintare a grupei de legătură. Stânca pe care se afla grupa de mitraliere inamică avea pereții foarte abrupți în afară pe panta care se lăsa uşor către compania din dreapta... şi arătând iar cu creta pe tablă: Nu ştiu dacă urmăriți?

— Da, da... se auziră voci amestecate, nerăbdătoare să audă mai departe.

— Luai hotărârea, în calitate de comandant al grupei de cercetare, să distrug cuibul de mitralieră de pe acea stâncă. Dar aveam nevoie de-o echipă de buni alpinişti voluntari...

— M-am decis! îi şopti Anişor lui Răsvan. Mă fac alpinist!...

— ... În aceeaşi secundă unul din ei, caporalul Oacheşu Stan, aţintise asupra mea o privire atât de pătimaşă încât nu mă putui împotrivi. I-am spus: „Bine, Stane, te vei strecura cu echipa ta până sub peretele dinspre sud al stâncii, vei face o ascensiune forțată şi vei cădea în spatele cuibului de mitralieră în timp ce echipa de puşcaşi mitralieri va deschide focul asupra acelui punct". Cu multă greutate, echipa caporalului Stan ajunse până la peretele de sus al stâncii, care, repet, era foarte abrupt şi nu putea fi urcat decât de alpinişti încercați. Stan nu se demoralizează, îşi formează două semi-echipe de câte trei oameni, socotind că ambele echipe – după jumătate de oră – puteau ajunge în vârful stâncii, şi, la un semn al lui, să năvălească asupra cuibului de mitralieră, aruncând grenade şi luptând la baionetă.

Deşi Ilieş Stan ştia că nu-i vorba de tatăl lui, totuşi inima îi

bătea puternic.

— Semi-echipele de alpinism îşi aleseră fiecare câte o direcţie de ascensiune, îşi lepădară schiurile, îşi scoaseră materialul pentru ascensiune... Voi cunoaşteţi tehnica urcării? Ştiţi cum se bat pitonii şi cum se urcă cu frânghiile?

— Cunoaştem! răspunseră elevii, căutând să-şi amintească de explicaţiile lui Ilieş la tablă.

— Căutaţi să urmăriţi o asemenea ascensiune în timp de război, sub focul unei mitraliere instalate în piscul spre care înainta...

— Ambele echipe, urmă colonelul, reuşiră ca în jumătate de oră, după cum socotiseră, să ajungă în vârful stâncii de unde se vedea bine, la circa 100 de metri sub picioarele lor, mitraliera care tăia cu un foc aprig înaintarea companiei din dreapta. Caporalul Stan se târî pe pântece, camuflat, de la om la om, dându-le misiuni şi direcţii de înaintare. Apoi, semnalul lui de înaintare şi asalt fu urmat fără şovăială într-un iureş voinicesc plin de curaj, plin de avânt... Ambele semi-echipe se ridică şi, năpraznice, cu grenadele în mână se năpustesc asupra mitralierei inamice. Ajunşi la cincizeci de metri, cu baioneta la armă, băieţii dau asaltul cu grenadele.

Inamicii băgând de seamă învăluirea, în culmea disperării, încetează focul mitralierei, îşi pun şi ei baioneta la armă şi primesc asaltul cu focuri şi grenade. În iureşul de pocnete şi foc cad pe rând eroicii noştri alpinişti, dar în mult mai mare măsură cad apărătorii cuibului de mitralieră inamic.

Caporalul Stan – greu rănit în obraz de schija unei grenade – continua atacul. Rând pe rând îi trânteşte pe duşmani la pământ. Dar căzură şi de-ai noştri în jurul lui Stan. Aşa e în război! urmă colonelul. În dreapta ţi-a căzut un prieten, în stânga ţi-a fost ucis un alt prieten... Ura ţi se trezeşte aprigă, îţi dă avânt, îţi dă curaj!... Şi lupţi cu patimă, lupţi cu sete! Şi să ţineţi minte, privirea nimănui nu se întâlneşte cu privirea duşmanului, aşa cum se întâlneşte privirea infanteristului! Da, au căzut tovarăşii lui, dar caporalul Oacheşu Stan deşi rămas singur, deşi rănit, lupta mai departe cu cei trei apărători ai cuiburilor de mitralieră inamică. Şi atunci ce credeţi că făcu? Înnebunit de furie, cu gândul la tovarăşii pe care îi pierduse, cu patul armei lovind în dreapta şi în stânga, doborî la pământ pe rând pe cei trei inamici. După ce se încredinţă că toţi erau morţi de-a-binelea, se aşeză la

mitralieră şi începu să tragă asupra flancului inamic, împrăştiind printre ei moarte şi groază. Sub focul lui năpraznic fura nevoiți să se retragă şi astfel se deschise iar drumul de înaintare al celor două companii.

Eroismul caporalului Stan şi al tovarăşilor lui făcuse cu putință înaintarea fără pierderi a celor două companii şi atingerea obiectivului fixat. Eroismul lor a salvat viața a mii de oameni...

V-am arătat aici foarte puțin din ceea ce au făcut unii din părinții voştri, ca voi să fiți azi aici, în şcoala asta, o şcoală aşa cum au visat-o ei. Totul e să fiți la înălțimea răspunderii care vă aşteaptă, adică să vă pregătiți aşa cum trebuie ca să deveniți mândri ofițeri... Ofițeri de infanterie, bineînțeles! încheie zâmbind.

Se produse o destindere şi într-un elan de veselie cu toții răspunseră în cor:

— Da, tovarăşe colonel!... Ofițeri de infanterie!...

În gazeta de perete apăru un articol intitulat: *Victorie!*

Bradu începu astfel textul unei telegrame: „Victorie! Am învins Şcoala Sportivă! Nu pot să-ți spun cât sunt de mândru şi de emoționat. Zăvoiu a apărat poarta ca un leu". Dar neputându-se abține de la multe alte amănunte, Bradu hotărî să înceapă o scrisoare: „Dragă Moțatu"...

Iar Rădaşa scrise în „jurnal".:

„A fost cu siguranță cea mai frumoasă zi din viața acestui an şcolar. Şi când te gândeşti că totul începuse sumbru. O ploaie neaşteptată care peste noapte a desfundat terenul. E drept că dimineața a fost însorită şi pământul s-a mai svântat". Apoi, cuvintele locotenentului Sboru înainte de meci:

„Cred că vom apăra cu cinste culorile echipei noastre. Prevăd un joc tare, dar care va dovedi încă odată combativitatea şi hotărârea noastră. Nu uitați că oaspeții noştri vă aşteaptă cu brațele deschise, comandanții voştri de mâine au încredere în voi". Totuşi...

Instructorul nostru de sport era nervos şi întunecat. Nu era în stare să facă o glumă. Noi, cu toții turburați. Ne apropiam mereu de Zăvoiu şi îl stârneam:

„Şeful şcolii a avut încredere în tine. Asta-i pentru tot plutonul nostru o mare cinste".

Locotenentul Iovan îi repetă lui Zăvoiu: „Totul e să fii atent, că iute şi îndemânatic eşti".

Şi acum să încerc să descriu ziua asta.

Tribuna plină, peluza gemând de oameni... S-ar fi spus că tot oraşul ştia de sosirea oaspeţilor, de însemnătatea meciului. De la început echipa noastră a dovedit îndrăzneală, desfăşurându-şi jocul pe terenul advers. Dar nici Şcoala Sportivă nu s-a lăsat. După primele patru minute au ajuns în faţa porţii noastre. Zăvoiu o apăra dârz. Se arunca ba cu braţele întinse spre minge, ba cu capul înainte, parcă plonja de pe o trambulină...

Jocul a fost repede deplasat pe terenul advers. Dar după 15 minute, erau iar cu toţii în fata porţii noastre şi cât ai clipi – cred că am fost o secundă distrat – aud „gol!" Aud aplauze, dar şi proteste: Ofsaid! A fost ofsaid!

Chiar şi un puşti, pe care-l ţinea maică-sa în braţe, bătea din palme şi ţipa: *Opsai... Opsai*. Dar arbitrul, un dolofan cu capul ras şi rotund ca o lună, a hotărât că e gol. 1—0 pentru Şcoala Sportivă. Eram încremeniţi. Chiar şi elevii dintr-a I-a B, care, invidioşi că portarul echipei era dintr-a I-a A, pretindeau că o să pierdem meciul şi erau cătrăniţi. Dar ofensiva noastră începe. Lupta e îndârjită. Şcoala Sportivă e asaltată, e în pericol... Ne ţinem cu toţii respiraţia, trebuie să egalăm neîntârziat. E o încordare în care parcă şi timpul stă în loc să vadă ce se întâmplă. Mingea trece de la un jucător la altul, condusă abil. Şi totuşi simţeam că nu se joacă numai cu abilitate, cu măestrie, ci cu judecată, cu calcul strâns. Jucătorii sunt concentraţi ca la şah, mingea e pasată de la Stamate la Cazacu, de la Cazacu la Bergman, de la el la Voinicu, iar Voinicu cu capul o aruncă în plasă... Gol... Gol...

O mână zdravănă îmi apucă braţul. Gorovei mă priveşte cu ochi mici, fericiţi...

— Bravo!

În tumultul de voci şi aplauze, vocea liniştită, vocea de bas a lui Gorovei repetă:

— Bravo!

Parcă eu băgasem golul. Anişor mă strigă de departe:

— „Rădaşa, ai văzut?"

Jocul se deapănă cu şi mai mare însufleţire. Echipa noastră începe să-şi dovedească superioritatea.

Dar Şcoala Sportivă, furioasă, nu mai slăbea poarta noastră. Zăvoiu era încordat, atent, ca o panteră la pândă. Noi, toată şcoala, alături de el.

Mingea e prinsă mereu, respinsă întruna până ajunge în poarta adversă. Acolo Voinicu e lovit de un „sportiv” (adică de un jucător de la Şcoala Sportivă), care după purtare nu prea e sportiv.

O clipă Voinicu se svârcoleşte, dar când vede că alţii vor să-l ajute, face semn că nu e nevoie, se ridică – şontâc-şontâc – face câţiva paşi ca omul care se desmeticeşte şi, în sfârşit, ia parte la joc...

Atent la paşii lui Voinicu, rămân surprins când aud:

— „Corner!”... Apoi tăcere, încordare... Cine va îndrăzni să şuteze? Cornerul e o şansă care nu trebuie pierdută. Se apropie de minge Voinicu. Ce, e nebun? Adineaori zăcea! Liniştea e întinsă ca o coardă pe care dacă ai atinge-o ar plezni. Soarta lumii pare a fi strânsă în vârful unui bocanc.

În faţa mea flutură o panglică... S-a desprins moţul cafeniu al Catincăi. Sboară ca o coadă de smeu... Voinicu a izbit mingea. Ca dintr-o praştie ţâşneşte cuvântul:

„Gol!”

Mă pomenesc luat în braţe de Gorovei. Catinca se urcă pe bancă, ţopăie şi bate din palme. În picioare bate din palme şi profesorul de română:

„Bravo, Voinicule, bravo...”

Anişor, cocoţat, flutură cu mâna-ntinsă o scufiţă roşie. Florica vrea să-i ia scufiţa clin mână, dar Anişor o aruncă şi scufiţa nimereşte în capul lui Răsvan.

Elevii râd, se îmbrăţişează...

Pe tabla neagră apare scris cu cretă:

2—1.

Se aude mereu: Gol... Gol... Munţii, ca nişte papagali uriaşi, repetă:

„Gol!” ~

Când tumultul se potoleşte, îl văd pe Gorovei trăgând de moţul Catincăi delicat, cu două degete, ca fata să nu simtă.

Răsvan îi aruncă scufiţa lui Anişor, Anişor i-o îndeasă Floricăi în cap, elevii se ridică şi se aşază, umerii lor se ridică şi se lasă în jos, parcă-s traşi de sfori nevăzute.

La al doilea mitan avem vântul împotriva noastră. Foşnetul pădurii, nu ştiu de ce, îmi aminteşte primăvara... Şcoala Sportivă vrea cu orice preţ să egaleze. Jocul se deplasează cu iuţeală de pe un teren pe altul. În poartă, Zăvoiu e atent, suplu, agil. Prinde mingea mereu şi cu fiecare şut o trimite tocmai în mijlocul

terenului advers. Ai noştri şi-o trec unul altuia cu iuțeală de scamatori, uneori parcă ar executa paşii unui dans. Uşurel, uşurel, mingea dă târcoale porții. Aici Voinicu o prinde cu fruntea, o dă lui Neculuț, care o prinde din zbor şi tot cu fruntea o trece lui Bergman. Mingea zboară de pe un cap pe altul

Elevii noştri parcă-s jongleuri!... Adversarii vor sa intervie în această strânsă colaborare, când mingea dispare, ajunge iarăşi printre bocanci şi într-o clipă când nimeni nu se aştepta, printr-un şut razant, atingând aproape pământul, Voinicu o trimite în plasă...

— Trei la unu! Pentru cantemirişti!

Gorovei mă ia de braț şi mă duce pe teren.

În jurul jucătorilor, zid de elevi... Abia ajung să strâng mâinile lui Zăvoiu. Ne sărutăm. Gorovei îl ia în brațe pe Bergman. Neculuț e luat pe sus în triumf.

Toată populația civilă, toți copiii sunt în jurul nostru. Nu ştiam că suntem atât de iubiți în oraş...

Am să-i scriu Tudoriței o lungă scrisoare în care voi recunoaşte că a avut dreptate. Scrisorile mele de la începutul anului erau stupide. Viața nu e de loc monotonă, aşa cum îi scriam pe atunci, sau mai bine zis cum mă văicăream. Zilele sunt dimpotrivă, ca şi munții, de fiecare dată altfel verzi, fagii altfel roşcați, norii, în care plutesc piscurile, sunt când albi spumoşi, jucăuşi, când albăstrii, când vineți, când negri ca fumul de locomotivă... Zilele au mereu altă înfățişare, fiindcă au mereu alt conținut. Mai ales de când ofițerii oaspeți au fost printre noi... Şi viitorul parcă îl întrevedem mai bine. Într-o zi o să fim şi noi comandanți. Asta o ştiam şi mai înainte. Dar parcă acum totul e mai limpede. Şi câte lucruri noi am aflat. „Geodezia" bunăoară... Chiar am să încep scrisoarea aşa: „Tudoriţo, tu ştii ce e geodezia? Geodezia se ocupă cu măsurarea din avion a suprafețelor de pământ sau distanța dintre două puncte de pământ, prin fotogrametrie. Adică fotografii luate din avion. Fotogrametria este metoda de a construi harta unui teren prin fotografierea lui din mai multe puncte de diferite înălțimi." „Dacă o să vii la noi la Academie, mi-a spus unul din ofițerii-oaspeți, o să-ți arăt şi o să înțelegi mai bine". Oricum eu am reținut că din avion se pot face măsurătorile oricărui corp în relief: înălțime, cubaj. O măsurătoare de o mie de hectare ca s-o faci pe teren durează o vară întreagă, pe când acum din avion cu fotogrametrie şi calcule trigonometrice într-un sfert de oră totul e

gata. Apoi în câteva zile se prelucrează hărțile în laborator.

Sau scrisoarea mea ar putea să înceapă astfel:

„Tudorițo, pentru prima dată mă gândesc cu mândrie că într-o zi voi fi şi eu ofițer şi-mi dau seama de răspunderea care mă aşteaptă."

Abia în ultima zi, a cunoscut Răsvan un ofițer de la cavalerie. Parcă nu-i venea să-şi creadă ochilor. Inima a început să-i bată grăbită.

A căutat să stea lângă el la masă, la meciul de fotbal; l-a însoțit până seara târziu... La început nu ştia cum să înnoade vorba. Se gândea: „Ce păcat că s-a nimerit să fie aşa de tăcut!" Îşi aprindea pe îndelete țigara şi urmărea cu plăcere cum se ridică rotogoalele de fum, cum se risipesc în cenuşiul serii.

Răsvan îşi luă inima în dinți:

— Şi războiul l-ați făcut la cavalerie?

— Nu, n-am făcut războiul, eram prea tânăr. Am făcut o lună manevre. Au fost cele mai frumoase zile din viața mea.

Vorbea despre calul lui ca despre cel mai bun prieten.

— Multă vreme, comanda de luptă la şarjă am făcut-o la manechin. „Scara la toc... piciorul bine prins în scară se împinge până la talpă... sabia afară..." Apoi, într-o zi, am plecat în manevră călări... Atunci abia m-am cunoscut calul. Atunci s-a legat prietenia noastră. Calul se culca în pădure, eu pe gâtul lui. Când simțea apropierea cuiva sau voia să se scoale, parcă-ți făcea semn, necheza uşor, uşurel... Sunt tare deştepți caii şi tare buni prieteni...

— E neapărată nevoie de statură înaltă ca să fii bun cavalerist? se încumetă Răsvan.

— E mai bine când eşti înalt. Te poți arunca pe cal în galop. Apoi zâmbind:

— Dar şi când eşti mic poți deveni, prin antrenament serios, un bun sportiv? Uite, colonelul Panciu de la infanterie. E un foarte bun cavalerist: prinde exact bătaia calului. Nu e înalt. Totuşi sare ca un acrobat pe calul în galop. Calul are o chingă cu două mânere, chinga de voltije. Când ai să vii la şcoala noastră, o să înțelegi mai bine...

— Credeți că am să viu?

— Sigur. Doar trebuie să ne întoarceți vizita...

Lui Răsvan îi bătea inima să-i iasă din piept. Oare va face şi el

parte din acei care vor întoarce vizita tovarăşilor oaspeţi? Altădată s-ar fi gândit: „Plec neapărat, sunt cel mai silitor…”

— Repet: prinzi exact bătaia calului dacă eşti un bun sportiv. Pe urmă înlocuieşti chinga de voltije cu şeaua. Mişcările trebuie să fie extrem de iuți. Cavaleria e vulnerabilă fiindcă oferă inamicului o țintă mare pe un spațiu întins. De aceea trebuie să fie extrem de mobilă. Trebuie deci să fii bun sportiv…

Ce rău îi părea acum lui Răsvan că nu-i un bun sportiv.

— Eram în manevră, urmă ofițerul. Plecasem cu o patrulă de cercetare. Când deodată se iveşte inamicul. Trebuie să dispar. Calul a înțeles. A ridicat capul, s-a întors, a dispărut în pădure… Alerga cu o viteză de părea un şuvoi de apă de munte… Uneori îl simțeam – cum să spun – parcă se înşuruba în aer. Continuitatea săriturilor, goana lui – cum să ți le descriu? Calul parcă era o coardă întinsă, care vibra. Da, aşa simțeam: calul parcă se-nşuruba în aer!

Lui Răsvan îi bătea inima de bucurie şi emoție. Căuta să trăiască acest zbor încordat.

— Dacă s-ar fi împiedicat, cred că n-ar mai fi rămas nimic din noi. Totuşi eu îi ceream mai mult, mereu mai mult! Atunci am simțit adevărata lui putere, puterea noastră… Plouase. Calul alerga mereu, nu se oprea. Da… Aşa mi-l amintesc acum, deslănțuit, în viteză, ca un şuvoi de apă de munte…

Şi fiindcă locotenentul tăcu iar, Răsvan căută să-l stârnească:

— Unii sunt de părere că e demodată cavaleria, azi, când totul e mecanizat.

— Da, hitleriştii au negat rolul cavaleriei. Erau pentru mecanizarea armatei sută la sută… Dar felul ăsta de a vedea i-a fost lui Hitler fatal în două cazuri. În Crimeea, unde terenul e mlăştinos, faimoasele lor mecanizate s-au împotmolit. La Cherci, cavaleria sovietică, vijelioasă, a spart frontul…

Ce fericit era Răsvan! Nimeni nu-i mai vorbise până azi de cavalerie.

— Şi la Stalingrad încercuirea trupelor hitleriste a fost făcută de cavalerie şi tancuri. Pe malul Volgăi, inamicul în periferiile Stalingradului, iar flancurile lui care atingeau Volga au fost încercuite pe la Calaci de tancurile sovietice, care au făcut aici joncțiunea cu cavaleria.

Răsvan trăia clipe minunate. Da, va fi într-o zi cavalerist, acum era sigur de asta! Şi calul lui se va înşuruba în aer!…

Din „jurnalul” lui Rădaşa:

„De câteva zile circulă în clasa noastră un grafic „clandestin”, are forma unei potcoave. Cele două coloane sunt împărţite în şapte linii verticale. La baza coloanei din stânga scrie: *plecare*, la cealaltă: *sosire*. Între cele şapte linii se formează şapte intervale, pârtiile pe care pornesc aviatorii, tanchiştii, artileriştii, infanteriştii, geniştii şi cavaleriştii, în întrecere. Grupele pornesc într-o cursă în care avansează după notele primite zilnic de fiecare la disciplină, învăţătură, sport şi pregătire militară.

Tovarăşul locotenent Iovan e împotriva întrecerilor în ceea ce priveşte notele la învăţătură.

— Nu trebuie să fiţi vânători de note, ne-a spus într-o zi, nici vânători de greşeli, ci să vă faceţi datoria la nivelul cel mai înalt şi să vă ajutaţi unii pe alţii.

Dar pe noi „cursa” ne pasionează. Numai Vlad nu ia parte la întrecere. Azi mi-a spus „în taină”.

— Nu se mai întoarce „profesorul”!...

— Ei, lasă, că mereu pleacă la Bucureşti şi vine înapoi.

— Nu se mai întoarce, repetă Vlad amărât.

— De unde ştii? întrebai vesel, căci pe Chilian nu-l puteam suferi.

— De la madam Finachi, cofetăreasa...

— Bine ar fi... Mie nu-mi e simpatic. Ba pierde ora cu tot felul de poveşti, ba e grăbit şi nu are niciun pic de răbdare. Prea îngăduitor cu unii, prea sever cu alţii...

— E un gentleman, făcu Vlad...

— De unde! că nu e nici măcar bine crescut. Odată, în cancelarie a intrat mama unui elev şi Chilian nu s-a ridicat de pe scaun. Eram acolo, voiam să iau harta, mi-a crăpat obrazul. Când îţi cere o carte sau creta şi i-o dai, le ia fără să mulţumească.

— E distrat... Un cap de savant, îl scuză Vlad.

— O fi sau cum spunea Răsvan, la începutul anului, „o hi!”

Vlad îşi ieşi din fire:

— Nu-l meritaţi, asta e tot. Nu e de nasul vostru. Tatăl lui a fost doctor...

— Tatăl tău, Vlad, e un om minunat! am spus. Ai văzut cât îl preţuieşte colonelul Panciu!

— Bineînţeles, tata e cineva.

Şi după o clipă de gândire;

— Am să-i scriu, dacă poate să facă ceva pentru „profesor”... I-am mai scris, dar, bineînțeles, nici nu mi-a răspuns. Tata nu face nimic pentru nimeni...

— E un egoist?

— Nu. Dimpotrivă, e tare săritor. Dar dacă simte că e vorba de o proptea, te-ai curățat.

— Şi Chilian are nevoie de proptele?

— Da. Umblă să fie transferat la Bucureşti.

— Atunci, de aia îți arată atâta prietenie...

— Bineînțeles. Adică sunt sigur că mă apreciază.

CAPITOLUL XXIII
Scrisori

Băieții stăteau strânşi în jurul graficului în formă de potcoavă.

— Cele mai bune note le-au luat azi infanteriştii, recunoşti, cavaleristule? îl întrebă Anişor pe Răsvan.

Apoi către Vlad:

— De ce n-ai avut curaj să-i spui colonelului Panciu că vrei să te faci doctor?

— Nu uita că un medic militar trebuie să fie în primul rând un militar, făcu Bradu. Un medic pe un vas de război duce viața unui combatant, iar pe câmpul de luptă un medic ajunge uneori în linia întâia şi de multe ori lasă termometrul şi pune mâna pe puşcă.

— Citeşte *Un flăcău din oraşul nostru*. Să vezi cum moare doctorul ca un erou... îl sfătui Ilieş.

— Lasă-l, mă! De ce să nu avem şi noi un doctoraş? se amestecă Anişor. Îi facem lui Vlad o coloană specială. Să-l vedeți pe bicicletă întrecând pe aviatori... Ha! Ha! Ha!...

Vânăt de mânie, Vlad ridică sticla de cerneală şi fu gata s-o asvârle când intră locotenentul Iovan.

În clasă era gălăgie.

— Unde e şeful clasei?

— Aici, răspunse Ilieş Stan.

— Eu nu-l văd. Nu am nevoie aici de o prezență fizică ci de un elev cu autoritate, cineva în stare să-mi țină locul. Şi fără ton de glumă:

— „Dacă mâna slabă sceptrul ți-o apasă, elev Stan, altuia mai

vrednic locul tău îl lasă...”

Ilieş roşi.

— Propun, spuse Iovan, ca la orele 20 să mi se prezinte totdeauna nota cu elevii nepregătiți pe a doua zi. Afară de asta aş fi de părere ca şefii de grupă de studii să facă un scurt bilanț după meditație. Sunteți de acord?

— Da, tovarăşe locotenent!

— Iar agitatorul de pluton să facă un scurt bilanț la sfârşitul cursurilor de dimineață. Şi încă ceva: vă sfătuiesc ca la consultație să cereți cât mai mult ajutorul profesorilor.

Clasa nu era deloc obişnuită cu acest ton ridicat.

— Tovarăşi! urmă aspru Iovan. Am să vă fac o mărturisire. Mi-am luat angajamentul față de tovarăşul director de studii că la sfârşitul anului nu vom avea niciun corigent şi mai mult decât atât, că veți fi clasă fruntaşă pe şcoală. Eu v-am întrebat odată dacă credeți că se poate, şi mi-ați spus că da... Am avut încredere în cuvântul vostru şi la rândul meu m-am angajat...

Se auziră murmure. Parcă nu ne venea să ne credem urechilor:

— Clasă fruntaşă?...

— Da. Clasă fruntaşă! Am greşit?... M-am pripit? Eu aşa țin minte, eu v-am întrebat odată...

— Da, se auziră voci.

— Acum nu mai pot da înapoi. Trebuie să mă ajutați ca să mă pot ține de cuvânt. Cine mă ajută?

— Infanteriştii!

— Tanchiştii!

— Aviatorii!

— Cavaleriştii!

— Artileriştii!

— Geniştii!

Locotenentul Iovan nu pricepu:

— Adică? Ce înseamnă asta?

— Adică ne-am hotărât de pe acum pentru diferite arme.

— Bine. Dar cred că stând de vorbă cu tovarăşii ofițeri de diferite arme, v-ați dat seama că pentru oricare din ele, trebuie să înveți, să înveți şi să înveți...

— Aşa-i, recunoscură elevii.

— Elevilor Anişor, Kemeny, Gorovei şi Poenaru care mi s-au plâns că nu le ajunge timpul de studii, le dau câte o oră după stingere să studieze cu şeful de grupă. Oricui nu-i ajunge timpul

de meditație îi dau câte o oră după stingere să studieze cu şeful de grupă. Da, îi dau voie, dacă crede necesar, să se scoale cu o oră mai devreme. Tovarăşi elevi, să nu ne uităm pe geam şi să aşteptăm vacanța. Vacanța trebuie câştigată! Vacanța trebuie meritată! Eu văd că ați hotărât de pe acum să deveniți tanchişti, infanterişti, artilerişti, aviatori – asta înseamnă că ați înțeles, în sfârşit, că sunteți militari. Asta înseamnă că atunci când sună pentru adunare nu trebuie să rămână nimeni în urmă. Auzi, elev Anişor? Dumneata la adunare, într-o zi, când ai fost întrebat de ce rămâi în urmă ai răspuns: „Cineva tot trebuie să rămână în urmă! Ce crezi? Trebuie să rămână cineva în urmă în plutonul nostru?

— Nu! răspunse clasa cu atâta putere că geamurile vibrară.

— Lozinca noastră e: înainte, mereu înainte! Şi mai am ceva de spus în privința disciplinei. Elevul Vlad, care făcea parte din brigada de utemişti şi căruia i s-a dat sarcina de a pavoaza sala cu prilejul primirii oaspeților, n-a înțeles că avea o răspundere de onoare. Ce-a făcut Vlad? A dezertat de la datorie. Acelaşi lucru l-a făcut atunci când s-a mutat laboratorul de chimie... Vă amintiți? Las clasa să judece atitudinea lui Vlad.

— A dezertat de la datorie, spuse Ilieş Stan. Mâine o să dezerteze de pe câmpul de luptă.

Iar Răsvan ridicându-se în picioare:

— Eşti fiu de pandur, Vlad! Noi nu te-am crezut, dar acum când ştim cine-i tatăl tău...

Răsvan îşi căuta cuvintele. Fața îi era severă, pumnii strânşi:

— Vom fi necruțători, să ştii...

În clipa aceea un elev de servici veni să împartă scrisorile.

Rădişa ieşi din bancă. Nu mai avea astâmpăr.

Dar elevul de servici începu cu locotenentul Iovan.

— Aveți două scrisori...

„Tovarăşe locotenent Iovan,

Îți mulțumesc pentru scrisoarea dumitale şi-ți mulțumesc că n-ai umblat pe două cărări. Că nu m-ai cruțat când mi-ai zugrăvit feciorul. Văd că-mi cunoşti bine băiatul. Ceea ce-mi ceri e să te lămuresc asupra lui, sau mai bine, cum eu, tatăl lui, am ajuns să am un asemenea băiat. Şi cum putem împreună – dumneata şi cu mine – să îndreptăm ce se poate îndrepta. Căci dumneata spui că „totul se poate îndrepta... E tânăr, n-avem dreptul să ridicăm din umeri şi să declarăm: „E pierdut!" Ai dreptate, problema e grea,

dar noi trebuie s-o rezolvăm. Azi se rezolvă greutăți şi mai mari. Greşeala mea, e tocmai că atunci când m-am întors de pe front, şi fiul meu avea zece ani, am spus: „Cu copilul ăsta nu mai e nimic de făcut. Altfel am visat să fie băiatul meu. Aşa cum e, nu mă interesează". Da, era o greşeală gravă.

Dar s-o iau de la început. Când am plecat pe front am lăsat un țânc de trei ani, care-mi era drag ca ochii din cap. Când m-am înapoiat rănit, sleit de puteri, căci trecusem prin două operații, am intrat iar în spital. În tot acest timp, soția mea l-a răsfățat peste măsură: „Bietu' copil, tata e pe front, bietu' copil n-are tată (câtăva vreme nu s-a ştiut de soarta mea), bietu' copil, tată-său e în spital"... Dar şi mai des băiatul auzea: „Tatăl tău e un erou".

Nu am fost erou, tovarăşe locotenent. Am fost un soldat care şi-a făcut datoria cu dragoste, aşa cum trebuia. Dar împreună cu mine, mulți oameni de ispravă şi-au făcut datoria. Despre multe ar fi trebuit soția mea să-i vorbească băiatului nostru. Dar munca de educație nu e uşoară. Băiatul a devenit trufaş, îngâmfat. Nu suferea să-l contrazică cineva. Argumentul era (şi de multe ori mințea): „Ştiu de la tata... tata a spus"... Iar în împrejurări în care vădit n-avea dreptate, amenința: „Am să te spui lui tata!" Dar m-a scos din sărite când l-am auzit: „Tata poate să-l dea afară din slujbă pe tatăl tău. Tatăl meu e director!" Atunci, i-am tras feciorului meu două palme sdravene... Şi de-atunci am dat bir cu fugiții, adică am dezertat de la lupta pe care trebuia s-o duc pentru reeducarea băiatului, pentru lămurirea soției mele. Sigur că am fost bucuros când am văzut că băiatul vrea să urmeze o şcoală medie militară (poate mai mult pentru frumusețea şi prestigiul uniformei a primit să plece). Oricum, eu eram mulțumit să-l ştiu într-un mediu sănătos, împreună cu cei mai merituoşi copii ai noştri. E deştept, învață uşor. Are o memorie foarte bună. A reuşit la examen. Când l-am văzut în vacanța de iarnă, năltuț, bine legat, fără freza aceea în care îşi tot vâra mâinile, am fost încântat. Dar într-o bună zi am aflat că şi la şcoală a început să se împăuneze cu un tată aşa şi pe dincolo... Ba într-o zi m-am pomenit la minister cu vizita unui profesor care-mi lăsase o carte de vizită plină de titluri şi de doctorate, că să-mi spuie apoi în fraze pompoase „că am un băiat strălucit"... I-am răspuns: „îmi cunosc fecioru'!" Şi l-am întrebat politicos ce doreşte. Dorea o mutare la Bucureşti. I-am răspuns că nu e de resortul meu, dar că nu mă mai mir că băiatul meu vrea să se mute de la o şcoală la

alta, când profesorii fac la fel... Şi l-am întrebat dacă cunoaşte o şcoală mai bună, cu o menire mai înaltă.

Tovarăşe Iovan, nici vorbă că vreau să țiu o legătură cât mai strânsă cu dumneata, ba îți mulțumesc din inimă. În ceea ce priveşte afirmația băiatului... Ce exagerare! Nimic nu-l îndreptățea pe fiul nostru să creadă că ne gândim, soția mea şi cu mine, să ne despărțim. El are însă gustul dramatizării. Sau a vrut să devină „interesant", vorbind despre o dramă în familie. Adevărul e că, dacă n-am înțeles de la început toate greutățile prin care a trecut soția mea în timpul războiului, când a umblat din casă în casă şi a cusut aşa cum s-a priceput ca să-şi poată creşte copilul, dacă n-am prețuit destul sforțările ei, sigur că am greşit. După cum şi soția mea în ziua în care au dispărut unele piese de la maşina de cusut – şi a descoperit că fiul nostru le vindea – a recunoscut că a greşit, cântându-i totdeauna în strună şi alintându-l. E drept, că au fost serioase neînțelegeri între noi în ce priveşte creşterea băiatului. Dar aceste greutăți ne unesc azi mai mult ca oricând şi amândoi suntem gata să te ajutăm în munca dumitale, atât de spinoasă, dar şi atât de frumoasă".

Preocupat de această scrisoare, locotenentul Iovan fu aproape surprins de cel de al doilea plic, care aştepta pe masă. Scrisul nu-i era cunoscut, nu era o scrisoare de acasă, şi nici n-avea pe dos adresa expeditorului. Totuşi o desfăcu, fără grabă, distrat.

„Tovarăşe locotenent Iovan, am recitit de multe ori scrisoarea dumneavoastră şi de fiecare dată m-am întrebat: Oare merit eu atâta încredere? Îmi spuneți că nu v-ați putut da seama din „jurnalul" lui Rădaşa şi din puținele fragmente de scrisori transcrise acolo ce fel de fată sunt, care sunt sentimentele mele... Dar e oare uşor să răspunzi la astfel de întrebări? Atât ştiu că de copii... când eram împreună ne împrumutam, ne luam la harță, ne supăram unul pe altul „pentru totdeauna". Dar când nu eram împreună nu ne tihnea joaca şi ne căutam. Mi-era drag să-mi spună basme, dar mi-era ciudă că fugea de greutăți. Când ne duceam în pădure după vreascuri, eu le adunam, iar el şedea pe-o buturugă. Parcă-l aud: „Uite acolo un vultur!"... Mă uitam: nu vedeam nimic! Şi în timp ce eu umpleam coşul, el sporovăia: „Se făcea că un vultur coboară din văzduh la picioarele noastre şi noi urcam pe aripile lui şi călătoream aşa până seara, când ajungeam tocmai bine la Steaua Polară. La înapoiere (din pădure, nu de la Steaua Polară), el lua în spinare sacul cu vreascuri. Dar după

câțiva paşi se aşeza iar pe o piatră sau pe o buturugă şi începea să scobească un lemnişor ca să facă un fluier. Atunci, supărată, luam sacul în spinare şi porneam. După câțiva paşi mă ajungea, îmi lua povara, dar curând o lăsa iar şi alerga după un fluture. Uita şi de sac şi de mine. Odată ajunsă acasă, mânioasă, juram să nu-l mai văd...

Pe maică-sa la treabă n-o ajuta. Nu fiindcă era copil rău, dar dacă se ducea să aducă o găleată cu apă şi zărea un mac pe câmp, da fuga să-l culeagă. Uita acolo găleata. A doua zi găseam în cartea de citire un mac presat. Mă îmbunam.

Dar când maică-sa mă întreba, dacă n-am văzut cumva o găleată nouă-nouță, pe care Mitruț a rătăcit-o, iar mă făceam foc.

La şcoală, la materiile care-i plăceau, la română, la istorie, la geografie nu-l întrecea nimeni. La ştiințe i-o luau toți înainte. Iar eu aş fi vrut – şi aşa vreau şi acum – să nu mai fie nimeni ca el.

Într-o zi, când mi-a spus că pleacă la o şcoală militară şi mi-a descris un palat între crestele munților, mi s-a cam strâns inima. Dar am încercat o tainică mândrie! Într-o zi o să fie ofițer... Eram sigură că nici eu n-am să mă las mai prejos, că într-o zi am să fiu şi eu inginer. Cu câtă nerăbdare am aşteptat întâia lui scrisoare!!... Să nu râdeți de mine, dar eu îmi închipuiam că numai după câteva zile de şcoală îmi va vorbi ca un adevărat militar, îmi va povesti întâmplări neobişnuite, pline de eroism. Şi iată scrisori peste scrisori în care se vaită că e singur, că munții îl apasă, că nu-i plac brazii întunecați, că-i e dor de câmpie, de câine, de pisică de viței, – de mama, de mine, de sora lui cea mică... El, care mă urcase pe aripile unui vultur şi zburase cu mine până la Steaua Polară, scâncea acum că-i e urât, că vrea acasă la mama. Desamăgită, nu i-am răspuns.

Uşor nu mi-a fost nici mie aici la şcoală, la început. Erau destui băieți care strâmbau din nas: „Strungul nu-i pentru fete! N-o să fiți în stare! Eu nu m-aş însura cu o fată strungar!" şi întâmpinau cu înțepături de viespe orice nedibăcie a noastră. Dar mai erau alții care ne îndrumau şi ne îmbărbătau. În şcoală, la atelier, am legat prietenii noi. Fără să vreau am făcut comparații. Erau destule greutăți şi aici, dar nimeni nu se gândea să dea bir cu fugiții... Scrisorile mele nu-i plăceau lui Rădaşa. Odată i-am povestit despre un elev, care lucra la un cleşte, (nu mai avea decât să-i ajusteze placa mobilă, să taie la sudură placa fixă, s-o şlefuiască, s-o netezească) şi s-a îmbolnăvit. Când am aflat de la

instructor că proba practică e totul, am lucrat la piesa mea şi la a lui în acelaşi timp. N-a fost uşor, dar am izbutit. Ba lucrarea lui a luat nota cinci şi a mea patru. Iar când băiatul a ieşit din spital, toată echipa noastră l-a ajutat – fiecare la altă materie – ca să poată lua la oral o notă tot atât de bună, ca la lucrarea practică... Astfel de exemple (pe care dinadins i le istoriseam), îl scoteau din sărite... Şi-mi răspundea: „Sloi de ghiață!"

Cum de nu citea printre rânduri că nu-mi era nici mie uşor departe de casă şi de un prieten de care e legată fiecare zi din copilăria mea? Totuşi sunt ascunzişuri în care nu e bine să scotoceşti şi nici să vorbeşti despre ele fără sfială. Când nişte colegi m-au supărat scriind pe tablă, cât era tabla de mare: *Cine e D*? (Pe dosul plicurilor, care-mi soseau, scria: D. Rădaşa) am răspuns cu mândrie: „E un băiat din satul meu" şi n-a mai crâcnit nimeni...

Locotenentul Iovan zâmbi:

„E o fată bună Tudorița... Îmi place..."

„Nu ştiu dacă ați înțeles, tovarăşe locotenent, dacă ați înțeles tot..."

„Am înțeles, Tudorița, că eşti o fată şi jumătate şi nu un sloi de ghiață. Şi am să caut ca Rădaşa, elevul meu, să te merite!" gândi Iovan, citind scurta încheiere cu „mulțumiri pentru încredere"...

Cât despre Vlad, Iovan nu vedea încă deslegarea problemei. Părinții lui amândoi greşiseră la fel de rău. Şi rezultatele erau la fel de proaste.

Din „jurnalul" lui Rădaşa:

Azi, după o lungă discuție cu locotenentul Iovan, m-am dus la locul meu, pe buturuga de lângă seră, ca să-mi citesc notițele despre Dimitrie Cantemir, (căci poate voi ține o conferință la cercul nostru literar), când iată-l pe Vlad în fața mea:

— La ce înveți?

Şi, fără să aştepte răspunsul, se aşează lângă mine şi-mi arătă o fotografie.

— Zoia! zise cu emoționată mândrie.

Era într-adevăr Zoia, cu mâinile legate la spate, cu gâtul întins, mândru, cu ochii mari aprinşi, cu urme de sânge pe față. Zoia în drumul ei eroic spre spânzurătoare.

— Mi-a trimis-o „ea", verişoara mea! Actrița!... Dac-ai vedea-o pe scenă, pe Marta...

— Da, aş vrea s-o văd, am spus. Şi m-am gândit: „Poate în vacanța de primăvară, după ce m-oi întoarce din sat...”

— Vrei să-mi împrumuți piesa? l-am întrebat pe Vlad.

— Da dar tu n-ai vrea să-mi faci o schiță?

— Ce schiță? întrebai mirat.

— Aş vrea să-i scriu o scrisoare. Dar ceva mai deosebit. Şi eu nu prea sunt tare la literatură... N-ai vrea să-mi schițezi tu punctele principale şi eu să le desvolt?

— Păi mai întâi să ştiu ce vrei să-i scrii...

— Tocmai asta-i. Nici eu nu ştiu, de aceea am venit la tine.

— Povesteşte-i de exemplu ce ni s-a întâmplat astă noapte. Cum ne-am culcat cu toții liniştiți şi pe când dormeam buştean ne-am pomenit cu elevul Petre Anişor, care ne-a ordonat:

— „Tovarăşi elevi! Dat fiind că n-ați făcut curățenie înainte de a vă culca, vă ordon s-o faceți acum”.

— Tu găseşti că are haz?

— Are. Dacă arăți că Anişor era un elev nepăsător, fără autoritate la începutul anului şi acum a ajuns atât de stăpân pe regulamentul militar şi atât de sigur pe el încât îndrăzneşte să scoale noaptea din somn un pluton întreg şi să-l pună la treabă, cred c-o va interesa.

— O să râdă de noi şi o să ne disprețuiască.

— Dimpotrivă. O să vadă că pe zi ce trece ne îndreptăm, că din greşelile noastre învățăm...

— Ai început şi tu să vorbeşti ca din carte!

— Mă rog, dacă-ți place. Şi acum lasă-mă să-mi văd de treabă.

— Rădaşa, am o ideie... Ce-ar fi să-i scriu că eu eram de servici şi că eu v-am sculat din somn...

— Ar fi o minciună.

— La urma urmii e o întâmplare că n-am fost eu de servici eri. Uite, sunt azi...

— Dar nu e deloc sigur că ai fi ştiut să ne dai o lecție atât de serioasă.

— Mă compar eu cu Anişor care mai are o corijență la matematică, una la rusă şi teza la română?

— Depinde de noi să nu le mai aibe... Uite, scrie verişoarei tale că suntem hotărâți să dăm bătălia şi să nu mai avem niciun corijent, niciun repetent.

— Oho! Tu să fii sănătos! De mult i-am scris că suntem clasă fruntaşă...

— Foarte rău...

— Păi mi-ar fi fost ruşine să creadă altfel.

— Dar să minți nu ți-a fost ruşine, Vlad?

— Nu era chiar minciună, ci numai... o anticipare. Am ştiut să văd în viitor.

— Dacă e vorba să anticipăm asupra viitorului, află că eu nu văd deloc bine viitorul tău.

— Tu nu mai vrei să pleci din şcoală, Rădaşa?

— Nici nu mă mai gândesc! Nici nu-mi vine să cred că mi-a trecut vreodată prin minte...

M-am gândit la T. Niciodată nu s-ar mai fi uitat la mine...

Dar am spus:

— Verişoara ta nici nu s-ar mai uita la tine dacă ai pleca din şcoală, sunt sigur.

— Ai dreptate! Fetele simt totdeauna nevoia să ne admire.

Şi iar m-am gândit la T... Locotenentul Iovan e de părere că nu-i „sloi de ghiață". Dar că e romantică (ciudat să crezi despre T. că-i romantică... Eu aş fi jurat dimpotrivă că e practică). Locotenentul Iovan crede că imaginația ei în ceea ce mă priveşte a fost prea înaripată, în vreme ce scrisorile mele m-au arătat un fel de băiețaş care „vrea acasă".

— Ele îşi închipuie că în şcoală aici poți face fapte eroice, spuse Vlad.

— Fetele de fapt au dreptate. Avem însă atâtea greutăți în plutonul nostru şi ne-am luat un angajament, aş putea spune, uriaş. Să ajungem fruntaşi! Tu-ți dai seama, Vlad? Eu de la o vreme îmi închipui mereu că suntem într-o cursă în care alții ne-au luat-o mult înainte. Uite, se apropie vacanța, şi pe urmă încă un pătrar – ultima parte a cursei...

— Şi crezi că avem vreo şansă?

— Da... Sunt sigur. Toate! Dar nu mai avem nicio clipă de pierdut...

CAPITOLUL XXIV
În ajunul vacanței

Anişor, care măturа terasa, vârând gunoiul sub burlan, declama:

„Copii eram noi amândoi
Frate-meu şi cu mine.
Din coji de nucă car cu boi
Făceam şi 'nhămam la el
Culbeci bătrâni cu coarne!"

— Îmi place, făcu Kemeny. De cine sunt versurile astea?

Dar Anişor mătura de zor:

„Şi el citea pe Robinson
Mi-l citea şi mie;
Eu zideam turnul Vavilon
Din cărți de joc şi mai spuneam
Şi eu câte-o prostie".

Şi vesel că şi-a terminat treaba, Anişor aruncă mătura în aer.

— Vezi, Rădaşa, că ştiu şi eu pe dinafară versuri de Eminescu?

— Atâta ştii şi tu, făcu Rădaşa sever.

— Pot să dau şi alte exemple din care se vede că Eminescu nu era pesimist.

— Ştii tu câte ceva, dar atât cât prinzi din sbor.

— El crede în minuni, zâmbi ironic Ilieş, şi observând că Anişor urmăreşte o ciocârlie. Ştii ce te întreabă? Petre, Petre, Petrişor... spune tu băiatule, de ce trupele lui Napoleon căutând în Sahara un lac au crezut că văd lacul...

— Fiindcă vrabia mălai visează.

Dar Ilieş nu se lăsă:

— Cum îți explici mirajul?

Anişor rupea firele din mătură, ca pe nişte petale de margaretă.

Rădaşa îi punea întrebări lui Kemeny:

— Ia să vedem ce sunt basmele?

— Basmele cuprind o realizare exagerată, prezentată într-o lume a fantasticului şi oglindesc o anumită stare socială, mentalitatea epocii respective.

— Şi dacă te întreabă, care e motivul pentru care au luat naştere asemenea povestiri?

— Atunci răspund că mizeria şi nevoia omului de-a-şi uita necazul l-au îndemnat a se refugia într-o lume mai bună...

— Bine, Kemeny. Ia spune, ce elemente există în basm?

Dar Anişor i-o luă înainte:

— Pozitive! strigă, svârlind mătura în aer: Făt Frumos şi Ileana Cosânzeana.

— La noi Marişca, spuse Kemeny...

— Şi negative, urmă Anişor pe nerăsuflate: „Muma pădurii", zisă şi Baba cloanța şi tuşa Safta...

Kemeny râse, păstrându-şi ca de obicei fața şi ochii trişti.

Dar Rădaşa n-avea chef de glumă, căci el răspundea la română pentru nota lui Kemeny.

— Simte sau nu poporul nevoia să se întoarcă la realitate?

— Simte, sări iar Anişor. Dovadă că tu te întorci mereu la realitate.

— Ei atunci, spune tu, de unde se vede asta?

Dar Anişor habar n-avea.

Răspunde Kemeny:

— Fiindcă la urmă basmul se încheie cu: „Şi-am încălecat pe-o şea, şi v-am spus povestea aşa".

Anişor mătură şi se gândeşte la Scufița roşie. Pentru ea învățase aceste versuri. Mare lucru să ştii poezii pe dinafară.

„Adesea la scăldat mergeam
În ochiul de pădure.
La Balta mare ajungeam
Şi la'l ei mijloc înotam
La insula cea verde..."

Când o s-o vadă, o să aibă despre ce vorbi. „Auzi, o să-i spună, Eminescu trecea drept pesimist. Sunt oare astea versurile unui pesimist?

„Din lut acolo am zidit
Din stuful des şi verde
Cetate mândră la privit
Cu turnuri mari de tinichea
Cu zid împresurată..."

— Bravo, Anişor, face Ilieş.

Şi Anişor se uită la Ilieş, întrebându-l parcă: „Tu cine eşti, ce cauți aici? Doar nu pentru tine spun poezii!"

Spre mirarea băieților, Anişor, cu un aer zâmbitor şi aiurit, declamă săltăreț:

„Şi frate-meu ca împărat
Mi-a dat mie solie,
Să merg la broaşte ne'mpăcat
Să-i chem la bătălie."

Kemeny era numai urechi. Anişor urmă:

„Şi împăratul broaştelor
C'un oacaca de fală,
Primi porunci oştilor
Ca balta s-o răscoale."

— Şi altceva ce mai ştii despre Eminescu? îl iscodi Ilieş.

— Ştiu că... Oricine poate să vadă din versurile astea că Eminescu a iubit viaţa.

Şi Ilieş îl completă, citind din caietul lui de notiţe:

— „La Ipoteşti a ascultat primele basme. Aici a învăţat să iubească oamenii simpli, natura, cărţile, aici a început dragostea lui pentru folclor, pentru vechile cronici. La 14 ani a trebuit să pornească să-şi câştige existenţa. A fost sufleor în trupe ambulante, a fost rândaş la cai, a fost hamal în port, adică a trăit aproape de popor, i-a cunoscut suferinţele, nădejdile, limba. De la el a învăţat să vorbească, ca să poată scrie apoi în graiul lui bogat şi simplu, în vers popular:

„Bate vântul, frunza'n dungă
Jalea-i mare, calea-i lungă.
Bate vântul dintr-o parte
Departe-i draga, departe..."

Anişor căuta să reţie fiecare cuvânt:

— Ce-ar fi să mai facem un simpozion despre Eminescu?

— Urmat de dans! îl necăji Ilieş. Ia spune, Anişor, fetiţa cu Scufiţa roşie ştie ce note ai?

— Păi, nu le mai am chiar atât de proaste!

— Asta nu ajunge. Trebuie să le ai foarte bune. Ia spune, cunoşti versurile care ne arată că Eminescu nu numai că nu era cosmopolit, dar dimpotrivă îşi bătea joc de fiii de exploatatori veniţi din străinătate şi înstrăinaţi de popor?

De data asta, Anişor şovăi. Dar se repezi Kemeny:

„Ai noştri tineri la Paris învaţă,
La gât cravata cum se leagă, nodul,
Ş'apoi ne vin de fericesc norodul
Cu chipul lor isteţ de oaie creaţă..."

Rădaşa se uita cu admiraţie crescândă la Kemeny... Dar ar fi vrut să afle Tudorița că dacă Andriş a ajuns să ştie versuri pe dinafară asta se datorează răbdării lui...

— Bravo, Andriş!

— Dar mie de ce-mi spuneţi *bravo*? se alintă Anişor.

— Fiindcă nu eşti serios. Prinzi câte ceva din zbor la orele de curs, în loc să iei notiţe, priveşti pe fereastră, şi aştepţi primăvara... Ar trebui să te gândeşti că după primăvară, vine vara, adică vin examenele... Şi nu prin minuni se poate trece un examen...

— Crezi că nu mă gândesc: „Nu-i uşor a scrie versuri, când nimic nu ai a spune..."

Kemeny îl corectă pe Anişor:

— „E uşor a scrie versuri".

— Ba nu, eu nu sunt de acord cu Eminescu, mie mi-e greu să răspund atunci când n-am învăţat, când nu ştiu...

— Şi cum de obicei nu ştii...

— Ia nu te grozăvi, Rădaşa. Să te vedem la mototehnică. De câte feluri e ungerea?

— De trei feluri.

— Felul întâi? Şi până să apuce să răspundă, Anişor i-o luă înainte:

— Vezi că nu ştii? Să-ţi spun eu. Felul întâi:... Ciorbă de perişoare... Apoi către Kemeny, cu toată seriozitatea:

— De câte feluri e ungerea?

— Prin linguri aşezate pe biele... prin barbotaj şi presiune.

— Şi prin amestecul de benzină cu ulei, îl completează Anişor.

★

La şedinţa de bilanţ în care s-a analizat munca clasei I-a A, pe cel de al treilea pătrar, raportul îl citise Ilieş Stan. Locotenentul Iovan stătea liniştit la locul lui obişnuit în fundul clasei, lângă fereastră. Elevii erau siguri că trebuie să fie grozav de mulţumit

de rezultatele obținute. Căci Kemeny, luând note bune la română şi geografie, mai avea o singură corigență, Gorovei cu patru la matematică la oral, se putea socoti promovat, iar Anişor, deşi mai avea trei note sub medie, făcuse un salt mare față de începutul pătrarului, când avusese „insuficient” la şapte materii.

Anişor, drept, în picioare, luă cuvântul la discuții. Îşi trăgea tunica, cum avea obiceiul, şi se smiorcăia…

— Aş vrea ca elevii care au luat note bune şi foarte bune să ne împărtăşească şi nouă metodele lor de muncă… De exemplu, cum îşi pregăteşte elevul Răsvan orele de curs?…

Băieții se uitau când la Anişor, când la Răsvan. Oare Anişor o fi pus serios întrebarea? E drept că-n ultima vreme dăduse dovadă că era în stare să facă o sforțare de voință, să învețe şi să judece. Totuşi clasa era atât de obişnuită cu glumele lui, că abia aştepta să râdă când deschidea gura şi parcă fu desamăgită că se întâmplă altminteri.

— Mă uit la program şi-mi împart timpul, răspunse Răsvan cu gravitatea lui obişnuită. Apoi încep să citesc notițele din maculator şi caut să le înțeleg; după care îmi iau cartea şi-mi fac completările.

Anişor îşi trăgea mereu tunica.

— Să ne spuie elevul Gorovei cum a reuşit să-şi îndrepte purtarea?

Băieții abia îşi stăpâneau râsul, întâi de vocea de bas al lui Gorovei şi apoi de felul eliptic în care vorbea. Dar iată altă surpriză:

— Se apropie ziua mamei mele… zise boxeurul. Vreau să-i scriu… şi nu vreau s-o mint… Vreau să-i scriu că totul e în regulă.

Şi Gorovei privi de jur împrejur de parcă ar fi întrebat: „Ei, ați priceput? Vreau să se bucure mama… Asta-i tot”.

Dar asta nu era tot. Iovan ştia că boxeurul nu mai fuma, fiindcă voia să danseze la serbarea de fine de an cu Catinca. Şi nici note proaste nu s-ar mai fi încumetat să primească de teamă să nu se afle la şcoala elementară.

— Să ne spună şi elevul Anişor, se încruntă Răsvan, de ce a stricat o mătură întreagă, rupând firele una câte una şi dacă aşa înțelege el să aibe grijă de avutul şcolii, de bunul statului?

— Îmi iau angajamentul să strâng toate firele rupte, să refac mătura aşa cum a fost, să nu mai joc fotbal cu pernele din

dormitor.

Răsvan, nemulțumit de repeziciunea cu care Anişor înşirase frazele, ceru din nou cuvântul:

— Țin să arăt că până acum elevul Anişor şi-a luat mai multe angajamente, dar n-a crezut că trebuie să le şi îndeplinească. Ba, mai mult decât atât, sub cuvânt că duce o muncă de lămurire cu o femeie care nu vrea să-şi dea nepoții la şcoală, fuge mereu în munți, la cabană...

În clasă se auziră murmure şi hohote de râs. Fața albă a lui Anişor se aprinse, roşeața îi cuprinse fruntea, urechile, gâtul.

Locotenentul Iovan ceru cuvântul, apoi, calm, se adresă elevilor:

— Tovarăşi elevi! Scopul şedinței noastre de bilanț este de a trece în revistă activitatea clasei şi pe cel de-al treilea pătrar. În referatul ținut de responsabilul grupei U.T.M. a clasei a I-a A nu s-a arătat mai pe larg şi nu s-au adus destule critici celor oare ne-au pus bețe în roate în munca noastră. Eu n-am văzut aici forța vie a U.T.M.-ului. N-am văzut arătându-se curajos lipsurile tovarăşilor. Noi nu am procedat în aşa fel ca elevii noştri neutemişti să învețe de la noi. Noi suntem încântați (şi locotenentul Iovan apăsă cu ironie asupra cuvântului) că elevul Anişor şi-a ales ca plafon pentru notele lui viitoare nota 3. Dar de ce 3, tovarăşi elevi? E cazul să ne întrebăm, prin ce se deosebeşte elevul Anişor de elevul Bradu, Răsvan, Bergman, Stan, sau ca să luăm exemple din alte clase de elevul Neculuț, Voinicu, Dimescu?... Oare elevul Anişor e mai prost hrănit decât elevul Neculuț, mai prost îmbrăcat, are mai multe griji? Se frământă elevul Anişor că i s-au rupt ghetele şi că nu va avea bani să-şi pună pingele? Nu, tovarăşi, nicio grijă nu are elevul Anişor, în afară de una singură: grija să învețe... Căci grijile elevului Anişor le-a luat asupra lui statul, partidul, oamenii muncii din patria noastră. Munceşte din greu în mină tatăl lui Kemeny şi depăşeşte norma, în fabrică, mama lui Gorovei şi în gospodăria colectivă, mama lui Rădaşa, la pescăriile statului, bunicul şi surorile lui Anişor, ca voi să nu aveți altă grijă decât aceea de a învăța.

În liniştea clasei se auzea zumzetul unei albine:

Aceşti oameni, într-o zi foarte apropiată, ne vor cere socoteală: „Ce-ați făcut voi aici în această uzină a învățăturii, unde pentru fiecare bucată de pâine, pentru fiecare metru de pânză din care v-am făcut cearceafuri şi cămăşi, pentru fiecare creion, pentru

fiecare foaie de hârtie, pentru fiecare nasture şi pentru fiecare pereche de bocanci... noi am muncit din greu?

Cu aceşti oameni, cu fruntaşii noştri în muncă nu ne vom putea tocmi! Noi va trebui să le spunem: „Nu avem niciun repetent! Nu avem niciun corijent, adică nu avem niciun dezertor!"

S-a mai spus aici că elevul Anişor vrea să ajute o femeie bătrână să-şi dea nepoții la şcoală. Foarte lăudabil, foarte bine face. Dar care e argumentul cel mai puternic pe care l-ar putea aduce Anişor? Exemplul lui personal... El trebuie să spună „Ia priviți la mine! Iată cum arată un elev cantemirist! Aşa va fi şi nepotul dumitale, dacă va veni să învețe la şcoala noastră!"

Dar poate să fie elevul Anişor un astfel de exemplu? Şi câți din clasa noastră ar putea să fie? Nu vreau să-i număr, dar eu cred că fiecare trebuie să dorească să devină un astfel de exemplu.

Se apropie 1 Mai şi fiecare ştie ce a însemnat 1 Mai pentru clasa muncitoare. Voi ştiți cum au luptat şi cum şi-au dat viața Petre Gheorghe, Vasile Roaită, Plavăț, Filimon Sârbu şi alții, ca steagul roşu să fâlfâie într-o zi liber pe o şcoala ca o noastră. Ce angajamente vă luați voi în preajma acestei zile, tovarăşi elevi? Cum înțelegeți să le mulțumiți eroilor utecişti care au căzut în ilegalitate?

Emoționați, elevii se ridicau unul după altul.

— Eu vreau să pregătesc o conferință despre 1 Mai, zise Ilieş.

— Eu îmi iau încă odată angajamentul să mă îndrept la învățătură şi disciplină, făcu Anişor mişcat.

— Ce metode vei întrebuința, elev Anişor?

— Să nu mai răspund necuviincios tovarăşilor profesori în clasă, să-mi planific mai bine timpul pentru învățătură.

— Angajamentul dumitale e bun. Cine mai are ceva de spus?

Se ridică Vlad şi fără nicio legătură cu cele dinainte, zise:

— Vreau să ştiu dacă elevul Ilieş Stan, care are o bună capacitate de muncă, poate să țipe peste patru mese şi să răspundă atunci când i se atrage atenția: „Mai lasă-mă în pace cu teoriile".

— A vorbi tare în sala de mese, a nu țipa, nu este desigur o „teorie", ci o datorie. Dar elevul Vlad trebuia să găsească alt mijloc de a atrage atenția colegului său şi nu acela de a țipa şi mai tare.

Bosumflat, Vlad se aşează la loc.

— Tovarăşi elevi, veți ieşi dintre zidurile acestei şcoli, veți pleca

în vacanță. Când sunteți în tren, când mergeți pe stradă, când stați cu cineva de vorbă, nu trebuie să uitați că purtați o uniformă față de care aveți cele mai mari îndatoriri şi una din ele este de a vorbi corect, de a avea o ținută demnă, politicoasă.

În clipa când locotenentul Iovan dădu să iasă pe uşă, Anişor se luă după el:

— Tovarăşe locotenent, dacă cineva nu vrea să plece în vacanță, dacă cineva doreşte să rămână... să rămână în şcoală, are voie?

Era atât de neaşteptată întrebarea față de înfrigurarea în care trăiau elevii, de nerăbdarea lor de a-şi revedea familia, prietenii, atât de greu de înțeles, încât Iovan se opri să-l asculte atent.

— Doresc să rămân în şcoală, tovarăşe locotenent. Vreau să pavoazez şcoala... adăugă el ca să curme tăcerea.

Locotenentul Iovan îşi aminti că Anişor era orfan, că-şi pierduse fratele pe care-l iubea atât de mult şi inima i se strânse.

— Dar nu vrei să-l vezi pe bunicul din Razelm?

— Bunicul e departe, mă voi duce în vacanța cea mare. Şi în gândul lui: „Dacă ar fi venit să mă ia fratele Gheorghe, ar fi fost altceva. Mă lua cu şalupa şi mă ducea până la bunicu' în Razelm... dar aşa?"

— M-am învățat aici, tovarăşe locotenent. Am vorbit cu un ostaş de la batalion. Are motocicletă, o să mă învețe şi pe mine. Tovarăşul Trufaşu o să mă învețe să conduc autobuzul. Cu tovarăşul profesor Garoiu o să fac alpinism... şi o să-i văd acuariumul. Mi-a făgăduit că dacă răspund fără greşeală... Apoi, ca încheiere:

— E frumos pe aici! şi ochii albaştri îi sclipeau limpezi, senini.

Din „jurnalul" lui Rădaşa:

„Pluteşte în văzduh primăvara. În tăria albastră se mişcă, asemenea unor mici avioane, cârduri de cocori. Ploile au spălat câmpul de omăt. Susurul apei nu conteneşte. Gârla se rostogoleşte mereu, umflată ca zumzetul apei într-un cazan imens. Pe fiecare creangă de copac sporovăieşte o ciocârlie, cântă o privighetoare, tremură căpşorul unei vrăbii. Lovesc cu ciocul în fereastră tot soiul de păsărele, una cu roşu pe piept, alta cu galben pe pântece, una cu codița albă, alta cu căpşorul verzui. Ies curioase frunzulițele din muguri, troznesc crăcile, capra lui moş Pavel, grădinarul, are ugerul plin. Doi iezi, albi ca zăpada, o urmează cumințI ca doi paji. Au rămas ici, colo băltoace, dar iarba

tremură înfiorată de adierea primăverii, ca nişte panglicuțe apar firele verzi printre pietre.

— Pe la noi a înflorit alunul, spune Răsvan, ştii cum sunt mâțişorii de alun, ca un praf galben.

— Au ieşit clopoțeii, brânduşele, se bucură Anişor.

Deodată îmi vine o ideie: „Dacă l-aş invita pe Anişor la noi în vacanță?"

— Prin Muşcel, ghioceilor li se zice noduțe, surâde Zăvoiu. Eu mă duc la bunici în Muşcel.

— Anişor, hai cu mine! spune Gorovei.

Iar Răsvan, spre uimirea noastră, scoate o scrisoare din buzunar:

— Uite, te poftesc surorile mele...

— Toate cinci? chihoteşte Anişor. Frumos din partea lor. Dar eu rămân aici. E frumos şi pe-aici.

Şi, într-adevăr, gingaşe, albastre au răsărit în parcul şcolii, viorelele. Spre ulucile care ne despart de gârlă avem acum un câmp de lăcrămioare care-şi trimit mireasma până în clasa mea. De creanga unui copac e aninată o tufă de vâsc.

Profesorul Gabriel a venit printre noi aducându-mi o ciupercă asemenea unui talger cu marginile răsfrânte, cu fundul portocaliu, iar cealaltă parte alb-roşcat.

— Se numeşte Urechea-babei, mi-a spus – şi uite o crenguță cu fructe de alun. Ți-o trimite-Catinca.

Gorovei a roşit, iar eu am căutat să schimb vorba.

— Pe la noi, pe stâncile din Cazane, liliacul creşte în voie, sălbatic. Îi spunem iorgovan.

— Da, aşa se numeşte Voinicul care a răpus Balaurul şi care-i pusese gând rău Ilenei Cosânzene, spune Ilieş, apoi arătându-i profesorului de română o carte: *Jean Christophe*. Mi-a împrumutat-o profesoara de chimie. M-am folosit de dicționar, dar n-am înțeles totul. Vă rog să-mi traduceți fraza asta...

Şi profesorul de română, luând cartea, citi:

— „Ce fericire să trăieşti fără să fii prada vieții, ci să devii stăpânul ei".

Am mai rămas multă vreme în parc şi profesorul de română ne-a vorbit despre Romain Rolland.

Azi am stat în clasă cu ferestrele deschise. La ora de chimie am fost distrat din pricina tufei de vâsc... După amiază am să mă duc în pădure şi am să culeg brebenei albi, liliachii, purpurii. Am să-i

presez şi am să-i aduc în vacanță... Tu ştii cui, scumpul meu „jurnal”. Şi ştii de ce? Fiindcă am primit o scrisoare. „Sloiul de ghiață” s-a mai topit. Să fie primăvara de vină?

Dar eu tocmai acum – de al dracului – îi vorbesc mai mult despre şcoală, decât despre mine. Iată din ciorna răspunsului meu:

„În sala de muzică, bătrânul profesor cu fruntea lăptoasă prelungită într-o chelie lucioasă, cu părul lung pe ceafă, mătăsos, argintiu, cu haina de stofă verde pestriță cu buzunare de sport, trece un deget pe toate clapele.

Dimescu îşi acordă vioara. Voinicu îşi unge arcuşul cu sacâz, Gorovei izbeşte leneş în tobă şi ochii îi zboară pe fereastra deschisă larg.

— Ei, băieți! Îi dăm drumul? Hai, Rădaşa, trezeşte-te! Anişor, nu bate în pian ca într-o scândură de tă-i-ței... Iubiți-vă instrumentele, copii! Hai, un fa frumos! începeți, Po-e-na-ru, ce te scarpini?

Şi în picioare, în spatele lui Anişor, care avea degetele roşii, înghețate (s-a bălăcit cu mâinile în gârlă să prindă păstrăvi) cântă la pian bătrânul profesor şi în acelaşi timp se întoarce spre orchestră şi dirijează.

— Hai, mai cu viață! Mai cu foc!... Voi-ni-cu, do-do si-bemol, re-bemol do... Degetul pe coarde mai jos, Ilieş, lunecă-l... nu eşti în ton... ta-ta-ta-ta... mai vi-oi... Aici mai vioi, vioara întâi, Ilieş, nu te aud, aici mai cu viață, si, do-re... do-si, do-fa... Anişor, legat: una-două. Kemeny, nu dor-mi...

Socot că rău a făcut comandantul nostru de companie că iar nu i-a dat voie lui Kemeny două săptămâni în sala de muzică. Şi dacă nu lua notă bună la fizică şi gramatică nici azi nu-l aveam la xilofon. Dar iată ce s-a întâmplat: Aseară, spre mirarea clasei, profesorul de muzică a venit la ora de consultație şi l-a chemat pe Kemeny:

— Hai cu mine!

N-am ştiut unde-l duce. Ei bine, l-a dus în sala de muzică şi l-a ascultat lecția de fizică şi analiza gramaticală la română pentru azi... Rezultatul: azi a luat patru la fizică şi patru la română, şi în felul ăsta orchestra îl are iar la xilofon.

„De la început... Nu-i bine!... Mai cu suflet, Anişor! De ce n-ai rămas la contrabas? Ți-era frică de el că-i mare? Uite, aşa, îi spune, întorcându-se ca o sfârlează şi cântând cu o singură

mână. Eu sunt pian: tam-tam-tam, şi arătând spre Gorovei şi Bergman: Toba mare... Toba mică... tam-tam-tam. Po-e-na-ru si, do, re, aici mai cu viață, mai cu foc, si, do, re, do, si, do, fa, do..."

Bătrânul profesor când e mulțumit de noi parcă întinereşte. Dar nu ne spune că-i mulțumit, dimpotrivă, ne bruftuluieşte. Numai ochii îl trădează – îi sunt umezi-duioşi... În şase luni a închegat o orchestră, îți dai seama?

Dimescu, Voinicu cântă la vioară de anul trecut, dar Ilieş, Bradu şi cu mine numai de câteva luni. Iar Anişor mi se pare că nici nu a văzut un pian până anul ăsta. Şi totuşi profesorul nostru ne cere mai mult... Mereu auzi:

„Stați, ce-i cacofonia asta? Ce tot priviți pe fereastră? A năvălit peste voi primăvara? Ia spune, Anişor, cât mai avem până la vacanța mare? Cum ai să te prezinți la serbarea de sfârşit de an?"

Atât ne-a trebuit, să auzim cuvântul „vacanță", că s-a şi făcut o gălăgie de nu mai ştiai dacă e de bucurie sau de împotrivire.

„Ei, ho! Că încă n-a venit vacanța de primăvară!"

Draga mea T.

O să vorbim despre multe şi de toate când ne vom vedea, căci în curând ne vom vedea... Uite:

Păsările cântă pe aria: Vacanță, vacanță, vacanță!
Apa şipoteşte pe aria: Vacanță, vacanță!
Pădurea freamătă: Vacanță, vacanță!
Nechează caii şi nouă ni se pare că spun: Vacanță!
Mâcăie rațele: Vacanță, vacanță!

Şi totuşi, vin de peste tot şoapte: „Nu vor avea vacanță cei cu note proaste! Nu vor avea vacanță cei cu purtare rea!"

Şi atunci, păsările, apa, pădurea, caii, rațele... toate sgomotele spun: „Învață! Învață! Învață! Se încheie al treilea pătrar!"

Mâine are loc consiliul pedagogic.

Post scriptum:

Dragă T...

Am să-ți anunț o veste mare: la 23 August vom defila la Bucureşti. Noi vom deschide defilarea şcolilor medii.

Entuziasmați (ştiam dinainte, dar nu eram siguri) am început să facem exerciții, să batem pas de defilare...

Altă veste importantă: iau parte la un concurs pentru „Imnul

cantemiriştilor", adică versurile pentru strofa a doua, căci strofa întâia şi muzica a fost compusă de un grup de elevi dintr-a III-a, împreună cu bătrânul profesor de muzică.

Şi încă una: Anişor învaţă la corn: „Nu-i rău pentru primă dată" a vrut să-l încurajeze profesorul.

Dar el de colo:

„Ce prima dată, că de şase luni mă umflu suflând..."

În ce mă priveşte, mi-am şi aranjat sertarul (bineînţeles mi-am pierdut cheia de la geamantan). Dealtminteri sunt şi mai zăpăcit de la o vreme... Nu-ţi spun de ce..."

Scumpul meu „jurnal"! Toată lumea se gândeşte la vacanţă!

— Dar trebuie să lăsaţi o curăţenie exemplară! se încruntă la noi comandantul de companie.

— Exemplară va fi! Şi plutonul nostru îşi ia angajamentul ca sectorul lui să fie cel mai curat şi cel dintâi gata.

Locotenentul major Şoimu nu crede în ruptul capului că noi vom ajunge chiar fruntaşi.

De la vacanţa de iarnă sunt nouăzeci şi nouă de zile. Mai avem încă opt, dar sunt cele mai grele. Aşa e totdeauna: ultima săptămână suntem ca pe frigare!

Azi, la ora de zoologie, pe când luam notiţe, m-am pomenit că scriu: „Măicuţă..." Ce curios, la început mi-era tare dor... Apoi m-am obişnuit. Dar acum nu ştiu de ce nu pot lua notiţe... La ora de ştiinţe naturale mă uitam pe geam, urmărind un tren care trecea în goană la vale, spre Ploieşti. Parcă era o jucărie: mic, dar lung, ca o apă şerpuind, neagră.

Deodată auzii:

— Ce faci, Rădaşa? Ai şi plecat în vacanţă? Nu-i frumos să pleci înaintea celorlalţi. Sau poate nu te simţi bine cu sănătatea?

— N-am nimic, tovarăşe profesor.

— Ba ai un creion şi un caiet şi mai ai şi datoria să iei notiţe...

★

Dragul meu „jurnal":

Astăzi cineva a scris pe tablă: *„Trăiască vacanţa!"* Eu am pus mâna pe cretă şi am tradus: *„Vivent les vacances!"* Kemeny a adăugat în ungureşte: *„Eljen a vakancio!"* Anişor a scris în ruseşte fără nicio greşală. Am expediat apoi scrisoarea. Poate ne vom încrucişa pe drum scrisoarea şi cu mine, iar T. ne va ieşi în cale cu flori...

Azi am repetat cu orchestra. Am învățat valsul din opera *Evghenie Oneghin* de Ceaicovschi. Duminică, plecăm cu orchestra la Sinaia.

Azi, la masă, Ilieş mi-a arătat o carte poştală.

— „E de la mama!" mi-a spus emoționat. E fericită că i-am trimis fotografia mea... Uite ce îmi scrie: „Asta îmi mai potoleşte dorul de tine, îmi mai dă răbdare până la vacanță." Mi-e şi mie un dor năpraznic, mărturiseşte Ilieş, cel de obicei atât de reținut.

Azi, înainte de deşteptare, s-a trezit unul din băieți şi a început să strige:

— Deşteptarea! Dacă nu vă treziți, vine vacanța peste voi şi vă găseşte dormind...

Am căutat să fac imediat o socoteală câte zile au mai rămas. Ilieş declamă: „Rămâi sănătoasă şcoală, îmi iau geamantanul şi plec"...

Azi, scrisoare de la T. Sunt furios. Dac-aş avea tăria nici n-aş mai pleca în vacanță acasă, aşa ca s-o pedepsesc. Auzi, să-şi taie coadele! Şi fără să mă întrebe? Mă anunță firesc, de-a-dreptul.

„Dragul meu! După cum vezi, mi-am tăiat codițele (de care mă tot trăgeai când eram mică). Port părul scurt şi drept, e mai simplu pentru sport. Abia aştept să jucăm volei în echipe diferite şi să te bat. Deşi, îmi închipui că voi, militarii, trebuie să fiți adevărați atleți. Ce fericit eşti, Mitruț, că ştii să cânți la vioară. Bătrânul vostru profesor, din câte îmi scrii, îmi place grozav. Ia exemplu de la el, are aproape 70 de ani, e roşu la față, vioi, îndrăgostit de viață şi de muzică. Mi se pare uneori (după cum îl descrii) mai tânăr decât tine. Iar ofițerul educator, iată un om pe placul meu! Mi-e drag şi grădinarul Pavel. Viața voastră acolo e ca în basme. Îmi închipui cum arată parcul vostru, acum când înfloresc lalelele, narcisele... Ce frumoasă trebuie să fie şcoala voastră, acum când pădurile împodobesc munții şi cântă în felul ei apa Râşnoavei. De dragul şcolii voastre (ca să nu spun de dragul tău) citesc viața lui Dimitrie Cantemir.

Cu prietenie.
Tudorița

Ieri am schimbat vestoanele stricate. Eu eram la orchestră şi habar n-am avut că se schimbă echipamentul neajustat. Deodată mi-am adus aminte că pe la noi trebuie să fie cald, că militarii umblă în talie şi că eu sunt militar. Dar cum să umblu în talie

când am un veston în care încap toți frații mei?... Gândul că m-ar putea întâlni T. într-un veston prea larg m-a pus în panică. Am dat fuga la locotenentul major Şoimu:

— Să trăiți, tovarăşe locot...

— Noroc, Rădaşa, ce mai faci? Ai ceva pe suflet?

Plin de nădejde, răspunsei:

— Da, tovarăşe locotenent major...

— Zii...

— Când pot veni la dumneavoastră sau la magazia corpului pentru a-mi schimba vestonul?

— Peste o jumătate de oră.

— Am înțeles, tovarăşe locotenent major.

Peste o jumătate de oră, ghinion! Trebuia să scuturăm cazarmamentul... Niciodată nu mi-am dat atâta silință ca să isprăvesc repede şi bine. Peste un sfert de oră eram în dormitor cu patul gata făcut. La magazie îşi schimbau vestoanele compania a II-a şi veneam noi la rând. Profesorul de muzică a trimis cinci elevi după mine să viu la orchestră. În sfârşit, intrăm şi noi în magazie.

Peste tot, pe rafturi, stăteau frumos rânduite caschete de oraş, de paradă, pantaloni de cazarmă şi de oraş, vestoane de cazarmă şi de oraş, perii de cap şi de ghete, stofe şi pânzeturi mirosind a naftalină.

— Hai, Rădaşa, îmi zise locotenentul major Şoimu. Desbracă-te...

Scosei vestonul.

— Ia îmbracă vestonul lui Gorovei.

— Păi el e de două ori cât mine!

— Bine, intră în magazie şi caută-ți un veston...

Bucuros că pot să aleg, am încercat vreo cinci şi gata să-l încerc şi pe al şaselea, când îl aud pe Şoimu:

— Rădaşa, tu eşti în stare să încerci o sută şi să nu te găseşti destul de frumos.

— Bine, îl iau pe acesta, făcui resemnat. Dar pantalonii? întrebai alarmat.

— Şi pantaloni? Bine, dă-i drumul... Intră în ei.

Atunci, sfios, i-am şoptit tovarăşului ostaş:

— Vezi ceva cu lampas roşu şi mai noi...

Şoimu mă auzi:

— Stai, că-ți dau eu ție cu lampas roşu, noi!

Şi către ostaş:

— Dă-i cei mai uzaţi pantaloni!

Dar ostaşul, băiat bun, clipi din ochi şi-mi dădu o pereche noi-nouţi... Îmi sărea inima de bucurie. Când, ce să vezi? Scurţi! îmi veneau până la genunchi. Dar tot am dat peste o pereche care întrecea orice închipuire.

— Sunt gata, tovarăşe locotenent major! izbucnii vesel.

— Bine! Am crezut că nu mai scap de tine...

Astăzi scriu mai mult, căci mâine... e ajunul vacanţei.

Ieri am fost cu orchestra la Buşteni. Succes neaşteptat. Ne-am întors cu un camion descoperit al şcolii. Am cântat pe drum, am povestit, am glumit... Cei dintr-a I-a B fac toată ziua socoteli. Se interesează de notele noastre, adună, scad, împart, şi cu toate că susţin că-i cu neputinţă să-i ajungem (dar să-i întrecem!) nu prea au astâmpăr, sau vorba lui Chilian, au început să poarte „un şirag de îndoieli". Dar noi ştim că (tot cum spune Chilian: „la bătaia ceasului de împlinire cu rod") vom fi fruntaşi pe şcoală. Să fie adevărat că „profesoru" nu se mai întoarce după vacanţă? Bine ar fi!...

Azi în clasă, surpriză: ni se dau gulere albe de veston.

Primul meu gând: de m-ar întâlni T. aşa, ca din întâmplare, înmânuşat, elegant. Păcat că n-avem mânuşi...

După baie ni s-au dat rufele de schimb. În loc de ciorapi groşi de lână sau de bumbac, ciorapi speciali pentru pantofi, subţiri şi moi ca mătasea. A început grozav să-mi placă mirosul de naftalină, de lucru proaspăt scos din raft. Peste cinci minute, gulere albe ca zăpada.

Tocmai îmi primeam gulerul de veston, când veni tovarăşul locotenent Iovan cu... mi se opreşte respiraţia de emoţie... mânuşi... Ce minuni! Albe, să-ţi ia ochii, subţiri, să nu le atingi. Culoarea albastră a hainelor devine parcă şi mai vie, mai atrăgătoare când porţi mânuşi. Şi ultima surpriză: bocanci noi de oraş!

Mâine dimineaţă program obişnuit, dar după amiază n-avem muzică. În schimb, facem curăţenie. Miercuri începem cursurile la ora şapte pentru a putea termina la ora 12. La 13,20 pleacă prima serie...

O oră înainte de plecarea trenului. Am primit o scrisoare de la

T... Neavând timp s-o copiez, o pun în „jurnal” ca s-o judec mai târziu, când voi fi mai liniştit.

„Dragă Mitruț, cu prilejul lui 1 Mai am provocat la întrecere toate şcolile profesionale din țară, aşa că înțelegi câtă treabă am. Dar nu despre asta voiam să-ți vorbesc, ci despre cu totul altceva. Ce greu îmi vine! Uite!... închid ochii, cum făceam când eram mică şi mă puneai să sar de pe acoperişul şurei pe căpița de fân din fața ei. Şi-mi dau drumul ca atunci, adică îți spun deodată: nu voi veni în vacanță acasă...

Cei mai buni elevi au fost aleşi să viziteze Uzinele Metalurgice din Hunedoara. Şi nu pot să-ți spun cât sunt de bucuroşi cu toții. Eu sunt şi veselă şi tristă, ca o zi cu soare şi ploaie... Fireşte, ca şi ceilalți, sunt mândră că fac parte din acest grup şi ard şi eu de curiozitatea de a vizita un mare combinat, deşi uşor nu-mi vine să renunț la întâlnirea noastră. Apoi la uzină lucrează sora mamei, o ții minte? A fost acum câțiva ani la noi: Lelița Petrana, şi fetele ei de o vârstă cu noi... Ce o să se mai bucure când o să mă vadă...

Din anul nostru plecăm cinci, toți utemişti, şi socot că nu-i puțin lucru. Înseamnă că profesorii, conducerea şcolii mă prețuiesc mai mult decât îmi închipuiam.

Ştiu că ai să fii mâhnit... Şi eu abia aşteptam să ne vedem... Dar într-un fel poate că are să-ți pară bine, ai să iei parte şi tu la mulțumirea mea. Fiindcă, vezi tu, acum nu mai am nicio îndoială. Ştiu că într-o zi voi fi strungar, iar mai târziu, când tu vei fi ofițer, eu voi fi inginer. Ce-ar fi să construiesc eu avionul pe care tu ai să sbori? Te-ai gândit la asta?

Şi totuşi să nu crezi că mi-e sufletul uşor...

Ni s-a spus: „Să vă luați puține lucruri, o valiză uşoară...” Eu m-am gândit: bagajul meu cel greu îl voi purta în suflet. Parcă văd că ai să-mi răspunzi: „Sloi de ghiață!” Aş vrea să înțelegi că mi-e şi mie tot aşa de dor de tine. Dar vezi, încep să cred că nimic nu s-a făcut mai de seamă pe lume fără să închizi într-un colț de suflet un dor şi încă unul...

Odată, în atelier, o fată (terminase şcoala cu un an în urmă) a cerut o piesă de care avea nevoie. Când i s-a adus, a luat-o în mână şi a privit-o, surâzând fericită: „Vezi, eu am făcut-o la strung”, mi-a spus. „De unde ştii”, am întrebat, „sunt doar sute de piese la fel şi toate exacte, la milimetru?” „Exacte, la miimi de milimetru, mi-a răspuns. Şi totuşi orice strungar îşi recunoaşte piesa pe care a lucrat-o...” Atunci n-am înțeles prea bine, dar

acum îmi dau seama că piesa purta pe lângă numărul de serie şi un strop de viaţă, poate tocmai un dor tăinuit...

Se poate spune dor la plural? Eu cred că da... Iată, în clipa asta, în jurul meu e sgomot, veselie, dar eu mă simt năpădită de doruri... Mi-e dor de mama, şi de soră-mea cea mică, şi de nucul din fundul curţii, şi de viţelul care trebuie să fi crescut, şi de pisicul care împlinea nouă zile şi deschidea ochii tocmai în ziua când am plecat. Mi-e dor de macii şi fluturii pe care-i am de la tine şi pe care i-am presat în *Gruia lui Novac*... Ţii minte, tot tu mi-ai dat-o, când am împlinit zece ani. Nu am uitat nimic, să ştii, şi nu mi se pare deloc puţin până la vacanţa de vară... Cu drag..."

Citeam, abătut, scrisoarea asta când m-am pomenit înconjurat de un grup de băieţi care ţopăiau şi cântau:

„Pe cărare sub un brad
Zău, zău, zău!
Un voinic stă supărat
Zău, zău, zău!
Ce stai voinic supărat
Zău, zău, zău!
Parc'aştepti un sărutat
Zău, zău, zău!..."

M-am sculat furios şi-am vrut să ies din strânsoarea horei, dar băieţii, îndrăciţi, cântau de zor:

„Cum să nu fiu supărat
Zău, zău, zău!...
Că mândra s-a măritat
Zău, zău, zău!...
Cât am fost înstrăinat
Zău, zău, zău!..."

Deodată, mă pomenesc singur. Mă uit împrejur, dar nu văd pe nimeni. Băieţii parcă intraseră în pământ. Când iar, nu ştiu de unde aud:

„Sus pe munţi, pe piatra seacă
Zău, zău, zău!...
Colind dorul să-mi mai treacă

Zău, zău, zău!...”

Întorc capul în toate părțile şi mă pomenesc izbit în ceafă de-o pietricică. Trebuie să fie Anişor. El are praştie. Cât eram de furios, mă gândeam: „Dacă-l prind, îi sucesc gâtul!...”

Dar iată-l pe Ilieş:

— Ei, Rădaşa, de când te caut, ce făceai tu aici?

— Citeam...

— Ce citeai?

— Nimica. Nu are importanță.

— Uite, am o ideie. Adică m-am gândit azi noapte. Nici n-am putut să adorm până târziu. Dar de dimineață m-am luat cu una şi cu alta şi am uitat să-ți vorbesc.

— Ei, dă-i drumu’...

Şi atunci, Ilieş într-o suflare:

— Piesa de teatru... Noi ne-am gândit să scriem şi să jucăm o piesă de teatru pentru serbarea de sfârşit de an. Noi, I-a A. Ei bine, tu ştii că nu mai sunt nici trei luni până la vacanța mare?

Nu pot să nu mă mir de fiecare dată de pasiunea pe care o pune Ilieş în tot ce spune, în tot ce face şi curiozitatea aprinsă pe care ți-o stârneşte şi ție de îndată ce începe a vorbi!

— Ai găsit un subiect?

— Nu, tocmai asta e... Nu l-am găsit.

— Atunci? Ce vrei de la mine?... „Tocmai acum? îmi venea să strig: Acum! Tocmai acum!”

— M-am gândit că am putea chiar de pe acum, în vacanță, să ne gândim la subiect şi când ne înapoiem să stăm de vorbă şi să începem serios. Timpul trece. Şi trebuie neapărat ca noi, I-a A... Dac-am găsi subiectul... Un subiect vesel, vesel şi straşnic!

Mie îmi venea să plâng că n-o voi vedea pe Tudorița. Îmi venea să strig: „N-am s-o văd! Şi cât am aşteptat vacanța asta!”

— Ei, Rădaşa, ce-i cu tine? Nu ți-e bine?

— Ba da... mi-e bine...

— Parcă nu eşti în apele tale...

— În apele mele?

Îmi venea să-l bat şi în acelaşi timp îmi dădeam seama că n-aveam de ce.

— Gândeşte-te, Rădaşa! O piesă de teatru scrisă de noi, jucată de noi! Ofițerul educator mi-a spus că ți-a vorbit mai de mult. Are o părere foarte bună despre talentul tău...

— Da? Altădată m-aş fi bucurat... Grozav m-aş fi bucurat! Dar acum...

— Nu vrei să-mi spui şi mie? Poate ai un necaz, poate aş putea să te ajut...

— Nu, nimeni nu poate să mă ajute, Ilieş! Nimeni, am strigat. Nimeni!

Abia îmi stăpâneam lacrimile.

— De ce eşti aşa, Rădaşa? De ce n-ai încredere în mine? Nu vrei să fim prieteni?

— Ba da, Ilieş. Vreau. Într-o zi am să-ți dau „jurnalul" meu şi atunci ai să înțelegi mai bine... tot ce mi se întâmplă acum. E îngrozitor!

— Îmi pare tare rău, dar dacă nu vrei să-mi spui... îmi pare rău şi de piesă, fiindcă dacă tu... Vezi, totul ține de tine...

— Am să mă gândesc, Ilieş, am să mă gândesc... Am să am foarte mult timp să mă gândesc la piesă.

— Vrei să-mi scrii? Când ai să găseşti subiectul... Dacă-l găsesc eu, îl aştern pe hârtie şi ți-l trimit numaidecât în plic recomandat...

Şi-a scos un carnețel din buzunar, a scris ceva, a rupt foaia şi mi-a dat-o. Era adresa lui.

— Uite, dă-mi şi tu adresa ta exactă.

Mâna îmi tremura.

Câteva clipe înaintea plecării, mă pomenesc cu Anişor.

— Eu te-am lovit adineaori cu praştia. De fapt aveam alt obiectiv. Mi-a părut rău că te-am atins, tocmai pe tine. Dar cred că te-am atins numai un piculeț...

— Nu-i nimic...

— Vrei să-mi scrii?

— Da, poate am să-ți scriu.

— Îmi mulțumesc. Ştii, Rădaşa, m-am gândit: tu eşti printre cei mai buni din clasa noastră... Şi m-am gândit să-ți vorbesc...

Părea foarte încurcat.

— Aş vrea să mă pregătesc acum în vacanță... Grozav aş vrea... Aş vrea să fiu utemist. Tu ce crezi?

— Ai să fii desigur.

— Ții minte că voiam să plec din şcoală? Ții minte că am avut zece corijențe pe primul pătrar şi chiar pe al doilea, la şapte materii...

Anişor se uita ia mine de parcă atunci mă vedea întâia oară şi-

mi şopti:

— Dar ce ai? Parcă eşti aşa, nu ştiu cum...

Apoi îndreptându-şi umerii, lăsându-şi capul puțin pe dreapta şi umflându-şi nările:

— Vreau să fiu şi eu ca tine! Vreau să fiu şi eu altul, de azi înainte! Ştii, Rădaşa, m-am hotărât! adăogă arătând munții. Vreau ca în vacanța asta să fac ascensiuni grele... Chiar să urc cu frânghiile. Vânător de munte am să fiu. M-am gândit bine, acum sunt sigur că mă duc la infanterie...

— Tare îmi pare rău că nu rămân şi eu cu tine, Anişor...

— Adevărat? Ştii m-a invitat profesorul Garoiu... Acum am să văd şi eu acuariumul lui. Ce vrei? Am luat patru la oral. Nu mai putea să mă amâne. Grozav mi-ar place să am şi eu un acuarium. Şi de ce să nu am... Pe urmă e uşor, îți fac şi ție unu'. Dar nu mai fi necăjit, Rădaşa. Tu ştii că eu sunt prietenul tău.

CAPITOLUL XXV
Acasă

Scumpul meu „jurnal":

Azi am sosit în satul meu... Tata mi-a vorbit de treburile gospodăriei. Recolta e frumoasă. Ardeam să întreb de T. Să mă duc să-i văd casa, curtea în care ne jucam, să stau de vorbă cu mama ei, să aflu câte ceva despre ea... Dar amânam.

Azi l-am întâlnit pe fostul meu profesor de la şcoala elementară. Ce bine mi-a părut! Mi-a spus:

— Ai crescut!

Fără să vreau, am răspuns:

— Ați mai întinerit.

— Azi suntem cu toții tineri, îşi frecă mâinile mulțumit bătrânul profesor. Apoi îmi puse tot felul de întrebări despre şcoală.

Acasă mi-am răsfoit cărțile vechi. În cartea de clasa III-a am dat peste o povestire care îmi plăcuse altădată atât de mult: *Băiețaşul şi Lenin*: „Din satul Iam venea un băiețaş, care ducea un coş gol. Drumul îi era cunoscut. Câmpul, pârâul, podul peste pârâu, iar dincolo de pod o cărare care ducea la deal. Pe deal nişte copaci mari, o casă albă cu stâlpi... Mergea aşa..."

Îmi aduc aminte cât de înciudat fusesem că băiețaşul nu şi-a dat seama că stă de vorbă cu Lenin. Şi acum parcă-mi era necaz.

Răsfoiam cartea şi mă uitam la nasul în vânt, la gura căscată a lui Mişa şi fără să vreau m-am gândit la Anişor. Semănau. Ce noroc a avut, şi ce ocazie a pierdut acest Mişa. Uneori, parcă nu-mi vine să cred că au fost copii care au stat de vorbă cu Lenin. Seara, în pat, am citit până târziu din cartea de clasa a III-a, până am adormit.

Azi, în civil, adică desculț, cu pantalonii suflecați şi mânecile sumese, am pornit pe câmp. La înapoiere am găsit o scrisoare. „Sigur, îmi pare rău că n-am venit şi eu acasă, îmi scrie T. Dar nu te pot minți. Ceea ce văd aici e minunat. N-am ştiut că țara noastră e atât de frumoasă. Mă gândesc că poate într-o zi o s-o străbatem împreună".

Am băgat scrisoarea în buzunar şi, singur, am străbătut bătătura mergând până la întâiul şir de porumbi. La întoarcere am rămas o clipă în pădure şi am recitit scrisoarea. Tudorița îmi vorbeşte cu entuziasm despre uzina pe care a vizitat-o. Uneori sunt furios, alte ori îmi spun: „Are dreptate!... Îmi dau seama abia acum că e în Tudorița o sete nestinsă de a învăța, de a vedea, de a cunoaşte. E oare asta un cusur? Cred că da. Prea e ambițioasă. La şcoală voia totdeauna să mi-o ia înainte. Şi avea obiceiul să mă întrebe ridicând nasul în sus: „Ce te împiedică să mă întreci?" Locotenentul Iovan, când stăm de vorbă, îi ia apărarea: „Închipuie-ți că într-o zi o să fii aviator şi o să zbori pe un avion construit de Tudorița. N-ai să fii mândru?" Ba da, dar toate astea mi se par atât de îndepărtate. Uneori mă întreb de ce m-am legat tocmai de T.? Cu ce se deosebeşte ea de alte fete? Toate au crescut şi sunt istețe, nevoie mare. Care mai de care îmi pun întrebări despre şcoală. Dar mie mi-e gândul la „Sloi de gheață". Ba, uneori, îmi apare în minte Catinca. Şi moțul ei ca un fluture parcă-mi dă târcoale... Parcă n-am înțeles că pe Gorovei l-a refuzat la dans ca să rămână să stea de vorbă cu mine? Îmi dau seama că mă admiră, că pentru ea înseamnă ceva să fii scriitor. Şi parcă a mai crescut. Sau purta rochie mai lungă în seara aceea? La urma urmii, Catinca e mai vioaie, mai prietenoasă, mai hazlie, mai caldă... Dar oare cu Gorovei nu-i şi ea „Sloi de gheață"? Cred că aşa sunt fetele. Cum simt că ți-au intrat în suflet, cum încep să-ți facă mizerii. Am să-i scriu o scrisoare boxeurului şi am să-l sfătuiesc: „N-o băga în seamă, să vezi cum o să înceapă s-o intereseze boxul..."

Azi împreună cu oamenii am prăşit porumbul. Ce mult se interesează fiecare de şcoala mea, de munca mea în şcoală, de sport, de filme, de şah. La țară, activitatea căminului cultural e mai însuflețită, mai vie, se citeşte mai mult, se schimbă filmele mai des.

Aseară am văzut un film din viața elevilor şcolii „Nahimov". Admirabil. M-am gândit la Bradu. Dar şi la locotenentul Iovan. Şi acolo, la şcoala Nahimov, vine un nou ofițer educator. Şi elevii se uită la el cu neîncredere, cum ne uitam şi noi în primele zile şi parcă ar spune: „Dar lung mai e!" Îmi dau seama abia aici, din depărtare, cât de mult s-a schimbat ținuta plutonului nostru şi chiar raporturile noastre cu profesorii, de când a venit locotenentul Iovan. Numai de nu s-ar întoarce iar Chilian. Ce bine ar fi! Brebu e glumeț, e inimos. Ştie să fie şi sever, atunci când trebuie, dar e drept, şi clasa lui sbârnâie la învățătură. Am să-l rog să mă ducă şi pe mine în camera obscură şi să mă învețe să developez. Dimescu a primit anul trecut la serbarea de sfârşit de an un aparat fotografic. Dar Dimescu a ieşit întâiul pe şcoală...

Cred că i-ar place grozav lui T. să fiu şi eu ca Dimescu... Şi la urma urmii, ce mă opreşte?

Azi i-am scris lui Bradu. În concluzie i-am spus:

„Înțeleg pasiunea ta pentru marină. Dar şi la noi în şcoală viața e interesantă, dacă participi la ea cu tot sufletul, clipă cu clipă..."

Azi am rămas singur acasă. Mi-am pregătit mâncarea. Am petrecut ziua muncind în jurul casei, am adus lemne, am stat de vorbă cu viețuitoarele din ogradă, cu pisica, cu porcul, cu vaca, cu câinele, cu cloşca şi cu puii abia ieşiți din găoace.

Am cosit lucerna, am reparat o secure. Prietenul meu Ionel a venit la mine. Ce mult s-a schimbat. Avea o siguranță în felul de-a umbla, de-a se mişca, de-a privi, de-a vorbi, care mă făcea mereu să mă întreb dacă nu-l asemuiesc cu altcineva.

Ionel a fost un copil necăjit. Maică-sa a murit când avea doi ani, iar cea vitregă s-a nimerit femeie arțăgoasă, rea. Îl bătea cât era ziua de lungă, mâncarea i-o dădea când îşi aducea aminte şi atunci i-o arunca în bătătură, într-un blid murdar: „Na, mă, şi ție...!" ca unui câine. Poate, de aceea a crescut morocănos şi ochii lui cenuşii erau totdeauna întunecați şi-ți ocoleau privirea. De la şapte ani era lung, bătăuş şi fura. Şi iată a intrat acum la o şcoală

medie de construcție din Galați. Numai într-un an a devenit alt om. Are parcă altă privire, albastră, limpede ca a lui Anişor. Mi-a vorbit de şcoala lui, de orele de practică pe şantier... Apoi mi-a arătat mâinile bătătorite, mari ca ale lui Gorovei.

— Uite, cu mâinile astea am să construiesc case. Tu îți dai seama? Cartiere întregi, blocuri pentru muncitori, parcuri, şcoli...

Serbare în sat. Bal. M-am dus în hainele albastre. Am jucat cu toate fetele. Ce-au mai crescut! Ba una de seama mea s-a şi măritat...

Întrebările despre şcoala noastră nu conteneau.

— O şcoală în munți? Cum sunt munții? O şcoală cu mai multe etaje? Dormitoarele sunt la al treilea etaj, sala de muzică la al cincilea? Vai, aş avea amețeală... Prin ferestre se văd brazii? Adevărat, numai brazi şi munți? O, dar frumos trebuie să fie! Ca'n basme...

— Realitățile noastre sunt mai frumoase decât poveştile, am spus.

Mă surprind deseori folosind aceleaşi cuvinte pe care le spune ofițerul nostru educator... Mândria de a purta în satul meu uniforma şcolii îmi creşte parcă pieptul, îmi înalță umerii, capul... Poate de aceea se miră fiecare:

— A! Cum te-ai schimbat! Eşti mai voinic, mai înalt.

Azi, sora mea cea mică mi-a arătat un ziar.

— Uite aici, scrie şi despre mine.

— Despre tine? Nu văd...

— Uite aici. Uite... nu vezi?

„Şcolarii încearcă puterea de încolțire a semințelor". Citesc atent, dar nu văd nicăieri numele ei. Dar ea dă zor:

— Dacă-ți spun că e vorba de mine... Uite!

Şi luându-mi ziarul din mână:

— Nu vezi ce spune! „Un mare ajutor la încercarea puterii de încolțire a semințelor le-au dat cadrele didactice şi elevii şcolii de şapte ani..." Păi, nu sunt eu una din „elevii şcolii de şapte ani"? Uite şi aici: „Elevii au adus la şcoală spre a fi supuse probelor de germinație, câte o sută de boabe grâu de primăvară, ovăz, cânepă şi alte semințe".

— Bine, bine, dar unde e numele tău? o întreb.

— Ei, numele meu! Doar tot satul ştie că eu am adus la şcoală semințe... Uite, aici, „una din sălile de clasă având condițiile"...

Vezi, e vorba de clasa mea – „a fost folosită ca laborator de experiență”. Întreabă pe cine vrei... Spune şi aici: „După patru-cinci zile s-au notat rezultatele. Cea mai mare parte din grâul de primăvară adus la şcoală a avut o putere de încolțire de 90—100%.” Tu înțelegi, Mitache? Asta a fost treabă, nu glumă... Şi ce noroc pe noi, tocmai clasa noastră! Nici nu ne-am gândit c-o să ne scrie în gazetă.

Avea atâta haz, cârnă, pistruiată şi încredințată că în ziar scrie despre ea, încât mi-a venit s-o iau în brațe s-o sărut. Dar m-am reținut. Prea a crescut şi prea e acum o persoană importantă.

Azi am primit o scrisoare de la Ilieş Stan. „Ce repede trec zilele vacanței”, îmi scrie. „Eu n-am găsit pentru piesă o ideie care să mă mulțumească. Dar tu? De trei zile sunt la Bucureşti, la o soră a mamei şi primul meu gând de cum am sosit a fost să văd „Zoia". În fața teatrului l-am întâlnit pe Vlad. M-am mirat că era în haine civile. Dar despre asta o să-ți vorbesc mai târziu. Mă grăbesc să-ți spun că am trăit cele mai frumoase clipe din viața mea. Păcat că n-ai fost şi tu să vezi... Tot plutonul nostru ar trebui să vadă piesa asta şi atunci sunt sigur că fiecare ar munci cu totul altfel, cu râvnă înzecită... chiar cu eroism... Acum sunt absolut încredințat că ține de noi ca să ajungem clasă fruntaşă. Ar trebui să mă ajuți şi tu, şi Vlad. Mai ales Vlad... Şi să vezi de ce „mai ales”.

După spectacol mi-a spus cu ifosele lui bine cunoscute: „Mă duc în cabina actorilor s-o văd bineînțeles pe verişoara mea!” La gândul că aş putea şi eu s-o văd de aproape pe interpreta „Zoiei” (n-am stat niciodată de vorbă cu o actriță), n-am mai putut scoate un cuvânt. Singurul lucru care mă făcea să-mi țin firea era că nu-l credeam pe Vlad decât pe jumătate. Dar închipuieşte-ți că n-a mințit. Vlad are într-adevăr o verişoară de care poate fi mândru. La început n-a vrut să mă ia cu el. Prea eram arătos în hainele militare, pe când el în civil – ce e drept – arăta ca un pui de bogdaproste. Chiar mi-a spus să-i împrumut într-o zi chipiul că nu şi-l găseşte... Şi de aceea umblă civil.

...Auzi! Să nu-ți găseşti chipiul! Ce zici, Rădaşa? În sfârşit m-a luat cu el. Ce clipe am trăit! Mi se părea c-o văd chiar pe Zoia, deaproape. Avea aceeaşi înfățişare chinuită, dar nespus de mândră; în zdrențe, cu obrazul zdrelit, dar înfrumusețat de eroismul ca de legendă a faptelor ei... La început a zâmbit, aproape că nu putea să vorbească, parcă-şi trăia încă rolul, dar

pe urmă cu cât firesc şi modestie m-a întrebat despre şcoala, despre munca noastră... Se uita atent şi chiar admirativ la uniforma mea. Iar lui Vlad i-a spus cu părere de rău: „Ţineam să te văd şi pe tine militar". Pe urmă s-a uitat la insigna mea şi l-a întrebat pe Vlad: „Eşti şi tu utemist?" „Bineînţeles" a răspuns Vlad, dar cam plouat. De fapt îmi părea şi mie rău pentru el, dar ce să-i fac? N-avea decât să nu-şi rătăcească chipiul. Eu îi eram recunoscător mătuşei mele că tocmai îmi curăţase şi îmi călcase hainele, de parcă eram scos din cutie. Am stat doar câteva minute în cabina verişoarei lui Vlad, unde au mai intrat şi alţi actori şi actriţe, toţi foarte tineri. Şi toţi mi-au admirat uniforma şi m-au întrebat despre şcoala noastră...

...Cabina era tapisată cu fotografiile partizanei, cu copii după tablouri celebre şi sculpturi oare o reprezentau în drumul ei spre spânzurătoare. „Le studiez mult, ne-a spus verişoara lui Vlad, mă uit ore întregi la aceste fotografii înainte de a juca rolul".

...Am înţeles din puţinele lucruri pe care ni le-a împărtăşit, cât e de serioasă şi de grea munca de actor, câte cărţi trebuie să citeşti.

...Când ne-am luat rămas bun m-am mirat că ne-a întrebat dacă vom defila la 23 August. „Bineînţeles, a răspuns Vlad. Mai e vorbă"?

— „Am să vin neapărat să vă văd", ne-a spus, luându-şi rămas bun de la noi.

...Pe stradă Vlad a stăruit să-i împrumut a doua zi chipiul, ca să-l vadă şi pe el în uniformă. I-am făgăduit, căci prea eram fericit şi prea îi eram îndatorat. În concluzie, abia aştept să ne reîntâlnim la şcoală şi ard de nerăbdare să scriem piesa pentru serbarea de sfârşit de an.

Ilieş."

P.S. Bine că n-am expediat ieri scrisoarea şi nici n-am lipit plicul. Ştii pe cine am întâlnit aseară? Pe Bradu... Şi ghici cu cine era?... Cu Moţatu! Un băiat lung, deşălat, cu ochii cam adormiţi (seamănă cu Zăvoiu) dar e mai spelb... Şi poartă beretă cu panglici fluturând pe spate. Ce mai încolo-încoa? Un răţoi! Am vorbit bineînţeles despre şcoală. Ei, ce crezi? Bradu era tot timpul de partea mea, susţinând că nici nu se compară şcoala noastră cu a marinarilor... „Cât despre uniformă, nici nu mai încape discuţie se lăuda Bradu. A cantemiriştilor e admirată peste tot."

N-am terminat scrisoarea lui Ilieş când iat-o pe soru-mea c-un

plic. Ca de obicei mi-a stat inima în loc. Eram absolut sigur că-i de la T. Când colo, Anişor! Şi totuşi pot să spun că mi-a făcut plăcere, că am râs cu poftă şi că mi s-a făcut dor de şcoală... Dar mai întâi aş vrea să redau înfăţişarea scrisorii lui Anişor. Nici dată, nici titlu, nici introducere... Rândurile încep orizontale, scris mare, literele parcă dansează, apoi pe spaţiul alb din dreapta devin mărunte, rândurile verticale pornesc ocolit pe sus, tot orizontale, dar cu capul în jos şi coboară iar verticale pe stânga, şi fac înconjurul hârtiei, pe jos, până ajung iar pe dreapta. Pe verso, tot felul de desene şi săgeţi către explicaţiile care urmează, cu scris mare şi litere mari, pentru ca să se micşoreze din nou când spaţiul se împuţinează. Şi acum iată cuprinsul:

„Ce frumoasă e vacanţa la şcoală! Să vezi ce-a mai crescut aripa cea nouă a clădirii! Am stat mult pe şantier. Un meşter tâmplar m-a ajutat să fac două roabe. Dar mai mici decât roabele adevărate şi mai mari decât jucăriile. Ce fericit e moş Pavel! În roabele astea, am pus pământ şi flori... Oricine intră în parc şi le vede, uitate ca din întâmplare pe peluza verde, rămâne locului uimit: „O! Cât sunt de frumoase!

Pentru jurnalul de perete am făcut o placă de zid, imitând calcio-vechio... Asta m-a învăţat un zidar, tot pe şantier. Sunt sigur că jurnalul nostru de perete o să fie cel mai frumos. Am fost şi pe la profesorul Garoiu acasă şi am văzut şi eu acuariumul. Fiindcă, vorba lui Garoiu: „În sfârşit ai meritat să vii să-mi vezi peştişorii”... Ce minune! Nu mai dorm noaptea, tot la ei mă gândesc. Vreau să am neapărat un acuarium şi ascultă, Rădaşa, dacă nu m-ar atrage alpinismul, scafandru m-aş face!

Dar tu nu-mi spuseşi nimic de clopoţelul care sună şi de lumina care se aprinde când li se face foame peştişorilor. Ce s-a mai mirat Scufiţa roşie când i-am povestit! Am întâlnit-o la Catinca... Grozav le-a interesat când le-am povestit cum un peştişor de pradă a mâncat patru zebruţe. Şi despre Macropodus-Picior mare, sau altul, Opercularis, care dintr-o singură lovitură dă melcul peste cap şi-i suge carnea, şi despre alţi bandiţi fioroşi... Dacă ai şti cum ascultau fetele... Dealtminteri lor le plac ştiinţele naturii, pe când eu, până acum, le găseam plicticoase. Dar să vezi de acum înainte cum am să învăţ. Numai de n-ar afla fetele ce elev am fost altădată...

Aş mai avea multe de spus, Rădaşa. Află că mă pregătesc serios să intru în U.T.M. Şi pentru asta în primul rând trebuie să-mi

îndrept toate notele proaste. Ce păcat că nu eşti şi tu aici! Am strâns cu Ionuț, Catinca şi Florica o mulțime de plante medicinale. D-abia aştept să vă reîntoarceți...”

Mi-am dat seama, citind scrisorile lui Ilieş şi Anişor, ce mult m-am legat de colegi şi de şcoală... Mi-am reamintit cu drag clipocitul neîntrerupt al Râşnoavei, zumzetul pădurii, svonul claselor şi totuşi cu oarecare tristețe m-am gândit: „A trecut vacanța!”

CAPITOLUL XXVI
După vacanța de primăvară

Scumpul meu „jurnal”! Iată-ne iar la şcoală. Azi e 1 Mai. Cerceluşii au apărut parcă anume ici, colo ca să puie mici pete roşii pe covorul verde mătăsos. Peste tot numai lalele, muşcate, garoafe, trandafiri şi crini. Pentru marea sărbătoare a muncii, moş Pavel a scos din seră toate florile roşii.

Serbarea a început la orele unsprezece fix, cu orchestra dirijată de bătrânul Iepure. Poenaru la acordeon, Anişor la pian, Dimescu, Voinicu şi eu la vioară, Gorovei la toba mare, Bergman la toba mică, Zăvoiu la corn şi toți ceilalți... unii la fluier, alții la trompete. Dar ca de obicei, peste toate se ridica, cu limpezimi de cristal, vocea de sopran, vocea uimitoare a lui Andriş Kemeny: „Te cântă satul, 1 Mai”!

Conferința lui Ilieş a fost scurtă, dar bogată în exemple. Nimeni nu sufla, nimeni nu mişca. Iar când Ilieş – întinzând brațul spre steagul roşu care fâlfâia pe schelele aripei noi a şcolii – a arătat ce datorăm acelora care s-au jertfit pentru ca noi să-l privim azi liberi şi fericiți, aplauzele au fost atât de puternice că a răsunat pădurea.

Corul a intonat: „*Unde pinii foşnesc în pădure”*, după care au urmat exerciții de piramide, (conduse de simpaticul nostru instructor de sport), care au stârnit murmure de admirație.

Alături de mine, Nicola îi spunea lui Garoiu:

— Caut să recunosc în atleții ăştia (se executa dublul şi triplul salt) pe băiețaşii sosiți de la țară, în urmă cu câteva luni...

— Da, răspunse Garoiu, îi vedem zilnic, nu ne dăm seama şi uite, deodată, au crescut. Li s-au schimbat mişcările, mersul şi vorba...

La fiecare fluierat al lui Sboru, elevii executau o comandă. Fluierul parcă spunea: „Urcați-vă sus pe umerii celor îngenunchiați; sprijiniți-vă în brațe şi genunchi pe umerii lor; întindeți piciorul drept... Urcă, Anişor, pe partea cealaltă. Urcați, Răsvan, Poenaru şi Bradu, luați-l pe Neculuț şi ridicați-l în picioare!” Dar cine putea să-şi închipuie cât a muncit locotenentul Sboru? Cine îl vedea acum pe Răsvan în luptele greco-romane, nu şi-l putea închipui cu câteva luni înainte, privind speriat la cercul cel mare şi suspinând: Da’ mare e! La ce-i bună namila asta de roată?

Urmară săriturile pe ladă. În parc e liniște, parcă şi munții îşi țin răsuflarea. Numai păsările nu se sinchisesc şi cântă şi sporovăiesc. Ochii toți sunt ațintiți spre ladă. Săriturile în lung, răsturnarea liberă şi răsturnarea numai din omoplați, apoi numai din ceafă, sau numai din cap, executate de elevi cu o mlădiere şi o precizie desăvârşită, de acrobați, stârnesc aplauze. Dar numaidecât se aşterne o liniște în care nici păsările nu mai ciripesc, nici pădurea nu mai foşneşte, nici spectatorii nu mai răsuflă. Zăvoiu şi Gorovei execută saltul mortal peste ladă! Fără greşeală.

Urmează meciul de box. Profesorul de geografie se miră, glumeşte:

— Ia te uită ce bicepsi la Gorovei! Cum să mai îndrăznesc să-i pun notă proastă?

Mie îmi umblă în minte nişte versuri pe care le caut de mult...

Boxeurii Anişor şi Răsvan apar în pantaloni scurți şi mănuşi gigantice.

Râsete izbucnesc când încep să se lovească. Îşi dau în gât, în antebraț, în genunchi, pe unde nimeresc. E o răfuială veche între ei...

Deodată simt c-am prins versurile care până acum mă ocoleau ca fluturii după care alergi.

Emoționat, mă ridic sa văd unde e profesorul de muzică. Nu aveam răbdare. Trebuia neapărat să meargă cu mine să mi le cânte la pian.

— Ce-i, Rădaşa, ce-ai pierdut? mă întreabă profesoara de chimie. Căuta un loc...

Mă scol şi-l ofer pe al meu. Dar ea rămâne în picioare.

— Am nevoie de profesorul de muzică.

— Urgent?

— Da, urgent!

— Dar ce s-a întâmplat?

— Mi-au venit în minte nişte versuri pe care le caut de mult şi vreau să mi le cânte. E vorba de... de fapt... să vedeți, e un secret!... Vrem să-i facem o surpriză şefului şcolii la sfârşitul anului...

— Hai să ți le cânt eu.

O privesc mirat şi mă întreb: „Nu râde de mine?”

— Te temi să nu-ți pun versurile într-o formulă chimică? N-avea grijă, Rădaşa!

Şi porni cu pasul hotărât de-a-lungul aleii. Era sfârşitul programului serbării.

Eu o urmai prin parc, apoi pe scări, spre sala de muzică. Urca sprintenă, vorbea întruna:

— În primul an am urmat conservatorul şi facultatea. Pe urmă a trebuit să aleg între canto şi chimie!

Nu-mi venea să cred.

— Şi de ce ați ales chimia?

— Poate că nu aveam destul talent pentru canto... Poate fiindcă m-a pasionat chimia.

— N-am putut niciodată înțelege cum chimia poate să pasioneze pe cineva!

— Laboratorul e un lucru nespus de atrăgător. Vezi, laboratorul de chimie analitică e de-a-dreptul pasionant. Gândeşte-te ce înseamnă să găseşti ceva ce n-a mai fost; să răspunzi practic la o întrebare – în sfârşit, să te bați pentru a zecea mia parte dintr-un gram... Dar deocamdată să vedem ce vrei să pui pe note.

— Îmi făgăduiți că rămâne un secret?

În sala de muzică, prin ferestrele mari, lumina năvălea cu atâta putere, încât albul pereților îmi ustura ochii.

— E vorba de strofa a doua din „Imnul cantemiriştilor”. Prima strofă a scris-o un colectiv de elevi din anul III.

— Poți să mi-o fredonezi?

Şi fiindcă şovăiam:

— Nu-i nevoie să ai voce, totul e să fredonezi exact.

— Mlădițe din țara întreagă,
Pe falnic meleag de poveste
Ne creşte Republica dragă
Cu brazii săi drepți de pe creste.

Rămânând în picioare, atentă, Chimicuța încercă de câteva ori melodia la pian. Apoi, după ce-o prinse, începu a cânta. O voce contra-altă joasă, cu rotunjimi pline, melodioase, calde şi puternice în acelaşi timp. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că tocmai profesoara de chimie putea să-şi plimbe cu atâta măestrie degetele pe clapele pianului.

— … Aveți o voce tare frumoasă… îndrăznii.

Profesoara nu se împotrivi:

— Da, ştiu. Totuşi. A trebuit să aleg între muzică şi chimie.

— Nu credeți că-i trist, am întrebat, să trebuiască la un moment dat să alegem între două sau mai multe lucruri care ne plac deopotrivă? M-am gândit şi eu adesea: Scriitor? Sau aviator?

— E nevoie de mult discernământ, desigur. Totuşi criteriul e simplu: să ne hotărâm pentru ceea ce credem că putem împlini mai bine. Şi fără trecere:

— Ia să vedem strofa a doua.

O clipă mă prinse panica: o uitasem! Dar versurile îmi veniră limpezi în minte:

Pe buze ne-a scris dimineața
Surâsul cel proaspăt al ei,
În ochi voioşia şi viața
Dar nu-i vom cruța pe mişei”

Chimicuța încercă o melodie, o reluă de câteva ori, apoi se îndreptă spre tablă, scrise mai întâi notele primei strofe cu repeziciunea cu care scria formulele chimice, apoi trase alt portativ şi scrise notele pentru versurile mele.

Nu pricepeam nimic.

— O să vedem acum! zise rămânând în picioare, cu brațele întinse şi degetele pe clape.

După ce schimbă câteva note, trecând mereu de la tablă la pian şi de la pian la tablă, îmi cântă ambele strofe.

— Îmi place foarte mult, am bâiguit. Adică muzica…

Aş fi vrut să-i spun cât îi sunt de recunoscător.

— Profesorul de muzică poate să găsească ceva mai bun. Oricum, versurile sunt frumoase… Şi-mi pare bine c-o să avem un imn al nostru, al şcolii.

— Tot nu înțeleg ce legătură poate să existe între muzică şi

chimie, stăruii.

— Legătura e simplă: dragostea de viață, de oameni. Asta e. La baza a tot ce facem, asta trebuie să fie!

Gândeam: „E frumos ce spune! Dar eu tot nu pricep ce-a putut-o atrage spre chimie...”

— Laboratorul e primul aspect de muncă independentă, şi atmosfera de care te apropii cel mai mult de munca cercetătorului. Nici nu ştii ce curiozitate îți poate transmite un profesor pe care îl preocupă sintetizarea unor medicamente, bunăoară. Cum stai cu sufletul la gură să păzeşti mersul unei reacții, cu câtă plăcere cântăreşti anume substanțe, în sfârşit tot ce duce la determinarea punctului de topire al corpului rezultat în urma sintezei... În chimie, oricât de mică şi neînsemnată e contribuția pe care o dai, ai certitudinea şi mulțumirea că ai ajutat la cunoaşterea vieții şi în acelaşi timp la mersul ei înainte. Înțelegi, Rădaşa?

În parc, şeful şcolii propunea profesorilor să joace şah cu elevii – pe câte o sticlă de bere.

— Dacă va pierde elevul, va plăti „şeful şcolii”, zâmbi colonelul. Dar eu sunt sigur că elevii mei vor juca cu toată atenția şi că n-o să-mi facă nicio pagubă. Vreau să beau din sticlele pe care o să le câştigați voi.

Niciodată nu-l văzusem atât de vesel.

Se porniră zeci de partide de şah.

— Ştii să joci şah, Rădaşa? mă întrebă profesoara de chimie.

— Nu... Mă preocupă prea mult literatura. Vreau să scriu cărți... Şi chiar o piesă de teatru. Dar îmi dau seama că pentru asta trebuie să cunoşti oamenii, viața, şi-i foarte greu. Eu de altfel mă cam pripesc, şi de cele mai multe ori greşesc.

— E bine că-ți dai seama.

— Care e cea mai bună definiție a vieții? întrebai.

— Viața e o etapă în istoria desvoltării materiei. Deci să studiem desvoltarea materiei, Rădaşa. Şi anume chimia, spuse zâmbind. Apoi vrând parcă să mă încredințeze că nu glumeşte: celula e ea însăşi rezultatul unui proces chimic.

În clipa aceea îl auzii pe Anişor:

— Frumoasă ar mai fi viața de cantemirist, fără fizică!

Era la un pas de noi, de vorbă cu profesorul Brebu.

Profesoara de matematici se apropie şi o luă deoparte pe Chimicuța.

— Cum ar arăta un viitor militar care n-ar şti fizică? mă întrebă Brebu privind cu înțeles spre Anişor. Doar trebuie să ştii fizica pentru ca să poți cunoaşte principiul construirii avionului, ce zici, Rădaşa? şi fără a aştepta răspunsul meu – şi ca să ştii fizică, ai nevoie de matematică.

— Clar, zâmbi Anişor.

— Clar, făcu Brebu, mulțumit.

Ilieş Stan îmi făcea semne. Părea că avea să-mi spună ceva important.

Eram nerăbdător să ştiu ce voia Ilieş. Dar mai întâi i-am mulțumit călduros profesoarei de chimie.

— A venit Vlad! îmi suflă Ilieş, de îndată ce mă apropiai.

— Ei şi? Ce-i dacă a venit? Ce mare eveniment. Noi am venit de ieri.

— A venit fără chipiu.

— Cum fără chipiu?

— L-a pierdut de tot... Doar ți-am scris în vacanță. Nu ții minte? Numai că atunci mi-a spus că s-o fi rătăcit prin casă... Pe când acum, pretinde că la plecare a scos capul pe fereastra trenului pe când trecea printr-un tunel.

Ilieş era amărât.

— Tocmai acum când plutonul nostru a mai ieşit la lumină. Adineaori şeful şcolii ne admira jurnalul de perete. Hai şi tu în clasă, să vezi...

Articolul de fond era al meu. Şi-apoi grozav aveam ambiția ca în cinstea lui 1 Mai jurnalul nostru să fie mai izbutit decât al clasei I-a B. Grăbit, urcând câte două trepte, am ajuns în clasă.

În fața ziarului de perete erau într-adevăr adunați câțiva profesori şi ofițerul nostru educator.

— Forma e atrăgătoare, conținutul original, spunea profesorul Gabriel. Apoi, zărindu-mă: – Bravo, Rădaşa! Ziarul vostru de perete e cel mai frumos!

— Placa de gips e de mâna lui Anişor! făcu locotenentul Iovan. În vacanță a rămas în şcoală şi a luat lecții de zidărie.

Articolele nu erau lipite pe hârtie ca de obicei, ci într-adevăr pe o placă de gips imitând calcio-vechio, aşa cum îmi scrisese Anişor.

Profesorul Gabriel citi tare:

— „Drapelul unității e simbolul onoarei militare, al vitejiei şi al gloriei. Simbolul dragostei de patrie. În curând, în unitatea

noastră va avea loc înmânarea...”

Eram emoționat. Articolul meu!

— Dar ce frumos e chenarul şi desenul! se minună profesorul de rusă.

Titlurile erau în relief, scrise cu litere de lemn vopsite în roşu, lăcuite. De unde au apărut aceste talente în clasa I-a A?

— Vlad a avut totdeauna gust şi îndemânare, zise profesoara de desen.

— Vlad!... Păcat că e dezordonat.

Se vedea după scurta pauză în care-şi căutase cuvântul şi după felul mânios în care-l rosti că locotenentul Iovan era tare nemulțumit...

— Ce-a mai făcut? întrebă cineva dintre profesori.

— Şi-a pierdut chipiul.

— Ei asta-i! Cum se poate?

— Explicația lui obişnuită: „Întâmplare, ghinion...”

— Ia să vedem ce spune Răsvan, făcu profesorul Gabriel şi citi tare:

— „Sunt atent în timpul orelor. Iau notițe cât mai clare pentru problemele nelămurite, cer ajutor tovarăşilor profesori, ofițerului educator şi chiar colegilor. În timpul meditației îmi planific timpul, începând cu lecțiile cele mai grele, îmi scriu temele. Lecțiile nu le repet cu cuvintele din carte sau cu ale tovarăşilor profesori, ci cu propriile mele cuvinte. Nu caut să le memorez, ci să le înțeleg. Şi nu să le înțeleg izolat, ci legate de toate lecțiile învățate înainte”.

— Just! făcu înseninat ofițerul educator. Dar şi articolul lui Bradu e bun: *„Cum muncesc pionierii în clasa noastră”*.

— Mă întreb unde erau până acum pionierii clasei I-a A? se miră profesoara de desen.

— Erau mici, zâmbi locotenentul Iovan. Acuma au mai crescut.

— Lui Anişor i-au rămas scurți pantalonii, zise bunul „Dalşe”.

— Parcă a mai crescut şi Răsvan, făcu şi profesoara de desen.

Iar locotenentul Iovan, tresărind ca omul care-şi aminteşte un lucru important:

— Azi e ziua lui! Împlineşte 15 ani.

Şi luându-mă deoparte:

— Dă fuga la moş Pavel în seră şi înmănunchiați un buchet frumos de flori, să-l oferim lui Răsvan de ziua lui.

Aseară, înaintea cinei, am stat mult de vorbă cu Ilieş. El n-a găsit nicio ideie pentru piesa de fine de an.

— Nici eu... la început... Am şi scris, în vacanță, ofițerului educator, care m-a sfătuit – dealtminteri ca şi înainte de plecare – să recitesc cu atenție „jurnalul”. „Printre însemnările zilnice, ai să găseşti neapărat subiectul”! Şi aşa am făcut.

— Ei, lasă toate introducerile astea! Dacă l-ai găsit, ce mă mai ții? Dă-i drumul! făcu Ilieş.

— Ascultă! S-a pierdut câinele şcolii şi un grup de băieți pornesc să-l caute.

— Ei îşi?

Ilieş era dezamăgit.

— Şi ajung la o cabană unde-l găsesc. Dar bătrânul cabanier...

— Vrei să zici cabanieră...

— Mă rog, nu sunt obligat să fotografiez realitatea. Dimpotrivă...

— Mai departe, mai departe!

— Bătrânul cabanier nu vrea să-l dea. În sfârşit, tu ştii cum s-a întâmplat.

— Tocmai. Nu văd întrucât ar fi interesantă o astfel de piesă. Adică unde ai vrea să ajungi...

— Acolo unde elevii izbutesc să-l convingă pe bătrânul cabanier să-şi dea nepoții la şcoală. Căci moş Costache – aşa îl va chema – are doi nepoți, o fetiță de vârsta Scufiței roşii şi un băiat de vârsta noastră.

— Hm! Şi tu crezi că-i interesant?

— Dacă izbutim să facem dintr-un bătrân ursuz, ca „Muma pădurii”, cu idei înapoiate, un om deschis la minte, un om de-al nostru şi să arătăm că asta este isprava unor elevi cantemirişti, înseamnă că am făcut o treabă foarte bună.

Fața lui Ilieş se învioră, ochii lui scăpărară, încălziți de acea curiozitate şi participare la tot ce se întâmplă în jur.

— Şi ca să izbutim, de ce depinde?

— Hm! De talentul autorului, cum ar spune Vlad: „bineînțeles”... Cu alte cuvinte, un băiat şi o fată se iubesc; părinții se opun la căsătorie... Şi cu întâmplarea asta, dacă eşti Shakespeare scrii „Romeo şi Julieta”...

— Adică tu eşti Shakespeare.

— Nu sunt Shakespeare şi nici nu voi scrie „Romeo şi Julieta”. Totul e să scriu, adică să scriem, amândoi poate, o piesă onorabilă pentru sfârşitul de an şcolar.

— Ce înțelegi prin „onorabilă”? întrebă Ilieş cu îndoieli.

— Înțeleg o piesă care să ridice prestigiul clasei noastre, şi care mai ales s-o înduplece pe „Muma pădurii” să-şi dea nepoții la şcoală. Căci o s-o aducem şi pe ea la serbare...

— O aducem legată! râse Ilieş încântat deodată.

— Pentru regie, m-am gândit la Vlad.

— Vlad? Nu merită. Tu-ți dai seama ce-nseamnă să-ți pierzi chipiul? Bine i-a zis locotenentul Iovan: „Un soldat care-şi pierde chipiul în timp de pace, în timp de război poate să-şi piardă armamentul sau ordinul care conține secrete militare...”

În clipa aceea, sună goarna pentru adunarea de seară. Anişor veni spre noi, cu aerul grozav de încântat.

— O să avem diseară un tort pe cinste!

— Păi, am avut la prânz. Crezi că a mai rămas?

— La prânz a fost pentru 1 Mai. Acum avem un tort special, de ziua lui Răsvan. Dar să nu mai ştie nimeni. E o surpriză...

— Şi tu, de unde ştii?

— Mi-a spus profesorul Brebu... „Clar”?

— Şi de unde ştie „Clar”?

— De la nea Mitică, bucătarul...

— Dar bucătarul de unde ştie?

— Ei, cine nu ştie că azi e ziua lui Răsvan? N-ați văzut? Şi moş Pavel ştie... I-a trimis un buchet de flori – pe-atâta! încheie el cu admirație, arătând cât de mare era buchetul.

Săptămâna s-a desfăşurat numai cu succese în plutonul nostru. Eram cu toții fericiți că la fizică îl aveam pe Brebu în tocul lui Chilian. Doar Vlad era bosumflat. Şi repeta mereu:

— Şi ce-i dacă a mai rămas după treburi în Bucureşti?

Dar noi nu ne uitam în gura lui Vlad. Bergman, Răsvan, Bradu, Zăvoiu au început să activeze cu entuziasm la cercul de fizică. Ilieş şi cu mine, la cel de literatură. O preocupare serioasă pentru noi e piesa de teatru. I-am arătat profesorului Gabriel planul şi m-a încurajat. Numai în privința regiei sunt cam încurcat. Cred că Vlad e cel mai priceput. De- altminteri în ultima vreme ne-am apropiat foarte mult. Chiar Ilieş îl priveşte cu alți ochi, de când a văzut ce verişoară are.

Dar e cu atât mai furios că şi-a pierdut chipiul. Vlad e şi el necăjit:

— Voi vă dați seama? Tocmai când eram hotărât să deviu alt om! Eram absolut sigur că am să ajung primul pe şcoală. Şi

acum, uite ce întâmplare stupidă. Chipiul...

— Ce ai căutat să deschizi fereastra tocmai când treceai prin tunel? Sau de ce n-ai închis-o, ca fumul să nu pătrundă în compartiment, să nu supere pe ceilalți călători? l-a întrebat Ilieş cu asprime.

— Parcă ai fi ofițerul educator! Aceleaşi întrebări mi le-a pus de zeci de ori... bombăni Vlad.

— De fapt mi se pare destul de curios şi mie... Ce-ai căutat să te apleci aşa ca să-ți cadă chipiul...?

— Linia ferată era foarte aproape de o lizieră de pruni... S-a agățat de o ramură...

— Era „lizieră de pruni" în tunel? se ridicară sprâncenele lui Ilieş.

— Bineînțeles, numaidecât după ce am ieşit din tunel. Simțeam că Vlad minte. Dar ce interes avea? Un lucru era sigur, că şi-a pierdut chipiul.

— Atunci poate că se află şi acum acolo „agățat în pruni". Şi dacă ar pleca cineva la gara cea mai apropiată, sau ar telefona...

— Da, aşa spunea şi ofițerul educator... S-a şi telefonat. Dar nu s-a găsit nimic, făcu Vlad.

CAPITOLUL XXVII
Adunarea de U. T. M.

În clasa I-a A, se luau în fiecare zi numai note bune.

În cancelarie se recunoştea elanul în muncă şi chiar disciplina elevilor. Şi totuşi locotenentul Iovan era frământat. Privea pe ferestrele larg deschise munții cu vârfurile fumegânde. „Când te uiți de-aici, drumurile parcă urcă drept spre piscuri. Dar câte coborâşuri nu sunt în aceste suişuri, câte ocoluri până ajungi sus"... Dus pe gânduri aşa, fu cu totul surprins de cei trei elevi care dădură buzna pe uşă.

Dimescu, Voinicu şi Ilieş Stan vorbeau deodată. Ținuta, fețele lor erau atât de schimbate că locotenentul Iovan se ridică în picioare, împins ca de un arc:

— Dar ce s-a întâmplat?

— Chipiul lui Vlad... începură toți trei deodată.

— Cum a ajuns la voi? Ofițerului educator îi apăruse între sprâncene o linie ca o tăietură de cuțit.

— La cofetărie, tovarăşe locotenent! Îl lăsase Vlad amanet la cofetărie! Am dat noi banii şi l-am scos.

Unul din elevi întindea bărbia, altul braţul, al treilea capul şi toţi parcă voiau să dovedească, arătând chipiul, că aşa era. Căutătura vioaie, atât de prietenoasă a locotenentului Iovan deveni rece, încruntată. Dar vocea nu i se iuţi:

— Iată unde a ajuns Vlad...

Şi cercetând chipiul de parcă voia să se încredinţeze bine:

— Cine vi l-a dat?

— Madam Finachi, ştiţi, cofetăreasa... Tot intra în vorbă cu noi. „În ce clasă sunteţi? Când v-aţi înapoiat din vacanţă?..." Dar noi aşa ca s-o cicălim şi s-o ţinem la distanţă, repetam la fiecare întrebare: „Secret militar". Dumneaei stăruia. Întreba de Vlad. Dar noi tot aşa: „Secret militar". S-a supărat foc: „Are o datorie la mine", spuse până la urmă. Dar noi de colo: „Nu trebuia să-i daţi prăjituri, pe datorie". Atunci şi-a ieşit din fire: „Nu i-am dat prăjituri, i-am dat bani, bani buni: o sută de lei. Cică să plece cu rapidu' şi să mai plătească nişte datorii..." Fără să mai stea pe gânduri, cofetăreasa a scos din dosul tejghelei chipiul. „Mi l-a lăsat amanet. Dacă-mi înapoiază suta, i-l dau. Să vie cu banii! Ce să fac eu cu chipiul lui?" Ne-am dus, am căutat pe unii care aveau ceva bani, am strâns o sută de lei... N-am vrut să mai lăsăm acolo chipiul amanet.

Vorbise Dimescu în numele celorlalţi.

Dimescu, atât de cumpătat în mişcări, atât de respectuos, el, care rămânea totdeauna la doi paşi când vorbea unui superior, gesticula acum, se împleticea, gângăvea. Voinicu voia parcă să-i întărească spusele, dar limba i se împleticea şi lui. Pe faţa tuciurie nu se mai ivea zâmbetul deschis, lumina dinţilor albi. Iar Ilieş pălise de tot şi ochii lui păreau şi mai rotunzi şi mai curioşi şi mai roşcaţi.

Locotenentul Iovan căută să-şi adune gândurile. Era tare mâhnit. Cu puţine clipe înainte stătuse de vorbă cu Vlad, care îi povestise cu amănunţime cum îi căzuse chipiul în tren, pe fereastra deschisă.

— Bine aţi făcut că aţi dat banii... Elevii şcolii noastre nu trebuie să aibe datorii. Să-l aduceţi aici pe Vlad. Căutaţi-l şi pe Neculuţ. Am să expun situaţia, căci Vlad nu este la prima abatere. Şi toate au fost grave. O să ducem discuţiile aşa cum trebuie, în cadrul biroului nostru de U.T.M. Vlad va expune la rândul lui

situația aşa cum o vede el. Biroul o să decidă dacă problema trebuie pusă în cadrul adunărilor noastre lunare sau într-o adunare extraordinară.

Cei trei elevi, acum mai liniştiți, duseră palma întinsă la chipiu şi, izbind scurt tocurile bocancilor, ieşiră pe uşă.

În sala de festivități, parchetul galben, lustruit proaspăt, i se părea lui Vlad nesfârşit, ca o câmpie. Lăzile şi caprele de sărit, mesele de ping-pong, mingile de volei fuseseră scoase.

Dar Vlad nu vedea nici pânzele roşii, nici pereții împodobiți cu fotografii şi lozinci, deşi erau toate la locul lor. Nu vedea decât capete, parcă mii de capete... Printre ele, departe, aproape de scenă, o fată. Fără să vrea, Vlad se gândi la Zoia, adică la Marta în rolul Zoiei şi un fior rece îl trecu din tălpi până în creştet. Ce căuta aici? Ca să vadă mai bine, strânse ochii, dar parcă erau plini de nisip, sala parcă se lungise, parcă o vedea printr-un binoclu cu lentila care depărtează. Totuşi o recunoscu pe profesoara de chimie. Nu fiindcă-i desluşea chipul, ci fiindcă era singura profesoară utemistă şi nu lipsea niciodată de la adunări.

Dar de ce e atât de împodobită sala de festivități? De ce are aceasta înfățişarea de zile mari? Flori peste tot... Vlad îşi aminteşte că vor fi primiți azi în U.T.M. Bradu şi Zăvoiu. De ce tocmai azi? Vlad se află în ultima bancă, cu ochii roşii, fața umflată, nasul borcănat de plâns. Oare se va cere excluderea lui? I se părea că toate capetele se întorc către el, că toate buzele se mişcă şi şoptesc numele lui şi parcă se înmulțeau în oglinzi paralele chipurile celor din sală.

„Ce naiba, am fierbinți eli?" Ar fi vrut dimpotrivă să-şi simtă capul limpede, să se poată apăra... Va recunoaşte cinstit: „Am fost un ticălos". Dar va stărui: „Vreau să mă îndrept! La urma urmei ce mi se poate imputa? Chipiul nu l-am pierdut. Îl am". Îşi va face o autocritică aspră... Nu va vorbi despre „întâmplare", despre „ghinion", ci despre uşurința lui vinovată. Dar ghinion, tot a fost! „Tocmai acum când voiam să mă îndrept". Tocmai în duminica aceea, după ce stătuse de vorbă atât de mult cu ofițerul educator şi-i vorbise despre verişoara lui, despre felul cum interpretează rolul Zoiei. „Aş vrea să fiu demn de ea..." Şi Vlad parc-o aude:

„Eşti utemist"? — Parcă o vede, admirându-i uniforma.

„Bineînțeles, nu i-am mai spus locotenentului Iovan că am împrumutat chipiul lui Ilieş. Ca să mă prezint în uniformă a doua

zi.”

Vlad îşi trece mâna pe frunte, îşi şterge năduşala rece. La masa ca de sărbătoare, Dimescu, Voinicu, locotenentul major Şoimu, Neculuț, Ilieş Stan...

— Din o sută şase membri sunt prezenți o sută patru... aude Vlad.

Parcă are urechile astupate cu vată. O sută patru? Poate n-a auzit bine. Sunt în sala asta o mie patru sute, paisprezece mii, o sută de mii...

— Lipsesc motivat...

„De ăştia am scăpat, poate o să fie mai uşor aşa”, gândeşte Vlad.

Locotenentul Şoimu şade sau e în picioare? Vorbeşte mai repezit ca de obicei. Aşa e el, are vorba pripită, dar se întoarce de nenumărate ori asupra celor spuse până vede că toți au priceput. De câte ori nu i-a vorbit şi lui aşa, ca unui frate mai mic. „Măi băiete, ascultă aici, măi frate, uite...”

— Tovarăşi, deschidem adunarea noastră de azi. Propunem pe ordinea de zi următoarele puncte...

Vlad nu ştie cum a ajuns pe scenă. Vede acum de-aproape lucind părul negru al comandantului de companie cu unele fire albe. Şi-şi aminteşte că odată îi spusese: „Vlad, mi-ai scos peri albi”.

Lui Voinicu i se vede numai albul ochilor în obrazul smolit. Dimescu clipeşte des, parcă-l supără soarele. Neculuț îl măsoară pe sub sprâncene cu ochii lui vineți ca oțelul...

— Cazul tovarăşului Vlad Ion...

Dimescu, în calitate de secretar al organizației de U.T.M. pe şcoală, vorbeşte cu toată gravitatea!

Vlad nu mai aude. Gândeşte:

„Cum ar fi dacă aş sta eu acolo, la dreapta lui Şoimu şi aici în locul meu ar fi judecat el, Dimescu... Dacă eu aş expune cazul lui... cazul elevului Dimescu Crivăț. Dacă Dimescu şi-ar simți genunchii moi, gura uscată, ochii fierbinți!”

Şi totuşi, Vlad n-ar vrea să se termine adunarea prea repede. I se pare că atâta timp cât e acolo, drept în picioare, şi se desbate cazul lui, totul se mai poate schimba, îndrepta...

Parcă aude vocea Martei: „Eşti utemist?” Parcă o vede desculță, cu pantaloni băeteşti, cu bluza sfâşiată pe piept, gâtul lung, puternic, capul mic, în totul Zoia aşa cum o arătau fotografiile din

perete... — „Eşti utemist?" îl întrebase, iar el răspunsese cu mândrie: „Da!"

Şi a doua oară când se dusese în uniformă: – „Ei, aşa mai zic şi eu! Eşti aproape ofiţer!" Vlad ar vrea să-şi înfunde urechile. Îi sbârnâie auzul... I se pare că fiecare repetă acelaşi lucru: „Chipiul amanet, ce ruşine! Să pleci cu capul gol, un militar cu capul gol..." Vlad aude, dar cuvintele vin de departe. Întâmplarea i se pare acum atât de absurdă că nu-i vine să creadă... E vorba de el? Ce n-ar da să fie un vis! Să se trezească şi să râdă. — „Ei comedie, cum era să-mi las chipiul? — Şi de ce l-am lăsat?... Ca să am bani să plec cu rapidul... Rapidul pleca dimineaţa. Să ajung mai repede decât ceilalţi. Ba mai aveam şi nişte datorii... Dar de ce aveam datorii? Cont deschis la cofetărie... Aşa îi spusese „profesorul". Dar de când a plecat Chilian, cofetăreasa n-a mai vrut să ştie de „cont."

Totul e aşa de amestecat în capul lui. De un singur lucru îşi aminteşte acum precis, că tot timpul crezuse că n-o să afle nimeni... Acasă va umbla în civil şi la înapoiere va veni cu bani şi-şi va scoate chipiul. Ce simplu părea!

Vlad îşi dă seama că tace şi că totuşi ar trebui să vorbească, să se explice, să se apere... În sală, linişte. I se dăduse cuvântul. De ce nu vorbeşte? Şoimu e în picioare sau şade?

— Da, recunosc, nu trebuia... Dar voiam să plec cu rapidul. Şi nu era numai asta. Aveam datorii. Dacă ar fi fost aici profesorul Chilian, m-ar fi împrumutat. Dar plecase. Era cel mai bun prieten al meu, şi poate nu se mai întoarce şi n-am să mai am niciun prieten. Bineînţeles că nu mai am niciun prieten.

Enervat, Vlad îşi dădu frâu liber:

— Ţinea la mine. „Profesorul" era singurul care mă înţelegea... Mă preţuia... Mă apăra.

Iovan se gândea: „Iată opera lui Chilian!... De ce nu e aici să-şi vadă isprava?"

— Şi acum, după ce aţi ascultat raportul tovarăşilor din birou, zise Dimescu, după ce a luat cuvântul elevul Vlad şi aţi văzut poziţia pe care se află, vă rog, tovarăşi, să vă înscrieţi la cuvânt. Cât mai mulţi! Fiindcă e o problemă care ne priveşte pe toţi, o întâmplare care compromite organizaţia noastră de bază. Vă rog să vă înscrieţi la discuţii.

— Ca organizator de grupă din care face parte Vlad... Vocea de clopoţel a lui Neculuţ dintr-a I-a B limpezeşte parcă auzul lui

Vlad, îl readuce aici, în sala asta, în care se hotărăşte soarta lui.

„Poate că aşa şi-a închipuit Marta că sunt, un băiat ca Neculuț, muncitor, conştiincios, care-mi respect uniforma. Uniforma mea e la fel ca a lui Neculuț, ca a lui Voinicu, ca a lui Dimescu, ca a lui Ilieş Stan, Răsvan. Uite şi Bradu. Ce caută aici Bradu? Doar nu-i utemist?"

— Vlad nu îndeplinea sarcinile lui de utemist. Angajamentele lui erau formale. Când cineva se ridica să-l critice, îl privea cu duşmănie şi pe urmă între patru ochi îl amenința: „Las' că te aranjez eu..." Se lăuda cu tatăl lui care e director, la „Învățământ". Aşa spunea mereu şi avea un caiet în care...

Lui Vlad nu-i venea să creadă că Neculuț poate fi atât de duşmănos! „Şi eu care aş fi jurat că nu e în stare să facă rău nici unei muşte... Ce motan prefăcut! Ieri şi-a pierdut o oră ca să-mi lămurească o problemă de matematică, deşi nu suntem în acelaşi pluton şi acum uite-l!".

Din fundul sălii se aude o voce groasă.

„Ăsta ce mai vrea? se întreba Vlad. Când s-a înscris şi boxeurul la cuvânt? Înțeleg, să-mi dea un pumn, la asta se pricepe, dar să mă judece pe mine? Gorovei, care n-a citit o carte în viața lui?"

— Ca elev de serviciu pe şcoală, Vlad n-a dat curierului scrisorile noastre. A furat timbrele şi n-a trimis scrisorile. (Gorovei se exprima greoi). Odată am scris o ilustrată. Vlad n-a trimis-o. Am găsit-o după multă vreme în pupitrul lui Vlad, cu nişte cuvinte... urâte, scrise de el... Nu pot să le spun aici, dar tovarăşul locotenent major ştie. I-am arătat ilustrata. Vlad a scris nişte cuvinte urâte şi a lăsat dedesubt numele meu. Când am vrut să mă plâng m-a amenințat cu caietul. Era scris în caietul lui de câte ori m-a văzut fumând sau m-a auzit înjurând. Ştiu că e urât să fumezi, să înjuri. E adevărat, venisem cu astfel de obiceiuri, la începutul anului. Dar nu răbdam să fiu amenințat. Mie nu-mi era frică. Dar altora le era frică de caiet. Nimeni nu putea să-l critice pe Vlad. Ne amenința cu caietul lui.

Lui Vlad îi ardeau obrajii, urechile parcă îi luaseră foc. Da, toate astea le făcuse, recunoştea, dar de mult, la începutul anului şcolar, „pe vremea războiului cu burii", cum avea obiceiul să spună... E o nedreptate să i se amintească după atâta vreme un lucru pe care el, cel de acum, nu ar mai fi în stare să-l facă. E sigur că n-ar mai fi în stare. Nu se poate să nu recunoască fiecare că el nu mai e acelaşi. Mai ales de când văzuse „Zoia", de când

stătuse de vorbă cu Marta. Ilieş fusese cu el... Ilieş de ce nu-i ia apărarea?

„Hai, Gorovei, treci în locul meu şi să te judec şi eu pe tine, să spun cum te-ai îmbătat atunci, la începutul anului, la cabană şi la întoarcere, cum ai căzut în apa Râşnoavei şi cum cântai: „maia serța... maia serța...” O să zici că e mult de-atunci, de-atunci n-ai mai băut... Poate nici nu mai fumezi, dar nici eu n-am mai luat de atunci timbrele de pe scrisori şi n-am mai adăugat cuvinte urâte. Ce, crezi că dacă te pricepi că tragi un pumn şi să conduci o maşină şi dacă m-ai luat în spinare când mi-am sucit piciorul prima dată la schi înseamnă că poți să mă judeci tu pe mine? Ce-i dacă ai muşchii tari? Voi avea şi eu? hotărî Vlad. Asta depinde numai de mine”.

Simțea nevoia să strige, să plângă... Îi era ciudă pe toți cei de colo, ce mai aveau să-i aducă aminte de toate greşelile, de toate prostiile din trecut. „Şi „Chimicuța” de ce se uită la mine?”

Profesoara de chimie se uita cu luare aminte la Vlad. Băiatul ăsta bucălat, pe care-l asemuia întotdeauna cu un copil care se joacă cu clăbuc de săpun într-un ciubăr de apă, avea deodată fața trasă şi ochii înfundați. Slăbise parcă sub ochii ei. În fața moale începuseră să se deseneze umerii obrajilor. Buzele de obicei cărnoase, umede, pe care flutura întotdeauna un zâmbet isteț, se subțiaseră parcă, învinețiseră, uscate.

— Elevilor le era frică de Vlad.

Luase cuvântul Poenaru.

— Vlad căuta să gâtuiască critica, amenința în fața noastră pe tovarăşii ofițeri. Despre tovarăşul locotenent Iovan, când i-a făcut prima observație, a spus: „Las’ că-l aranjez eu şi pe ăsta! Tata e director la „Învățământ”...

„Ce-ar zice tata, dacă ar fi aici”? se întreabă Vlad deodată şi simte iar o sudoare rece pe frunte”. Mâinile îi erau şi ele grele, străine, moarte... „Ce-ar zice tata?” Dar nu, tata nu trebuie să ştie. Ar vrea să-i spuie şi lui Poenaru, care avea vocea în schimbare, când prea subțire, când prea groasă: „Vorbeşte mai încet, să nu audă tata, să nu afle tata... Mamei îi voi spune tot, dar tata nu trebuie să afle... Dar mai ales nu trebuie să afle Marta...”

Iată-l şi pe ofițerul educator... Unde a fost până acum? Cum nu l-a văzut? Oare e în stare şi locotenentul Iovan, cu vocea acea guturală atât de plăcută la auz, să cearâ capul meu?

— Eu aş vrea, tovarăşi, să-l întreb pe elevul Vlad numai atât: Cum se simte azi aici în sala asta, azi când alți doi tovarăşi trebuie să fie primiți în U.T.M.?

În sală se potoli orice zumzet, orice mişcare. Se risipiră parcă norii, şi razele de soare pătrundeau grămadă, luminând chipurile tinere.

„Cum mă simt? Se face că nu ştie cum mă simt! Ca un om care se îneacă, iată cum mă simt, tovarăşe locotenent Iovan! Văd că e soare, văd că ai faţa rumenită de soare şi-ți joacă razele soarelui în părul roşcat şi în ochi. Iar mie mi-e frig... mi-e grozav de frig şi lumina asta prea tare mă ustură!"

Locotenentul major Şoimu urmărea cu coada ochiului schimbările de pe faţa lui Vlad. Simțea că întrebarea pusă de ofițerul educator atinsese undeva un colțişor de suflet nealterat, sensibil. Ar fi vrut să spuie: „Ei, Vlad, nu-i aşa că nu-i uşor? Nu-i simplu de loc, băiete! Greutatea abia începe. Acum când trebuie să răspunzi la mâna de ajutor pe care ți-o întindem, căci o să ți-o întindem..."

— Faptele acestea şi altele au slăbit disciplina organizației, urmă locotenentul Iovan. Profesorul Chilian nu i-a fost prieten, nu e prieten acela care-ți încurajează slăbiciunile, care-ți cântă tocmai în struna lipsurilor tale, care te izolează de colectiv, de prietenii tăi cei mai fireşti, colegii tăi... Orbit de această „prietenie" elevul Vlad nici măcar n-a văzut că la bază era un interes. Spera profesorul Chilian să-i pună Vlad o „proptea", cum se spunea altădată, şi în schimb îi oferea prietenia lui, era un fel de comerț prietenia asta la oare Vlad ținea atât de mult.

Lui Vlad parcă i se limpezeşte privirea. Parcă bâjbâise în ceață şi deodată ceața s-a risipit. „Doar sunt atâtea şcoli la Bucureşti", îi spusese Chilian. Sigur că e mai plăcut să stai la Bucureşti... „Sigur că şi eu la anul o să fiu la Bucureşti... Dar pentru asta ar trebui să vorbeşti cu tata."

Şi Vlad îşi aminteşte cum, la rândul lui, îi stârnea pe Rădaşa, pe Anişor, pe Gorovei... „Ce atâta disciplină? De ce să trăim aici, stingheri ca nişte pustnici?... Sunt destule şcoli..."

Lui Vlad i se pare că e un veac de când stă acolo în picioare şi totuşi parcă n-ar vrea să se isprăvească adunarea asta. E curios, dar acum ar vrea să audă mereu, înşirându-se una după alta, toate ticăloşiile lui. S-a trezit parcă în el o sete nestăvilită de a se cunoaşte, asemenea cuiva care nu-şi văzuse faţa şi se pomeneşte

deodată dinaintea unei oglinzi.

— Toate astea, încheie locotenentul Iovan, nu trebuie să-l descurajeze pe elevul Vlad. Ca şi tovarăşul comandant de companie voi spune: E foarte târziu, dar nu-i prea târziu. E tânăr, nu trebuie să uităm asta nici noi şi nu trebuie să uite nici el. E tânăr şi dacă va munci, şi dacă va voi cu toată forța lui de om tânăr să tragă învățătură din toate câte a auzit aici azi, dacă nu va uita nimic din tot ce i s-a imputat pe față, răspicat, fără cruțare, dar în spirit tovărăşesc, dacă el însuşi îşi va cerceta viața şi va găsi unde zace duşmanul din el şi-l va smulge, atunci luând cu totul altă atitudine față de îndatoririle lui de utemist, va putea să rămână în rândurile noastre. Spre această țintă trebuie să-şi adune Vlad toată voința, toată puterea de muncă. Să caute să fie demn de a rămâne în mijlocul nostru.

Şi, întorcându-se spre Vlad, îi spuse, cu accente de prietenie, dar cu toată gravitatea:

— Ținta e foarte frumoasă, Vlad, şi merită toată stăruința ta. Merită chiar să trăieşti pentru ea. Eu nădăjduiesc să simți toată greutatea votului de blam... Gândeşte-te serios. Şi la o nouă abatere, eu voi fi primul care voi cere excluderea.

Locotenentul major Şoimu era mulțumit de mâna care i se întindea lui Vlad şi de solemnitatea clipei. El cunoştea copiii. Gata erau toți să scape de un om ca Vlad. Să-l lovească, să strângă cercul în afara lui. Dar această soluție, cea mai uşoară, n-ar fi fost cea sănătoasă, cea dreaptă.

În sală, tăcerea se prelungea gravă şi grea. Deodată se auzi o voce, ca ecoul unui glas cunoscut: profesoara de chimie... Îl lăuda „Chimicuța”?

— Vlad învață conştiincios, învață foarte bine... Are caiete îngrijite... Are talent la desen. Are memorie. Ar putea să fie o mândrie a clasei lui, şi iată, colegilor lui le e ruşine să spuie: „Vlad e al nostru! E din plutonul nostru, din grupa noastră, e colegul nostru...” Mai poți îndura situația asta, Vlad? Clasa I-a A dă o bătălie grea. Pe zi ce trece, izbânzile ei se adună, vrei să ții clasa în loc?

Era pentru întâia dată că cineva recunoştea că s-a urnit clasa I-a A, că în cursa în care aleargă, sorții de izbândă încep să se vadă. Şi elevii dintr-a I-a A, se simțiră încurajați să continue cu mai mult avânt, să fie primii din anul I.

— Uite, ți se dă prilejul să devii mândria clasei... Nimic de aici

înainte nu-ți stă în cale. Ai pornit de la o greşeală care totdeauna se răzbună. Te-ai izolat de colectiv.

Vlad simțea toată povara clipei.

Locotenentul major Şoimu în numele biroului de U.T.M. făcu o analiză a discuțiilor, arătând punctul de vedere al biroului:

— Elevul Vlad ne-a cerut ajutor. I l-am dat. Ne-a cerut să-i dăm o sarcină de încredere. I-am dat-o. La începutul anului era şeful clasei. Dar a terorizat clasa. I-a ajutat pe elevi pe calea învățăturii, a disciplinei? Nu! Ați văzut ce-a făcut? A deslipit timbrele de pe scrisori, a denaturat textul unor ilustrate, ba odată a deschis pachetul unui elev şi a furat halva...

„Nu, ar fi vrut să strige Vlad, nu eu am desfăcut pachetul, nu eu am luat halvaua, l-am îndemnat numai pe Anişor, am spus: „Miroase a halva! „I-am trecut pachetul pe la nas... Anişor l-a desfăcut şi mi-a dat şi mie... Dar nu trebuia să fac asta. Poate că e mai rău decât dacă l-aş fi desfăcut singur...”

— Sunt de acord ca la prima abatere elevul Vlad să fie sancționat cu excluderea din U.T.M. Dar azi, aici, unii au cerut excluderea, alții i-au dat vot de blam... Acum se pune la vot. Cine a cerut excluderea, să ridice carnetele!...

Erau multe. Vlad ar fi vrut să le numere, dar nu era în stare. Fără să vrea şi cu iuțeala gândului îi luă la rând pe băieții care țineau carnetul în aer. Toți erau mai buni decât el, toți. Nu fără slăbiciuni. Nu fără păcate... Dar îşi aminteşte când s-a mutat laboratorul de chimie. Băieții n-au precupețit nicio sforțare. Singurul care a dezertat a fost el. Cel mai mic dintre ei, cel mai slăbuț, cel mai zăpăcit, Anişor, îl înlocuise fără a scoate o vorbă.

„Da, ei sunt altfel!” gândeşte Vlad şi totuşi simte acum, în clipa asta, că ar fi şi el în stare să devie alt om. „Când mi se va da cuvântul, voi spune că vreau, că sunt în stare... că-mi dau seama că e greu, dar că vreau şi o să pot...”

Dar e poate prea târziu... Câte carnete s-au ridicat?

— Cine e pentru vot de blam să ridice carnetul!...

Mâinile se ridică. Dar câte? Vlad ar vrea să numere.

Îşi aminteşte că odată mama fusese tare bolnavă, dar tare de tot, şi el căutase în ochii doctorului şi aştepta un răspuns. De acest răspuns ținea parcă nu numai viața mamei ci şi a lui... Oare mâinile ridicate acum erau mai numeroase?...

Şoimu numără... Toți numără... Numai el nu este în stare să numere...

Când a luat Vlad cuvântul, nimeni nu l-a mai recunoscut.

Era Vlad, băiatul cu obrajii supți? Privirea era a lui? Vocea înecată ici colea, dar cu accente uneori hotărâte, voluntare...

— Tovarăşi, recunosc, nu am de spus nimic, recunosc totul. E adevărat... Tot ce-ați spus e adevărat. Aş vrea să ştiți că la început, când v-am ascultat, m-am răsvrătit. M-am gândit aşa: „Dar ce, ăştia care au luat cuvântul aici şi m-au criticat sunt mai buni decât mine?" Da, tovarăşi, sunt mai buni decât mine. M-am gândit la fiecare în parte şi chiar la alții care nu sunt aici şi am văzut că fiecare e mai bun decât mine, că fiecare merită să fie aici mai mult decât mine şi că eu nu merit. Dar astăzi ştiu că mă voi strădui, că voi merita... Azi îmi dau seama. Chiar dacă un tovarăş a făcut greşeli, chiar greşeli mari... dar, când mă gândesc bine, văd că fiecare e un om pe care te poți bizui. M-am gândit la brigada noastră care a curățat atunci sala aceea, laboratorul. A mutat şi a instalat laboratorul într-o singură zi! La elevii care au frecat mesele, parchetele, ferestrele, clanțele uşilor, au spălat şi au şters fiecare eprubetă în parte, totul într-o singură zi. La colegii mei care au făcut şi partea mea de muncă, în timp ce eu pescuiam. La cei care au pavoazat sala de festivități, când am primit oaspeții...

Nu mi-e uşor să recunosc toate astea. Sunt... am fost un încrezut. Din vina mea câțiva elevi au vrut la începutul anului să părăsească şcoala. Azi ei sunt elevi buni, îşi iubesc şcoala. Da, tovarăşi, vă mulțumesc din suflet pentru încrederea pe care mi-o acordați. Sunt sigur că voi fi demn de ea, veți vedea... că n-ați greşit că ați avut încredere!

Se vedea că lacrimile îl înecă. Era palid la față. Dar comandantul de companie mai avu ceva de spus:

— Tovarăşi, conducerea scolii a hotărât ca elevului Vlad să i se amâne examenele pentru la toamnă.

Elevii simt o strângere de inimă, căci în cursa cea mare în care clasa I-a A era angajată, unul dintre alegători îşi frânsese piciorul.

Pe Vlad îl podidiră lacrimile. Dar fiecare era acum încredințat că lupta pentru a câştiga marea cursă va urma cu şi mai multă dârzenie.

Din „jurnalul" lui Rădaşa:

„Am trecut printr-o zi foarte grea. Vlad a primit un vot de blam: e o lovitură dureroasă pentru noi toți. A fost amânat cu examenele

pentru la toamnă, ceea ce înseamnă că nu va lua parte la marea defilare de la 23 August. Dar, după ploaie răsare soarele. Au fost primiți în U.T.M. Bradu şi Zăvoiu.

Fireşte, nu voi descrie aici toată adunarea aşa cum s-a depănat, ci numai câteva amănunte mai însemnate.

„Tata e cazangiu la „Grivița Roşie", aşa şi-a început Bradu autobiografia. Abia târziu, fiind întrebat dacă tatăl lui a luat parte la greva din 1933, a răspuns simplu: „Da".

Iată, eu n-am cunoscut acest amănunt... Asta înseamnă că Bradu e foarte modest şi spre deosebire de Vlad n-a făcut niciodată paradă de meritele tatălui său. S-au spus multe despre calitățile şi activitatea lui Bradu, care e totdeauna corect, ordonat şi gata să sară oricui în ajutor. De aceea întrebarea pe care i-a pus-o comandantul de companie ne-a mirat şi chiar ne-a nemulțumit.

— „Să ne spuie elevul Bradu, dacă îi e dragă şcoala Dimitrie Cantemir".

Fireşte, Bradu a recunoscut că la începutul anului a vrut să plece din şcoală, spre a nu fi despărțit de prietenul său care e la şcoala de marină. Se gândea pe atunci că şi şcoala aceea e tot a patriei noastre şi că tot atât de bine va putea învăța acolo ca şi aici. Dar nu şi-a dat seama că, vrând să plece, îngroşa rândurile acelor elevi care nu erau destul de pătrunşi de cinstea de-a purta uniforma militară. În clipa aceea m-am simțit şi eu destul de prost. Dar pe de altă parte, ce depărtată mi se părea epoca aceea...

Bradu a mărturisit apoi că în această vacanță fiind departe de şcoală şi-a dat seama cât de mult se legase de colegi, cât de mult îşi iubea şcoala.

Ce bine îl înțelegeam. A trebuit să fiu şi eu departe de şcoală ca să-mi dau seama cât mi-e de drag Bradu, ce băiat bun e Bradu.

Şi despre Zăvoiu am aflat lucruri pe care nu le ştiam. Bunăoară: „Am fost pionier, conducător de grupă, stegar, conducător de unitate şi am fost ales să plec în Bulgaria cu pionierii, acum doi ani."

Iar Neculuț, luând cuvântul, a spus că, fiind în acelaşi detaşament de pionieri care a plecat în Bulgaria, a fost mândru că, datorită în cea mai mare parte muncii lui Zăvoiu, detaşamentul a ieşit atunci în frunte.

Întrebat ce lipsuri a avut totuşi ca pionier, Zăvoiu a răspuns că

fiind prea prins de aero-modelism şi de antrenamentul de fotbal, s-a ocupat prea puţin de colegii lui şi astfel s-a pomenit că deşi el învăţa şi lua note bune, făcea totuşi parte dintr-o clasă codaşă.

„Dar voi depune toate sforţările ca plutonul nostru să devie fruntaş al anului I şi chiar al şcolii, afirmă cu tărie".

S-au spus multe lucruri din care a reieşit că Zăvoiu îşi merită carnetul de utemist, dar bineînţeles i-au fost subliniate şi greşelile în cele mai mici amănunte.

„Elevul Zăvoiu e neglijent, făcu locotenentul major Şoimu. Când şi-a predat mantaua şi-a uitat mănuşile în buzunare". Amănuntul mi s-a părut cu totul lipsit de însemnătate. Totuşi când l-a întrebat dacă crede că e bine să se scotocească buzunarele a câtorva sute de mantale pentru a se găsi o pereche de mânuşi, mi-am dat seama cât e de rău să fii neglijent şi am hotărât la rândul meu să mă supraveghez. Discuţiile au mai continuat câtăva vreme. Ca şi Bradu, Zăvoiu a răspuns perfect la toate întrebările legate de statut. Numai că spre deosebire de Bradu, care a fost primit cu unanimitate de voturi, la Zăvoiu a fost o abţinere. Ciubăr Ion, un băiat grăsuţ, cu faţa rotundă ca o bilă, cu nasul borcănat şi cu fruntea boltită, a spus fără a mişca buzele: „Eu nu-l cunosc destul de bine pe elevul Zăvoiu. Ştiu că a fost portarul echipei noastre când am învins Şcoala Sportivă şi că se pricepe la planoare. Dar mai multe nu ştiu..."

Carnetele roşii s-au ridicat în aer ca nişte steguleţe care i-au urat lui Zăvoiu bun venit între utemişti. După şedinţă ne-am strâns cu toţii în jurul noilor utemişti.

„Vezi, îl făcu atent Zăvoiu pe Răsvan, trebuie să te pregăteşti în aşa fel ca, atunci când va fi să intri în U.T.M., să nu existe niciun elev în şcoală, care să poată spune despre tine: „Eu nu-l cunosc destul de bine pe elevul Răsvan..."

Iar Bradu a adăugat:

„Nimeni să nu-ţi poată pune întrebarea care mi s-a pus mie: dacă îţi iubeşti şcoala?"

„Oho! a răspuns Răsvan sigur de el. Eu să nu-mi iubesc şcoala? Dar nici n-o văzusem încă la faţă şi grozav o iubeam..."

CAPITOLUL XXVIII
Jocuri militare

„Ziua de azi n-o voi uita niciodată. Pot să spun că pentru întâia oară mă simt cu adevărat militar. Şi acum îmi sună în urechi comenzile: „Pluton unu, adunare!... Pluton doi, adunare!...” Parcă-i văd pe băieți alergând sprinteni la locurile lor, aliniindu-se cât ai clipi din ochi, adevărați ostaşi...

— „Iată planul bătăliei! sună vocea autoritară, dar atât de plăcută a şefului şcolii. Acolo e calea ferată pe care trebuie s-o apărăm, jos o apă pe care nu se poate trece... Acolo, un teren minat. Grădina de zarzavaturi e terenul minat. Trebuie să vă dați seama de distanța dintre voi şi linia terenului minat. Vom trimite în recunoaştere un detaşament. Voi sunteți ofițerii de legătură”.

Şi şeful şcolii, care se urcase pe o movilă, privea cu binoclul în zare...

— „Obiectivul nostru este sectorul cuprins între calea ferată şi râu. S-a înțeles?...”

Dar ca să descriu mai bine ziua asta, s-o iau de la început.

Încă de sâmbătă seară ofițerul nostru educator ne-a anunțat că a doua zi „vom intra în foc”. Prin clase, elevii adunați în grupe de câte cinci-şase discutau cu aprindere.

Anişor nu mai avea astâmpăr:

— O să ne dea arme adevărate!

Ilieş Stan îl cicălea:

— Ei, Anişor, până mai alaltăieri voiai să pleci din şcoală, acum ce zici?

— C-am fost un prost...

Mai târziu, Ilieş Stan, în sala de club, ne-a citit pasagii din *Şoseaua Volocolamscului*: „Victoria se făureşte înainte de bătălie, spunea generalul Panfilov. Gradul de pregătire şi forța combativă a unei armate se măsoară după soldați, tovarăşi”.

Şi Ilieş Stan apasă în aşa fel pe cuvântul „tovarăşi” încât toată clasa ascultă de parcă ne-ar fi vorbit chiar generalul Panfilov. „Soldatul e cel care hotărăşte soarta războiului”. Şi, îngroşându-şi vocea: „Ai grijă ca recunoaşterile să fie dese şi conştiincioase. Trimite oameni înainte neîncetat. Să nu rămână îngropați în tranşeele lor. Să-şi vadă inamicul cu care se bate”.

Horia Răsvan, mai încruntat ca oricând, nu voia să piardă niciun cuvânt din cele ce citea Ilieş. Anişor nici nu mai sufla.

„Oamenii aveau misiunea să treacă râul şi să observe pe inamic fără să se lase descoperiți. Patrulele se înapoiau una după alta şi raportau ce-au văzut”.

Apoi, Ilieş sări câteva pagini şi, ca o concluzie firească, citi:

„Panfilov spune: socoteşte, socoteşte şi loveşte”.

Noaptea am visat că mă aflam la un post de comandă şi că de priceperea şi curajul meu era legată soarta bătăliei. Dar şi alții au povestit vise asemănătoare.

Totuşi evenimentele de a doua zi – bătălia, peripețiile, emoțiile noastre – au depăşit şi închipuirea şi visul...

De dimineață am fost despărțiți în două tabere: roşii şi albaştrii. Compania întâia erau atacanții, compania a doua contraatacanții.

După un marş de cincisprezece minute, cu anumite opriri, (în care timp ni se lămurea cum se va desfăşura atacul) am ajuns pe poziția stabilită. Noi aveam sarcina de-a apăra calea ferată. La prima salvă de rachetă a companiei întâi, locotenentul Iovan a răspuns printr-o salvă, cu alte cuvinte: „Suntem pregătiți”. După un schimb de focuri de rachete şi de artilerie (foc de petarde), trupele inamice au pornit la atac împărțite în grupe. Fiecare aştepta cu emoție şi curaj clipa în care avea să-şi întâlnească duşmanul. În gândul fiecăruia încolțise dorința aprigă de-a învinge. Regula jocului era următoarea: pentru prinderea unui comandant o mie de puncte, pentru prinderea unui ostaş elev, cincisute de puncte.

Ofițerul nostru educator, locotenentul Iovan, trecea de la unul la altul şi, ca să ne îmbărbăteze, glumea:

— V-ați primit solda? V-ați primit hrana rece? V-ați primit rația de tutun?

Şeful şcolii se uita prin binoclu în zare:

— Se apropie!

Anişor apăru ca o paparudă, gătit cu ramuri de brad şi cu frunze... Pe față era mânjit cu răşină. De gât şi de urechi îi atârnau ghinde. Era atât de caraghios, încât, cu toată încordarea clipei, băieții pufniră în râs.

Dar comandantul ne aruncă o privire aspră:

— Nu râdeți! E bine camuflat. Aşa trebuie să fie fiecare. Camuflat ca o paparudă!

Băieții se trântiră la pământ, smulseră iarbă şi buruieni ca să-şi facă un adăpost.

— Uite, Răsvan, acolo, o moviliță, un adăpost natural, îi spuse şeful şcolii. Du-te după el. Nu te mai osteni să ți-l faci, când terenul îți oferă tot ce-ți trebuie. Iar mie:

— De ce nu v-ați pregătit mai multă ghindă, mai multe

castane?...

Grupa de mitraliori îşi ocupă locul ei.

Un ultim elev, care venea din pădure, se trânti la pământ.

Colonelul repetă grav:

— Se apropie!

Un elev trase o rachetă. În acel moment, puşca mitralieră intră în funcțiune, înghițind cartuşele din bandă şi dându-le apoi drumul pe partea inferioară. În apropiere, petardele, după ce fumegau o clipă, explodau cu o bubuitură puternică.

Dinspre pădure, sosi un elev ud leoarcă. Luând poziția de drepți, raportă:

— Tovarăşe colonel! O grupă de cercetare inamică se află la treizeci de metri pe stânga, după movila a doua. Inamicul se află la un kilometru, după dealul din față.

Dar nu apucă să termine, că inamicii prin spate ne înconjurară. Mitraliera noastră se îndreptă spre ei şi începu să tragă. Din spate, se auzi o comandă:

— Adăpostit!

Parcă intrarăm cu toții în pământ. După câteva clipe de linişte, când primejdia părea îndepărtată, inamicii, care se adăpostiră după zidul nostru, porniră a striga:

— Ura!

Dar nici noi, apărătorii, nu ne lăsarăm. Cum ajungea unul la redută, cum era împins în vale... Lupta devenea din ce în ce mai încordată, mai crâncenă. Fiecare îşi dădea seama că orice clipă era prețioasă şi că de felul cum o folosea ținea victoria. Inamicii înconjurară pe apărători, dar nici apărătorii, adică nici noi, nu aveam de gând să ne predăm. Fiecare se gândea: „Ce va spune şeful şcolii? Va spune că nu suntem în stare de nimic, că suntem nişte laşi, că ne retragem!" Iată de ce nu trebuia să ne lăsăm luați prizonieri. (Prizonier cădea acela căruia inamicul izbutea să-i smulgă batista legată de braț).

Vlad nu vru în ruptul capului să-şi cedeze batista. Răsvan i-o trăgea, dar el o prinse cu dinții, apărându-se cu unghiile. Nici Răsvan nu se lăsa. Văzând că Vlad foloseşte arme nepermise (căci nu era voie să ai unghii), nu-şi lăsă prada cu niciun preț. Îi puse lui Vlad o piedică şi, când acesta căzu la pământ, se urcă pe pieptul lui cu amândoi genunchii şi căută să-l imobilizeze ca să-i ia batista. Dar Vlad răsturnă la rândul lui pe Răsvan, care, scurt şi îndesat cum era, se opinti în aşa fel, încât Vlad căzu şi se lovi la

cap. Lăcrămile îi veniră în ochi, dar cu o voință pe care nu i-ar fi bănuit-o nimeni şi le stăpâni. Răsvan izbuti să smulgă numai o fâşie din batistă. Cealaltă rămase în mâna lui Vlad.

CAPITOLUL XXIX
E greu...

Azi mi-am adus aminte de cuvintele mamii: „E greu să fii băiat de treabă". Asta îmi spunea când, după ce dam cele mai solemne făgăduieli de cumințenie, mai făceam câte una boacănă.

Bunăoară, azi, am comentat un ordin... — „Uite nişte hârtii acolo, strânge-le!", mi-a spus comandantul de companie. — „Nu e sectorul nostru de curățenie", am răspuns. — „Nu se comentează ordinul".

Iată de ce fiind consemnat, am pornit singur în pădure. Voiam să văd locurile pe unde a coborât dimineața inamicul, ca să-mi dau seama care au fost greutățile lor strategice şi care au fost ale noastre. Tare îmi era necaz că am fost învinşi. Dar când să cobor pe pârâul Iadului, pe lângă jgheaburile pe care alunecă în vale lemnele, văd agățată într-un copac o haină, o uniformă de-a noastră. Intrigat, m-am uitat împrejur şi am dat de Vlad, care cu mânecile cămăşii suflecate, împingea nişte buşteni.

— Dacă vrei, ajută-mă şi tu, zise gâfâind. Uite, am curățat jgheabul ăsta... S-au oprit buştenii şi nu mai alunecau. De-un ceas mă necăjesc aici.

Mi-am scos şi eu haina şi am împins lemnele până au început să alunece iar pe jgheab.

Vlad şi-a şters fruntea asudată cu palma murdară şi s-a mânjit de tot. Apoi s-a aşezat pe buturugă şi a început să declame încet ca pentru el:

„După fata ce-o iubeşte,
Prințul Elisey porneşte,
Pe-un cal alb iute ca vântul,
În galop calul şi gândul..."

— Te-am rugat să-mi dai piesa, s-o citesc.

Dar Vlad îi da zor cu ale lui.

— Nu pot să uit vocea ei când a întrebat: „eşti utemist?" Are o

voce, cum să-ți spun... Vezi, adineauri, ascultam apa asta şi mă gândeam: „aşa e glasul ei". Dar poate să fie şi hotărât, ca o voce de băiat.

Apoi, ridicându-se:

— Grozav aş vrea să încep o viaţă nouă, Rădaşa! Aş vrea să am prilejul să fac o faptă, aşa, nu ştiu cum să-ți explic... Toți mă disprețuiesc. Şi pe bună dreptate... Mă tot gândesc ce să fac? Ce n-aş da să fie acum începutul anului şcolar... Uite, să închid ochii... şi acum când îi deschid să fie prima zi de şcoală. Tot ce s-a întâmplat, să fi fost numai un vis urât... Ce mă sfătuieşti, Rădaşa? Uite, aş vrea să fac o faptă mare, de oare să se mire toată şcoala.

Eram mişcat de sinceritatea cu care-mi vorbea şi, fără să mă gândesc prea mult, i-am răspuns:

— Uite, dacă vrei ajută-mă să-l fac pe Kemeny să-şi îndrepte nota la gramatică. La literatură stă destul de bine. Mai ales, când e vorba să spună ceva pe dinafară. Altfel se mai încurcă... Dar la gramatică se poticneşte rău. Vrei să-l ajuți tu la gramatică?

Vlad m-a privit disprețuitor, apoi, desamăgit, a rupt dintr-un copac o nuia:

— De altceva nu mă crezi în stare?

— Nu-i aşa de uşor, cum îți închipui tu, să faci pe cineva să învețe. Tu nici nu ştii cât munceşte profesorul nostru de română cu el. Lui Kemeny încă îi e greu să ne ajungă.

— Lasă-l, că-i leneş. Degeaba ți se rupe inima de el. Toată ziua e în sala de muzică şi bate la xilofon.

— Bine, dar noi ştim că are talent. Ce-ar fi orchestra noastră fără Kemeny? Dar asta nu înseamnă că nu trebuie să învețe gramatică.

— Bineînțeles, o să mă ocup de el. Dar eu aş vrea să fac ceva mai de seamă, ceva mai greu.

Şi Vlad scoase din buzunar o cărticică fără scoarțe, pline de însemnări cu cerneală roşie şi albastră.

— Ascultă aici. Tabloul I: „Malul înalt, abrupt, al unui râu, un mesteacăn pletos cu crengile încărcate cu fulare, chipiuri şi bețe". Şi acum închipuieşte-ți-o pe Zoia care recită în genunchi:

„De mult voiam să văd câmpii îndepărtate, să aflu cât e viața de frumoasă..."

Lui Vlad îi tremura vocea.

— Vezi, Rădaşa, aici e cabinetul secretarului comitetului local

al Comsomolului. În dosul ferestrelor se aud bubuiturile înăbuşite ale tunurilor anti-aeriene. Prin colţuri sunt îngrămădite raniţe şi saci. Un grup de tineri îşi împart sacii. Secretarul organizaţiei vorbeşte la telefon. Intră Zoia, în uniformă militară, tunsă băieţeşte. Ochii parcă îi ard:

„Ei dau foc („ei" înseamnă fasciştii) şi bombardează Crimeea, Sevastopolul, iar eu n-am văzut niciodată marea şi vreau s-o văd în toată splendoarea ei, cu vilele ei de odihnă, cu sanatoriile noastre".

Îmi dădeam seama că într-adevăr Vlad are talent de actor.

— Tu ai văzut marea, Rădaşa?

— Nu, n-am văzut-o, dar nu cred că e mai frumoasă ca Dunărea...

— Ce mă? Nici nu se compară! E mare cât vezi cu ochii. Şi albastră-verzuie, aşa cum e cerul acum.

— Când ai fost tu la mare?

— N-am fost, dar mi-au povestit elevii dintr-a II-a şi a III-a. Abia aştept să mergem şi noi în tabără la mare... Adică voi... sigur c-o să vă duceţi...

Mi-am amintit că Vlad e amânat cu examenele pentru la toamnă, deci nu va pleca în tabără cu noi şi nu va defila la 23 August.

— Sigur, voi o să vă duceţi. Dar eu?... suspina Vlad. Dac-ai şti, Rădaşa, prin ce am trecut, ce teamă mi-a fost să nu fiu exclus... Dar nici acum nu-s liniştit. „Vot de blam"! Să nu afle tata, să nu afle „Ea". Adineauri, când eram singur, mi se părea că-mi vorbeşte, auzeam cuvintele ei. „M-am legat să fiu gata oricând să închin patriei toate forţele mele şi dacă va fi nevoie chiar viaţa mea". Tu ştii de ce nu l-am lăsat azi pe Răsvan să-mi ia batista. Uitasem că-i un joc militar şi mă gândeam: „Ce-o să zică Marta, dacă află că am căzut prizonier?..."

— Dar dacă ar fi fost la adunare şi ar fi auzit...

Vlad se opri:

— Taci, Rădaşa! Nu mai pune şi tu sare pe rană. Crezi că nu ştiu? Ascultă cuvintele Zoiei:

„Voi m-aţi primit în Comsomol, asta înseamnă că m-aţi crezut".

— Cine-i de vină, Vlad?

— Ştiu, Rădaşa, şi eu am fost primit în U.T.M. Asta înseamnă că cei care m-au primit m-au crezut. Şi pe urmă... pe urmă tu ştii cum s-a întâmplat.

Şi Vlad se aşează pe buturugă şi, proptindu-şi coatele pe genunchi, îşi luă obrajii în mâini şi suspină:

— Mi se pare că mă aflu pe marginea unei prăpăstii...

— Lasă, Vlad, nu mai exagera... Decât să oftezi şi să spui cuvinte mari, mai bine caută să porneşti pe alt drum, caută să-ți câştigi încrederea noastră.

— Am s-o câştig! strigă Vlad, ridicându-se în picioare. Azi, când am pornit spre pădure, mi-am închipuit că sunt prințul Elisey:

„După fata ce-o iubeşte,
Prințul Elisey porneşte,
Pe-un cal alb iute ca vântul,
În galop calul şi gândul...”

Ții minte când Ilieş a recitat versurile acestea? De unde o fi ştiind el atâtea lucruri? Marta crede că sunt un băiat ca Ilieş, că citesc mult, sau un băiat ca Boris. Şi Vlad declama de răsuna codrul:

„Cercetează tot pământul.
Tot întreabă, iscodeşte,
Dar pe fată n’o găseşte.
Fata nu-i şi prințul plânge.
Dar pe cine’ntreabă’n drum,
N’a văzut-o nici de cum!”

— Rădaşa, trebuie s-o auzi pe Zoia cum îi spune lui Boris:

„De-acum o să fim împreună, mereu împreună, o să citim toate cărțile, o să colindăm împreună tot pământul”.

— Da, e frumos... Abia aştept să fiu ofițer... O să merg în fiecare seară la teatru... Şi în gândul meu „Tudorița va sta lângă mine”.

În clipa aceea, auzirăm o detunătură puternică. Apoi, iar o detunătură. După o baricadă de brazi se ivi o țeavă:

— Stați!

Urmă altă bubuitură şi mai asurzitoare şi din țeavă ieşi o flacără. Fără să vreau mă aruncai la pământ. Spre uimirea mea, Vlad rămase în picioare.

— Ei, Vlad, ai înnebunit? strigai.

— Fugi! se auzi o voce de bas.

Şi, ca din pământ, ieşiră Gorovei, Anişor şi Ilieş Stan, care

dintr-o țeavă făcuse un tun de carbid şi se jucau de-a tunarii.

— Ce mă, faci pe nebunu'? mârâi către Vlad, Gorovei cu vocea lui de dulău.

Iar Ilieş, cu gândul în altă parte:

— Ce ziceți de lupta de azi?... Sunt sigur că dacă am făcut cinci prizonieri, dintre care un ajutor de ofițer educator, e fiindcă am recitit în ajun *Şoseaua Volocolamscului*.

— Lupta nu se învață din carte, spuse Vlad, descleştându-şi parcă anevoie gura. Trebuie să fii puternic.

— Mare e puterea boului, dar şi un copil îi pune sula între coarne, făcu Anişor.

— Cum? Puterea nu foloseşte la nimic? întrebă Gorovei, strângându-şi pumnii.

Iar Ilieş:

— Ba da, dar mai important decât să ai muşchi e să ai sentimentul onoarei... Cazacii au un proverb care spune: „Iepurele moare pentru că aude trestiile foşnind, dar eroul nu moare decât pentru onoare..." Şi încă unul: „Onoarea este mai tare ca moartea".

Gorovei îl privi pe Vlad drept în ochi:

— Ei?

Noi ştiam că asta înseamnă în limbajul lui „prescurtat": „Ce zici? Cum stai cu sentimentul onoarei?"

Iar Ilieş Stan către Vlad:

— Uite, să-ți dau un exemplu. În tren când am plecat în vacanță, o femeie bătrână te-a întrebat despre uniformele noastre, şi tu, uşuratic cum eşti, ai răspuns: „Uniforme de ceferişti..."

— Ei şi ce? A fost o glumă.

— „Bineînțeles", numai că bătrâna te-a luat în serios şi, crezând că eşti ceferist, te-a întrebat unde trebuie să schimbe trenul. Iar tu ai răspuns într-o doară: – „La Ploieşti!" Noroc că Bradu, care are simțul răspunderii, s-a dus şi s-a interesat şi a lămurit femeia cum şi unde trebuie să coboare. Îți dai seama cât rău îi făceai unei biete femei bătrâne care, fiindcă te credea ceferist, cobora cu totul în altă parte? Şi toate astea fiindcă eşti uşuratic!

Fără să vreau, repetai cuvintele mamii:

— E greu să fii băiat de treabă.

— Ai dreptate, şopti Vlad. Toți aveți dreptate.

Şi Vlad porni trist de vale, spre şcoală.

— La urma urmei, spuse Ilieş după un timp, şi sentimentul onoarei se poate cultiva...

CAPITOLUL XXX
Colectivul de teatru

Azi, Vlad mi-a vorbit, privindu-mă, pentru prima oară, drept în ochi:

— Rădaşa, sunt într-o mare încurcătură. Aş vrea din tot sufletul să mă îndrept, dar simt în clasă o duşmănie care mă împiedică să mă apropii de cineva. Tu ai încredere în mine? Vrei să fim iarăşi prieteni, cum am fost la începutul anului?

Am şovăit o clipă, apoi mi-am amintit de cuvintele ofițerului educator, după ce-i povestisem discuția din pădure.

„Sigur că-i uşuratic şi are toate cusururile pe care le ştim, dar nu trebuie să-l lăsăm. Trebuie să-i întindeți mâna. Dacă veți fi cu adevărat aproape de el, îl veți putea ajuta să-şi desvolte sentimentul onoarei. Eu sunt de părere, să-i dați lui Vlad regia piesei pe care vreți s-o jucați".

— Bine, Vlad! Primesc să fim prieteni. Dar cu o condiție...

— Orice, Rădaşa! Ai să vezi, sunt în stare de orice!

— Uite, aş vrea sa schimbăm atitudinea clasei față de Anişor. Băieții nu țin seama de faptul că Anişor nu mai e acelaşi... Noi facem haz de toate prostiile lui, îl încurajăm pe o pantă nesănătoasă. Iar el se mai simte obligat, din când în când, să facă pozne ca să amuze clasa. De exemplu, aseară la masă, locotenentul Iovan a întrebat: „Ce-i gălăgia asta? Ce aveți de împărțit?" Anişor a răspuns: „Mâncarea"...

— Bineînțeles, Anişor era şef de masă şi tocmai se împărțea supa.

— Dar noi trebuie să-l desvățăm să tot fie un fel de bufon al clasei. Băieții râd de tot ce face, de tot ce spune. Dar eu am început să-l privesc pe Anişor cu alți ochi. Altădată era şi pentru mine un fel de Păcală. Dacă undeva se spăla podeaua, Anişor intra în ligheanul cu apă, îl răsturna, cădea şi toată lumea râdea de se prăpădea... Dacă undeva rămânea rătăcită o coajă de cartof, Anişor alunecă pe ea... Dacă cineva lăsa deschisă o sticlă de cerneală, Anişor o răsturna. Noi l-am încurajat prea mult în toate năsbâtiile lui. Toată clasa trebuie să priceapă că atitudinea ei față

de Anişor este nejustă şi asta trebuie să fie sarcina noastră. Şi mai e ceva... Dar lasă, despre asta o să mai vorbim... Mă gândeam să-i cer părerea lui Ilieş în privința piesei.

Dar Vlad se posomori.

— Vezi? N-ai încredere. Apoi cu înflăcărare: – Poți să ai toată încrederea, să vezi, n-am să te desamăgesc!

— E vorba de o piesă de teatru pentru serbarea de sfârşit de an. Adică, să formăm un colectiv care să se ocupe de această piesă. Tu ai putea să desenezi decorurile, să te ocupi de regie... Sunt sigur că ai talent.

— O piesă? întrebă Vlad cu ochi lucitori. De cine e? Ce subiect are?

— O scriu eu, mă ajută Ilieş. Am să-ți dau să citeşti primul tablou. Dar am ajuns într-un impas. Ia să vedem, poate mă scoți tu. Uite: un grup ele elevi trebuie să convingă prin propriile lor exemple, prin faptele lor de curaj, pe un bătrân cabanier să-şi dea nepoții la şcoală. Elevii trebuie să arate prin faptele lor că ştiu ce înseamnă curajul şi sentimentul onoarei.

Vlad roşi.

— Ştiu ce crezi despre mine, şi ce cred ceilalți... dar află că, eu dacă s-ar ivi prilejul, nu m-aş da în lături de la nimic! zise Vlad, cu o energie care îi schimbă înfățişarea.

— Numai de te-ai ține de cuvânt, Vlad, de n-ai fi uşuratic.

— Nu, nu sunt! Nu mai sunt! Ai să vezi.

Mă privea drept în ochi, ochii îi străluceau.

— Aş vrea să ai încredere în mine, Rădaşa. Uite, şi tata are încredere în mine. Şi mama. Am primit o scrisoare, am să ți-o dau să citeşti. Dacă ai şti cât mă ustură încrederea lor! Dacă ar şti ei tot ce s-a spus în adunare... Mai ales tata. Dacă l-ai cunoaşte pe tata! E un om foarte serios, numai cu mine e sever, altfel e blajin şi modest. Tare îmi pare rău că nu-i semăn. Tu cu cine ai vrea să semeni, Rădaşa?

Fără să şovăi am răspuns:

— Cu ofițerul nostru educator. Cu locotenentul Iovan.

— Ai dreptate. E un om.

— Grozav aş vrea ca piesa noastră să-i placă! Aş vrea să fie mândru de noi. Uite, Vlad, am să-ți spun adevărul. Chiar locotenentul Iovan te-a propus pentru regia piesei.

Vlad se opri şi mă întrebă cu o seriozitate de parcă ar fi fost viața lui în joc.

— Adevărat, Rădaşa? Adevărat?

— Da! Îți dai seama ce încredere are în posibilitățile tale? Tu vei conduce tot colectivul de teatru. Gândeşte-te! De tine depinde succesul piesei.

— Şi a avut Iovan atâta încredere în mine? Şi voi, aveți voi atâta încredere în mine?

— Ajunge! Mai bine treci la treabă. Uite, du-te şi adună colectivul să mergem în pădure să discutăm piesa.

Vlad fugi mâncând pământul.

Discuțiile au fost de la început furtunoase. Prima obiecțiune: de ce personagiile n-au nume, ci calificative? Lăudărosul, Curajosul, Tocilarul...

Vlad s-a burzuluit:

— Eu nu sunt lăudăros.

— Atunci, de ce te-ai recunoscut în acest personagiu?

— De ce crezi că e neapărat vorba de tine?... îl întrebă Ilieş.

— Fiindcă ştiu care e părerea voastră.

— Depinde de tine să ne-o schimbăm.

— Bine, dar în piesă personagiile rămân aşa.

— Nu, dimpotrivă! zisei. Tocmai asta trebuie să arătăm: cum se schimbă elevii, înrâurirea şcolii. Condițiile şi întâmplările care ajută la transformarea lor.

— O să fie o peltea... se strâmbă Anişor.

Iar Răsvan, căruia nu-i plăcea ca unuia din elevi să i se spună „Tocilarul”:

— Cine a mai văzut o piesă numai cu personagii negative?

— Dar ce, noi n-am fost la început personagii negative? Şi nu toți s-au schimbat. Totul e să devenim personagii pozitive. Toți!

Aici s-au iscat iar neînțelegeri. Ilieş era de părere că trebuie să avem planul piesei în întregime, iar eu dimpotrivă că totul e să pornim:

— Ideile pot să se nască şi din replici, din ciocnirile întâmplărilor.

— Eu, ce rol o să am? se auzi deodată vocea smerită a lui Anişor.

Dar Răsvan, privindu-l pieziş:

— Rolul cățelului.

Cu toții pufniră în râs.

Anişor, roşind de ciudă, pentru întâia oară nu găsi răspunsul.

Ilieş era vesel.

— Vezi că nu-ţi place când face altul haz pe socoteala ta?

Dar Anişor, înfipt de data asta, către Răsvan:

— Foarte bine! Am să pot să te muşc!

— Nu, că tu o să fii câinele care latră. Ş'un câine care latră, nu muşcă, i-o întoarse Răsvan.

— Culcă-te tu pe urechea aia...

Ne mira de la o vreme pe toţi vioiciunea şi combativitatea lui Răsvan, altădată greoi, morocănos şi retras.

— Un lucru e sigur! spusei, că nu ne putem culca pe „urechea aia", în ce priveşte piesa. Cât mai avem până la serbarea de fine de an?

Socoteala pe care o făceam cu gândul la examen trecu ca un fior de grijă, care parcă ne strânse şi mai mult laolaltă. Şi fără să ştim cum, discuţia alunecă spre examenele de fine de an.

— Catinca şi câteva pioniere din clasa ei şi-au luat ca răspundere de onoare să pregătească pe Scufiţa roşie să-şi câştige anul pierdut, spusei.

În clipa aceea, boxeurul scoase din buzunar un pachet de ţigări şi o cutie de chibrituri. Mă supărai foc.

— A fost vorba să nu mai fumezi, Gorovei! Ţii minte de ce a refuzat Catinca să danseze cu tine? Atunci ţi-am luat apărarea.

— Acum îi dai târcoale.

— Eu?

Eram indignat.

— Am trecut pe la profesorul de română ca să-i vorbesc de piesă, atât...

— Ca să baţi toba că eşti autor...

Furios, m-am ridicat şi am vrut să plec. Dar Ilieş a intervenit hotărât:

— Iarăşi discuţie! Aşa pornim la treabă? Tu te superi, el fumează... Gorovei, dacă vrei să faci parte din colectivul de teatru, lasă ţigările.

Dar Gorovei, liniştit, îşi aprinse ţigara. Stăpânindu-mă am întrebat:

— Cum ar arăta o scenă în care cinci elevi cantemirişti, întâlnindu-se bunăoară ca să-l pregătească pe Ionuţ să intre în şcoală la anul, îşi aprind fiecare câte o ţigară?

— Aoleu! Frumos ar mai arăta cantemiriştii! se înveseli Răsvan.

Iar Anişor:

— Ia uitați-vă aici, cum mi-ar sta mie? Eu, elevul cantemirist Anişor Petre, fumând luleaua ca bunicul din Razelm!

Şi, vârându-şi un creion în gură, îşi umflă obrajii şi începu să pufăie:

— Ce mai lulea, mereu se-nfundă!

— Prefer țigările mele de foi! făcu Ilieş, scoțând din buzunar un creion şi prefăcându-se şi el că fumează.

Gorovei, nemulțumit, aruncă țigara. Vlad scoase nasul din caietul în care făcea însemnări.

— Ideea lui Rădaşa de a înfățişa în piesă, cum pregătesc elevii cantemiriști pe nepotul cabanierului, mi se pare interesantă. Totul e să nu se lungească prea mult piesa. Trebuie să ținem tot timpul seama că teatrul nu-i roman. Ne trebuie o acțiune convingătoare, tare, adăugă el, cu aerul omului priceput.

— Să ajungem noi acolo, făcu Anişor, nerăbdător, şi cât ai clipi din ochi se cățără într-un copac. Uite, aveți acum şi galerie. Dați-i drumu'!

— Tabloul întâi reprezintă curtea şcolii. E primăvară. Totuşi munții mai sunt acoperiți de zăpadă. Cerul e senin. În fund, spre stânga, o parte a clădirii liceului. Spre dreapta, uluca dinspre valea Râşnoavei. Un elev – numele provizoriu, *Năzdrăvanul* – aplecat cu nasul în pământ, caută de parcă ar fi pierdut ceva.

Al doilea elev – *Curajosul* – spune:

— Doar nu-i un ac de gămălie, e cogeamite dulău...

— Da' ce, „Prințu" e dulău? se împotrivi Anişor din copac...

— Nu ne întrerupe, îl repezii. În piesă s-a pierdut un câine. Un câine mare ciobănesc. Cum ar fi Hoțoaica...

Dar Anişor strigă şi el:

— Un câine mare nu se pierde!

— Bine, dar poate să lipsească o zi, două, trei... din motive care se vor vedea, dacă vreți să ascultați, dacă nu...

— Nu vă luați după el! făcu Răsvan. Citeşte, Rădaşa.

Năzdrăvanul: – Nu e un ac cu gămălie, e cogeamitea dulău... Vino să vezi, sunt labele lui...

Curajosul, (apropiindu-se fără grabă): Aoleu! ai găsit numai labele?

Năzdrăvanul: – Urmele lor...

Curajosul: – Eu văd urme de roți...

Năzdrăvanul: – Exact, urme de roți. A trecut o căruță...

Curajosul: – Şi Dulău ce crezi că era: căruțaş sau trecător?

Năzdrăvanul: – Lasă glumele şi vino de vezi urmele.

Curajosul, (uitându-se atent): – Copite... A trecut căruța de la cabană trasă de măgăruş.

Apare *Lăudărosul*, echipat complet ca pentru o expediție. Poartă un ochian atârnat de umăr, o trusă de medicamente pe umărul celălalt, o raniță în spinare şi o busolă în mână.

— Vlad, leit! chihoti Anişor. Dar nimeni nu-l băgă în seamă.

Lăudărosul, (gâfâind): – Am adus şi busola. Pornim...

În clipa aceea apare un al patrulea elev – pentru moment să-i spunem – *Poetul* – şi al cincilea *Tocilarul*. Împreună cu ei, un băiat cam de vârsta noastră. Deocamdată îi spunem: *Băiatul*...

Tocilarul, (cerându-i actele): – Legitimează-te...

Poetul: – Ce să se legitimeze, doar îl cunoşti! E nepotul lui moş Costache, cabanierul,.

Tocilarul, (cu importanță): Să se prezinte sentinelei sau sergentului de zi...

Poetul: – Lasă-l, mă! Nu-ți aduci aminte? Anul trecut venea cu pionierii aici la noi, la film...

Tocilarul: – Acum nu-i nici sâmbătă seară, nici film.

Din copac, Anişor bate din palme:

— Ăsta eşti tu, Horio! Toată lumea are să te recunoască: milităros, tipicar şi tocilar...

— Cum? se înciudă Răsvan. Tu ai lăsa oameni străini să intre în şcoală fără să se legitimeze?

— Nu întrerupeți lectura! protestă Vlad. Citeşte, Rădaşa...

Lăudărosul (către Băiat): – Noi tocmai ne pregătim să pornim în munți. (Şi privind prin ochian spre piscuri): Ne-am luat şi trusa de medicamente, şi busola, şi ochianul, şi porthartul, şi sacul de dormit, şi piele de focă...

Anişor râde.

Vlad zâmbeşte amuzat.

Năzdrăvanul: – Mergem să-l căutăm pe Dulău...

Băiatul: – Ați pierdut un câine?

Poetul: – Tocmai îmi spunea *Băiatul* că s-a pripăşit un câine la cabană.

Tocilarul: – Dumnealui mai întâi să se legitimeze. Şi pe urmă să vorbim despre câine.

Anişor din copac nu se putu opri:

— Ce mai pisălog! Răsvan, leit!

— Anişor! Nu vei mai lua parte la nicio lectură, la nicio

repetiție...

— Îmi iau angajamentul să nu mai scot nicio vorbă, Rădaşa... Dar vreau să ştiu ce-nseamnă sac de dormit, piele de focă şi mai ales ce-i cu câinele.

— Atunci ascultă!

Năzdrăvanul (către *Tocilar*): – Lasă-l să ne spuie întâi ce-i cu câinele şi pe urmă să se legitimeze.

Băiatul: – N-am legitimație. Numai insigna F.G.M.A. (I-o arată).

Tocilarul (îmblânzit): La ce şcoală înveți?

Băiatul: – Tocmai asta e, că nu mai învăț la nicio şcoală. (Şi oftând, priveşte şcoala ca pe o minune): Am terminat şapte clase la şcoala elementară. În vară am vrut să dau examen aici, dar bunicul nu m-a lăsat. Şi nici pe sora mea...

Anişor, uitând că e vorba de o piesă de teatru:

— Scufița roşie... Florica... O ştii?

Apoi, văzând toate privirile asupra lui furioase:

— Gata! Nu mai fac! Citeşte mai departe, Rădaşa.

Băiatul: – Sigur că am o soră... n-o țineți minte? Venea anul trecut şi ea la film. Cu pionierele de la şcoala elementară. Dar anul ăsta bunicul a spus că pentru o fată patru clase e de ajuns.

Lăudărosul: – O să stăm de vorbă cu el...

Năzdrăvanul: – Să ne luăm câinele şi mai vedem noi pe urmă.

Tocilarul: – De unde ştiți că Dulău e câinele nostru?

Poetul: – Mi l-a descris. E Dulău întocmai! Negru, cu pată albă pe ochi, cu mănuşi albe...

Anişor bate din palme:

— „Prințu" leit!

Năzdrăvanul: – Dulăul nostru leit! Cu ce drept ni-l ține „bunicul"?

Băiatul: – Am avut şi noi un cățel, care s-a pierdut... Acu' (socoteşte) aproape un an. Şi bunicu' o ține întruna că e Grivei...

Curajosul: – Venim noi să lămurim lucrurile.

Lăudărosul (cam furios): – Stați! Cum e bunicul? Rău, rău de tot?

Băiatul: – Nici prea blând nu-i. Când se uită odată pe sub sprâncene şi-şi trage mustața... (Îl imită pe bunic).

Anişor: – „Clar"! Leit „Clar"! Profesorul de fizică o să tragă de mustață şi o să întrebe: „Ce-i bujia asta?"

Curajosul: Nu ne e frică. Dulău când o să ne vadă, o să sară peste capetele noastre.

Băiatul: – Bunicul îl ține legat

Curajosul: – Repede! Hai să pornim, să-l eliberăm…

Lăudărosul: – Eu am luat busola, trusa de medicamente…

Tocilarul: – Nu vă pripiți! Nu suntem de capul nostru, suntem militari… Avem un program!

Băiatul (către *Tocilar*): – Hai, vino şi dumneata! (Apoi, cu admirație privindu-i uniforma): Aş vrea să fiu şi eu ofițer…

Aici se termină primul tablou, spusei ridicându-mă. Elevii îşi iau angajamentul să-l ajute să intre în şcoală, să ajungă ofițer.

Anişor sări din copac:

— Bravo, Rădaşa, nu-i rău!

— Dar e foarte rău că ne întrerupi mereu, că faci glume nesărate, că nu-ți dai seama că noi aici muncim.

Vlad şi Răsvan erau de părere să schimbăm calificativele eroilor cu nume proprii.

— Ăsta e un amănunt, spuse Ilieş. Mai important e titlul. Ce propui, Rădaşa?

— *Cabana lui moş Costache*…

— Prea seamănă cu *Coliba unchiului Tom*.

Răsvan era de părere că mai întâi să avem piesa în mână, adică să ştim tot ce se întâmplă de la început până la sfârşit. Titlul îl vom găsi pe urmă.

— *Vreau să fiu cantemirist*, propuse Anişor.

— E prea lung.

— Pentru moment e bun.

Azi, în timpul orei moarte, „colectivul teatru” se adună în pădure, unde repetă tabloul II. Ca de obicei, Ilieş ține o şedință fulger: colectivul are dreptul şi datoria să sancționeze cu eliminarea (adică cu înlocuirea) pe colaboratorii care nu țin pasul în marşul victorios spre examenele de sfârşit de an. Cine e pentru, cine e contra?

Toți fură de acord.

— Piesa trebuie să rămâie un secret. Cine îl va trăda, va fi sancționat. Numai succesele şcolare ale elevilor din „colectivul teatru” pot şi trebuie să fie cunoscute. Încolo mormânt… Cine e pentru, cine e contra?

— Dar ştie şi profesorul Gabriel, spusei.

— Şi Catinca, făcu Anişor.

— Şi când o fată ştie un secret… făcu cu ironie Răsvan.

— Catinca nu-i ca celelalte fete, zise Gorovei, roşind.

În ce mă priveşte nu mai aveam nicio îndoială asupra sentimentelor boxeurului. Mă uitam la el: mare, puternic, serios, un adevărat boxeur, să se uite el la o puştancă...

— Fiecare elev din colectivul de teatru are dreptul şi datoria chiar să colaboreze cu autorul şi cu regizorul la găsirea ideilor, la îmbunătățirea textului. Să-i arate punctul lui de vedere şi să-l critice pe autor.

Toți au fost pentru. Numai Anişor ridică mâna:

— Eu nu sunt de acord sa joc rolul fetei.

Gorovei îi dădu dreptate:

— Să-l joace Catinca...

Răsvan fu şi el de aceeaşi părere.

— Toată lumea o să-l recunoască şi orice o să spuie „fata" lumea o să râdă...

— De ce? Dacă o luăm aşa, oricine, deschizând programul, poate să vadă că „Bunicul" este Gorovei. Asta înseamnă că orice-ar spune „Bunicul", lumea trebuie să râdă?

Vlad era de părerea mea:

— Actorii trebuie să joace atât de bine încât să-i convingă pe spectatori. Uite, eu m-am dus la teatru ştiind că-n rolul Zoiei joacă verişoara mea, adică m-am dus s-o văd pe Marta. Dar de îndată ce s-a ridicat cortina, am văzut-o pe *Zoia* şi până la capăt numai pe *Zoia*. Abia la urmă o spectatoare de lângă mine cu lacrimi în ochi, mi-a spus: „Şi-a tăiat coadele mititica, numai ca să semene mai bine cu Zoia..." Abia atunci mi-am dat şi eu seama că eram la teatru, abia atunci mi-am adus aminte de Marta...

Exemplul dat de Vlad ne-a impresionat pe toți.

— Actorul trebuie să-şi dea osteneala să joace cât mai bine, să fie cât mai convingător...

— Şi eu sunt de părere să ne sprijinim numai pe forțele noastre, spuse Ilieş.

Eu înțelesei că lui Gorovei i-ar face mare plăcere să aibă şi Catinca un rol, totuşi găseam că Ilieş avea dreptate. Şi-apoi, din cauza Tudoriței, mi-era necaz pe toate fetele.

— Se aprobă?

— Se aprobă!

— Şi acum să trecem la citirea tabloului II. Rădaşa are cuvântul.

Eram grozav de turburat.

Tabloul II

ÎN FAȚA CABANEI DE PE GÂRBOVA

(Interiorul obişnuit al unei cabane de munte. În fund se văd vârfurile înzăpezite ale munților şi brazii. E o zi senină, albastră. La ridicarea cortinei, *Băiatul* curăță zăpada de pe acoperiş).

Fetița (privind cu mâna streaşină la ochi, îi spune *Băiatului*) – Ia mai uită-te şi tu, nu se vede nimic?

Băiatul: – Nu se vede, dar vor veni…

Fetița (către câine): Grivei, vino să te leg. Tu eşti în stare să sari, să muşti, afurisitule! Când o vedea bunicul cum ai jumulit gâsca, n-o sa-ți mai dea zahăr. Ia spune, cine te-a învățat pe tine cu dulciurile?

(Câinele latră, parcă ar vrea să explice).

Fetița: – De când ai venit aici numai de pozne te ții. Dar azi să fii cuminte, azi e-o zi mare… Uite, vezi, acoperişul roşu-cărămiziu luceşte în soare, acolo. Acolo e şcoala! De-acolo o să primim noi nişte musafiri. (Către *Băiat*): Ei, se văd?

Băiatul: – Nu se văd, dar vin sigur…

Fetița: – Vai, ce-o să fie… Grivei o să latre, bunicu' o să se uite încruntat pe sub sprâncene şi o să-şi tragă mustața. (Imitându-l pe bunic): „O fată trebuie să stea la tigae, să dea de mâncare la gâşte, la rațe… Dacă-i prea şcolită, nu se mărită…" Hai, veniți încoa', orătănii: Ga-ga, unde eşti? (Toate mişcările pe care le face fetița sunt pline de grații, din când în când face paşi de dans sau sărituri). Ia să văd, ce-ai pățit? Sub aripioare, nimic… Nici aici, nici aici. Ba uite aici, îți lipseşte un smoc de fulgi… Doar câțiva, nu-i nimic… O să scoatem nişte fulgi din perna bunicului şi o să ți-i lipim la loc… Bine că n-ai pățit mai rău… (Ga-ga, parcă ar vrea să răspundă: Fâs, fâs… celelalte gâşte intervin şi ele). Degeaba, n-aveți dreptate, Grivei e liniştit… Voi v-ați dus spre el… şi tu, şi tu, şi tu… cu gâtul întins gata să-l muşcați… (Se ridică şi, imitându-le, face câțiva paşi grațioşi de dans). Voi l-ați stârnit! Oricum, un câine nu se poate lăsa muşcat de nişte orătănii… (Logic): Te-a luat de gât şi te-a aruncat, (face un gest larg cu brațul şi un pas de dans) dar nu te-a muşcat. Te-a lovit şi tu te-ai speriat. Asta e! (Ga-ga parcă ar spune ceva). *Fetița* (continuând, către Ga-ga):… Am înțeles, te doare când mişti aripa… Lasă, că am să-ți pun o prişniță (Gâştele îşi arată nemulțumirea). Ei, ce-nseamnă asta?

(Gâştele întind pe rând câte un picior). Picioruşul scrântit? Aoleu! Aşa-i! Cum de nu am băgat de seamă? Ei, da, înțeleg, nu-i plăcut... Mi l-am scrântit şi eu anul trecut, la şcoală (Oftează). Dacă m-ar fi lăsat bunicul, anul ăsta aş fi fost într-a cincea...Aş fi făcut sărituri, uite-aşa! (Gâştele o privesc speriate, sucind gâtul şi urmărindu-i mişcările ca nişte spectatoare).

(Se aud cântând cantemiriştii. *Fetița* rămâne pe loc, stânjenită. Îşi ia gâscă în brațe. Celelalte gâşte ies în calea noilor sosiți, agresive şi gălăgioase. Se aud paşii în cadență a elevilor).

Băiatul (coborând de pe acoperiş): Fetițo! Fetițo! Au venit... (Îi întâmpină bucuroşi. Apoi, prezentând): Sora mea...

Elevii salută, spunându-şi fiecare numele.

— Atâta am scris.

Faptul că nimeni nu mişcase în timpul lecturii, m-a făcut să cred că o să fiu aplaudat. Dar Răsvan strâmbă din nas:

— Parcă în primul tablou plecau toți spre cabană, pe când acum băiatul se află la cabană şi împreună cu fata aşteaptă sosirea elevilor.

— Aşa-i, Răsvan are dreptate! clipi Anişor nemulțumit. Şi-apoi, eu n-am să ştiu să dansez, să fac „grații" ca *Fetița*.

Pe mine mă treceau năduşelile, îmi dădeam seama că tabloul al doilea era compromis. Dar Vlad îmi veni în ajutor:

— Ei, nu-i mare lucru să mai schimbăm câte ceva. De aceea suntem noi aici. Şi premiera nu e mâine...

Iar Ilieş, cu îngăduință:

— Pe cât îmi aduc aminte, în tabloul întâi, unul din elevi se opune la plecarea spre cabană...

— Eu! sări Răsvan.

— *„Tocilarul"*, adăugă liniştit Anişor.

— Faci pe grozavul! se îmbufnă Răsvan. Măcar de-ai fi tocilar în loc de corigent la două materii.

— Stați! Nu vă certați! Tu nu mai eşti „tocilar", iar el nu va mai fi corijent, zise Ilieş. Dar un lucru e sigur, că nu trebuie să mai încurajăm poreclele.

— Bineînțeles, făcu Vlad. Iar punctul de vedere al „Tocilarului", mă rog... o să vedem cum o să-l numim... care spune: „Să nu pornim numaidecât, că nu suntem de capul nostru, suntem militari", e întemeiat.

— Deci să recapitulăm: băieții vor pleca spre cabană duminică

şi atunci tabloul II rămâne valabil. Adică, elevii sunt aşteptaţi la cabană.

— Bun, mai departe.

— Mai departe m-am cam împotmolit. Atâta ştiu că vine un moment când bunicul, nemaigăsind alte argumente, spune că el e acum prea bătrân şi nu mai vrea să rămână singur. De aci încolo urmează să colaborăm.

— Foarte bine! se înveseli Răsvan.

Dar fiindcă nu-i venea nici o idee, se legă de Anişor.

— De ce umbli tu în tenişi? Eşti civil?

— Vreau să-i vadă moş Costache, întinse Anişor picioarele ţepene, şi să-i spun: „Ia priveşte la aceşti tenişi! Au tălpi de cauciuc". „Aşa sunt toţi tenişii", va mârâi moş Costache şi-şi va trage mustaţa ca profesorul Brebu. „Toţi tenişii au tălpi de cauciuc". „Clar?" „O fi", voi răspunde, adică va răspunde unul din elevi. „Dar dumneata ştii cine le face? Le face bunicul meu! Bunicul meu lucrează la fabrica de cauciuc, e fruntaş în producţie şi nu se simte de loc bătrân"...

— I-auzi! îl repezi Răsvan pe Anişor. De unde ai scos-o că bunicul tău lucrează la o fabrică de cauciuc? Şi că-i fruntaş în producţie? Parcă era pescar!

Dar Ilieş, fericit:

— Bravo, Anişor! Foarte bine!

Iar Vlad, explicându-i lui Răsvan:

— Aici nu-i vorba de bunicul lui Anişor, ci de bunicul unui elev din piesă, şi argumentul cu tălpile de cauciuc găsesc că-i foarte bun.

— Atunci pot şi eu să-i arăt o cutie de conserve, făcu acru Răsvan, şi să-i spun lui moş Costache că bunicul meu e pescar.

— Foarte bine! Chiar să-i spui. Să-i spui că lucrează într-o fabrică plutitoare, iar moş Costache se va mira: „Cum o fabrică plutitoare? La ce mai foloseşte şi drăcovenia asta?" Iar unul dintre elevi va răspunde:... Ia să vedem, Răsvane, ce vei răspunde? îl ataţă Anişor.

— Altădată, pe furtunile cele mari, pescarii erau lipsiţi de orice ocrotire în bărcile lor. Acum au în apropiere un vapor măreţ: *Octombrie Roşu*...

Entuziasmaţi toţi îl aplaudară pe Răsvan.

— Ei, ştiţi că iese bine piesa? recunoscu şi Vlad, care însemna în caietul de regie toate replicile. Mai trebuie o replică sau două,

ca să se înțeleagă şi mai bine importanța acestei fabrici.

— I-auzi, bre! se auzi o voce de bas.

De unde apăruse boxeurul? Şi când îşi lipise mustățile şi sprâncenele de vată, n-aş şti să spun, dar ne înveselirăm deodată cu toții. Mai ales Anişor râdea să se prăpădească.

— I-auzi bre! vorba profesorului Garoiu... O să se recunoască, să ştiți!

Dar Vlad n-avea chef de glumă:

— Ce se întâmplă cu câinele în timpul ăsta? De ce nu vine? Ia spune, Rădaşa, de ce nu vine câinele?

— E legat! se auzi din nou vocea ca din butoi a lui Gorovei.

— Şi dacă-i legat? întrebă Anişor. Nu țineți minte cum şi-a rupt lațul Hoțoaica şi a venit, adică a năvălit cu cotețul în cap?

— Bravo, Anişor, bună ideie! Dulău o să apară pe scenă cu cotețul în cap. O să fie un râs în sală!...

— Eu zic să-i dăm lui Anişor rolul câinelui, făcu Răsvan, aruncându-i o privire piezişă.

— Iar muşti! Ia să-i punem un coteț în cap, numai un piculeț să vedem cum îi stă!

— Mai potoliți-vă! interveni Ilieş. Am ajuns la scena unde câinele vine cu cotețul în cap... Mai departe. Ce părere are autorul?

— Mai departe e uşor, spusei mulțumit de colaboratorii mei.

„Uite ce mi-a făcut dihania, se va văita bunicul, iar elevii repezindu-se să scoată câinelui cotețul din cap, îl vor recunoaşte pe Dulău. Elevii vor striga: „E al nostru!”. Moş Costache va replica: „E al meu!”. Vor interveni şi nepoții: „Parcă n-ar fi Grivei!”... „Ba el e! se va sburli bunicul. S-a rătăcit când era mic...” Iar elevii vor protesta: „Eu l-am crescut cu cafeluță cu lapte”. „Eu cu clătitele mele!”...

„Gogoşii, îşi îngroaşă vocea Gorovei.

Ne pufni râsul. Anişor caută să-l imite pe bunicul.

Bunicul:

„Mie să-mi plătiți gâsca...”

— De aici încolo, făcui mulțumit, dialogul va continua aşa cum s-a întâmplat între noi şi baba Safta. Ne vom lua angajamentul să venim în prima duminică şi să reparăm toate pagubele făcute de câine.

— Şi gâsca? întrebă Gorovei, imitându-l pe bunic.

— O plătim...

Dar Răsvan nu părea încântat...

— Dacă s-o înzdrăveni, n-o plătim. De ce s-o plătim?

Vlad nervos:

— Asta o să mai vedem. Şi însemnând în caietul de regie: deci, elevii pleacă cu câinele...

— Exact. Elevii pleacă cu câinele. Moş Costache rămâne bosumflat. Parcă-i pare rău.

„M-am luat după voi, face mânios către nepoți, am rămas fără câine... Acum dacă moare gâsca, pe băieți ia-i de unde nu-s..."

„Vin, bunicule! Dacă au făgăduit, îl încredințează nepoții. Doar sunt pionieri"!, va adăuga *Băiatul*. „Viitori ofițeri!" va întări *Fetița*.

Şi cortina va cădea...

Vlad nu era mulțumit.

— Eu tot nu văd cum o să-l convingem pe moş Costache să-şi dea nepoții la şcoală.

— Dacă nu-l convingem, înseamnă că piesa nu e bună, şi atunci n-o iscălesc, făcui jignit.

— Eu cred că dacă elevii se vor ține de cuvânt şi vor veni să repare pagubele făcute de Dulău, îl vor impresiona pe bătrânul cabanier... „Ce mai băieți!" Sau: „Aşa băieți mai rar!"

— Dar gâsca, moare sau nu? întrebă Gorovei ca un ultimatum.

— Asta nu ştiu.

— Să nu moară, săraca, se rugă Anişor...

— Bine, dar chiar şi în ipoteza asta, băieții trebuie să fie pregătiți pentru despăgubiri.

— Da' bani avem? întrebă Gorovei atât de serios şi cu o voce atât de groasă, încât ne pufni râsul. Şi cu toți în cor.

— „Da' bani avem?"

Ilieş, care se potoli cel dintâi, avu o idee:

— La nevoie, Răsvan o să-şi dea briceagul.

Răsvan se roşi, strânse buzele, se gândi, se codi:

— De ce să-l dau?

— Ca să-l despăgubim pe moş Costache.

— Bineînțeles la nevoie, ca să ne ținem de cuvânt, făcu Vlad.

— Ei aşa, pentru piesă, am să-l împrumut...

— Dar dacă ar trebui să-l dai cu adevărat, aşa într-o împrejurare oarecare, ca să arătăm că suntem oameni de cuvânt...

Răsvan se frământa, chibzuia... Toată lumea aştepta. Tăcerea era apăsătoare.

— L-aş da! făcu Răsvan şi înălță capul.

— Dar tu busola, Vlad?

— Bineînțeles!

Azi am avut o discuție aprinsă cu Ilieş şi Vlad în privința distribuției rolurilor. Ilieş susținea că Anişor nu putea să capete vreun rol în piesă, fiindcă mai avea două note sub medie la matematică şi limba rusă. Eu eram de părere că trebuie să ținem seamă de marele efort pe care l-a făcut. Din şapte materii, iată-l numai cu două corijențe. Asta nu-i puțin lucru. Înseamnă că a muncit serios. Balanța se apleca totuşi spre argumentul lui Ilieş.

Dar Vlad era şi el dârz:

— Într-un rol de fată nu putem găsi pe nimeni mai nimerit. Alb la față, roz, cu ochi albaştri... cu vocea ca un clopoțel...

Dar, deodată, tot Vlad:

— Staţi! Anişor la limba rusă are nevoie de 4 ca să-i iasă media. Ei bine, va lua 5!

CAPITOLUL XXXI
„Egorca”

La ora de rusă, în liniştea emoționată a clasei, se auzi deodată un oftat. Băieții întoarseră capetele.

Ce s-o fi întâmplat?

— Cine a oftat? întrebă profesorul.

Anişor înghiți în sec şi tăcu chitic. Dar colțurile gurii, care tremurau, şi ochii umeziți, îl trădară. Nu odată i se întâmplă profesorului de rusă ca, ajungând la acest punct din bucata intitulată *Sgarda albă*, să simtă în clasă o liniște încordată ca şi când elevii, o clipă, n-ar mai fi respirat. Dar oftatul de acum şi figura tristă a lui Anişor îl înduioşară şi îl amuzară în acelaşi timp. Totuşi socoti că e mai bine să continuie lecția ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic.

— Ia să vedem, Anişor, ai putea să traduci până unde am rămas?

Şi Anişor, acum stăpân pe sine, lua cartea în mână:

— *Sgarda Albă*. Am auzit în Siberia despre o astfel de întâmplare cu un urs. Pe malul lacului Baical trăia un paznic bătrân. El pescuia şi vâna în pădure. Şi odată, toamna, vede paznicul că drept spre coliba lui năvăleşte un urs mare, urmărit

de lupi. Iată, iată, ursul nu mai are scăpare…

Şi Anişor oftează, înfundat.

— „Iată, iată sfârşitul ursului”, îl corectează profesorul.

— Şi deodată ursul intră drept în tindă şi se lasă pe uşă, urmă Anişor.

— Poate ar fi mai bine: „şi se dă după uşă”.

— Bătrânul paznic a înțeles deodată ce trebuie să facă. A luat puşca din perete şi a zis: „Mişca, Mişinca…”

— Foarte bine, numai că noi îi spunem „Martin”, nu-i aşa?

— Da, Martin… „Ține uşa, mă Martine”… Lupii se aruncă pe uşă. Bătrânul trage cu puşca, omoară un lup, dar tot repetă: „Măi, Martine, ține!” Când al doilea lup a fost omorât, ceilalți s-au speriat şi au fugit în pădure, iar ursul a rămas la bătrânul paznic în casă ca să ierneze. Şi abia primăvara, (în acest loc oftase Anişor) când toți urşii ies din bârlogii lor… (Vocea lui Anişor tremura)…

— Cum se spune, bârlogi sau bârloguri? întrebă profesorul.

— Bârloguri, se auziră mai multe glasuri.

— Bătrânul, urmă Anişor, i-a pus lui Mişca, adică lui Martin, sgarda albă şi i-a dat drumul în pădure. Iar pe urmă bătrânul paznic spunea fiecărui vânător: „Nu te atinge de ursul cu sgarda albă. Te rog foarte mult”…

Aici Anişor îşi simți iar un nod în gât. Ce necaz îi era! Ce-o să spună băieții? Or să râdă de el. Ca să nu se vadă cât era de mişcat, tuşi tare şi urmă, îngroşându-şi vocea:

— „Te rog foarte mult, nu te atinge de ursul cu sgarda albă. Te rog foarte mult, nu te atinge de el, e prietenul meu!”

— Ocin, ocin, interveni profesorul când văzu că iar se înmoaie vocea lui Anişor… Te rog foarte mult… nu te atinge de el… e prietenul meu… Ei, spune, elev Anişor, sunt frumoase cuvintele astea? „Etot moi drug”… Şi fiindcă în ochii lui Anişor jucau acum nişte lacrimi buclucaşe, profesorul scoase o carte din servieta pe care o ținuse pe masă: – Ei, am băgat de seamă că elevului Anişor îi plac poveştile cu urşi. La lucrarea de control pe care am dat-o ora trecută şi care avea ca subiect „Scăldatul ursulețului”, elevul Anişor a luat nota 5. Eu, ca să-i arăt bucuria mea şi totodată ca să-l felicit de ziua lui, căci am aflat că împlineşte azi 15 ani, (toate capetele se întoarseră curioase spre Anişor) îi dăruiesc o carte în care eroul e un ursuleț foarte drăguț pe care-l cheamă Egorca.

În murmurele de mirare, de veselie şi de emoție ale elevilor,

profesorul, trecând printre rândurile de bănci, ajunse la locul lui Anişor şi-i întinse cartea. În clipa aceea uşa se deschise şi elevul de servici anunță că a sunat de recreație. Şi atunci, ca un capac care zboară de pe un cazan cu apă în clocot, orice reținere pieri: toți îl felicitau pe Anişor.

Iar Vlad Îi suflă lui Ilieş:

— Ce zici? Merită Anişor să aibe un rol în piesa noastră!

— Bineînțeles! făcu Ilieş fericit.

Locotenentul Iovan, într-o adunare a organizației de U.T.M., arătase însemnătatea recapitulării materiei pentru succesul examenelor. Pionierii au ținut şi ei adunări pe unitate şi detaşamente.

Articolele din gazeta de perete erau mai dinamice şi toate îndrumau atenția spre examene.

— Corijenții nu pleacă la mare, îi suflă Răsvan lui Anişor, când îl văzu că se înfierbântă iar în proiecte marine.

— Am luat 4 la ştiințele naturii, ce mai vrei?

— Ai avut noroc că te-a ascultat despre broaşte.

— Păcat că n-ai avut şi tu noroc.

— Eu? se miră Răsvan.

— Elevul tău a luat 3 la rusă... Nu înseamnă că n-ai avut noroc?...

— Da, se întunecă Răsvan.

Într-adevăr, Gorovei, boxeurul, de care răspunde Răsvan, o scrântise la lucrarea scrisă.

— (Dar asta s-a întâmplat din vina ta. De ce i-ai dat să citească *Egorca*?...

— I-am împrumutat-o numai pentru o zi, chiar i-am atras atenția...

— Las' că ştiu eu! Tu eşti de vină! El avea de recapitulat mai multe povestiri şi tu ai început să-i vorbeşti despre scăldatul ursulețului... Te-am auzit... N-a fost mare lucru de aci să ajungeți la pățaniile lui Egorca. Ora de meditație a trecut în râsete înfundate...

Văzând că Răsvan are dreptate, Anişor făcu „mărturisiri complete".

— Ne-am hotărât să ne facem tunari pe un vas de linie.

— Tot ce ştiu e ca viitorul tunar a luat notă proastă la rusă din pricina ta, îl repezi Răsvan.

— Voi semănați eu Sacicov şi Bacicov! zise Ilieş, luând partea lui Răsvan.

— Cum adică?

— Reciteşte *Egorca* şi ai să vezi. Pe „Tigrul” îşi făceau stagiul doi marinari: Sacicov şi Bacicov. Sacicov se învârtea în aşa fel ca să lucreze cât mai puțin şi să doarmă în schimb cât mai mult... Bacicov făcea şi el ce făcea ca să lucreze cât mai puțin şi să mănânce cât mai multe dulciuri. Dacă n-ar fi fost Sacicov şi Bacicov, „Tigrul” ar fi ajuns cel mai de seamă submarin din cuprinsul bazei, căci da loviturile cele mai precise, se scufunda cel mai repede, echipajul lui citise cele mai multe cărți şi echipa de fotbal învinsese toate celelalte echipe... Astfel că-n fiecare număr al gazetei de perete „Periscop” apăreau caricaturi usturătoare la adresa celor doi „amici”.

— Noi o să vă spunem de aci înainte: Bacicov şi Sacicov, făcu Răsvan încântat.

Dar Anişor, înfipt:

— Se cunoaşte că tovarăşul elev Stan începe multe cărți, dar nu citeşte decât puține până la capăt. Altfel ar şti că Sacicov şi Bacicov ajung adevărați eroi.

Şi, luându-şi cartea din mâinile lui Ilieş, citi rar:

— „Aceşti doi eroi au rămas într-un compartiment inundat de apă. Trupurile le erau cufundate până sub bărbie, dar capetele se mai găseau în spațiul de aer ce se grămădise sub acoperişul celulei. Cei doi matrozi din flota roşie ştiau că această cantitate de aer n-o să le ajungă pentru mult timp. Dar nu la soarta lor le era gândul; ei se frământau cum ar face să-şi salveze camarazii...”

— Şi mai departe?... se auziră voci din fundul clasei, din mijlocul ei, din față...

— Şi mai departe, e o carte grozavă! încheie Anişor. Şi cu ironie către Ilieş:

— Dar care trebuie citită până la capăt.

— Unu la zero pentru Anişor! se auzi o voce groasă...

— Tempo, Anişor, nu te lăsa...

— Eu n-am spus că am terminat cartea, făcu Ilieş aprins la față. Abia am ajuns la jumătate...

— Tovarăşi, interveni locotenentul Iovan. Dacă noi ne planificăm bine, dar foarte bine timpul, dacă nu avem abateri disciplinare şi luăm note bune, ne putem îngădui zilnic o oră de lectură din *Egorca*... Şi apoi, după cum ştim, nu mai e mult până

la sfârşitul anului, când fiecare dintre acei care vor fi premiaţi, vor primi între altele cărţi de citit... Voi interveni ca printre ele să nu lipsească Egorca...

CAPITOLUL XXXII
În căutarea Scufiţei roşii

Zumzetul pădurii nu se mai auzea. Cerul era atât de încremenit în imensitatea lui albastră, încât te întrebai cine împingea cu atâta grabă norii care semănau unii cu nişte umbreluţe deschise albe, alţii cu velele umflate de vânt.

Latã de ce, când moş Pavel le spuse băieţilor: „Nu-i zi de cabană", Anişor se făcu foc:

— Ei, ai văzut dumneata zi mai frumoasă la munte? Vlad se miră şi el:

— E prima zi de vară... Rădaşa adulmecă aerul:

— Miroase a muşeţel.

— A muşeţel fiert, făcu moş Pavel. O să plouă cu găleata...

— Câţiva nori răsleţi... Parcă-s nişte paraşute... observă Rădaşa, visător.

Numai Gorovei, privind atent spre piscurile munţilor, încruntă fruntea:

— Se deplasează cam repede paraşutele tale.

Iar Răsvan:

— Se pricepe el, moş Pavel!

Era ora trei după amiază. În afară de o oarecare zăpuşală, vreme mai frumoasă nu se putea.

— Ce-ar fi s-o lăsăm pe mâine, mâine e duminică. Dar Anişor aşteptase cu prea mare nerăbdare această după amiază liberă:

— Eu pornesc cu Hoţoaica; cine vrea, ne urmează. Răsvan era de părere să se repete piesa. Dar Vlad era prea echipat ca să renunţe. Ca de obicei avea cu el rucksack-ul, busola şi trusa de medicamente.

— Dar să iuţim pasul, făcu boxeurul.

Şi porniră cu voie bună.

Vlad îl tot zgândărea pe Anişor.

— Am să-ţi „croiesc" o fustă verde cu maci roşii. Am să-ţi arăt modelul, l-am desenat. Să-ţi croşetezi tu singur o scufiţă roşie.

Pe la jumătatea drumului, cerul începu să se întunece. Norii

deveniră viorii, apoi vineți şi se mişcau cu o iuțeală amețitoare.

Răsvan zise posac:

— Priviți norii de colo... Vedeți cum bat ceru'?... Asta nu-i a bine.

Pe la trei sferturi de drum, Gorovei băgă de seamă că în draperia Făgăraşului ploaia bătea cu putere. Băieții începură să simtă câte o picătură mare pe obraz, pe nas...

— Mai repede! făcu Răsvan.

Curând, cerul se întunecă. Printre brazi începu să şuiere vântul.

— Ce-o mai fi şi asta? zise Vlad cu obrajii umflați.

— Vârtejuri de praf, răspunse Răsvan.

— Hai, băieți, pas alergător, porunci Gorovei.

Vlad declama:

„După fata ce-o iubeşte
Prințul Elisey porneşte...

Hoțoaica nu se mai vedea, dar lătra mereu nerăbdătoare.

Din vale, vântul urlând venea în iureş şi întâlnindu-se cu vântul ce cobora din culmi, ridicau vârtejuri de praf în fuioare.

— Uite podețul, se bucură Anişor. Am ajuns...

Lui Rădaşa îi intrase praful în ochi, totuşi desluşea podețul.

Până la cabană nu mai era mult. Ploaia cădea în picuri mari. Se întețea, venea spre ei, din toate părțile. Curând nu se mai vedeau decât pânze lichide, translucide. Podețul parcă pierise. Vântul sufla puternic. Apa curgea şiroaie pe fețele băieților, începea să pătrundă prin haine. Dar podețul se ivi iar la câțiva paşi.

Gorovei strigă în glumă:

— Nişte ceaiuri fierbinți!...

— Cu rom... completă Vlad.

După câteva minute erau la cabană.

Hoțoaica aştepta în prag.

Băieții trecură prin coridorul mic la mijlocul căruia, spre dreapta, uşa bucătăriei era deschisă. Mirosea a plăcintă. Era cald: Totuşi, nu îndrăzniră să intre. Baba Safta s-ar fi uitat pieziş căci „băieții n-au ce căuta la cratiți", îi mai repezise altădată. Iară spre stânga, sala de mese. Doi turişti, cu spatele spre uşă, priveau pe fereastră. Sala de mese avea un geam spre peretele din stânga, un luminator, prin care se vedeau munții stâncoşi, alt geam spre

panorama din vale şi al treilea spre Făgăraş. Cei doi turişti, oameni mai în vârstă, tot ştergeau geamul cu palmele şi priveau atenţi.

— N-are cum să se vadă de aici... făcu unul din ei. Apoi, văzând elevii: – Ei, noroc! Aţi ajuns la timp!

Ionuţ intră în sală, ud leoarcă. Şi fără „bună ziua".

— Nu se vede nicăieri... Florica... Pe unde o fi prins-o vremuiala asta?

Îşi frecă mâinile necăjit şi serios ca un om bătrân.

— Cum nu ştii unde s-a dus? De ce nu ştii? se supără Anişor.

Fără să-l bage de seamă, Ionuţ şi cei doi turişti trecură în cerdac.

Îngrijoraţi, băieţii îi urmară şi se înghesuiră şi ei la fereastră. În clipa aceea, parcă se rupse cerul. Parcă se prăbuşeau munţii, trăsnete şi fulgere străbăteau până în adâncul văilor, duduiau înălţimile de tunete, curgea apa şuvoaie pe fereastră... Pe cer, câteva scântei, apoi zig-zaguri luminoase şi, în sfârşit, o săgeată de foc venind din înălţimi se înfipse în podină.

Bulgări de nori, mii de bulgări se ridicară în detunătura de iad a trăsnetului şi o pelerină de flăcări cuprinse podeţul.

Priveau cu toţii îngroziţi, cu răsufletul oprit. Flăcările mistuiau, pocnind, totul în jur. Focul cuprinsese şi podeţul şi căsoaia[2]. Umplutura de bolovani cedă: bolovanii se prăbuşiră unii peste alţii. Marea de flăcări se întoarse într-o mişcare curioasă, parcă ar fi rămas spânzurată. În aceeaşi clipă se prăbuşi podeţul în flăcări şi jar...

Rămaseră toţi cu ochii mari, împietriţi. Deodată un ţipăt năpraznic:

— Fata!... Fata noastră! Copila, Florica...

Baba Safta se vârî toată în geam:

— Trăznitu'! Colo ia... S-o fi prăpădit! Fata noast'!...

— S-o fi adăpostit undeva, căută cineva s-o liniştească.

Cealaltă căsoaie ardea şi ea, în vreme ce bolovanii se desprindeau unul câte unul.

Anişor îl strângea de mână pe Rădaşa.

— Pe unde o să se întoarcă?

---

[2] Căsoaie – bloc de lemn, închegat cu umplutură de bolovani grei, să aibe stabilitate. Pe căsoi, pe bârne, se află podul propriu-zis, podica cu cele două balustrade. (N. A.)

— Podeţul s-a prăbuşit...

— Trebuie să ocolească muntele, stâncile, spuneau băieţii pe rând.

Deodată, Gorovei, cu vocea lui adâncă:

— Eu mă duc...

— Şi eu, zise Ionuţ.

— Mergem şi noi, făcu Anişor.

— Să pornim, făcu Rădaşa.

— Cum să porniţi? Nu vedeţi ce-i afară? întrebau turiştii.

Vlad tăcea. Răsvan se codea...

— La şapte e adunarea. Dacă s-o mai domoli ploaia, o luăm spre şcoală.

Dar Gorovei era hotărât:

— Noi plecăm acum. Nu putem lăsa fata.

Iar Anişor lui Răsvan:

— Tu fă cum vrei...

— E colo un urcuş, făcu o bătrână. Şi arătând pe fereastră: Ia colo, spinarea de piatră... Vedeţi, ca un balaur... Numai pe acolo puteţi ocoli. E o bucată bună. Da' numai de-acolo, de pe spinarea aceea, puteţi coborî. Da' cu grijă, Ionuţ maică. Acolo ştii tu cum e. Trebuie să sari. Fii cu băgare de seamă să nu-ţi frângi gâtul, băiatule...

Câinele sărea, lătra, parcă întreba: „Ei, ce aveţi de gând, ce mai zăboviţi?"

— Staţi, să vă dau un felinar! zise repede baba Safta.

— La ce şcoală învăţaţi? întrebă unul din turişti.

Iar celălalt:

— Aveţi curajul să porniţi?

— Ei, ce-o să fie? spuse Vlad. Doar n-o fi mai greu decât urcuşul cu frânghiile...

— Aţi urcat cu frânghiile?

Vlad rămase o clipă încurcat:

— Bineînţeles, până acum nu... Dar ştim cum se urcă. Totul e atenţia, curajul, făcu Vlad eu ifos.

— Să fiţi cu băgare de seamă.

Baba Safta veni cu felinarul şi-l agăţă lui Ionuţ de gât:

— Cu băgare de seamă, maică... Şi pe fiecare din băieţi îl încuraja, îl sfătuia:

— Cu băgare de seamă... Să vedeţi acolo unde o fi să săriţi... Să nu vă rupeţi vreun picior, să nu vă frângeţi gâtul.

Şi, înălțându-se în vârfuri, îi ridică gulerul lui Ionuț şi-i încheie nasturele de la piept:

— Fii cu băgare de seamă, maică!

Băieții se gândeau: „Uite „Muma pădurii”, ține la copii, nu-i rea, cum credeam...”

Ploaia mai conteni. Baba Safta îi petrecu o bucată de drum, Răsvan, care mai pomenise de vreo două ori de adunare, iuți pasul şi el... În față, Ionuț lumina calea. Rădaşa îi luă felinarul, şi-l atârnă de gât şi o porni înainte. Câinele ba dispărea, ba se înapoia lătrând, parcă voia să le spună: „Am fost şi am văzut drumul, haideți după mine...”

Curând ajunseră la locul unde trebuiau să facă săritura. Câinele şovăi o clipă. Dar deodată, ca un campion de înot, făcu un plonjon în gol...

— Ați văzut? Parcă a căzut pe moale, zise Ionuț. Se face câteodată ca o pătură de muşchi...

În aceeaşi clipă, spre uimirea băieților, Vlad, fără să spuie un cuvânt, sări şi el:

— Ia uite, făcu Răsvan ochi mari.

Rădaşa lumină adâncul şi toți îl văzură pe Vlad cum se ridica bun, sdravăn, strigând:

— Hai, Anişor... săriți!

Sări Gorovei, apoi Anişor, pe urmă Ionuț...

Răsvan rămase pe loc.

— Hai, că nu-i greu, îl îndemnă Anişor. Lasă-te pe vine, uşor...

— E în stare să se întoarcă, zise Vlad.

— Asta nu cred! se împotrivi Anişor.

— Ceea ce îl opreşte nu e frica, lămuri Rădaşa. E teama să nu întârzie la adunare. Îşi face socoteala că dacă o ia acum pe dincolo, ajunge la timp.

— Dar la şcoală o să creadă toți că n-a avut curaj, făcu Anişor îngrijorat. Ei uite!

Răsvan sări greoi ca un bolovan...

— Au!

— Te-ai lovit?

Câinele, de bucurie puse labele pe umerii lui.

— Ce-i, Răsvane? Te doare? îl întrebau băieții pe rând.

— Călcâiele... Parcă le-am sdrobit...

★

Tunet lângă tunet... Fulgerele rare luminau văzduhul cenuşiu.

Apa curgea în pânze care îngălbeneau amurgul. Lătrat de câini de parcă nu era numai unul, al lor, ci o droaie asmuțită. Ecourile întoarse din munți înmulțeau, prelungeau urletele lor răguşite, mai depărtate unele, mai apropiate altele. Băieții trăgeau cu urechea, când într-o parte, când în cealaltă.

— Încotro s-o apucăm?

Fulgerele spintecau cerul, luminând, pentru frânturi de clipe, norii negri ca nişte mormane de cărbuni.

— Ce facem acum? Mai căutăm? Pornim spre stână? Sau facem calea întoarsă spre şcoală? întrebă Răsvan grav.

— Trebuie s-o găsim pe Florica, zise Răsvan hotărât.

— Eu rămân, făcu Ionuț cu vocea înecată.

— Dinspre stână se aud parcă strigăte, parcă fluierături. Voi n-auziți? întrebă Gorovei.

— De unde ştii tu că acolo-i stâna?

— Nu vedeți lumina slabă roşiatică, scântei...

— Or fi găsit-o ciobanii...

Băieții porniră în şir, unul după altul tăcuți. Ploaia parcă se mai subțiase.

Deodată, ca nebună, tăind cărarea, din direcția opusă stânei, țâşni Hoțoaica. Dar nu lătra, scâncea, parcă spunea ceva...

— Ei, dă raportul, zise Anişor cu sufletul mai uşurat. Câinele îi sări pe umăr. Dar iar sbughi înapoi pe acelaşi drum.

Anişor era atât de sigur că Hoțoaica ştie ceva, încât o luă pe urmele ei.

— Ei! strigă după el Gorovei.

Dar Anişor nu răspunse. Rădaşa, Vlad, Răsvan aveau şi ei încredere oarbă în dulău. Gorovei rămase locului, ascultând lătratul câinilor dinspre stână.

— Ăsta-i lătrat la om, spuse Ionuț. Da, e lătrat la om...

Şi, fără să mai pregete, porni în urma boxeurului.

— Ne ducem la stână, strigă Gorovei, ca să-l audă băieții. Dacă găsiți ceva, fluierați de trei ori. Înțeles?

Şi vocea lui groasă răsună în munți, ca un tunet.

Grupul Anişor ocoleşte grămezi de vreascuri care trosnesc de parcă ar fi vârâte în foc, nu în apă.

Fulgerele întețite plesnesc cerul, luminează pădurea. Hoțoaica apare în lumina unei rarişti între brazi răsleți şi dispare iar.

— Ne cheamă, se învioră Anişor.

Deodată, un fluier străbate pădurea. Băieții se opresc turburați.

Nu ştiu ce să creadă. Trei fluierături înseamnă: „Am găsit!” Dar una ce-nseamnă?

— Vrea să țină legătura cu noi, spuse Rădaşa.

Anişor vârî două degete în gură, dar Răsvan îl opri:

— Stai, că n-o să mai înțelegem nimic...

Gorovei, la rândul lui, era necăjit că s-a grăbit, c-a fluierat. Dar când văzuse de departe, ca o mogâldeață, un copil venind spre el, fusese atât de sigur că era Scufița roşie, încât nu se putuse opri să nu dea de veste. Când colo era un flăcăiandru şi după el, ca o umbră uriaşă, o namilă de om, un cioban.

— Hei, care-i acolo? strigau pe rând.

— Na! făcu Gorovei... M-am pripit... Nu trebuia să fluier, să zăpăcesc băieții.

— N-ați văzut o oaie? întrebau oamenii.

— N-ați văzut o fată? întrebară Gorovei şi Ionuț.

Ploaia se întețise iar, şi înăbuşea glasurile, frângea vorbele.

Pe drumul celălalt, la marginea unei râpe, mijea o lumină ştearsă, vânătă-albăstrie. Din fundul ei venea lătratul Hoțoaicei.

— Ce caută acolo?

— Pe unde a ajuns?

— Pe bradul care se ridică din fundul văgăunei. Uite cum a crescut bradul, chiar pe margine.

— Să coborâm şi noi, făcu Anişor.

— Cum?

— Din cracă-n cracă...

Şi Anişor, întinzând brațele, apucă o creangă, propti un picior pe altă cracă mai jos, folosindu-se pe rând, ba de o mâna ba de un picior, pentru a coborî ca pe o scară de frânghie.

— Stați să săr eu şi vă spun cum e...

De la o anumită înălțime, încercând cu piciorul, nu mai găsi nicio proptea. Dar după scheunatul slab al dulăului, îşi dădu seama că pământul e aproape, îşi apropie genunchii de piept, se făcu ghem, apoi slobozi picioarele, sări... Cei de sus nu avură răbdare. Veneau acum unul după altul. Câinele schelălăia ciudat, se gudura pe lângă picioarele lor.

— Ei, Anişor, felinarul!

Era întuneric beznă, Anişor îndreptă felinarul pe fața cleioasă a pământului. Acolo, ce să vezi? O oaie...

— Şi pentru asta ne-ai adus aici? se propti Răsvan în faţa lui Anişor care, nenorocit, îşi ştergea apa de pe frunte.

Furios, îşi scoase şi Vlad boneta şi o scutură peste oaie.

— Am să te jupoi! făcu Răsvan furios. Şi nimeni nu pricepea, dacă vrea să jupoaie oaia sau pe Anişor…

Oaia mişca, încerca chiar să se ridice, parcă voia să spună: „Nu-s vinovată… Am căzut tocmai de sus… nu mă lăsaţi aici, nu-s moartă…”

În acest timp, Rădaşa găsise o cărare.

— Ei, pe aici! Putem să urcăm pe aici!

Dar Anişor, luminând drumul cu felinarul:

— Cum să urcăm pieptiş cu oaia, nu vezi ce drept e zidul?…

— Las’ că se ţine pe picioare, făcu Vlad…

Anişor o dăscălea:

— N-ai niciun picior beteag, uite, îţi propteşti picioarele dinainte, le arunci pe cele dinapoi şi le salţi ca un iepure…

— Ia-o în spinare ca pe mielu’ gras… îl mai cicălea Răsvan.

Dar oaia înviorată behăia slab, iar Hoţoaica se învârtea în jurul ei.

Ajunseră iar la marginea rarişteI.

Ploaia a încetat ca prin minune, dar apă-i destulă. Brazii parcă-şi scuturară vestmintele de apă… Hoţoaica a luat-o înainte. Anişor, cu inima grea, cu gândul la Scufiţa roşie, pe urmele câinelui, caută să lumineze drumul şi o ia pălind pe nişte ramuri de brazi căzuţi, pe sub care se vârâse Hoţoaica. Ceilalţi rămân pe cărare şi îl strigă:

— Anişor, hai cu noi…

— Noi mergem spre şcoală! strigă Răsvan. Gorovei o fi găsit-o.

Dar Anişor nu ascultă. Calcă uşor de pe creangă pe creangă. Deodată, se pomeneşte cu Hoţoaica. Veselă, îi sare pe umăr, îi vâră în faţă ceva ud… Anişor întinde mâna:

— Ia să vedem, ce-ai mai găsit? Şi lumină cu felinarul:

— Ce-i asta?

Lui Anişor îi bate inima puternic.

— Scufiţa!… Scufiţa roşie…

Ar fluiera să-i anunţe pe ceilalţi, dar de ce? A găsit doar scufiţa şi apoi n-are răbdare să piardă vremea. Se lasă pe genunchi, caută pe jos, se întinde, orbecăie, dă de un gol, o spărtură între crengi, vâră un braţ întinzând înainte un umăr, cu cealaltă mână ridică felinarul, nu vede nimic. Câinele, nici el nicăieri…

Din depărtare se aude acum lătrat fioros, parcă s-ar fi apropiat o haită de lupi. Or fi câinii de la stână. Să meargă spre ei? Nu, dar dacă Hoțoaica a luat-o într-acolo o fi știind ceva. Lătrăturile sunt din ce în ce mai puternice, mai apropiate. Dar oare stâna e atât de aproape? Totuşi ceva s-a întâmplat cu Florica, pe drumul ăsta, pe aici...

Anişor strânge scufița în mână, o vâră în buzunar şi merge în direcția câinilor. Dar să se vâre chiar între ei? Se opreşte, îi e frică. Deodată, parcă printre urletele câinilor, desluşeşte un țipăt. Mai face câțiva paşi, se opreşte ca să asculte, poate i s-a părut. Dacă nimereşte între câinii de la stână, îl sfâşie. Se uită împrejur, nimeni... Parcă pentru prima dată în viața lui înțelege ce-i frica... Totuşi nu se opreşte... Merge înainte... cu paşi mari... Nu se mai aude niciun țipăt, doar urletele câinilor, gata să-i spargă urechile. Haita e acolo la câțiva paşi. Dacă ar avea o piatră... Anişor vrea să întindă mâna la pământ, să caute, dar e prea târziu. Orice clipă de neatenție sau de zăbavă... Instinctiv pune mâna pe felinar. Dar n-are curaj să facă lumină. Întunericul îl mai adăposteşte. Deodată un țipăt sfâşietor. Droaia de câini e acolo. Anişor aruncă felinarul în ei... Gazul împrăştiat s-a aprins şi în fața flăcărilor, în lumina lor, în picioare, în fața lui: Florica!

Anişor se repede şi vrea s-o tragă spre el. Câinii speriați au rămas de partea cealaltă a flăcărilor. Anişor vrea să se depărteze de văpaia care-i arde obrazul, dar fata cade... Cu ultimele lui puteri încearcă s-o tragă după el, ar vrea s-o tragă după el, iar vrea s-o ridice, dar în zadar. O amețeală curioasă îi slăbeşte o clipă voința, dar numaidecât, ca un arc încordat, rămâne în picioare. Flăcările au ajuns până la el. Şi mâna lui a prins mâna fetiței.

— Anişor!

Răsvan e lângă el. Îl trage cu putere de mână. Dar Anişor s-a opintit, nu-i dă drumul Floricăi... Ar vrea să spună ceva, dar n-are glas.

Răsvan se apleacă să ridice fata. Flăcările se preling cu repeziciune spre ei. Ceilalți băieți vin unul după altul. Cineva o ia pe Florica în brațe. Anişor se uită şi nu pricepe cine a putut s-o ridice aşa ca pe un fulg... Cine-l trage pe el.

Deodată, vocea lui Gorovei:

— Bine, măi, de ce n-ai fluierat, dac-ai găsit-o?

Sunt acum cu toți departe de foc. Vlad ia pulsul Scufiței Roşii

cu seriozitate de medic. Din rucksack scoate: rom, zahăr... din trusa de medicamente de care la plecare băieții au râs, scoate vată, alcool, o şterge pe față...

— Respiră? întreabă Anişor.

— Respiră... răspunde Vlad, priceput.

Gorovei fluieră de trei ori. Nu trece mult şi apare Ionuț, cu cei doi ciobani în urma lui. Ionuț se repede: se uită la fața Floricăi, fără să poată rosti un cuvânt. Florica deschide ochii din când în când şi iar îi închide. Apa îi curge în şuvițe pe gulerul rochiei, buzele îi sunt vinete, părul lipit. Lacrimile se adună în colțul ochilor şi îi alunecă pe obrajii sgâriați.

— N-ați văzut cumva o oaie prin părțile cele? întreabă ciobanul cel bătrân.

— Ba da, sar băieții, uite-o colea...

Rădaşa venea încet-încet, târând după el oaia, care abia se ținea pe picioare. Bucuroşi cei doi ciobani s-au repezit, luând-o în brațe.

— Uite că-şi revine! se bucură Ionuț, care nu-şi mai lua ochii de pe fața sgâriată a Floricăi.

Într-adevăr, fetița deschise ochii mari.

— Ei, fata moşului... şi ciobanul cel vârstnic o luă în brațe ca pe un copil.

— S-o ducem la stână, făcu Gorovei.

— Aşa ar fi cuminte, făcu ciobanul. Avem acolo o cupă cu lapte fierbinte, iar către noi: vă cinstesc şi c-un balmoş şi tragem un pui de somn până mâine, buştean...

— Aşa-i, făcu băiețandrul. Tare era bucuros că-şi găsise oaia.

Dar Răsvan era de altă părere:

— Noi avem adunare...

Florica, tremurând ca varga, încercă să se țină în picioare, dar nu izbuti. Ciobanul cel vârstnic o luă iar în brațe.

— Noi mergem la stână, spuse Ionuț.

— Dar tuşa! tuşica!... repeta fetița între sughițuri.

— Când trecem pe la pod, strigăm să nu aibă nicio grijă că sunteți la stână amândoi.

Răsvan era îngrijorat. Îl întreba mereu pe Vlad cât e ceasul.

— Mai sunt 25 de minute, spuse Vlad, examinându-şi cu atenție ceasul fosforescent.

— Ajungeți la timp, făcu Ionuț. Ploaia a stat. Până la şcoală sunt doi kilometri.

— Îi facem în zbor…

— Şir indian…

Anişor, cu aer vinovat, îi cerea Scufiței roşii iertare.

— Am stricat bunătatea de felinar, îmi pare rău…

Lui Rădaşa, ochii mari, speriați, ai fetiței îi aminteau de Tudorița, de ziua aceea când tot aşa se pornise o ploaie năprasnică şi nimeni în afară de ei doi nu venise la şcoală.

— Vreau acasă, scânci Florica.

— N-ai văzut podețu'? Nu mai e podeț, l-a trăsnit, spuse Ionuț.

Florica îşi vârî capul în haina ciobanului şi se porni pe sughițuri de plâns…

— Lasă, fata moşului, aşa-i la munte!

Iar Gorovei, încercând s-o mângâie:

— Facem noi alt pod, venim mâine.

— Aducem cu noi toți geniştii din şcoală, întări şi Anişor. Dar auzind lătratul câinilor de la stână, tresări amărât: Hoțoaica… or fi sfâşiat-o dulăii.

Când, deodată, apare Hoțoaica, slabă, jigărită, de nerecunoscut. Un fir de sânge îi curgea din bot, dar când văzu oaia, se bucură şi dădu din coadă.

Câinii de la stână lătrau lung, repetat, răguşit, dar Hoțoaica nu mai avea putere să răspundă.

— Maurul şi-a făcut datoria, spuse Gorovei cu vocea lui groasă.

În pas alergător băieții porniră la vale. Hainele se sbiceau. Alergau ca să se încălzească. Grija de şcoală creştea din ce în ce. Într-un loc drumul urca, apoi cobora iar, până la podețul surpat. De cealaltă parte a podețului se vedeau umbre de oameni, şi din când în când un strigăt plin de îngrijorare:

— Florica!

— E bine, strigară băieții în cor. Şi de mai multe ori, repetară desluşit: E bine! E bine! La stână. Mâine o aducem. Florica, Ionuț sunt la stână…

— Fata, unde-i fata? se auzeau vaietele bătrânii.

Iar băieții cu mâna pâlnie la gură:

— La stână! Fiți fără grijă, venim dimineața… E bine! E bine…

— Crezi c-au auzit?

— Sigur, ne linişti Gorovei. Vântul suflă într-acolo.

Răsvan propuse o întrecere de cros-viteză.

…La şapte fără un minut ajunseră toți în curtea şcolii. Băieții erau gata de adunare în careu.

— Ce-i cu voi? Întrebă locotenentul Iovan, sunteți teferi? Şi, fără să mai aştepte vreo lămurire:

— Ştiu, ştiu tot, am urcat până la cabană. V-am auzit când ați strigat...

— Ați fost... Ați văzut? Mâine dimineață trebuie să reparăm podețul, tovarăşe locotenent. Am făgăduit!

În clipa aceea, sună goarna.

— Mai vorbim noi. Duceți-vă acum de vă schimbați. Numaidecât...

— Nu trecem în rând? se miră Răsvan.

— N-avem timp să ne schimbăm, tovarăşe locotenent, spuseră şi Anişor, Rădaşa şi Vlad.

— Treceți numaidecât în sala de duşuri, frecați-vă bine cu apă rece, cu mânuşa aspră... Puneți alte cămăşi, o flanelă sub tunică... în mod excepțional flanela, coborâți apoi în sufragerie...

— Am înțeles.

Dar după ce s-au depărtat câțiva paşi, fiecare din ei, fără ştirea celuilalt, a făcut stânga 'mprejur şi a intrat în rând la adunare. Dinții le clănțăneau, dar când şi-au auzit numele, au răspuns mai desluşit şi mai tare ca oricând: „Prezent."

CAPITOLUL XXXIII
A doua zi...

Din „jurnalul" lui Rădaşa:

Dimineața a sosit albastră, limpede, nevinovată, cu parfum puternic de muşețel şi izmă, de parcă nimic deosebit nu s-ar fi întâmplat în ajun. Dar în sufletul nostru se adunaseră toți norii din lume. Ofițerul educator nu ne îngăduia să mergem să reparăm podețul.

— Sunteți consemnați pentru neexecutare de ordin. Aseară v-am ordonat să vă schimbați hainele. Voi ați intrat în rând cu hainele ude.

— Dar n-am pățit nimic, tovarăşe locotenent, clipeau ochii albaştri ai lui Anişor şi, ducându-şi batista la nas: un piculeț de guturai, ce contează?

— N-ați executat ordinul...

— Vă rugăm, tovarăşe locotenent, lăsați-ne. Ne-am dat cuvântul să reparăm podețul, trebuie să ne ținem de cuvânt...

— Se va duce o altă echipă.

Cine şi-ar fi închipuit că poate să fie aşa de dârz ofițerul educator?

— Vă dau voie să alegeți echipa, încheie scurt.

— Am înțeles!

Cu inima strânsă şi cu nădejdea că până la urmă va reveni asupra unei hotărâri atât de aspre, i-am ales pe Zăvoiu, Bradu, Kemeny, Bergman, Poenaru să plece în locul nostru.

Anişor protesta:

— Ce ştiu ei? Eu mă pricep mai bine decât toți! N-am schimbat eu natura? Cursul Râşnoavei, adică nu chiar cursul, da' tot i-am astupat un braț. Ce, e puțin? Ne trebuie topoare, hârlețe, funie, cuie. Eu ştiu de unde să le iau. Cu funia trebuie să dăm brazii jos, să-i curățăm de crengi şi cetină şi acolo o să-i împingem până o să ajungă unul lângă altul pe partea cealaltă. Se vor pricepe ei?

Anişor visase toată noaptea cum conducea lucrările. Şi acum, iată, vor pleca alții...

Kemeny şi Bergman cărau nişte scânduri.

Lui Anişor îi veni o ideie:

— Rădaşa, dacă l-ai ruga tu pe ofițerul educator să ne ierte, numai de data asta, n-are inimă rea... Şi ține la tine...

— Bine, dar cum stai cu problemele la matematică? făcu Ilieş.

— Le-am făcut împreună cu Bergman.

— Adică le-ai copiat după caietul lui.

— Ba nu, ba da... se fâstâci Anişor. La început le-am copiat, un pic, dar pe urmă mi le-a explicat el... Le ştiu perfect. Le-am rezolvat împreună la tablă, azi de dimineață. N-ai decât să mă asculți.

— Bine, hai în clasă să te ascult, îl necăji Ilieş.

— Acum? Ce eşti nebun? Când ne întoarcem. Vrei să plece alții în locul nostru? Măi, Ilieş, mai bine vorbeşte cu ofițerul educator...

— Bine, îi vorbesc, îi spun că-i caz de forță majoră, că a rămas la tine scufița roşie şi că trebuie s-o duci înapoi...

Anişor se făcu foc.

— De unde ştii că a rămas la mine?

— Nu vezi? Atârnă pomponul din buzunar...

Anişor îşi pipăi buzunarele şi-şi vârî repede pomponul adânc, aşa încât să nu se mai vadă.

— Ştii, Ilieş, scufița a adus-o Hoțoaica în bot. Am uitat s-o dau

înapoi, tocmai de aceea trebuie s-o duc eu, trebuie s-o duc neapărat... Nu uita să spui că am făgăduit!... Ne-am dat cuvântul. Ne-aşteaptă „Muma Pădurii”... Adică nu, tu să spui „tuşa Safta”, Florica şi Ionuț. Spune că mai erau şi nişte turişti acolo. Şi ciobani. Că toți ştiu că suntem cantemirişti. Cred că locotenentul Iovan o să înțeleagă...

— Da, dar n-ați respectat ordinul superiorului. Cred că asta trebuie şi tu să înțelegi.

— Bine, tu să spui că am înțeles, dar că totuşi...

— Mă rog, eu mă duc...

— Grăbeşte-te, gândeşte-te că e târziu!...

Nu trecură nici zece minute şi Ilieş veni cu răspunsul.

— Dacă rezolvi problemele fără nicio greşeală, atunci se ridică pedeapsa întregului grup. Şi plecăm în două echipe.

Într-o clipă, aflarăm cu toții că suntem liberi să plecăm dacă se îndeplineşte o condiție!

— Anişor, să fii atent! îl dăscăli Răsvan.

— Totul depinde de tine, zise şi Gorovei.

— Florica şi Ionuț ne-aşteaptă! îl stârni şi Vlad. Am făgăduit să venim la stână, să-i luăm, îți aminteşti, Anişor?

— Închipuieşte-ți că eşti la examen, Anişor. Nu te gândi la nimic altceva. Numai la ceea ce ai învățat, numai la ceea ce ştii. Totul e să te concentrezi, să te gândeşti...

— Să te gândeşti că de voința ta, de nota ta de la matematică depinde prestigiul plutonului nostru.

— Nu uita că nu vei putea face parte din „colectivul de teatru” dacă rămâi corigent la matematică!...

— Nu vei putea defila la 23 August la Bucureşti.

Dar Anişor parcă nu auzea:

— Când o să ajungem noi acolo, podețul o să fie gata, făcut de ceilalți!

— Ceilalți – adică noi – nu vom pleca înainte de-o jumătate de oră, căută Ilieş să-l liniştească.

— În timpul ăsta n-ai ce alege din două probleme... îl îndemnă şi Răsvan.

— Bine! făcu Anişor. Dar, uite ce vă rog: să nu mă zăpăciți, să nu mă întrerupeți!... Noaptea când sunt de planton, repet problemele şi le ştiu perfect. Fiindcă e linişte... Fiindcă nimeni nu mă întrerupe. Eu îmi pun întrebările, eu îmi dau răspunsurile...

— Dar ce fel de răspunsuri? zâmbi Răsvan zeflemitor.

— Bune! Controlez dimineața... Sunt foarte bune.

— Lăsați vorba, făcu Gorovei. Haideți în clasă...

Spre mirarea mea şi a băieților, Anişor a rezolvat într-adevăr problemele. S-a încurcat numai la scoaterea unei rădăcini pătrate, şi era atât de furios că-i venea să plângă...

— Ați promis că n-o să mă întrerupeți. Dacă v-ați fi ținut de cuvânt, aş fi scos-o singur la capăt.

Locotenentul Iovan, socotind că Anişor rezolvase problemele mulțumitor, deşi mai trebuia să stăruiască asupra scoaterii rădăcinii pătrate, ne-a dat deslegare să pornim.

Eram atât de fericiți că ne venea să-l luăm în brațe pe ofițerul nostru educator.

Echipa cealaltă pornise de mult, dar noi am tăiat drumul şi, urcând pieptiş unele pante destul de abrupte, i-am ajuns din urmă. Mare ne-a fost bucuria când am dat de instructorul nostru de sport... Dar şi Sboru s-a bucurat văzându-ne.

Gorovei purta pe umeri un fel de funie colac.

— Bravo, Gorovei! Te pricepi s-o asvârli la celălalt cap al podului?

Când am intrat în stână, am râs de ne-am prăpădit. Mai ales, Anişor chihotea. Dar şi Gorovei râdea gros: Ha, ha, ha!

Florica trăsese pe ea straiele feciorului de cioban, pantalonii, şi pe cap o cuşmă de două ori cât ea. Rochița îi fâlfâia pe un par în soare şi macii imprimați parcă râdeau, parcă ne urau: „Bun sosit!"

— Aşteptați să mă schimb.

— Hai aşa! Îți stă foarte bine! Parcă eşti un cioban!

Când am ajuns la podeț, turiştii au înfipt un par în pământ. Am înfipt şi noi un par de partea cealaltă.

— Desfaceți frânghia, a poruncit Sboru...

Şi cu măiestrie a aruncat funia dincolo şi astfel se improviză balustrada.

Baba Safta alerga de colo până colo, doar-doar o găsi un loc de unde s-o vadă mai bine pe Florica şi tot striga:

— Florica!... Florica!... Eşti nevătămată?...

Cu toți muncirăm de zor, sub comanda locotenentului Sboru. Dar nimeni nu fu mai priceput ca Anişor. E drept că se cam lăuda: „Păi eu am schimbat şi natura... Am astupat Râşnoavei un

braț... Am adâncit apa... Acum putem să înotăm". În foarte scurt timp, podețul fu gata. Iar locotenentul Iovan, cu un gest cavaleresc, o pofti pe Florica să treacă întâi.

În pas uşor, unul câte unul, trecurăm podețul şi noi. Dar la cabană mare zarvă, baba Safta ne pregătise nişte plăcinte şi abia aştepta să ne facă surpriză, dar acum ia-le de unde nu-s.

— Abia le scosei de pe plită, nişte poale în brâu, o bunătate, se văita şi repeta poale în brâu...

Anişor îmi şopti:

— Unde-o fi Hoțoaica? Ei îi plac plăcintele.

Într-adevăr, o găsirăm în ogradă după uşă; avea pântecu' umflat şi gâfâia de sătulă, iar când ne-a văzut s-a ridicat greoaie şi a plecat cu coada între picioare.

Azi, înainte de începerea cursurilor, ne-am pomenit în clasă cu tovarăşul locțiitor politic, cu Chimicuța, cu profesorul Gabriel şi ofițerul nostru educator. Au venit să ne vadă gazeta de perete. Ce mândri am fost şi cât ne-am bucurat! Deşi n-au citit decât un singur articol, al lui Răsvan, noi ne umflam în pene de parcă fiecare ar fi fost autorul unic al gazetei de perete. După ce-au plecat – se vedea după fețele lor zâmbitoare că le plăcuse – locotenentul Iovan, care a rămas cu noi, ne-a spus:

— S-ar putea ca să fie întâia pe companie gazeta noastră de perete.

Iar către Vlad:

— Se vede că ți-ai dat toată silința. Chenarul, desenele sunt foarte atrăgătoare.

În clasa noastră, succesele se țin lanț. Profesorul de română, după ce mi-a citit lucrarea despre Dimitrie Cantemir, mi-a spus:

„Poți mult, Rădaşa, te felicit!" Şi m-a întrebat cum stau cu piesa...

Dar şi mai mare mi-a fost mulțumirea când a luat Kemeny 4 la română. Deşi am muncit stăruitor cu el, parcă nu-mi venea să-mi cred ochilor. Kemeny, care altădată, la trei cuvinte scrise, făcea patru greşeli de ortografie... Sunt mândru. Înțeleg acum pentru întâia oară ce-nseamnă bucuria de-a culege rezultatele unei munci la care ai pus sufletul zi de zi. Am stat mult de vorbă despre asta cu Bergman, care şi el era fericit că Anişor a luat 4 la teză. A făcut o singură greşeală, mi-a explicat Bergman, şi asta

din neatenție, a scris la respirația broaştelor „bioxid de sodiu”, în loc de „bioxid de carbon”. Dar pe Bradu l-au trecut azi năduşelile când l-a ascultat pe Anişor la chimie. Totuşi, spre mirarea clasei, Anişor a scris fără greşeală formula fosfatului de calciu: $PO_4)_2Ca_3$. S-a încurcat numai la reacția prin care se formează fosfatul monocalcic solubil. Dar a vorbit bine despre importanța îngrăşămintelor artificiale în agricultura socialistă. Răsvan făcea ochi mari. În recreație, a venit şi mi-a spus:

— „M-am înşelat în privința lui Anişor. Nu-i dracu chiar aşa negru cum pare”.

Pornind de la industria îngrăşămintelor, am vorbit mult cu Răsvan despre importanța chimiei. A trebuit să recunosc că lecțiile pe care le ține Chimicuța sunt frumoase.

— Mare lucru să pui suflet în meseria pe care ți-ai ales-o! Dar trebuie să fii şi foarte bine pregătit. Mai ales noi, militarii... Ai văzut câte cunoştințe avea ofițerul de infanterie.

— Dar şi cel de cavalerie! mă întrerupse Răsvan.

Apoi îmi împărtăşi necazul lui.

Ofițerul Doru de la cavalerie îl rugase să-i întoarcă vizita.

„Pe cât am auzit elevii vor pleca în grupuri să viziteze diferite şcoli. Dar, desigur că numai cei buni vor fi trimişi.”

— Şi de ce te temi? Nu eşti printre cei mai buni?

— La învățătură da, dar asta nu-i de ajuns. Ştii cât de urât m-am purtat cu Anişor...

— Ei, lasă, Răsvane, de-atunci a curs multă apă pe gârla Râşnoavei şi fiecare poate să vadă că te-ai schimbat. La urma urmei, ieri, tu l-ai tras din flăcări pe Anişor.

— Fără Gorovei nu ştiu dac-aş fi izbutit... Nu puteam deloc să-l urnesc din pricina fetii.

Azi, la ora de pregătire militară, ofițerul educator ne dădu comanda:

— „Drepți! Arma la mâna dreaptă. La stânga ’mprejur, rupeți rândurile, fuga marş!”

Am executat comanda întocmai.

Dar deodată, fără voie, ne-am oprit cu toții. În fața noastră se ivise o băltoacă mare cât toate zilele, nişte butuci şi un gard...

Anişor, numai el singur, nu s-a oprit. A intrat în apă, a sărit peste butuci, peste gard.

Noi râdeam în hohote, dar ofițerul educator l-a chemat şi l-a

întrebat cu toată seriozitatea:

— De ce-ai sărit peste gard?

— Regulamentul militar ne spune că militarul trebuie să execute ordinul. Comanda a fost: „Fuga marş!”

Abia atunci ne-am dat seama că nimeni nu ne comandase să ne oprim şi că băltoaca, butucii, gardul n-ar fi trebuit să ne oprească.

Anişor a fost evidenţiat în faţa frontului.

— Elevul Anişor va avea două puncte în plus faţă de nota pe care o merită.

Răsvan îl privea pe Anişor cu admiraţie, dar şi cu pizmă, căci nu s-a putut împiedeca să întrebe ironic:

— Şi dacă va merita cinci?

— Atunci poate că elevul Anişor se va mulţumi numai cu cinci.

Răsvan ne-a propus azi să alcătuim o brigadă care să se ocupe serios de Ionuţ.

— Tot recapitulăm materia pentru examen. S-o recapitulăm împreună cu el.

Ne-am uitat cu toţii miraţi la Răsvan. Dar Anişor îmi şopti:

— Vezi că e băiat bun!

— Dacă Ionuţ va învăţa acum cu noi îi va fi mai uşor să dea examenul de admitere la toamnă. Iar la toamnă, dacă va ieşi primul, mândria cea mare va fi a noastră, spuse Răsvan.

— Catinca a mobilizat un grup de pioniere din clasa ei, ca s-o pregătească pe Florica, ne vesti Anişor.

Numai Vlad se împotrivi:

— Fetele sunt mai libere, nu sunt interne, pe când noi numai o duminică avem. Şi trebuie să ne ocupăm de piesa de teatru.

Ilieş făcu un pas şi se opri hotărât în faţa lui Vlad:

— Vezi că nu te-ai schimbat, Vlad? Eşti egoist, neserios!

Dar eu înţelesei ceea ce-l durea pe Vlad: că nu da examen odată cu noi. Şi căutai să schimb vorba.

— O să facem un plan de muncă bine chibzuit în care să încapă şi piesa de teatru. Nu trebuie să uităm că o săptămână după examen are loc serbarea de fine de an..

Cu toţii pornirăm a vorbi despre serbare, numai Vlad rămase pe gânduri, ba mi se păru că ochii îi erau împăienjeniţi de lacrimi.

Comandantul de companie nu vede cu ochi buni prietenia mea cu Vlad. Azi m-a întrebat:

— Ce vă tot şoptiți?

N-am putut să-i spun că ne sfătuim asupra unei piese de teatru. Piesa e deocamdată o mare taină, ea trebuie să fie surpriza cea mare, contribuția noastră la reuşita serbării de fine de an.

CAPITOLUL XXXIV
Se apropie examenele

Locotenentul Iovan îşi dădea seama că fără să aibă loc o întrecere propriu zisă, elevii din clasa I-a B urmăreau cu pasiune succesele şi insuccesele celor dintr-a I-a A. Iar comandantul de companie, fără a mărturisi, lua parte la această rivalitate în favoarea clasei a I-a B. Pentru clasa I-a A – cu tot efortul ei dârz, cursa continua să fie grea. Profesoara de matematică prinsese drag de Anişor. Deşi nu-i dăduse media de trecere, înțelese că elevul făcuse o mare sforțare.

„E bine să-şi încordeze toată voința şi să-şi câştige din plin nota în examen", îi spuse lui Iovan, scuzându-se parcă.

Sanda Milian lucra până noaptea târziu, căutând pentru Anişor probleme care să-i ațâțe curiozitatea, care să-l atragă prin caracterul lor mai concret.

— Ei, Anişor. O ghicitoare. Un copil îşi aşază soldații în formă de pătrat. Punând un anumit număr de soldați pe latura pătratului, îi mai rămân nouă soldați. Aşezându-i câte unul mai mult, îi lipsesc doi soldați... Câți soldați are?

Clasa întreagă se adună în jurul lui Anişor, căutând soluția.

— Treci, Răsvan, şi ajută-l.

— Uite, notează cu X numărul soldaților aşezați pe o latură.

— Numărul soldaților este $X^2 + 9$. În a doua aşezare numărul soldaților poate fi $(X+l)^2 — 2$, zise, grav, Răsvan.

Clasa urmărea problema. Dar până nu pricepea şi Anişor nu se mergea mai departe.

— Ecuația problemei e:

$X^2 + 9= (X+1)^2 — 2$
$X^2 + 9 = X^2 + 2X + 1—2$
$2 X= 10$
$X = 5$

Anişor îi luă lui Răsvan creta din mână, făcu calculele, găsi soluția.

— 34! strigă fericit. 34 de soldați are copilul!...

De abia acum, la sfârşitul anului, descoperea emoționat frumusețea matematicii.

Ilieş Stan căuta să-l stimuleze după metoda lui:

— Închipuieşte-ți că şeful şcolii „Suvorov" asistă la examen. La matematică. În *Epoleții purpurii* asista la examenul de limba rusă. „Tovarăşe căpitan, spuse generalul Poluectov, eşti martor că elevii şcolii Suvorov... adică la noi ar trebui să spună că elevii şcolii Dimitrie Cantemir au făgăduit să nu capete note rele la limba rusă, în cazul nostru la matematică... şi prin asta să dea ajutor patriei care are nevoie de ofițeri instruiți. La examen am să controlez dacă şi-au ținut cuvântul."

— „Avem să ni-l ținem, au răspuns în cor elevii şcolii „Suvorov". Noi ce-o să răspundem? Şi Ilieş Stan îşi opri asupra lui Anişor ochii lui curioşi, roşcați, de iepure.

— O să ni-l ținem! răspunse Anişor cu hotărâre.

Iar clasa întreagă, ca un ecou:

— O să ni-l ținem!

Iarba se îndesise. Apa Râşnoavei, cu murmurul ei sprinten, răsfățată de căldura dulce a începutului de vară, se rostogolea pe pietrele rotunjite de mângâierile ei neobosite. Prin desimea brazilor, printre spițele verzi pătrundea lumina albă de vară, adierea îmbibată de mireasma florilor ascunse în pădure.

Examenele băteau la uşă. Dar nu era uşor să ții neastâmpărul elevilor între zidurile albe ale claselor, în aceste zile frumoase.

— Mergem în pădure, tovarăşe locotenent?

— Mergem!...

Locotenentul Iovan nu-i părăsea nicio clipă. Comandantul de companie, Şoimu, găsea această atitudine exagerată. Iar elevii dintr-a I-a B îl porecliră pe locotenentul Iovan: „Cloşca cu pui" prescurtat „Cloşca".

— Oricum, eu nu sunt cuc să-mi părăsesc puii, a râs ofițerul educator când a aflat porecla.

Maiorul Alisandrei îi dădea sfaturi.

— Totul e să le risipeşti frica... Nervozitatea, frica înaintea examenelor, erau de înțeles altădată. Azi nu mai are nicio noimă.

Şi iată că azi, vorbind despre unele şi altele, elevii s-au pomenit

că locotenentul Iovan îi întreabă:

— Există cantemirişti fricoşi?

— Nu! au răspuns în cor.

— Dar nervoşi?

— Da, se auziră mai multe glasuri.

— Bine, cei nervoşi să vie la mine pe rând şi să-mi spună de ce se tem? Ce-i nelinişteşte?

Băieții rămaseră o clipă încurcați.

Anişor izbucni:

— Necunoscutul.

— Bun! Să căutăm să-l facem cunoscut pe acel necunoscut.

— Cum?

— Foarte bine. Să ne folosim de metode matematice. Să procedăm prin eliminare. Adică să vedem ce ştim şi ce nu ştim.

— E prea complicat, fu de părere Ilieş Stan. Prea ştim multe. Eu aş fi de părere ca fiecare să scrie pe un bilețel ce nu ştie.

— Şi ce-l nelinişteşte, completă locotenentul Iovan. Iar noi vom căuta împreună să răspundem la toate întrebările.

Unele fură atât de copilăroase că 'ncepură să râdă chiar elevii când ofițerul educator le citi tare:

— „Care va fi primul examen?" Matematica, a răspuns locotenentul Iovan.

— Adevărat?... Ştiți sigur?

— Mă rog, presupun.

— Adică, urmă Iovan, punând ipoteza că primul examen va fi cel de matematică, vrem să ştim care e concluzia la care trebuie să ajungem? Nu credeți că noi trebuie să rezolvăm problema la matematică tot aşa de bine cum am rezolva-o dacă primul examen ar fi cel de română bunăoară sau cel de fizică?

— Anul trecut, tot cu examenul de matematică s-a început, spuse Răsvan.

— De unde ştii? se miră Anişor.

— De la cei dintr-a II-a.

— Deci să presupunem, reluă Iovan, că primul examen e cel de matematică şi să nu mai fim neliniştiți din pricina asta... Acum să vedem întrebarea a doua.

— „Dacă dau examen toate clasele de a I-a în sala de festivități, aşa cum s-a dat anul trecut, sau fiecare pluton în clasa lui?" Noi să presupunem că lucrurile se vor petrece ca anul trecut. Doar nu mărimea sălii o să ne sperie!

— Ci solemnitatea ei, făcu Anişor.

— Solemnitatea îşi are şi ea frumuseţile ei. Nu crezi? Şi apoi, nu faptul că vei purta haina albastră în locul celei kaki te va zăpăci, elev Anişor. Nu uitaţi că în sala de festivităţi sunt acum mese de ping-pong, trambuline de sărit. Şi ce-i dacă în aceeaşi sală, într-o zi veţi sta la mese şi veţi scrie?

Şi acum întrebarea a treia:

— „O să ne dea hârtie multă sau un număr de pagini limitat?" La asta vă răspund: nu fiţi nervoşi şi neliniştiţi. O să vi se dea hârtie suficientă. Garantez.

— Dacă am şti şi problema... oftă Anişor.

— Păi asta o ştim.

— Cum? deschiseră băieţii ochii mari.

— Uite, luăm câteva probleme tipice de algebră şi de geometrie, le facem împreună şi eu vă asigur că cele ce vi se vor da la examen nu se vor deosebi prin nimic de acelea pe care le vom deslega noi acum. Eu îmi voi nota câteva probleme şi diseară, la consultaţii, le rezolvăm.

— Vine şi tovarăşa profesoară?

— Sigur că vine.

— Şi o să vrea să ne arate?

— Garantez...

— Dar la rusă? întrebă Anişor.

— O poveste cu un ursuleţ.

Băieţii se înveseliră.

— Şi dacă ne dă despre Zoia?

— Ar fi un lucru minunat, e o bucată tare frumoasă! Cine n-o ştie?

Se auziră două-trei voci:

— Eu, eu, eu...

— Bine. Treceţi deoparte cei care nu cunoaşteţi povestea Zoiei şi s-o repetăm chiar acum.

— E aşa de frumoasă povestea Zoiei! spuse deodată Vlad... Eu o ştiu pe dinafară.

— Şi eu, făcu Ilieş...

— Şi dacă ne ascultă o poezie? întrebă Anişor îngrijorat.

— Cred că toată lumea ştie *Cinci nopţi şi cinci zile* de Vera Imber?

Se auziră două glasuri.

— Eu n-o ştiu...

— Nici eu.

— Păcat, e tare frumoasă! Face s-o înveți chiar dacă nu te ascultă la examen. Cine vrea s-o spuie?

— Eu!

— Eu!

— Eu!

— Stați, pe rând...

„Şi a fost solemnă şi tristă garda de onoare a lunii”, începu Ilieş Stan.

— Vedeți ce frumos? *Garda de onoare a lunii.* Apoi se auziră câteva glasuri în cor:

„Cinci nopți în Moscova nimeni n-a dormit
Când Lenin de-apururi a adormit.
Şi-a fost solemnă şi tristă garda de onoare a lunii"

Azi după amiază, locotenentul Iovan îşi duse elevii în valea Râşnoavei.

Ilieş Stan le povesti un episod plin de haz din viața lui Suvorov. Era vorba acolo de întâlnirea dintre marele comandant de oşti care uimise lumea cu victoriile lui şi un îngâmfat comandant de marină, poreclit Sir Bompresse, (fiindcă avea un nas înfipt în față, ca bucata de lemn lipită de prora vaporului, numită bompress.)

Bradu asculta fericit. Se şi gândea să-i povestească lui Moțatu despre Sir Bompresse.

— Sir Bompresse nu accepta să-l considere superior pe Suvorov, urmă Ilieş, pe motiv că nu se pricepe la marină. „Cel mai mic grad de l-ar avea în marină, gradul de miciman, i-aş da ascultare, dar aşa”... Atunci Suvorov, cu voința lui extraordinară, se pregăti ca orice tânăr marinar şi dădu examen de miciman. Trebuie să citiți, să vedeți ce greu este să te pregăteşti pentru un astfel de examen. Ba Suvorov a mai primit să i se lege şi ochii şi să arate pe dibuite toate părțile din care se compune nava. Vă dați seama ce voință? Numai că atunci când fu să arate piesa numită Bompresse, cum era legat la ochi, se duse drept la comandantul cel îngâmfat şi-l apucă de nas... Ce-au mai râs ofițerii şi marinarii!

Dar ce mai râdeau acum băieții! Bradu nu-şi mai putea opri hohotele.

Lui Anişor îi veni o ideie: să-l poreclească pe Bradu Sir Bompresse.

— Da’ ce! Eu sunt îngâmfat? Ce, am nasul mare? Şi lipit?...

— Nu, da' eşti singurul nostru viitor comandant de flotă, îl ironiză Anişor, uitând că şi el voise la început să fie căpitan de vapor.

— Cum era Suvorov, înalt? întrebă Răsvan.

— Nu! Priviți fotografia. Când era copil semăna cu Anişor.

Lui Răsvan nu-i plăcu comparația.

— Ehei, da' ce matematici ştia!

Din „jurnalul" lui Rădaşa:

„Am avut câteva zile negre. Am fost certat cu Ilieş, dar, în sfârşit, ne-am împăcat. N-aş fi crezut că-mi va fi atât de greu să fiu certat cu unul dintre colegi. Dreptatea era hotărât, de partea mea. Căci tocmai acum, când ne mai despart câteva zile de examen şi nu prea multe de serbarea de fine de an, în loc să ne ajute să terminăm piesa, în loc să ia parte la repetiție, el citeşte un roman. S-a izolat cu totul de „colectivul teatru" şi nu-l mai interesează decât „Suvorov". Dar azi, ca să mă împace, a venit la mine cu cartea deschisă:

— Uite, citeşte aici! „Suvorov luă hotărârea să se facă scriitor şi începu să scrie versuri. Reînvie din cenuşă dialogul lui Alexandru cu Herostat. Apropierea războiului întrerupse însă preocupările lui literare".

— Ce vrei să spui cu asta? întrebai furios. Că din pricina examenelor trebuie să întrerupem piesa? Nu te gândeşti cât am muncit? Rolurile sunt învățate. Eşti un egoist...

— Egoist, eu?

— Da! Tu nu-ți întrerupi preocupările literare, dimpotrivă, citeşti cărți care n-au nicio legătură cu examenele şi nici cu piesa.

— Ba au legătură, chiar una foarte mare. Dacă ai şti ce carte e, ce curaj, ce forță îți dă, ce mult înveți din ea! Dacă ai şti ce om a fost Suvorov! Uite, mai am numai câteva pagini. Ai răbdare, Rădaşa! Am ajuns la drumul spre Saint Gothtard în Alpi. E teribil! Râuri şi pâraie se iveau la tot pasul şi trebuia să le treci intrând uneori în apă până la genunchi şi până la brâu. Se cățărau soldații pe stânci aproape verticale, sub focul francezilor, care țineau din vârful stâncilor. Şi totuşi, după trei atacuri, Suvorov şi soldații lui au deschis trecătoarea. Ascultă, Rădaşa, ce părere ai despre o avalanşă?

— Avalanşă?

— Da, pentru tabloul „tare" din piesa noastră. Uite ce m-am

gândit: o avalanşă cade şi pune în pericol viaţa nepoatei cabanierului. Cantemiriştii pornesc şi cu riscul vieţii lor o salvează. Bunicul va fi atât de impresionat de curajul şi de forţa morală a elevilor încât se va decide să-şi dea nepotul la aceeaşi şcoală.

Eram încântat.

— Bine! Foarte bine! Şi eu, Ilieş, care credeam că nu te mai gândeşti deloc la piesă şi nu-ţi închipui cât eram de mâhnit. Nu numai din cauza piesei, ci şi din cauza ta, mai ales... N-aş fi vrut să mă desamăgeşti tocmai tu. Şi tocmai acum, la sfârşitul anului.

— Hai, lasă asta! făcu Ilieş. Doar nu ne cunoaştem de azi. Eu zic să ţinem o adunare fulger şi să discutăm cu băieţii scena cu avalanşa.

— Să vedem ce zice Vlad. Nu-i chiar atât de uşor să aduci o avalanşă pe scenă.

Într-o clipă se strânse „colectivul teatru", conspirativ, în sera lui moş Pavel.

Toţi au fost pentru avalanşă. Vlad era entuziasmat.

— O să fie ceva teribil!

Răsvan era sceptic:

— O avalanşă în luna Mai?

— De ce nu? făcu Gorovei.

Iar Anişor:

— N-am putea oare să deplasăm toată acţiunea în Februarie printr-o mişcare de translaţie?

Vlad se împotrivi.

— Ce vrei, elevii să poarte mantale şi căciuli? Fetiţa să fie îmbrobodită?

Eram de părerea lui Vlad:

— Spectatorii s-au săturat de iarna.

— Atunci să rămâie avalanşa în Mai.

— O avalanşă în luna Mai? De! socoti moş Pavel şi fără să-şi ia ochii de pe flori: se poate... Sunt la munte locuri înclinate, la marginea unei prăpăstii, a unei văi... Să zicem că s-a surpat malul de lut după ploaie. Se formează un mic podiş. Ninge, vin viscoliturile. Spre munte, stratul de zăpadă e mai subţire. La început, primăvara, când sunt zile mai călduroase, se topeşte stratul subţire, apa din zăpadă intră în pământ şi dacă mai pui la socoteală şi căldura lui, ce mirare că se prăbuşeşte zăpada?...

— Perfect! bătu din palme Anişor.

Eram cu toții încântați. Numai Răsvan privea pieziş, spre moş Pavel.

— Eşti sigur, tovarăşe grădinar?

— Ei, cum să nu fiu? Ba să mai zicem şi altfel: a nins. Şi după ce-a nins, a doua zi vine o căldură de topeşte ninsoarea. N-a fost aşa aici acu' o lună? Noaptea vine îngheț. Peste pojghiță se adună un strat de zăpadă. Primăvara, pojghița se topeşte. Stratul gros de zăpadă de deasupra alunecă.

— Eu n-am văzut aşa ceva pe aici, pe la noi... încreți buzele Răsvan.

Iar Anişor vesel:

— Hei! De ce nu vine acum o avalanşă? Am scăpa de examene!...

— Tot neserios ai rămas... îl luarăm la rost.

— Dar voi sunteți serioşi? Auzi! Avalanşă, vara! E prea de tot...

— Păi stați, făcu moş Pavel. Pe-aici, prin împrejurimi, nu cad avalanşe şi nici nu se pot numi avalanşe rostogolirile de zăpadă de care pomenirăm. Alea să tot aibă 15-20 de metri...

— Ne-ajunge! se auzi vocea de bas a lui Gorovei.

— Să ne înțelegem! interveni şi Ilieş. Acțiunea piesei se petrece aici în şcoală şi colo sus în cabană. Adică la un kilometru şi jumătate, doi kilometri de şcoală. Se întâmplă pe aci astfel de rostogoliri de zăpadă la sfârşitul primăverii sau la începutul verii? Da sau nu?

— Asta nu! dădu din cap moş Pavel.

Şi, cu arătătorul făcu un semn ca şi când ar fi spus: „Mă opun!"

— Colo, prin Făgăraş, da... Ba şi pe aici pe la noi, da' mai rar. Şi nu chiar pe la cabană. Ceva mai sus poate... Şi ce să mai zic? Nu chiar în toate zilele...

— N-ar fi mai bine o furtună? întrebă Răsvan.

— Bună ideie!... În privința furtunii, suntem documentați.

— Aşa-i! clătină capul moş Pavel. Că multă grijă am mai tras atunci. Aia a fost furtună, nu glumă! Am urcat până la cabană ca să vă caut. Eram cu tovarăşul locotenent Iovan când v-am auzit de partea cealaltă a podețului că ați găsit fata.

— Adevărat? Ai urcat până acolo? Vezi, moş Pavele, că ții la noi.

— Păi, de! Pentru cine cresc eu florile mele?

O clipă de linişte emoționată, apoi Vlad care trăgea tot felul de linii cu creionul în caietul de regie deschis pe genunchi:

— Vasăzică, aici e cabana! Acolo, podețul. Ei, ce ați decis? Eu

sunt pentru avalanşă. Ar fi mai de efect, bineînțeles.

— Dar balul? întrebă Anişor. Era vorba ca ultima scenă să fie „un bal la şcoală”.

— Un bal la care nu vor lua parte decât cei mai buni elevi... Elevii cu cele mai bune rezultate la examen! zise Răsvan cu înțeles.

Iar noi cu toți în cor:

— Răsvan are dreptate!

CAPITOLUL XXXV
Ziua cea mare

Sunt zile care trec grozav de repede. Nici nu ştii dacă a fost soare sau a plouat, nu mai vezi vrabia oprită pe copac în fața ta, nici copacul. Nu ştii ce-ai mâncat. Altele dimpotrivă, parcă pun mâna grea pe umărul tău şi-ți spun: „Opreşte-te! Priveşte atent, foarte atent în jurul tău, întipăreşte-ți ziua asta bine în minte, căci va trebui să-ți aminteşti de ea toată viața. Dar nu numai atât: răsfoieşte-ți gândurile din cele mai îndepărtate timpuri, aşa cum ți-ai răsfoi un caiet cu însemnări grave şi întreabă-te cum te-ai pregătit pentru ziua asta? O meriți?”

Lui Răsvan nu-i umblă prin minte chiar cuvintele astea, şi totuşi simte că fiecare clipă trece încet, e mare şi plină de însemnări, ca globul pământesc pe care-l are în fată.

Mâine e ziua cea mare! Anişor, Rădaşa, Gorovei, Bradu, Ilieş sunt în jurul lui, în camera pionierilor şi caută să-l liniştească.

Mâine va avea loc adunarea de U.T.M., mâine va primi Răsvan carnetul... Ca să nu se vadă cât e de turburat, învârteşte mereu globul pământesc...

— Ştiți că am început şi eu un „jurnal”? zise Răsvan, cu oarecare sfiiciune.

— Tu, „jurnal”?

Băieții făcură ochii mari.

— Da. Am să vi-l arăt, îl am în sertarul pupitrului. Dar n-am scris decât atât: „Azi am primit cravata roşie. Bunica m-a trimis să iau apă din puț, dar eu, zăpăcit, m-am pomenit cu gazornița după gaz... Abia acolo mi-am dat seama că n-am bani şi m-am întors. Bunica a râs de mine şi mi-a spus: „Ei, ce te frământi, Horio, ce-i la urma urmii o cravată?”. Ce ştie bunica, doar n-a fost

pionieră…” Atât am scris, în „jurnalul” meu.

Gorovei râdea gros. Anişor parcă necheza.

— Şi pe urmă?

— Ei, pe urmă n-am mai scris nimic din pricina „drăcoaicelor”. Surorile mele nu mai aveau linişte. Toată ziua cotrobăiau, îşi şopteau în ureche, mă iscodeau. Numaidecât voiau să afle ce scriu eu în „jurnal”.

— Noi hotărâsem, spuse Bradu, ca în ziua când vom lua cravata roşie, să devenim timurişti.

— Noi? Adică cine? întrebară băieţii, zeflemitori.

— Noi, adică Moţatu şi cu mine… Uite, aşa, am hotărât să facem cel puţin o faptă bună pe zi.

— Şi aţi făcut? întrebă curios Anişor.

— Mai e vorbă? Am ajutat-o pe baba Anica să-şi descarce lemnele, le-am aşezat în curte, am ajutat-o să-şi cureţe porumbul şi l-am urcat în coşar. Am trimis un pachet cu caiete şi cărţi unui copil sărac.

Kemeny începu să cânte pe o melodie cunoscută: *Marinarul Moţatu*. Apoi oprindu-se, deodată:

— Eu, în ziua aceea, mă gândeam să nu cumva să se întâmple ceva nemaipomenit. Uite aşa, cum ar fi un cutremur, sau să-l cheme cineva de urgenţă pe tovarăşul instructor până nu-mi vine rândul să-mi lege cravata. Tot aşa mă gândeam: „Dacă nu ajunge până la mine.”

Şi Rădaşa se gândi la Tudorița. Parcă vedea cum i se lega cravata.

— Ei, Rădaşa, la ce te gândeşti?

— Eu, tot aşa ca şi Kemeny… Eram neliniştit. Oare va ajunge instructorul până la mine? Dacă se face târziu? Când deodată mă pomenesc că instructorul îmi ia cu o mână foaia de hârtie şi cu cealaltă îmi pune cravata la gât. Parcă mi-ar fi pus jăratic. Şi în acelaşi timp parcă mi-ar fi luat o piatră de pe inimă. Simţeam că plutesc. Dar instructorul, liniştit, mi-a făcut nodul, mi-a dat insigna, mi-a prins-o de piept pe partea stângă, mi-a strâns mâna voinicește şi mi-a spus: „Noroc, tovarăşe pionier! Şi să porţi cu cinste cravata roşie!” În clipa aceea, adică tocmai când îmi lega cravata, am zărit-o pe mama, aproape de fereastră. Îmi zâmbea şi dădea din cap. Soarele îi scălda faţa, iar ochii ei spuneau: „Ei acu’ e acu’!" Ştiţi, mama are o vorbă: „Nu-i uşor să fii băiat de treabă!”

— Aşa-i, oftă Anişor. Îţi aduci aminte, Răsvane, când ai vrut să

te aşezi şi ți-am tras scaunul?

— M-am făcut foc.

— Dar când ți-am pus o pungă cu apă în pat? O pungă umflată şi bine legată la gură...

— Dar când ți-am vârât şi eu un şoricel în pat? întrebă Răsvan.

Băieții râdeau, vorbeau despre acele întâmplări, nu prea depărtate, de parcă s-ar fi petrecut cu ani în urmă.

Pe albastrul cerului norii nu se clinteau. Ceasurile păreau lungi cât ziua. În sfârşit, pendula arăta ora şase şi vesti cea mai mare sărbătoare din viața lui Horia Răsvan.

Cu paşi măsurați, se îndreptă spre scena frumos pavoazată. Îşi auzea paşii apăsați, şi bătăile inimii parcă nu erau ale lui.

„Trebuie să fiu liniştit, o să-mi citesc autobiografia. Eu nu mă pricep să vorbesc." Şi strângând o foaie împăturită în mână: „Am scris aici tot ce trebuia."

De obicei sigur de el, liniştit, înaintează acum, şovăind, fără să vadă nimic desluşit, fără să mai audă cum scârțâie parchetul sub bocancii lui noi. Paşii îl duc parcă fără voia lui. Îşi dă seama că s-ar putea lovi de o bancă, iar cele trei trepte pe care le urcă pe scenă i se par nenumărate, înguste, nesigure. De nu s-ar împiedica! De n-ar cădea tocmai acum!

De la masa biroului se ridică Dimescu, care arată motivele pentru care organizația socoate că Răsvan poate fi primit în organizația de tineret.

Răsvan ascultă atent. E chipeş, în ținuta lui curată, ordonată. Strălucesc nasturii, bocancii parcă totdeauna noi, ochii parcă şi ei lustruiți, cum sunt uneori castanele. În cordonul de lac te puteai oglindi.

— M-am născut la 9 Aprilie 1938, începe Răsvan. Suntem şase copii. Tata a fost țăran sărac, şi, cum se zice, lipit pământului. Acum lucrează în gospodăria colectivă. Mama casnică. Am cinci surori.

Ce simplă e biografia lui Răsvan.

„... Tovarăşi, sunt două zile de neuitat în viața mea. Aceea în care am devenit pionier..."

Prin mintea lui Răsvan răsună ziua aceea luminoasă, cu trompete, fanfare şi steaguri. Dar deodată parcă se trezeşte din vis. Strânge hârtia în mână şi îşi dă seama că autobiografia nu şi-o citise, aşa cum avusese de gând, că fără voie vorbise, aşa cum i-

a venit – şi gândul acesta îl zăpăceşte. Oare unde a rămas, mai are rost acum să desfacă foaia de caiet?

— Şi a mai fost o zi de mare sărbătoare, aceea când am reuşit la examenul de admitere, când am văzut că voi rămâne aici în şcoală. Visam de mult să fiu cantemirist!

Şi după o clipă de reculegere:

— Dar, tovarăşi, eu am crezut atunci că a-ți iubi şcoala înseamnă a învăța bine, a avea note mari... Am fost ambițios şi invidios. Multă vreme am împărțit elevii în două categorii: pe unii îi priveam de sus fiindcă aveau note proaste, pe alții îi pismuiam fiindcă aveau note bune şi trebuia cu orice preț să-i întrec. De aici mi s-au tras multe necazuri.

Şi Răsvan, fără să se cruțe, aminti conflictele lui cu Anişor, cum i-a smucit din mână briceagul, cum l-a îmbrâncit la schi, într-adevăr fără să vrea, dar şi fără să se oprească să vadă dacă l-a lovit şi să-i dea un ajutor. În cuvinte puține şi simple arată ce greu i-a fost să-şi înțeleagă greşelile, să şi le recunoască.

— Tovarăşul şef al şcolii m-a aşezat într-o bancă cu Anişor. Eu ce-am făcut? L-am ajutat formal. Nu trebuia să-i fac problemele, asta e uşor, trebuia să-l învăț să şi le facă singur, să-l ajut să judece o problemă, era mai greu. Şi iată, intră corijent în examen, un singur elev, Anişor.

— E bine, spuse Ilieş Stan, luând cuvântul, că elevul Răsvan îşi mărturiseşte lipsurile, şi trebuie să recunoaştem că de la o vreme ia parte cu tot sufletul la frământările plutonului, la munca în comun pentru lichidarea oricărei rămâneri în urmă, la bătălia care se dă pentru trecerea examenelor fără niciun corigent.

— Îl cunosc bine pe elevul Răsvan, spuse liniştit boxeurul. E conştiincios. Un bun organizator. A căutat să învețe de la clasa I-a B noi metode la muncă şi să le aplice la noi.

— Să spună elevul Răsvan, întrebă Neculuț, de ce la începutul anului ştiind că un grup de elevi voia să plece din şcoală, a tăcut?

Iată o întrebare la care Răsvan nu se aştepta. O curioasă linişte se răspândi în toată ființa lui.

— La începutul anului, tovarăşi, m-am apropiat de elevul Vlad. Fiindcă eu... Eu nu ştiam de loc să desenez. Nu aveam talent. Nu eram în stare să-mi fac nici harta la geografie, nici să-mi desenez aparatele la fizică, şi nu voiam cu niciun chip să iau notă rea. Vlad, în ascuns, îmi făcea desenele. Când am aflat că avea de gând să plece, am vrut să-l anunț pe fostul ofițer educator, dar m-

am gândit: „Nu pot să-l trădez tocmai pe Vlad, care îmi face desenele...” Dar ca să nu fiu părtaş la o faptă rea, îl păzeam să nu fugă. Noaptea mă sileam să nu dorm, mă trezeam din ceas în ceas ca să văd dacă e acolo la locul lui, în pat, sau dacă nu, să dau alarma.

„Ce complicat e sufletul copilului”, gândi Iovan. „Ce amestec de copilărie şi maturitate.” Iată că abia acum descoperea secretul lui Răsvan. Vlad la începutul anului în ascuns îi făcea desenele...

Iar Şoimu gândea: „Iovan are dreptate! Ne e greu să-i mânuim, fiindcă nu-i cunoaştem. Auzi! Să nu doarmă noaptea, ca să-l păzească pe Vlad şi să nu spuie nimic, fiindcă îi făcea desenele! Dar nici să nu-l lase să plece, fiindcă atunci s-ar fi socotit părtaş la o faptă rea! Ce probleme!...”

Au urmat întrebări din statut şi discuțiile au continuat încă multă vreme. În fața biroului organizației de bază, în fața colegilor, care-i cereau socoteală nu numai pentru faptele lui, dar şi pentru gândurile lui, Horia Răsvan se simțea totuşi înconjurat de prieteni.

— Răsvan a dat dovadă de mult curaj şi prietenie zise Rădaşa, atunci în pădure când l-a tras pe Anişor din fața flăcărilor. Noi ne despărțisem de Anişor, era târziu, ne era frig şi eram de părere să pornim înapoi spre şcoală; Anişor n-avea de ce să se teamă. Ploaia stătuse de mult. Dar Răsvan, pe drum, s-a răsgândit şi a stăruit să mergem să vedem ce-i cu Anişor, să-l luăm cu noi.

Vorbi şi comandantul de companie:

— Răsvan era un elev bun, disciplinat la începutul anului. Dar prea retras, prea închis, şi cu toate acele lipsuri pe care şi le-a recunoscut. Am căutat să stăm de vorbă în repetate rânduri, dar nu l-am putut urni din ale lui. Am vrut să-l scutesc de unele amărăciuni, dar Răsvan e dintre aceia care învață numai după ce suferă pe propria lor piele. Trebuie să ținem seama totuşi că Răsvan e cinstit, muncitor, disciplinat, îşi iubeşte din toată inima şcoala.

„Asta aşa-i”, ar fi vrut să strige Răsvan.

— Eu. Îl sfătuiesc pe Răsvan să fie mai îndrăzneț, mai combativ, mai generos. Carnetul de U.T.M. implică răspunderi mari, exigențe față de tine însuți, față de ceilalți, încheie comandantul de companie.

— Tovarăşi, eu sunt retras într-adevăr, recunoscu Răsvan, dar nu sunt timid. Dimpotrivă. Sunt curajos... Altminteri îmi însuşesc

toate criticile care mi s-au adus.

Când se puse la vot primirea în U.T.M. a lui Răsvan, toate mâinile se ridicară într-un avânt cald. Răsvan se simți fericit, uşor, ridicat parcă de toate aceste braţe întinse spre el cu carnetele roşii. Deodată gândul i se îndreptă spre mama, spre tata, spre surorile lui. De ce nu sunt aici să mă vadă? gândi el. Îi tremura colțul buzei, ochii i se umeziră.

„N-aş fi crezut să mă cunoască atât de bine colegii mei, să fie atât de pătrunzători", gândea Răsvan. „M-au judecat cu asprime şi iată totuşi că țin la mine".

— Făgăduiesc să fiu un bun utemist. Şi ştiu că voi avea forța să învinge orice greutate, atâta timp cât voi simți carnetul aici, la piept. Şi aci îl voi păstra până în ziua când carnetul de partid îi va lua locul. Pentru ziua aceea voi începe să mă pregătesc chiar de azi. Voi fi ofițer, voi fi comandant şi îmi voi aminti cu emoție şi mândrie de ziua pe care am trăit-o azi.

CAPITOLUL XXXVI
Examenul

În parcul în care peluza aşternuse un imens covor de catifea verde, şeful şcolii vorbea despre examene elevilor adunați în careu. Ca de obicei după întâile cuvinte găsi un exemplu concret:

— Ați văzut filmul acela francez *Examenul*? În fața comisiei de profesori burghezi, un elev, un băiat sărac, orfan, era încolțit cu întrebări scoase aşa la nimereală, ca nişte numere de loterie dintr-un săculeț... „1852? întreba profesorul... Apoi cu ochii ca ieşiți din cap – 1859? — 1860? întreba iar, ca un judecător de instrucție profesorul şi bietul inculpat – elevul – scotocea prin toată istoria ca să-l găsească „automat „pe contele Cavour, Magenta, Solferino, Răscoala din Sicilia". Mă rog, eu nu ştiu dacă am dat exact exemplul datelor întrebate la acest film, dar cam aşa se depăna examenul în trecut.

Cu totul altfel sunt examenele acum, tovarăşi. Noi astăzi vrem să vedem cât de temeinic au învățat elevii noştri, cât au ținut la note şi cât interes ştiințific a fost la baza sforțărilor lor.

Examenul nu trebuie să fie o chestie de noroc, de „baftă". Comisia nu-i făcută din profesorii aceia care cercetau cu cine eşti rudă, cât eşti de bogat, cât de mare va fi ploconul pe care-l va

căpăta examinatorul din partea familiei, aşa cum se obişnuia altădată. Profesorii sunt buni tovarăşi de-ai voştri, care vă cunosc din timpul anului. Ei vă vor ajuta să vă împrospătați şi să vă organizați materialul.

Frica e un sentiment care nu mai are ce căuta în sufletul elevului candidat la examen în patria noastră. Tot aşa necinstea, încercarea de a copia şi de a trage pe sfoară pe profesorul examinator. Necinstea, şmecheria, aceste plăgi ale burgheziei învinse, îşi mai au încă unii adepți printre noi. Nu mulți. Dar nu mai trebuie să fie niciunul.

Fiecare elev va primi în această perioadă de pregătire pentru examen tot ajutorul din partea profesorilor şi a ofițerilor educatori, încât dacă va voi să facă o sforțare serioasă şi chiar eroică, nu va mai avea nevoie să caute să înşele, ci va putea să treacă clasa prin propriile lui forțe, cu mândrie, cu fruntea sus.

Tovarăşi, eu vă doresc succes la examen!

La adunarea de seară, directorul de studii anunță elevilor unele hotărâri neplăcute.

— Dar aceste hotărâri sunt consecința firească a atitudinii față de muncă sau față de disciplină pe care au avut-o unii din elevi. Aceştia vor fi amânați să dea examenul la toamnă.

Momentul era trist, apăsător, ca şi amurgul care se lăsa, cu umbre lungi, din pădure.

În fiecare pluton se aflau cazuri asemănătoare cu al lui Vlad. Şi mulți, dacă ar fi putut să şteargă anul care a trecut cu un burete fermecat, s-o ia de la început, sigur că ar fi avut altă purtare.

— „Lista lor, zise directorul de studii, e de altminteri scurtă şi va fi citită fiecărui pluton în parte. Elevul care va mai avea o abatere gravă în acest timp, adică în perioada examenelor, va fi amânat”...

— Aoleu! şopti Anişor fără voie şi îşi trecu mâna pe la nas, uitând pentru o clipă că nu mai era hoinarul din deltă, ci un elev cantemirist, cu o batistă totdeauna curată în buzunar.

— Nu aveți voie să vă îndepărtați decât până la râul Râşnoavei, dacă nu sunteți însoțiți de ofițerul educator. Ieri, anume elevi au făcut baie în zăgaz. Acestor elevi le curge azi nasul.

Anişor tuşi, simțindu-se vinovat. Zăvoiu, care se smeorcăia şi el, vru să-şi scoată batista, dar cum să-ți sufli nasul când vorbeşte directorul de studii?... Vlad făcuse baie într-o apă rece ca

ghiața, ca să-şi pună la încercare voința şi ca să nu-şi piardă antrenamentul început odată cu ploaia din pădure. Şi acum tuşea... Chiar şi Răsvan intrase în gârla Râşnoavei. „Înotul e cel mai complet sport, înotul lungeşte”... îi spusese locotenentul Sboru, şi Răsvan, cu gândul la „cavalerie” începuse antrenamentul...

— Nu se pot scoate cearceafuri, perne, pături din dormitoare, urmă directorul de studii

„Aoleu, îşi aminti Rădaşa, adineauri, când a sunat goarna, am dat fuga şi am lăsat pătura în pădure.”

— Cine are ceva de spus? Nimeni? Eu, personal, vă urez tuturor din toată inima succes şi vă îndemn să vă prezentați la examen cu lozinca: „Niciun cantemirist corigent sau repetent!”

În ajunul examenelor, elevii primeau zilnic scrisori din partea părinților. Locotenentul Iovan era mişcat şi de încrederea elevilor, căci i le aduceau să le citească, dar şi de miezul înțelept al scrisorilor. Socoti chiar că ar fi bine să fie afişate, aşa ca toți elevii să tragă foloase.

Şeful şcolii, locțiitorul politic şi directorul de studii luară în seamă propunerea ofițerului educator şi după ce citiră scrisorile le expuseră într-o vitrină în holul cel mare... Se adunau acum în fața lor nu numai elevii, dar şi profesorii şi personalul administrativ.

Lui Gorovei îi scria maică-sa după multe alte sfaturi: „Voi sunteți cei cari veți apăra onoarea patriei şi rodul muncii noastre”. Iar lui Rădaşa: „Am fost iar evidențiată, chiar în ziua când am împlinit 42 de ani. În trecut, ştii bine cum era! Roboteam şi robeam până cădeam din picioare. Acum după ce termin munca, mă duc la şcoală. Ştii că am pornit şi noi la întrecere? Iată obiectivele noastre: întărirea disciplinei, înlăturarea întârzierilor, cel mai mare ajutor dat colegilor slabi, planificarea cea mai bună a temelor, grija față de bunurile obşteşti, bănci, cărți... Ar trebui să faceți la fel.”

Lui Kemeny îi scria tatăl său: „Grija mea cea mai mare e să muncesc cât mai bine, să depăşesc mereu norma, să citesc şi să învăț, să împărtăşesc tovarăşilor din experiența mea, să formez noi cadre. Aş vrea ca în toiul muncii tale, dragă Andriş, să ai aceleaşi țeluri. Eu îți urez să înveți cât mai bine pentru examene, iar colegilor tăi le urez... să te întreacă pe tine!”

Lui Anişor îi scria bunicul din Razelm: „Nu uita că în cinstea lui 1 Mai ți-ai luat un angajament: să-ți treci clasa cu succes. Acuma a venit sorocul. Trebuie să dai bătălia cea mare, Petrică, băiatule! Grozav aş vrea să viu şi eu la 23 August să te văd, când ai să defilezi. Parcă-l aud pe Gheorghe: „Mă duc la Bucureşti la defilare, să-l văd pe gheneralul nostru! „Era sigur, bietul Gheorghe, că tu într-o zi o să ajungi gheneral. Şi la urma urmei, de ce să nu ajungi?! Ce-ți lipseşte? Nimic nu vă mai stă în cale. Pe bunică-ta n-o mai pot ține. Vrea morțiş să vină la serbarea voastră de sfârşit de an. Auzi că n-a fost niciodată cu trenul şi că vrea să vadă cum e... Dar focul ei e să te vadă pe tine premiant. Degeaba caut s-o necăjesc: „De unde ştii că tocmai al nostru o să fie premiat?"

„Era deştept foc de mic. Prâslea ajunge gheneral!" zice bunică-ta...

Anişor a ținut scrisoarea câteva zile, ba sub saltea ba în dulap, ba printre caiete mai vechi. S-a ferit să ştie cineva ce scrie acolo. Nici ofițerului educator nu-i venea să i-o arate. Şi totuşi într-o zi i-a spus:

— Tovarăşe locotenent, am auzit că cine are o corigență nu defilează de 23 August şi eu trebuie neapărat să defilez. Vine bunicu' tocmai din Razelm. Vine şi bunica la serbare.

Şi, ca să-l convingă de gravitatea stării în care se afla, îi întinse scrisoarea:

— Dacă o să citiți, o să mă înțelegeți... Dacă rămân corigent la matematică...

Vocea îi era înecată.

Scrisoarea aceasta n-a fost afişată în holul cel mare al şcolii.

În cancelarie, la popotă, în camera de lucru a şefului şcolii şi chiar la bucătărie, la frizerie, în sera lui moş Pavel se vorbea de succesele clasei a I-a A pe ultimul pătrar. Dar locotenentul Iovan şi clasa întreagă erau nemulțumiți: Anişor mai avea o corigență!

Intrau în examen cu un corigent, Anişor Petre la matematici! Iată de ce cu toții roiau în jurul lui, căutând tot felul de mijloace ca să-l pregătească temeinic.

— E singura noastră şansă ca să întrecem clasa I-a B! Altfel, chiar dacă media noastră generală va fi mai mare, tot ne facem de râs, i se repeta.

Răsvan nu se mai depărta de Anişor. Parcă era un impresar care avea grijă de forma sportivă a campionului său. Vlad trăia şi

el ca pe jăratec. Piesa trebuia să fie gata pentru serbarea de fine de an şi greul îl ducea el, elevii ceilalți fiind ocupați cu pregătirea examenelor.

Anişor nu era nici el mai puțin frământat. Ştia că nu vor defila la 23 August, la parada cea mare decât elevii cei buni... Iar de la bunicu' din Razelm mai primise o scrisoare: „Eu nu sunt chiar sigur dacă oi veni, dar soră-ta, Anica, a luat medalia muncii şi va veni neapărat să te vadă la defilare. Să te uiți la tribună..."

Din „jurnalul" lui Rădaşa:

„Azi, zi liberă. Repetiție de teatru. Pregătind examenele cu elevii mai slabi din pluton, am recapitulat toată materia. Sunt neliniştit. Numai Anişor mai îmi dă unele emoții. Kemeny, la română, a făcut progrese uimitoare. Totuşi la gramatică se mai încurcă. Dar gândul meu e mereu la piesa de teatru. Ultimele repetiții le-am făcut acasă la profesorul Gabriel. Catinca e entuziasmată de piesă. Catinca e o fată încântătoare. Totuşi Gorovei e un prost dacă-şi închipuie că mă interesează puştanca...

Boxeurul e mereu bosumflat.

— N-ai decât să mă însoțeşti! i-am spus. E destul de greu să repetăm fără tine.

— Dar ea? A întrebat de mine?

— Da, a întrebat. Dacă mai fumezi?... I-am spus că nu. Vezi să nu mă faci de râs! Să ştii că dacă te mai întâlneşte odată cu țigara în gură, nici gând să mai danseze cu tine la serbarea de sfârşit de an.

— Şi voi, despre ce vorbiți, când sunteți împreună?

— Despre şcoală, despre cărți...

— Ce cărți îi plac? Aş citi şi eu o carte din cele care-i plac ei.

— Lasă, ai să citeşti în vacanță! Acum, gândeşte-te la examene. Toată Şcoala Elementară şi Şcoala Sportivă aşteaptă rezultatul examenelor noastre. Clasa I-a B are deocamdată media generală mai mare. Singura noastră şansă sunt examenele.

— O să învingem! făcu boxeurul cu competență sportivă.

Scumpul meu „jurnal"!

Cursa e mai grea decât mi-aş fi închipuit. Şi chiar era cât pe aci să fiu scos de pe teren – ca să vorbesc în termenii sportivi ai lui Gorovei – căci după cum spune mama – „e greu să fii băiat de treabă".

Iată ce s-a întâmplat aseară.

Locotenentul major Şoimu ne-a găsit în clasă pe Vlad şi pe mine, în timp ce băieţii ceilalţi erau la film. Eu discutam cu Vlad unele amănunte de regie.

— De ce nu v-aţi dus la film?

Căutam un răspuns potrivit, dar negăsindu-l şi iritat de tonul răstit cu care ne vorbise, am spus ce mi-a venit pe buze:

— N-am chef.

— E un răspuns necuviincios.

— E un răspuns adevărat.

— Vă ordon să vă duceţi imediat la film.

— Distracţie cu ordin? am întrebat în bătaie de joc.

— E trist când cineva refuză să se cultive de bună voie. Şi atunci, noi îl obligăm să se cultive, totuşi. Mai sunt băieţi care nu au chef să se spele. Noi îi obligăm să se spele.

Am ajuns pe la sfârşitul filmului. M-am aşezat între Bradu şi Răsvan.

— Dar unde ai fost până acum, Rădaşa? E un film grozav. Uite, elevii şcolii Nahimov.

Şi Bradu îmi tot strângea braţul, îmi tot dădea ghionţi.

— Ce zici, nu-i grozav?

Băieţii se prăpădeau de râs.

— Uite, elevul de acolo avea o caracatiţă desenată pe spate cu tuş, să vezi, l-au spălat cu furtunul. El sărea, se ferea, caracatiţa făcea tot felul de strâmbături caraghioase. Dacă vede Moţatu filmul, se lecuieşte de tatuaj. Eu nu pricepeam nimic. Păcat că n-ai văzut scena cu tatuajul, că n-ai văzut scena alarmei.

Răsvan era şi el încântat, emoţionat:

— Păcat că nu ai văzut scena primirii în Comsomol.

Eu mă gândeam îngrozit: – „Dacă-mi amână examenul pentru la toamnă? Dacă nu voi defila la 23 August? Dacă fac această ruşine plutonului meu, tocmai acum? În dreapta mea Bradu, în stânga Răsvan. Râdeau, se distrau, nu ştiau nimic. Mie îmi venea să-i iau de braţ, să-i trag afară din sală şi să strig: Am fost necuviincios cu comandantul de companie! Atât de necuviincios, c-aş merita să fiu exclus din examene!” Dar ei habar nu aveau. Şi nu numai ei. Toată şcoala! Când era linişte încordată, când se râdea în hohote.

Numai eu nu participam în niciun fel, fiindcă nu văzusem filmul de la început şi fiindcă sufletul îmi era îngheţat. Mă

simțeam chiar de pe acum svârlit la marginea unui colectiv închegat, care azi urmărea cu pasiune filmul, iar mâine va defila mândru ca toată armata.

Două zile cumplite. Am aşteptat o pedeapsă care n-a venit.

15 Iunie. Mâine începe examenul. Distrus sufleteşte şi fără să fi avut curajul să mă destăinuiesc cuiva, m-am dus la comandantul de companie şi am întrebat dacă voi intra şi eu în examen.

— De ce nu?

— Mi-a fost teamă... M-am gândit că...

— Ei, asta-i bine, Rădaşa. Nu strică niciodată să te gândeşti. Chiar aş spune: Ai făcut foarte bine că te-ai gândit.

Apoi, schimbând vorba:

— Începeți cu matematica...

— Tovarăşe comandant, îmi dau bine seama că... începui iar.

— Ei, asta-i iar bine... Dacă-ți dai seama, e bine. Noroc bun la examene, Rădaşa! Acum sunt ocupat.

Iată încă un om pe oare nu l-am cunoscut până azi, despre care aveam o părere făcută în pripă, simplificată, deci falsă, locotenentul major Şoimu. Are dreptate T. Sunt superficial, repezit... Avea dreptate când spunea: „Nu ai calitățile necesare unui aviator: concentrare, calm, cumpătare...” „Ba nu, T. N-ai dreptate! Toate aceste însuşiri le voi avea!”

Peste o oră începe examenul. Sunt fericit... Am primit o telegramă de la T. „Succes la examen, ție şi colegilor tăi”.

Ce fată e T.! Oare o merit?

Ura! Anişor a făcut teza a matematică foarte bine. Dacă nu greşea la scoaterea rădăcinii pătrate, se putea spune, perfect. Examenele au loc în sala de festivități. Şirurile elevilor parcă erau trase cu creta albastră. Purtăm hainele albastre, ținuta de sărbătoare. Chipurile stau într-un colț al mesei, în față, foaia albă de hârtie. L-am căutat cu privirea pe Anişor şi i-am zâmbit, ca să-i dau curaj.

Zilele astea n-am putut însemna nimic în „jurnal”, fiind prins clipă cu clipă de examene, teză şi oral. Elevii de care aveam grijă: Anişor, Kemeny, Gorovei, Poenaru au dat lucrări bune şi s-au dovedit bine pregătiți şi la oral. Suntem în plină luptă pentru întâietate!

CAPITOLUL XXXVII
Ultimă etapă

Câteva zile îi mai despărțea pe elevi de serbarea de sfârşit de an.

„Colectivul teatru" trebăluia în sala de muzică până noaptea târziu. Sălii de festivități, băieții îi dădeau doar târcoale sau, din când în când, în mare taină, sub pretexte felurite, mai făceau câte o repetiție pe scenă. Altfel o ocoleau ca nu cumva să se afle. Ici-colo mai prinseseră de veste: Moş Pavel, din pricina discuției cu avalanşa, nea Mitică, bucătarul, căruia i se tot cereau suplimente de gogoşi pentru dresarea câinelui, ostaşul Rasu, tot din pricina Hoțoaicii pe care o crescuse de mică şi astfel îl asculta, profesoara de desen pe care o iscodiseră pentru unele panouri mai sugestive, prietenul cel mai bun al lui Anişor, un zidar de pe şantierul aripei noi a şcolii, şi dacă ici-colo mai prindeau elevii (mai ales cei dintr-a I-a B) câte o şoaptă despre o piesă de teatru, vinovată era desigur pădurea cu foşnetul ei, păsările cu sporovăiala lor, gâzele cu zumzetul lor, gârla Râşnoavei, cu susurul şi clipocitul ei.

Totul era să nu afle şeful şcolii... Cât despre comandantul de companie, închidea un ochi, sau nu-şi vedea capul de treburi!

Oricum, „colectivul teatru" nu mai avea timp de pierdut.

Ilieş Stan însufleţea repetițiile. Ca să le învingă oboseala, citea băieților din viața lui Suvorov, arătând ce mult a însemnat în succesele expedițiilor lui voința de a învinge.

Vlad le citea din Stanislavschi. Primise cartea de la verişoara lui. Unele rânduri erau subliniate. „Cuvântul tău să nu fie gol, şi nici tăcerea ta lipsită de cuvinte".

Cât despre decoruri, iată ce spune Stanislavschi:

— „Îmi trebuie decoruri care să nu distragă pe spectatori ci să le permită să urmărească până şi ochii interpreților..." „Nu-mi trebuie nicio montare, pe mine mă interesează numai viața din ochii interpreților..."

Şi Vlad repeta rândurile subliniate, plimbându-se pe scenă şi, închipuindu-şi că ar fi, măcar pe departe, marele Stanislavschi. Oricum, muncea din răsputeri. Scena din munți „În căutarea Scufiței roşii", deşi inspirată de coperta romanului *Drumul îndrăzneților*, descoperit de Ilieş de cum apăruse în biblioteca şcolii, fu realizată de Vlad cu mare dibăcie printr-un şir de tablouri aproape mute, în care nu se auzea decât sgomotul

ciocanului cu care se bat pitonii în stâncă, a bulgărilor de pământ înghețați care se prăvălesc.

În tăcerea deplină, strigătul repetat la timp egal: „Fetița! Fetița!” şi lătratul câinilor în depărtare răspândeau fiori de îngrijorare şi de emoție. Şi emoția creştea până la „scena cea tare” cum numeau elevii scena furtunii. Totuşi furtuna nu era încă bine pusă la punct. Căci nici acasă la profesorul de română, care lua parte la repetiții, nici în pădure, băieții nu îndrăzniră să dea drumul tunetelor, trăsnetelor, vijeliei... În sala de muzică era imposibil să se facă o repetiție completă, iar în pădure ar fi atras atenția ostaşilor, a sentinelei şi ar fi pus în alarmă toată şcoala.

Pe scenă, iar nu se puteau încumeta la o repetiție generală, să nu prindă de veste şeful şcolii. Doar pentru şef era pregătită surpriza cea mare...

Dar câte greutăți!

Timpul trecea, câinele nu era bine dresat, iar Anişor, care în rolul fetei trebuia să cânte, neavând voce deloc, era dublat de Kemeny care cânta în culise şi nu izbutiseră ca vocea unuia să fie sincronizată cu gestul celuilalt. Şi mai erau necazuri destule... Scufița roşie a fetiței fu mai întâi cusută de perucă, fiindcă tot cădea. Dar în scena furtunii trebuia totuşi să cadă! Hai, s-o descoase! Ca să dreseze câinele să ridice scufița, băieții s-au gândit s-o ungă pe dinăuntru cu miere. Bună ideie, dar pe urmă Hoțoaica nu-i mai dădea drumul, nu mai era chip să i-o scoți dintre colți. Mârâia ca o fiară când te apropiai de ea.

Ce repede treceau zilele acum! Fiecare se gândea: „Trebuia să începem să ne pregătim mai devreme. N-ar fi trebuit să pierdem atâta timp la început...”

Din „jurnalul” lui Rădaşa:

Ce repede a trecut anul şcolar!

Trei zile ne mai despart de serbarea de sfârşit de an. Parcă nu-mi vine a crede. Rezultatul examenelor pare să fie strălucit. Oricum, nu avem niciun corigent. Singura umbră care ne apasă pe toți e pedeapsa lui Vlad. Dacă piesa va reuşi, va fi un punct important pe care îl vom marca noi „colectivul teatru” dintr-a I-a A. Vlad munceşte mult. Dar ades e nespus de abătut. Caut să-l îmbărbătez:

— La toamnă, îți vei da examenul şi vei trece foarte bine, de asta sunt sigur, Vlad. La anul vom fi împreună, asta e totul,

Vlad...

— Da, dar voi veți fi împreună şi la mare, în tabără. Şi la 23 August veți defila. Înțelegi, Rădaşa, eu nu voi defila împreună cu voi... îmi dau seama de toate greşelile care m-au adus aici. Dar e prea târziu!

— „Toate încercările folosesc în viață şi viața noastră abia începe" – repetam cuvintele pe care mi le spusese altădată locotenentul Iovan.

— Când mă gândesc ce îngâmfat eram la începutul anului... şi Vlad zâmbi amar. Eram sigur că vă bag în buzunar pe toți! Că sunt mai deştept decât oricare dintre voi şi, când colo, uite, cu toții mi-ați luat-o înainte. Chiar şi în privința regiei. Ai văzut ce idei bune au avut băieții? Altădată îi priveam de sus. Numai eu eram deştept...

— Şi totuşi ți-ai câştigat încrederea noastră, Vlad. Şi asta e mult. Bagă de seamă, să nu ne desamăgeşti. Fă-ți în vacanță un program de lucru de trei ore pe zi ca să-ți revezi materia.

— M-am şi gândit. Mă voi scula cu o oră mai târziu decât la şcoală, adică la şapte. Voi face exerciții de înviorare – îmi aduc aminte cum nu puteam să sufăr înviorarea asta! — şi acum nu mai pot începe o treabă cu spor fără câteva exerciții de dimineață... Voi lucra în fiecare dimineață de la opt la unsprezece.

— Numai să te ții de cuvânt, Vlad. Să întocmeşti planuri e uşor.

— Uite, ar fi bine ca voi să mă țineți din scurt. Eu am să vă scriu regulat, dar voi să-mi răspundeți. Mi-ar fi mai uşor dacă aş putea să vă urmăresc şi eu în viața voastră de tabără, în fiecare zi. Ştii ce m-am gândit, Rădaşa? Să-l iau pe Ionuț la mine acasă. Tot trebuie să dea examen de admitere în August. M-am convins că, într-adevăr, atunci când explici altuia o lecție ți-o întipăreşti şi ție mai bine. Am şi scris părinților mei. Aştept răspunsul lor.

— Dar cu Ionuț ai vorbit?

— Nu. Nu mi-a venit să-i spun că am fost amânat. Am văzut că şi voi ați tăcut. M-a mişcat purtarea voastră.

— Noi am aşteptat să-i spui tu, Ionuț şi Florica sunt doar prietenii noştri.

— Ştiu, dar mi-a venit greu.

— Uşor nu e. Dar trebuie să ne privim greşelile în față. De fapt, cred că asta înseamnă să fii bărbat.

— I-am scris mamei. În ce priveşte pe tata, n-am curaj. La fel cu verişoara mea, mi-ar fi foarte greu să-i destăinuiesc adevărul.

— Ehei, Vlad, dacă fugeam noi de greutăți eram şi azi codaşii şcolii! Şi ai văzut de ce am fost în stare. Eu cred că putem socoti cursa câştigată.

— Da... totuşi mai avem să marcăm un punct.— Spectacolul. Dac-ai şti cum aş vrea să izbutim!

— Asta depinde de tine. Tu eşti regizorul. Eu am încredere...

— Rădaşa, nu ştii cât de bine îmi face încrederea ta.

CAPITOLUL XXXVIII
„Scena tare”

„Colectivul teatru” până seara târziu nu mai ieşea din sala de muzică. Bătrânul Iepure era fericit că-l vedea pe fiecare la instrumentul său.

— Ei bravo! Toba mare, toba mică, xilofonule! Bine că v-a venit mintea la cap, că ați înțeles că orchestra e fala şcolii.

De unde să ştie că nu întoarce bine capul, şi piesa intră în repetiție...

Numai „scena tare”, cum numeau băieții scena furtunii, nu era pusă la punct. Textul fusese repetat în pădure, dar metodele propuse de Ilieş Stan şi luate aidoma din *Poemul pedagogic* n-au îndrăznit să le încerce.

— În fond e tot o explozie! căuta Ilieş să-i convingă, citindu-le încă odată pregătirile coloniştilor din *Poemul pedagogic*.

„Puseseră în culise câteva butoaie goale şi lângă fiecare stătea un colonist cu arma încărcată. De cealaltă parte a scenei întinseră pe podea bucăți de sticlă, iar deasupra fiecăreia, un colonist ținea o cărămidă... La ieşirea din scenă stăteau cinci băieți în fața unor lumânări aprinse, purtând în mâini sticle pline cu lichid... În clipa potrivită vor lua gaz în gură şi-l vor sufla peste lumânări. O să iasă foarte bine... Când or să sufle petrolul în lumânare, el se va transforma într-un gaz şi deci nu va trebui stins...”

În timp ce băieții ascultau destul de îngrijorați, Ilieş continua pasionat:

„Puştile de vânătoare împuşcară în butoaie. Butoaiele vuiră fără să plesnească cercurile lor şi timpanele mele. Cărămizile se prăvăliră pe sticle şi cinci guri suflară din toate puterile unor plămâni tineri gaz pe lumânările aprinse: toată scena se transformă imediat într-un vârtej de foc înăbuşitor”.

Ilieş era încântat:

— Exact scena trăsnetului! Focul în care podeţul va sări în aer.

— Să nu sărim toţi în aer! zise Gorovei serios şi liniştit.

Răsvan era de părere să se lucreze planificat.

— Cum? întrebă Anişor, cu ochi scăpărători.

— De exemplu: unul din noi să fie responsabil cu ploaia, altul cu vântul, unul cu tunetele, altul cu fulgerele...

— Eşti birocrat, se strâmbă Vlad. Mai avem trei zile...

Dar Rădaşa luă parte lui Răsvan:

— Şi eu sunt pentru împărţirea responsabilităţilor. Cine vrea să studieze până diseară problema ploii?

— Eu! se repezi Anişor.

— Totuşi e nevoie de-o atmosferă de ansamblu, zise Vlad fără a ridica ochii de pe caietul de regie.

— Ce-aţi spune de-o orchestră? zise Kemeny. Toba va reda tunetele, vioara vântul.

— Când scârţâie Rădaşa la vioară, mi se pare că aud iarna vântul, chihoti Anişor...

Dar nimeni nu făcu haz.

— În ce priveşte vântul, e simplu, zise Zăvoiu. Fac două elice, ca de avion, pe care le învârtesc în culise... Voi aţi auzit ce sgomot face elicea de avion? Voi monta pe-un butuc o manivelă...

Dar Kemeny îl întrerupse:

— N-ar fi mai bine să facem rost de-o placă de patefon pe care să fie imprimat sgomotul vântului? Ar fi mult mai lesne...

Cu toţii erau entuziasmaţi. Numai Răsvan strâmbă nasul sceptic.

— „Facem rost! Mare lucru e să spui „facem rost”. Dar de unde facem rost?”

— Vorbim cu profesorul de muzică!

— Cu profesorul de muzică?! îl repezi Anişor pe Kemeny. Luăm nişte fâşii de pânză, nişte cearceafuri sau foi de cort şi le scuturăm alternativ. Să vedeţi ce mai vânt se porneşte de se scutură toate florile din parc!

— Cu trăsnetele se angajă Bergman:

— Am avut eu odată o morişcă, o pârâitoare. Scotea nişte trăsnete, de-i venea mamei să-şi ia lumea în cap.

Iar Bradu:

— Eu am jucat odată o piesă în care aveam nevoie de ploaie. Ştiţi ce am făcut? Am tăiat pe din două un burlan ca să avem

două jgheaburi. Unul, pe care l-am găurit, l-am pus la marginea de sus a scenei. Jos, am pus cealaltă jumătate de burlan, desfăcută ca un jgheab. La capete, în culise, am pus două găleți.

— Şi apa? întrebă Anişor nerăbdător.

— Apa? Mare lucru? Moțatu a adus un furtun, adică un cauciuc legat de robinet. Apa venea din jgheabul de sus, curgea prin găurele, se făcea o perdea de apă, care era luminată de-un bec...

— Straşnic! făcu Anişor.

— Straşnică a fost şi bătaia pe care am mâncat-o...

Băieții râdeau încântați. Iar Bradu încurajat urmă:

— Bunica n-a văzut că am luat burlanul şi a făcut foc în sobă. Eu plecasem la şcoală. Casa s-a umplut de fum. Şi când a venit bunica la şcoală şi ți l-a luat pe „regizor" de ureche...

Gorovei râdea cu poftă:

— De! făcu Anişor desumflat. Şi eu tot de la bucătărie mă gândeam să iau burlanul...

— Mai simplu ar fi dacă am avea o tobă, propuse Kemeny.

— Avem! se auzi vocea lui Gorovei. „Toba mare, toba mică... haideți la repetiție!"

Şi către Kemeny:

— Xilofonule, unde eşti?

— Da, se mai învioră Vlad. Toba e o ideie bună. Punem şi câteva boabe de porumb sau o mână de pietricele şi când o rostogolim face un sgomot ca de ploaie.

Dar Răsvan, indignat:

— Vreți să stricați toba şcolii?

Anişor sări în sus:

— Cu atâta birocrație, n-o să jucăm piesa niciodată! Apoi amintindu-şi de *Egorca*: „Detunăturile salvelor de tun îl scuturau ca pe-un sac cu nuci..." Ce-ar fi să scuturăm nişte saci cu nuci? zise.

Dar lui Zăvoiu îi veni alt gând:

— Eu am să fac un jgheab de lemn cu găuri. Un jgheab vertical. Unul va da drumul de sus câtorva bile, altul jos le va opri cu o pană. Bilele vor cădea într-un lighean cu nisip. Ce ziceți?

— Nu e rău, făcu Vlad. Dar fulgerele?

— O simplă cutie de pantofi, spuse Zăvoiu. Lungă de doi metri...

— Pantofi de doi metri? se miră Gorovei.

Şi, ridicându-şi piciorul în aer, îşi privi cu toată seriozitatea bocancul.

— Am şi eu picior mare, dar nu chiar de doi metri!

Elevii izbucniră în râs. Dar Zăvoiu îi luă lui Vlad caietul şi creionul din mână, desenă un dreptunghi şi înăuntru trase o linie în zig-zag, în formă de fulger.

— Se face un jgheab din scândurică subțire, lungimea de un metru jumătate–doi... Se închide jgheabul cu o cutie de pantofi, lungă de doi metri, fără capac. Se taie exact lungimea cutiei, un carton în care se perforează zigzagul unui fulger, exact ca aici în desen. Pe spatele decupajului se lipeşte celofan galben. Pe fundul cutiei, adică pe fundul jgheabului, jos, se lipeşte staniol. În acest spațiu, se montează.pe pereții laterali ai cutiei un număr de becuri, dar aşa, ca să nu se vadă. Perforajul, în forma fulgerului, trebuie să fie de grosimea unui centimetru. Cutia se pune pe diagonală cu vârful perforației la podețul care trebuie să sară în aer. Becurile sunt în legătură cu o rezistență...

Şi fiindcă băieții nu înțelegeau prea bine:

— Uite, există o priză simplă în culise. De la becuri porneşte un şnur cu un ştecher; şnurul e în legătură cu cutia cu fulger, se scoate şi se introduce ştecherul în priză cu iuțeală, adică se aprinde şi se stinge lumina, dând impresia de fulger.

— Şi becurile cum se montează?

— Foarte simplu: pe-o şipcă. Se prinde de şipcă fasunguri la distanță de cincisprezece centimetri între ele, zece pe o parte şi zece pe cealaltă... Vii cu un fir pe spatele şipcii, care va comunica de la o parte din becuri la alta un singur fir... se montează în serii, înțelegeți...

— Dar fulgerul ține numai a suta parte dintr-o clipă, spuse Răsvan.

— Foarte bine. Aşa o să fie şi fulgerul nostru. Totul e ca sgomotul tunetelor să vie la timp.

— Adică, toba să intre în funcțiune imediat: bum-bum! făcu Anişor.

Ajunul serbării. Seara după stingere. Elevii din „colectivul teatru" s-au culcat. Dar după ce s-au încredințat că toți ceilalți au adormit, s-au sculat tiptil – după un plan bine stabilit – şi au urcat în sala de muzică.

„Scena tare" fusese repetată îndeajuns. Mai rămăsese să se

realizeze deslănțuirea naturii, ceva ca în „Vasul fantomă”, spunea Kemeny.

Anişor, care se costumase cu fusta creață verde cu maci mari roşii, cu bluza albă, scrobită, cosițe galbene, țepene, împletite din foi de porumb şi scufiță roşie cu pompon, păşea în vârful picioarelor. Totul era să ajungă în parc, şi de acolo, pe scara din dos, să urce cinci etaje şi să ajungă în sala de muzică. Dar iată, tocmai când să coboare treptele largi de piatră, în parc cineva îl opreşte.

— Cine eşti dumneata? se încruntă colonelul. Cu alte cuvinte, ce cauți aici?

— Sunt elevul Anişor Petre din plutonul...

Şi Anişor uitând că nu poartă chipiu, duse mânia la scufița roşie, salutând mai milităreşte ca oricând...

Colonelul căuta să înțeleagă. În fața lui avea o fată... O fată la ora asta în şcoală, şi care saluta ca un ostaş!...

— Adevărat, tovarăşe colonel, nu mint, sunt chiar elevul Anişor Petre, din plutonul...

Abia acum, privind cu toată luarea aminte, în lumina lunei pline, şeful şcolii regăsi parcă ceva din privirea cunoscută a elevului Anişor, mai ales tăietura subțire ca un fir de ață pe buza de sus era convingătoare.

— Ce-i costumul ăsta?

— O să fie serbare de sfârşit de an, ştiți tovarăşe colonel, mâine, şi o să fie şi-un bal...

Ca să nu-l pufnească râsul, şeful şcolii îşi încleşta fălcile şi-l privi pe Anişor drept în ochi, cât mai sever!

— Poate că o să fie costumat... se fâstâci Anişor. Dar tot el în gând: „Niciodată nu m-aş duce la bal, costumat ca o fată.”

Codițele țepene şi răsucite ca două toarte de anforă, fusta creață, țeapănă şi ea, ochii ca mărgelele albastre şi atitudinea nemişcată, dreaptă, respectuoasă de militar, în contrast cu toate acestea, îi dădeau lui Anişor un aer atât de hazliu, încât şeful şcolii, ca să-şi poată stăpâni râsul, tăcea cu fața împietrită. Dar tocmai această linişte, care se prelungea, îl sili pe Anişor să vorbească:

— Tovarăşe colonel, de fapt o să fie şi un bal. Dar şi o piesă de teatru...

Şi coborând privirea asupra rochiei încrețite:

— Costumul e pentru piesă... Vedeți... dar... Trebuia să fie o

surpriză... tovarăşe colonel.

Şeful şcolii fu gata să răspundă: „mie nu-mi plac surprizele!" sau „Daţi-mi piesa s-o citesc şi, dacă se aprobă"... Dar întrebă liniştit:

— Şi despre ce-i vorba în piesă?

La grea încercare era supus Anişor. Niciodată nu s-a priceput să facă un rezumat. Totdeauna s-a împiedecat de amănunte. S-a încurcat în imagini. Mai ales acum când chiar şeful şcolii îi cerea să povestească – vorba aia – „în două cuvinte" o piesă de teatru, cu atâtea personagii, cu atâtea întâmplări pasionante...

Fâstâcit, amestecă piesa cu întâmplarea reală, pornind de la căutarea „Prinţului" în pădure.

— „Muma pădurii" voia să-l ţină zălog... Ni l-a dat pe cuvânt de onoare c-o să-i ducem banii...

— E o piesă medievală? întrebă colonelul.

Anişor uitase să spună că „Prinţu" e numai un căţel.

— Aş, de unde! Se petrece chiar în zilele noastre, tovarăşe colonel.

— Trebuie să fie un basm, o fantezie... zise colonelul.

— Nu, tovarăşe colonel! se împotrivi Anişor, cu tărie. E chiar o realitate. Hoţoaica a rupt gardul, a jumulit o gâscă...

Colonelul nu mai pricepu nimic.

Anişor aducea mereu entuziasmat, amănunte noi, în „rezumatul" lui.

— Podul a sărit în aer! Asta nu e în piesă, s-a întâmplat chiar în realitate. De fapt asta e „scena tare", tovarăşe colonel. Chiar aşa o să se numească piesa *„În căutarea Scufiţei roşii..."*

Şi ca să-l încredinţeze cu totul pe şeful şcolii, îşi prinse fusta uşor cu amândouă mâinile:

— Vedeţi, chiar eu sunt Scufiţa roşie. La început n-am vrut să primesc un rol de fată. Dar „colectivul teatru" a decis...

— Şi acum te duceai la repetiţie?

— Da, tovarăşe colonel. Mă duceam şi eu să mai repet un piculeţ.

Deodată, într-un sgomot asurzitor, toate instrumentele se deslănţuiră:

— E metoda lui Kemeny! făcu Anişor, arătând spre sala de muzică.

Şi, văzând că şeful şcolii se încruntă, adăugă:

— Vasul fantomă! Redăm furtuna cu ajutorul orchestrei, exact

ca în opera lui Wagner.

— N-ar fi posibil să asist şi eu la repetiție?

Anişor rămase uluit:

Să-l întrebe şeful şcolii pe el: „dacă ar fi posibil?" Dar „dumneavoastră aveți toate drepturile" fu gata să spuie. Dar tot el socoti: „Stai că nu-i aşa! Cum rămâne cu surpriza?"...

— Sigur, tovarăşe colonel... Deocamdată e o simplă repetiție... Mai avem o mulțime de greutăți cu Hoțoaica... Ştiți, până acum, de câte ori trebuia s-o aducem pe scenă, să sară pe umerii băieților, i se arăta o gogoaşă. Şi de câte ori trebuia să părăsească scena, cineva din culise îi arată o farfurie de gogoşi... Dar azi a rămas nepăsătoare, tovarăşe colonel... Nu mai vine, nu mai pleacă!

— S-o fi plictisit de dulciuri, zâmbi colonelul. Ce-ar fi să încercați cu o bucată de cârnat?

Anişor fu încântat. Cum de nu se gândise?

— Da, tovarăşe colonel. O să încercăm!...

Din sala de muzică se auzeau acum sunete melodioase de viori şi acorduri de pian. Lui Anişor îi veni o ideie:

— Ştiți, tovarăşe colonel, dacă vreți... Dar aşa ca să nu ştie nimeni... Noi avem un planton special care păzeşte uşa la sala de muzică... Eu am să-l țin de vorbă, dumneavoastră puteți să treceți un piculeț prin camera cea mică, de pian, ştiți, unde luăm lecțiile de pian. E alături. Terasa e comună. Puteți vedea de pe terasă în sala de muzică, taman, adică întocmai ca la teatru... Eu am să deschid uşile ca să se audă...

— Bine, elev Anişor. Îți mulțumesc.

Încurcat, Anişor nu ştia cum să mai salute... îşi dădea seama de asemeni că, în rochie, cu coade, cu scufiță, nu-i uşor să faci stânga împrejur. Şi, fiindcă nu ştia cum să iasă din încurcătură, zise:

— Vă conduc eu, tovarăşe colonel.

Urcând pe scări, încercă iar în „câteva cuvinte" să povestească scena, care se repeta acum. O recunoştea după muzică.

— Se petrece chiar în sala de muzică. O să-l vedeți pe Zăvoiu. Să jurați că e chiar bătrâ... adică profesorul nostru de muzică.

Şi iar se încurcă în amănunte. Dar când ajunseră la ultimul etaj, şopti:

— Eu mă duc să-l țin de vorbă pe planton. Să trăiți, tovarăşe colonel...

Colonelul rămase o clipă în uşa camerei cu pian, care dădea pe terasă. De-aici, de la al cincilea etaj, noaptea era parcă şi mai luminoasă, parfumul care urca din parcul înflorit, mireasma tare a pădurii mai îmbătătoare. Privirea comandantului se opri asupra aripii noi a şcolii. Steagul fâlfâia vesel pe schelă, pe fondul ca de cobalt al cerului de vară. Creştea văzând cu ochii clădirea. Deodată o uşă se deschise spre terasă. Şeful şcolii recunoscu mâna lui Anişor. Împingea uşa „un piculeț”... Colonelul înaintă spre încăperea luminată din plin.

Un elev bătea toba mare, altul toba mică, al treilea încerca note la xilofon. Pe primul plan, adică aproape de uşa terasei, un grup de băieți stăteau de vorbă, parcă puneau ceva la cale, în taină...

Colonelul îi recunoscu pe elevii Stan, Răsvan şi Rădaşa dintr-a I-a A.

— Ei, ce-ați hotărât? întrebă Stan.

— Mergem la cabană, răspunse Rădaşa.

Răsvan se împotrivi:

— Eu nu mă duc, am de învățat...

În clipa aceea, apăru din dosul pianului, profesorul de muzică. Zăvoiu era atât de bine grimat încât colonelul nu-şi dădu seama că-i un elev care interpreta acest rol. Fu chiar mirat că Vlad îl dă de o parte:

— Tu apari mai târziu...

Iar elevilor de lângă uşa terasei le porunci:

— Vorbiți în surdină, ca să se audă discuția dintre pian şi vioară. Hai, Bradu, ce mai stai? începe de acompaniază. Iar tu, Poenaru, nu uita că trebuie să-ți iei aere de geniu, în momentul în care-i spui lui Bradu: „Nu e bine, n-am să găsesc niciodată pe cineva care să mă acompanieze cum trebuie, care să mă înțeleagă...”. Nu uitați că aici îl ironizăm pe Ciubăr dintr-a I-a B, care trebuie să se recunoască...

— Hai, Bradu.

— Eu nu mai lucrez cu tine, făcu Bradu, închizând capacul pianului...

— Sunt un artist! îşi dădea ifose Poenaru, scoțând câteva sunete false din pian.

— Eşti un mofturos.

— De prisos. Toată şcoala ştie că sunt un artist...

Deodată, apăru în scenă Gorovei, roşu la față:

— A venit profesorul? Dacă vine, noi suntem în sala de box, ne

chemați de-acolo...

Apoi, către vioară şi pian:

— Ce-i cu voi, iar v-ați certat?

— Eu nu-l mai acompaniez, eu nu mai cânt...

— Cum? Mâine e serbarea, acum vine profesorul şi voi vă certați...

Pianul şi vioara reluară bucata...

Abia atunci Gorovei se amestecă în grupul celor care discutau cu voce scăzută, lângă uşa terasei.

— Ce-i cu voi? Tot despre gâscă vorbiți?

— Nu, nu-i bine, să amestecă Vlad, cu autoritate de regizor.

— În jocul tău trebuie să se vadă că te miri? că încă nu s-a rezolvat o chestiune atât de importantă...

Gorovei repetă de câteva ori fraza, dar „regizorul" continua să fie nemulțumit.

— Mă mir de tine, Gorovei... Tu, de obicei, nu eşti ironic. Eşti liniştit, serios. Asta e hazul tău. Ce te găsi acum, să pui o nuanță de ironie... Dimpotrivă, trebuie să se vadă că te aşteptai să fie de mult lichidată această problemă, în care nu gâscă, ci cuvântul de onoare e important.

Şi Gorovei repetă iar fraza. „Regizorul" fu în sfârşit mulțumit...

— Bine. Acum, Zăvoiule, intri tu în scenă. Vino pe uşă, cu un aer distrat. Caută să-ți închipui că eşti bătrânul Iepure... că îți umblă o melodie prin cap. Hai, dă-i drumul...

— Nu bate la pian ca într-o scândură de tăiței... Mai cu milă, mai cu grijă, mai cu dragoste!...

Dar Vlad îl întrerupse:

— Nu, Zăvoiule. Trebuie să arăți pianul, să priveşti pianul, aşa cum priveşti acum în ochii mei. Apoi, cu un aer zăpăcit, plimbi mâna în sus... aşa... „dă-mi un la..." parcă ai dori cine ştie ce lucru minunat... „un la frumos"... apoi agitat, uluit, distrat, te uiți împrejur: „unde sunt ceilalți?" Şi fericit că i-ai găsit, arăți cu bagheta „toba mare, toba mică, xilofonul"... Şi când îi descoperi pe elevii din primul plan, care tot îşi mai şoptesc între ei, îți pare bine: „Sunteți aici? Bun... Vioara întâi, vioara doua, unde-i violoncelul, unde-i orchestra?" Ai înțeles, Zăvoiule? Mai repetăm odată...

Zăvoiu îşi spuse rolul.

Iar Vlad către Răsvan:

— Dă-ți replica la timp.

— Orchestra e la repetiția de box.

— Sigur! Repetiție de box, repetiție de sărituri, repetiție de piramide şi repetiție de teatru... Şi orchestra? Cum rămâne cu orchestra? Las' că am să fac şi eu ca profesorul de sport: o să vă ridic noaptea din pat, după stingere...

Prin geamurile largi ale uşilor care despărțeau terasa de sala de muzică, şeful şcolii urmărea cu interes încordat, şi deseori amuzat, jocul elevilor, întocmai ca pe-o scenă de teatru.

„Vlad se pricepe. Observațiile lui sunt întemeiate", se bucură colonelul.

Zăvoiu semăna bine cu profesorul de muzică, deşi prin costumul de sport, verde ca prazul, cu buzunare excesiv de mari, prin peruca imitând chelia acoperită de fire lungi, albe, rebele, intenția de exagerare era vădită.

— Degetul mai alunecat, mai jos, altfel cum o să iasă mi bemol... Apoi către cei trei elevi care, deşi îşi luaseră instrumentele în mână, continuau să discute între ei... Toba mare, toba mică, xilofonul! Ce tot căutați acolo? Mai lăsați câinele, că doară l-ați găsit... Tam... tam... Nu-i bine, de la început, mai cu viață, mai cu foc...

— Tovarăşe profesor... N-a sunat încă de intrare...

— Aoleu, aşa e, încă n-a sunat. Bine, bine, mă duc şi o să mă întorc când o să sune, făcea Zăvoiu în rolul profesorului distrat. Dar elevele de la Şcoala Sportivă au sosit? Unde sunt fetele?

— Sunt alături, tovarăşe profesor, în sala de sport...

— Cine se duce să le cheme?

Băieții îşi lăsau care mai de care instrumentele.

— Mă duc să le chem...

— Mă duc eu...

— Mă duc eu...

— Ei, grăbiți mai sunteți, când e vorba de fete...

Băieții râd.

— La stați voi pe loc! Du-te, boxeurule, şi adu-le... că eşti mai voinic... Şi dacă-i vorba că n-a sunat de intrare, mai repetați până mă întorc.

Profesorul iese pe uşă, pe când elevii vorbesc toți de-a-valma. O clipă, nu se înțelege nimic.

„Aşa-i în recreație", zâmbeşte colonelul.

Apoi se face linişte, treptat, şi dialogul celor trei elevi, de pe planul întâi, începe să se audă deslușit.

— Eu nu dau nimic!

Dar regizorul, cu strășnicie:

— Răsvan, mai convins, mai apăsat: repetă: „Eu nu dau nimic!” Adică eu, elevul Muşat, nu uita că aşa te cheamă, nu dau nimic.

Apoi către Stan.

— Bagă de seamă, tu eşti Ştefan, eroul pozitiv al piesei. Când spui: „Nu se poate, trebuie să ne ținem de cuvânt!”, să fii foarte convingător. Iar tu, Rădaşa, în rolul lui Radu, trebuie să spui cu haz, şi cu oarecare tristețe: „Mi-am vândut clătitele pe un pătrar...” Iar Muşat, revoltat: „Eu nu-mi vând clătitele mele”. Iar tu, Ştefan, vrei să pui la încercare pe Muşat: „atunci dă-ți briceagul”... urmează Muşat cu maximum de revoltă; dar în acelaşi timp şi înecat de emoție: „briceagul meu?” Aici, tu, Ilieş, adică Ştefan, faci un pas înainte, şi pe un ton domol, dar foarte convingător, spui: „Trebuie să ne ținem de cuvânt. Bătrânul ar fi putut să oprească pe „Prinț” zălog, dar a avut încredere în noi...”

— Bine, bine, se revoltă Răsvan, uitând că joacă în piesă. Dacă moare gâsca, dar dacă nu, de ce s-o plătim?

Vlad îl împinse de la spate pe Stan:

— Tu treci acum în fața lui Muşat şi-i spui hotărât: „trebuie să fim pregătiți pentru orice împrejurare...”. Rădaşa, adică Radu, dă-ți replica ta. Şi de-aici, fiecare la rând, Muşat, Radu, Ştefan, căutați să jucați mai convingător...

Începem: Radu!

— Un briceag nu te-a făcut pe tine...

— Dar nici tu pe el. Tata a muncit ca eu să am un briceag.

— Bravo Răsvan, ai spus asta frumos, cu sinceritate.

Regizorul era fericit.

„Argumentul e bun”, gândi şeful şcolii.

— Dar nici tatălui tău nu i-ar place să ştie că are un fecior care nu se ține de cuvânt.

— Nu, Rădaşa, mai convins, spuse Vlad, iar tu Ştefan, bagă de seamă, ai să spui aşa: „Interesul nostru e să-i arătăm lui moş Costache ce fel de oameni suntem, ce fel de educație primim în şcoala noastră, ce înseamnă pentru un cantemirist cuvântul dat”, Vei fi atât de convingător, că atunci când Rădaşa, adică Radu, va spune, „îmi dau busola mea” toată lumea va trebui să înțeleagă că nu-i vine deloc uşor să se despartă de busolă. Hai, Muşat...

— Busola ta? întrebă Muşat, cu toată sinceritatea.

— Da, dacă va fi nevoie, voi renunța la busolă.

— Busola?

Într-adevăr, Răsvan juca bine. Avea o voce atât de scăzută şi de intensă, se vedea atât de bine că nu-i venea să creadă, încât oricine putea să înţeleagă ce însemna pentru el să aibă o busolă.

— Foarte bine, spuse Vlad. Vedeţi, Răsvan, a înţeles rolul. El spune în aşa fel, încât fiecare poate să vadă că nu e sgârcit, dar preţuieşte anumite lucruri pentru care alţii au muncit ca noi să le avem... Tocmai de aceea, Radu şi Ştefan trebuie să joace în aşa fel încât să fie clar că ei înţeleg punctul de vedere al lui Muşat. Dar că Muşat trebuie la rândul lui să priceapă că a-şi respecta cuvântul dat este pentru un elev cantemirist o chestiune de viaţă şi moarte. „Clar"? zâmbi Vlad... Şi amintirea lui Brebu aduse oarecare destindere.

Apoi năvalnic:

— Şi acum, băieţi, să repetăm „scena tare"! Cine aduce de pe terasă munţii, tufele de iarbă, târnăcoapele, ghetele cu cuie, frânghiile?

Anişor ţâşni în primul plan, în costumul lui de scufiţă roşie.

— Staţi, nu vă grăbiţi, profesorul de muzică nu şi-a dat replica...

„Vrea probabil să-mi dea timp să plec", se gândi colonelul amuzat. Abia acum înţelegea rostul unor cutii enorme, dreptunghiulare, puse una peste alta, aşa ca să semene cu crestele munţilor şi a unor scânduri care imitau o pantă. Pânza albă urma să arate o cădere de apă şi alta imita nişte tufe de iarbă. Erau toate destul de bine făcute, dacă până acum, în lumina slabă a serii, rămăseseră contopite în decorul real.

— Şi-apoi, eu am o idee, îl lauzi colonelul pe Anişor. Eu propun ca în scena care urmează, fiecare să-şi închipuie că undeva în apropiere se află chiar şeful şcolii care urmăreşte acţiunea.

Colonelul zâmbi: „Isteţ, Anişor!"

— Foarte bine, spuse Vlad. Să ne închipuim că şeful asistă, şi să jucăm „scena tare" fără nicio greşeală.

— Dar cu Hoţoaica ce facem? întrebă Răsvan îngrijorat. Aţi văzut că nu mai vine când o chemăm?

— Ei, mare lucru, făcu Anişor. S-o fi săturat de dulciuri. Să-i dăm salam...

— Uşor de spus, dar de unde luăm salam?

— Am eu... Mi-am păstrat gustarea de la patru, făcu Răsvan. Adică am mâncat numai felia cu unt şi am păstrat felia de salam.

Colonelul îşi aminti de băieţaşul în straie ţărăneşti, care la începutul anului se uita la felia de pâine cu unt şi se minuna: „Ce de-a pită!” – „Şi de ce n-o mănânci?” – „Jumătate o mănânc, tovarăşe colonel, jumătate o păstrez”. Răsvan îşi păstra şi acum jumătatea din pită...

— Toba mare, toba mică, unde-i xilofonul? Un, doi, trei... Nu uitaţi că serbarea de fine de an bate la uşă. Ce faci, xilofonule? Un, doi... Mai cu viaţă, mai cu foc!

Zăvoiu reluă rolul profesorului de muzică. Şi repetiţia continuă în timp ce şeful şcolii părăsi terasa...

Pe scări îl întâlni pe locotenentul Iovan.

— Să trăiţi, tovarăşe colonel!

— Cum, tovarăşe locotenent, la ora asta nu te-ai culcat?

Ofiţerul educator părea încurcat ca un elev.

— Câţiva elevi sunt în sala de muzică, fac repetiţii, spuse Iovan fără a preciza, lăsând să se creadă că era vorba de orchestră.

— Totul e ca mâine serbarea să fie la înălţime.

— Am înţeles, tovarăşe colonel! O să fie la înălţime!

CAPITOLUL XXXIX
Serbarea de fine de an

Sala de festivităţi pare de fiecare dată părinţilor, rudelor care vin de pe ogoare, din oraşe, din uzine şi din mine, mai mare, mai luminoasă, mai veselă, mai înflorită. Şi chiar elevilor li se pare de fiecare dată mai solemnă, mai vastă...

Fiecare simte că în această sală se va întâmpla un eveniment care va rămâne unic, de neuitat. Păuna, mama lui Ilieş, caută să cuprindă într-o imagine, pe care o va păstra cu dragoste, fotografiile în cadrele cafenii, scena gătită cu draperii de catifea şi ghivece de ortensii, masa acoperită cu pânză purpurie şi glastre de flori, forfota serbării care trebuie să înceapă.

Şi totuşi nu vrea să-l scape o clipă din ochi pe Ilieş. Printre uniforme albastre cu nasturi strălucitori şi epoleţi roşii, îl urmăreşte pas cu pas, îl recunoaşte dintr-o mie. Cum seamănă cu tată-su! De ce nu trăieşte să-l vadă...

— Ce tot spune el acolo? Ce tot întreabă? Tot i se pare că nu ştie destule, feciorului meu – aşa era de mic. ÎI vedeţi, e acolo, cu fruntea mare, cam slab de inimos ce e şi ochi-i ard în cap.

— Al meu e tuciuriul de colo, cu dinții albi, face mecanicul de locomotivă, Voinicu. Când era mic, era tare urâțel. Nu i se vedeau decât dinții şi albul ochilor. Copiii din stradă îl strigau „Ochi albi”.

Anişor, deşi nelinişitit că nu sosise bunica – şi doar primise telegramă că vine! — se înghesuia şi el în grupul din jurul fratelui lui Neculuț, care nu ştia cui să răspundă mai întâi.

— Totuşi, trebuie să fie un secret, îl iscodea Ilie.

Din zbor, Anişor prinse că era vorba despre tăierea rapidă a metalelor.

— Nu-i niciun secret. Piesa nu trebuie pusă de mântuială. Trebuie să fie bine asigurată, adică instalată după toate regulile ştiinței, proptită temeinic, pentru ca atunci când cuțitul se înfige în şpan, piesa să nu sară. Să nu distrugă cuțitul... Dacă o propteşti bine, dacă o aşezi perfect, dacă ştii exact unghiul cu care trebuie să aplici cuțitul, atunci porneşti fără teamă.

— Vorba e, cum aplici cuțitul? Şi curiozitatea creştea în ochii lui Ilieş.

„Neculuț cel mare”, cum îi spuneau băieții, zâmbi înduioşat.

— Aşa-i! Dar asta am să vă explic mai târziu. Sigur, cuțitul trebuie să fie după duritatea materialului, mai multe grade negativ... Dacă vă interesează, am să vă explic la tablă. Până acum se aplica altfel cuțitul, mai multe grade pozitiv. Dar mai aveți voi răbdare de astfel de lucruri? Mâine plecați în vacanță!

Anişor, văzându-l pe Răsvan în grupul de elevi care se strânsese în jurul unei fete cu coade lungi pe spate, porni într-acolo.

— Să vedeți ce frumos e la noi! spunea fata. Să veniți să vedeți, la fiecare maşină avem un steguleț!

— Şaizeci de războaie, se mira Răsvan, trebuie să fie greu!

— Nu. Totul e să nu te opreşti. Şi să nu te uiți în urmă.

Era veselă şi modestă.

— Sora lui Bergman dintr-a I-a A, şopti cineva.

— Dealtminteri, vă recomand şi vouă să căutați mereu înainte.

— Dar trebuie să mai fie un secret, o iscodiră băieții.

— Aş, de unde! „Secretele” noastre se aplică şi la munca voastră. Vii cu un sfert de ceas mai devreme, controlezi materialul, vezi dacă totul e în ordine şi când sună clopoțelul porneşti la treabă...

— Şi pe urmă?

— Sunt atentă să nu se rupă vreun fir... Voi nu sunteți atenți?

Cred că şi la voi dacă un elev nu răspunde la o întrebare, e ca şi când s-ar fi rupt în clasă un fir. Apoi, mă silesc să n-am nicio absență, nicio întârziere...

— Dar când vă îmbolnăviți? întrebă Anişor.

— Avem grijă să nu ne îmbolnăvim. Ne culcăm devreme, ducem o viață sănătoasă, facem sport.

Deodată, în sala de festivități se făcu liniște. Intrase şeful şcolii. Colonelul cuprinse într-o privire strălucirea sălii, ținuta elevilor, şi fața i se lumină.

„Ştiu să fie gazde băieții mei!" Bogăția florilor la ferestre, pe scenă, în toate colțurile, gustul cu care erau rânduite îl făcură să deschidă ochii mari.

Băieții se gândeau: „E bine dispus". Cei din „colectivul teatru" erau peste măsură de emoționați. Locotenentul Iovan îi îmbărbăta cu privirea: „O să fie bine!" Profesoara de la şcoala elementară, într-un grup de pioniere, îi făcu un semn prietenos cu mâna. Ochii ei neastâmpărați parcă spuneau: „Ei, acu-i acu! Să te vedem!"

Gorovei se uita şi el în jur.

„Oare vine Catinca? De fapt ce mă interesează? şi ridică din umeri, sucindu-şi totuşi gâtul gros.— „O puştancă!" Apoi simțindu-şi bătăile inimii: „Uite-o!"

Un grup de fetişcane dinspre fereastră îşi făcea loc să intre printre rândurile de scaune. Una cu coadele adunate în creştetul capului şi legate dibaci cu o fundă cafenie era „Ea"... Căuta pe cineva. Şi Gorovei ştia pe cine: Rădaşa întâlni privirea Catincăi. Ochii cenuşii înguşti, îngropați fermecător în pometii de mongolă, ochii Catincăi îi surâdeau.

„Cât a crescut! se minună Rădaşa. Sau e poate pieptănătura asta care o înalță?"

O salută ceremonios.

„Oare o să-i placă piesa noastră?"

În sală, liniştea creşte...

La masa lungă, încărcată cu daruri, cutii de şah, jocuri de ping-pong, mingi de volei, cărți. La masa care ocupă toată scena, stau directorul de studii, preşedintele sindicatului, locțiitorul politic, secretarul organizației de partid şi de U.T.M. În picioare, şeful şcolii. Înalt şi cu mişcări simple, mlădioase, cu fața obosită, dar cu privirea vie, aşteaptă desăvârşirea tăcerii. Apoi:

— Tovarăşi elevi cantemirişti! Vă felicit pentru munca depusă în

timpul anului.

Din sală, din bănci şi parcă şi de-afară, prin ziduri, se aud puternice strigăte de:

— Ura! Ura! Ura!

— În munca noastră din acest an rezultatele sunt mai bune decât cele din anul trecut. Rebuturile în muncă au scăzut cu optzeci la sută. Asta înseamnă că simțul răspunderii a crescut. N-am găsit cele mai bune metode de la început, urmă colonelul. Dar greşelile noastre nu le vom repeta, dimpotrivă ne vor fi învățătură...

Rădaşa nu voia să piardă niciun cuvânt. Aceste clipe nu trebuiau să lipsească în „jurnal".

— În perioada de pregătire a examenelor şi în încordarea lor, colectivul nostru s-a cimentat. Dar asta nu înseamnă că nu mai există fisuri. Încă ne mai împiedicăm de-un picior de scaun rupt, de-o bancă julită, de scoarțele unei cărți... În sfârşit, n-am văzut de la început acel sănătos elan sportiv care ar fi trebuit să-i facă pe elevii noştri să participe şi să învingă la toate concursurile şcolilor medii. Totuşi, după vacanța de primăvară, am înregistrat succese care ne dau încredere în forțele noastre... Am dovedit cu prilejul meciului de fotbal că avem posibilități mari.

„Cantemirişti! răsună puternic vocea colonelului. Mergeți într-o vacanță bine-meritată. Purtați-vă ca oamenii cinstiți. Ca oamenii noi, ca *oamenii*... A fi „om" e o sarcină grea, dar e cea dintâi sarcină pentru un viitor constructor al socialismului. Participați la munca de pe ogoare, ajutați-vă părinții în gospodărie! Voi ați citit în orele de club despre viața scriitorului Sahia! Pe vremea când Sahia urma şcoala de ofițeri, comandanții spuneau elevilor: „Aceia care sunteți fii de muncitori sau de țărani, n-aveți voie să lucrați alături de părinții voştri, căci ar însemna să vă înjosiți". Aşa se vorbea elevilor în timpul burgheziei. Copiii erau învățați să se lepede de starea părinților, să roşească de munca cinstită a părinților pe câmp, în uzine... Noi vă spunem azi: Fiți mândri de munca părinților voştri! Ajutați-o! Apărați-o!..."

În baza rezultatelor obținute, urmă colonelul după o scurtă pauză, se premiază pentru lucrarea sa despre Dimitrie Cantemir, Rădaşa Dumitru, cu cărți de literatură, cărți de istorie şi un album..."

În fața prezidiului, Rădaşa păşi drept. Îi creştea inima profesorului de română, sălta de mândrie moțul cafeniu al

Catincăi, râdeau înduioşaţi ochii ofiţerului educator, iar locţiitorul politic, în momentul în care îi strânse mâna, avu o privire care parcă întreba: „Îţi aduci aminte când voiai să pleci din şcoală? Când te apăsau munţii?" Iar când vocea lui Rădaşa răsună plină:

— Servesc Republica Populară Română! ochii lui calzi parcă-i răspundeau maiorului Alisandrei: „îmi amintesc!"

— Pentru ajutorul tovărăşesc acordat în muncă tovarăşilor mai slabi, sunt premiaţi: Răsvan Horia, Stan Ilieş, Rădaşa Dumitru, Bergman Mircea, Bradu Ştefan. Se premiază, cu câte un joc de tenis de masă şi un joci de şah, elevii care au obţinut cele mai bune rezultate la diferite discipline. Pregătire militară: Anişor Petre...

Răsvan simţi o înţepătură ca de albină, de care tocmai căuta să se scuture, când auzi deodată:

— Răsvan Horia, pentru cele mai bune rezultate la învăţătură, Gorovei, Zăvoiu, sport... Pentru română Ilieş Stan, pentru română şi chimie Rădaşa Dumitru...

Pentru „chimie?" Rădaşa nu s-ar îi aşteptat. Din nou în drum spre scenă întâlni ochii negri ai Chimicuţei, dinţii ei mari albi, zâmbetul ei larg parcă întreba: „Ei, Rădaşa, ce zici?"

— Bradu Ştefan şi Bergman Mircea pentru matematică, Kemeny Andrei la muzică... Pentru curajul arătat în timpul unei furtuni e premiat colectivul de elevi...

Şi Gorovei, Rădaşa, Anişor, Răsvan, Vlad îşi auziră numele.

— ... Premii de încurajare elevilor care pe primul şi al doilea pătrar au fost slabi, iar pe al treilea şi al patrulea, făcând sforţări cu totul deosebite s-au prezentat la examene bine pregătiţi: Anişor Petre, Gorovei, Kemeny. Şi în sfârşit e premiată clasa I-a A, care având doisprezece corigenţi, dintre care şapte elevi cu note sub media de trecere la trei, patru, cinci, şase şi şapte şi chiar zece materii, au ajuns prin voinţa dârză a colectivului condus cu însufleţire, perseverenţă şi metodă de ofiţerul educator, locotenentul Toma Iovan, clasă fruntaşă pe şcoală!

Aplauze nesfârşite răsunară în sala de festivităţi. Ochii elevilor, ochii profesorilor, îl căutau cu dragoste şi recunoştinţă pe locotenentul Iovan.

Era în fundul sălii şi-şi freca mâinile, care de emoţie erau prea reci, deşi în obraji simţea văpăi. Profesoara de la şcoala elementară îi spunea din ochi „Te felicit". Mâinile ei ardeau, aplaudând neobosită.

Urmă citirea premiilor acordate elevilor din celelalte clase.

Din „jurnalul” lui Rădaşa:

„Prieten scump!... E ultima noastră zi în şcoală. Mâine plecăm în vacanță. Dar, deşi e foarte târziu, trebuie să-ți împărtăşesc câte ceva din preaplinul sufletului meu. Măcar câteva crâmpeie din ziua asta, cea mai bogată din acest an şcolar.

Dimineața, serbare. Am fost premiat de mai multe ori. (Să nu uiți să-mi aminteşti să scriu o scrisoare de mulțumire profesoarei de chimie, căci închipuieşte-ți c-am fost premiat la chimie!). Am primit o mulțime de daruri, chiar şi acest stilou de care nu mă voi despărți niciodată, şi un album legat în pânză roşie; dar nimic nu m-a emoționat mai mult ca evidențierea ofițerului nostru educator. Cred că niciunul din noi nu-l va uita vreodată.

Deci, dimineața, serbarea. După amiază, repetiția ultimelor tablouri. N-au lipsit peripețiile. Anişor în rolul fetiței salvate, în loc să înghită aspirină, crezând că aspirina este o bomboană, căci la celelalte repetiții bomboană a fost, a mestecat-o... Şi ce s-a mai strâmbat, ce-a mai scuipat!

Vlad dinadins îi dăduse aspirină, ca Anişor s-o înghită dintr-odată, căci luase obiceiul să mestece bomboana sau s-o țină în gură.

Lui Gorovei i-a scăpat din mână ceaşca cu ceai şi s-a fript, fiind obişnuit la celelalte repetiții cu o ceaşcă goală, rece...

În schimb a avut mare succes scena în care profesorul de muzică vine după furtună tocmai la cabană, ca să-şi adune elevii pentru repetiții:

„Ei, bine că v-am găsit, toba mare, toba mică, xilofonul...”

Dar mai ales, nu voi uita niciodată clipa când sala întreagă a aplaudat şi m-a chemat la rampă... Fireşte că i-am luat de mână pe Ilieş şi pe Vlad. Ei la rândul lor, pe Bradu, pe Zăvoiu, pe Anişor şi Răsvan. Mi se pare că au muncit toți mai mult decât mine la realizarea spectacolului. Ideea ca ultimul tablou să fie un bal la şcoală, un bal la care cabanierul e invitat împreună cu nepoții lui, a fost a lui Bradu. Dar Vlad a fost de părere ca balul să fie numai sugerat pe scenă, adică să înceapă în clipa în oare bătrânul cabanier, într-un colț luminat al scenei, stă de vorbă cu profesorii şi cu ofițerii şi le arată dorința lui fierbinte de a-şi da nepotul la şcoală: „Vreau ca băiatul să fie într-o zi grănicer, să-şi apere patria!...” sunt ultimele cuvinte ale bunicului, când se lasă şi

cortina.

Balul propriu zis a urmat în sala de festivități. A fost bal adevărat, la oare a luat parte toată şcoala.

Ce s-a mai mirat directorul de studii:

— Când au învățat să danseze ăştia, mărunții?

— În timpul examenelor! a răspuns locotenentul Iovan. Aveau şi ei nevoie de o destindere.

Catinca a venit spre mine îmbujorată:

— Te felicit, mi-a zis, piesa a fost minunată.

— De fapt nu sunt eu autorul, ci „colectivul teatru". Mai bine zis, în plutonul nostru fiecare a muncit pentru reuşita spectacolului.

— Fulgerele au fost grozave! Cum le-ați realizat?

— Întreabă-l pe Zăvoiu...

— Dar ploaia?

— E opera lui Bergman...

— Şi chiar aşa a fost? Ați coborât cu frânghii?...

— Chiar aşa, nu. În artă trebuie şi oarecare ficțiune.

— Totuşi v-a trebuit mult curaj.

— Da... mai ales lui Anişor... Dar dacă nu venea la timp Gorovei... Ştii cum a ridicat-o pe Florica în brațe!... Are o putere! Şi ştii, nu mai fumează. Mai ții minte că i-ai promis că dacă nu mai fumează până la sfârşitul anului, dansezi cu el!

— Da, dar poate că a uitat el...

— Nu cred... Dar...

Catinca schimbă vorba:

— Da' dumneata ai învățat să dansezi?

— Eu? Eu vreau să joc la horă în satul meu. Am o prietenă din copilărie, din clasa întâia elementară. De mult voiam să-ți vorbesc despre ea. Cred că v-ați înțelege bine dacă v-ați cunoaşte. Şi ei îi plac „ştiințele exacte".

Catinca tăcea...

— Ai citit *Doi căpitani* de Caverin? am întrebat-o.

— Da, o carte straşnică!

Şi roşind, Catinca adăugă:

— Pe eroină o cheamă la fel ca pe mine...

Dar eu mă făcui a nu înțelege.

— Vezi, uneori îmi place să visez. Să visez c-au trecut anii repede... Ce repede a trecut anul ăsta! într-o zi am să fiu ofițer şi ea... ea o să fie inginer.

De data asta Catinca se făcu a nu înțelege (dar faptul că m-a întrerupt înseamnă că m-a înțeles foarte bine):

— Totuşi eu cred că nimic nu ne va împiedeca să fim prieteni, Rădaşa. Eu nu sunt de părerea elevului Bradu, care spune că nu poți să ai în viață decât un singur prieten bun. Dumneata ce crezi?

— Nu ştiu... Mă simt în şcoală legat deopotrivă de câțiva dintre colegii mei şi mai ales de ofițerul nostru educator. Dar cred că şi în profesoara de chimie voi avea o prietenă bună la anul...

— Îți mai aduci aminte că aveai obiceiul să împărți profesorii după materii? Iar materiile în plăcute şi nesuferite?

— Da! N-aveam dreptate. Dealtminteri din fire sunt cam pripit. E unul din cusururile mele cele mai mari. La începutul anului am vrut să plec din şcoală. Să fug! Totul aici mi se părea nesuferit. Țiu minte că i-am şi spus tovarăşului locțiitor politic că nu pot să văd în fiecare zi aceeaşi munți, acelaşi peisaj...

— Adevărat? se miră Catinca. Eu n-aş fi îndrăznit... Şi?

— M-a sfătuit să descriu în fiecare zi pe câte o foaie de caiet peisajul şi după o lună să recitesc ce am scris. Şi am băgat de seamă curând că nicio descriere nu semăna cu alta. Munții, copacii, cerul, totul e altfel în fiecare zi.

— Trebuie să-ți pară foarte bine că pleci în vacanță, spuse ea cu un uşor tremur în glas.

— Da, fiindcă mi-e dor... Mi-e dor de mama, de frați, de profesorul de la şcoala din satul meu şi, fireşte, de prietena mea din copilărie. Dar sunt sigur că acasă o să-mi fie dor de şcoală, de ofițerul nostru educator, de profesorul nostru de română, de Ionuț, de Florica şi... şi de dumneata, Catinca... Noroc că peste o lună îmi voi întâlni colegii în tabără.

— Cred că şi eu voi pleca... vorbi Catinca atât de încet, încât abia o auzii. Adică nădăjduiesc... Numai cei mai buni pionieri vor fi aleşi. Cei mai buni din toată lumea.

— Din toată lumea? Cum adică?

— Da, o tabără internațională de pionieri la mare, la noi, la Mamaia... Îți dai seama, Rădaşa? Vor fi tineri din toată lumea! Şi cei mai buni elevi! Ce rău îmi pare acum că n-am învățat mai bine, că n-am fost şi mai disciplinată şi mai activă în munca organizației de pionieri, ca să fiu acum sigură de tot că merit să fiu trimeasă.

— Merit... se auzi, ca un ecou, o voce groasă, care venea parcă

de undeva, din pădure. O voce dintre acelea care vor să sperie noaptea copiii.

Catinca se întoarse curioasă.

— Merit... repeta Gorovei.

Ochii Catincăi scăpărară de ciudă.

— Nu e frumos să îngâni...

Dar Gorovei nu înțelegea:

— Merit! Întreabă-l pe Rădaşa. De atunci, n-am mai fumat. La început mi-a fost greu... Dar acum... gata! Merit să dansezi cu mine!

— Bine, zâmbi Catinca, dându-şi seama că boxeurul venea doar să-şi ceară un drept.

Gorovei şovăi o clipă, parcă nu-i venea să creadă că i se împlineşte visul. Înclinându-se respectuos, brațul lui mare cuprinse cu îndemânare mijlocul subțire al Catincăi.

Toată lumea dansa. Până şi profesoara de matematică, de obicei severă şi străină parcă de cele lumeşti, era acum veselă şi parcă mai pierduse din înălțime. Dansa cu un tânăr căpitan, mult mai înalt, şi ea era parcă un fulg, parcă zbura, parcă era mică... Şi chiar atunci, perechea se opri în fața mea. Nespus de veselă, profesoara de matematică mi-l prezentă pe chipeşul ofițer:

— Soțul meu! A fost mutat aici la un batalion de vânători de munte, aşa că nu veți scăpa de mine... La anul tot cu mine veți învăța matematica!

Apoi lăudându-mă:

— Autorul piesei.

— Vreau să deviu aviator! spusei.

— Atunci, să nu uiți sportul! zâmbi căpitanul.

— Da, îmi dau seama că am făcut prea puțin sport. Dar vedeți, de multe ori mă întreb, cum să fac să am mai mult timp?...

— Un bun matematician trebuie să ştie să-şi calculeze timpul, zise voioasă profesoara.

Scumpul meu „jurnal”:

Aş avea încă multe să-ți povestesc despre această zi care a trecut, despre balul care a fost ca în poveşti, dar sunt prea obosit ca să mai stăm de vorbă. Colegii mei dorm de mult. Eu scriu pe pervazul ferestrei la lumina lunei. Cerul parcă-i poleit, parcă e bătut în ținte de argint. Ce frumos plutesc munții în şuvițele fumurii ale nopții! Ce dragi îmi sunt munții! Brazii parcă-s

desenați în cărbune, acoperişul unității vânătorilor de munte e albit de lumina lunii şi colo sus poiana e ca un covoraş de nea. Cabana din apropiere nu se vede. Dar ştiu că am acolo doi prieteni buni: Florica şi Ionuț. Poate că nici ei nu dorm. Ionuț poate se uită în clipa asta cu drag spre şcoala noastră, care va fi şi a lui, visul lui! Da, visele se împlinesc, nu mă mai îndoiesc. Dar trebuie să munceşti, trebuie să meriți. Şi mie mi se pare acum că merit vacanța asta... că abia acum merit s-o întâlnesc pe T...

Dar ceea ce mai ales am vrut să-ți spun, „jurnalul" meu, prieten scump, e că mi-e dragă şcoala noastră! Îmi dau seama abia acum cât de legat sunt de ea şi de sgomotul paşilor plantonului pe care-i aud... Paşii aceştia hotărâți, apăsați, trebuie să fie ai lui Răsvan.

CAPITOLUL XL
În drum spre mare

Înghesuiți în ferestrele vagoanelor, cantemirişții, unii cu ochii deschişi, mari, alții cu ochii strânşi ca să vadă până departe, caută beretele marinarilor.

Lui Bradu îi bate inima. Care dintre ei o fi Moțatu? Nu s-au văzut de trei luni aproape, nu-i glumă. Altădată nici un ceas n-ar fi stat unul fără altul. Dar ce repede a trecut timpul, mai ales după vacanța de primăvară! Abia aşteaptă să-i povestească lui Moțatu ultimele evenimente: „Clasa noastră, fruntaşă pe şcoală! Ce zici? Anişor promovat, şi asta încă n-ar fi nimic! Anişor a căpătat în dar un joc de ping-pong, un stilou şi o carte, *Fiul regimentului* de Cataev... *Egorca* i-o dăruise profesorul de rusă... Ei, multe s-au întâmplat în clasa noastră în ultima vreme! Nici nu ştiu cum a trecut timpul. Imagini fugare se deapănă ca nişte fotomontaje tăiate din reviste diferite...

— O să defilăm împreună cu matrozii... zice Anişor.

Iar Răsvan:

— Trebuie să defilăm mai bine decât ei!...

Trenul fuge, „mâncând pământul", dar nu atât de repede cât ar dori elevii.

Rădaşa ar vrea să se oprească la Bucureşti. Ar vrea să vadă şi el piesa *Zoia*. Anişor întreabă curios:

— Dar la Bucureşti, nu ne oprim?

— Când ne întoarcem de la mare, răspunde Ilieş.

Iar Gorovei, cu vocea lui de bas:

— Marea! Cum o fi marea?

Fiecare se întreabă, fiecare şi-o închipuie altfel.

Degeaba caută s-o descrie Zăvoiu.

— Parcă e cerul răsturnat şi, când se iveşte în zare, parcă se umflă. Închipuiți-vă un uriaş care respiră.

Băieții sunt turburați.

Şi iată, deodată, tocmai când uitaseră de Bucureşti, trenul intră în gară.

— Matrozii! sare Bradu.

— Vezi să nu cazi pe fereastră! îl trage de haină Anişor.

— Uite, uite!

O mulțime de berete, de panglici, dar care dintre ei o fi?

— Moțatu!

Lunganul, oare suceşte capul în dreapta şi-n stânga şi caută şi caută, nu poate fi decât el.

— Moțatu!... Fănel!... Strigă Bradu atât de tare că toți cei de pe peron întorc capul.

— Bradu!... Bradule!...

Băieții le-au făcut loc matrozilor în compartimentul lor. Bradu soarbe cuvintele lui Moțatu.

— Ştii tu, când v-ați dus la Lacul Sărat, când ați cântat cu pionierele împreună? Ia povesteşte.

Bradu voia ca şi cantemiriştii să priceapă de ce tânjea el atât după şcoala marină.

Moțatu începe, dar vorbeşte rar, îşi caută cu grije cuvintele. Atunci, nerăbdător, se amestecă în vorbă un matroz scund şi dolofan, cu gropițe în obraji, cu ochii lucioşi, negri ca măslinele.

— Să vedeți, la înapoiere ni s-a dat voie să ne plimbăm. Primul nostru „asalt": Cofetăria!... De acolo, ordin de încolonare, direcția vapor. După ce frontul a fost încheiat, dumnealui – şi povestitorul îl arată pe Moțatu – sosea alergând cu limba scoasă de-un cot şi cu pachetul cu prăjituri desfăcut. Când toată lumea ne admira pe noi cei încolonați, viteazul întârziat cade în nas peste prăjituri şi se ridică în picioare alb de frişcă pe nas, pe gene şi sprâncene.

Băieții râd cu poftă.

— Să povestesc şi eu ce-ai pățit atunci! făcu îmbufnat Moțatu.

— Când?

— Când s-a dat startul la cincizeci metri înot pentru F.G.M.A.

Cantemiriştii erau numai urechi.

— Pleacă doi elevi, primul era dumnealui, viteazul matroz. Mai erau doi metri până la sosire, când vedem că viteazul matroz îngălbeneşte şi se lasă la fund. După el venea unul tot atât de lung şi de viteaz care – ce să vezi? Scoate capul din apă, se ridică până la piept, deschide gura, înghite o duşcă, strigă ajutor şi se lasă şi el la fund...

Anişor chihotea fericit.

— Asta era la început! se scuză Donciu, matrozul dolofan. Ce eram atunci? Nişte civili! Numai prostii şi pozne făceam. Ții minte când au început să apară tot felul de fabricate de plute, vase, dopuri, genți şi alte podoabe?

Iar Moțatu explica: dăduseră băieții peste nişte vedete rapide, căptuşite cu plută.

— ... Care au fost repede transformate în vedete nerapide...

— Asta doar în primele zile... caută iar Moțatu să apere prestigiul matrozilor.

— Prima noastră excursie, povesteşte Donciu, a fost în lunca Siretului. Dăm peste o grădină. Trimitem noi o patrulă condusă de „amiralul" Moțatu Fănel, să vadă ce-i de capturat. Nu erau decât ridichi. Bune şi ridichile. Tăbărâm pe ele, mâncăm ce putem şi venim încărcați. Bineînțeles, comandantul n-a fost deloc mândru de captura noastră şi ne-a dat ordin s-o aruncăm în Dunăre. Ordinul se execută... Am aruncat ridichile şi ne-am uitat cu jale cum se duceau droaie pe Dunăre... A doua zi, la emisiunea postului de amplificare, ne pomenim cu un cântec:

Şi Donciu începu să cânte:

„La Siret în vale, o gospodărie.
La Siret în vale, o grădinărie –
Şi viteazul nostru Moțat cum o vede
În ea se repede
Şi-n ridichi se pierde!"

Moțatu, supărat, vrea să iasă din compartiment, dar Donciu îl apucă de mână.

— Stai mă! Să ştie şi ei cum era la început, când veneam din civilie...

Donciu e vorbăreț.

— Odată, ne-am plimbat mândri matrozi în haine noi-nouțe pe marginea Siretului, pe lângă o luncă de sălcii. Eram trei, eu,

Moțatu şi Bălțatu. În marginea luncii, o barcă plină de apă. Ne-am suit în ea. Barca se cam clătina, lua apă. Deodată auzim ordinul: „Coborâți!” Nu ştiu cum am sărit, că ne-am pomenit cu toții în noroi până-n brâu. Păcat că nu ne-ați văzut. Tare eram mândri...

Încurajați, au început şi cantemiriştii să-şi depene năzbâtiile.

— Zăvoiu e specialist în gustări, începu Bradu.

— Cum aşa?

— Are el o metodă pescărească. Cu un băț şi cu o sârmă îndoită ca undița, pescuieşte gustările una după alta pe fereastra sufrageriei, că sufrageria noastră e la subsol.

— Bună ideie! O să aplicăm şi noi metoda voastră! Sufrageria noastră e la etajul întâi, dar cu o undiță bună, de pe terasa clasei noastre...

— Da’ şcoala voastră unde e? Chiar pe malul Dunării? întreabă Anişor.

— Mă rog, asta ne priveşte, dar pot să spun că acolo unde e, tare-i frumos! Malul e abrupt, în apropiere un dig de piatră. Ne luăm la întrecere, cine se cațără mai repede; cine sare mai iute peste dig.

— Avem o antenă înaltă de radio, ne cățărăm pe ea până în vârf! face mândru, matrozul bondoc cu gropițe în obraji. Şcoala e pe-un deal, dincolo e o vale plină de apă...

— Sărim peste apă, facem cros, se laudă Moțatu. Voi jucați handbal?

Şi, fără să aştepte răspunsul:

— Am avut o întâlnire cu Şcoala Tehnică Sportivă...

— Şi? întrebă Anişor.

— Ne-a bătut!

— Noi am bătut la fotbal Şcoala Sportivă, se făleşte Răsvan.

— Am dat şi un bal! caută Anişor să întărească prestigiul şcolii. Voi dansați?

— Sigur! Am avut un simpozion la Casa Armatei, se repede Moțatu. Am discutat despre *Elevii Şcolii Suvorov*.

— Ați citit-o? întrebă Ilieş Stan.

— Oho! O ştim pe dinafară! A fost invitată şi Şcoala Pedagogică şi seara ce-am mai dansat! Bradu ştie, i-am povestit într-o scrisoare.

— Dar în seara aceea s-au bătut doi elevi. Ia povesteşte cum a fost.

— N-am ce povesti. Doar atât, că nimeni n-a vorbit cu elevul vinovat timp de trei săptămâni.

— Până ce n-a mai putut răbda; s-a dus şi i-a cerut iertare, completă matrozul dolofan.

— Dar pe urmă a avut o abatere şi mai gravă, spuse Moțatu.

— Care? întrebară mai multe glasuri curioase.

— A întârziat la adunare cu un minut.

— Hm... Da' ce, asta e o abatere chiar atât de gravă, un minut! face Anişor.

— Sigur, dacă un marinar întârzie la bord cu un minut, pleacă vaporul, nu-l aşteaptă.

— Aşa-i! recunoscură cantemiriştii. E tocmai exemplul pe care ni l-a dat ofițerul nostru educator.

Trenul aleargă grăbit, pufăie, şerpuieşte, saltă, se suceşte, se întinde. Se simte apropierea mării.

Moțatu declamă:

„— Încă un salt şi încă unul
Grupa a ajuns pe creastă
Dedesubt se-ntinde valea,
Pân' la marea cea albastră."

Elevii se înghesuie în fereastră, cu nasurile turtite în geam. Timpul zboară. Mereu apare alt colț de cer, alt stâlp de telegraf, alt lan de grâu, alte pietre, alți maci.

Singur în compartimentul lui, căci ceilalți elevi au plecat unul câte unul atraşi de râsetele de pe culoar, Rădaşa îşi răsfoieşte „jurnalul" şi e mirat de sărăcia însemnărilor, de stilul lor telegrafic. Zilele au fost totuşi atât de bogate şi de frumoase acasă. Iată

1 Iulie. Am sosit în satul meu. Am văzut-o pe T. În sfârşit am văzut-o! Dar să spun cum s-a întâmplat şi mai ales cum n-am văzut-o... Eram în gară. Ce curios! N-aş fi crezut că o să răbufnească deodată atât de aprig dorul de mama. N-am ştiut că o să îmi se împăienjenească ochii, când am s-o zăresc pe mama şi că n-am să mai pot vedea pe nimeni, de îndată ce-o s-o am în fața mea. Era acolo, cu mâinile pe umerii mei, slăbuță şi cu ochii tot aşa de împăienjeniți ca şi ai mei. Basmaua înflorită o întinerea, deşi codițele subțiri, prinse verigă în jurul capului, la marginea

basmalei, nu mai ştiam dacă sunt bălaie sau cenuşii, iar creţurile adunate în jurul ochilor, nenumărate. Mai era acolo şi tata, proaspăt ras, cu mustaţa decolorată de tutun: zâmbea mucalit, parcă spunea ceva, dar eu nu auzeam decât bătăile inimii mele şi ale mamei. O trăsesem la piept şi nu-i mai dam drumul. Aşteptau rândul sora mea cea mică, şi frate-meu cel mare, şi verii, şi mătuşile, şi cumnatele, toţi aşteptau să-i bag în seamă. Uitasem în clipa aceea de T.

Când deodată, iat-o la câţiva paşi, în uniformă albastră, aproape la fel ca a mea, (numai că epoleţii erau albaştri ca cerul) cu un surâs sfios, care mă întorcea înapoi cu mulţi ani... Tudoriţa!

2 Iulie. Întors şi legat orzul. Seara discuţie aprinsă cu T. şi despărţire rece. Bineînţeles că am crezut „despărţire pentru totdeauna". Neînţelegerea a început din pricina romanului *Secerişul*.

— Eu, în locul lui Vasili, n-aş fi iertat-o pe Avdotia, am spus.

Iar Tudoriţa o apăra pe Avdotia.

— Dar primise veste că a murit pe front...

— Ei, şi? Dac-ar fi murit?! Ce? Iubirea e măsurată, drămuită, are scadenţă: „a murit şi gata! sunt liberă!"

Tudoriţa se roşi, se încurcă. Dar ea îşi regăseşte uşor cumpătul.

— Vasili nu o privise niciodată ca pe un tovarăş de viaţă pe măsura lui, egal cu el... Nu-i împărtăşea greutăţile şi izbânzile lui. Avdotia a întâlnit într-o zi pe cineva care a preţuit-o, care a stat cu ea de vorbă, despre oameni, despre cărţi...

— Sunteţi nişte orgolioase, am spus.

Dar T., furioasă:

— Iar voi aveţi idei înapoiate. Şi la noi sunt destui tineri care se miră: Fată strungar!... Şi-ţi pun beţe în roate.

— Sunt de părerea lor.

De-aici, discuţia s-a înteţit şi a urmat „ruptura".

5 Iulie. O zi foarte călduroasă. Am fost la câmp cu boii. Seara, nuntă în sat. Am zărit-o pe T. care a dispărut devreme. De necaz, m-a prins răsăritul soarelui cu prieteni şi cu lăutari.

8 Iulie. Zilele astea nu am notat nimic în „jurnal „... Pe T. n-am întâlnit-o, dar am aflat că se pregăteşte să plece în tabără la Vâlcele. Mă bate gândul s-o prind de umeri, s-o scutur şi să-i spun: „Gata! Hai să ne împăcăm!" În loc de asta, glumesc cu fetele din sat, mă plimb cu ele, ca să-i fac ciudă.

12 Iulie. Prima zi de seceriş. Scrisoare de la Vlad. A avut o discuție serioasă cu tatăl lui. „Nu i-am făgăduit nimic, îmi scrie Vlad, fiindcă tatei nu-i plac vorbele ci faptele, dar am să-i dovedesc prin fapte că mi-am dat seama de fiecare din greşelile mele şi că într-o zi are să fie mândru de mine. Primul fapt pozitiv: îl pregătesc pe Ionuț pentru examenul de admitere şi sunt sigur că o să iasă primul. Am primit mai multe scrisori de la băieți şi una de la ofițerul nostru educator. Ce mult aş vrea să merit prietenia pe care mi-o arătați toți. Şi să-l văd într-o zi pe tata privind în ochii mei cu încredere." Pe verişoara lui n-a mai văzut-o. E în turneu. „Îmi pare bine, spune Vlad, căci n-aş fi putut s-o mint, dar nici n-aş fi avut curajul să-i spun că am fost amânat cu examenele".

15 Iulie. În cinci zile de vacanță, în satul meu, am ajutat la treburile câmpului, am stat de vorbă cu prieteni din copilărie, care, urmează cursurile la şcoala de tractorişti. T. îmi dă târcoale... sau poate mi se pare.

18 Iulie. Singur acasă, apoi pe dealuri. Am zărit-o pe T. de departe. Purta o rochie cam lungă de pânză albă, creață. Pantofi de tenis. Ținea o carte în mână. S-a prefăcut că nu mă vede şi a dispărut, uşoară ca o căprioară. Mama m-a îndemnat să mă duc să mă împac cu ea. „Zilele trec repede! Mi-a spus. Şi într-o zi are să-ți pară rău..."

19 Iulie. Am cules cânepă.

20 Iulie. Am întâlnit-o pe T. la căminul cultural. Juca şah cu o prietenă. A trebuit să recunosc, urmărind partida, că deşi am început şahul în acelaşi timp, ea-i cu mult mai tare. Dealtminteri, mie nu-mi place niciun joc care îmi cere concentrare... Dar tocmai de aceea am să mă silesc să deviu un bun jucător de şah şi s-o bat... I-aş trage o bătaie şi altminteri. Sau măcar aş trage-o de coade. Dar nu mai are nici coade. S-a urâțit!

21 Iulie. Am întâlnit-o pe dealul din fața casei noastre. Ce frumoasă mi s-a părut! Ce subțire şi înaltă! Am întrebat-o dacă va juca şi ea după amiază volei în echipa de fete. „— Fireşte!" mi-a răspuns. Iar eu: – „Îmi pare rău! Fiindcă o să vă batem, şi o să te superi iar!" Curios! O caut tot timpul, iar când o găsesc simt nevoia s-o necăjesc.

21... Le-am bătut pe fete la volei. Deşi galeria striga tot timpul: „Fetele, fetele..." E drept că fetele au jucat frumos. T., mai cu seamă, se arunca după minge, puternică şi suplă ca o panteră.

Învățătoarea din sat e o polisportivă. Am stat mai mult de vorbă. Mi-a povestit despre greutățile pe care le întâmpină, voind să stimuleze sportul în sat. „Mai ales când e vorba de fete, mai sunt încă prejudecăți destule”, mi-a spus. Atunci mi-a venit o ideie: să scriu o piesă de teatru cu acest subiect.

23 Iulie. M-am împăcat cu T., legând împreună snopii de grâu. Obosiți, am plecat împreună acasă. — „Mai am două zile”, i-am spus îngândurat. Iar ea: – „Cred că-ți pare bine că o să-ți regăseşti prietenii” – „Da, dar îmi pare rău că ne despărțim”. — „Şi mie,” a şoptit T. Avea acelaşi surâs sfios, ca atunci în gară, acelaşi ca atunci în clasa întâia elementară, când am găsit-o singură în clasă, în banca din fund. I-am amintii de ploaia aceea grozavă. — „Ții minte? Nu mai venise nimeni în clasă afară de noi.” – „Noi eram cei mai curajoşi!” mi-a răspuns. Iar eu: – „De atunci, îmi eşti dragă!...”

S-a uitat în ochii mei, cald, apoi a fugit. Eu după ea s-o prind... Ce greu am prins-o!... Ce fierbinți erau pleoapele ei şi, când a deschis ochii, cât soare avea în ei.

— Tudorițo... am şoptit.

— Da, Mitruț!

— Tu crezi în mine?

— Da...

Zilele au fost tare scurte, au trecut grozav de repede. Ne-am povestit atâtea lucruri... şi ne-am făcut atâtea închipuiri de viitor. Cum s-au adunat norii, n-aş şti să spun. Ce mi-a venit s-o necăjesc, s-o mint, că am dansat toată seara cu Catinca.

— Foarte bine, a răspuns înțepată. Aşa e la serbarea de sfârşit de an... Şi eu am dansat până la ziuă.

25 Iulie. M-a trezit o rază de soare dintr-un vis urât. Părea că sunt la şcoală şi că aud numele meu. Locotenentul Iovan mă chema să mă anunțe că a venit aprobarea de la şcoala de marină... M-am împotrivit: Eu n-am cerut, eu nu vreau să plec... eu nu sunt Bradu... „Da?... a întrebat mirat ofițerul educator: poate s-a făcut o greşală, dar nu-i nimic, e frumos şi acolo.” „Da, dar eu nu vreau să mă despart de prietenii mei. Nu vreau... nu vreau!”

Ce fericit am fost când m-am trezit şi m-am gândit că în curând voi fi iar cu prietenii mei! Dar ce greu o să-mi fie să mă despart de T.

Azi ne-am împăcat iar. Sunt vesel şi trist. Mama mi-a dat curaj.

Ce curajoasă e mama... Şi cum se pricepe să citească în sufletul meu.

★

— Rădaşa! Rădaşa! Uite marea! Marea, mă! Marea!

Anişor năvăli în compartiment şi dădu fuga la geam...

— Tu eşti în stare să treci pe lângă mare şi să n-o vezi!

— Uite colo, Constanța! O să coboare matrozii...

Anişor avea toată faţa turtită în geam.

— De ce n-ai deschis fereastra? Rădaşa, dincolo miroase a sărat! Uite portul... Vezi casele alea mari, ca nişte blocuri pe apă? Sunt silozurile! Uite vapoarele...

Anişor ieşi pe culoar, se înapoie agitat:

— Hai să-ți iei rămas bun de la matrozi... Bine de ei c-au ajuns!

Scumpul meu „jurnal”:

Trenul aleargă spre tabără, spre mare... De câte ori trecem pe lângă o plaje, ne vine să oprim trenul, să coborâm, să ne tăvălim în nisip, să ne scăldăm.

Bradu e trist. Matrozii au coborât la Constanța. Anişor îl necăjeşte. Credeam că Moțatu e grozav... Dar ce? Seamănă cu Zăvoiu... lung şi cu ochi adormiți. Doar că Zăvoiu vorbeşte şi se mişcă cu 180 pe oră, pe când Moțatu!... Avem noi unu în Deltă, îi spunem filozofu'. Ştiți cum e la cinema când îți arată cu încetinitoru'... aşa e el.

— Moțatu e un băiat serios, îi ia apărarea Bradu.

— Dar ce, Zăvoiu nu-i serios? O să fie constructor de avioane.

M-am gândit la T. „Vreau să construiesc un avion... care să poarte numele meu. Şi tu să zbori cu el, Mitruț.”

— Eu vreau să fiu ca Suvorov... face Anişor şi, luându-l de nas pe Bradu: – Hai, nu mai fi amărât. Sir Bompress. C-o să ne ducem la Constanța în vizită la matrozi...

— Mergem înot... face Gorovei.

— Dacă-i vorba de înot, vin ei la noi, spune înveselit Bradu.

— Crezi tu că sunt aşa de grozavi...

— O să-i vedem la defilare.

Răsvan îi pune lui Bradu chestiunea de încredere.

— Cine crezi c-o să defileze mai bine la 23 August?

— Noi, sar toți în cor.

Iar Anişor:

— Cred şi eu, dacă nici pe uscat n-o să fim mai tari.

— N-o să se lase nici matrozii, îi apără Bradu. Ai văzut ce voinici sunt, ce sportivi?

— N-o să avem ce alege din ei, ridică fruntea semeț Anişor. Ai văzut, fac şi ei pozne destule. Nu sunt mai grozavi decât noi.

Iar Răsvan, cântându-i în strună:

— Oricum, la defilare trebuie să-i întrecem.

CAPITOLUL XLI
În tabără la mare

Din „jurnalul" lui Rădaşa:

Nu-i credeam pe cei dintr-a II-a şi a III-a când spuneau că la mare e muncă serioasă. Râdeam. Cum vine aia muncă la mare? Când nu mai ai lecții de pregătit, când nu te mai ascultă la matematică şi la chimie, când nu-ți mai pasă de aparatul respirator al broaştei, ce greutăți mai poți să ai? Nişte exerciții de defilare şi atât!

Zâmbeau cei dintr-a II-a şi ne priveau de sus.

— „Exercițiile de defilare cer un program de viață cât se poate de sever, o să vedeți"! ne spunea Voinicu.

Şi iată că vedem: deşteptarea la 5 dimineața: înviorarea, echiparea, gustarea (cafea cu lapte, pâine cu unt şi marmeladă, asta ce-i drept e o parte plăcută ia programului), la 5,30 adunare pentru instrucție; se dă raportul şi apoi, pe blocuri de defilare sau plutoane, se execută deplasarea pe câmpul de instrucție (terenul de fotbal).

Uneori mă gândesc: „Acum două săptămâni eram în pat şi mă întindeam, căscam, ca acasă..." Ba nu, oricât de curios mi se pare azi, mă sculam şi acasă cu noaptea în cap. Suna goarna? Nu, suna în mine obişnuința... Dar nu-mi părea rău că mă trezesc. Era chiar plăcut să mă întorc pe partea cealaltă şi să-mi trag plapoma peste cap. Totuşi mai mult de un minut nu aveam răbdare să stau. Mă atrăgea ograda, câmpul, aşa cum e el când se trezeşte. Căci altfel miroase în zorii zilei, mai ales când fânul e proaspăt cosit. Şi-mi plăcea s-o văd pe Joiana, dormind lângă ulucă, s-o privesc cum îşi mişcă vârful cozii şi urechea, atunci când o supăra o muscă...

Pisica dormea ghemuită pe o ladă. Mițuşca e neagră ca o bucată de catifea. Simțind privirea mea, deschidea ochii mari,

verzi. Dar socotind că e prea devreme, îi închidea. Era felul ei „de-aş mai trage plapoma peste cap". Dar după o clipă, neaşteptat, se ridica vioaie şi o sbughea. Cine ştie ce-o trezea, cine ştie cine-o chema. Are, se vede, auzul mai bun decât mine.

Da, îmi plăcea să mă scol în zorii zilei şi acasă! Să calc cu picioarele goale roua dimineții. Şi apoi voiam ca ziua să fie cât mai lungă, aveam atâtea să-i povestesc lui T. Odată am rugat-o să vie pe câmp devreme de tot. „Dar să vii neapărat, vreau să-ți arăt ceva, Dar devreme până nu se scoală Joiana. Să vedem, eşti în stare să vii?" Bineînțeles că a venit... (Căci în ruptul capului n-ar fi vrut să cred, că nu e în stare.) I-am arătat cerul: „Uite vezi, fâşiile astea galbene, portocalii, roşietice. Am vrut să le privim împreună. Am vrut să-ți arăt cum păleşte, cum se decolorează cerul. S-o vedem împreună pe Joiana, când îşi deschide ochii ei mari şi frumoşi...Uite, vezi dă de câteva ori din coadă şi se ridică în patru picioare". Tudorița s-a burzuluit: „Pentru asta m-ai făcut să mă scol cu noaptea'n cap? Cel puțin hai, s-o mulg", a spus. În clipa aceea a venit mama s-o mulgă pe Joiana. Şi s-a minunat când ne-a văzut.

— „Ce-i cu voi, copii"?

Iar T., tot bosumflată:

— M-a chemat cu noaptea în cap să-mi arate cum mişcă Joiana urechile, cum dă din coadă...

Mama m-a privit cu drag.

„O fi tânjit după toate astea prin şcolile cele... şi-apoi nu-l ştii? Aşa era el de mic". Stătea seara cu ochii pe cer şi venea la mine: „Stai mamă aşa cu şorțu, să vezi cum o să-ți cadă stelele în poală... „Dac-am prinde măcar una spunea, s-o aducem în casă." Mama mea scumpă, de câte ori n-ai căutat să ne împaci... „Vezi, spunea mama, râdeam de el, că voia să aducă o stea în casă... El îi spunea stea, fiindcă era poet, alții îi spuneau lumină electrică. Şi, uite, o avem în casă, cum vrei să-i zici... Dar lumină avem!" Mama mea dragă...

Azi mă pomenesc cu Gorovei. Eu mă gândeam la T. de la care tocmai primisem o carte poştală din tabără de la Vâlcele.

— E la Mamaia! îmi strigă Gorovei,

— Cine?

— Ea...

O clipă rămân buimăcit, apoi îmi amintesc că pentru Gorovei „ea" e Catinca.

— Ce zici, Rădaşa? O întrecere de cros-viteză până la Mamaia?

— Cum e Catinca? m-a întrebat T. pe neaşteptate, ultima seară, la țară.

— Are ochi de coreeană, i-am spus, codițe bălaie şi face pozne „electrice”.

T. n-a făcut haz:

— Mi-ai vorbit foarte mult de ea în ultimele tale scrisori...

— Şi tu mi-ai vorbit de Codin...

În seara aceea T. mi-a căutat pricină de ceartă. Dar a doua zi – ca de obicei – ne-am mai împăcat odată.

Gorovei, tot târziu, se trezeşte. Se întinde ursuz ca un motan:

— Ce bine era acasă!

Ca să-l trezesc, îi spun:

— Azi plecăm la Mamaia...

— Dar ce poate să fie mai frumos decât răsăritul de soare la mare? ne întreabă directorul de studii (căpitanul Crişan conduce tabăra noastră de aici). Şi-apoi, după program trebuie să vă culcați seara la 21,30. Sunt şapte ore şi jumătate de somn. După masă mai aveți două ore. Iată nouă ore şi jumătate. Nici sugacii n-au nevoie de mai mult...

Anişor îmi suflă în ureche:

— Asta-i socoteala de-acasă!

Azi, ca în fiecare zi, mai întâi exerciții individuale, apoi exerciții în grupe. Căpitanul Crişan nu-i niciodată mulțumit. Când crezi că totul e gata, auzi:

— „Rupeți rândurile, nu-i bine! De la început! De la început!”

Suntem din nou adunați („de la început”) şi auzim vocea instructorului nostru de sport:

— Mai sunt cinci secunde până la alinierea batalionului. Linişte de mormânt! Drepți!

Anişor îi dă un pumn lui Răsvan (nu se ştie de ce, dar dacă s-ar fi observat, am fi luat-o iar „de la început”). Suntem aplecați în față ca nişte trestii la o vagă adiere de vânt. Asupra noastră, ochii căpitanului Crişan, ai locotenentului Iovan, ai locotenentului Sboru şi ai altor trei ofițeri, între care Şoimu, comandantul de companie.

— Batalion, drepți! Privirea înainte, Rădaşa! Pas de front, marş!... Spre şosea.

În clipa aceasta, începe şi marşul muzicii militare, care vine la

cinci şi jumătate pentru noi, anume de la Vasile Roaită. Pe şosea se strânge o mulțime de lume, care-şi lasă jos sacul cu lucruri de plaje sau papornița cu roşii şi ardei ca să ne privească. Frizerul nostru, „tata Mişu" ne aşteaptă de mult...

Singurii lui dinți, unul jos şi unul sus, şi ochii micşorați râd şi ne cheamă. Parc-ar spune: „Hei, flăcăi, hai! Să nu ne facem de râs!"

Ofițerul educator începe:

— Un, doi, trei, patru... Sus umerii, Răsvan! înapoi traşi mult umerii, Rădaşa!

Căpitanul Crişan ne recomandă nu ştiu pentru a câte-a oară: „Precizie, atenție, voință, spirit tovărăşesc..."

— Pentru unu' care a greşit o iau toți în bloc de la început... Nu uitați asta! Nu uitați că dacă, la defilare, pe o distanță de 300 de metri, pe unul îl lasă puterile, el trebuie să meargă totuşi înainte prin voința de fier şi coeziunea perfectă a grupei. Elevul căruia, din cine ştie ce motive, nu i-ar răspunde reflexele, va fi susținut din dreapta şi din stânga de voința, atenția, precizia, colegilor lui. Înțeles?

Şi timp de două ore batem cu paşii apăsați caldarâmul în ritmul muzicii militare, câte patru rânduri, batem paşii în cadență... O sută douăzeci de paşi pe minut. Nicio secundă mai mult sau mai puțin. Mâinile o iau singure spre stânga sau spre dreapta, conduse parcă de pumnii noştri strânşi. Parcă pumnii ne conduc brațele în cadența tobei. Din când în când, auzi: „Mâna mai la spate! Capul sus! Mai sus, Rădaşa" Locotenentul Sboru se apleacă şi se uită printre picioarele noastre, să vadă dacă fiecare pas intră perfect între alți doi paşi din față. Tremură caldarâmul de bătaia paşilor. Dar când te gândeşti „în sfârşit acum e bine", odată auzi: „Rădaşa! Deşteptarea, că a venit lăptăreasa"... Mi-e necaz că tot aud numele meu. Noroc că lumea adunată pe cele două trotoare nu ştie care dintre mândrii cantemirişti e cel zeflemisit. Noi batem pasul mereu, din ce în ce mai atenți, mai disciplinați. Căpitanul Crişan îşi înseamnă observațiile într-un carnet. Câteodată, te întrebi: „Ce cusur o mai fi găsit?" Şi, deodată, auzi: „Păşeşti deşelat, Zăvoiu! Ia treceți voi doi în față, Gorovei şi Anişor. De ce strici alinierea, Gorovei?"

— Am obosit, tovarăşe căpitan.

Directorul de studii tace o clipă şi-l măsoară din cap până în picioare. Fără să vrem, îl măsurăm şi noi. E mare, voinic, are

umerii largi, e greu, calm, stăpân pe el ca un elefant.

— Ce înălțime ai, Gorovei?

— Un metru şaptezeci şi trei.

— Ce greutate?

— Şaptezeci şi patru de kilograme.

— Şi câți ani ai?

— Şaisprezece ani.

Anişor nu-i ajunge lui Gorovei nici până la umăr. Şi slăbuț şi bălai cum e, ți se pare că dacă Gorovei ar vrea, l-ar ridica de ceafă fără nicio greutate, ca pe-un cățeluş.

— Anişor, ai obosit?

— Nu, tovarăşe căpitan.

— Câți ani ai?

— Cincisprezece.

— Ce înălțime ai?

— Un metru cincizeci şi trei.

— Te rog, explică-i lui Gorovei de ce n-ai obosit.

Şi atunci, drept, nemişcat, parcă de la o vreme mai milităros decât Răsvan, Anişor răspunde cu ochii țintă în ochii căpitanului Crişan:

— Fiindcă am voință, fiindcă nu lipsesc de la înviorare, fiindcă fac două ore sport în fiecare zi, fiindcă sunt atent şi...

— Şi mai de ce? Ia gândeşte-te bine...

— Fiindcă aduc mâna înapoi cât trebuie, fiindcă țin capul spre dreapta, taman... adică... exact în prelungirea corpului, fiindcă nu am boneta pusă prea pe-o parte şi nu mă gândesc: „Aoleu! Să nu cadă!"

Râdem şi ne înviorăm. Dar directorul nostru de studii spune cu toată seriozitatea:

— Ai auzit, Gorovei? Acum treceți la loc!

Azi, la exercițiile de defilare, într-o pauză, vedem că o fetiță de vreo trei ani, cu rochița albastră scrobită şi o bonețică olandeză bățoasă, albă, ca de carton, traversează strada şi vine drept spre noi. E isteață, nevoie mare, şi ne măsoară curioasă. Maică-sa vine după ea şi o ridică în brațe.

— A vrut să vă vadă de-aproape, ne explică.

Mai târziu, traversează strada doi puşti cu coifuri de hârtie şi săbii de lemn. În timpul defilării, părinții abia îi țin pe marginea trotuarului. Dar când facem o pauză, țâşnesc ca din praştie şi ne

pun tot felul de întrebări. Părinții ne privesc cu ochi calzi şi, uneori, auzi: „De l-aş vedea şi pe-al meu aşa”. Sau: „Al meu ține morțiş să fie şi el ofițer...”

Azi, în timpul unei pauze, la exercițiile de defilare, treceau nişte fetițe prin fața noastră. Deşi purtau cravata roşie, nu păreau să aibă mai mult de opt-nouă ani. Se uitau la noi cu coada ochiului. Cea din mijloc era leită Catinca... De-odată, aud:

— Ține pasul, măi băiete, nu te mai uita la fete!

Erau Ilieş Stan, Poenaru şi alții vreo doi...

M-am înfuriat. Dar locotenentul Iovan:

— De ce râdeți?

— Rădaşa se uită după puştance, tovarăşe locotenent.

— Cu puştancele astea o să vă însurați într-o zi... spuse serios ofițerul nostru educator.

Dar Anişor, poznaş:

— Când, tovarăşe locotenent, când?

— Când o să vrea să vă ia...

Am râs cu toții. M-am înveselit şi eu... Şi am reluat cu forțe noi exercițiile de defilare.

La opt treizeci pornim, obosiți şi înfometați, spre tabără, pentru gustare. Dar marea ne atrage cu atâta putere încât, în apropierea ei, simțindu-i adierea răcoroasă, am fi în stare să ne lipsim de cea mai bună gustare.

Azi, întâlnire neaşteptată. Făceam parte, fiind socotit bun înotător, din cordonul care limita porțiunea de mare până unde avem voie să înotăm, când, deodată, văd că cineva străbate viguros valurile mării şi, cu bătăi alternative din picioare, izbind apa ca nişte ciocănaşe, înaintează cu viteză... Credeam că-i Dimescu, Voinicu sau alt campion, şi mă pregăteam să-i trag o muştruluială că depăşise zona. Dar văd deodată un nas în vânt şi nişte ochi înguşti: Catinca!... I se adunaseră pe pleoape picături de apă, care se îngrămădeau, îi îngreuiau genele şi altminteri prea lungi.

— Cel fel de înot e ăsta? întreabă cu un zâmbet jumătate glumeț, jumătate sfidător.

Nu se mira de fel că mă întâlneşte în largul mării, şi nici să-mi dea bună ziua nu se socotise datoare.

— Voinicească, înot de Dunăre!

— Nu se potriveşte cu înotul de mare.

— Înot aşa de când m-am pomenit.

— Foarte rău, zise mândră. Înotul se poate perfecționa... Apoi fără vreo legătură:

— Sunt cu pionierii în tabără, la Mamaia. Am venit azi aici, pentru serbarea voastră... Şi pe nerăsuflate, făcând tot felul de; ghimbuşlucuri în apă, mi-a vorbit despre prietenii ei: coreeni, chinezi, vietnamezi, cehi, francezi, englezi.

— Ducem o viață ca în poveşti! Am vizitat şi tabăra şcolii de marină. Ehei, au bărci cu vele, caiace, schifuri. Dar cu exercițiile de defilare cum stați? Să vedem cine o să se prezinte mai bine la parada de la 23 August. Matrozii sunt foarte sportivi...

— Noi, fireşte! răspunsei jignit că se mai îndoia.

— Nu se ştie! Vezi, eu țin cu cantemiriştii. Dar cred că e bine să vă atrag atenția că matrozii sunt înotători buni şi au o voință grozavă.

Vorbea, se mişca în apă ca în elementul ei firesc, şi cu toate că din pricina părului vârât în boneta albă de cauciuc părea mai copilă, avea totuşi o încredere în ea care îmi impunea.

— Anul trecut şcoala noastră a fost citată cu ordin de zi pe armată, spusei.

— Nu vă puteți culca pe laurii trecutului.

— Bineînțeles! făcui fără să vreau, şi chipul lui Vlad îmi veni în minte.

— De aceea ne vom şi prezenta de zece ori mai bine decât cei de anul trecut.

Şi începui să înot „*brasse*" după toate regulile artei.

Credeam că va fi pentru ea o surpriză, că în sfârşit mă va admira. Dar Catinca, în câteva mişcări mă ajunse din urmă.

— Nu-i bine... Mult mai rar! Capul trebuie să-l vâri în apă, până la sprâncene, iar picioarele să le ții întinse până numeri trei... Altfel, n-ai spor.

O clipă mi-a fost ciudă, apoi m-am străduit să-mi corectez mişcările, aşa cum mă învăța. Dar după ce înaintam de două, trei ori, auzeam:

— Nu e bine! Mai rar, mult mai rar! Mişcările lungi, picioarele bătute bine. Forța de înaintare să vină din picioare! Rămâi o clipă în plută... aşa, mai rar...

Am ascultat-o şi am simțit că sfaturile ei îmi sunt de folos.

— Eu de fapt acum am învățat „brasse". La voinicească nu mă întrece nimeni... Dar dumneata de unde ştii să înoți aşa de bine?

— Am fost vara trecută la Bucureşti, la o mătuşă care stă la lacul Tei. Acolo am învățat... Dar acum m-am perfecționat. Totul e să ai voință. Trebuie să exersezi serios, sistematic. Eu reiau de zece ori şi de douăzeci de ori o mişcare. Până n-o fac corect, nu mă las.

Am contrazis-o:

— Înotul trebuie să fie o plăcere.

— Da, dar un lucru pe care nu-l faci bine, nu poate să fie plăcut. Uite la schi sau la patinaj. La început n-ai nicio plăcere, cazi, n-ai spor...

— Uf! Fetele astea au totdeauna dreptate!

Scumpul meu „jurnal”:

Sunt mândru că serbarea pe care am dat-o la vila Filimon Sârbu în cinstea oaspeților evidențiați în muncă, din mai multe țări prietene, a fost atât de izbutită. Fusese de față şi un grup de pionieri din tabăra internațională de la Mamaia.

După serbare am stat cu ei de vorbă. Coreeanul Ce Cap Ciu, vorbeşte destul de bine româneşte. A terminat la noi în trei luni anul şcolar, pierdut din cauza războiului.

— Nu avem timp să învățăm prost, mi-a zis. Notele bune la învățătură trebuie să fie contribuția noastră la lupta pe care o ducem pentru înfrângerea cotropitorilor.

Ce Cap Ciu a luptat într-un grup de partizani „*Canarul*”. „Canarul e o pasăre sprintenă şi curajoasă, cu ciocul roşu ca steagul libertății, mi-a explicat. Grupul de partizani „*Canarul*” a călăuzit pe drumuri cunoscute numai de ei patru mii de ostaşi, a izbutit să hrănească peste trei mii în regiunea ocupată de inamic şi, cu riscul de a fi torturați barbar, lipeau afişe care întrețineau vie încrederea poporului în victorie”.

Ascultându-l pe Ce Cap Ciu, un băiat de vârsta noastră, am hotărât ca printr-o purtare şi mai dârză şi mai serioasă să arătăm solidaritatea şi prietenia noastră cu tinerii coreeni.

Kemeny s-a bucurat grozav că a întâlnit printre oaspeți un fruntaş miner, prieten al tatălui său.

— Ei, Andriş, nu te-am recunoscut! l-am auzit spunându-i. Hainele astea militare! Şi ce frumos cânți! Da’ cu învățătura cum o duci?

Am sărit cu toții să-l încredințăm că învață bine.

— Ei, dar tatăl lui nu se mulțumeşte să muncească bine în

mina lui, ci straşnic de bine, şi repeta cu faţa veselă, straşnic de bine.

— Ce mână! îmi suflă la ureche Gorovei. Iar mai târziu, râzând sgomotos:

— Cât pe-aci să mă facă cnoc-aut, când mi-a dat mâna.

Din păcate, seara nu s-a putut prelungi prea mult. Pe Catinca abia am mai zărit-o. Purta tot rochia aceea lunguţă, roz ca şerbetul de trandafir, pe care o înnoise la serbarea noastră de sfârşit de an, dar acum înnegrită de soare o prindea tare bine.

— Hai să ne luăm rămas bun de la „ea", a stăruit Gorovei. Cine ar crede că boxeurul se fâstâceşte în faţa unei fetiţe? Uneori îmi vine să râd de el, alteori mă înduioşează, căci pe de-o-parte o fereşte pe Catinca de mine, pe de alta, ca să aibe curaj să se apropie de ea, mă cheamă tot pe mine.

— De ce plecaţi? a întrebat Catinca.

— Suntem militari şi mâine dimineaţă la cinci jumătate trebuie să fim în picioare. Exerciţiile de defilare şi fanfara ne aşteaptă.

După câţiva paşi, boxeurul se răsgândi.

— Mă duc înapoi s-o întreb, dacă vrea s-o conduc.

Aseară m-am gândit mult la tânărul coreean. Mi-a spus că ţine şi el un jurnal. Am vorbit şi despre cărţi. Din tot ce a citit i-au plăcut mai mult *Zoia şi Şura* şi *Tânăra Gardă*, care l-au făcut să-şi înţeleagă mai bine menirea în viaţă, au dat vieţii lui un sens mai înalt. Exact aceleaşi cuvinte mi le spusese şi T. altădată.

Ce interesant e că la celălalt capăt al lumii, tinerii sunt însufleţiţi de aceleaşi cărţi, de aceleaşi filme, iubesc şi urăsc aceleaşi lucruri, visează spre acelaşi viitor...

Deşi ne-am culcat târziu şi am dormit puţin, totuşi povestea tânărului coreean şi încrederea, pe care am simţit că oaspeţii străini şi fruntaşii noştri o pun în noi, ne-a stârnit resurse de energie aproape nebănuite la defilarea de azi. Ba chiar am făcut economie de forţe, fiind mai concentraţi şi mai exigenţi cu noi înşine; nu ne-am pierdut timpul, repetând mai mult decât se cuvenea aceeaşi mişcare. Şi apoi, cred că am făcut bine prevenindu-i pe băieţi că matrozii se pregătesc serios şi că ar fi o ruşine ca „pe uscat" să ne întreacă marinarii!

Trebuie totuşi să mărturisesc aici, în mare taină, că aerul prea isteţ, încrederea prea mare în sine a Catincăi şi admiraţia ei pentru matrozi m-au înfuriat. Trebuie - ca să vorbesc ca minerul fruntaş - să ne prezentăm nu bine, ci straşnic de bine, la defilare.

În ce priveşte Catinca, boxeurul m-a întrebat supărat:

— Ce ai cu ea?

— Nimic, tocmai asta e.

— Ține la tine, mi-a spus, aseară, mi s-a plâns.

— Eu țin la altcineva.

— De ce?

Curioasă întrebare.

— Dar tu, de ce? De ce tocmai ea...

Boxeurul a rămas surprins la rândul lui, ca un elev care se pomeneşte întrebat despre o lecție care nu i s-a explicat, pentru care nu s-a pregătit.

— Ştii, odată la schi... când mă suduia instructorul, ea mi-a zâmbit... Nici nu se sinchisea de ce spunea Sboru. Zâmbea tare frumos.

Îmi aminteam foarte bine zâmbetul Catincăi... Era pentru mine... dar iată Gorovei l-a prins din zbor, dintr-o greşeală...

Ce repede trece timpul pe plajă! Cu profesorii noştri Brebu, Garoiu, Nicola, Gabriel, jucăm capra, facem tumbe. Azi am jucat prima dată polo pe apă.

Catinca are dreptate. Îmi dau seama că n-am spor la înot, fiindcă nu fac exerciții zilnice ca să mă perfecționez. Dar timpul e atât de scurt şi locotenentul Sboru are multe fluiere... Şi fluierul înseamnă: „Mai departe n-ai voie!...”

Sau: „Gata! Ieşiți din apă!”... Două fluiere i-au dispărut până acum locotenentului Sboru. Degeaba!... Are o mare provizie şi la 11 fix, fluierul înseamnă „direcția tabără”.

Până la ora mesei unii joacă volei. Vom avea un meci cu artişti de la Teatrul Armatei, veniți la odihnă în localitate şi „musai” – cum spune Kemeny, să-i batem!... Apoi unii cântă în orchestră şi fanfară, alții scriu scrisori sau îşi completează „jurnalul”, citesc câte o carte sau joacă şah.

Nici înaintea mesei, pe care o luăm la 12,30, nu scăpăm de adunare. Şi ce neastâmpărați suntem la ora asta, din pricina foamei!...

După masă, urmează tradiționala oră moartă în care unii dorm, alții nu, dar în care, hotărât, nu se vorbeşte.

Azi, antrenat de Anişor şi alți câțiva, am reuşit, cu toate plantoanele care ne păzesc, să ajungem la hotelul Belona. Nu ştiam că acolo e cartierul general al sportivilor cantemirişti, că au organizat o trambulină pentru sărituri, că de acolo pornesc

campionatele (neoficiale) de cros până la Vasile Roaită.

Dar iată că m-am înapoiat, obosit, pleoştit... De ce am călcat programul când la cinci ne ducem oricum la mare?... La cinci şi jumătate luăm o mică gustare şi ne pregătim pentru instrucție, la şase, adică la ora optsprezece, pornim: „Direcția şosea". Şi batem iar cu blocul pas de defilare, fanfara cântă şi lumea se adună pe străzi şi ne priveşte lung.

Fetița cu rochița scrobită şi bonețica olandeză s-a îndrăgostit de Anişor. Azi a venit spre el cu ochi mari, deschişi, rotunzi şi cu un beţişor în mână. Bătea tactul paşilor ei mici... Dar Anişor, bineînțeles, n-o bagă în seamă. Ba chiar se simte jignit. E doar comandant de grupă! Ce furios a fost azi dimineață când o gospodină, trecând pe lângă el cu un coş cu roşii, vinete şi ardei, s-a oprit înduioşată şi a spus: „Uite mititelul cum ştie să comande!"

Azi am ținut locul lui Zăvoiu, care are misiunea să îndrume circulația vehiculelor pe alte direcții. Iar Gorovei ține locul toboşarului de la fanfară. Căpitanul Crişan e nemulțumit şi noi nu pricepem de ce. Ca să-i facem plăcere, batem cât mai puternic pasul, izbim pământul de ne tremură fălcile, privirea e țintă la al patrulea umăr din rând şi, totuşi căpitanul Crişan ne urmăreşte nemulțumit. Deodată, îşi scoate ceasul şi după câteva clipe întrerupe defilarea.

— Toba dacă nu-i exactă, derutează batalionul. O secundă, doi paşi; o sută douăzeci de paşi pe minut. S-au făcut 110 paşi pe minut. Şi îi întinse dirijorului ceasul:

— Poftim, urmăreşte.

Şi fanfara a început din nou. Dirijorul conducea cu ceasul în mână. Fața căpitanului Crişan se lumină, a locotenentului Iovan, a lui Sboru, la fel. Fețele elevilor, deşi grave, se înveseliră şi ele. Parcă ieşise soarele din nori.

— Perfect, îl auzirăm pe directorul nostru de studii.

Fiecare bătaie răsuna acum odată cu bătaia tălpilor pe caldarâm. Blocul de elevi părea de oțel. Bătăile inimii erau şi ele sincronizate cu loviturile paşilor şi cu toba.

Azi am încercat încă odată hainele albe pentru defilare, chipiurile albe, mânuşile. Desigur că vom fi arătoşi. Dar, deocamdată, curtea e ticsită de trupuri bronzate în slipuri albe. Băieții se întorc de la mare. Unii au rămas şi au bătut mingea de

volei, căci după amiază avem un meci cu pionierii din localitate (Nu vom avea ce alege din ei!)

Ce caraghios e Anişor, în cap cu un prosop înfăşurat ca un turban, întreg învelit într-un cearceaf, de nu i se văd decât ochii albaştri.

— Parcă-i hogea! făcu Ilieş Stan. Îi mai lipseşte geamia.

Dar Anişor nu se sinchiseşte. Înfometat, se aşază la rând în dreptul ferestrei din subsol, unde e sufrageria, pe unde vine gustarea exact la ora cinci.

Voi căuta să notez aici aspectul cantemiriştilor, bălțat cum e acum, ca să-l pot alătura şi asemui cu acela al câtorva sute de elevi, mândri în uniformele lor de vară, albe, cu epoleți purpurii, care vor defila la 23 August. Căci nu toți sunt în slipuri...

Iată-i:

Răsvan, pantaloni roşii scurți şi bluza albă. Ilieş, pantaloni albaştri lungi şi bluza portocalie. Bradu, cămaşă cafenie, acoperind de tot chiloții albi. Zăvoiu, mai lung ca oricând în cămaşa lui albastră şi pantalonii lungi, albi. Dar fețele, picioarele, brațele, torsurile goale au culoarea pâinii coapte, a castanelor şi dinții parcă sunt dați cu cretă.

— Mai lasă „jurnalul", Rădaşa! m-a scuturat de umeri, adineaori, locotenentul Iovan.

Dar în clipa aceea au venit nişte elevi mascați cu frunze pe nas (ca să imite fetele care-şi feresc nasul de jupuială) şi l-au „răpit" pe ofițerul nostru educator, înfăşurându-l într-un cearceaf şi l-au aruncat cu cearceaful în mare.

Ce-am mai râs!

Ce albastră e, şi câte nuanțe de verde are marea spre orizont! Pe mal, băieții joacă în patru capra, doi cap în cap, doi spate în spate. Cei care sar ajung de-a-dreptul în mare, iar noi râdem cu poftă de toate nimicurile.

Degeaba ne-am înfoit mândri că i-am bătut pe pionieri la volei. (Deşi s-au ținut mai bine decât ne aşteptam). Degeaba ne-am umflat mândri ca nişte curcani în uniformele de defilare pe care le-am încercat. Căci iată ce ni s-a întâmplat azi:

Sâmbătă după amiază ne-am pregătit pentru focul de tabără unde am invitat pionierii din localitate, iar duminică ne-am odihnit. Deci după o zi şi jumătate de libertate, pe când făceam exercițiile de defilare, se apropie o maşină la încrucişarea de drumuri de unde începe şoseaua.

Ridic mâna:

— Stop! Pe-aici nu se trece!

— De ce?

Fără să mă uit cine întreabă, răspund cu importanță:

— Exerciții de defilare!

— Cine le face?

— Cantemiriştii, răspund mândru.

— Nu se poate!

Mă întorc înțepat:

— Cum asta?

— Nu cred că şcoala Dimitrie Cantemir să defileze atât de prost...

La volanul unui automobil Zis se afla un colonel.

Uluit, am salutat scurt.

Colonelul a rămas cu maşina în loc şi a continuat să privească atent. Abia acum, uitându-mă şi eu cu alți ochi, cu ochii ofițerului, am fost nemulțumit.

Aş fi vrut să spun ceva, să explic, aş fi vrut să-i previu pe colegii mei, pe comandanți, dar tot ce puteam face era să înghit în sec, să-mi încleştez fălcile şi să reglementez mai departe circulația, să-i fac semn unei căruțe cu pepeni s-o ia la dreapta, unui camion cu sticle de borviz s-o ia la stânga... Dar nici asta n-a mers cum trebuie, căci o maşină s-a strecurat pe lângă mine, iar cantemiriştii, care erau tocmai în pauză, s-au strâns în jurul ei, gata s-o ia pe sus...

Mai târziu, la tabără, adunare. Ni s-a comunicat oficial că tovarăşul colonel care venise să ne viziteze nu crezuse, văzându-ne din maşină, că eram elevi cantemirişti. Crezuse că a greşit drumul, că nimerise în altă parte...

Necăjiți, dar hotărâți să ridicăm prestigiul şcolii, ne-am prezentat după amiază la şase şi jumătate gata pentru exercițiul de defilare.

Marea era cenuşie şi se mişca greoaie de parcă mâini uriaşe îi clătinau temelia. Cerul de un albastru vânăt părea supărat. Stoluri de păsări făceau exerciții de plecare. Foşnetul mai uscat al frunzelor parcă anunța că de departe soseşte toamna...

De departe a sosit un ofițer superior. În curtea taberei, adunarea.

— Batalion, drepți, la poziție... capul înainte... batalion, drepți, vă aliniați!

— Nici la aliniere nu se vorbeşte, Anişor... Răsvan, capul înainte! Aplecați capul înainte, mult... Să nu cazi pe spate, Rădaşa!...

Iată-l pe căpitanul Crişan cu locotenenții Iovan şi Sboru. Toți trei scot săbiile. Directorul de studii are privirea lui de zile mari, cum spunem noi, privirea de uliu...

— Capul sus, Poenaru!

Cei trei ofițeri se plimbă cu săbiile pe umeri. Colonelul, nicăieri...

— Bună ziua, tovarăşi elevi cantemirişti!

— Să trăiți, tovarăşe căpitan!

— Atenție, batalion! Drepți, v'aliniați!

— Fii atent blocul doi, drepți! Vă aliniați! Direcția, locul de instrucție, marş!

În ritmul muzicii, pornim.

Colonelul oaspete nu se vede. Totuşi noi îi simțim prezența şi cred că fiecare se gândeşte la marea zi a defilării. Şi parcă în urechi cineva ne şopteşte: „Încordare, atenție, voință! La comandă!

Tălpile izbesc pământul, în cadență. E bătaia ceasului, bătaia inimii, sau lovitura tobei? O sută două zeci de paşi pe minut...

Se ridică pumnii hotărâți până la centură. Ne tremură obrajii, se umflă pieptul, tremură sub paşii noştri ritmic pământul...

În clipa când ne oprim, în fața noastră colonelul cel care condusese dimineața maşina Zis. Îi tremura mustața în colțul gurii, deşi privirea îi rămăsese de un verde rece, ca un colț de mare care se zărea departe. Am înțeles că era mulțumit.

După salutul schimbat, colonelul a zâmbit.

— Ei, acum v-am recunoscut. Acum mi-am spus şi eu: sunt cantemirişti... Dimineața crezusem că am greşit drumul.

Apoi sever, cu vocea sacadată:

— La 23 August veți defila în Piața Stalin. Privirea tuturor va fi îndreptată cu dragoste, dar şi cu exigență, asupra voastră. Veți defila odată cu armata Republicii Populare Române. Şi trebuie să fiți la înălțimea nădejdilor care se pune în voi.

CAPITOLUL XLII
Aniversarea

Azi a dat examen noua promoție a şcolii noastre.

Azi împlinesc un an, de când sunt elev al şcolii Dimitrie Cantemir. Acum un an, pe vremea asta, dădeam examen de admitere. Auzeam că elevii şcolii sunt la mare, că se pregătesc pentru defilare. Se vorbea cu emoționată admirație: „Defilează, au defilat... Au fost citați cu ordin de zi pe armată”... Iar noi, civilii, ne întrebam: „cum arată aceşti încercați militari?” şi-i aşteptam adânc turburați. Purtam încă hainele noastre civile. În şcoală mai erau elevi rămaşi din pricina unei corigențe sau pedepsiți disciplinar. Totuşi noi ne uitam la ei cu sfială şi cu un jind nemărginit. Vom şti vreodată să executăm comenzile? Să ne aliniem, să salutăm la fel ca ei? Să spunem cu vocea aceea de militari adevărați: „Să trăiți, am înțeles!” Dar dacă aceştia, atât de pricepuți în ale milităriei, n-au avut dreptul să ia parte la defilare, cum or fi cei care vor defila şi care se vor înapoia de la defilare? ne întrebam.

Parcă nu-mi vine să cred că a trecut un an de când aşteptam cu sufletul la gură întoarcerea cantemiriştilor...

Mă gândesc la toate astea, fiindcă azi a dat examen noua promoție a şcolii Dimitrie Cantemir. Şi nu numai eu, dar cu toții ne-am gândit la ei, cu grijă şi drag.

Azi a dat examen Vlad. De multe ori, vorbind cu băieții, mi-am dat seama că şi ei s-au legat de Vlad, că şi lor le pare nespus de rău că Vlad nu e aici... Şi cu toții suntem siguri că Vlad va fi cu totul alt om în acest an şcolar care începe.

Azi a dat examen Ionuț. Azi se împlineşte visul lui Ionuț.

Viața noastră de tabără e tare frumoasă. Zilele sunt însorite şi sbârnâitoare de voie bună. Şi sunt parcă vrăjit de mare. Şi totuşi mă gândesc la munți şi la şcoală.

Azi, acolo în şcoala noastră străjuită de munți, în valea Râşnoavei, sute de copii ne urmăresc cu emoție şi ne admiră fără să ne cunoască şi inima le bate la gândul că în curând vom defila noi, vechii cantemirişti, şi că o parte din gloria noastră, din gloria şcolii va trece asupra lor.

Azi am fost atât de fericit, c-am învățat crawl, că mi-a venit să-i trimit o telegramă Catincăi. Doar din pricina ei am avut îndărătnicia grozavă de a spinteca valurile, folosindu-mă de brațe ca de sbaturile morii şi de picioare ca de nişte ciocane. Antrenament, două ore în fiecare zi. Dar în loc să-i trimit o telegramă Catincăi, i-am scris o lungă scrisoare lui T.

Azi am înotat mult. L-am învățat şi pe Răsvan crawl.

Răsvan se măsoară mereu. Noi, deşi râdem de el, trebuie să recunoaştem că de când e la mare a mai crescut cu 3 centimetri.

Seara, foc de tabără.

Azi am primit iar o scrisoare. T. e încântată de viața de tabără de la Vâlcele...

„Îmi dau seama, îmi scrie, că programul vostru – în afară de exercițiile de defilare – se potriveşte cu al nostru foarte mult. Numai că noi nu suntem împărțiți în plutoane, ci pe vile. (Eu fac parte din vila 5)...

Dimineața adunare. Vila 5 cu un efectiv de... e gata pentru începerea programului.

„Vilă, pe loc repaus."

„Atențiune, drepți!... Tovarăşi, nu suntem mulțumiți cum ați păstrat disciplina în cursul zilei de ieri (urmează exemple)."

Apoi, ni se dă programul zilnic:

„Vila 1 şi 2 vor face lectură; vila 3 şi 4 vor juca şah; vila 5 va pregăti focul de tabără..."

Fiecare zi are alt conținut, alt farmec.

Îmi scrii că-i frumoasă marea? Dar pădurea noastră!

Îmi scrii că eşti îndrăgostit de valuri... Eu, de poiene, de măceşul cu fructe roşii...

Îmi spui că ți-e dragă o fată...

Şi mie mi-e drag un băiat... (Un băiat din satul meu. Poate îl cunoşti) vrei să-ți spun, dacă am legat prietenii noi. Da, sigur.

Aici, la Vâlcele, au venit tineri din toate colțurile țării... Unii sunt din țara Moților, alții de la Dunăre, unii de la munte şi alții de la şes... Unii tărăgănesc vorba moldovenească şi alții spun răspicat ce gândesc, pe olteneşte. Şi fiecare ține morțiş că meseria lui e cea mai frumoasă. Două zidărițe din Galați numai că nu s-au certat cu doi elevi constructori navali din Constanța... Rezultatul: o compoziție cu tema *Care e meseria cea mai frumoasă?*

Cea mai bună lucrare a fost socotită a mea (Trebuie să-ți alegi profesiunea pentru care eşti în stare să depui toate forțele tale sufleteşti şi care poate să-ți dea cele mai mari bucurii...) Am reuşit să împac pe zidărițe cu constructorii navali.

„La revedere, Mitruț, făcliile pentru drumul prin pădure spre focul de tabără s-au aprins."

CAPITOLUL XLIII
Noua promoție

S-au cunoscut după lucrarea scrisă la matematică. N-au stat în aceeaşi bancă, dar au fost cei dintâi care au înmânat foile albăstrite de cerneală...

Îmbujorați, au ieşit în parc... Au respirat aerul proaspăt. S-au măsurat din cap până-n picioare. Şi s-au pierdut în mulțimea părinților care îşi aşteptau nerăbdători feciorii...

La română, tot ei, cei dintâi, au predat lucrările. La început nu s-au prea plăcut. Negruț din țara Moților e scurt şi îndesat, vânjos ca un căluț de munte, ras în cap, căpățânos, are ochii mici şi lunguieți, buze groase, cu o față serioasă de parc-ar fi mereu supărat. Bălan e firav şi năltuț, părul moale ca mătasea de porumb îi tot cade pe frunte, ochii îi ține deschişi, mari, curioşi şi în apa lor verzuie priveşti până în fund.

E vorbăreț:

— Sunt din satul Snagov, nu pune nici trei ceasuri căruța până la Bucureşti. Avem o iapă, îi zice Steluța. Noi am crescut-o, fuge ca vântul. Avem şi tren...

— Şi noi avem... face Negruț ca şi cum ar spune: „Nu te mai lăuda!"

Abia după câteva zile, s-au apropiat.

— Cum te cheamă?

Negruț înalță bărbia, nepricepând întrebarea.

— Păi ce, nu ştii?

— Ştiu doar atât: Negruț, dar alt nume n-ai?

— Neculai... Dar pe tine?

— Ia uite! se înveseleşte Bălan. Mie, tot Neculai îmi zice.

Apoi, cu fața serioasă:

— Vrei să fim prieteni? Bătu din genele albite de soare.. Dar înțelegi, prieteni adevărați, ca Sania şi Petca...

— Nu îi cunosc, se încruntă Negruț, şi gropița din obraz îi dispăruse, sprâncenele i se apropiară.

— Cum, n-ai citit *Doi căpitani*?

— Nu, făcea Negruț vinovat...

— Ei, dacă vrei să fim prieteni cu adevărat, trebuie neapărat să citeşti cartea asta. Apoi, cu vocea scăzută: Am auzit că e aici un băiat, într-a II-a, îi zice Stan Ilieş. Cică a citit toate cărțile care s-au scris în lume. Tu crezi?

— O fi vreun lăudăros, clipi Negruț din ochii lunguieți, înfipți ca două bucățele de cărbuni.

— Ce lăudăros? E utemist. E dintr-a II-a. A defilat... Tu nu te gândeşti? Trebuie să fie băieți unu' şi unu' dacă au defilat împreună cu toată armata...

— Las' că la anu' defilăm şi noi!

— Sigur, cu condiția să nu rămâi corigent şi să fii disciplinat, făcu Negruț.

— O să fiu, doar sunt pionier...

Şi instinctiv, Bălan îşi duse mâna la cravată.

— Ei, ce zici, vrei să fim prieteni?

— Vreau!

— Atunci trebuie să repeți după mine: „Jurământ sângeros de prietenie..."

— Ce înseamnă asta?

— E jurământul de prietenie al lui Sania şi Petca...

Lui Negruț nu-i plac jurămintele.

— Să fim prieteni şi gata!

Bălan e desamăgit.

— Dac-ai şti ce frumos e!

Şi înşiră pe nerăsuflate tot jurământul... Apoi repetă ultimele cuvinte: „Să lupți şi să nu te laşi doborât!"

— Pe urmă?

— Ne trântim căciulile la pământ.

— De ce?

— Fiindcă aşa au făcut Sania şi Petca.

— Eu n-am căciulă, am şapcă şi e în cufăr... făcu Negruț.

— Nu-i nimic, bună-i şi şapca. Eu am căciula în traistă, hai să le aducem.

— Dar jurământul ai să-l spui tu.

— Dacă vrei, ți-l scriu. Şi ai să-l citeşti...

— Şi pe urmă?

— Pe urmă, eu îl spun pe de rost, şi ne iscălim pe hârtie... „Bălan Niculae, elev cantemirist, şi Negruț Niculae, elev cantemirist..."

Negruț şovăie:

— Eu zic să lăsăm pe mâine...

— De ce?

— Fiindcă azi ne dă rezultatul la admitere. Dacă rămânem în şcoală, atunci vedem...

— Cum, dacă rămânem? deschide Bălan ochii mari. La matematică ți-a ieşit la fel ca şi mie, la română...

— Mi-e frică de examenul medical.

— Te doare ceva?

— Nu, dar tovarăşul doctor s-a uitat cam lung la mine! „Eşti cam mic", mi-a spus.

— Ei, nu-i bai! Mai e unul într-a II-a. Tot aşa, era mic şi şi-a luat angajamentul să crească...

— De unde ştii?

— Mi-a spus tovarăşul grădinar...

— Şi a crescut?

— Sigur. A făcut sport, la fel a făcut şi Sania care voia să devină aviator polar. Gimnastică în fiecare zi...

— Am auzit că în şcoală e unul, Voinicu... O fi voinic tare?...

— Nu ştiu, dar am auzit că a luat cele mai multe premii.

— Eu aş vrea să semăn cu un elev, Neculuț, care ar fi fost cel dintâi pe şcoală şi chiar aş vrea să-l întrec...

Faima elevilor mai mari era vie în şcoală. Ecoul munților, şipotul apelor aduceau prin văzduh numele lor, aprindeau curiozitatea noilor elevi de a-i cunoaşte, dorința de a le semăna, de a-i întrece.

— E unul, Gorovei, cel mai bun boxeur. Cu el aş vrea să mă împrietenesc.

— Eu aş vrea să-l cunosc pe unul, Dimescu... Dar nu mai vine. A dat două clase într-un an.

— Eu aş vrea să-l cunosc pe unul, Anişor. Am auzit c-o să fie vânător de munte.

— De unde ştii c-o să fie?

— Mi-a spus elevul acela, care a dat examenul cu noi, Vasile Ion... Îi cunoaşte pe toți din anul II.

— Ionuț? Îl cunoşti pe Ionuț?

— Oho... din prima zi.. Nu se ține mândru cu toate că e prieten cu elevul acela chipeş Vlad, dintr-a II-a.

— Hai să vorbim cu el, e în camera pionierilor, pictează un afiş.

Aleargă la fel de repede cel cu picioarele scurte şi cel cu picioarele lungi, urcă deodată scările largi de piatră, apoi, sărind pe câte două-trei trepte, ajung cât ai clipi până la etajul al treilea, în camera pionierilor.

În uşă se opresc o clipă sfioşi. Înăuntru nu-i nimeni.

— Dar frumos mai e aici! şopteşte Bălan.

Amândoi se apropie de jurnalul de perete: *Avânt pionieresc*. Toate articolele vorbesc însufleţit despre 23 August, despre eliberare. Pe alt perete, deasupra ferestrei, pe o fâşie stă scris cu litere aurii: *Învăţaţi, învăţaţi!, Învăţaţi! Lenin*. Iar cu litere roşii, pe o hârtie albă: *Eu, tânăr pionier al R.P.R...* Negruţ citeşte în gând angajamentul, Bălan şopteşte: „*Făgăduiesc să învăţ astfel, încât să devin cetăţean demn al scumpei noastre patrii*".

Cinci steaguri sunt înfipte într-o măsuţă octogonală, pe care se află tobe şi trompete.

Într-o bibliotecă de lemn ars, sculptat, cu uşi de sticlă stau la rând: *Zile de tabără*, *Zoia şi Şura*, *Caietul lui Andrei Sasonov*.

— Ţin şi eu un „jurnal" ca Andrei Sasonov, făcu Bălan. Am un caiet gros, cu scoarţe de carton. Dar pe urmă nu ştiu cum să-l tipăresc... L-am şi început. Vrei să ţi-l arăt?

— Vreau...

Cei doi elevi, proaspăt înscrişi în şcoala Dimitrie Cantemir, au mai urcat un etaj, unde se înşiră ca nişte stupi de albine dulăpioare albe. Bălanul deschide cu grijă dulapul, scoate un caiet împăturit frumos într-o hârtie albă şi legat în cruce cu o sfoară.

— Jurnalul... spuse, cu vocea scăzută.

Şi, după ce-l despături ca pe un obiect preţios, împături hârtia şi vârî sfoara în buzunar. Vrei să ţi-l citesc?

— Vreau!

— Bine. Hai, e o buturugă lângă seră. Mi-a spus cineva că într-a II-a e un elev, Rădaşa, şi că acolo lângă seră e locul lui... Are un caiet tot aşa de gros ca al meu. Tot un „jurnal". Şi are să scrie o carte în care o să arate viaţa din şcoala noastră.

— De unde ştii?

— Mi-a spus Vlad, dintr-a II-a.

— Vlad? Ai stat de vorbă cu el? se miră Negruţ. Parcă nu-i vine să creadă.

— Dar de ce să nu stau?

— Atunci dacă-l cunoşti, spune de ce. A fost amânat? De ce n-a plecat cu ceilalţi în tabără?

— Mi-a spus chiar el. N-a fost disciplinat... A fost uşuratic. Dar acum să-l vezi ce serios e... Şi la examen a răspuns, ştii cum? La toate întrebările! Mi-a spus şi grădinarul: „Vlad e un băiat de nădejde. Şi mai e şi regizor!"

Negruţ nu prea ştia ce înseamnă un regizor, dar era prea

mândru ca să întrebe.

Lângă seră, pe locul unde altădată Rădaşa îşi făcea însemnări în „jurnal”, stătea acum un băiat bălai ca Anişor, cu ochii de un verde transparent, ca apa lacului Snagov, unde se născuse şi copilărise. Altul, scund şi îndesat, cu firea bănuitoare a lui Răsvan.

— Eu sunt puternic, se lăuda Bălan... Uite aici, muşchi!

— Ai făcut box?

— Nu... Dar să moi cânepa nu-i treabă uşoară. Stai cu picioarele în apă un ceas până prinzi parii, până vâri cânepa în apă sub pari. Şi mai greu e peste 5-6 zile când e topită şi-o scoți... Uite aşa o apuci şi-o scuturi! O iei de jos şi o dai de-a-rostogolul peste cap. Îți trebuie putere, nu glumă! Noroc că am un prieten, uite aşa... şi Bălan arătă cu mâna întinsă – unul care a luat parte la un concurs de caiace... ce mai sportiv! Semăna cu cantemiristul din poză, cel în costum de box...

— Gorovei? Abia aştept să-l cunosc! făcu Negruț.

— Eu aş vrea să-l cunosc pe Rădaşa. A scris şi o piesă de teatru. Eu scriu poezii, dar tu?

— Eu nu scriu, recunoscu cel oacheş, dar îmi place chimia, făcu el mândru.

— Chimia? se miră Bălan.

Şi, strângând buzele şi mişcând umerii ca şi când iar spune: „Ce ideie!”, începu a-şi răsfoi caietul... Apoi dregându-şi vocea:

„Când soarele răsare dimineața
Privind uşor prin undele de aur
Atunci se mai topeşte şi din ghiața
Clădită ’ncet din noaptea grea de Faur.”

— Astea-s de tine? Negruț nu credea...

— De mine! făcu Bălan. De fapt nu e o poezie, e un poem... adăugă. Vezi, partea întâia trebuie să arate mizeria unui copil într-o noapte grea dinainte de 23 August.

„Nici garduri n-au şi vântul nu se lasă
Le-au ars de mult fiindcă voiau să aibă
Căldură în casa lor cea friguroasă”...

— Dar ştii că e frumos, recunoscu Negruț.

Deodată, Bălan sări ca ars.

— Hai la radio, să ascultăm defilarea. Vreau să notez tot în „jurnalul" meu totul despre defilare... Şi pe urmă, am să însemn. Tot ce-o să se întâmple aici în şcoală, în fiecare zi şi fiecare ceas.

— Păi ce, poți lua notițe aşa de repede?

— Oho! Eu scriu cu prescurtări.

Suflând greu, căci alergaseră şi urcaseră scările în mare grabă, cei doi prieteni intrară în sala de festivități. Erau acolo strânşi, în jurul aparatului de radio, elevi, ofițeri, profesori.

„Până departe sună uralele", spunea o voce răsunătoare şi caldă. „Din mijlocul fanfarei militare s-au desprins un rând de trompetişti... Tovarăşi matrozi, sergenți şi cartnici..."

— Ce-nseamnă cartnici? întrebă în şoaptă Negruț.

— Las' că-ți spun eu, şopteşte Bălan, grăbit să noteze...

„... Forțele patriotice conduse de partidul comunist..."

— Când te gândeşti că la anu' vom defila şi noi, se bucură Bălan.

— Mai e până atunci, zise Negruț oftând. Un an întreg!

„... Fanfara intonează Imnul Republicii..."

— Unde or fi acum cantemirişti?

— Ce o fi acum în sufletul lor?

„... O coloană de tineri tamburişti deschide defilarea. Marşul defilării în cinstea lui 23 August a început. Trece drapelul parăzii... Drapelul diviziei Tudor Vladimirescu, sâmburele armatei populare..."

— Tata a fost pandur, şopteşte Bălan.

„... Elevii, ofițerii Academiei militare, elevii şcolilor militare, fiii oamenilor muncii..."

Bălan notează de zor. Dar deodată răsuflarea parcă i se opreşte, creionul îi cade din mână.

„... În acest moment trec elevii şcolii militare Dimitrie Cantemir..."

Băieții, amândoi, se ridică deodată de parcă ar voi să vadă...

„... Fondul de aur al armatei noastre... Utemistul Voinicu Ion, viitor ofițer al Republicii, e fiul ceferistului cincisutist... Stan Ilie, fiul pandurului căzut în munții Tatra... Ultimele rânduri ale cantemirişti trec prin fața tribunei..."

★

Ultimele rânduri ale cantemirişti treceau prin fața tribunei.

Şi nu era suflet să nu svâcnească de mândrie şi dragoste când îi privea, şi nu erau ochi în care lacrimi să nu scapere de bucurie şi nu era faţă pe care să nu lucească soarele dimineţii de August, şi nu era zâmbet care să nu înflorească pe buze cu drag, şi nu era frunte să nu se lumineze.

Şi ca o răsuflare părintească repetată, răspândită, prelungită, purtată departe prin adierile vântului, prin foşnetul frunzelor se auzea: „Cantemiriştii"...

În tribună lucesc Medaliile Muncii, lucesc ochii părinţilor, care caută să-şi recunoască băieţii...

— Cu aşa flăcăi, n-ai grijă... Cât au crescut! Unde e copilul care a intrat cu un an înainte în şcoala Dimitrie Cantemir? Unde-s copiii, ştiuţi fiecare, unul şi unul, pe numele lor de alint, de mama, de tata, de bunicul, de fraţii mai mari? Aici trece un bloc de ostaşi, un zid de umeri... În fiecare rând, şaisprezece paşi se ridică, dar pare unul singur. Acelaşi pas bate cu hotărâre pământul, pe care ştiu că la nevoie îl vor apăra cu viaţa. Sunt sute de paşi care se ridică până la o linie dreaptă, nevăzută, sunt sute de braţe care se ridică deodată – şi în mânuşile albe de sărbătoare simţi acelaşi pumn strâns, aceeaşi forţă conştientă şi mândră. Unde sunt privirile albastre şi negre, cenuşii, verzi şi cafenii ale copiilor? În ochii acestor tineri luceşte aceeaşi încredere în viitor, clipeşte viitorul! Pe buzele închise, ca un sigiliu peste un jurământ, citeşti aceleaşi cuvinte: Servesc Republica Populară Română!

Era sigur Anişor, că atunci când va ajunge la zece metri în faţa tribunei îl va vedea soră-sa Anica. Răsvan se pregătea să fie fără cusur când trece prin faţa tribunei. Dar iată, privirea lui Anişor rămâne proptită neclintit în pieptul lui Răsvan, al patrulea rând după el. Tot flăcăul drept priveşte înainte ca să ţină direcţia. Şi fiecare parcă-l aude pe locotenentul Iovan: „Mândria de a fi cantemirist trebuie să se simtă, să se vadă!... Pentru defilare înainte marş... O secundă, doi paşi... o secundă, doi paşi! Bărbia trebuie să aibă direcţia epoletului... Atenţie la mână... încordare, atenţie, voinţă!" Cuvintele căpitanului Crişan svâcnesc în tâmplele lor: „Încordare, atenţie, voinţă..."

Prestigiul şcolii e sus, cantemiriştii bat pasul în cadenţă desăvârşită. Mâinile pendulează spre stânga, spre dreapta, până în dreptul centurii, la un lat de palmă de pafta. Parcă, prin voinţa pumnilor, se realizează această perfectă sincronizare, parcă

pumnii ar fi legați de bătaia tobei, de bătăile inimii, prin fire ce nu se văd. Aceste fire nevăzute sunt răbdarea, perseverența şi voința, aceste fire sunt munca depusă de comandanți şi elevi, aceste fire sunt disciplina şi dragostea de patrie.

Locotenentul Iovan e mulțumit. De mult a înțeles câtă dreptate avea şeful şcolii când repeta: „Colectivul". Noi trebuie să realizăm un colectiv. Iată colectivul! E de granit. Căci nu defilau Anişor, Răsvan, Rădaşa, Voinicu, Dimescu, feciori din Deltă şi din munți, din plaiuri şi văi: defila şcoala Dimitrie Cantemir. Dar avea dreptate şi locțiitorul politic, când spunea: „Nu-i totul să învețe băieții, totul e să înțeleagă ce învață, de ce învață, totul e să iubească ceea ce învață".

★

Când s-au întors cantemiriştii, căliți de soarele şi de briza mării, întăriți de odihnă şi sport – căci după 23 August s-au înapoiat la mare unde au mai stat o lună – zeci de ochi îi aşteptau nerăbdători, le cercetau, muți de admirație, uniformele falnice albe.

În munți dase frigul, şi puştii – cum îi numeau elevii care s-au întors de la mare pe noii înscrişi – deşi purtau uniforma de toate zilele a şcolii şi făcuseră o lună instrucție, păreau totuşi nişte bieți „civili."

— E tare frumos pe la noi, căuta Bălan să intre în vorbă cu un elev dintr-a II-a. Avem un lac mare, mare...

— Mai mare decât marea? întrebă Anişor cu puțină ironie.

— Mai! răspunse băiatul serios, deşi nu fusese niciodată la mare. Şi stufăriş cât vezi cu ochii...

— Şi la ce-i bun atâta stufăriş? întrebă Negruț cu privirea bănuitoare, punând la îndoială flecăreala noului său prieten.

— Ei, stuful! Auzi!? Se face hârtie, se acoperă case. Şi-avem şi cânepă... Pe unde mai e cânepă ca pe la noi? Şi doar din cânepă toate se fac.

— Chiar toate? întrebă, privindu-l cu un aer binevoitor, dar glumeț, elevul Anişor Petre din clasa a II-a.

Să fie oare numai un an de când au venit aici, la şcoala Dimitrie Cantemir, în haine de cânepă, cu mânecele suflecate, unii în opinci şi ițari, aceşti elevi dintr-a II-a, aceşti sportivi, cu haine albe, frumos încinse pe talie, cu umerii drepți şi a fața bronzată de soare? Cei dintr-a I-a n-ar îndrăzni să creadă...

— Să fie Răsvan, militarul acesta demn, cu talia bine strânsă, bondocul care purta cămaşa peste iţari şi opinci în picioare, şi-şi ştergea nasul cu dosul palmei şi repeta neîncrezător: O hi?!

Să fi trecut numai un an de când a intrat cu bocceluţa pe poarta cea mare, venind tocmai din Deltă, un pierde-vară cu ciuf bălai pe frunte... Petre Anişor?

De departe se aude un clacson. Băieţii ciulesc urechile.

— Uite o Pobedă...

Neagră, cu linii armonioase, puternică şi liniştită, intră pe poarta şcolii, maşina.

— Un general în maşină?

Băieţii se scoală toţi în picioare.

Se aud şoapte.

— Un general.

— General?

— General...

Elevii cei vechi parcă-s sculptaţi în piatră. Încearcă şi elevii cei noi să se ţină cât mai drepţi în picioare şi să salute corect. Cel de la baltă se mişcă alene. Cel din ţara Moţilor rămâne cu mâna la chipiu, mai mult decât trebuie.

Pe aleea principală, alunecând fără sgomot, avansează maşina.

— Ce suspensie! se aude o voce de bas.

— Uite şi un băiat, îndrăsneşte unul din cei mici să şoptească.

— Aşa-i, lângă general.

Şeful şcolii şi locţiitorul politic coboară scările largi scăldate în soare.

Elevii nu vor să piardă nimic din tot ce se petrece sub ochii lor. Din maşină a coborât sprinten generalul. Apoi a sărit băiatul, un flăcăiandru cu părul sburlit. Poartă o cămaşă albă, curată, cu mâneci suflecate, pantaloni până la genunchi cam uzaţi, poate cârpiţi. Dar bocancii sunt noi. Vede oricine.

Toate amănuntele sunt prinse într-o clipă de privirile agere ale elevilor, ca de lentilele unor aparate fotografice.

Nimeni nu aude schimbul de cuvinte dintre cei trei ofiţeri, dar toţi ştiu „precis” că a venit un general să-şi înscrie băiatul la şcoală.

E linişte în parc şi totuşi şoaptele pădurii, susurul Râşnoavei, fâşâitul frunzelor şi ciripitul pasărilor parcă s-au pornit dintr-odată anume ca să-i împiedice pe copiii atât de curioşi să audă despre ce-i vorba „acolo”.

Dar iată că, scăpat ca din praştie, musafirul cel tânăr o sbugheşte spre ei, în timp ce generalul, şeful şcolii şi locțiitorul politic urcă treptele largi, albe de piatră.

— Eu sunt Bădiță Gligoraş din Glodeni, se recomandă băiatul.

— Ai venit la noi la şcoală? îndrăzneşte elevul Bălan Niculae.

— Am venit la şcoala militară! răsuflă el, fericit de parcă ar fi făcut drumul pe jos şi ar fi ajuns în sfârşit la capăt.

— Ei, nu-i lucru mare cu maşina! face Negruț cu privirea piezişă.

Dar Gligoraş i-o ia înainte:

— Ehei! Vin de departe, măi fraților! Tocmai din Glodeni... nu-i şagă...

În camera de lucru a şefului şcolii, generalul povesteşte întâmplarea cu Bădiță.

A plecat dintr-un sat din Moldova. Auzise că e o şcoală militară undeva.

I s-a spus că şcoala e la Predeal, dar că acum e prea târziu, că s-au ținut examenele.

— Eu la Glodeni nu mă întorc, a spus băiatul. Am să dau examen acum, carte ştiu...

— Acu' e prea târziu, i s-a răspuns. Doar, dacă o vrea ministru', o fi glumit cineva...

Dar Bădiță nu ştie de glumă. Şi-a vândut bocancii ca să aibă bani de tren şi-a sosit la Bucureşti, desculț. La gară a întrebat unde-l poate găsi pe ministru? Şi aşa, din om în om, a ajuns la minister. Ofițerului de serviciu i-a spus că el e Bădiță Gligoraş din Glodeni şi că vrea să vorbească cu ministru'... Eu veneam tocmai la servici şi am auzit:

— Bine, am spus. Hai cu mine... Dar de ce eşti desculț? l-am întrebat.

— Mi-am vândut ghetele ca să-mi iau bilet de tren să ajung aci, ca să vorbesc cu tovarăşul ministru.

— Ei, ia spune ce te doare şi să vedem ce putem face.

— Vreau să intru în şcoala militară. Dar acum e târziu. Examenele s-au ținut. Numai tovarăşul ministru poate, dacă vrea.

— Dar tu, dacă ai fi dat examen, eşti sigur că ai fi trecut? îl întreb.

— Cum să nu, mi-a răspuns. Doar ştiu carte.

L-am poftit să şadă în fața biroului, i-am dat un creion şi o

hârtie şi l-am pus să rezolve o ecuație. A terminat-o repede şi bine. I-am dat o problemă, a deslegat-o fără greşeală. I-am dictat câteva fraze, le-a scris fără cusur. Atunci am trimis de i s-au adus bocanci. Am vorbit la telefon cu şcoala lui din sat. Părinții băiatului sunt oameni de treabă. Visul lui Bădiță e şcoala asta... Ştiu ce-o să-mi răspundeți: „E prea târziu! Examenele de admitere s-au ținut. Dar eu cred că față de atât curaj, de atâta stăruință şi dragoste pentru şcoala militară, trebuie să găsim o soluție..."

— Trebuie să găsim o soluție, tovarăşe general! fu de părere şi şeful şcolii.

— Straşnic băiat! făcu şi locțiitorul politic.

— M-am gândit, spuse generalul, să alcătuim la Bucureşti o comisie de examinare şi s-o trimitem anume aici, pentru el. Altfel nu văd...

— Da, zise şeful şcolii, şi mai trebuie să aducem o comisie de medici.

Coborând scările largi, cei trei ofițeri cuprinseră în privirile lor părinteşti grupul cantemiriştilor, strânşi în jurul lui Gligoraş din Glodeni...

„Când îi vezi, parcă nu-ți vine să crezi că de-aci într-un an cei mici vor semăna cu cei mari, că vor face parte din blocul care va defila la 23 August", gândi şeful şcolii.

— Vă aşteaptă muncă, nu glumă, spuse generalul.

— Acum un an, tovarăşe general, steagul de colo, şi privirea locțiitorului politic se ridică spre munți, fâlfâia pe o schelă şi acum, vedeți, clădirea e gata.

— Săpăturile au început anul trecut în August, spuse şeful şcolii. Şi acum, clădirea e aşa cum am visat-o.

— Aş vrea s-o văd mai de-aproape, zise generalul.

Şeful şcolii fu încântat să arate aripa cea nouă. Înaintau toți trei pe aleile înflorite spre clădirea cea nouă albă, masivă.

— Avea dreptate Gligoraş! E frumoasă şcoala la care a vrut el să ajungă! surâse generalul.

— Peste trei ani va intra într-una din şcolile de ofițeri, poate la Academia tehnică militară...

Şi şeful şcolii cuprinse dintr-odată parcul înflorit, forfota elevilor, şi privirea lui întinerită se opri cu încredere pe steagul care fâlfâia vesel pe clădirea cea nouă, steagul care se înălța mândru între crestele albastre ale munților...

Apa Râşnoavei sălta sglobie peste pietrele albe...